FREDERICI DEKKERS
EXERCITATIONES
PRACTICÆ
ILLUSTRATÆ, ET AUCTÆ.

FREDERICI DEKKERS
MEDICINÆ DOCTORIS

EXERCITATIONES PRACTICÆ

CIRCA

MEDENDI METHODUM,

Auctoritate, Ratione, Observationibusque plurimis confirmatæ, ac Figuris illustratæ.

CUM

Capitum, Sectionum, ut & Rerum, Morborum, ac Medicamentorum Indice.

IN HAC NOVA EDITIONE NOTIS, ANIMADVERSIONIBUSQUE

ANGELI DE MARTINO
MEDICINÆ DOCTORIS

EXORNATÆ, ET AUCTÆ.

NEAPOLI Anno Dom. M.DCC.XXVI.
Typis Felicis Mosca

SUMPTIBUS GAETANI ELIA BIBLIOPOLÆ.

Superioribus Annuentibus.

PRÆCLARISSIMO VIRO

NICOLAO CYRILLO

IN NEAPOLITANO LYCEO

Aphoristicæ Medicinæ Professori Primario Eximio,

E T

PRACTICO LONGE CELEBERRIMO.

VEtus est consuetudo, Vir Illustrissime, & à Sapientibus quoque haud improbata, ut qui novam Auctoris alicujus editionem meditetur, simulque ad eam perpoliendam, notisque exornandam suam intendat curam, Virum sibi quærat & literariâ auctoritate, & Scientiarum nitore præpotentem, sub cujus auspiciis tutò possit eam in lucem sistere, omnemque invidiæ labem effugere. Hoc ego sedulò Mente revolvens, quisque potissimum satis huic rei possit facere expendens, non alium,

quàm

quàm Te Amplissimum Virum, seligere volui, cui elucubratissimas Frederici Dekkers circa medendi Methodum Practicas Exercitationes, quas meo studio exornatas, & non leviter auctas à nostris Bibliopolis recudi curavi, unicè nuncuparem. Ita enim eam votis meis aptè respondentem deprehendi, ut nihil cogruentius desiderare potuerim. Etenim tam acre sortitus es ingenium, omnique studiorum generi accommodatum, atque miram adeo in docendo facilitatem tibi comparasti, ut omnem Literarum longo nobis postliminio reductarum gratiam, omneque decus Tibi soli deberi, nemo est, qui audeat contradicere. Namque licet barbarie temporum excussâ renatas ubique literas Præclari semper Viri ex remotissimis veluti Regionibus huic nostro Cœlo inferre adlaboraverint, non ita tamen suo officio defungi potuere, ut nihil alienæ relinquerent industriæ. Tibi etenim gloria ista delata, quodque magis mirere, quod socium in ea non habeas, ut quod ab aliis inchoatum fuerat, ad umbilicum feliciter perduceres, nobisque, ingenii, consiliique tui lumine porrecto, veram studiorum rationem aperires. Tantis itaque beneficiis Cives tuos mirificè devinxisti, ut sicuti inchoati operis gratiam, qui Te præcesserunt, Viris debent, ita perfecti Tibi soli acceptum referunt. Medicinæ autem

Ca-

Cathedram; quam in florentiſsimo noſtrò Lyceo tuæ Virtutis pretio comparaſti, tanto cum decore ad hunc uſque diem ſuſtinuiſti, ut omnibus jure miraculo ſis, perque Sapientum ora pervolites. Tanto quoque cum judicio Medicinam cum vera Philoſophia conſocias, ſimulque quaſdam in Aphoriſmorum interpretatione, ut ipſe appellare ſoles, Parecbaſes doctas quidem, Cleanthiſque lucernam redolentes interſeris ad Philoſophicam rem ſpectantes, ut Auditorum magnam manum tibi concilies, eorumque aures permulceas ſimul, & impleas. Te quoque Duce ac Magiſtro ei Juventus ſemitæ inſiſtit, quæ propria veritatis eſt, ad quam omnes noſtri conatus dirigantur oportet. Medicam vero Praxim tantâ ſimul cum felicitate, & venuſtate, tantoque etiam exerces candore, ut nemo Te in majori vitæ diſcrimine non exoptet, nemo, qui ad Te tanquam ad ſacram, quod ajunt, anchoram, quum res ad Triarios rediit, non confugiat. Quid de Botanica dicam? cujus ſtudium antehac penitus inacceſſibile & invium, apertum ac patens nobis reddidiſti. Quod quidem tantam quæſivit tibi gloriam & famam, ut ſeris quoque noſtris Nepotibus livor ipſe edax nomen tuum invidere haud poſſit. Pudebat equidem in hoc noſtro Cœlo, cui Natura feraciſſimam elargita eſt Plantarum ſegetem, nec

ſe

ſe quoque in iis ; quæ ob inſolentiam maximi duci ſolent, Novercam induit, neminem inveniri, qui eas ratione, uſu, & longâ experientiâ percognoſceret, alioſque edoceret, reique Herbariæ ſtudium neglectum, ac prope inſuper habitum Regionibus hiſce noſtris revocaret. Ex quo autem, Vir Illuſtriſſime, manum tuam huic operi admoviſti, protinus Botanices ſtudium, hinc exulare juſſum, reductum vidimus; illicò Hortos quæſitiſſimis undique Plantis accitis, alienâ [a] adiuvante operâ, conſertos conſpeximus; ſtatim Campos ac Saltus multorum Juvenum Plantas inviſendi noſcendique ſtudio ex Urbe evocatorum tritos, ac ſolo preſſos animadvertimus. Deſiſtat ergo nunc turgeſcere ac inflari, jactare quoque tanto cum faſtigio Tournefortium illum; quo innixa Res Herbaria ſtetit, Gallia ſuperſedeat, quum talem Virum tali cum Plantarum peritia Regiones hæ noſtræ ſortitæ fuerint. Has omnes dotes multarum quoque Linguarum cognitioni commiſiſti. Nam, ut præteream Linguas illas, quæ minoris momenti deſultoriâ veluti operâ comparantur, Græcam & Latinam, quæ Scientiarum, bonarumque Artium, ut ita dicam, theſaurum recondunt, adeo perfectè calles, ut penè obſtupeſcant omnes, qui Te totam vitam in longè alio ſtu-

diorum

(a) Sanctus Cyrillus noſtri Nepos, quem eximia in rebus Botanicis peritia omni jam fecit laude majorem.

diorum genere insumpsisse non ignorant, mirentur quoque, Virum ad Scientiarum studium jam ab ineunte ætate devotum tantum in hisce Linguis profecisse. Non est igitur, cur miremur, si exteri Principes magnâ tui admiratione teneantur, majore amore, studioque Te complectantur. Exploratum quippe est, Sapientissimum illum Sardiniæ Regem crebris sollicitasse codicillis, largioribusque oblatis stipendiis Te compellasse, ut salutis suæ gubernacula adprehenderes, simulque subjectas sibi Gentes, ac Juventutem, ut par est, formares, bonisque Artibus erudires. Nil quoque in causa est, cur miremur, si Sapientes quique Viri tuam amicitiam expetant, eamque maximi ducant. Cui enim non est compertum, eruditissimum illum, summâque laude dignum Nicolaum Pium Garelli, cui salus Invictissimi nostri Regis jam olim commissa fuit, quem speramus ea sub tanto Rectore lustra clausurum, quæ olim optimo Principi magnus precabatur Orator, tuam amicitiam recolere, magnique facere? Quid mirum denique, si Illustris Societas Londinensis, quæ insignium Virorum nominibus per totum Literarium Orbem jam refulget, & cui modò Isaac Newton, omnium Geometrarum facilè Princeps, præest, Te unicum elegerit, & humanissimis literis ad observationes Meteorolo-

 gicas

gicas instituendas compellaverit? Unde quis in animum non inducet suum, propediem Te in eo albo connumerandum esse, in quo Barrowii, Gregorii, Keillii, Halleii, Sherardi, Leewenhoekii, Rayi, Cowperi, aliorumque illustrium Virorum nomina relata fuere? Sed quid plura? Nemo enim est, qui audeat ea omnia oratione complecti, quæ in Te, Illustrissime Vir, reperiuntur, ut si laudes tuas protelò ducere velim, præterquam singularis tua modestia, quæ vellem dicere, importuna vetaret, in vastissimam quoq;altitudinem, ac veluti profundum invehi, animo pervideam. Quod superest, & Te precor, ut meum hoc munusculum, quod ingenio tuo arridere jam olim sensi, benignè accipias, illudque ut meæ erga Te observantiæ τιμήριον, gratique animi argumentum reputes; & Deum Immortalem oro, atque obtestor, ut valetudinem tuam, quâ optimâ perfrueris, sospitem conservet, ac in melius provehat, Teque in longum oras hasce nostras propter Scientiarum incrementum, ac publicæ utilitatis ergo invisere concedat. Vale.

TUI.

Addictiss., & Devotiss. Famulus
Angelus de Martino.

LECTORI BENEVOLO
S. P. D.
ANGELUS DE MARTINO.

Haud inani sermone, aut ultra, quàm res ipsa exigit, tempora tua hìc in limine morabimur, Benevole Lector, verum consilii nostri, atque universi adeo operis bujus, quod nostrum aliquandiu exercuit ingenium, rationem, quàm fieri potest, brevissimè tantum aperiemus. Medicam Praxim Auctor noster illustrare intentus, & communi Hominum bono inservire satagens, nihil utilius fore censuit, quàm si Medicinæ Tirones circa rectam medicamentorum administrationem potissimum edoceret. Etenim prava illa consuetudo, quæ jam ubique fere grassatur, & latiùs atque latiùs gliscit, novas quotidiè & nitidiores morborum Theorias proferendi, tantum abfuit, ut animum suum illexerit, quin potius præstantissimæ medendi Arti noxia ipsi visa fuerit. Siquidem nunquam magis Medicinæ studia colentes à recto tramite detorquentur, quàm ubi in rebus Medicis commenta Philosophica curiosiùs sectantur, à quibus ita plerumque distrahuntur, ut nec medicamentorum discrimina, ingenium, & vires satis distinguere curent, neque morborum observationibus instituendis aliquam operam navent. Eâ itaque Provinciâ susceptâ, id sibi curæ Auctor noster demandavit, ut rectam in quolibet morbo medicamenta usurpandi rationem Lectori suo exhiberet; cui quidem rei an satis ipse fecerit, facilè dijudicare poterit, quisquis universum prius opus evolverit. Et sanè tanto muneri parem eum fuisse, nemo inficias iverit, si vel Ægrotantium copiam, quibus ipse præfuit, & quorum historias Operi huic passim inseruit, consideret; vel id potius animadvertat, quod majorem vitæ partem Veterum Medicorum de Praxi optimè meritorum lectioni devovisse perhibeat. Etenim tametsi, quum de morborum Theoriis res est, nulli propemodum addictum esse oporteat, sed omnia ad rationem exigenda; nihilo tamen minus in rebus ad Praxim pertinentibus plurimum eorum auctoritati deferendum, qui felicioribus curationum eventibus magnum sibi nomen compararunt. Illud etiam ad eximiam Auctoris nostri in re Practica solertiam

commendandam haud reticebo, quod Clarissimum Sylvium de Le Boe & docentem audiverit, & Medicinam facientem excoluerit, quem licet in Theoricis non ita habeo, ut nulli alteri non postponam, tamen rationem ipsius medendi miror adeo, ut facilè reliquos ævi sui Medicos se superasse, & palmam iis præripuisse putaverim. Inter cætera vero enitet methodus, qua Opus hoc suum in Tironum potissimum gratiam conscripsit. Etenim quum ipsi propositum esset de Medicamentis differere, deque evacuantibus præcipuè, quæ Medicinæ efficaciam clariùs evincunt, ita quidem illa per singula capita persequitur, ut universam materiam Medicam complexum fuisse videatur. Primùm enim medicamentorum naturas ac vires aperit, rationem eorum operandi declarat, principaliores eorundem usus demonstrat, feracemque ipsorum ex omni familia quæsitorum segetem exhibet; non neglectis etiam iis, quæ ex Chymicorum manibus accepimus, quorum selectas præparationes interserit. Tum vero concinnas & elegantes pro quolibet fere morbo eorum formulas nectit, quas partim ingenio suo excogitavit, partim ex præstantissimorum Medicorum monumentis deprompsit. Hac præsidiorum messe comparatâ, superfluos deinceps corporis humores constituit, qui præfatis medicamentis facilè parent; tum, qui iis viriliter adversantur, accuratissimè detegit. Postquam vero ab his sese expedivit, omnes deinde morbos enumerare adgreditur, quibus aut eadem remedia secundo cum eventu præscribi queant, aut qui eorundem usum refugiant, nec se ab iis curari patiantur: quibus itidem Hominibus ea impunè adhiberi possint, quibus vero secus, ostendit. Qua quidem in re ætati, sexui, & uniuscujusque temperamento animum adtendit, corporis quoque habitum, vivendique morem ubique considerat. Quod quidem haud abs re factum, nemo opinor putaverit, si quæ apta Pueris, nec Juvenibus nec Senibus remedia convenire, animo sibi proponat; alium quoque Medicum esse oportere in Rusticis ac in Urbanis, alium, quum robustum validumque medendum habet Corpus, quàm quum de ejus agitur curatione, quod gracile, tenue, ac infirmum est. Ea insuper signa indicat, quæ aut alicujus medicamenti usum confirmant, aut ab eodem Medicum deterrent; tempora exactè circumscribit, quidque in unoquoq; faciendum sit, ubique refert. Leges denique nectit, ad quarum normam medicamentorum ratio exacta, quid ante, quid post, quidque in eorum usurpatione agere nobis oporteat, nullo negotio distingue-

re

re valeamus. Id præterea observandum, quod ut Auctor noster Lectorum simul utilitati magis consuleret, & majorem suis assertis fidem compararet, aptas ubique rationes adhibeat, insignium Virorum auctoritatem adjungat, & Ægrorum historias sæpius interserat. Has vero tanto cum candore ac diligentia recenset, ut nihil fictum aut insolens alicubi appareat, nihil causis, morbis, aut symptomatis detrabat, nihil, quod ad Ægrorum temperiem, aut medicamentorum usum pertineat, prætermittat. Quod quidem tam rarò ab hujus generis Scriptoribus usurpatum video, ut nullus possit mecum dubitare, plurimas morborum historias, quæ in Medicorum Monumentis passim occurrunt, nihil veri solidique continere, sed eo tantum fine à suis Auctoribus confictas fuisse, ut rerum insolentiâ admiratione nostrâ excitatâ nomini eorum plauderemus. Quantum vero ex singularium morborum historiis à diligentissimis Viris accuratè conscriptis in Arte medendi proficere possimus, neminem latere arbitramur, qui unquam adverterit, generalia Theoremata, ex quibus ipsa est conflata, ex peculiaribus observationibus eruta fuisse. Quod nemo opinor contradixerit, si modò non ignoret, non prius Medicinam suos primos mitesque ortus vidisse, quàm experimenta & morborum observationes institui cœperint; & tunc demum primævâ depositâ ruditate robur ac veluti soliditatem indeptam, quum iis undique quæsitis, ac inter se collatis medendi ratio ad generalia præcepta fuit redacta. Sed magni Viri JOACHIMI CASTALDI Præceptoris mei, cui natura incredibilem ingenii vim elargita est, & quem acutissimum in illustri nostro Lyceo Aphorismorum Hippocratis Interpretem Sapientes omnes salutant, auctoritatem adjungam. Is enim sæpe mecum, ut fit, de singularium observationum in re Medica præstantia sermones conserendo, tam præclarè pro iis sensit, ut nec Medicinam sine iis tutò consistere, neque fixam & consummatam medendi methodum constitui facilè posse decreverit.

Sed de Auctore, ejusque scribendi consilio satis superque actum puto. Jam quæ nostra fuerit ratio in nova hac editione exornanda, paucis aperiam. Equidem potentiorem nullam afferre possum causam, quamobrem id muneris subierim, visi ut Amicorum consilia sequerer, iisque morem gerere viderer. Quum enim jam pridem hujus operis, quod à multis expetitum persensi, deessent exemplaria, atque ut recuderetur, ipse solus, vel certè primus suasor fuerim, ut hoc notum

Ami-

Amicis, & novæ editionis consilium confirmarunt, utque eam de ingenii mei penu exornarem, me invitum & reluctantem impensius agitarunt. Itaque nullâ deditâ operâ, aut præmeditato studio oblatum mihi onus suscepi, & prout à Librario Operis folia mihi tradebantur, desultoriè ac festinanter pervolvi, quidque potius arbitrio meo adjicere & notare arrideret, quàm quæ addenda & notanda essent, consului. Certum tamen in nonnullis sequutus sum consilium, ut nempe in cujusque Capitis limine ejus generis medicamentorum, cujus præfert inscriptionem, operandi rationem aperirem, quod nimis perfunctoriè ab Auctore factum deprehendi; utque ad omnium Capitum calcem, quæ circa remediorum usum ille disseruit, in compendium traherem. Quod quidem nulli molestum fore facilè credidi, quum habeant, qui Auctoris præcepta jam perceperint, unde sine graviori lectione eorum memoriam repetant. Medicamentorum vero numerum non auxi, neque novas eorum formulas curiosiùs conquisivi, quum id abundè præstitum ab Auctore ipso viderim. Morborum porro Theorias nonnisi tunc sum persequutus, ubi ad præcepta Auctoris confirmanda iis opus erat. In nonnullis vero effectibus, qui minus sæpe apud nos occurrunt, & quorum historia à Tironibus expetebatur, latiùs excurri, ut rem iis maximè gratam facerem. Ad editionem quod spectat, si nostram cum priori Lugduni Batavorum habitâ conferas, longè præstantiorem ac nitidiorem eam facilè judicabis. Nam innumeris istam mendis, quibus illa ubique scatebat, diligenter expunximus; quæque parum decora Religiosissimis nostris Censoribus visa sunt, sic mutavimus, ut Auctoris mentem minimè supprimeremus. In utroque vero adjecto Indice, ut quæ in Auctore, quæque in Notis quærenda essent, constaret, signum ✻ adhibuimus, & numeris præfiximus. Figuræ, quo meliori poterant modo sunt insculptæ, easque in minores numero Tabulas contractas ad finem Operis, appositis ad ipsius marginem numeris earum indicibus, adjecimus. Cæterum quum id per alios peragere coactus fuerim, (ab hisce namq; rebus meum abhorret ingenium, neque facilè iis me adtentum præstare possum) nec potui elegantiorem Figurarum in Tabulis ordinem excogitare, neque Romanos numeros pro earum Indicibus adhibere; multò minus eam corrigere, quam perversè sculptã affirmat Auctor in sua mox sequutura ad Lectorem Epistola, quæque Tab. V. Num. IV. reperitur. Hæc quidem propterea monenda censui, ut si quæ futura sit Operis hujus nova editio, accuratioris Viri diligentia à levibus hisce defectibus illam vindicet. Vale. EMI-

EMINENTISSIMO SIGNORE.

FElice Mosca supplicando espone à V. Em., come desidera ristampare un'opera Medica, intitolata, *Frederici Dekkers Exercitationes Practicæ, Angeli de Martino notis, & animadversionibus exornatæ*. La supplica pertanto à commettere la censura di essa à chi meglio li parerà, e l'avrà à grazia ut Deus.

Adm. Rev. Can. D. Januarius Majelli videat, & in scriptis referat.

ANTONIUS CAN. CASTELLI VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.

EMINENTISSIME, ET REVERENDISS. DOMINE.

UT Eminentiæ Tuæ pro meâ observantiâ mandata facerem, librum *Exercitationum Frederici Dekkers* cum adjectis luculentis, & eruditis notis sapientis Viri Angeli de Martino legi, nihilque in eo à Catholica Fide, & bonis moribus alienum reperi; quare ad Medicinæ Artis illustrationem, & Tironum instructionem typis mandari posse censeo, si judicio meo Eminentiæ Tuæ auctoritas accesserit. Neap. VII. Cal. Junias. MDCCXXVI.

Em. T.

Humillimus, obsequentiss. atque addictiss. famulus
Can. Januarius Majelli.

Attentâ supradictâ relatione Domini Canonici Revisoris, imprimatur. Neap. 26. Maii 1726.

ANTONIUS CAN. CASTELLI VIC. GEN.

D. Petrus Marcus Giptius Can. Dep.

EMI-

EMINENTISSIMO SIGNORE.

Felice Mosca supplicando espone à V. E., come desidera ristampare un'opera Medica, intitolata, *Frederici Dekkers Exercitationes Practicæ, Angeli de Martino notis, & animadversionibus exornatæ*. La supplica pertanto à commettere la censura di essa à chi meglio li parerà, e l'avrà à grazia, ut Deus.

Magn. A. M. D. Joachimus Castaldo videat, & in scriptis referat.

MAZZACCARA	REG.	ALVAREZ	REG.
PISACANE	REG.	VENTURA	REG.

Provisum per S.Emin.Neap.die 14.*Maii* 1726.

Murena.

EMINENTISSIME DOMINE.

Jussu E.V. perlegi Librum, cui titulus est, *Frederici Dekkers Exercitationes Practicæ* notis & animadversionibus Viri maximè diligentis auctæ, in quo utilitatis plurimum, Regiis Juribus nil adversum reperi; quapropter typis recudendum censeo, si ita Eminentiæ Vestræ videbitur. Neap.die 20.Maii 1726.

Eminentiæ Vestræ.

Humillimus, & addictissimus Servus
Joachimus Castaldus.

Visâ supradictâ relatione, imprimatur, verum in publicatione servetur Regia Pragmatica.

MAZZACCARA	REG.	ALVAREZ	REG.
PISACANE	REG.	VENTURA	REG.

Provisum per S.Emin.Neap.die 21.*Maii* 1726.

Murena.

FRE-

FREDERICUS DEKKERS

LECTURIS

Salutem.

PRimam harum Exercitationum Medicarum editionem à Vobis haud ingrato animo acceptam, nec abſque fructu non nulla in iiſdem remedia &c. in uſum revocata Praxin exercitaturis, imo & eandem jam exercentibus profuiſſe, plurimi ſæpius fuere conteſtati. Verum nulla quia amplius exemplaria proſtant, Medicis Typographis ac Amicis novam à me editionem, ſed nonnihil adauctam, implorantibus, eam haud denegare potui, in quotidiana Praxi etſi occuper, in primis anno præterito ob Febres epidemicas hac in Civitate tum valde graſſantes. Attamen, quia *Nemo ſibi naſcitur*, eaſdem Exercitationes plurimis mendis non modò liberatas, ſed duplo quidem majores, variis obſervationibus nonnulliſque figuris illuſtratas, ac medicamentis tam ſimplicibus variis, quàm compoſitis adauctas, Benevolis denuo offero; non quà in Muſeo excogitatæ, ſed quà coram lecto ægrorum viſæ, notatæ, ac obſervatæ ſunt. Ita tamen, ut dicta, atque in hiſce Exercitationibus poſita, rationibus, atque tam Antiquorum quàm Neotericorum ſcriptis ac obſervatis, necnon propriis obſervationibus confirmare fuerim molitus. Hanc meam methodum his placituram, illos vero offenſuram, nullus dubito. Nihil enim hiſce temporibus à quoquam etſi doctiſſimo ac ſolertiſſimo proponitur, quin ſuos habeat Zoilos, quibus multò facilius eſt reprehendere,

Ψέγειν γὰρ ἅπαντες οἴδασι

ac aliorum famam proſcindere, quàm dicta ſcriptave emendare, aut meliora tradere. Plurimum namque nonnulli ſibi plaudunt, in re vel minimâ ſi quempiam increpare poſſint:

 Ὀρθῶς

Ὀρθῶς τὸ ἀντιλέγειν, οὐκέτι τοῦτ' ἐν ἔθει.

Sed rectè contradicere, non amplius in more est.

Difficillimum imo impossibile non tantum mihi, sed unicuique hactenus fuit, omnibus operam gratam præstare: quare vulgò dicunt, neminem inveniri, qui omnibus satisfaciat, *inter Homines enim nihil erit æquè jucundum*. Debet quoque adhuc nasci ille Coquus, qui noverit omnes sic condire cibos, ut sint omnibus æquè grati. Nec mirum.

Οὐδὲ γὰρ ὁ Ζεύς,
Οὔθ' ὕων πάντας ἁνδάνει οὔτ' ἀνέχων.

Neque Jupiter ipse,
Sive pluat, seu non, unicuique placet.

Sed eheu! quàm dolendum, scripta Antiquorum æquè Medicorum Hippocratis nempe, Corn. Celsi, Aetii, Avicennæ, Haly &c. quàm alius cujusque Facultatis Scriptorum hodie nasutulo hoc ævo à nonnullis non modò nullius precii haberi, sed & vituperari, imo aliquos tam perfrictæ frontis reperiri, ut piaculum penè ipsis sit, illos vel similes legere Viros: non secus ac si veneranda Antiquitas nil notatu dignum, nihilque boni veriq; dixisset, aut scripsisset. Attamen nemini non notum est, à limine modo qui salutavit Medicinam Veterum, & Praxin exercuit unquam, quamplurima utique vera, & notatu imo miratu dignissima Medica ac Chirurgica dogmata Hippocratem, Avicennam, Celsum (Latinum Hippocratem) &c. tradidisse. Quare & Galenus Lib. de atra bile Cap. 5. non malè dixit, *in Artis Medicæ operibus qui versatus est, vera dicere Hippocratem affirmabit*. Nonnullis etiam Hippocratis, Avicennæ, Aetii, Celsi, &c. dicta haud displicerent, modò αὐτοὶ ἔφα, seu ipsos dixisse, taceres; sicque planè inficiuntur opinionum ac præjudiciorum pravitate. Undenam, quæso, hujus ac præteriti seculi Medici & Chirurgi &c. suam Medicinam Chirurgiamve hausissent, nî Arabs, Græcus, Romanusve antiquus medicamenta, observata, scriptaque Posteritati reliquisset? Verum nemo inficias ibit, non dari triticum absque palea, nec semper esse obryzum, sed sæpissime aurum multis scoriis obductum: nobisque etsi subinde eveniat, quod in Aurifodinis, qui operantur, accidit, ut investigando & quærendo venam Auri, Argenti aut Cupri venam, multisque scoriis obvelatam inveniamus, an ea de causa manum ab opere sumus retracturi? Indine à mergendo & fundum maris petendo Conchas Margaritiferas inveniendi spe

desi-

desistent, quia magnos, puros, rotundosve non semper, verum & parvos impurosque inveniunt Uniones? minimè gentium. Præterea Antiquorum Neotericorumque scripta perscrutando sæpius inveniemus, undenam alii sua medicamenta, dogmata &c.hauserint, vel forsan exscripserint. Hocque pede si pergamus, non rarò quoque videbimus, multos alieno de unguento olere, & quosdam parvâ in re magnas Tragœdias excitando, & ut nova ac hactenus inaudita, sed jam jam ab ipsis excogitata aut inventa exhibendo gloriari: verum aliis verbis magis fucatis etsi utantur, nonnisi eandem canere cantilenam, imo

Jovis Corinthum.

Sicque omissis fontibus rivulos illi consectantur, qui hos sequuntur. Verum, ut spes alit Agricolas, sic perscrutemur quoque potius, quàm floccifaciamus Antiquorum scripta, ex ipsis enim fontibus dulciores hauriuntur aquæ. Quare etiam non insubidè Fabritius ab Aquapendente de Hippocrate, Avicennâ, C.Celso &c.eorumque scriptis Discipulis suis dixisse fertur,

Vos exemplaria Celsi

Nocturnâ versate manu, versate diurnâ.

Verumtamen debitus honos neque denegandus illis, qui rem à Veteribus dictam atque propositam clariùs ac distinctiùs, vel novam quoque aut Veteribus ignotam inauditamque hactenus proposuere ac descripsere; ut hac ratione, junctis quasi manibus, Medicinam non tantum magis illustremus, verum & ad majorem perfectionem perducamus. Sic quondam Harvæus de circulatione sanguinis, Olaus Rutbeck de vasis lymphaticis, Steno de musculis, & vasis salivalibus, ut & nuper defunctus Clarissimus D.Antonius Nuckius Adenographiam, Saliographiam &c.tractarunt: etsi quoque Veteres mentionem illorum, verum nec tam clarè, nec tam distinctè fecerint, sed curiosis ansam satis superque præbuerint. Quos inter excellit Avicenna Lib.3.Can.Fen.6.Cap.1.Venetiis apud Juntas fol. 248.ubi hæc verba leguntur: *Sub ea scilicet lingua duo sunt orificia, quæ ambo ingreditur stylus, & sunt fontes salivæ, quæ ad carnem perveniunt glandosam, quæ est in radice ejus, & nominantur generativæ salivæ: & isti duo fontes nominantur duo effusoria* (hauritoria) *salivæ, conservantque rorem linguæ.* Idem fere legitur apud Galenum Lib.11. de usu partium Cap.10. Vide sis quoque Carpum in Mundinum, qui inter plurima hæc habet pag.401. *Saliva in os nostrum depluit per vasa particularia tam superiora,*

quàm inferiora ; *&c.* Plura ac varia tam ex Anatomicis quàm Practicis antiquis adſerre loca , ſupervacaneum duxi . Verum antequam manum de tabula , unum hiſce verbum addere fert animus , nempe Figuram. pag. 407. traditam rectè quidem fuiſſe delineatam , verum inversè vel perversè eſſe ſculptam: Artem ſculptoriam quia non calleo , per alios id peragere coactus fui . Sphalmata, ſi quæ alia occurrant , amor veſter ea condonet . Æqui bonique ergo LECTORES BENEVOLI conſulite , eoque animo haſce Exercitationes Practicas , quo Vobis offeruntur , accipite , ac valete.

Pridie Cal. Octobr.

Lugduni in Batavis 1694.

IN-

INDEX CAPITUM
ET SECTIONUM.

CAP. I.

CAP. II.

CAP.

CAP. III.

CAP. IV.

CAP. V.

Cho-

CAP. VI.

in ene-

CAP. VII.

CAP. VIII.

FRE-

FREDERICI DEKKERS,

MEDICINÆ DOCTORIS,

EXERCITATIONES

PRACTICÆ

CIRCA MEDENDI METHODUM,

ILLUSTRATÆ, ET AUCTÆ.

Quomodo ægri interrogandi.

AUream, & ſcitu neceſſariam ducimus regulam ab Hippocrate Lib. de affectionibus textu 36. traditam, *Quum*, inquit, *ad ægrotum deveneris, interrogare oportet, quæ patiatur, & ex qua cauſa, & quot jam diebus, & an venter ſecedat, & quo victu utatur*; pergit SENEX, *& primum conſiderare, an morbus à bile aut pituita factus ſit, aut ab utriſque*; deinde *utrum ſiccitate, an humiditate opus habeat*; *poſtea an morbum ſurſum purgare oporteat, an vero deorſum, ſive per veſicam.*

Qua ratione morbus ejuſq; cauſa indaganda.

Breviter modicumque inquiramus hiſce dictis quid voluerit Hippocrates, & primo, *quæ patiatur æger*: nempe Medici eſſe interrogare ægrum & adſtantes aſſidenteſve, quinam ſint ægro præternaturam affectus aut ſymptomata, de quibus conqueratur, vel quibus viderint ipſum affligi præſentes. Juxta plurimorum ſententiam, Hippocrates, ſub paſſionis nomine ampliſſimè uſurpato, voluit quemlibet affectum (morbus ſive is ſit, ejuſve cauſa, vel ſymptoma) exhibere: Medicus enim non ſemper contra morbos tantum, aſt quoque contra cauſas, & ſæpius, præſertim hiſce in Regionibus, contra ſymptomata operatur; quod Galenus quoque docuit lib. xij. de methodo medendi. Verum quidem dictum illud, ſublatâ cauſâ tollitur effectus, antequam vero cauſa ſubinde ſublata ſit, æger à ſymptomatibus urgentibus acriterque inſurgentibus augentibuſque de medio tollitur. Exemplo ſit tibi, benevole Lector, arthritis graviſſima, doloribus intolerabilibus, vigiliis, ægrum affligens: ſi quis primo hujus morbi cauſam tollere vellet, antequam contra dolorem, vigilias, &c. quid in uſum revocaverit, nonne Medicus ille potius carnifex quam auxiliator vocarier eſſet dignus? ſic quoque ſe res habet in omnibus fere doloribus. Imminuendo tollendove vero ſymptomata, cauſa quoque tollitur, &

Contra ſymptomata imprimis laborandum.

morbus jucundius tutiusque curatur. Ex ægroti assidentiumque ore facilè morbi essentia, parsque affecta, si non prima, saltem sequentibus visitationibus Medico innotescet; ex.gr. pars affecta cognoscitur 1. ex actione s. functione læsa, 2. ex situ, 3. ex excretis, & retentis, 4. ex doloris proprietate, 5. ex accidentibus communibus. SENEX primum considerandum monet, *an morbus à bile, aut pituita factus sit, aut utrisque, deinde utrum siccitate an humiditate opus habeat.* Sæpius enim contigit ut Medico ægrum adstantesque bene interroganti, responsaque animo perpendenti, non pateat morbus, morbique locus affectus: ast facilè ex dictis atque responsis concludere valet Medicus, an à bile, aut pituita, aut utrisque (addesis aut acido, austero, aut à sanguine &c.) factus sit morbus, & an humiditate vel siccitate opus habeat æger, & an acidum austerumve corrigendum, aut venæ sectio ob plethoræ causam &c. instituenda sit, nec ne.

Pars affecta quomodo cognoscenda.

Causæ morborum.

Inquirendum sequitur secundo, *ex qua causa*, scilicet patiatur æger; externâ s. procatarcticâ, præagente nempe, vel internâ s. proëgumenâ à procatarctica actâ in corpore agente. Harum accuratam ex ægro adstantibusque inquisitionem, & indagationem necessariam Medico Hippocrates voluit. Causam continentem causis dictis addere supervacaneum duximus, quia ægro adstantibusque plerumque incognita est; sed tantum Medicus discursu à se ipso facto eam assequitur & cognoscit. Causarum distinctio, omni ambiguitate vitatâ, sequens magis distinctione consueta arridet: ubi in causas mediatas sive remotas & immediatas sive proximas distinguant: utræque sunt vel externæ vel internæ; externæ mihi sunt vel quæ assumuntur, uti aer, quem inspiramus, cibus & potus, medicamenta & venena; vel quæcunque extrinsecus afficiunt, vel excreta nocent, ut ex. gr. nimia hæmorrhagia: internæ vero, motus & quies animi & corporis, somnus & vigiliæ, excernenda & retinenda; quæ quidem causæ dicuntur vel mediatæ, quatenus aliam causam proximam excitant, vel immediatæ, si illarum quædam morbum immediate efficiant.

Causarum distinctio.

Medicus qua methodo deveniat in cognitionem causæ internæ.

Sic Medicus ægrum & adstantes interrogabit, undenam illud malum accesserit, anne in aere frigidiore, calidiore, vel humidiore, sicciore ve ambularit nimium; vel an cibum aut potum in nimia vel minori quam par erat quantitate, qualitateve, vel tempore inconsueto usurparit; nimiumque, an minus solito se moverit vel quieti, somno, vigiliisve se dederit; anne ira, metu, animi mœrore, timore, terrore subitaneo, vel tristitia vexatus fuerit. Hac via externis internisque causis ab ægro & adstantibus propositis & jam intellectis facile Medicus in cognitionem causæ proëgumenæ internæ immediatæ deveniet. Ter-

Tertio, *& quot jam diebus*. Hisce verbis, morborum tempora universalia Hippocratem intellexisse, principium nempe morbi, augmentum, statum f. vigorem, & declinationem, plurimi Viri graves putant. Hac autem methodo Medicus concludere potest, an morbus sit magnus, quod ex virium jactura subitanea, parte affecta, malignitate, vel natura morbi patet; vel an brevis, cito nempe cursum absolvens, ut febris acuta; longus, morbus longus vocatur, qui tardè finitur, & ultra diem quadragesimum durat; an vero continuus, qui ab invasionis initio ad finem indesinenter affligit; an autem intermittens, qui quibusdam intervallis seu periodis affligit; vel an recens, inveteratusve, qui chronicus dicitur; & an idiopathicus cujus causa generatur in eo loco, ubi morbus est; an vero sympatheticus cujus causa alio in loco generatur, quam in quo morbus est; eventusque an salutaris, dubius, lethalis, sanabilis, vel insanabilis sit. Morborum tempora & differentia.

Quarto, *an venter secedat*. Hoc quam maximè scitu necessarium, an alvus sit laxa, an vero adstricta, & an singulis diebus vel biduo triduove ipsam deponat æger; & an plus minusve solito dejiciat, & excernat quæ excernenda; vel anne nimis profusè fluat alvus: ex quibus omnibus Medicus concludit, laxationem, an purgationem, corroborationemve, aut adstrictionem necessariam esse. Alvus an respondeat.

Quinto *& quo victu utatur*: nempe an pleno, an vero tenui, vel tenuissimo; & an humido an vero sicco utatur æger; & an sufficiens sit conservare vires, juxta Hippocratem sect. 1. Aph. 1x. vires enim alimento imprimis conservantur; vel an augendus, vel minuendus. Ex victu quoque præsenti scilicet & ante adhibito humorum peccantium ac in corpore redundantium cognitionem assequitur Medicus: qui nisi tollatur & melior præscribatur, morbus non curatur; impossibile fere judico, ægrum indies in diæta peccantem bene curari posse. Victus ratio.

Ultimo, *an morbum sursum purgare oporteat, an vero deorsum, sive per vesicam*. Hæc latè, non vero strictè sumenda judico, adeo ut per supernam purgationem non tantum vomitoria, ast quoque errhina, suffumigia, &c. intelligantur, & sic de cœteris: nec quoque excluduntur humores vitiosos corrigentia & temperantia medicamenta; nam correcti vitiosi, crudique jam cocti humores facilius minorique cum ægrorum molestia è corpore expelli possunt; juxta Hippocratem aph. xxij. sect. j. & v. Epidem. xxv. Morbus quo modo tractandus.

Propositum ergo nostrum est, de singulis nempe errhinis, vomitoriis &c. agamus, eorumque formulas quasdam notasque circa errhina, cathartica, diaphoretica, & diuretica &c. tradamus, imo quibus in humoribus, morbis, hominibus &c. conveniant, vel noceant; Authoris propositum.

 ceant;

ceant; quid ante, in, vel post assumptionem dictorum medicamentorum agendum ac observandum sit; ac dicta nostra observationibus, rationibus, auctoritate ac scriptis aliorum Medicorum Practicorum tam Antiquorum quam Neotericorum confirmare & illustrare moliemur.

CAPUT I.

De Errhinis, & Sternutatoriis.

Errhina quare ita dicta.

ERrhina, ab effectu Caputpurgia, à parte cui applicantur nasalia dicuntur: græcè ἔῤῥινα, eo quod εἰς ῥῖνας in nares infundantur, insflentur, aut attrahantur, ῥὶν & ῥὶς enim nasum significat à ῥεῖν quia per nares mucus (a) aqua, pituita viscida, sordesque cerebri effluunt: quæ errhina humores viscidos intra meninges cerebrumque contentos spirituositate, volatilitate, acredine incidunt & attenuant, humoresque noxios aqueos, pituitosos &c. superfluos proliciunt, capitisque purgandi gratiâ adhibentur.

Nota, præscribuntur nonnunquam à quibusdam in ozæna, hæmorrhagia narium, harumque obstructione &c. usurpanturque non exiguo cum effectu: ast de his in sequentibus.

Quâ ratione operantur.

Dicta medicamenta, non tantum suâ substantiâ, acredine & attactu peccantes humores attenuant & foras eliciunt, titillationem quandam excitant, & sternutare faciunt, vel lympham mucumque

(a) Copiosi moci per nares quotidie fluentis fontes nemo accuratiùs exposuit, quàm Raymundus Vieossenios in tractatu de cerebro. Is enim pituitariam membranam, quam indicaverat eruditissimus Schneiderus, non modo per nares, ôs quod vomer dicitur, meatusque à naribus ad fauces tendentes longè lateque extendi, sed etiam duodecim sinus in calvariæ ossibus insculptos interius obducere observavit; eamque spongiosam ac totam fere glandolosam esse, innumerisque arteriarum propaginibus irrigari, atque brevibus quibusdam ductibus, quos ab officio muciferos appellavit, præditam esse comperit. Hujus itaque mechanicæ textura ratione sanguis antequam ad cerebrum appellat, aquosos & crassos succos in hac membrana deponit, qui si diutius ei insederint, crassioris muci formam induunt. An vero per mammillares processus serosa cerebri recrementa in nares quoque excidant, adhuc inter Anatomicos controvertitur. Veteribus nulla unquam fuit ea de re dubitandi occasio: à quibus non abhorrens Diemerbroechius putavit, pituitosum etiam humorem in glandula pituitaria ex arteriolis retis mirabilis secretum sursum ad cerebri ventriculos per infundibulum transmitti, atque per mammillares processus in nares delabi. Hanc vero excretionis viam impossibilem adstruit laudatus modo Schneideros in lib. de osse cribriformi, ea præsertim ductus ratione, quod ossis Ethmoïdis foramina fibris nervosis in nares descendentibus sint occlosa, & crassa meninx illud investiens nullis foraminibus pertusa videatur. Verum rationem illam Schneideri non tanti facit Thomas Willisius, ut non putet, humiditates quasdam etiam à cerebro per strictiores nervorum poros, & inter fibras ossis cribriformis foraminibus impactas, veluti per filtri lacinias, in narium cavitates depluere. Nam licet in defunctis istæ partes imperviæ esse videantur, tamen durante animalis vita, corporum nervosorum meatus & cæci ductus à spiritu & calore dilatati, humorem copiosum, quo irrigantur, facillimè transmittunt. Quod quidem eorum historiæ Medicæ confirmant, qui pituitæ, vel similis materiæ per nares excretione à morbis capitis fuere liberati. Hominem novi immani dolore in anteriori capitis parte infestari solitum, qui evacuatione fœtidi humoris per nares facta statim evanescebat; quod passim illi obtigit, ut minime dubitarem, quin pravus ille humor à cerebro in nares ruet.

(b) Ex

que ex naribus oculisque &c. eliciunt, sed quoque naribus admota, vapore ex iisdem ad nervos odoratorios, processus mammillares, cerebrumque (b) sublato humorum crassitudinem, viscitatemve attenuant, & per nares palatumve subinde cerebrum expurgant.

In qua forma parantur.

Parantur vel in liquida vel solida consistentia: inter liquida numerantur aquæ, spiritus, succi, infusa & decocta; solida vero vel humida sunt, vel sicca & arida: ex illorum albo sunt balsama, linimenta, turundæ pyramidali & oblongâ formâ, quibus fila nonnunquam alligantur, ut extrahi denuo necessitate urgente possint; ex horum vero numero pulveres, naribus qui attrahuntur, vel per calamos fistulasve in nares inflantur. Horum igitur singulorum formulam unam alteramve Lectori dabimus.

Sternutatoria quare dicta & qua ratione operantur.

Sternutatoria, πταρμικά vero remedia sunt errhina acriora & fortiora, ac proprie sternutationem sua acredine, irritatione & mordacitate excitant, hominesque πταίρειν sternutare cogunt. In usum revocantur dicta πταρμικά eandem fere ob causam, qua errhina, primario nempe ad cerebrum evacuandum & expurgandum; secundario quoque ad viscida tenacia &c. expectoranda, fœtumque in difficili partu excutiendum, secundinas exturbandas, singultumque à repletione productum sedandum &c. qua de re videsis Hippocratem aphor. xxxv. & xlix. sect. v. nec non Latinum Hippocratem puta C. Celsum, lib. 2. cap. viij. p. m. 69. Sed de his fusius in notis.

Nota, à levioribus incipiendum: ast illis non satis operantibus, ad fortiora progrediendum: plura de his in sequentibus.

Differentia Sternutatoriorum.

Variant quoque πταρμικά & ratione virium, suntque vel levia, mediocria, & valida; modoque utendi sunt vel liquida vel solida, hæcque vel humida vel sicca; sic liquida & sicca è vola manus naribus attrahuntur, illisve illinuntur vel in illas induntur, vel per calamum fistulamve inflantur.

Succi Sternutatorii.

Primo inter errhina mihi occurrit succus ex foliis betonicæ recentibus, majoranæ, betæ rubræ, anagallidis, nasturtii aquatici, iridis cæruleæ, &c. viridibus expressus depuratus imprimis, naribus-

(b) Errhina medicamenta omnia fere acria sunt: unde facta ab eorum particulis naribus irritatione, membranam pituitariam & recensitos muciferos ductus invitant, ut contentum mucum ejiciant; quumque venarum osculla etiam contrahant, intercepto paulisper sanguinis cursu, copiosior fit seri ad membranam illam affluxus. Neque alienum à ratione puto, quod asserit noster Auctor, subtiliores nempe errhinorum medicamentorum particulas ad cerebrum usque deferri, tametsi id mordicus neget Schneiderus. Quum etenim viderim ex nonnullis medicamentis naribus admotis spirituum motum diversimodè temperari, atque ex solò Opiatorum odore ad somnum nos proclives fieri; in ea semper fui sententia, posse à naribus ad cerebrum medicamentorum particulas transmitti. Id quod luculentius apparebit, si consideremus, externorum medicamentorum particulas etiam per cranii suturas, quæ non minus ac ossis Ethmoïdis foramina pertransëuntibus vasculis occluduntur, cerebrum ipsum penetrare, quum ebrii facti dicantur à Roberto Boyle in tentamine de corporum animalium porositate Pueri tinea affecti, qui nicotianæ decoctione caput suum abluerunt.

busque attractus, foliave illa recentia digitis contrita & naribus indita, aquæ, muci, pituitæque viscidæ &c. magnam educunt, eliciunt & extrahunt quantitatem, quare in febribus lymphaticis catarrhalibus, capitis affectibus pituitosis, polypo (adversus, quem succus nasturtii aquatici & elaterii imprimis & specificè commendantur) &c. magno cum emolumento usurpantur.

Aquæ spiritus, &c. Inter aquas errhinis accommodatas excellunt sequentes, aquæ stillatitiæ nempe majoranæ nobilis, betonicæ, rutæ, salviæ, lavendulæ, anagallidis, origani, chelidoniæ majoris &c. Spiritus; spiritus ex elaterio, roremarino & vino elicitus, ex foliis hellebori albi, nicotianæ & floribus liliorum convall. cum vino vel rorisinarini aqua stillatitia extractus: quos inter excellit spiritus ex urina, fuligine, sale armoniaco &c. destillatus. Infusa, quæ fieri possunt in aquis stillatitiis vel vino; si modo infundantur vel salvia, pulegium, serpillum, flores lavendulæ, radices chelidoniæ, iridis nostratis, vel cyclaminis &c. in vino vel dictis nempe aquis. Decocta, quæ ex iisdem jam numeratis parari possunt, ultimo mel rosatum, anthosatum &c. admisceri, sicque usurpari.

Balsama Linimenta &c. Balsama vero inter usitatiora sunt sequentia, quæ conficiuntur ex ruta, salvia, majorana &c. quibus pulveres iridis, zinziberis, galangæ, staphisagriæ, nigellæ &c. efficaciæ majoris & vehementioris ergo admiscentur. Linimenta ex dictis simplicibus & pulveribus conficiuntur, qui melle anthosato vel succo iridis & nicotianæ (si vehementius esse debeant) excipiuntur. Turundæ, quæ conficiuntur ex jam dictis pulveribus cum s.q. gummi tragacanthi, mucilaginis, vel cera &c

Quibus illinenda. NOTA, illiniri externe possunt oleo stillatitio vel majoranæ, anthosve, nec non expresso oleo seminis nigellæ &c.

In nares etiam immitti potest radix imperatoriæ, vel cyclaminis &c. in formam turundæ adaptata.

Pulveres ex dictis componuntur & naribus attrahuntur, aut per calamum fistulamque in nares insfiantur.

Simplicia sternutatoria. Ex sternutatoriis primas tenent sequentes nimirum radices hellebori albi, pyrethri, ranunculi, raphani marini, ari, ireos nostratis, cyclaminis, & folia nicotianæ, nec non semina nigellæ, erucæ, nasturtii, sinapi, ut & succus euphorbii, cyclaminis, iridis nostratis, sic quoque zinziber, macropiper, caryophylli, castoreum: item turpetum minerale, cujus sequens est descriptio.

Turpeti mineralis descriptio. ℞. *Mercurii crudi* ℥j. *Olei vitrioli rectificati* ℥ij.

Misceantur, & retortæ vitreæ indantur, destillenturque ex arena forti igne ad siccitatem abstrahendo hoc modo oleum vitrioli, cohobeturque bis terve, cohubiisque peractis, massa albissima reli-

relicta contundatur & affusâ aqua pluviali edulcoretur, repetatur hæc edulcoratio tamdiu, donec aqua insipida maneat, fietque pulvis luteus, qui exsiccandus & servandus est.

Errhinorum & Sternutatoriorum formulæ variæ.

Errhinorum & Sternutatoriorum Formulæ variæ.

In forma succi.

℞. *Fol. majoranæ nobil. virid. Betonic. recentis. Anagall. ana q.v.* Conteratur & exprimatur succus.

℞. *Hujus succi expressi* ℥ß. cui immisceatur *Castorei subtilissimè pulverisati* ℈j.

Gossypium hoc inebriatum maniacorumque & lethargicorum naribus inditum à multis pro singulari specifico habetur. In mania & lethargo.

In frequenti usu Cratoni fuit sequens.

℞. *Sem. nigellæ per triduum quatriduumve in aceto rosaceo macerati atque pulv.* ʒj. *Succi majoranæ foliis expreß.* ʒiij. Cratonis errhinum.

M.S. naribusque ex vola manus per duas tresve vices, capitis purgandi gratiâ, attrahatur.

In forma Infusi.

℞. *Fol. betæ rubræ M.* jß. *Sem. sinapi* ʒjß. Contusis & conscissis affundatur. *Aq. majoranæ nobilis. Vini albi ana* ℥jß.

Post horam in arena calida simul digesta exprimantur, multumque inde humoris peccantis viscidi &c. foras elicietur.

℞. *Fol. serpilli. Rorismarini. Salviæ ana* M.ß. *Nicotianæ siccæ* ʒj. *Rad. irid. nostrat.* ʒjß. Concisa & contusa infundantur in *aq: ex com. lavendulæ destillat.* ℥iij.

Digerantur in arena locove calido per noctem, mane exprimatur liquidum & hujus parum ac vicissim usurpetur contra capitis affectus diuturnos & contumaces ex viscida tenacique materia oriundos. Sternutationem excitans si idem desideres, immisceatur modo sequens. In capitis affectibus diuturnis, &c.

℞. *Rad. hellebor. alb. Pyrethr. ana* ℈j. *Sem. nigellæ. Staphisagriæ ana* ℈ß. M.S. *F. pulvis tenuissimus.*

In forma Decocti.

℞. *Flor. balaustior. Cort. granator. ana* ʒiij. *Fol. plantag. Hederæ terrestr. Caud. equin. Pilosell. f. herniar. ana.* M.j. *Rad. bistort. Alum. crud. ana* ʒj. *Rasur. lign. guajac.* ʒjß. Concisa & contusa coq. in aquę communis q.s. in colaturæ ℥viij. Dissolv. *Mell. rosat.* ℥ij.

M.S. Ad

In Ozæna venerea.

M.S. Ad ozænam perquam utilis, imprimis si luem veneream consequatur teterrimi odoris ulcus illud narium.

NOTA; si dolor ac depluentium humorum acrimonia augeatur indies, cum successu in memorato jam decocto dissolvitur.

Opii in spiritu vini calido dissoluti & inspissati ʒj. *Alumine crudo nempe diminuto ad* ℈j.

Ozæna scorbutica quo modo curanda.

Ozæna nonnunquam scorbutum consequitur, tumque teterrimus ille odor gravior, & nullis medicamentis etsi potentissimis cedit, nisi additis scorbuto curando specificè dicatis; ægrique extenuantur macilentique fiunt, imo tabe quasi conficiuntur, urinâ tunc temporis utplurimum intensè rubrâ, & aspectu nigricante; qua in Ozæna sequens decoctum pro errhino, internis nempe usurpatis usurpandisque antiscorbuticis, commendamus.

℞. *Flor. balaustior. Sulphuris. Cort. granator. ana* ʒij. *Rasur. lign. guajac.* ℥ij. *Myrrh. rub.* ʒj. *Rad. gentian.* ʒij. Concis. & contus. coq. in s. q. vini rubelli in colaturæ ℥vj. dissolvantur sequentia *Succi nasturt. aquatici* ʒj. *Opii præparati spirituque cochleariæ parum dissoluti* ℈ij. *Tincturæ gumm. laccæ* ʒij.

Misceantur & naribus hujus parum attrahatur vel potius cum gossypio &c. partibus affectis applicetur.

Tincturæ gummi laccæ præparatio.

Tinctura gummi laccæ, quia ubique non prostat, nec invenitur, subjectam, (c) ut nosmet illam usurpamus studiosis Lectoribus damus.

℞. *Gumm. laccæ subtilissime pulveris.* ℥ß. *Alum. ust.* ʒij. *Spirit. salis armoniaci ultimo extillantis minus potentis* ℔j.

Misceantur & stent in digestione donec tinctura rubicunda sit extracta, postea filtretur per chartam emporeticam, vel solummodo decantetur tinctura rubicundissima visui gratissima: ad gingivas putridas, laxas & fœtidas singulariter conveniens.

Ad gingivas putridas &c. imprimis conveniens.

In forma Aquæ.

℞. *Aq. chelidon. majoris. Anagallid. Salviæ ana* ℥j.

Imprimis si in destillatione illarum aquarum loco aquæ communis sumpserit quis vinum, destillatumque bis terve recentibus dictis herbis affundatur, abstrahatur, cohobeturve.

Succi nasturtii recenter expressi ℥jß.

M.S. Pe-

(c) Tinctura laccæ, quam hic proponit Auctor, ab Hadrianea differt, quod spiritum salis armoniaci lapidi medicamentoso substiterit: quod certè ejus virtutem contra affectus à scorbuto oriundos non parum confirmat. Cæterum Michael Ettmullerus tincturam, quæ fit per phlegma vitrioli, omnibus aliis præferendam censet, eaque scorbuticam gingivarum Gangrenam fæliciter curatam esse scribit. Quin & ei myrrham adjicere non incongruum ducit, quum myrrha Gingivarum morbis maximè conveniat.

(d) Po-

M.S. Peculiariter dicata hæc mixtura polypo. (d) Elegantem lectuque dignissimum de polypo scripsit tractatum Glandorpius, quem ejus curationis ergo adeat Lector. *In Polypo.*

In forma Spiritus.

℞. *Fol.majoranæ nobil. Serpilli ana* M.j. *Flor. lavendul. Lilior.convall. ana* p.iij. *Rad.bellebor.alb.*ʒij. *Spir.vini salviæ & rorimarino per octiduum superinfusi* ℥v.

Post macerationem per biduum ex cucurbita extrahatur spiritus in capitis affectibus pituitosis utilis. *In capitis affectibus pituitosis.*

℞. *Fol.nicotianæ* & quidem recentium, si haberi possent. *Coma.lavendul. Thymi. Hyperic. ana* M.ß. *Flor. tiliæ recent. Lilior.convall.ana* p.iij. *Rad.angelic. bellebor.alb.ana* ʒiij.*Castor.*ʒjß. *Sal. volatil. succin.* ℈jv. Contusis concisisque affundantur. *Spir. vini* ℥x. Post digestionem, vasis arctè clausis, per triduum quatriduumve, lento igne ad siccitatem abstrahatur spiritus, huic immisceatur. *Spirit.fuligin.*ʒj. Misceantur parumque digerantur.

In suffocatione hypochondriaca affectibusque capitis chronicis, epilepsiâ, apoplexiâ, item recentibus, ut capitis gravedine &c.conveniens, illisque morbis correptos odor & halitus inde assurgentes statim excitant. *In suffocatione & capitis affectibus variis.*

Multum quoque prodest illis in casibus spiritus salis armoniaci solito imprimis si potentior existat, lagenulâ contentus naribusque adhibitus; visciditatem enim incidit, humoresque noxios salsos, acidos &c. corrigit, temperat, forasque sic solutos & correctos elicit, ægrotantesque excitat & restituit. *Spiritus salis armoniaci in affectibus soporosis.*

NOTA Errhinorum, quæ in liquida forma adhibentur, quantitas ne excedat ʒiij.aut ad summum ℥ß.pro vice; sufficit subinde ʒj. aut altera, capite supino, è vola vel cavo manus si attrahatur. *Errhinorum quantitas.*

Balsama & linimenta in superioribus satis superque jam tradita: sequens tantum linimentum Practico cuidam ad ulcera narium admodum usitatum addimus, quod recipit. *Linimentum ad ulcera narium.*

B *Thu-*

(d) Polypum narium non esse craffi humoris è capite defluentis congestum, quemadmodum Veteres putarunt, sed carnis germen, quod nutrimento ab intus per vasa suscepto nutritur, & augescit, inter omnes fere hodiernos Medicos convenit. Unde scite ab Antonio Menicio, qui de polypo narium accurate scripsit, arborum nodis torisque assimilatur. Quum varia esse soleat ejus natura, variè etiam curari postulat. In mitiori quidem malo exsiccantia, quibus inarescat, vel blandè corrodentia, quibus absumatur, sufficiunt: Clarissimus Job à Meekren in epistola ad Nicolaum Zassium de polypi narium vera curatione nihil utilius novisse scribit, quod sequenti unguento anteponi queat.

R. *Spuma argent.drach.*ij.*Ceruss.drach.*iij.*alumi. Scissil.drach* ij. Tund. & cribrentur, hinc in mortario plumbeo cum vino odorato ad mellis consistentiam reducantur, huic addatur ole. myrtin.q.s., conquassatumque in pyxide plumbea servetur.

At vero si malignus, & cancrosus sit, quod ex livido ejus colore, duritie, & dolore dignosces, vel Cartilagineus redditus, qualem observavit citatus Meekren, medicamenta minus tuta, vel inutilia sunt. Unde ad extirpationem ferro celebrandam deveniendum est, de qua Celsus lib. vii. cap.x., & Severinus noster rarissimæ eruditionis Chirurgus de efficaci Chirurgia lib. i.

Thuris. Myrrhæ. Calc.ex test̃is concharum ustarum fact.ana ʒj. *Balsam.sulphur.gutt.*viij. Vel eo deficiente addit. *Flor. sulph.*℈j. *Albumin.ovor. Olei florum hyperic.ana q.s. Pro linimento.*

Externa ex sulphure parata quid efficiant in ulceribus. NOTA; observavi nonnunquam sulphurea ex sulphure nempe composita medicamenta externa, ulceribus &c.applicata aut inspersa, nigrorem quendam illis inducere, ita ut illius ignaros attonitos, sequenti vero vice sulphureis non usurpatis, ruborem non item nigrorem in ulceribus à Chirurgis antea ita attonitis observatum fuisse viderim.

In forma turundæ.

℞. *Pulv.flor.lilior.convall. Rad.helleb.alb. Sem.nigell.in aceto macerat.ana* ʒj. *Cum s.q. mucilaginis gummi tragacanthi*. F.Nasalia in forma pyramidali.

In hæmorrhagia narium. ℞. *Thur.mascul. Sanguin.dracon. Terr.vitriol. dulc. Farin. volatil.ana* ℈ij. *Tel.araneor. Flor.balaustior. ana* ʒß.

Excipiantur succo plantaginis & gossypio. F. turundæ, sæpè in nares pro illarum Hæmorrhagia intrudendæ.

In forma pulveris.

Pulveres sternutatorii. ℞. *Fol.nicotianæ optim.sicc.*ʒj. *Majoran.nobil. Rorismar. Salviæ ana* ʒß. *Rad.helleb.alb. Zinziber.ana* ℈j. *Moschi gr.*ij.

MS. F. Pulvis tenuissimus, cujus tantilla portio sternutationem excitat.

℞. *Radic.bellebor alb. Pyrethri ana* ℈ß. *Flor. calendul. Lavendul. Lilior.convall. Sem. nigell. ana* ℈ij. *Castor.* ℈ß. *Ambræ gr.*iij. MS. F. Pulvis tenuissimus.

℞. *Turbith.mineral.part.*j.*Glycyrrhi.ras.part.*iij. *Fol.rorismar. part.*jß.Misceantur exactè & in pollinem subtilissimum redigantur.

Duorum ultimorum horumce pulverum minima fere quantitas sufficit,multumque pituitæ viscidæ educit. Cum successu præscribuntur hi pulveres in apoplexia, epilepsia, lethargo, capitisque affectibus soporosis omnibus (exemplum videsis in nostris observationibus & notis in Praxin D. Pauli Barbette lib.1.cap.3. p.36.) necnon in quibusdam capitis affectibus recentibus, & inveteratis, vertigine, gravedine &c.

In apoplexia, lethargo, &c.

In usu errhinorum &c. quid observandum. Inter errhinorum dictas & præscriptas formulas σταμμικὰ inveniuntur: studio id à nobis factum ducatis,nempe ut unâ eademque fideliâ duos dealbaremus parietes. Dicta vero errhina, caputpurgia, & nasalia, ut & sternutatoria, si non satis potentia sint, acuari possunt pulveribus radicum elaterii, ari, hellebori albi, zinziberis, seminis sinapi, macropiperis, caryophyllorum &c.& sic pro voto & morborum indicatione præscribi. A levioribus si inceptum, tutius ad fortiora progredi ducimus.

Notæ in Errhinorum & Sternutatoriorum usu observandæ.

In transitu notandum & observandum volumus, in sequentibus circa errhina & πταρμικὰ annotationibus nostris non nisi de levioribus sternutatoriis & errhinis sermonem à nobis fieri; fortiora vero si esse debeant, vel conveniant, nos indicaturos. *A levioribus incipiendum.*

Non unicuique nec omni promiscuè affectui conveniunt errhina πταρμικάve, operæ ergo pretium duximus tradere, quibus in humoribus, morbis, hominibusque caputpurgia illa & nasalia, sternutatoriave conducant vel noceant.

Humores ergo Errhinum Sternutatoriumve indicantes sunt.

1. Pituita in capite copiosa, quia errhinorum beneficio inciditur illa pituita, naresque ac nervi odoratorii processusve mammillares suâ acrimoniâ aut volatilitate irritati ad expulsionem illorum, quæ intra meninges cerebrumque continentur, excitantur. *Pituita in capite errhinum &c. indicat.*

2. Pus præter naturam in cerebro contentum (e) in lethargo sæpissime quod contigit, ut etiam videre est in notis & observationibus nostris in Praxin Barbettianam loco modo citato; posteaque capitis inflammationes doloresque pulsantes diuturniores &c. ut sequens casus gravidæ cujusdam sub nostra jam cura versantis abundè testatur. *Pus in cerebro contentum.*

Hæc enim per menses quatuor menstruorum fluxu continuo, fœtu adhuc vivo ac superstite, afflicta fuit; quo fluxu curato, statim capitis dolor pulsans oculorumque levis quædam hebetudo consecuta est: frustrà adversus hunc dolorem adhibitis omnibus, nono, dolore pulsante gravissimè afflicta, incidit in delirium, quo per levia acida temperata opiatis mixta sedato, somnoque inde sequente incidit ex pulsante in gravativum capitis dolorem; illamque ob causam levi sternutatorio à nobis præscripto, & subinde adhibito, singulis diebus bis terve sternutavit ægra levi cum levamine. Quare continuandum in iisdem judicavimus, tandemque maxima puris sanguinolenti copia sequuta est, brevique ab omni *Gravida cephalæâ &c. laborans sternutatorio curata.*

B 2 dolo-

(e) In cerebri suppurationibus nulla remedia magis commendant Practici, quam ea, quæ per nares confectum pus proliciunt. Siquidem quum in eo Ægri salus posita sit, ut pus contentum educatur, ne ipsam cerebri substantiam commaculet atque corrumpat; nequit illud breviori ac commodiori naribus via expurgari. Quum vero crassa meninx, quæ sua filamenta ad nares transmittit, ab errhinis quoque medicamentis concutiatur; fit hinc ut illa se se per vices contrahens solito validius cerebrum comprimat, & purulentas materias ei impactas excutiat, atque in nares deducat.

(f) Due

dolore pulsante & gravativo, visusque hebetudine liberata & curata omnino, adhuc superat: tutiori breviorique enim via ac minori cum periculo educi nequit pus ita præter naturam in cerebro contentum & confectum.

Sanguis in capite extravasatus.

3. Sanguis (f) in tali capitis loco præter naturam hærens, à quo facilè ad nares vel palatum exitus patet: verum sanguine illo in capite adhuc existente aut è vase rupto aut alio modo læso exstillante, errhinis aut sternutatoriis ne utaris; foret enim ut exasperato inde malo, hæmorrhagia lethalis facili negotio sequeretur.

Aqua in capite contenta.

4. Aqua (g) itidem in capitis loco præter naturam hærens, transitusque inde ad nares palatumve si exstiterit; alias nec errhinis nec ptarmicis illius aquæ ablatio & evacuatio tentanda; ut sæpissime fit in Hydrocephalo in quo ὕδωρ illud jam intra meninges, jam intra cerebri ventriculos, ut bis terve observavimus &c. continetur.

Humo-

(f) Duo quidem Auctor noster monet circa errhinorum usum ad sanguinem in capite contentum evacuandum. Primum, ut sanguis jam è suis vasis fluxit, atque hæc ita coaluerint, ut sanguinem fundere amplius nequeant. Cujus rei adeo manifesta est ratio, ut ex ipsius textus lectione facilè elucescat. Hinc errhina medicamenta iis interdicuntur, quibus nuper caput fuerit percussum, licet sanguis per nares effluxisse visus sit. Alterum, ut in ea capitis parte sanguis reperiatur, ex qua facilis ad nares, vel palatum exitus pateat. Quæ autem sint illa loca, à quibus itur ad nares, non docet. Palam autem est de partibus supra Calvariam positis non intellexisse, quum partes istæ cum naribus minime communicent. Ex internis vero partibus non omnes cum naribus communicant. Nam si sanguis supra crassam meningem trans suturam coronalem, vel supra cerebellum sit effusus, nequit propter ipsius meningis cranio adhæsionem, & loci declivitatem anterius versus nares deferri. Si vero inter meninges supra cerebrum sit effusus, facilius in nares, quam in quamcumque aliam partem poterit delabi. Denique si ex vasculis plexus Retiformis effluat, vel ex arteriolis Choroïdei in anteriores cerebri ventriculos effundatur, nemini in Anatomicis versato dubium esse arbitror, quin propter locorum viciniam & communicationem possit in cavitatem narium excidere.

(g) Inter Hydropis species ea à Practicis recensetur, quæ à parte, quam occupat, Græcis ὑδροκέφαλον, Latinis capitis Hydrops dicitur. Non unius vero generis est, tum materiæ, tum partis, cui inhæret, ratione. Modo enim inter cutem & pericranium, modo inter hoc & cranium, modo sub cranio supra crassam meningem, modo inter ipsas meninges, modo inter proximiorem meningem & cerebri corticem, modo vero in ipsius cerebri ventriculis serosus humor coacervatur. Atque hic modo limpidus instar aquæ, modo lutosus & fæculentus, modo cruentus instar carnium lotura conspicitur. Sæpissime vero aquæ intra cranium congeruntur, ubi in tantam plerumque assurgunt molem, ut non solum cranium latius fieri, sed etiam ipsius suturas diduci necesse sit. Neque reticendum, quod ex aquis conclusis cranii substantia adeo mollescat, ut digitorum vestigia, quæ imprimuntur, facilè excipiat, ac servet. Recens autem natos præcipue manet hoc fatum, ut propterea inter Infantium morbos ab Auctoribus recenseatur. Nam quum eorum cerebrum sit admodum molle, & crassa meninx ad expulsionem minus idonea, quumque prono plerumque capite & inclinato, nonnunquam plane demisso, præsertim circa tempus partus, in utero reperiantur; restagnat eo situ humor in cerebro, & lentorem concipit, hinc percolationi per glandulam pituitariam, & per os cribriforme minus aptus redditur, infarctis viis, quibus itur ad ea loca: proinde in cerebri ventriculis congeritur & accumulatur, donec caput in immensum excrescat, tandemque aquis obruatur. Præterea dum eluctatur Infans ad exitum jam paratus per Uteri claustra, vel dum ejus caput inter pariendum ab Obstetrice incautè comprimitur, ut rectè notat Daniel Sennertus, ex ista coarctatione fibrillæ cerebri non possunt non violari, nec mirum si humorem nimium admittant in cerebri ventriculos exsudantem, minusque proportionatum, quam ut recensitorum filtrorum porulos trajiciat. Neque vero paulo natu majoribus, quibus nempe exterior capitis cortex, & membranosa integumenta non multum obcalluerint, ut proinde humiditate scatentia facilè dilatari ac diduci possint, morbus hic pepercit, quemadmodum exempla prostant apud Petrum Forestum,

Humores Errhina Sternutatoriave vetantes sunt.

1. Pituita admodum tenax & viscida, quia non nisi magna vi, summo conatu, frequentive sternutatoriorum & quidem fortiorum iteratione, inciditur forasque educitur: quare merito φαρμακά, nisi prius sit incisa, præparata, & liquida reddita tenax illa pituita (ut loquitur Hippocrates) damnantur & rejiciuntur. Nam vehementi illa cerebri totiusque corporis concussione non nisi catarrhi graves & multifariæ, visus hebetudines, molestæ ac incurabiles hæmorrhagiæ excitarentur; ut variæ multæque historiæ in observationibus & annotationibus medicis testantur. Novimus mulierem triginta nondum annorum, errhinorum vehementium maleficio in tantam visus imbecillitatem incidisse, ut non nisi perspicilli beneficio suere aut acu pingere posset: cœcam vero factam vide sis in sequentibus. *Pituita summè tenax errhina vetat.*

2. Pus in capite nondum absolutè confectum atque concoctum, vel immaturum, ut loquuntur Chirurgi: quid enim vi illa, tunc temporis efficitur, nisi ut inflammationes, fluxiones, doloresque augeantur. Hæc quoque de pure præter naturam in loco, ex quo nullus exitus ad nares palatumve datur, contento, dicta sunto. *Pus immaturum in capite contentum.*

3. Sanguis, adhuc è vase venoso, arterioso, aliove modo adhuc in capite aut locis vicinis exstillans, ut modo fusius probatum. *Sanguis extillans.*

4. Aqua seu lympha imprimis si ex vasis lymphaticis ruptis adhuc extillarit, indiesque ita adaugeatur illud ὕδωρ, ut tandem Hydrocephalus exoriatur; quorum ratio in superioribus jam data. *Aqua extillans.*

Mor-

---

stum, Carolum Pisonem, aliosque. Unde ratio peti potest, cur Infantibus Hydrocephalu affectis ad ultimum usque vitæ stadium sensus nunquam defecerint. In Adultioribus vero quia cranium & superstrata integumenta firma adeo sunt, ut cedere nesciant, dum cerebrum copioso sero involvitur, perinde comprimitur, ut spirituum semitas intercludat; ac proinde non Hydrocephalos, sed Apoplexia, Lethargos, Paralysis vel simile malum contingit. Hinc sane mirum est, quod refert Hildanus cent. 3. obser. 19., Juvenem nempe decem & octo annorum Hydrocephalo laborasse. Huic morbo curando varia à Practicis proponuntur, ea scilicet, quæ superfluas aquas ex capite aliorsum ducunt, exsiccant, & extra corpus expellunt, quæ quidem ab eorum scriptis peti poterunt. Licet vero errhina medicamenta à clarissimo Auctore hic commendata capiti à superfluis aquis exonerando videantur accommodata, dummodo illæ intra cranium sint conclusæ; attamen ea Infantibus tuto adhiberi non possunt, quia eorum mollia cerebra nimia fortiter concuterentur, unde epilepsiæ, & convulsivi motus facilè oriri possent. Atque hinc factum ut Auctor noster, numquam aut nonnisi maxima urgente necessitate ejusmodi medicamenta Infantibus admovenda esse inferius monuerit.

(h) Er-

Morbi in quibus Errhina Sternutatoriave in usum revocanda veniunt, sunt.

In epilepsia conveniunt errhina &c.

Ratio, quare.

1. Epilepsia extra paroxysmum & in paroxysmo (h) quia errhinorum sternutatoriorumve energiâ & beneficio viscidi ac mucosi humores inciduntur, illorumq; acrimoniâ & titillatione nervi odoratorii, processus mammillares, cerebrumque ad expulsionem peccantium humorum in capite contentorum irritantur, per nares expelluntur, ægrique nonnunquam gravi ab illo paroxysmo, liberiore spirituum animalium in nervos vel nervorum tubulos influxu excitato, liberantur: vide sis apud Paræum Chirurg. lib. 28. cap. 35. Wecherum lib. 1. antidot. general. cap. 18.

In apoplexia.

2. Apoplexia, quia errhinorum ptarmicorumque beneficio pituita viscida, mucus ille tenax, lymphaque crassior stagnans, (qualem quoque Columbus in dissectione cadaveris apoplexiâ extincti in cerebro non semel reperit, ut idem testatur lib. 15. suæ Anatomiæ: Crassumque viscosum humorem circa plexum choroidem in cerebro apoplexiâ cujusdam extincti, reperit Fernelius lib. 2. cap. 15. de abditis causis) inciditur, attenuatur, ac per oculos vel potius glandulas lachrymales, nares, os &c. expurgatur, & excernitur viscida illa pituita lymphaque crassior stagnans; sicque majori copiâ spiritus animales generabuntur, faciliusque per tubulos nervorum in partes sensibus motuique dicatas fluent, ægrique hac ratione à gravissimo hoc morbo subinde liberabuntur: nulla enim remedia magis tales ægrotantes excitant quam acria illa & mordacia πταρμικὰ nervis odoratoriis processibusque mammillaribus applicata & adhibita. Curatas quoque apoplexias ast. leves passim in Me-

(h) Errhina medicamenta in epilepsiæ paroxysmo adeo suspecta visa sunt Ettmullero, ut in leviori malo, atque in ejus declinatione usurpanda tantum esse voluerit. Ait enim, quum sternutatio, quæ ab iis fieri solet, in convulsione particulari thoracis consistat; idcirco metus est, ne convulsio epileptica magis concitetur. Id quoque monuit Præclarissimus Wedelius, qui quum pluries vidisset, sternutationes adeo immanes epilepticos insultus antegredi, ut calidi lactis applicatione eas mitigare necessum fuerit, errhina paulo validiora in epileptici insultus principio interdixit. Hujusmodi itaque medicamenta in paroxysmi dumtaxat declinatione epilepticis præscribemus, naturam in hoc imitantes, quæ, ut subjungit laudatus Wedelius, circa morbi finem sternutationem sponte sua movere solet, ut materiæ morbificæ reliquias à cerebro excutiat. Id autem non impedit, quin epilepticis errhina illa admoveamus, quæ licet summa vi penetranti polleant, nervos tamen narium non adeo percellunt, ut sternutatio sequi facilè possit: veluti præ primis est spiritus salis armoniaci, qui epilepticis excitandis maxime convenit. Extra vero paroxysmum licet à Willisio sternutatoria remedia singulis matutinis horis summopere celebrentur; attamen non sunt adeo tuta, ut ex iis in paroxysmum nequeat patiens relabi. Quod ex Schenkii observationibus satis constare arbitror; qui ex frequenti Ptarmicorum usu pro gravi auditu curando homines epilepticos redditos fuisse refert. Cæterum dum hic ait noster Auctor, ab errhinis medicamentis viscidos ac mucosos humores per nares protici, nolim credatis, eam fuisse ipsius sententiam, ut putaret, epilepsiam à pituitoso humore cerebri ventriculos opplente nasci. Nam in animadversionib. ad Barbette Praxim irritationem nervis illatam pro epilepsiæ causa recognoscit. Quæ profecto opinio congruentior semper mihi visa est, licet Willisianam hypothesim prorsus rejicere non ausim.

Medicorum scriptis, historiis & observationibus invenietis, sternutationis, salivationisque beneficio, cujus rei exemplum in notis & observationibus nostris in Praxin Barbettianam lib. 1. cap. 2. p. 20. & 29. dedimus. Nota, medicamenta singula, clysteres nempe, suppositoria, ptarmica, sive sint aliave, quæ in apoplecticis, epilepticis, lethargicis &c. adhibentur, necessariò duplo triploque, quam quidem in aliis morbis non soporiferis, potentiora esse debere, alias nil emolumenti parient. Dicta sequens casus comprobat.

In apoplexia medicamenta duplo triploque acriora, & quare.

Mulier quadraginta annos nata, pituitosa, fructibus horariis plus solito dedita, alvo adstrictiore, animi subinde mœrore, præcordiorum anxietate, oculorum nonnunquam hebetudine, ac capitis dolore gravativo, imprimis tempore autumnali & hiberno afflicta, subitò in omnium artuum, vel potiùs totius corporis quasi gravedinem, dein torporem incidit, cum quadam somnolentia: expergefacta de omnium partium gravitate, motus quadam impotentia, & capitis dolore gravativo conquerebatur; accersitus lethargum, apoplexiam, coma somnolentum, vel simile malum verebar, quare statim sequentem præscripsi haustulum purgantem.

Mulier instante apoplexiâ vel lethargo curata.

℞. *Elect. hydragog. Sylv.* ʒvj. *Resin. jalapp. gr.* v. *Tartar. vitriolat.* ℈ij. *Ol. rorismar. gutt.* iiij. *Spirit. salis armon. gutt.* xx. *Aqu. rorism. q. s.* Pro haustu.

Haustus purgans cephalicus.

Quo assumpto bene purgata est, verum parvo cum levamine: quare sequentem mixturam cochleatim usurpandam dedi & quidem cum successu.

℞. *Aq. majoran. nobil. Rorismar. Card. bened. ana* ℥ij. *Antiepileptic. Amstel. Apoplect. ana* ʒvj. *Antim. diaphoretic.* ʒß. *Sal. volat. oleos. gutt.* xL. *Rutæ gr.* xij. *Ol. puleg. Rorismar. ana gutt.* v. *Syr. stæchad.* ʒvj. MS.

Mixtura cephalica.

Qua usurpatâ semper bene sudavit, & melius quo ad partes externas sese habuit, remanente dolore capitis gravativo: ea de causa temporibus, nuchæ, naribus spiritum florum rorismarini adhibendum imponendumve jussi, purgante subinde iterato: attamen ex voto omnia quia non succedebant, latentem in herba anguem suspicabar. Quare sternutatorium (pulverem p. 10. ex radicibus hellebori pyrethri &c. loco ambræ, mercurii sublimati dulcis ℈ß. addito descriptum) bis in die naribus attrahendum dedi, cujus ope magnam & incredibilem per oculos, nares, ac os limpidi quidem sed tenacis humoris quantitatem sternutando, imo quasi salivando excrevit, tanto cum levamine, ut jam curata videretur. Verum relicto pulvere sternutatorio de die in diem accrevere iterum dicta mala; quare aliquamdiu in præscriptorum remediorum usurpatione continuandum utile & proficuum judicabam, & brevi post

quo-

quoque curata fuit, manetque mutatâ nempe diætâ & de sequenti vino medicato purgante ad quatuor uncias singulis septimanis semel usurpando, corpusque movendo & ambulando.

Vinum medicatum purgans cephalicum.

℞. *Rad. Zedoar. Galang. ana* ℥ß. *Jalapp. gummos.* ʒvj. *Fol. majoran. nobil. Salviæ. Rorismarin. ana m.* ß. *Senn. mundat.* ʒvj. *Summit. lavendulæ. Flor. stæchad. arabic. ana p.* ij. *Turbith. gummos.* ʒv. *Tartar. rhenan.* ʒiß. *Sem. fœnic. dulc.* ʒiij. Concis. & contus. D. pro vino medicato. Sex pintis vini infundendo.

In affectibus soporosis.

3. Affectus soporosi omnes, ut lethargus, carus, coma somnolentum &c., quia acria illa, suâ acredine, irritatione, & vellicatione quam maxime excitant, pituitamque viscidam, non raro morborum dictorum causam, incidunt & foras proliciunt.

In Κεφαλαλγία, Κεφαλαία, & Ἡμικρανία.

Dolor capitis gravativus, unde.

Unde corrodens.

4. Κεφαλαλγία, Κεφαλαῖα, & Ἡμικρανία, imprimis si gravativi aliquousque sint dolores, qui ortum ducunt partim ex pituita viscida copiosa hinc inde in capite coagulata, unde gravativi; partim à lympha propter stagnationem, particulasque frigidas, quæ caput sudore præsertim diffluens, intraverant, acriore redditâ, quæ partes membranaceas corrodens dolorum causa existit: pituitosi illi & acres humores facilè errhinorum beneficio inciduntur, temperantur, & eliciuntur, sicque ægri citò jucundeque curantur. Quod Circumforaneis apprime notum, qui uno alterove ptarmico errhinove plus talibus in morbis aliquando præstant, quam viginti aliis remediis Medici effecerint antea.

In tremore & convulsione cynicâ.

5. Tremor & convulsio & quidem cynica s. canina, quia pituitosa & acria nervos irritantia tremorem convulsionemque non raro efficientia, ut superius jam probatum satis, incisa & temperata ad expulsionem instigant dicta errhina.

In capitis gravedine.

6. Capitis gravedo, ob dictam in superioribus rationem.

In ozæna & odoratu læso.

7. Ozæna, narium à pituita viscida obstructio, odoratusque ab humore crasso læsus, teste Fuchsio lib. de compos. medicament. cap. 25. & Wechero lib. 1. Antidot. genetal. cap. 18. nec non Paræo in Chirurg. lib. 28. cap. 35.

In oculorum hebetudine.

8. Oculorum hebetudo, imprimis si ab halitibus, flatibus, humoribusve pituitosis viscidis ortum traxerit, & adhuc dum foveatur augeaturque malum: ast aliis remediis tentanda potius curatio, antequam ad errhina & imprimis sternutatoria deveniatur. Novimus Matronam quandam jam cæcam, quæ primo non nisi oculorum hebetudine levi affligebatur, jussu vero & mandato Medici cujusdam ipsi familiaris, sternutatoriis vehementibus bis terve in hebdomade mane utebatur; unde malum indies ita fuit auctum, ut cæca procul dubio sit mansura.

Vir quadraginta octo circiter annorum doctus, pius, studiis noctu

noctu dieque fere incumbens mense Augusto subitò capitis quadam gravitate ast levi affectus est ; qua de causa bis terve & quidem intra horam levi sternutatorio usus fuit , non tantum absque levamine, verum intra biduum triduumve nec legere nec accuratè videre potuit . Domestici ipsum aspectum glaucum esse observabant, statimque monebant; quare summo mœrore affectus studiis jam valedicendum putavit , ac brevi de virium languore, debilitate &c. conquestus est . Medicus vocatus & debilitatem observans, conditum cardiacum cephalicum præscripsit ex conserva melissæ majoranæ nobilis , anthos, syrupo betonicæ , ambrâ griseâ &c. & quidem solatium inde sensit : sequenti die, viribus jam majoribus, vena ipsi secata fuit cum levamine . Rem intime examinans obstructionem esse musculi oculum dextrum versus tempora flectentis suspicabar, quare sequentes cucuphas , pilulas cephalicas & decoctum diaphoreticum præscripsi . Vir post sternutatorium glaucus.

Conditum Cephalicum.

℞. *Fol. majoranæ nobilis. Rorismarini. Salviæ ana m.ß. Flor. anthos. Lavendulæ ana p.j. Caryophyllor.* ℥ijß. Cucupha Cephalicæ.

Contus.& concis. D. pro duabus cucuphis , externè irrorandis spiritu rorismarini . Tempora subinde illinenda & fovenda spiritu s.aquâ Reginæ Hungariæ mandavi .

℞. *Maß.pilul.aurear. Cochiar.ana* ʒß. *Resin. jalapp. Tartar. vitriolat. ana* ℈j. *Ol. rorismar. still. gutt.* iiij. MS. F. pilulæ no. xxviij.deaurandæ . De quibus alternis diebus quinque assumpsit. Pilulæ Cephalicæ.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥ij. *Sassafras* ℥iij. *Rad. salſ. parill.* ℥ij. *Angelicæ* ʒvij. Concisa infundantur per noctem , mane add. Decoctum Cephalicum diaphoreticum.

Fol. majoran. nobil. Rorismarini. Salviæ ana M.j. *Flor. lavendul. Anthos ana p.*ij. Coq. vasis optime clausis in s. q. aq. puræ per tres quatuorve horas , in colatur. pint. ijß. dissolv.

Spir. s. aquæ Reginæ Hungariæ ʒijß. *Sal. volatilis oleos.* ʒiß. *Syr. anthos q.s.* MS. detur in phiala subere clausa .

Hujus mane jejunus ad uncias quatuor calidè assumpsit, bene tectus optimè sudavit summo cum levamine ; tum ingens vesicatorium post aurem dextram fuit applicatum , ac ne coiret aperta cutis aliquamdiu impeditum , quorum omnium beneficio brevi fuit curatus . Vesicatorium post aurem.

Plures ejusmodi referrem casus , sed brevitati quia studeo , hunc tantum addidi , monendo , ne facilè sternutatoria oculorum debilitate &c. laborantibus adhibeantur ; felices enim aliorum periculo qui cauti .

9. Aurium tinnitus auditusque difficultas ([i]) causas, ex qui- In aurium tinnitu &c.

C bus

(i) Ut aurium tinnitus excitetur , motus ; imprimi debet vel tympano , vel nervo auditorio,

bus aurium tinnitus &c. generantur, si consideret Lector studiosus, facilè ex superioribus rationem inveniet, quare dicta remedia à Practicis tali in casu sint præscripta, effectumque felicem à præscriptis caputpurgiis habuerint Medici; Forestus lib. xii. observat. Medicar. schol. 10. idem quoque posteritati scriptum reliquit, maxime ad tinnitus aurium curandos sternutamenta conferre.

In singultu. 10. Singultus (nempe à repletione si factus, ut annotavit & putavit M. Sebizius) teste SENE aphor. xiij. sect. vj. & C. Celso lib. 2. cap. viij. p. 69. nec non Amato Lusitano centur. v. curat. 34. Singultus quomodo & à qua causa generetur (k) vide sis apud clarissimum & expertissimum virum D. Fr. de le Boë Sylvium, Praxeos suæ lib. j. cap. xxiij. p. 130.

In partu difficili, fœtu mortuo & secundinis retentis. 11. Partus difficilis, fœtus mortuus, secundinæ, ut Hippocrates testatur aphor. XLIX. sect. v. ad secundas, inquiens, deturbandas, sternutatorio immisso, nares & os comprimito; quare etiam aphor. xxxv. ejusdem sectionis difficulter parienti sternutamen-

alo, vel ejus surculis, qui per internas earum cavitates proseminantur. Motus autem tympano imprimitur, dum sanguis in ipsius arteriolis validius pulsat: quod fieri putandum est, vel dum illæ pungentibus particulis contrahuntur, vel dum viscidiori substantia obstruuntur, vel dum vicino abscessu, aut congesta catarrhi materia comprimuntur. Vapores quoque omni momento surgentes, & per tympani poros egredi prohibiti, non modo illud, sed aerem in cavitate auris contentum agitant. Nervus veru auditorius concutitur ab irregulari spirituum motu: hinc epilepsiæ insultum aurium tinnitus præcedere solet, atque vertigine correptis aures tinnire sentiuntur. Gravis vero auditus fit, vel dum meatus auditorius cerumine aggesto, aut turgentibus glandulis obturatur; vel dum tympani membrana crassior, aut humidior reddita fuerit, ut proinde ab externi aeris vibrationibus plane immobilis fit; vel dum nervus auditorius obstructus, aut compressus solito lentius movetur. Hisce igitur affectibus sternutatoria utilia aliquando esse judicamus, tum quia caput concutiendo obstructiones ab aurium tubulis excutiunt; tum quia sanguinis sordes uberius per nares proliciunt, ut propterea sanguis purior ac defæcatior ad aures deferatur.

(k) Singultum à convulsivo diaphragmatis motu per intervalla brevia recurrente fieri putavit Doctissimus Sylvius. Quum enim inter singultiendum aer celerius, magno cum impetu, & incondito sonitu in pulmones irruat; id non alia ex causa, quam ex violenta diaphragmatis systole, & subitanea pectoris dilatatione repetendum est. Hinc veterum error detegitur, qui quamvis singultum convulsionis speciem esse agnoverint; attamen illum inter stomachi affectus adnumerarunt. Hanc opinionem duplici argumento ingeniosè convellit Johannes Mayow in tractatu de respiratione. I. etenim ex ventriculi convulsione aer è pulmonibus expelli deberet, quum nihilominus in singultu velocius in illos irruat. II. Ventriculo convulso ejusdem regio introrsum contrahitur, prout in vomitu experimur: in singultu autem abdomen extrorsum propellitur, quod à septi transversi contractione pendere putandum est. Ad hæc, quum omni tempore pro lubitu nostro singultire possimus, id sane demonstrat, singultum non esse ventriculi actionem, in quo nullus est motus voluntarius, sed potius diaphragmatis, cujus motus nostræ voluntatis imperio nonnihil subjacet. Licet autem singultus non sit propriè ventriculi affectus; attamen frequentius ex stomacho sive sinistro ejus orificio irritato, quod cum septo transverso connectitur, ortum trahit. Si itaque ex ventriculi consensu singultus fiat, elegans sane est ipsius medicina superveniens sternutatio, quum ex vehementi pectoris, & abdominis concussione molestus humor à stomachi tunicis excutiatur. Hinc præclarus apud Platonem locus in Symposio, ubi quum Aristophanes singultiendo rumperetur, tria singultus remedia proposuit Medicus Eryximachus: nempe I. ut spirationem diu supprimeret; II. ut fauces aqua collueret; III. ut vellicatis naribus sternutamentum sibi concitaret: quumque Aristophanes nec spiritus cohibitione, nec faucium ablutione levaretur, motâ sternutatione, à singultu illico expeditus est. At vero si singultus ex hepatis phlegmone, aut gravioribus capitis vulneribus oriatur, sternutatio non est provocanda, quum ab illa malum magis exacerbaretur.

(l) Suf-

mentum superveniens bonum judicat: quod quoque C.Celsus lib. 2.cap.viii. p.69. contestatur: Cum enim acria, mordacia, & vellicantia sint πταρμικά, nervos odoratorios &c. irritant, ac ut ita dicam mordent, atque ad expulsionem eorum, quæ molesta sunt, instigant; sicque factâ vehementi medii imique ventris concussione antequam sternutatio producatur, fit, ut partus difficilis, fœtus sve mortuus in utero existens, vel secundinæ tenaciter illi annexæ exturbentur. Quare SENEX monet tum temporis nares & os comprimendum, ut nempe majori vehementiorique vi medii imique ventris concussio, sicque in utero conclusorum exturbatio fieri posset. Vehementem illam medii imique ventris imo totius corporis concussionem præcedere sternutationi, nemo, uti opinor, inficias ibit, qui sternutaverit sternutantesve alios viderit unquam. Ast

Ratio quare conveniant.

Nota, non præscribenda talibus in casibus vehementiora illa remedia, ut propriè dicta πταρμικά sunt, nisi præmissis & iteratis illis, quæ minori cum vehementia & periculo, naturâque plane ab opere jam desistente, educant fœtum secundinasve relictas.

Vehementiora tamen tali in casu non præscribenda.

12. Suffocatio hypocondriaca à flatibus (1) halitibus, vaporibusque visciditate, aciditate, austeritateve peccantibus ortum primario quod ducat, est in confesso, ut fusius probatum in notis nostris circa Praxin P.Barbette cap.ix.lib.iv.p.216. & sequ. Caputpurgia enim & sternutatoria flatuum, vaporum, halituumque eruptionem depressionemve accelerant, modo jam sæpius dicto atque probato; sicque liberantur hystericæ à suffocatione illis tam molesta. Quare etiam Hippocrates dixit, mulieri hystericæ sternutamentum si superveniat, bonum, aphor.xxxv.sect.v. Ex flatibus, vaporibus, halitibusque exoriri suffocationes hypochondriacas non tantum in confesso est, sed etiam viros nonnunquam iisdem affectos vidimus: ea de causa sequentem historiam addo.

In suffocatione hypochondriaca.

Viri suffocatione hypochondriacâ obnoxii.

 Vir

(1) Suffocationem hypochondriacam, quæ in Mulieribus hysterica dici solet, à vaporibus, qui ex acido pancreatis nimis austero vitiosè cum bile in intestinis effervescente erumpunt, deduxit Clarissimus Sylvius. Etenim nihil magis à vero absonum, quam quod Veteres Medici docuerunt, morbum nempe illum uteri culpa semper fieri, quum in Mulieribus ea affectione defunctis hic plerumque insons repertus fuerit. Imo quum Viri affectu fere simili corripi soleant, quid certius, quam quod malè uterus in eo morbo accusetur? Interim vero non negandum, quin longe elegantior hujus affectionis theoria à Willisio proponatur, qui morbum illum ad affectus spasmodicos, & convulsivos retulit. Etenim si principaliora ipsius symptomata spectemus, qualia sunt in primis dolores abdominis lancinantes, & contorquentes, qui Colicæ convulsivæ nomine Practicis audiunt, faucium constrictio, pectoris angustia, motus globi alicujus per medium imumque ventrem oberrantis, hæc non quidem Sylvii vapores, sed immanes convulsiones in partibus thoracis, & abdominis nobis indicant. Neque ex viridium, ac biliosorum humorum per alvum, aut per os rejectione in hoc morbo facta suam sententiam confirmare poterit Sylvius, quum ex inordinato spirituum motu humorum crasis illico turbetur, atque partium eorum secretioni destinatarum mechanica textura alteretur; nil mirum itaque si humores præternaturali colore infecti excernantur. Quod quidem clarissimè evincit ægritudo illa, qua corripiuntur Navigantes in fluctuanti & irrequieto mari, quæ à spirituum animalium agitatione orta, colluviem humoris plane herbacei ex Hominum vel sanissimorum ventriculo educit.

Vir faucium constrictione laborans.

Vir triginta circiter annos natus, macer, melancholicus, acidis addictus, fructibus horariis mediâ æstate nimis avide assumptis, incidit primo in præcordiorum anxietatem & subinde dolorem ventris contorquentem, alvi adstrictionem, capitis dolorem gravativum, imo vomitum pituitosorum & nonnunquam simul subacidorum, tandem faucium quasi constrictionem & suffocationem gravissimam, ita ut vix respirare posset, & jam jam suffocari videretur: quare vocatus statim sequens clysma præscripsi.

Enema purgans.

℞. *Decoct. emollient. & Carminat.* ℥viij. *Electuar. diacathol.* ℥ij. *Sal. volat. oleos.* ʒß. *Gemmæ* ℈ij. MS. F. Clyster pro viro.

Quo injecto bis terve alvum deposuit cum levamine, interim singulis horis cochleare unum alterumve de sequenti mixtura assumpsit.

Mixtura flatus discutiens.

℞. *Aq. menth. Meliß. Fænic. ana* ℥j. *Spir. Carmin. Sylv. Cortic. citri recentior. ana* ʒiij. *Sal. volatil. oleos. gutt.* xxv. *Ol. macis stillat. gutt.* ij. *Syrup. è baccis sambuc.* ℥v. MS.

Verum parvum aut nullum levamen inde sensit. Uxor subinde ipsi cerasum conditum, vinum rhenanum & ejusmodi acida vel subacida dederat, quo malum ita adauxit, ut jam jam suffocatus videretur. Reversus suffocationis hypochondriacæ signa omnia observans, hujusque causam rogando &c. indagans, dicta mihi retulere: quare mox castorium, rutam cum assa fætida pro odoratu, & spiritum salis armoniaci naribus admovendum, sequentem mixturam ac pulverem præscripsi.

Castorium, assa fætida, spiritus salis armoniaci, pro odoratu.

Mixtura in suffocatione hypochondriaca.

℞. *Aq. puleg.* ℥iij. *Majoran. nobil.* ℥jß. *Antihysteric. nostræ in capite de apophlegmatismis describend.* ℥j. *Tinctur. castor.* ʒiß. *Spirit. salis armoniac. gutt.* xv. *Olei succin. gut.* iij. *Rob. sambuc.* ʒiij. MS.

Pulvis in dicta suffocatione.

℞. *Ocul. cancr.* ʒß. *Succin. præpar. Castor. optim. ana* ℈j. *Ol. puleg. still. gutt.* iij. MS. F. Pulvis, in quatuor doses dividendus.

Singulis horæ quadrantibus cochleare unum, & ter quotidie dosin pulveris assumpsit tali cum successu, ut brevi ad sanitatem veniret curatio: imo castorio ruta & asa fetida naribus admotis, mox levamen sensisse se testabatur. Post annum circiter eodem morbo afflictus brevi ultima methodo fuit restitutus, quare continuo collo Castorium & assam fætidam adhuc gerit, & liber manet à dictis symptomatibus.

In tonsillis inflammatis.

13. Errhina in tonsillarum inflammationibus apprimè convenire, ubi jam constitit rheuma, docuit Joubertus de thoracis affectibus cap. 2.

In odontalgia.

14. Conveniunt quoque in odontalgia, quod Empyricis Circumforaneisque apprimè notum, qui unica errhinorum sternutatoriorumve exhibitione plus subinde efficiunt, quam ullis

aliis

aliis remediis, sæpius etsi iteratis.

15. In morbis lethalibus (m) imo maxime lethalibus sternutationes prodesse dixit Hippocrates prænot. xiii. ii. imprimis si spontaneæ observentur. In morbis lethalibus.

Morbi Errhina Sternutatoriave vetantes sunt.

1. Oculorum læsiones scilicet inflammatio, visus imbecillitas, suffusio &c. oculis enim labefactatis pax fit ab errhinis & sternutatoriis, nam periculum cæcitatis immineret, ut videre est in præcedentibus. Humores enim vi medicamenti agitati fluxilesque quodammodo redditi ex parte saltem aliqua ad oculos jam imbecilles deturbarentur, malumque quam maxime augeretur, nec non humores arctius in oculis compingerentur. Cerebrum namque nimis σφοδρῶς concutere Scholzius Epist. Medicin. 8. dixit; exemplumque illud triste statim à nobis productum abunde testatur. Idem docuere sequentes Practici, ut Joubertus lib. de affectib. capitis cap. 1x. Hollerius de morbis internis lib j. Schol. 2. Trincavellus lib. j. consil. 61. 62. & 66. Sennertus lib. j. part. j. cap. v. Praxeos. Heurnius lib. de morbis cap. 9. &c. inspiciatur quoque historia cujusdam ex sternutatione cæci apud G. F. Hildanum Cent. j. observ. 24. Nocent in oculorum læsionibus.

2. Vertigo, vertiginique obnoxii, nimium enim, ut statim ex Scholzio allatum, cerebrum concutiunt, spiritusque animales magis magisque in gyrum acti (n) halitus, vapores, flatusve plures ad In vertigine vel eadem obnoxiis.

(m) In morbis maxime lethalibus sternutationem sponte supervenientem non leve solatium esse tradidit Magnus Hippocrates: excipit vero eas affectiones, quæ in pulmonibus sedem suam habent. Hæc sunt ipsius verba loco à clarissimo Auctore allegato. *Sternutationes in omnibus circa pulmonem morbis & antecessisse, & succedere malum est. At in aliis morbis lethalissimis sternutationes prosunt.* Quæ profecto verba repetit in lib. Coac. prænot., ubi observat Ludovicus Duretus in commentaria expositione, idcirco sternutamentum pulmonum morbis noxium esse, quia concussione fortissima sternutationis lacerantur pulmones, & inflammantur, unde nova trahendi, & absorbendi occasio. Recenset deinde idem Duretus morbos, in quibus sternutamenta commendavit Hippocrates: Suntque Febres cum pepasmo, Apoplexia, Paralysis, Paraplegia, Epilepsia, Lethargus, Coma tum Vigil, cum Veternosum, Partus difficilis, & Puerperiorum suppressio.

(n) Vulgata illa vertiginem explicandi ratio per vapores sursum adscendentes, & spiritus in gyrum actos, semper mihi displicuit, quod nec ii vias habeant planas, per quas in cerebrum prorumpant, neque hi in subtilissimis cerebri canaliculis in gyrum verti facilè possint. Quo tamen admissu, aliud quidpiam requiri videtur, ut externa objecta circumgyrari videantur. Naturæ etenim lege statutum est, ut tunc solum corpus in gyrum agi appareat, dum ejus radii successivè in variis retinæ fibris suam imaginem insculpunt. Quare nobis ea manet animo sententia, vertiginem fieri, dum ex tumultuario spirituum motu, quam proximam hujus morbi causam arbitrantur, vel retinæ fibræ subinde dimoventur, ut nunc una nunc altera radios ab externis objectis advenientes excipiat; vel humores in oculi cavo contenti ita agitantur, ut fere sicuti aqua in vase circumferantur, & pertranseuntes radios pari modo commoveant. Idcirco non absque ratione monitum ab Auctore nostro puto, errhina medicamenta vertiginosis non convenire, quoniam à sorti, quam naribus inferunt, irritatione spiritus vehementius commoti facilè epilepsiæ paroxysmum inducerent. Quod quidem exemplis Schenkius confirmavit, qui plures Scotomia laborantes ex usu sternutatoriorum epilepticos redditos fuisse memoriæ prodidit.

ad cerebrum hac agitatione totiusque corporis concussione ascendere faciunt, vide sis Sennertum loco mox citato.

In narium ulceribus. 3. Narium ulcera, ut non raro in lue venerea contigit. Damnantur sternutatoria in narium ulceribus, quia à defluxu acri utplurimum ortum trahunt, hacque ratione non nisi acribus humoribus, unde ulcera illa excitata, acria remedia adderentur; sicque malum non curaretur, sed gravius è contra redderetur, ac in polypum ozænamque sic facilè degeneraret.

In narium &c. hæmorrhagia. 4. Narium, internarumque reliquarum partium hæmorrhagia, vasis enim nondum arcte consolidatis, sanguineve adhuc ex iisdem exstillante, merito damnantur πταρμικὰ: ratio in superioribus, ubi de humoribus indicantibus egimus, tradita est. Libet historiam de hæmorrhagia narium gravissima, nullis internis externisque medicamentis cedente, narrare.

Juvenis gravissimâ cephalalgiâ laborans. Juvenis viginti quatuor annorum, carnosus, plethoricus, post varios corporis motus in cephalalgiam gravissimam & intolerabilem, ac de momento in momentum ita ingravescentem incidit, ut intra paucas horas delirio afficeretur: quare Medicus accersitus statim ipsi venam largiter secandam jussit, verum nullo cum levamine: quare clysma sequens præscripsit.

Quare enema purgans præscriptum. ℞. *Decoct. emollient.* ℥viij. *Electuar. diacathol.* ℥ij. *Sal. gemm. Prunell. ana* ʒj. MS. F. Clyster.

Absque levamine. Quo injecto bis alvum deposuit & parum dormivit, ast expergefactus, de eodem imo majori conquerebatur capitis dolore; quare fronti applicuere sequens oxyrrhodinum duplicatis linteis sæpius renovandum.

Oxyrrhodinum. ℞. *Aq. portulac. Sempervìv. major. ana* ℥iiij. *Lap. prunell.* ℥ß. *Sacchar. saturni* ʒiß. *Opii aceto simplici dissolut.* ʒij. MS.

Cujus beneficio levamen sensit, iterumque vena fuit secta, manente tamen cephalalgia; quare sequens decoctum usurpavit.

Decoctum purgans temperatum cephalicum. ℞. *Rad. taraxic. Cichor. ana* ℥j. *Fol. Betonic. Acetos. Violar. ana m.* j. *Rorismar. Majoran. nobil. ana m.* ß. *Rhabarbar.* ʒiij. *Tamarindor.* ℥jß. *Tartar. rhenan.* ʒjß. Coq. s.a. ex seri lactis q.s. Sub finem add. *Fol. sennæ sine stip.* ℥ß. In colatur. pint. jß. dissolv. *Syr. stæchad. Cichor. cum rheo ana* ℥jß. MS.

De quo singulis vicibus uncias tres ter de die assumpsit, & alvum benè deposuit: potus ordinarius cerevisia tenuis in qua lapis prunellæ dissolutus, & subinde lac ebutyratum cum uvis corinthiacis & acetosa coctum, verum omnia frustraneo eventu. Septimo vero die subitò in hæmorrhagiam gravissimam incidit, & omnis cephalalgia ipso momento evanuit, quare illa hæmorrhagia narium critica judicata fuit. Verum tanta copia sanguis illo ipso die effluxit,

Diæta.

Hæmorrhagiâ criticâ dolor sedatus.

xit, ut viribus pene omnibus jam proſtratis, hæmorrhagiam quam citiſſime ſiſtendam putaret Medicus, quippe qui mortem ex tanta hæmorrhagia cum virium jactura meritò verebatur; ac ea de cauſa oxyrrhodinum jam memoratum iterandum & genitalibus applitandum juſſit: verum incaſſum omnia, donec tandem cucurbitulas duas utrique parti abdominis circa medium muſculorum tranſverſorum ſine ſcarificatione applicuerit,& ſtatim,imo eodem ipſo momento hæmorrhagia fuit curata. De cucurbitulis quia jam mentionem feci, libet nonnulla de illarum figura, fabrica, magnitudine, applicatione, operatione &c. imo varias in doloribus intolerabilibus curationes ſubitaneas illarum beneficio in ſequentibus addere. *Unde virium proſtratio ſubitanea. Cucurbitulis abdomini adhibitis curatus.*

Parantur plerumque vel ex ſtanno vel vitro. Vulgares ex ſtanno paratæ ſunt A. notatæ: ex vitro multifariæ ſunt & B. C. D. E. ſignatæ, cum vel ſine foramine in ſuperiori parte, ſine foramine cum ſcarificatione apponendæ. E, quæ major eſt, neutiquam in uſum revocanda niſi cum foramine cera occludendo, ut ſi majori & ſubitanea vi vulgò attrahat, mox aciculâ vel acu per foramen cerâ occluſum aperiatur, ut eo minori ac minus ſubitanea vehementia partes humoreſque ſubjacentes in cucurbitulam propellantur. Sed de hiſce poſtea fuſius. *Cucurbitularum figura, magnitudo &c. Modus utendi.*

A. A. Cucurbitulæ ex ſtanno vulgares. *TAB. I. FIG. I.*

B. C. D. E. Cucurbitulæ ex vitro conflatæ cum foramine, a. in ſuperiore parte notatæ.

B. Cucurbitula in dolore punctorio in hac illave parte carnoſa cum vel ſine ſcarificatione applicanda.

C. Eadem ſed major, majorique oſculo in dicto dolore adhibenda.

D. Cucurbitula parva ſed lata in ophthalmia à nobis quondam cum ſucceſſu, ſed minima flamma, attamen levi cum ſcarificatione uſurpata, de qua in ſequentibus.

E. Vulgaris ex vitro, de quibus omnibus poſtea prolixius.

5. Angina pituitoſa hiſce in regionibus admodum familiaris, quia nonniſi inflammatio, fluxio, tumor, dolor, & per conſequens febris ſymptomatica ſternutatoriis adhibitis augeretur; imprimis ubi rheuma non conſtiterit, ut ſtatim citatus Joubertus de affectibus thoracis cap.j. teſtatur. *In angina pituitoſa.*

6. Catarrhi, quia non niſi defluxiones plures ac majores excitarentur, maloque malum adderent: nam motis & commotis liquidioribuſque redditis humoribus neceſſariò catarrhi plures & graviores generabuntur. Quare quoque *In catarrhis.*

7. In pulmonum morbis neutiquam laudantur, nec felici cum ſucceſſu uſurpantur ſternutatoria, quod venerandus Senex *In pulmonum morbis.*

Coac.

Coac. prænot. iii. §. 174. confirmat. Ut plurimum enim non nisi pleuritides, peripneumoniæ, catarrhique inprimis salsoacres inde excitabuntur, qua catarrhorum in pulmones depluentium acredine tussis primo generatur, dein ipsa capillaria pulmonum vasa conquassando & corrodendo aperiuntur, sicque extravasatus vehementique hac corporis concussione adhucdum ex apertis nondumque consolidatis vasis sanguis extillans & quodammodo jam stagnans, novæque defluxioni acriori occurrens, acrior necessariò redditur, putrescit, sicque tandem pulmonum ulcus sternutatoriorum maleficio producitur.

Quâ ratione ulcus pulmonum excitetur.

8. Arthritis ejusque species omnes. Sæpissime enim à catarrhis & quidem biliosis aut salso-acribus, ut ex dolore rodente & partium dolore arthritico afflictarum inflammatione, rubore, &c. patet, ortum ducit arthriticus dolor pedes manus aliasve partes affligens: imprimis quoque arthritis vaga scorbutica, omnesque ac singuli ex catarrhis oriundi dolores.

In arthritide.

Vir quidam gravissimus & doctissimus dolore ischiatico intolerabili & diuturno afflictus, incedere pedesque movere amplius non valens, plurimorum Medicorum ac Chirurgorum consilio usus, omnibus internis externisque remediis (cerotis nempe, fomentis, linimentis, etsi efficacissimis & perquam spirituosis, anodynis doloremque sedantibus, balneis &c.) jam frustra adhibitis, cauterio actuali digitum minorem crasso ad os usque protuso, (secundum dexterrimi & experti Chirurgi prædictionem) plane & brevi fuit curatus. Operatio illa, nobis etsi intolerabilis, dura ac crudelis videbatur, tam subitò tamen dexterrima dicti Chirurgi manu peracta fuit, ut vix de dolore conquereretur æger, asseverans statim levamen sensisse: è vulnere quamdiu apertum esset lympham viscidiorem acrem effluxisse quotidie observatum fuit, & brevi omni dolore liberatus æger. Meritò ergo Hippocrates aphor.vj. sect.viij. dixit, *quæcunque non sanant medicamenta, ea ferrum sanat, quæ ferrum non sanat, ea ignis sanat, quæ ignis non sanat, ea incurabilia judicato.* Ne iisdem tamen doloribus corriperetur denuo dictus Vir, in crure fonticulum per annos aliquot gessit: verum præ molestia & frequenti eo in loco dolore occlusus fuit consensu Medici. Post duodecim vel quod excedebat annos, æque magnis imo gravioribus fuit afflictus doloribus, qua de caussa cauterium actuale statim instituendum & dicto more renovandum putarunt Medici: ast Chirurgus sæpius cucurbitulis dictis in usum tali in casu revocatis, hisce tentamen instituendum proposuit, quod placuit Medicis. His igitur institutis, non tantum statim levamen sensit, sed brevi doloribus fuit liberatus, quinquiesque

Vir dolore ischiatico summo afflictus.

Cauterio actuali curatus.

Quæ incurabilia judicanda.

Fonticulum gestavit.

Post duodecim annos recidivam passus.

de

de die instituebantur dictæ cucurbitulæ. Rem dictam ut clarius intelligat studiosus Lector, figuras sequentes inspiciat. Cucurbitulis sanatur.

a. Patiens dolore summo ischiatico affectus.
b. Locus affectus.
c. Cauterium digitum minorem crassum candens. TAB.I. FIG.II.
d. Manus Chirurgi.
e. Protrudens cauterium ad os usque.
f. Vulnus, ex quo lympha viscida acris extillat.
g Olla, in qua prunæ candentes cum cauterio.

1. Cucurbitula.
2. Foramen cera obturatum.
3. Parva incensi lini quantitas. TAB.I. FIG.III.
4. Cucurbitula imposita.
5. Cutis & partes subjacentes subitò & magna vi in cucurbitam protrusæ.
6. Foramen acu vel acicula quodammodo apertum, quia nimis subitò partes subjacentes impelluntur, aut ægri ferre nequeunt, ibidemque relictum, ne aere ambiente per foramen impulso mox decideret cucurbita.
7. Foramen jam apertum, aciculâ sublatâ, statim detumescunt partes dictæ, & decidunt cucurbitulæ.

Virginem Cæcam ter, ni fallor, cauterio actuali in capite adhibito & ad os usque protuso curatam, occluso vero foramine recidivam passam vidimus apud dexterrimum ac præmatura à morte extinctum Virum Dominum Antonium Nuckium, Anatomiæ Professorem: sed de hoc casu in sequentibus. Virgo cæca cauterio in capite curata.

Miraberis sæpius benevole Lector effectus vesicatoriorum, cucurbitularum, ac cauteriorum in doloribus corporis intolerabilibus (imprimis in partibus carnosis) nullis medicamentis externis, nempe linimentis, fomentis, cataplasmatibus &c., internisque etsi opiatis cedentibus, adhibitorum: testes non tantum sunt Medici nonnulli & Chirurgi, verum & tot curati & doloribus hoc modo liberati ægri. Efficaci hac medicina imprimis jam gaudet dexterrimus & multifaria experientia clarus Chirurgus Petrus Adriani Amstelodami Chirurgiam summa laude exercens, imo inaudita hactenus & incurabilia judicata, hoc modo brevi sanat. Plura de hisce cucurbitulis & cauteriis qui desiderat, legat doctissimum & elegantissimum tractatum Severini de efficaci medicina. Cauteriorum vesicatoriorum & cucurbitularum effectus in doloribus omnibus frustra adhibitis.

D Ho-

Homines, quibus Sternutatoria nonnisi magna urgente necessitate præscribenda sunt.

πταρμικὰ non facilè præscribenda pueris.

1. Pueri, Infantes, primò ob sternutatoriorum vim & vehementiam; quare tenuia illa cerebra & cerebella nimis fortiter ptarmicis concutiuntur, ut Scholzius epist. Medic. viij. habet. Ex tali Infantium cerebrorum concussione quænam mala generari producique possint, judicent judicio pollentes, quique praxin circa Infantes exercuere unquam: spasmum enim, epilepsiam, motusque convulsivos epilepticos statim post ptarmicorum usum productos vidimus, illosque aut numquam aut maxima cum difficultate curatos observavimus. Secundò, quia tutius minori nempe cum periculo, jucundiusque Infantes hoc illove morbo symptomateve laborantes, ut è sequentibus patebit, curantur.

Epilepsia ex ptarmicis orta.

Gravidis.

2. Gravidæ itidem ob sternutatoriorum impetum & violentiam; facilè enim inde abortus succederet (ut facilè cuivis concludere licet ex Hippocr. Aph. 49. Sect. 5. ubi ad secundas deturbandas sternutatorium quoque præscribit). Nam in sternutatione totum corpus ejusque partes omnes ac singulæ vehementer, ut supra probatum, concutiuntur; non mirum ergo si fœtus cum secundis valida illa materni corporis & per consequens tenelli fœtus commotione exturbetur. Ut & quibus menstrua nimis profusè fluunt.

Quare.

Menstruis copiosis.

Tabe confectis.

3. Tabe qui conficiuntur vel jam confecti, imprimis si ex defluxione in medullam spinalem (o) (ut Magnus SENEX lib. de grandulis text. 10. p. 420. memoriæ reliquit) tabes illa sit producta: hac enim via nonnisi catarrhi plures imo nonnumquam graviores excitarentur, corpusque illorum jam arescens, aridius adhuc, totumque exsuccum redderetur.

Valde carnosis.

Quia hæmoptoë inde sequitur.

4. Valde carnosi, nil enim minus tolerare possunt carnosiori corpore onusti Homines, quam πταρμικὰ, quod vehementer illorum corpora hisce concutiuntur; facilèque inde respiratio carnosiorum difficilior redditur, & hæmoptoë inde sequitur, quæ nisi

venæ

(o) Speciem hanc Tabis dorsalis, quam occultam & inconspicuam Hippocrates dixerat in lib. de locis in Homine, sic citato loco describit: *Alius morbus oritur ex defluxione capitis per venas in spinalem medullam, inde autem in os sacrum impetum facit, quò medulla ipsa fluxionem producit, & in coxendicum acetabula seu juncturas deponit, & si tabem fecerit, Homo marcescit, & vivere non expetit. Statim enim scapula dolent, amboque pedes, & crura consequuntur, & semper tandem pereunt multo tempore curati, atque sic deflorescit Homo, & moritur.* Hæc ille. De ea autem fusè egit Balduinus Ronsseos epist. 32. sub nomine λορδωτις, sive lumbaginis, quoniam Patientes in principio morbi de dolore lumborum conquerentur, deinde ut plurimum gibbi fieri solent. Clarior vero ipsius descriptio ex Willisio in cap. de Phthisi desumi poterit.

venæ sectione & opiatis statim & subitò curetur, incurabilem imo lethalem ipsam judicato. Pluribus observationibus dicta comprobare possem, sed tantum rem verbo, non verbis aperio.

5. Plethorici, ob apoplexiæ, vertiginis, gravisve hæmorrhagiæ metum: videsis Paræum lib.21.Chirurg.cap.37. Plethoricis.

6. Aphtis laborantes, propter depluentium ex capite humorum acredinem, quæ nonnisi nova produceret oris ulcuscula, unde dolores inexplicabiles exorirentur. Aphthis laborantibus.

7. Herniosi omnes; quia facilè herniæ, (ex situ naturali sive jam prolapsæ aut extuberantes sint adhuc, sive iterum jam reductæ ac nondum curatæ fuerint) dictorum remediorum violentia proficiscuntur, premitur enim undique corpus partesque interiores omnes. Herniosis.

Sequentes casus dicta nostra confirmabunt. Ante biennium circiter nos accersivit gravida quædam, quadraginta præter propter annos nata, novem puerorum mater, herniâ umbilicali flatuosa instarque Infantis capitis jam protuberante laborans: inter causarum indagationem retulit prægnans, semper gestationis tempore hac dicta hernia ast nunquam tanta nec tam gravi fuisse affectam, ac illius protuberantiam fascia, & ligatura satis superque semper inhibuisse. Verum cum ante septimanam unam alteramve ob odontalgiam intolerabilem ptarmicum, & quidem cum successu ter quaterve usurpasset, eodem illo die magis magisque protuberasse herniam, & vix aut ne vix quidem manu aut fasciis ipsam reducere potuisse. Magno igitur conamine, pituitam incidentibus flatusque discutientibus prius exhibitis, in locum naturalem reduximus herniam, partique affectæ emplastrum ad orbis circiter magnitudinem ex sequenti massa imponi curavimus. Gravida hernia umbilicali flatuosa laborans. Ob odontalgiam ptarmicum usurpavit. Hernia post flatus discutientia usurpata reducta. Emplastrum contra herniam.

℞. *Colophon.* ℥ijß. *Therebinth.* ℥jß. *Flor. balaustior. Sanguin. dracon. ana* ℥jß. *Ol. carvi stillat. gutt.* xij. *Mastichin.* q. s. MS. F. S. A. Magdaleon.

Quod continuò gestat, nec de umbilicalis herniæ protuberantia amplius conqueritur, etsi semel bisve postea prægnans fuerit, fœtumque gestarit. Cujus beneficio curata.

Alia itidem mulier umbilicali hernia flatuosa nunquam tamen ita protuberante afflicta, nisi cum flatulenta multa comedisset, aut diu alvo adstricta fuisset vexata, imprimis vero si sæpius sternutavisset: quare sternutatione instante statim oculos confricabat & sternutationem sic cohibuit; & dicto solo ceroto curata fuit. Mulier simili hernia laborans.

8. Nephritici ob vehementem, ut dictum, & nimiam totius corporis commotionem ac concussionem: intolerabiles enim hac corporis concussione dolores &c. producerent παραμια, quare satius Nephriticis.

 tius

tius esse à vehementioribus illis remediis abstinere, quam infelicibus, & injucundis effectibus ægrotantes tali molestia afficere, judicamus.

Hydropici. 9. Hydropici, quia hac ratione & illorum respiratio redditur difficilior, & herniæ aquosæ nonnunquam in scroto generantur; ut in sequentibus variis observationibus & casibus comprobabimus ac demonstrabimus.

Minori cum periculo Sternutatorium usurpant sequentes Homines.

Facillori negotio ptarmica ferunt provectiori ætate ac firmiori corpore prædici, &c.

1. Qui grandiori provectiorique sunt ætate & qui firmo fortique corpore, nec morbis extenuati aut debilitati existunt; quia sternutatoriorum vim & violentiam facilius perferre possunt.

Vertigini non obnoxii.

2. Qui sunt capite firmiori, ac nullatenus vertigini obnoxii: ea de causa inspiciat benevolus Lector jam dictas historias.

Oculorum imbecillitatibus non affecti.

3. Nullis oculorum imbecillitatibus subjecti; quia statim oculorum morbi horum maleficio exacerbescunt, imo sæpe tanta cum vehementia, ut nocte dieque tales ægri quiescere nequeant.

Narium ulceribus qui non laborant.

4. Quorum nares ulceribus subinde non afficiuntur; imo etsi jam jam curata viderentur ulcera, statim vel brevi post saltem magis exacerbescerent, modo non in polypum aut ulcera phagedæna degenerarent, qua de causa imprimis hoc observandum monui: & ni brevitati studerem, casum unum vel alterum adderem.

Qui hæmorrhagia non obnoxii.

5. Qui neutiquam hæmorrhagiis vexantur, nam sternutatoriorum vehementiâ facile tenellula illa vasa, leviter tantum coarctata, atque sanata aperiuntur, & quid inde mali eveniret judicet Lector studiosus judicio pollens.

Qui paucioris sunt sanguinis.

6. Qui paucioris sunt sanguinis, neutiquam vero plethorici: rationem in superioribus dedimus.

Catarrhis qui non afficiuntur.

7. Catarrhis qui non afficiuntur, in pulmones cæterasve corporis partes si dilabantur.

Qui angina non vexantur.

8. Anginâ qui nunquam vexantur.

Qui pulmonum vitio non laborant.

9. Nullo pulmonum vitio aut morbo qui affecti, sed illorum potius robore, ac liberiori plenioriq; respiratione qui præditi sunt.

Qui neutiquam herniosi.

10. Qui nullatenus sunt herniosi, ratio in superioribus jam satis data, facilè enim recidivam paterentur tales Homines.

Nec nephritici.

11. Nephritide nunquam qui fuere affecti, aut afficiuntur etiamnum; quare vir quispiam nephritide laborans sternutationem carnificinam vocabat.

Nec arthritici.

12. Nullo modo qui arthritici sunt vel fuere unquam, quia hoc modo humoribus attenuatis, & incisis facilè catarrhi plurimi

exo-

exoriuntur: sternutando enim quia non omnes per nares exturbantur catarrhi, facilè in hanc illamve partem arthritide prægressà debilitatam incidunt, doloresque intolerabiles excitant; quare in arthriticis nonnisi summa necessitate urgente præscribenda sternutatoria.

13. Hydrope qui non affliguntur; tantam enim corporis concussionem ferre nequeunt, imo vasa lymphatica hac vel illa in parte jam rupta, vel dilatata magis dilatarentur aut rumperentur. Nec hydropici.

14. Qui non admodum carnosi, sed potius graciles & ad sternutandum faciles. Graciles, nec valde carnosi.

Tempus Errhina Sternutatoriave usurpandi.

1. Maxime conveniens & opportunum matutinum judicatur à Paræo Chirurg. lib 25. cap. 35. & Jacobo Wechero libr. j. antidot. gener. cap. 18. Maxime convenit matutinum

2. Ventre imprimis vacuo existente, ut testatur Sennertus lib. j. Pract. part. j. cap. 10. Ventre vacuo.

3. Usurpanda veniunt longe à cibo, à balneo, vel aliter laxata cute, teste Hollerio lib. j. de morbis internis schol. cap. 2. Longe a cibo &c.

4. Tempus autumnale & hybernum, quia capitis gravitates majores excitantur, ac pituitosi viscosique humores magis tum turgent ac luxuriant, teste Corn. Celso lib. j. cap. 3. p. 29. facilius quoque minorique cum molestia & periculo tales humores turgentes educuntur & eliciuntur, quam si non turgeant. Tempus autumnale. Ast tempore hyberno meridianum opportunius est matutino, quia circa meridiem aliquantum liquidiores ut plurimum conspiciuntur humores, meridianum quoque non tam frigidum, quam quidem matutinum observatur. In hyeme meridianum non matutinum.

5. Lunâ crescente vel jam plenâ existente, quia humores nec tam viscidi nec tam copiosi in corpore tum reperiuntur. Lunâ plenâ vel crescente.

Quid ante, inter, & post Errhina sternutatoriave sit observandum & agendum, paucis videbimus.

Ante errhina & sternutatoria requiritur.

1 Ut universalia nempe purgantia, diaphoretica, venæsectio &c. præmittantur, antequam ad caputpurgia, aut propriè dicta ptarmica deveniatur; (teste Paræo lib. 25. Chirurg. cap. 35. necnon Universalia ante errhina præmittenda.

Fuchsio

Fuchsio lib.2. de compos. medic. cap.25.) sicque corpus à noxiis superfluisque humoribus contentis evacuetur, locusque sternutatoriis tutiùs cedatur: graviora namque alias symptomata morbive excitarentur, quam quibus jam vexati ægri, aut ob quæ præscribenda vel exhibenda eadem essent, ut hinc inde in Practicis tristia & lachrymis digna exempla testantur.

Quare.

Sternutaturus calore sibi consulat.

2. Ut sternutaturus, errhinumve usurpaturus, calore sibi consulat, ut viscosi pituitosique humores parum incidantur, fluxioresque reddantur, sicque ad exitum aptiores sint dicti humores. Secundò ne ullo modo aerem subeat frigidum; hac enim via coagularentur iterum liquidi & aliquantum jam fluidiores redditi humores, sicque nonnisi catarrhi graves excitarentur.

Ambulando se moveat.

3. Ut sternutaturus se parum ambulando moveat, ob rationem jam dictam.

Liquidorũ quantitas assumenda.

4. Liquida si usurpent errhina, ut tepida ex vola manus ad drachmas tres, vel ad summum ad semiunciam naribus attrahant, & os aqua, cerevisia, aliove liquore compleant, ne scilicet attractus liquor in palatum remeet, & inde inspirando in pulmones illabatur, ut suadent Paræus loco jam citato, Fuchsius lib.2. de compos. medicam, J. Wecherus lib.j. antidot. general. cap.18., Petr. Forestus lib.9. observat.18.

Vehementiora quomodo usurpanda.

5. Πταρμικὰ vehementia ut naribus non attrahantur, vel insflentur, sed pixidi æneæ vel alii vasi includantur, motâque pixide, aliove vase sternutatoria illa vehementia continente commoto naribus admoveantur, ut videre est apud Heurnium in Prax. medic. lib. j. cap. de sternutatoriis.

Inter sternutandum requiritur solummodo.

In sternutatione quid agendum.

1. Ut corpus arcte claudatur & comprimatur, ne vehementi corporis concussione gravia generentur symptomata.

Aeri frigidiori ne se exponat sternutaturus.

2. Ut calore sibi consulant sternutantes, nulloque modo aerem, ut jam dictum, frigidum subeant: nam inde nonnisi humores plures, & prioribus viscosiores, imo catarrhi graves, & curatu difficiliores excitarentur.

In sternutatione nimia quid agendum.

Si pruritus observetur quomodo tollendus.

3. Quod si errhina sternutatoriave nimis vehementer operentur, oculos fricandos suadet antiquus quidam Medicus Cassius, statimque sternutatio cessabit. Si vero pruritum quempiam ex errhinorum &c. usu in naribus observent Sternutantes, lacte muliebri, vel oleo violaceo demulgendus, ut videre est in Hollerio lib. j. de morbis internis Schol.2.: quare etiam Sennertus post errhinorum

rum

rum &c.usum nares lacte oleove violaceo eluendas suadet, ut tollatur, si quid acredinis vel acrimoniæ relictum in naribus manserit lib. 1. part. j.Pract. cap. 5.

4. Ex præpostero errhinorum ptarmicorumve usu ardor & dolor aliquis intra nares nonnunquam percipitur, ut auctor est P.Forestus lib.9.observ.Schol.18. nec non Sennertus lib. j. Pract. part.1. cap 10: quo in casu aqua simplex tepida, vel oleum violarum, vel unguentum populeum, vel lac tepidum (naribus nempe si dicta attrahantur, vel illinantur, vel admoveantur) præscribuntur: sequens omnibus tanquam singulare commendamus.

Si dolor aut ardor post ptarmica.

℞. *Lact.muliebr.recenter emulct.,vel illo deficiente solummodo recentis vaccini ex.gr.*℥ij. *Mucilag.aqua rosarum ex semine cydonior.fact.* ʒij. *Opii Thebaic.* ℈j.

Eo in casu excellens medicamentum.

Opium primò in lacte tepido dissolvatur, tumque per linteum leviter exprimatur, iterumque solvatur & exprimatur, tumque calidè admisceatur mucilago seminis cydoniorum lacti, hisce mixtis opium solutum & expressum affundatur & tepidè usurpetur vel è vola manus,vel cum gossypio.

Post Errhina Ptarmicave conveniunt.

1. Caput confortantia & exsiccantia externa & interna, alias nonnisi cassum ageres laborem, & aquosorum, pituitosorum, viscidorumque humorum major generaretur quantitas & copia, quam quibus ægri antea unquam oppressi fuissent.

Post ptarmica caput exsiccandum &c.

2. A ptarmicis & errhinis à frigore se tueantur, pauloque ambulando corpus moveant, & quieti se postmodum tradant.

Quid denique agendum.

3. Ut catarrhos sistentia, acrimoniamque humorum temperantia sicca exhibeantur; ex.gr.Massa Pilularis de cynoglossa,laudanum opiatum &c.

Ad catarrhos sistendos &c.

4. Stomachum corroborantia, & quidem calida sicca & confortantia, ut usurpentur, quia sæpius contingit ut ventriculus ab aqueis pituosis &c. humoribus in eundem tunc temporis illapsis debilitaretur.

Ad Stomachum corroborandum &c.

5. Frigida nullatenus usurpanda, diæta calida & sicca præscribenda, sitique neutiquam satisfaciendum judicamus.

Post errhina diæta qualis adhibenda.

Sternutatio quomodo fiat & excitetur, (p) videre est apud Hippocratem aphor.51.Sect.7.& Clar.Viri D. Fr. de le Boë Sylvii Praxeos Medicæ lib.j. cap.23.§.3.& 12.p.130.

CAP.

(p) Ita quidem fieri sternutatio mihi videtur, ut post validiorem musculorum pectoris dilatantium contractionem, musculi illud constringentes velocissimè, & unico fere oculi ictu contrahantur, aeremque in pulmonibus contentum expellant. Qui enim sternutaverit, vel alios umquam sternutantes viderit, is opinor adverterit, in sternutationis motu post majorem ac

CAP. II.

De Suffimentis.

Suffitus quid sint.

SUffitus Græcis θυμιάματα à θυμιάω suffio, odores incendo, quod à θῦμα odoramentum, sacrificium, illudque deducitur à θύω sacrifico, quia odoramenta, sacrificia, victimæ super altare incendebantur, sicque fumos odoresque naribus gratos ad cœlum exhalabant. Quare etiam Genes. cap. viij. v. 21. Jehova odorem gratum ex holocaustis mundarum pecudum ac volucrum in altari extructo à Noacho oblatis ascendentem odoratus traditur.

Differentia.

Suffitus fiunt vel ad voluptatem, qui cultui aulico & delitiis di-

---

ac fere suspensam pectoris dilatationem constrictionem ipsius subitaneam sequi, & aerem è pulmonibus solito vehementius per os ac nares una vice explodi. Quoniam vero nervosa filamenta, quæ ad nares feruntur, cum nervis intercostalibus, qui respirationi inserviunt, colligantur; ea sane est causa, cur iis irritatis spasmodica affectio in musculis respirationi dicatis inducatur. Revera etenim sternutatio, ut rectè notat Bartholinus in Act. Med. Haffniens. vol. 2., levis quædam est epilepsia, qua primo musculi pectus dilatantes, deinde illud constringentes afficiuntur: ut proinde quum pectus satis amplum redditum fuerit, & diaphragma propter inspirationem aliquantulum protractam imi ventris viscera vehementius presserit, mox spasmo in musculis pectoris & abdominis expirationi inservientibus superveniente, subitanea & vehemens sequatur aeris explosio.

Ut vero quæ latius circa errhina medicamenta dicta sunt, in brevem summam contracta Lectorum oculis exhibeamus, ante omnia notabimus, eorum vires præcipue in irritatione consistere, unde non solum pituitaria membrana omni muco evacuatur, & sanguis præterfluens copiosiori sero exoneratur, sed crassa meninge in consensum quoque tracta omnia & quæcunque cerebri recrementa velocius ac facilius in nares descendunt. Hinc admodum utilia illa erunt in omnibus iis capitis morbis, qui à lentis & viscidis humoribus ortum trahunt, veluti in primis sunt Apoplexia, Lethargus, Paralysis, Capitis Dolor gravativus, Cephalæa, Cerebri Apostema, & si qui sint alii recensitis affectibus affines. In Epilepsia vero, Suffocatione Hypochondriaca, Vertigine, cæterisque morbis convulsivis satius erit à sternutatoriis saltem in paroxysmi exordio abstinere, quam iis adhibitis currenti, ut dici solet, calcar addere. In narium autem morbis, læso nempe odoratu, Coryza, & Ulceribus, dummodo hæmorrhagia, vel acriorum humorum defluxus non metuatur, non sine maximo emolumento usurpantur. Aures quoque ab errhinis solatium persentiunt, dum obstructis earum tubulis à congesta catharri materia, aut tinniunt, aut gravi auditu laborant. Oculorum vero affectus, & præsertim graviores, eorum usum limitant: ut enim in sternutationis actu nictitant, contrahuntur, & lachrymas fundunt; ita in Ophthalmia, Vulneribus, & Doloribus gravissimis delicatæ illæ partes hunc lusum non patiuntur. Hinc ratione sternutatoria medicamenta illa multis morbis conferre, aliis nocere possunt. Pulmonum enim & vicinarum partium à viscida materia infarctus per sternutamenta veluti excutitur. At si acris fluxio in eos illabatur, eorumque vasa jam jam corrodantur, tunc sternutatoria angue pejus fugienda erunt. Opem quoque ferunt Singultientibus, si à stomachi irritatione singultus fiat, Mulieribus item difficulter parientibus; quin etiam ad fœtum jam mortuum, vel secundinas retentas deturbandas nihil utilius iterata sternutatione fingi potest. Nocent vero Herniosis, vel quibus levi de causa anus, aut uterus procidat, vel ossa aut fracta, aut luxata fuerint, quoniam violenta sternutationis succussione partes illæ externa veluti manu è sua sede expelluntur. Nephriticis quoque, Arthriticis, & Hydropicis officiunt, quia humor molestus sub sternutationis actu magis agitaretur, & vasa lymphatica serum largius funderent. Homines vero, qui ad sternutandum aptiores sunt, & sine periculo sternutatoria usurpant, esse debent capite firmo, robustiorique pectore, ætate provecti, corpore graciles, & temperie pituitosi. Econtra Pueri, & in primis Infantes, Mulieres gravidæ, valde carnosi, Plethorici, aut Tabe omnino confecti sternutatoriis remediis maximè læduntur. Quum vero cerebri commotio majoris sæpe mali occasionem præstare soleat, idcirco caveat Medicus, ne sternutatoria aut validiora, aut frequentiora sine necessitate adhibeat. Unde liquet, illa cephalicis semper mixta præscribenda esse, quæ scilicet cerebrum roborare, & naturam vegetam reddere valent. Denique illud non præteribimus, ea ordinariè non convenire, nisi præmissis universalibus, ne humores in universo corpore redundantes copiosius ad cerebrum affluant.

dicati ex rebus pretiosis suaviterque odoratis constant; vel ad sanitatem (de quibus tantum in sequentibus agemus) morborum nempe averruncationis curationisve gratiâ, sicque medicæ intentioni ægrotantiumque exspectationi inserviunt ac satisfaciunt.

Effectus.

Effectum suum præstant suffitus (q) prunis vivis ac candentibus inspersi, halitibus vaporibusq; emissis, vel cerebrum reficiendo, vel viscidos humores incidendo, vel denique aqueos humores exsiccando, nimisque relaxatas partes adstringendo & restaurando; de quibus postea.

Spiritus animumq; reficiunt, &c.

Quare ad reficiendos spiritus, animumque humanum exhilarandum, & ab externa malignitate vindicandum, cerebrum corroborandum, catarrhos sistendos, pulmonum crassam viscidamque materiam incidendam, illorumque ulcera exsiccanda & sananda, tum etiam ad menses movendos sistendosve pro ratione ægrotantium & intentione Medicorum; ad suffocationem hypochondriacam, ani procidentiam, narium, aurium, oris, uteri &c. ulcera exsiccanda & curanda; ad luem veneram, & inde ortos dolores, ac ulcera sananda &c. suffitus præscribuntur.

E Pa-

(q) Quum suffimentorum virtus in odore præcipuè consistat, non abs re putavi, si nonnulla de odoribus Lectorem meum præmoneam, quæ sequentibus non spernendam lucem suppeditabunt. Primò quidem rerum odor nobis advenit mediante halitu corporeo, qui ex rebus ipsis indesinenter erumpit. Ut enim sapor ex crassioribus corporis sapidi moleculis linguam vellicantibus excitatur; ita odor ea subtilioribus & halituosis ipsius particulis, quæ turmatim in nares evolant, proficiscitur. Hinc corpora, quæ tenaciori particularum nexu gaudent, ut odoriferos halitus emittant, in ignem injici, adurique debent: atque ea floribus nullum omnino odorem elabi sentimus, postquam diuturna halituum emissione contabuerint. Circa organum vero odoratus arridet mihi magis Schneideri opinio, qui in elegantissimo de osse cribriformi libello tale munus processibus mammillaribus denegavit, illudque interiori narium membranæ adjudicavit. Etenim si de hujus sensus organo aliorum sensuum exemplo judicare velimus, quum comperta res sit, cæteros sensus in membranis quibusdam absolvi, sane fatendum erit, odoratus quoque organum membranam aliquam esse; neque aliam, nisi quæ interius narea succingit, quam nervosis plurimis filamentis præditam esse deprehendimus. Sed ut quæ ad rem medicam magis pertinent discutiamus, illud modo occurrit enodandum phœnomenon, cur nempe ea odoribus insignes alterationes in partibus à naribus longissimè dissitis excitentur; veluti in primis experiuntur ii, qui ex solo rosarum odore purgantur, non aliter ac si vehemens catharticum assumpsissent. Liquet enim motum, quem particulæ odoriferæ filamentis nervosis narium imprimunt, non sufficere illi effectui producendo, perinde ac vellicatio in axillis satis est inter cutis stallum nervorum interventu cachinnos excitare. Quare putandum est, halituosas odorum particulas in nervos ingredi, & spirituum motum eo modo inflectere, qui determinatis operationibus in partibus corporis obeundis necessarius est. Id vero obscurius videtur, cur nempe ex eodem odore non æquè omnes afficiamur, itaut ille hunc Hominem recreet, alium in syncopen dejiciat. Abstrusæ hujus rei causam ingeniosè hisce verbis exposuit Renatus Cartesius in tractatu de Passionibus art. 136. *Facile est cogitare miras quorundam aversiones, per quas nequeunt ferre odorem rosarum, aut præsentiam Felis, aut similia, non aliunde proficisci, quàm quod initio suæ vitæ valde fuerint læsi à similibus quibusdam objectis, aut quia compassi sunt sensui Matrum suarum, quæ gravidæ quum essent, à talibus læsa fuerint. Certum enim est, relationem dari inter omnes Matris motus & motus Infantis, quem gestat in utero, itaut quod uni contrarium est, alteri etiam noceat. Et odor rosarum potuit Infanti magnum capitis dolorem attulisse, quum adhuc in cunis esset, aut Felis potuit eum valde perterrefecisse, nemine advertente, ac ipso nullam ejus rei memoriam postea conservante; quamvis idea aversionis, quam tum pro illis rosis, aut pro illo Fele conceperat, impressa manserit ejus cerebro usque ad vitæ finem.* Hanc Cartesii sententiam illud Schotti exemplum confirmat, qui in sua Physica curiosa refert, Puerum per totum vitæ cursum panem idcirco abhorruisse, quod Matri ejus gravidæ panis recens ex clibano extractus, cujus maximo desiderio tenebatur, denegatus fuerit.

Formæ. Parantur vel in liquida vel solida consistentia. Liquida sunt aquæ, & quidem primò odoratæ & fragranti odore præditæ, ut aqua rosarum bis terve recentibus floribus affusa & abstracta; sic quoque acetum, vinum, aqua vitæ, oleum succini, spiritus salis armoniaci, fuliginis &c., vel decocta. Solida sunt pulveres, trochisci, candelæ.

Formulæ Suffimentorum.

Formulæ variæ.

In forma humida.

Ad spiritus reficiendos. ℞. *Aq. rosar. fragrantiss. bis terve floribus rosarum abstractæ novisque floribus affusæ* ℥jß. *Cinamomi cum vino & aqua melissæ destill.* ℥ß. *Sp. flor. lilior. convall. Tunicæ ana* ʒiij. *Rad. angelicæ* ʒjß. *Vin. rhenan. veter. odorif.* ℥ij. MS. valet ad spiritus reficiendos animumque ægrotantium, imo agonizantium refocillandum.

Acetum caryophyllatum in peste &c. Tempore pestis admodum conducit acetum caryophyllatum super silices ignitos infusum, vapor enim & odor inde spirans quammaximè domos, imo & vestes peste jam infectas purificat.

Lapides igniti quibus conveniant. Sic quoque nonnulli lapides ignitos in acetum injici curant in tumoribus duris, œdematosis discutiendis: vel laterem ignitum aceto extinguendum & vaporem excipiendum nonnulli in angina præscribunt.

In forma olei.

In capitis gravedine & suffocatione. ℞. *Ol. succin.* ℈j. Indatur lagenulæ, & carboni vivo instilletur, fumusque naribus exceptus in capitis gravedine, indeque orto dolore, & suffocatione hypochondriaca admodum conducit.

In epilepsia &c. ℞. *Ol. corn. cerv. Succin. Fuligin. ana* ℈ß. MS. Prunæ vivæ guttula una alterave instilletur, vapor fumusque inde exsurgens tritorio vel alio instrumento apto naribus admotus epilepsiâ laborantes ac suffocatione hypochondriaca etsi gravissima afflictos, statim excitat.

In summo fœtore. ℞. *Ol. Caryophillorum* ʒß. *Cinam.* ℈ß. MS. Hujus duæ tresve guttulæ carbonibus vivis si affundantur, odorem gratissimum in cubiculis teterrimo etsi odore antea refertis percipient quotquot fuerint ingressi.

In forma spiritus.

In epilepsia lethargo &c. ℞. *Spir. salis armon. Fuligin. ana* ʒij. *Tinctur. Castor.* ʒj. *Sal. volat. corn. Cervi* ʒß. MS. Linteum hac mixtura imbutum, ac epilepticorum, lethargicorum, omniumque soporiferis morbis suffocationibusque hypochondriacis laborantium naribus admotum excitat; vel potius mixturæ patella igni imposita halitus assurgentes tritorii beneficio dictis morbis laborantium nares modo attingant,

statim

ſtatimque vel à paroxyſmis gravioribus liberabuntur, vel levamen ſentient ægrotantes.

℞. *Rad.ariſtoloch.rotund. Bryon. Acori. Angelic.ana* ℥ij. *Fol. rutæ. Sabin.Puleg. Artemiſ.ana* M.ß. *Flor.calendul. Cheiri ana p.ij. Bacc.laur.*℥ß. *Sem.leviſtic. Dauc.ana* ℥ij. *Myrrh. rubr.*℥jß. *Aſſæ fœtid. Caſtor.ana* ℥j. Conciſis ac contuſis affundatur. *Sp. vini pint.*j. *Aq.puleg.*℥viij. Poſt macerationem per biduum ſpiritus per alembicum ex arena abſtrahatur, deſtillatoque add. *Sp.ſalis armon.*℥ij. MS. Univerſalibus præmiſſis, hic ſpiritus ollæ vitreatæ patellæve inditus, carbonibuſque vivis impoſitus, halitibuſque inde elevatis tritorii ope acceptis, ad menſtrua cienda perquam potens. Ad menſtrua cienda.

Ad hæc provocanda ſolum ſpiritum urinæ, fuliginis, ſaliſque armoniaci &c.eodem modo uſurpandum præſcripſimus,ejuſque effectum vidimus. Ad eadem valet ſpiritus urinæ, ſalis armoniaci &c.

In forma decocti.

℞. *Bacc. laur. elect. & excortic. Sem.leviſtic. Gran.paradiſ. Salis commun.ana* ℥ß. *Flor.ſambuc.*M.j. *Alb.græc.*℥ij. Contuſis add. *Aq.commun.*℔.jß. Coq.lento igne ad tertiæ partis conſumptionem, vaſis optimè clauſis, addendo. *Mell. virgin.*℥ij. *Aceti ſambuc. Spir.vini ana* ℥j. Mixta ſtatim calidè indantur ollæ, capite tegumentis obvelato, cochleari continuò moveantur & circumrotentur, halituſque & vapores aſſurgentes ore hiante ægrotantes excipiant, tepidumque dum fieri incipiat, bis terve hoc decocto gargarizent, & intra calorem ſe contineant & ſudent. Contra anginam graviſſimam.

In angina, omnibus fruſtra adhibitis, ſingulare experimentum; etſi jam ſuffocaturos judicares, uſurpato modo dicto decocto brevi levamen ſentiunt anginoſi. Convenit quoque in oris palatique ulceribus ex lue venerea oriundis, imprimis ſi loco flor. ſambuc. *Raſur.lign.guajaci* ℥j. & loco aceti ſambucini addantur *Vin.gallic.*℥jv, modoque fere eodem adhibeatur, aut per tritorium lue venerea laborantes ore hiante vapores halituſque aſcendentes excipiant. Et oris ulcera ex lue venerea.

℞. *Rad.tormentill. Biſtort.ana* ℥ij. *Fol.heder.terreſt. Myrtin. ana* M.ß. *Flor.balauſtior. Roſar.rub.ana* ℥iij. *Raſur. lign.guajac.* ℥j. *Cort.granator.*℥jß. Contuſa ac conciſa coquantur in *Aq. plantag. Vin.rubell. ana* ℔jß. ad quartæ partis conſumptionem. In nimio menſium fluxu internè & externè.

Hoc decoctum in fluxu menſtruorum nimio & internè & externè admodum convenit; externè halitus vaporeſque calidos ex decocto aſſurgentes per infundibulum ſellæ perforatæ inſidentes ægrotantes Fœminæ in uterum excipiant.

In forma pulveris.

Pulvis in capitis gravedine, coryza, catarrhis &c. conveniens

℞. *Succin.*℥ß. *Mastich.*℈j. MS. F.Pulvis crassus. Hujus parum carboni vivo imponatur, fumusque naribus attrahatur, capite primò tegumentis obvelato; vel qui fumum ferre nequeunt, illorum capitis tegumenta suffumigentur.

Prodest quammaximè in capitis gravedine, indeque ortâ coryzâ, catarrhis imprimis salso-acribus, & inde productâ tussi: quare hisce in Regionibus non curatâ gravedine, facilè catarrhi, & quidem salso-acres generantur, iisque non curatis sed adhuc delabentibus, oritur utplurimum tussis gravis, vasorum erosio ac apertio, indeque subinde phthisis, ut in superioribus p.24.probatum satis superque.

Phthisis unde exoriatur.

℞. *Styrac.calamit. Benzoes ana* ℥ij. *Succin.citrin.*℥j. *Mastich. Caryophill. Gumm.junip. vel Succini Indici* (quod gummi animæ à nonnullis nominatur, minus enim gravis est odor & optimè siccat, cerebrumque roborat teste Riverio Pr.Med.lib.j.cap.j. de frigida cerebri intemperie p. m. 6.) *Ligni aloes gummos. ana* ℥ß. MS. F.Pulvis crassior ad cerebrum siccandum confortandumque apprimè conveniens.

Pulvis ad caput siccandum &c.

Ad intestini recti procidentiam.

℞. *Thur.mascul. Succin.citrin. ana* ℥iß. *Caryophill.* ℈j. *Flor. rosar.rub. Balaustior. ana* ℥ij. MS. F. Pulvis crassior in intestini recti procidentia efficax.

Hujus tantillum prunis inspergatur, fumusque ab ægrotantibus Infantibus &c. sellæ perforatæ insidentibus ano excipiatur, postquam nempe intestinum in locum naturalem sit redactum: in quem finem consulantur Chirurgiæ Scriptores, Aquapendens, Hildanus, Paulus Barbette part.j.cap.1x.p.m.37. in sua Chirurgia hodierna &c.

Pulvis contra catarrhos.

℞. *Benzoes. Succin.ana* ℥j. *Gummi guajacin.*℥ß. *Fol.nicotian. optim.*℥j. MS.F.Pulvis crassior pro suffitu in exsiccandis catarrhis & inde ortâ tussi, phthisi &c.curandâ.

Primas tenet nicotiana.

NOTA: Heurnius mirè commendat nicotianam; aliquando suffitus fit ex sola nicotiana in carbones injecta, fumoque tritorio vel aliò instrumento excepto, quo pacto cerebrum quammaximè expurgari & pectus à pituitosis viscidisque humoribus liberari testantur Practici.

In trochisci forma.

Trochisci côtra luem veneream.

℞. *Cinnabar.factit.*℥ij. *Gumm.guajacin.*℥iij. *Benzoin. Styrac. calamit.ana* ℥jß. Cum s. q. terebinth.F.L. A.trochisci.

Hujus fumus toto corpore conceptus in conclavi vel vase illum ob usum pro lubitu exstructo & fabricato luem veneream, affectusque inde pendentes, dolores, ulcera &c.sanat.

No-

Nota. Vires robustas desiderat, nam forte est medicamentum. *Quid in istorum usu observandum.*

♃. *Herb. sabin. recenter exsiccat* ℥iij. *Bacc. laur. Sem. cumin. Rad. asari ana* ℥ij. *Myrrh. rub.* ℥ß. *Sagapen.* ℥ijß. *Styrac. calamit. Alypt. moschat. ana* ℥j. MS. F. Pulvis, cui add. *Ol. succin.* ℨß. & cum terebinthina, aut ladano F. trochisci magni pro suffitu ad menstrua cienda potentissimi. *Ad menstrua provocanda potentissimi.*

♃. *Rad. & herb. verbasc. ana ex. gr.* ℥j. in pulverem redigantur, misceantur & cum s. q. terebinth. F. trochisci.

De his duo, tres, pluresve prunis vivis impositi, itaut fumus sursum ad intestinum rectum tendat (sede undique nempe circumtecta, ne aliunde fiat fumi exhalatio) & ter quaterve in die si repetatur, in tenesmo, pluribusve aliis alvi profluviis ut singulare experimentum commendantur. *In tenesmo singulares.*

Nota ex dictis similibusve pulveribus gratis, fragantemque odorem de se spirantibus fiunt nonnumquam candelæ, quæ tempore pestis vel alius teterrimi fœtoris accenduntur; admistis solummodo carbonibus tiliæ, vel salicis &c. & cum convenientibus liquoribus, gummi, resinis, &c. formantur ex. gr. *Candelæ tempore pestis &c. usurpandæ.*

♃. *Styrac. calamit.* ℥ij. *Liquid.* ℥iij. *Benzoes* ℥ß. *Ladani Oliban. ana* ℥ij. *Lign. aloes* ℥jß. MS. F. Pulvis ex quo cum mucilagine tragacanthi, addito pauco spiritu vini, in mortario F. Massa, ex qua ulterius pro lubitu formentur candelæ, odore gratissimæ & fragrantissimæ: potentiores vero & fragrantiores si quis desideret, poterit dictæ compositioni admiscere *ambræ vel mosch.* ℈ß. *vel* ℈j. sicque formare ex illa massa candelas. *Quomodo parandæ.*

Notæ in usu Suffimentorum observandæ.

Graves affectus, diraque symptomata quia suffimenta non tantum curant, verum etiam nonnullis ægrotantibus maximè nocent, & animi deliquium, suffocationem, gravissimaque symptomata illis afferunt; non frustra quis tempus terere videtur, qui Lectoribus studiosis paucis tradat, quibus conveniant, quibus vero noceant dicta suffimenta. *Quid in usu suffitus observandum.*

Humores ergo Suffimenta qui indicant, sequentes putamus.

Humores suffimenta indicantes sunt.

1. Pituita viscida & tenax in capite contenta vel pulmonibus infarcta: suffimentorum enim ex aromaticis imprimis confectorum beneficio, volatilitate nempe eorum, tenacia ac viscida li- *Pituita viscida.*

qui-

quidiora redduntur; obstructionesque inde in capite pulmonibusve excitatas, & productas solvunt: sic quoque gravedinem, dolorem capitis gravativum, respirationemve difficilem à viscidis, crassis, tenacibusque humoribus ortam curant dicta suffimenta.

Lympha &c. crassior.

2. Lympha ac saliva, si tenaces, crassæ, viscidæque existant, eandem ob rationem cum successu præscribi poterunt suffitus.

Saliva, humoresque nimis aquosi.

3. Saliva humoresve cæteri si nimis aquosi, suaque aquositate quatenus partium tonum auferunt, ipsarumque laxationem nimiam producunt: hic suffimenta apprimè necessaria, quia & humores nimis aquosos eliciunt, exsiccant, partesque nimis laxatas corroborant, novamque aqueorum peccantium humorum accretionem impediunt.

Humores salso-acres.

4 Salso-acres humores, quales in catarrhis in pulmones depluentibus, tussimque ut plurimum tum producentibus observantur: suffitus enim non tantum humorum acrimoniam salsam temperant, ac corrigunt, verum etiam catarrhos sistunt & exsiccant, caputque ac cerebrum confortant, ne ab aeris injuria tam facilè caput postea afficiatur: quod sequens exemplum abundè testatur.

Vir diu tussi vel angina laborans.

Vir quispiam annum circiter agens quadragesimum diu multumque tussi vexatus, semper fere de salivæ salsedine conquerebatur, tussique si minori affligebatur, statim anginâ laborabat, illâque curatâ, tussi iterum vexabatur: curationis ergo vocatus, tussi gravi, molesta, ac solito diuturniori laborantem inveni; ob quam caussam ipsi sequentes pilulas, quarum mane, circa meridiem, & vesperi duas, singulis nempe vicibus, devorandas dedi.

Pilulæ contra catarrhos salsos.

℞. *Maß. pilul. de cynogloß.* ʒß. *Laud. opiat.* gr. iv. *Croc. optim.* ℈ß. MS. F. Pilul. no. xvj.

Curata tussi, de angina & oris salsedine querebatur.

Harum usu tussis curata, ast postero die angina singulis momentis adaugescente afficiebatur, ac de oris salsedine ita conquerebatur æger, ac si os nonnisi muria continuò esset refertum: statimque sequens suffimentum præscripsi quod recipit *Succin. alb. Mastich. elect. Benzoes ana* ʒß. MS. F. pulvis crassus.

Suffitu brevi curatus.

Capite tegumentis obvelato, hujusce pauco carboni vivo imposito, fumoque vix ore naribusque excepto levamen sensit, catarrhos sisti, salsedinem ac anginam minui observavit; ac ter quaterve iterato suffitu ab angina, & oris salsedine curatus fuit, & nec tussi nec angina amplius affligitur.

Menstrua obstructa à visciditate.

5. Sanguis menstruus obstructus ab humorum nempe visciditate ac tenacitate ortum trahens: quia suffimentorum, imprimis ex aromaticis, & spirituosis specificis compositorum, ope viscida ac tenacia inciduntur, ac liquidiora redduntur, sicque obstructionis caussa tollitur: quare etiam Hippocrates aphor. 28. sect. 5. suffitus,

tus, inquit, aromatum muliebria educit.

6. Acidi ac austeri, indeque producti halitus ac flatus, quales in suffocatione hypochondriaca abundant: in suffocatione enim dicta hypochondriaca suffitus nonnunquam admodum convenire ac proficuos esse experientia multos docuit. Suffimentorum aromaticorum ac specificorum enim vi corriguntur ac discutiuntur halitus illi ex acido-austeris humoribus producti, sympomata gravia inde orta non raro curantur: suffimentorum aromaticorum namque volatilitate ac oleositate acria illa quodammodo temperantur.

Acidi ac austeri humores. Flatusque & halitus inde producti. Quare.

Suffitus prohibentes Humores sunt.

1. Viscidi & crassi, alio nempe in loco, quam capite &c. existentes, aut è quo facilè educi nequeunt tenaces illi humores; nam nonnisi capitis dolorem ac gravitatem (imprimis ex aromaticis si constarent suffitus, quique tamen requirerentur ad viscidos crassos tenacesque illos humores incidendos) inducerent, teste SENE aphor. 28. sect. 5. nec non præcordiorum anxietatem, respirationemque difficilem excitarent.

Suffitum prohibent humores viscidi & valde tenaces in capite &c. non contenti.

2. Biliosi, quia suffimenta biliosæ constitutionis ægris facilè κεφαλαλγίαν, phrenitidem, febresque ardentes &c. nonnunquam afferunt: quare etiam Fallopius in tractatu de morbo gallico cap. 69. suffumigia pessima, & lethalia biliosis esse dixit.

Biliosi.

3. Austeri & acidi, alio in loco nempe si contineantur, & halitus ex suffumigiis accensis ascendere non possent, nam nonnisi anxietates graviores, respirationem difficiliorem, imo suffocationem ægris adferrent; ut interdum iis, qui sunt angustioris pectoris & difficilioris respirationis, (imprimis aliam ob causam quàm à pituita viscida si orta sit illa pectoris angustia respiratiove difficilis) contingit.

Austeri ac acidi alio in loco contenti.

4. Sanguis ex capite, pulmonibus &c. tussi screatuve productus; nam suffimentorum usu vasorum orificia magis magisque aperiuntur, facilèque suffumigiorum maleficio catarrhi plures & graviores, indeque tusses molestæ, & hæmorrhagiæ incurabiles excitarentur. Abstinendum ergo potius à suffumigiis in hæmorrhagiis capitis, narium, pulmonumve &c. quam horum usu gravissima & lethalia symptomata excitare: quare etiam Aëtius tetrab. 1. serm. 3. cap. 144. & Fallopius loco statim citato, nec non Fuchsius lib. 2. de Compos. Medicament. cap. 28. sanguinem spuentibus suffitus adversari testantur.

Sanguis tussi &c. productus. Quare sanguinem spuentibus noceat.

Nota, ubi catarrhi graviores pluresque à suffumigiis excitantur, quod non raro contingit, quia humores suffimentorum ope solvuntur, pax sit à suffumigiis; ut & ubi humorum est inopia & defe-

defectus, quia nimis exficcant fuffitus, corpora enim hoc modo exfucca, macilenta, & plane arida redderentur.

Morbi, in quibus Suffumigia cum fucceffu præfcribuntur, funt fequentes.

Suffitus conveniunt in epilepfia

1. Epilepfia, imprimis in paroxyfmo; fuffumigia enim quammaximè epilepticos excitant, lymphamque acido-aufteram nervos vellicantem & quafi conftringentem, liberumque fic fpirituum animalium in nervos influxum impedientem, fua oleofa volatilitate temperant, corriguntque. Subit cafus Fœminæ cujufdam epilepticæ ac fuffocatione hypochondriaca laborantis, quæ femper à domefticis fuffitu ex paroxyfmo excitabatur, en totam obfervationem.

Mulier motibus epilepticis, & variis fymptomatibus plenilunio afflicta.

Mulier quædam trigefimum feptimum circiter agens annum, melancholica præfertim circa plenilunium murmura, & diftenfiones in hypochondriis fere continuò fentiebat: inftante plenilunio dolore capitis lancinante, illoque evanefcente, vertigine, oculorumque caligine affligebatur, ac femper fere poftridie poft vertiginem ac oculorum caliginem, fuffocatione hypochondriaca præeunte cardialgia & naufea vexabatur; tumque fenfim faciei pallor, extremorum frigus ac tremor obfervabatur, moxque fubitò claufis manibus corruebat, motibufque convulfivis ac refpiratione difficiliori graviter afficiebatur: quare fequentem domeftici ufurpavere fuffitum.

Suffitu curata.

℞. *Succin. alb.* ℥j. *Caftor. Fulig. Caryophillor. ana* ℥ß. MS. F. Pulvis craffus.

Hujus tantillum carboni vivo imponebant, fumumque inde affurgentem tritorii beneficio ægrotantis naribus admovebant, ficque & à fuffocatione hypochondriaca, ut & epilepticis motibus ægram liberabant; hæcque mulier tam graviter afflicta, fequentibus tandem curata fuit: alvo adftrictâ quia per octiduum aliquando afficiebatur, de fequentibus pilulis quinque pro dofi fingulis triduis affumebat.

Pilulæ purgantes.

℞. *Gumm. ammoniac. aceto diffol.* ℥ß. *Myrrh. rub. Refin. jalapp. Diagrid. ana* ℈j. *Croci* ℈ß. *Sal volat. fuccin. gr.* xv. *Ol. cort. arant. gutt.* viij. MS. F. Pil. no. XL. deaurandæ.

Unde bis ter quaterve alvum evacuavit: fic quoque de fequenti vino medicato ter, mane nempe, circa meridiem, & vefperi uncias tres, (femper inftillatis decem guttulis fpiritus falis armoniaci) pro vice continuò ufurpabat.

℞. *Rad.*

℞. *Rad. enul. campan. Angelic. Valerianæ sylvestr. ana* ℥ijß. *Fol. origan. cretic. Salviæ. Menth.crisp. Rutæ ana* M.ß. *Flor.lavendul. Hyperic.ana p.ij. Sem.levistic. Pæon. ana* ℥ijß. *Bacc.lauri* ℥iij. *Nuc.moschat. Flaved. cort.arant.ana* ℥jß. Concisa & contusa misceantur, & sacculo insuantur, affundanturque vini gallici pint.v.stentque simul in cantharo lapideo per octiduum in infusione. Biduo vero ante plenilunium singulis duabus horis de sequenti mixtura cochleare unum assumebat. Vinum medicatum antiepilepticum. Mixtura ante plenilunium usurpata.

℞. *Aq.majoran.nobil. Cort. citri ana* ℥ij. *Antihysteric.*℥ß. *Epilept.Langii* ℥vj. *Laud. opiat. gr.*j. *Sp. salis armon* ℈j. *Tinctur. Castor.*℥ß.*Ol.cort.aurant.Macis still.ana gutt.*iij. *Syr.stœchad.*℥iij.MS.

In paroxysmo statim domestici pulvere supradicto pro suffitu utebantur, item spiritum salis armoniaci & subinde sal volatile succini naribus admovendum curavimus; quibus tandem curata hæc ægra.

2. Capitis gravedo & inde ortus dolor & coryza; suffimentorum enim beneficio pituita viscida, gravedinis non raro causa, inciditur ac liquidior redditur, sicque obstructio à viscidis producta solvitur, dolorque ac coryza curatur. Capitis gravedine coryzâ, &c.

3. Narium obstructio à pituita viscida ac tenaci oriunda, non tantum in Adultis hyeme frequens,sed in primis quoque in Infantibus, ita ut vix sugere aut respirare queant: suffumigia vero tenacem ac viscidam illam pituitam incidendo, & attenuando nares aperiunt & liberiorem per nares aeris transitum efficiunt. Dicta quotidiana praxis satis contestatur; verum alia de causa sequentem addo observationem. In narium a pituita viscida obstructione.

Infans, trium circiter septimanarum, narium obstructione summa, imo tali ut vix lac sugere aut respirare posset, motibus epilepticis summis nocte dieque insurgentibus laborans, imo tot tantisque insultibus, ut adstantes jam jam mortem expectarent: fæces omniaque assumpta lacticinia vomitu reddita coagulata, acidum redolebant summum. Hujus Infantuli mortem Amici Parentesque continuò sperabant, quia cruribus carebat, manus tam dextra quam sinistra instar avium pene unguium erat incurvata, & ad posteriora retracta: quare nonnulli ex adstantibus & Amicis judicabant, medicamenta neutiquam esse adhibenda. Parentes tamen auxilium Medici implorabant; qui omnibus consideratis, suffumigium p.36.notatum, quo omnia capitis tegumenta suffumiganda, ac capiti cucupham ex floribus lavendulæ, foliis majoranæ nobilis, caryophyllis &c.imponendam præscripsit, & sequentem pulverem dedit. Infans insultibus epilepticis laborans. Omnia per superiora aut inferiora reddita, acidum redolebant. Cruribus carebat manibus incurvatis. Adhibitis suffumigiis, cucuphâ.

℞. *Ocul.Cancr. Margarit.ppt.ana* ℈j. *Sal.volat. corn.Cerv.gr.*vj. MS.

Pulvere acidum têperante.

MS. F. Pulvis tenuissimus in 6. dos. dividendus. Mane & vesperi dosin cum pulte assumpsit; & de sequenti mixtura singulis horis cochleare unum.

Mixtura antiepileptica.

℞. *Aq. flor. tiliæ. Betonic. Fæniculi ana* ℥j. *Sal. volatil. oleos. gutt.* xvj. *Syrup. pæoniæ* ℥j. MS. Sequens quoque clysma injectum fuit, alvo adstrictiori quia ut plurimum laborabat.

Clysmate injecto &c.

℞. *Jusculi vervecin.* ℥ijß. *Mell. anthosat.* ℥iij. MS. F. clyster pro Infante.

Salivatione secuta post spiritum salis armoniaci naribus admotum. Infans ab insultibus epilepticis curatus fuit.

Naribus spiritus salis armoniaci in ipsis insultibus epilepticis fuit admotus: post biduum tanta salivatio secuta est, incisis & attenuatis nempe humoribus in capite contentis, & hoc modo apertis vasis salivaribus à pituita tenaci & viscosa antea obstructis, ut apophlegmatismum assumpsisse dixisses: quorum omnium beneficio quoque & narium obstructio & motus epileptici evanuere, ac curatus fuit Infans, qui jam juvenis pinguis & barbatus est, ingentis staturæ quoad superiora, & aspectu pulcherrimus, ita ut omnes admirarentur & credere nollent, omnesque contestarentur pulchriorem juvenem nunquam se vidisse. Ante semestre ipsum ante fores vidi, clunibus insidentem, cruribus privatum: en ejus figuram.

A. Juvenis pulcher ingentis staturæ quoad superiora.

TAB. II. FIG. I.

B. B. Manus dextra & sinistra, sed binæ incurvatæ.

C. C. Digiti ad posteriora retracti.

D. D. Ungues instar avium.

E. Umbilicus.

F. F. Os pubis.

G. G. Clunes.

H. Scrotum cum scapha.

Capitis frigidis affectibus.

4. Frigidi capitis affectus omnes; suffumigia enim calefaciunt, exsiccant, ac corroborant caput cerebrumque, sicque à gravissimis symptomatibus præservant; nec non impediunt novam frigidorum pituitosorum affectuum generationem.

Morbis soporiferis.

5. Lethargus, Carus, reliquique soporiferi morbi omnes (r) imprimis in paroxysmo; acredine namque suffimigiorum quammaximè illi soporiferi excitantur, & à gravissimis illis paroxysmis liberantur.

Catarrhis salso-acribus.

6. Catarrhi imprimis salso-acres, teste Jouberto de thoracis affe-

(r) In soporosis affectibus cujuscumque generis suffimenta non conveniunt, sed ea tantum, quæ suarum partium acredine organa sensuum vellicare, & spirituum inertiam discutere valent. Quæ namque narcotico sulphure pollent, quoniam ramosis suis particulis spiritus magis irretiunt, & ad otium invitant, illa ad usum revocata somnum potius confirmant, quàm dissipant. Itaque in hisce morbis vel mixturam ab Auctore pag. 34. traditam, vel potentiorem salis armoniaci spiritum in vitro angusti, & longioris colli usurpabimus. Utile quoque est ex Hartmanno, acetum, in quo castoreum dissolutum fuerit, patientis naribus admovere.

(s) Ul-

affectibus cap.4.& inde producta tussis, quæ nisi in tempore curetur, facilè phthisis inde excitaretur, ut in superioribus satis superque probatum: suffimenta enim nimiam humorum peccantium quantitatem, unde catarrhi, exsiccant, illorumque acrimoniam temperant, sicque inde producta symptomata curant.

Aurium &c. ulceribus.

7. Ulcera aurium, narium, oris, uteri (f) &c.exsiccant & sanant suffitus.

Angina pituitosa.

8. Angina pituitosa, nisi majore angustia premantur fauces, ut auctor est Joubertus cap.j.de thoracis affectibus; rationem in superioribus dedimus. Libet casum curatæ Anginæ hisce inserere.

Puella anginâ sumnâ afflicta.

Puella quædam viginti quinque circiter annorum post insolitos labores majores incaluit, avidèque frigidam cerevisiam hausit, unde intra duas horas in deglutitionem, respirationemque admodum difficilem, fauciumque talem dolorem ac tumorem incidit, ut ne guttulam quidem liquoris assumere ac deglutire posset. Vocatus statim venæsectionem necessariam judicavi, ast retulit ægra, quod per quatriduum menstrua ipsi jam fluxerant & adhucdum satis copiosè fluebant; quare, naturâ venæsectionis vicem quasi supplente, nullam aperuimus venam: ast mox purgans (alvo enim oppressâ per triduum fuerat ægra) exhibuimus, unde sexies benè alvum exoneravit: externè sequens cataplasma calidè imponi curavimus.

Menstrua ipsi copiosa.

℞. *Nid.Hirund.no.*j. *Cæpar.alb.sub cineribus coct.no.*ij. *Farin. sem.lini* ℥jß. *Rad.alth. Lilior.alb.ana* ʒvj. *Alb.græc.*ʒiij. Coq.ex cerevisiæ q. s. Contusis add. *Spiritus vini* ℥ß. *Vitell. ovor. no.*ij. MS.F. cataplasma.

Quare Cataplasma adhibitum.

Sed absque successu.

Exiguum tamen levamen hoc cataplasmate observavit ægra, respiratio suffocationi jam proxima erat, ita ut liquida omnia ac singula per nares rejicerentur, quare decoctum p.35. descriptum, eodemque, ut ibi dictum, modo usurpavit, & post paucas horas abscessus fuit ruptus, multumque fœtentis puris ex ore effluxit, ac respiratio liberior deglutitioque facilior exstitit; maximèque deinde de oris purisque fœtore conquesta fuit, quare sequentem præscripsimus linctum.

Decocto & linctu &c. curata.

℞. *Rob sambuc.*℥ß. *Mell.rosar.*ʒjß. MS. F. Linctus.

(f) Ulcera narium, aurium, uteri, similiumque partium, quia in profundis corporis cavitatibus sunt sepulta, commodius suffimentis, quàm alio medicamentorum genere tractantur. Hinc Guilielmus Rondeletios lib. 3. Prax.cap. 65.de narium ulceribus verba faciens scribit, post sufficientem eorum detersionem nihil suffitu efficacios invenisse, qui profundas illas partes potentius attingat, & siccet. Optimum proinde putar parare candelas ex cera rubra Hispanica, ob cinnabarim in primis, cum qua hæc cera conficitur, easque angustiori cubiculo accendere. Neque minus elegantes sunt sequentes trochisci ad eodem Anctore propositi.

R. *Ladan.pur. Hypocist. Mastich. Myrrh. ana drach.iij. Styra. rubr.& calami. Cort.thur. Sandarach.Auripigmen.ana.drach.ij.* Excipiantur omnia terebinthina, & F.trochisci, quibus suffiatur Æger serò & mane in cubiculo, atque suffitus naribus infundibuli ope excipiatur.

Quo usurpato, nonnisi vinum gallicum in quo mel virgineum dissolutum pro gargarismate ad finem curationis usque usurpavit.

Asthmate & orthopnœa. 9. Asthma & orthopnæa à pituita viscida si ortum trahant, ut testantur Joh.Jac.Weckerus lib.1.antid.gener.cap.53.Renod.lib. 5.institut.pharmacent.cap.27.Suffumigiorum enim beneficio pituitosa viscida illa inciduntur exsiccanturque, hacque ratione materia obstruens liquidior redditur, ac expirationi inspirationique major conceditur locus.

Phthisi. 10. Phthisis, ac reliqua pulmonum ulcera, exsiccant enim eadem & sanant suffimenta, teste Heurnio method.ad Prax.cap.de suffitu (qui desperatos phthisicos suffumigiis curatos observasse se, memoriæ scriptum reliquit) & Jac. Weckero loco modo citato; catarrhos enim siccant eorumque acrimoniam temperant suffitus. In phthisi namque catarrhi necessariò sistendi, & exsiccandi sunt, frustra enim phthiseos curationem absque catarrhi sublatione aggrederis: à catarrhis enim & quidem salso-acribus phthisis exoritur, ut videre est apud Hippocratem lib.1.de morbis text.9.ut & lib.de internis affectionibus text. 4. p.m.201. cæterosque Practicos graves. Quare optimè Clariss.D.Freitagius concludit, non curatis catarrhis, humorumque acrimonia & quidem salina non temperata, phthisin curari esse impossibile.

Quomodo curanda.

Suffocatione hypochondriaca. 11. Suffocatio hypochondriaca, teste Dan.Sennerto lib.5. institut.medic.part.3.sect.3. cap.31. nec non Joh. Jacobo Weckero lib.1.Antidot.general.cap.53.ut & exemplo jam jam à nobis allato, quia suffimentorum sale volatili & imprimis oleoso abundantium ope humores acido-austeros viscidos, vaporesque & halitus inde elatos corrigunt & temperant, ut in superioribus satis probatum fuit.

Menstruis, lochiis &c. 12. Menstrua suppressa & nimis fluentia, nec non lochia; quare Magnus SENEX sect.5.aphor.28.suffitus aromatum muliebria educere dixit: suffumigia enim humores tenaces, crassos, viscidosque à ventriculo debili malèque cibos ingestos digerente ortos ac productos, ad partes vasaque teneriora delatos ac uteri vasis quasi impactos, sicque naturalem fluxum supprimentes, incidunt ac solvunt, obstructiones aperiunt, & menstrua provocant. Nimium vero eadem fluentia sistunt curantque, sed diversæ naturæ & substantiæ θυμιάματα, quia & nimis aperta vasa exsiccando, corroborando, adstringendove restituunt, ac serosa acriaque vasa uteri illa tenellula aperientia corrigunt, incrassant, ac temperant, sicque nimium menstruorum Fœminis tam molestum fluxum sistunt suffitus. Dicta comprobat sequens historia.

Matrona post abor- Matrona quædam trigesimum sextum jam agens annum, trium Infan-

Infantium mater, ex abortu incidit in nimiam imo summam uteri hæmorrhagiam, ita ut macra, pallida, debilis, mortique proxima redderetur: quare multa ac varia usurpata fuere remedia, ast non tantum frustraneo eventu, verum etiam majori cum detrimento, nam in dies magis magisque fluxus fuit auctus, ita ut ex periodico fluxu tandem continuus fieret. Tandem retulit Ægrotans, quod nondum post abortum secundinæ (quantum observare potuerat) essent expulsæ; ac subinde circa pubis regionem dolorem gravativum, effluentisque sanguinis fœtorem gravissimum & teterrimum jam per aliquot septimanas observasset: quare sequens decoctum præscriptum fuit.

tum in hæmorrhagiam uteri incidit gravissimam.

Primò periodicam postea continuam.

Ex secundinis retentis.

℞. *Rad. tormentill. Bistort. ana.* ℥iß. *Fol. menth. crisp. Majoran. nobil. Puleg. ana* M.j. *Sem. plantag.* ℨß. Coq. s. a. in s. q. vini, in colatur. ℥xx. dissolv. *Syr. de arthemis.* ℥j. *Aq. Cinam.* ℨvj. MS.

Quare decoctum aperiens & simul adstringens usurpavit.

Hujus decocti (t) uncias duas pro dosi ter quaterve de die calidè assumpsit ægra: triduo quatriduove post decocti usurpationem in hæmorrhagiam majorem ac dolorificam incidit, ac brevi magnam secundinarum partem exturbavit, nihilque amplius de decocto, quia admodum debilitata inde fuit, ast de sequenti adstringente corroborante ac dolorem mitigante mixtura post interstitium duarum horarum aliquoties usurpavit.

Hujus beneficiu partem secundinæ exturbavit.

℞. *Aq. plantag. recent.* ℥ijß. *Cinnam.* ℥j. *Vin. rubell.* ℥jß. *Confect. hyacinth.* ℨjß. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syr. myrtin. Cydonior. ana* ℨß. MS.

Hujus usurpatione dolor, hæmorrhagia, & debilitas parum fuere diminutæ; tandem pulvere p. 36. descripto pro suffimento utebatur, hujusque beneficio tandem curata fuit, & manet.

Mixturam cardiacam adstringentem usurpavit, & curata fuit.

13. Prolapsus uteri, ani &c.: ille uteri prolapsus nihil aliud est, quàm relaxatio anterioris vulvæ tunicæ (u). Rugosam hanc esse tunicam omnibus Anatomicis notum est, non tantum ut penem

Uteri, ac ani prolapsu.

(t) Hæc quidem est methodus Domini Sylvii, ubi in Puerperis sanguis cum secundinarum retentione immodicè fluat, ut nempe pellentia simul cum adstringentibus internè exhibeantur. Sane inter Puerperarum accidentia nullum fere est gravius, quodque majus Medico negotium facessit, quàm secundinis retentis lochiorum profluvium. Contraria enim inter se mala adversas suppeditant indicationes; quare oportebit, ut illæ concinna quadam medicamenti formula simul componantur. Interim juvat notare, quod si gravissima sit hæmorrhagia cum maxima virium jactura conjuncta, tunc secundinarum retentione omnino neglecta, omni studio natura roboretur, & sanguis immodicè fluens coerceatur.

(u) Id primus omnium docuit Theodorus Kerckringius, post quem bini in Belgio illustres Chirurgi Roonhusius à nostro Auctore laudatus, & Job à Meeckrensuis editis observationibus, uterum procidere posse strenuè negarunt, ea præcipuè suffulti ratione, quod ille quatuor ligamentis vinctus è sua sede absque violentia dimoveri non possit. Sed hæc mihi satis non esse videntur ad antiquissimam illam de prolapsu uteri opinionem delendam. Militant enim pro veteribus tot illustrium Virorum observationes, in primis Paræi, Hildani, Bartholini, Diemerbroechii, Peyeri, qui non modo uterum è suo loco excidisse, sed & illum toties resecuisse notant. In facti namque quæstione votorum pluralitas, & testium idem affirmantium multitudo plurimum momenti, ac vim veritatis habet, nisi manifestè demonstrari queat, testimonia illa esse fraudulenta: quam labem quis sine insignis temeritatis nota laudatis Viris mutet? Præterea

non

nem amplectatur, & semen melius ad uterum deferat, ast quoque partus tempore onere suo citius liberet infantem. Facilè hic uteri dictus prolapsus ab initio suffumigiis adstringentibus curatur. (Accuratam hujus descriptionem & curationem si desideret benevolus Lector, adeat & legat observationes Chirurgicas de mulierum affectibus D. Henrici à Roonhuyse apud Amstelodamenses Chirurgi expertissimi). Nam utplurimum dictæ tunicæ ut & ani relaxatio ab humoribus pituitosis, viscidis, aquosis, frigore, &c. ortum trahit: non mirum ergo quod suffumigiis incidentibus, exsiccantibus, adstringentibus, calefacientibus, corroborantibusque curentur rugosæ uteri tunicæ, anique relaxationes; contraria namque contrariis, imprimis in hisce affectibus, curantur: quod quotidiana confirmat experientia, & videre est apud Cl. Danielem Sennertum lib.5.institut.Medic.part.3. sect.3. cap.31. & Joh. Jacobum Weckerum lib.1.antidotar.general.cap.53.nec non Heurnium j.Method.ad Praxin cap.de suffitu, ut & G.F. Hildanum lib.de Dysenteria cap.13.

Suffumigiis curatur & quare.

14. Hemorrhoides, sistunt enim nimis fluentes, ægrosque admodum debilitantes hæmorrhoides suffumigia, earumque dolorem leniunt, tolluntque &c., ut testatur Riverius observat.6. centur.2. p.112. & 113.nec non Prax.Med.lib.10.cap.11.p.m.521. & cap.10.p.513.

Hæmorrhoidibus.

15. Tenesmus; ut posteritati scriptum reliquere Cl. Petr. Forestus observat.39.lib.22.& G.Fabr. Hildanus lib.de Dysenteria cap.12.p.m.693.nec non Hadrianus à Mynsicht in suo armamentario Medico-chymico sect.10.de suffimentis p.m.193.ut & Riverius Praxeos Medicæ lib.10.cap.6.p.m.491.

Tenesmo.

Θυμιάματα in tenesmo admodum proficua, quia eorum beneficio ulcera sanantur, & acria assiduam illam desidendi cupiditatem excitantia temperantur ac demulcentur, sicque causæ irritationis tolluntur ac leniuntur. Sequens de tenesmo occurrit mihi casus.

Juvenis alvi fluxu, torminibus & tenesmo afflictus.

Juvenis quispiam viginti quinque circiter annorum, post fructuum horariorum usum diuturnum ac frequentem, incidit in alvi fluxum summis torminibus doloribusque contorquentibus conjunctum: dolor solo diascordio Fracastorii assumpto fuit sublatus, manente tamen alvi fluxu cum continuo dolore in intestino recto, paulo supra anum, unde assidua desidendi cupiditas emergebat, nihil-

non video, cur quemadmodum interior vaginæ tunica adeo humescat, ut ad instar globi extra pudoris sinum propendeat, ita uteri ligamenta ab affluente humiditate subinde relaxari non possint, ut nequeat uterus in sua sede amplius manere. Hinc præclarè satis Gerardus Blasius part.3.observ.Medic. 1. & 2. inter uteri procidentiam veram, & falsam distinguit. Vera dicitur, quando ipse uterus, membranaceis ejus ligamentis laxatis, deorsum tendit. Falsa vero nuncupatur, quoties relaxata & extra pudendum prominens vagina hæc ludibria facit.

nihilque præter mucosum quid, & subinde subcruentum imo purulentum excernebat æger, dolore ac egerendi cupiditate ita increbescente, ut dies noctesque multas insomnes transigeret. Vocatus morbi historiam cum intellexissem, præscripsi sequentem pulverem pro suffumigio, exhibito solummodo internè grano uno cum semisse laudani opiati.

℞. *Fol.verbasc.*M.ß. *Flor.rosar.rub. Balaustior.ana* ʒß. *Cap. papav.alb.contus.no.*ij. *Mastic.*ʒj. *Thuris* ʒß. MS. F. Pulvis crassus, cujus fumum æger in cathedra perforata excipiat. Laudano opiato & suffitu curatus.

Sexies septiesve in die hoc suffimento utebatur, ac intra quatriduum fuit curatus.

15. Lues venerea,& inde excitati dolores ac ulcera &c. sed viribus adhuc sint integris,& præhumidâ ac forti constitutione præditi lue venerea affecti: alias neutiquam in usum revocanda suffimenta ex cinnabari confecta, nam facilè resolutionem & contractionem omnium membrorum, capitis, ventris, hypochondriorumque dolorem acerbissimum & atrocissimum,summamque narium hæmorrhagiam &c. excitant & producunt; ut videre est apud Clariss.D.Fernelium de lue venerea, inspiciatur quoque ea de causa P.Forestus lib.37. obsev. schol.17. Renodæus lib.5. institutionum pharmaceut. cap. 27.Normam & tempus in morbo gallico utendi suffumigiis vide sis apud Petr.Forestum loco jam citato, & Fallopium tractat.de morbo gallico cap.72. Lue venerea & inde excitatis doloribus.

Nota. Suffitus nonnunquam præscribuntur ad spiritus reficiendos, animum exhilarandum, & ab externa malignitate vindicandum, cerebrum confortandum &c.

Morbi Suffumigia prohibentes, sunt.

1. Catarrhi calidi, nam suffimentorum aromaticorum maleficio magis magisque humores solverentur & liquidiores redderentur, sicque catarrhi plures calidiores ac acriores producerentur, multaque ac gravia inde excitarentur symptomata, ut testatur Hippocrates aphor.28.sect.5 Cl.Joh.Crato apud Scholzium consil. 7.Contrarium docet Joubertus de thoracis affectibus cap.4.ast non de aromaticis tum loquitur Joubertus, quia & loco citato fortiter odorata, ut aromatica imprimis sunt, prohibet. Suffumigia vetant catarrhi calidi.

2. Asthma, orthopnœa, ac quævis respiratio difficilior, si nempe à pituita crassa, viscida, ac tenaci ortum non trahant, ast vel angusto pectore, vel proprio pulmonum vitio; quia vapores halitusque ex suffimentis assurgentes liberiorem intercludunt aerem, angustumque pectus magis magisque supplent, imo asthmaticos aliosve difficulter respirantes fere suffocant: quare etiam Fallopius Asthma, orthopnœa &c.

lopius

lopius tractatu de morbo gallico cap. 69. suffumigia illis pessima imo lethalia censet.

Pleuritis, Inflammationesque internæ.

3. Pleuritis, peripneumonia, vel quæcunque alia inflammatio interna; suffitus namque humores liquidiores reddunt, eosque exsiccant, ac acriores quodammodo efficiunt eosdem, sicque inflammationes augent, nec non febrem acutiorem, respirationem difficilem difficiliorem reddunt: ideo apud Fallopium loco jam citato legitur, peripneumoniâ &c. qui laborant, si suffiantur, pereunt.

Hæmoptoe & quævis hæmorrhagia interna.

4. Hæmoptoe & quævis alia hæmorrhagia interna; quia suffumigiorum maleficio vasorum orificia jam aperta, vel leviter saltem curata, rursus aperiuntur, sicque hæmorrhagiæ & hæmoptoes non curantur, sed insanabilia & lethalia redduntur: qua de causa vide sis Aetium tetrab.j. serm.3. cap.144. Fuchsium lib.2. de composit.medicamentor. cap.28. Fallopium loco jam jam citato.

Lienteria, dysenteria à biliosis, acribus humoribus oriundæ.

5. Lienteria, dysenteria, morbique omnes à calidis, biliosis, acribusque humoribus, humorumve defectu producti: humores enim suffimentorum ope magis magisque solvuntur, exsiccantur, & quasi inflammantur, acrioresque redduntur, sicque acres stagnantes humores ad partes affectas demittendo morbos graviores symptomataque vehementiora efficerent suffitus; ut idem Fallopius tractatu de morbo gallico cap.69. testatur.

Vapores halitus in caput ascendentes.

6. Suffitus nocent iis, quorum caput est infirmum, quia vaporibus & halitibus nimium oppletur illorum cerebrum, sicque spiritus magis magisque circumrotantur, ut Crato apud Scholzium consil.7. probat.

Arthritis.

7. Arthritis ejusque species omnes, quia sæpissime à catarrhis calidis, biliosis, & salso-acribus dependet arthriticus dolor, ideo partes dolore illo affectæ rubent & inflammatæ sunt, rodentibusque doloribus torquentur, & afficiuntur.

Ægri, in quibus Suffimenta usurpanda veniunt, sunt.

Prosunt pueris, omnibusque humidioris constitutionis.

1. Pueri, omnesque ac singuli qui mollis ac humidæ, aquosæque sunt constitutionis, suffitus enim maximè exsiccant; quare senibus, & illis qui aridæ biliosæque sunt temperaturæ, minimè, ut in sequentibus patebit, conveniunt suffimenta: in talibus enim nonnisi febres ardentes, phrenitides, peripneumonias, capitis dolores ardentes, pulsantes &c. excitarent; auferuntur enim & exsiccantur humida & aquosa temperantia humorum acrimonias, sicque exsiccatione & ablatione humidorum aquosorumque, humores sunt acriores. Acria vero imprimis si biliosa dictos morbos

pro-

producere, lippis ac tonsoribus notum.

2. Hydrope capitis, ventris, crurum, totiusve corporis qui afficiuntur, respiratione nempe non admodum difficili existente; aliàs neutiquam præscribendi suffitus: hydropici enim abundant nimia humorum quantitate, quare etiam suffimenta illis proficua & nonnumquam perquàm necessaria existunt. Ast nota, summa cum cautela præscribenda θυμιάματα; suffocarentur enim subinde hydropici suffimentorum maleficio, in primis respiratione, ut jam monitum, difficiliori existente, catarrhisque si obnoxii sæpius sint. Hydrope capitis, ventris, crurum &c. affectis.

3. Catarrhis qui afficiuntur salso-acribus; suffitus namque peccantium humorum acrimoniam temperant, humorumque nimiam quantitatem exsiccando tollunt; sicque à gravioribus morbis, dirisque symptomatibus suffimentorum ope ac beneficio nonnulli sibi præcavent, ut satis superque ex sequenti casu patet. Catarrhis salso-acribus laborantibus.

Quidam ex consanguineis quadragesimum circiter jam agens annum, singulis pleniluniis per annos aliquot dolore intolerabili totum sinistrum brachium occupante fuit afflictus; multa ac varia usurpavit remedia generalia & particularia, ast frustraneo eventu, dolorisque augmento, donec ante menses circiter septem circa novilunium quid instar aquæ frigidæ in brachium sinistrum depluens senserit, prægresso dolore capitis primò gravativo, dein rodente ac quasi perterebrante: quare præscripsimus ipsi pilulas de cynoglossa, ad catarrhum sistendum ac temperandum, ast frustraneo itidem effectu; tandem sequentem ipsi dedimus suffitum circa novilunium usurpandum. Quispiam plenilunio, dolore intolerabili in brachio afficitur. Omnibus internis externisque frustra adhibitis.

℞. *Styrac. calamit.* ℥ß. *Succin. Mastich. Caryophyll. ana* ʒß. *Fol. majoran. nobil. Rorismarin. ana* ʒij. MS. F. Pulvis crassior. Suffitu curatus.

Quo usurpato, nec catarrhum & vix aut ne vix quidem postmodum sensit dolorem: sed singulis noviluniis suffitu hoc circa vesperi utitur, & à catarrho doloreque curatus sanus vivit.

4. Paralytici à frigida humidaque materia &c. facti; quia calefaciunt, corroborant, exsiccant &c. partes nervosas ab humidis, frigidis, viscidis &c. humoribus affectas θυμιάματα. Paralyticis.

5. Suppurati, Empyici; suffitus enim & salso-acria temperant & novas è capite destillationes excludunt, nimiam humiditatem exsiccant, cerebrum corroborant, purisque ac viscidorum &c. in pulmonibus contentorum eductionem accelerant ac facilitant: ut testantur Joh. Jacob. Weckerus lib. 1. antidotar. general cap. 53. Renodæus lib. 5. institut. pharmaceut. cap. 27. Fuchsius lib. 2. de compos. medicamentor. cap. 28. Suppuratis & Empyicis.

6. Qui neutiquam narium hæmorrhagiâ, partiumque internarum inflammatione, sanguinisve sputo afficiuntur aut vexantur; Hæmorrhagiâ vel internâ in-

 nam

flammatione laborantibus. nam suffitus calefaciunt, caloreque sanguis redderetur liquidior, sicque hæmorrhagia major & curatu difficilior, partiumque inflammatio adaugeretur in dies.

Capite firmis nec vertigini &c. obnoxiis. 7. Qui pectore pleno & capite humidiori ac firmiori, & neutiquam vertigini capitisque gravitati sunt obnoxii.

Homines, quibus Suffumigia non facilè præscribenda sunt.

Suffumigia non facilè præscribenda gravidis. 1. Gravidæ, in primis si ex aromaticis sint suffimenta facta; muliebria enim educunt, teste Magno SENE aphor.28. sect.5.

Nec lactantibus. 2. Lactantes, nimium enim exsiccant & calefaciunt: exsiccatione quoque ac calefactione nimia lac consumitur, nimisque pingue biliosumque &c. redditur; sicque nonnisi mammarum inflammationes &c. in lactantibus capitis dolores, febres ardentes, tonsillarum inflammationes, peripneumoniæ, &c. inde producuntur; ut videre est apud Heurnium lib.1. method. ad Praxin cap. de suffitu.

Nec senibus. 3. Senes: senum corpora jam exsucca & fere arida existunt, morbique, quibus plerumque afficiuntur, sunt spirandi difficultates, articulorum renumque dolores, vertigines, totius corporis pruritus, vigiliæ, tormina, lævitasque intestinorum &c., ut legimus apud magnum SENEM aphor.31. sect.3. & C.Celsum lib.2.cap.1. p.m. 47. quare suffimenta valde exsiccantia, ut lethalia, damnant Practici, illorum enim corpora planè arida atque exsucca redderentur. Videsis ea de causa Heurnium lib.1.method.ad Prax.cap.de suffitu, nec non Fallopium tractat. de morbo gallico cap.69.

Nec macilentis. 4. Macilenti: macilenti namque ut plurimum biliosis ac calidis scatent humoribus; quare suffitus, qui ex calidis & aromaticis ut plurimum constant, nonnisi capitis dolores ardentes, pulsantesve excitarent, nec non ejusdem gravitatem, phrenitidem, febres acutas, peripneumonias, pleuritides, inflammationesve producerent.

Nec morbis extenuatis. 5. Morbis qui extenuati, quia hìc humorum est defectus, & suffumigia, quorum exsiccare proprium est, magis exsiccant, ac ea de causa meritò in extenuatis damnantur.

Nec hæmoptoicis, aut hæmorrhagiâ laborantibus. 6. Hæmoptoici, vel quacunque hæmorrhagia qui afficiuntur; quia suffumigiorum ope vasa magis magisque aperiuntur, sanguisque fluidior redditur, sicque suffimentorum beneficio non curarentur, ast potius interficerentur hisce morbis afflicti ægri, teste Aëtio tetrab.1.serm.3.cap.144. nec non Fuchsio lib.2. de compos. medic.cap.28. &c.

Nec lientericis. 7. Lienterici; maximè namque humores viscidi, pituitosi, tenacesque suffituum vi & energiâ solvuntur, ab hisce quoque humoribus

ribus quia ut plurium lienteriæ ortum trahunt, meritò rejiciuntur: ut testatur Fallop.loco modo citato.

8. Febribus ardentibus, acutis, biliosis, malignis &c. qui laborant, quia nonnisi febres graviores symptomataque plura ac majora efficerent Θυμιάματα. Nec febribus acutis &c.affectis.

9. Dolore capitis ardente, pulsante, ac tempora præsertim feriente, in febribus biliosis continuis, ut & intermittentibus levi frigore advenientibus, nec non in diariis ab æstu solis, potu generoso, vigiliisve protractis ortis admodum frequente, qui vexantur: à bile enim acriore sanguinem plus satis rarefaciente, arteriasque sic magis citiusque explicante ac distendente tales dolores oriuntur; suffitus enim sanguinem rarefactum non mitigant, sed magis magisque eundem rarefaciunt, sicque dolores illi non minuerentur, sed vehementiores, imo magis intolerabiles redderentur. Nec dolore capitis ardente &c. vexatis.

10. Qui capite infirmo, ac difficiliori respiratione ex angusto pectore oriundâ sunt affecti, neutiquam illis Θυμιάματα sunt præscribenda, teste D. Joh. Cratone apud Scholzium consil.7. Nec capite infirmo aut angusto pectore laborantibus.

11. Qui biliosæ sunt constitutionis ob rationes sæpius jam dictas. Nec biliosis.

Tempus Θυμιάματα usurpandi.

1. Aptissimum matutinum judicatur à Fallopio tractat. de morbo gallico cap. sæpius jam citato, ut & Gregorio Horstio lib. 3.observ.3.p.m.148. A nonnullis vero vespertinum magis opportunum atque conveniens putatur; quare sequentes proferunt rationes: catarrhos nempe vesperi plures & graviores descendere, quàm quidem matutino tempore; ac idcirco ad catarrhorum depluentium præcautionem satius esse vespertino quàm quidem matutino suffitus præscribi. Præterea tempus vespertinum autumno ac hyemi quodammodo respondere, quo tempore humores viscidi, pituitosi, &c. valde adaugentur, catarrhique plures ac graviores excitantur. Tempus Θυμιάματα usurpandi optimum matutinum. A nõnullis vespertinũ judicatur. Quare.

2. Conveniens quoque est hybernum, vernale, & autumnale, in primis si humidum ac pluviosum fuerit; quare adventante hyeme ut plurimum capitis dolores; catarrhi salso-acres, & inde productæ tusses, raucedines, & gravedines &c. exoriuntur, ut testatur Hippocrates aphorism.13.sect.3. nec non C.Celsus lib.2.cap.1. p.m.45. & 46.quia hisce temporibus non tam biliosi, quàm quidem viscidi, pituitosi, aquosique &c.humores prædominantur, ad quorum incisionem, exsiccationem, ablationemque Θυμιάματα in primis conveniunt. Hybernũ, vernale & autumnale.

3. Interlunium temporo vernali nempe & autumni principio, hyemali vero novilunium ac plenilunium; quia tempore hyemali Interlunium tempore vernali, novilunium hyemali.

G 2 circa

circa novilunium ac plenilunium humores viscosiores, pituitosiores ac copiosiores in corporibus generantur: ast tempore vernali & autumnali, (in primis siccus si fuerit autumnus) circa plenilunium biliosi humores magis turgent; quare etiam tunc temporis morbi acutissimi & perniciosissimi utplurimum exoriuntur, ut videre est apud Hippocratem aphor.9. 12.& 13.sect.3.nec non C. Celsum lib. 1.cap.3.p.m.33.lib.2.cap.1.p.42.& 45.

Ante, inter, ac post θυμιάματα quid agendum observandumque sit, paucis demonstrabimus.

Ante suffimenta requiritur.

Ante suffumigia universalia præmittenda.

1. Ut universalia, præparantia nempe, purgantia, diaphoretica, diuretica, venæsectio &c. præmittantur, antequam suffumigia præscribantur; tutò enim non usurpantur suffitus ab hominibus noxiis peccantibusque humoribus scatentibus. Convenit ergo universalia & quidem iterata præscribere, quàm tales ægros, in primis plethoricos, gravissimos in morbos, perniciosissimaque symptomata præcipites dare.

Suffumigiú usurpatu. rus à frigore se tueatur.

2. Θυμίαμα usurpaturus calore sibi consulat, ac neutiquam Jovem subeat frigidum, aliàs oleum & operam perderet, imo catarrhi graviores ac plures generarentur.

Inter Suffituum usurpationem requiritur.

Inter suffumigandú cubiculum sit calidum.

1. Ut cubiculum, in quo ægri se contineant, sit calidum, calidumque conservetur; nam aliàs catarrhi graves ac symptomata curatu difficilia producerentur: corpus enim calore ubique tum quasi patet, frigorique sic ceditur locus intrandi, ut ita dicam, corpus; unde nonnisi dolores gravativi, spasmata, febres, tusses &c.generantur.

Fumus naribus vel ore patulo excipiendus.

2. Naribus ut excipiatur ex suffumigiis assurgens fumus, capitis in affectibus si præscribantur suffitus; ore patulo vero in pulmonum affectibus si præscripta fuerint θυμιάματα; & sic de cœteris, ut testantur Joubertus de thoracis affectibus cap.1.& Fuchsius lib.2.de compos.medic.cap.28.

Caput totumque corpus bene tectum.

3. Caput ut rectè tegumentis obveletur, totumque corpus vestibus benè sit indutum, ob rationes jam dictas.

Quando à suffitu sit desistendú.

4. Ut si capitis gravitatem, vertiginem, visus hebetudinem, respirationemque admodum difficilem &c. excitent ac producant, statim à suffitu desistatur.

5. Ut.

5. Ut nullo modo aerem, ut dictum, subeat frigidum, aliàs nonnisi viscidiores humores ac plures, item dolores intolerabiles, jam gravativi, jam rodentes &c. generabuntur, illudque nonnisi Penelopes telam texere esset.

Frigori ne se exponat.

Post Suffimenta usurpata conveniunt.

1. Caput totumque corpus confortantia & exsiccantia, ut sic partes antea affectæ & debilitatæ corroborentur, & à nova humidorum, viscidorum, pituitosorumque humorum generatione immunes reddantur; aliàs nonnisi graviores affectus, catarrhi plures, symptomataque curatu difficiliora producerentur.

Post suffitû confortantia & exsiccantia adhibenda.

2. Quieti se, suffitum qui usurparunt, tradant, ne motu nimio vapores, halitus, humoresque capitis gravitatem, vertiginem, visusve hebetudinem &c. excitantes ascendant.

Quieti se tradant.

3. Frigida ac humida nullatenus usurpet æger, sed potius calida, exsiccantia, corroborantia, &c. neutiquam quoque siti satisfaciat, ob rationes jam sæpius allatas.

Frigida ac humida ne usurpet nec siti satisfaciat.

4. A suffumigiis ne frigus subeant, sed calidos se conservent; nam facilè convulsiones, horrores, febres, catarrhi, tusses, dolores arthritici &c. exoriuntur.

Frigori ne se exponant.

Nota. Suffitus vehementes illis, quibus caput est infirmum, esse cavendos, ut Crato apud Scholzium consil. 7. docuit.

Suffitus vehemens quibus cavendus.

Qui fumum perferre non possunt, illorum capitis tegumenta esse suffumiganda.

Suffimenta fortiter odorata plerumque capitis gravitatem inducere.

Suffitus ex moscho, zibetha, ambra &c. hystericis nocere admodum (x), mox enim paroxysmus inde excitatur, graviorque solito redditur.

Suffitus ex moscho &c. hystericis nocet.

(x) Quam creberrimè à moschi odore, vel alio admodum suavi soleat hysterica affectio descendere, vel Aniculis passim notum est. Verum quomodo ex illo grave hoc malum produci possit, difficilis fuit semper investigatio. Medici nonnulli uterum singulari quadam proprietate & sympathia moschi odore delectari, & eapropter ad ejus jucunditatem plenius percipiendam sursum moveri, atque adscendere opinati sunt. Unde fluxit, ut Mulieribus hystericis fœtida naribus, suaveolentia pudendis partibus admovenda esse commendaverint, ut ab iis uterus in fugam veluti datus ab his potentius deorsum alliceretur. Hæc si vera esse fateamur, duplicem odoris sensum, in naribus unum, in utero alterum admittere oportebit. Quod si tamen ab illa methodo cessisse aliquando affectus visus sit, id potius fœtidis rebus naribus objectis, quæ sulphureis suis particulis orgasmum spirituum compescunt, quàm uteri delectationi ex suavi odore tribuendum esse putaverim. Multò minus eorum opinio mihi probatur, qui cerebrum ab odoris fragrantia perculsum uterum in consensum trahere, humoresque in eo contentos agitare arbitrati sunt; quum hysterica passio ex morboso utero plerumque non oriatur. Quum ergo moschus, & similia odorata subtilissimas ac veluti igneas, ut Clar. Higmori verbo utar, ex se spargant particulas (quemadmodum ex diuturna odoris fragrantia, & copiosa halituum emissione sine sensibili ponderis decremento colligi potest); facile est cogitare ex earum adventu spiritus in rapidissimos motus duci, & ad instar pulveris tormentarii admota flamma turgescere; ac proinde hystericum affectum mox exsurgere. Quemadmodum vero Mulieres, quæ majori

majori spirituum robore pollent, moschi & similium odoratorum odorem innoxiè perferre queunt; ita vicissim, quæ ad morbum hystericum sunt pronæ, facilius aliis ex moschi odore illius insultum incurrunt: ex prægressis enim paroxysmis spirituum crasis labefactatur, & spasmodica semina relinquuntur, quæ rapidiori eorum motu è suis claustris erumpunt. Id vero magis videtur mirandum, cur moschus internè exhibitus affectum eundem eripiat, quem naribus admotus externè producere potest, ut ex Riverio, qui cent. 2. observ. 65. Mulieri hystericæ potionem Solenandri ex moscho & sanguine draconis exhibuit, statimque morbus cessit. An quia moschus antequam spiritibus in cerebro commisceatur, ejus vis sulphureis sanguinis particulis contemperatur? An vero quia particulæ moschi validius spiritus commovent, dum nerveas narium fibrillas simul vellicant? An denique quia ob tenuitatem & acrimoniam substantiæ insigni pollet efficacia vasa aperiendi & deobstruendi, sicque sanguinem per uterum proliciat, cujus retentionem hystericum affectum sequi multoties vidimus? Hanc autem vim moschi nulli fere Medico non notam adeo veritus est Mercurialis, ut lib. 2. de compos. medic. cap. 25. illum internè exhibitum inter venena recensuerit, hac solum ratione adductus, quod sincerus naribus adpositus statim sanguinem proliciat. Verum hoc malum metuendum non est, quando in minima datur dosi, quemadmodum à Medicis in cordialibus medicaminibus præscribendis non sine emolumento fieri solet.

Sed pro hujus capitis coronide, quæ latius circa suffimenta scripta sunt, in compendium contracta Lectori benevolo sistam. Omnia, quæ vel sponte sua tenues particulas emittunt, vel igne accensa illas effundunt, pro suffitu adhiberi possunt. Valent ergo primò suffimenta suis odoribus, qui ab halitu rerum corporeo nervosa narium filamenta vellicante in nobis excitantur. Quare quum ita simus à natura comparati, ut fœtidis malè afficiamur, benè à suaveolentibus; utilia idcirco erunt suffumigia ad animum nostrum exhilarandum, spiritus reficiendos, cerebrum corroborandum, sensusque tam internos quàm externos vegetiores reddendos. Quum vero particulæ odoriferæ cerebri quoque penetralia subeant, & spirituum motum diversimode inflectant; hinc alterationes illæ proficiscuntur, quas in partibus à capite remotis ea odoribus persentimus. Si autem forte acciderit, ut ex odore aliquo valde læsi fuerimus, ob impressum in cerebro læsionis vestigium eundem odorem perferre amplius non possumus. Interim negandum non est, quod quemadmodum suffimenta ex aromaticis, & valde odoratis spirituum motum instaurant; ita viceversa, quæ narcotico pollent sulphure, eorum agitationem potius sufflaminent: unde sicuti hæc in epilepsia, & suffocatione hypochondriaca, ita illa in soporosis affectibus magis præstabunt. Quoniam vero humores tenuibus calidisque suffumigiorum particulis afflati exsiccantur, atque si ex aromaticis sint suffitus, inciduntur etiam, canalesque excretorii ad eorum expulsionem irritantur; hinc ubi crassus & lentus humor supernas partes occupat, & vel cerebrum gravat, vel nares obstruit, vel tonsillas tumefacit, vel pulmonum bronchia infarcit, ut in capitis gravedine, Coryza, Angina pituitosa, & Asthmate, utilia admodum erunt suffimenta. Calidi vero, qui vulgò dicuntur catarrhi, vel acris fluxio in pulmones illabens suffituum usum limitant, vel saltem eorum, qui acrimoniam humorum concitare valent, ut in primis sunt, qui ex aromaticis conficiuntur. Quum autem ex Hippocratis præcepto in lib. de ulceribus, siccantibus medicaminibus ulcerum curatio absolvi debeat; liquet hinc, in narium, aurium, similiumque partium ulceribus suffitus summopere valere; eòque magis quod ulcera illa minus commodè alio medicamentorum genere tractari possint. In tenesmo vero, & furenti hæmorrhoidum dolore suffumigia, quæ acres humores retundere valent, summis laudibus à Practicis celebrantur. Ad menstruum sanguinem, vel lochia educenda suffitus ex aromaticis jam olim commendavit citatus Hippocrates: sed ad ea etiam nimis fluentia cohibenda, atque ad uterum prolapsum in sua sede firmandum ex adstringentibus confecti suffitus admodum conducunt. Quum autem interior narium membrana, eaque, quæ tracheam interius investit, adeo sensiles sint, ut facili negotio ex ejus naturæ suffumigiis sternutatio, vel tussis provocetur; cavendum idcirco, ne in earum partium hæmorrhagiis illa adhibeamus. Faucium itidem, vicinarumque partium inflammatio suffitus prohibet, quia sanguis ex iis incalescit, & majorem fervorem contrahit. Homines vero, qui suffimenta facilius tolerant, in primis sunt Pueri, in quibus copiosa humiditas luxuriat, quique grandiori pectore pollent, & vertigine numquam fuere correpti. Secus Senes, macie confecti, & lactantes Mulieres suffumigiis, à quibus quod humiditatis reliquum est detrahitur, mulctantur. Maximè vero qui angusto sunt pectore suffitu læduntur; sanguis enim incalescit, & in pulmonum vasis accumulatur, unde suffocationis periculum imminet. Denique qui biliosæ sunt constitutionis, & Mulieres, præsertim uterum gerentes, à rebus valde odoratis se abstineant, ni capitis dolores, & suffocationem hypochondriacam velint experiri. Cæterum in suffumigiis administrandis caveat Patiens ab aere frigido, eaque usurpet in loco angustiori & undique clauso, ne halitus procul à suo corpore expatiari permittat.

CAP.

CAP. III.

De Apophlegmatiſmis, Maſticatoriis & Gargariſmis.

APophlegmatiſmi nomen ſuum ab effectu accepiſſe videntur; quod phlegma è cerebro vicinisque locis per palati cerebrique emunctoria, irritando, incidendo &c. proliciant & evacuent. *Apophleg-matiſmi unde nomen ſortiti.*

Quod ſi apophlegmatiſmi in forma ſicca præſcribantur, à pleriſque vocantur maſticatoria, quod in ore detenta maſticentur, hinc inde moveantur, & dentibus comminuantur & confringantur, ſicque humores aquoſos, pituitoſos, viſcidos &c. peccantes attenuando, incidendo, ac irritando eliciant. Liquida vero propriè apophlegmatiſmi dicuntur, ſub quibus nonnulli gargariſmata comprehendunt, quæ à græco verbo γαργαρίζω derivantur: ſunt itidem ut apophlegmatiſmi medicamenta fluida, quæ in ore continentur, & linguæ beneficio hinc inde agitantur, quibus fauces abſque deglutitione colluuntur; dum ſcilicet aſſumptus & ore contentus liquor capite ſupino ad fauces, columellam &c. defluens ſpiritu erumpente repellitur, motuque reciproco agitatur, ſicque pituitoſos, aquoſos &c. humores ex cerebri emunctoriis, nec non vaſis ſalivaribus acredine ſua irritando, incidendo &c. elicit; ut videre eſt apud Cl. Dan. Sennertum lib. 5. part. 3. ſect. 3. cap. 17. inſtitut. medicar. *In forma ſicca maſticatoria dicuntur.* *In forma liquida etiam gargariſmata vocantur.* *Utendi modus.*

Præſcribuntur dicta medicamenta in affectibus capitis viſcidis, pituitoſis, frigidis, oculorum hebetudine, auditus gravitate, linguæ paralyſi, olfactu vel deperdito vel diminuto, dentium dolore, lethargo, caro, comate &c. aſt in ſequentibus de his fuſius. *Quibus in affectibus præſcribuntur.*

Apophlegmatiſmi ratione virium ſunt vel leves & mites, vel validi ac fortes; qui partim miti calore, volatilitate, humiditate &c. humores peccantes attenuant, incidunt & liquant, eoſque per cerebri emunctoria interna, palatum, glandulam pituitariam, ductuſque ſalivares &c. foras eliciunt; partim acredine dictas partes irritando vellicandove noxios aut ſuperfluos humores expellunt. Ratione vero formæ, vel ſolida quæ maſticatoria nominantur, vel liquida quæ apophlegmatiſmi, & ſub his comprehenſa gargariſmata, dicuntur. *Apophlegmatiſmorum differentiæ.* *Qua ratione operantur.*

Nota. Vitanda ἀποφλεγματίζοντα iis, quorum interiores oris partes omnes aut aliquæ, ut palatum, lingua, fauces, larynx, gula &c. ſunt exulceratæ; nec non qui diſtillationibus ad haſce partes, ipſumve pectus aut pulmones obnoxii ſunt. *Quid in illorum uſu notandum.*

Inter

Varia apophlegmatismum excitantia medicamenta.

Inter apophlegmatiſmum excitantia medicamenta, ſequentia excellunt. Et quidem 1. inter folia, majoranæ, betonicæ, origani, rutæ, pulegii, thymi, hyſſopi, ſerpilli, acori, angelicæ, imperatoriæ, nicotianæ. 2. Inter radices, pyrethri, zinziberis, chelidoniæ majoris, iridis noſtratis, angelicæ, & in primis imperatoriæ, quæ ſola maſticata, vel in pulverem redacta ac cum melle & vino acetove mixta, multum pituitæ viſcidæ &c. incidendo, irritandoque extrahit. 3. Inter flores, roriſmarini, ſalviæ, lavendulæ, calendulæ. 4. Inter ſemina, ſtaphidis agriæ, naſturtii, erucæ, cardamomi, cubebæ, pæoniæ, piperis, inter quæ primas tenet ſinapi ſemen, cujus ad præſervationem apoplexiæ grana aliquot maſticata maximè conveniunt.

Sola maſtix & plurima aromata cōducunt.

Frequenti quoque in uſu ſequentia, maſtix (quæ ſola commanducata blandè & leniter pituitam ex ore faucibus potius, quàm è longinquis elicit; ut Fernelius *lib. 5. method. medend. cap. 16. p. m. 122.* docet) uva paſſa, nux moſchata, macis, macropiper, caryophylli, vel plurima aromata acredine quadam prædita, ac dictas partes leviter, vel quoque acriter irritantia, ſicque ſalivam in os plus minuſve alliciunt, & ſalivationem quandam excitant.

Leniora ex dictis ſunt maſtix, cubebæ, hyſſopus, majorana, imperatoria &c. Fortiora vero macropiper, zinziber, radices pyrethri, ſemen ſinapi, naſturtii &c.

Apophlegmatiſmorū variæ formulæ.

Variæ ex hac materia formulæ concinnari pro lubitu poſſunt; ſic vel in forma decocti ἀποφλεγματίζοντα præſcribuntur & uſurpantur; vel in forma electuarii, ſi nempe dicta ſimplicia in pulverem redacta & cum liquore convenienti vel melle &c. miſceantur, & palato inungantur; trochiſci ſ. paſtilli, noduli, pulveris, ſpiritus, &c.

Apophlegmatiſmorum formulæ variæ.

In forma decocti.

In forma decocti.

♃. *Fol. origan. Majoran. nob. Rutæ ana* M. ß. *Flor. lavendul. Hyperic. ana* p. ij. *Sem. ſtaphid. agriæ. Pæoniæ ana* ℥ j. *Sinap.* ℥ß. *Rad. imperator. Zinzib. alb. Pyrethri ana* ʒiij. *Maſtich. Nuc. moſchat. ana* ʒij Conciſ. & contuſ. coq. in ſ. q. vini albi ad tertiæ partis conſumptionem vaſis optimè clauſis, aliàs vis pyrethri &c. coquendo evaneſcit ac diſperditur: colaturæ ℔j. Add. *Mellis anthoſ.* ℥ß. *Sp. ſalis armon.* ʒß. MS.

Ad epilepſiam & apoplexiam præcavendam aut curandam.

Hujus parum in ore contineatur, & linguæ ope hinc inde agitetur, multum pituitoſæ, viſcidæ &c. materiæ irritando, incidendo, ſolvendo, attenuando elicit, maximèque in epilepſiæ ac apoplexiæ præſervatione ac curatione conducit.

♃. *Fol. roriſmar. Thymi. Nicotian ana* M. ß. *Rad. imperator. Irid.*

Irid.noſtrat.ana ℥iij. *Maſtich.*℥ij. *Carda.min.*℥jß. Contuſ.& conciſ.coquantur in vini albi ℔jß. Colaturę add. *Sp.ſalis arm.*℈j. MS. pro apophlegmatiſmo in frigidis, & chronicis capitis affectibus maximè conveniens. In affectibus capitis chronicis conveniens.

In forma Electuarii.

℞. *Fol.ſerpilli. Nicotian.ana* ℥ij. *Rad. pyretbr. Angel. ana* ℥j. *Caſtor.optim. Maſtich.alb. ana* ℥ß. *Caryophyll.* ℈j. *Sem.ſinap.* ℥jß. F. omnium pulvis ac miſceatur cum.ſ.q. *Mell.anthoſ. & Sp.ſalis armon. gutt.*10. F. S. A. Electuarium. Cujus parumper palato inungatur; multum enim præſtat in apoplexia, lethargo, caro, comate ſomnolento &c. In forma electuarii. In affectibus ſoporoſis conducens.

℞. *Rad.chelidon.major. Irid. noſtrat. Imperator. ana* ℥j. *Zinziber.alb.* ℥ß. *Pyretbri* ℈ij. *Sem.naſturt. Cubeb. ana* ℥ij. *Caryophyl.*℈j. F. omnium pulvis, qui cum ſ.q. *Mellis anthoſ. & ſp.ſalis armon.gutt.*xvj. miſcendus, valet in odontalgia, dolore capitis diuturno gravativo, &c. In odontalgia proficuum.

In forma trochiſci ſ.paſtilli manſilis.

℞. *Fol.nicotian. Lauri ana* ℥ij. *Rad.imperator.*℥jß. *Pyretbr.* ℥ß. *Sem.ſinapi Sal.armoniac. ana* ℈ij. Fiat omnium pulvis, & excipiatur maſtiche in mortario calido cum paſtillo calido contuſâ, & paſtilli manſiles pendentes ℈j. vel ℥ß. inde formentur: in affectibus capitis frigidis & diuturnis à cauſa viſcida, frigida, lenta, tenaci &c. productis. Quare ſequentem de memoriæ labefactatione caſum hiſce addere animus eſt. In forma trochiſci. In affectibus capitis pituitoſis utiles.

Mulier quædam quadrageſimum præter propter octavum jam agens annum, poſt ſuppreſſa menſtrua ſibi venæſectionem inſtitui curavit largam; unde frigus per totum corpus ingens ipſi obortum, quo ſublato appetitus in dies minor, donec nullus ſupereſſet. Brevi varia appetitum ſublatum reducendi gratiâ aſſumpſit medicamenta, ſed fruſtraneo eventu: paulo poſt incidit in febrem quartanam intermittentem frigore maximo per ſex ſeptemve horas durante ægram affligentem, qua febri vexata fuit per annos circiter tres. Poſtquam per menſes ſexdecim hac quartana fuiſſet afflicta, incidit in capitis dolorem gravativum & memoriæ quandam labefactationem, imo talem, ut rerum domeſticarum ſubinde obliviſceretur; quæ miſerè afflicta mulier ſequentibus fuit curata: primò ſequens præſcripſimus vinum medicatum. Mulier poſt venæſectionem largam. In appetitum ſublatum. Poſtea quartanam diuturnam. Tandem in memoriæ labefactationem incidit.

℞. *Rad.angel. Irid.Florentin. Galang. ana* ℥iij. *Fol.majoran. nobil. Laur. Origan. Roriſmar.ana* M.j. *Comar.lavendul. Tbymi ana* M.ß. *Bacc.junip.*℥vj. *Cubeb.Cardam. min. Nuc.moſchat. ana* ℥ij. Conciſa & craſsè contuſa inſuantur ſacculo & cantharo lapideo indantur, vinique gallici pint.jv. affundantur. Vino medicato cephalico.

Poſt infuſionem ac extractionem per quatriduum, hujus vini me-

medicati ter quaterve de die ad uncias tres pro dosi assumpsit, ac hujus vini usurpationem continuavimus per tres præter propter septimanas, unde frigus admodum fuit diminutum, imo fere sublatum. Humores hoc modo aliquantum præparatos & concoctos per epicrasin purgantibus (juxta Hippocratem aphor.22.sect.1. concocta medicamento purgante educenda ac movenda) eduximus: in dies decrescebat febris post sequentis pulveris usurpationem.

Purgante.

Pulvere febrifugo.

℞. *Sal.absinth. Armoniac. Ocul.cancr. ana* ℈ß. *Zinzib. alb.* g.xij. *Ol.majoran.nobil.gutt.*j. MS.F.Pulvis vino calido assumendus.

Et pastillo mansili curata fuit.

Febri jam curatâ, (vinum medicatum adhibitum ad finem usque) alternis diebus circa octavam matutinam pastillum mansilem ex prædictis usurpavit, quo multa viscida, tenacia &c.fuere elicita, unde tandem quoque labefactata fere memoria fuit restaurata.

℞. *Rad.acori Pyreth. ana* ℥j. *Gran. paradis. Cubeb. ana* ℈ij. *Mastich.alb.*ʒj. Trita excipiantur melle,& fiant L.A. trochisci.

In forma noduli.

In forma noduli.

℞. *Fol.nicotian.optim.*ʒj. *Cort.sambuc.interior.*ʒij. *Piper.alb.* ℈ij. *Sal.commun.*ʒj. Contusa insuantur sacculo linteo,& fiant noduli masticatorii no. ij. qui aceto macerati in odontalgia admodum conducunt.

Contra odontalgiam.

℞. *Rad.imperator. Ireos ana* ʒj. *Pyrethri* ʒß. *Sem. staphid. agriæ* ℈j. *Mastich.*ʒiij MS.& F.L.A.noduli masticatorii.

In forma pulveris.

In forma pulveris.

℞. *Rad. angelic. Pyrethr. ana* ʒß. *Mastich.*ʒij. *Caryophyll. Sem.sinapi ana* ℈j. MS. F.Pulvis.

℞. *Rad.imperator. Fol. lauri ana* ʒjß. *Sem.nasturt.*℈ij. *Mastich.*ʒij. *Cubebar.*ʒj. MS. F. Pulvis.

In Forma spiritus.

In forma spiritus.

℞. *Fol.hydro-piperis. Nasturt.hortens. Lauri ana* M.ß. *Rad. acori. Galang. Imperator.ana* ʒij. *Sem.fœnic. Siler. montan. ana* ʒiij. *Myrrh.rubr. Cubeb.ana* ʒj. *Caryophyll.*ʒß. Concisa & contusa infundantur cum sp. vini optim. ℔jß. Post digestionem per octiduum, ex Mariæ balneo spiritus abstrahatur, destillatoque admisceatur. *Sp.salis armoniac.*ʒjß. *Mell.anthos.* ℥jß. MS. In capitis doloribus contumacibus chronicis à frigida, viscida, tenacique materia productis & excitatis specificus spiritus, aliis indicationibus quoque inserviens.

Ad capitis dolores contumaces.

℞. *Fol.salv. Hyssop. Calaminth. ana* M. ß. *Rad.ireos. Valerian. Cyclamin. ana* ʒß. *Sem.erucæ. Nasturt. hortens. Sinap.ana* ʒij. *Cardam.min. Cort.aurantior. Castor.ana* ʒjß. Concisis & contusis affundantur. *Vini gallic. pint.*ij. *Spir.vini pint.* ß. Post justam infusionem calidam & digestionem,ex Mariæ balneo abstrahatur

tur

tur spiritus ad pintam unam, cui admisceantur *Mellis anthosat.* ℥iij. *Rad.pyrethri pulv.*ʒij. MS.

Notæ in usu Apophlegmatismorum observandæ.

Multos ac graves apophlegmatismi nonnunquam curant morbos, ac molesta symptomata tollunt; verum etiam humores quia attenuant, unde catarrhi tenues in pectus cæterasve partes inferiores dilabuntur: accuratè observandum quibus conducere, quibus vero nocere possint dicti apophlegmatismi. Quod paucis ergo in sequentibus inquiremus. Quid in usu apophlegmatismorum observandum.

Nota. Tyronibus maximè observandum est, apophlegmatismos iis præscribendos non esse, quibus gingivæ, palatum, fauces, tonsillæ, larynx, & aspera arteria sunt exulceratæ; & qui catarrhis salso-acribus ad fauces ac pectus jam delabentibus sunt obnoxii: tali in casu potius sistendi & acres temperandi, incrassandique &c. sunt, quàm plures apophlegmatismorum acredine, attenuatione, incisione &c. præditorum ope catarrhi excitandi.

Humores, in quibus Apophlegmatismi cum fructu & successu præscribi possunt, sunt sequentes.

1. Pituitosi in capite copiosi, aut in corpore redundantes; quia apophlegmatismorum oris partes interiores irritantium beneficio elicitur ac expellitur quicquid pituitosi aut peccantis humoris in penitioribus cerebri sinubus ac ventriculis continetur, sicque affectus inde producti ac excitati curantur. Apophlegmatismus indicant humores pituitosi in capite &c.

2. Humores viscidi itidem in capite locisve vicinis contenti; ἀποφλεγματίζοντα namque sua volatilitate, acredine, ac spirituositate viscidos incidunt humores, liquefactosque sic ac incisos unà eademque fideliâ eliciunt peccantes humores; sicque ægri brevi nonnunquam gravissimis ac molestissimis symptomatibus ac morbis à viscidis humoribus oriundis liberantur. Viscidi.

3. Nimis aquosi eo in capitis loco hærentes, unde transitus ad fauces palatumve exstiterit: eliciunt enim quammaximè masticatoria, ἀποφλεγματίζοντα, aquosos peccantes humores. Nimis aquosi.

4. Lymphatici abundantes; quare febres lymphaticæ à lympha quantitate qualitateve peccante oriundæ cito ac jucundè subinde uno alterove apophlegmatismo curantur & tolluntur, quæ aliis remediis aliquando curatu difficillimæ extiterunt. Lymphatici abundantes.

Saliva quantitate ac qualitate peccans. 4. Saliva itidem copiosior, ac qualitate non raro peccans: quænam quæso medicamenta citius, tutius, jucundiusque salivam qualitate ac in primis quantitate peccantem è corpore corrigendo, temperando ipsius acrimoniam, eliciunt ac exturbant, quàm ἀποφλεγματίζοντα, in primis si aliquantum spirituosa, volatilia, ac penetrantia exstiterint? Meritò ergo Brunerus consil. medic. 18. ea talibus in casibus laudat.

Salso-acres humores in capite contenti. 6. Acres-salsi in capite contenti, ac in dentes depluentes odontalgiam utplurimum excitantes, quia citius tolli non possunt; hicque illud verum, sublatâ causâ tollitur effectus: acres-salsi enim humores illum dentium dolorem producentes statim tolluntur, ægrique à molesto ac gravi dolore liberantur ac curantur.

Humores, in quibus Apophlegmatismi nonnisi cum ægrorum damno præscribuntur, sequentes sunt.

Ἀποφλεγματίζοντα vetant humores tenues salsi, tussim excitantes. 1. Tenues, & in primis si salsi extiterint, tussimque producant, quia apophlegmatismorum maleficio defluxio in pectus major, tussisque sic gravior redderetur: quare potius incrassantia, quàm liquefacientia (qualia plerumque ἀποφλεγματίζοντα) sunt præscribenda; summo enim cum fructu talibus in casibus incrassantia ac humorum acrimoniam salsam temperantia, ut massa pilularis de cynoglossa, de styrace, laudanum opiatum &c. præscribuntur. Magis quoque humorum quantitati peccanti, quàm quidem eorum qualitati sunt dicati apophlegmatismi.

Acidi. 2. Acidi, quia citius tutiusque ac jucundius per acrimoniam acidam temperantia, qualia pinguia & spirituosa; ac obtundentia, ut opiata; ipsamque acrimoniam diluentia, ut aquea vel naturalia vel stillatitia; eamque infringentia, ut salia lixiva tam fixa quàm præsertim volatilia, ex plantis animalibusve parata; aut eandem quasi imbibentia, qualia creta, oculi cancri, &c. corriguntur. Nam ἀποφλεγματίζοντα aquosos humores acrimoniam acidam diluentes eliciunt, sicque plus damni quàm emolumenti ægris afferrent; quare meritò in acidis peccantibus humoribus damnantur à Practicis.

Austeri. 3. Austeri; hi enim si ad fauces perveniant, quò necessariò apophlegmatismorum ope propelluntur, nonnisi anxietates graves, faucium quasi constrictiones, respirationes difficiliores, nec non suffocationes excitant: quare potius abstinendum ab iisdem, quàm cum ægrorum damno ac periculo iis utendum ducimus; citius enim ac feliciori jucundiorique successu austera corriguntur spirituosis

tuosis salibus volatilibus, ac præsertim oleosis. De his vero in sequentibus fusius.

4. Sanguis ex capitis vasis ruptis, dilatatis, aut acredine quadam apertis adhuc exstillans; acria enim volatiliave quia ἀποφλεγματίζοντα ut plurimum existunt, sua acredine ac volatilitate nonnisi hæmorrhagiam majorem incidendo, rarefaciendo, ac irritando efficerent. Quare meritò talia medicamenta in sanguine nimis vel rarefacto, vel præter naturam ex capitis vasis exstillante exsudanteve damnantur. *Sanguis adhuc exstillans.*

4. Biliosi; acria enim quia apophlegmatizantia volatilia ac spirituosa, ut jam sæpius dictum, plerumque præscribuntur, nonnisi inflammationes faucium, palati, interiorumque omnium oris partium, ut & meningum, quæ phrenitides dicuntur, nec non capitis dolores pulsantes, ardentes &c. inde producerentur. *Biliosi humores.*

Morbi, in quibus Apophlegmatismi cum successu, ægrotantiumque levamine usurpantur, sunt.

1. Epilepsia; à lympha enim stagnante, humoribusque viscidis pituitosis in capite contentis ortum nonnunquam ducit epilepsia: conveniunt ergo hoc in casu ἀποφλεγματίζοντα, quia humores pituitosos viscidos incidendo liquefaciendo &c. eliciunt, stagnantesve humores ad priscum & naturalem motum reducunt. *Apophlegmatismi conveniunt in epilepsia.*

2. Apoplexia ortum ut plurimum à lympha crassiore, pituitave viscida magna ex parte, imo pene omnino nervos obstruente ducens: apophlegmatismi enim quia humores illos incidendo & attenuando, ut dictum, eliciunt, sicque quietis ac stagnantibus motum conciliant, obstructiones tollunt, apoplexiamque nonnunquam, etsi raro, solvunt. Quare sequentem observationem hisce inferere placuit. *In apoplexia.*

Vir quispiam quadraginta quinque circiter annorum, nicotianæ fumi grandis amator, mane circa septimam surgens, ac ex consuetudine nicotianam sugens corruit: domestici accurrentes clausis oculis difficulter respirantem cum vocis ac sensus, quantum observare poterant, defectu invenerunt. Vocatus ægrotantem inveni pulsu etiamnum forti, magnamque salivæ viscidæ vim os occupantem; quare statim venâ largiter sectâ, ori ligneo quodam instrumento aperto, de sequenti apophlegmatismo cochlear unum alterumve infudimus, juxta aphor. 21. sect. 1. quæ educere oportet, quò maximè vergunt, ducenda per loca convenientia. *Vir nicotianæ fumo maximè addictus.* *Apoplexia corripitur.*

℞. *Aq. majoran.* ℥iiij. *Vit. Matthiol.* ℨvj. *Sp. cochlear.* ℨij. *Salis ar-*

armoniac.℥ß. *Tinctur.castor.*ʒijß. *Rad.pyretbr.pulverif.*ʒjß. *Mell. anthosat.*℥vj. MS. Hujus usurpatione nauseabundus brevi maximam salivæ pituitosæ viscidæ quantitatem vomendo & salivando excrevit: dum hæc usurparet æger, sequens clysma præscripsimus.

Vomendo & salivando magnam pituitæ viscidæ &c. quantitatem excrevit.

Enema acre injectum.

℞. *Herb.rut. Origan. Puleg. Salv.ana* M.j. *Rad.belleb.nigr. Imperator. Pyrethr.ana* ʒiij. *Summit.centaur.min.* Mß. *Sem.cartham. Sinap.ana* ʒij. *Pulp.colocynth.*ʒiij. Coq.in f.q.aq. commun. in colatur.℥viij.dissolv. *Elect.hier.picr. cum agar.*℥j. *Myrrh.rub. Castor.optim.ana* ℈ij. *Salis gemm.*ʒiij. MS.F.Clyster. Quo injecto bis terve alvum intra duas horas dejecit, unde parum ad se redire incepit. Interim in usurpatione apophlegmatismi continuavimus. Secundo post morbi invasionem die sequens purgans exhibuimus.

Ac purgans exhibitum.

℞. *Extract.cathol.gr.*xxv. *Trochiscor. albandal. Resin.jalapp. ana gr.*viij. *Castor.pulv.*℈ß. *Ol. rorismar.gutt.*iij. MS.F.Pil.no ix.

Septimo die ad interrogata lingua tremula respondit.

Quas una vice devoravit, ac ter solummodo à forti hoc purgante dejecit; septimo vero post morbi invasionem die quibusdam domesticis ad interrogata respondit, ast non articulatim, verum linguâ tremulâ; quare imperatoriæ radicem pulverisatam semine anisi mixtam quotidie commanducare eum jussimus, unde postmodum quidem melius nunquam vero accuratè verba protulit. Tandem hemiplegiâ laborare eum innotuit, quare sequens per menses circiter quatuor vinum medicatum usurpavit, singulis dosibus prius instillatis spirit.salis armoniaci guttulis duodecim.

Tandem hemiplegia laboravit.

Ac ea de causa vinum medicatum cephalicum per quatuor menses usurpavit. Verum frustraneo eventu.

℞. *Rad.imperator. Irid.Florent.Acori ana* ʒijß. *Fol.rut. Laur. Majoran.nobil. Rorismar. ana* M.j. *Summit. lavendul. Hyperic. ana p.*jß. *Bacc.junip.*℥ß. *Lauri. Cardam.min. Flaved.cort.aurant. ana* ʒij. Concisa & leviter contusa indantur cantharo lapideo, ac vini gallici affundantur pint. vj. post justam digestionem & extractionem. Cujus quidem ter quaterve de die singulis vicibus fere uncias tres usurpavit; necdum tamen ab hemiplegia liberatus est; etsi varia linimenta & olea penetrantissima nuchæ, cervici, totique spinæ dorsi inuncta fuerint.

In affectibus soporosis omnibus

3. Lethargus, carus, coma, soporiferique morbi omnes ac singuli: à pituitosis viscidis humoribus præternaturaliter in cerebro contentis ortum ut plurimum ac potissimum, non vero semper, trahunt hi affectus; ut videre est apud Clar. Lazarum Riverium Praxeos lib.1.cap.2.de affectibus soporosis p.m.16. cæterosque Practicos omnes: quare ἀποφλεγματίζοντα in primis hisce in affectibus ac hisce in regionibus septentrionalibus prosunt, quia citius aut breviori via pituitosos viscidos humores in capite contentos elicere nemo potest.

In cæphalea.

4. Κεφαλαία, inveteratus capitis dolor, qui à tenacibus pituitosis

tosis viscidis humoribus itidem plerumque producitur ; ideo quoque maximè in κεφαλαίᾳ conveniunt apophlegmatismi, ut testantur etiam Rondeletius de morbis internis, Paræus in operibus chirurgicis lib.25.cap.36. Joan.Jacobus Weckerus lib.1. antidotar. general. cap.46. &c.

5. Inveterati ac frigidi capitis affectus pene omnes ob rationes jam sæpius dictas ac probatas ; ut quoque testes sunt Sennertus lib.5.institut.part.2.sect.1.cap.15. p.m.706. Fuchsius lib.2. de composit.medicamentorum cap.26.&c. *In frigidis ac inveteratis capitis morbis.*

6. Capitis gravedo & inde ortus dolor ac coryza, à viscidis pituitosis ac salsis acribus quia oriuntur, ut ex tussi & muco per nares excreto satis superque patet ; ac ut apophlegmatismi eos eliciant, ut superius probatum, humores, rectè medicamenta illos incidentia, corrigentia, ac elicientia hic præscribuntur. *In capitis gravedine, coryza,&c.*

7. Dolor capitis distendens, ut Trincavellus lib. 1. consil. 4. testatur, ast eo suadente, corpus prius rectè expurgatum sit necesse est : hic dolor à flatibus ex materia viscida oriundis ortum ducit; viscida enim quia incidunt ac eliciunt, meritò à Trincavello tali in casu laudantur ac præscribuntur apophlegmatismi. *In dolore capitis distendente.*

8. Capitis & faciei pustulæ, quæ plerumque ortum trahunt ex serosis acribus humoribus extravasatis, brevi subinde horum remediorum ope eliciuntur : quare eadem Paræus Chirurg. lib.25. cap.36. maximè commendat. *In capitis & faciei pustulis.*

Mulier trigesimum octavum jam agens annum, durioris vitæ, fructibus horariis, piscibus, ac carnibus salitis quammaximè dedita, primò dolore circa præcordia conquerebatur, ac brevi appetitus diminutionem, mox sitim intolerabilem sensit : quare quorundam consilio oleum vitrioli ad guttulas quasdam cerevisiæ dilutæ admixtum per septimanam unam & alteram usurpavit, ac brevi appetitus rediit, sitisque sublata fuit. Verum ab illo tempore menstrua suppressa observavit cum corporis dolorifica quadam gravitate, in primis vesperi cubitum itura : quam ob causam grana aliquot piperis albi mane & vesperi aliquandiu devoravit, atque intra septimanas sex septemve menstruorum fluxus comparuit, manente tamen dolore per totum corpus rodente, sitique iterum adaugescente. Multæ insuper hinc inde in facie imo per totum corpus pustulæ se exeruere, quare purgantibus ac diaphoreticis variis fuit usa ; ast frustraneo eventu. Tandem Medici auxilium imploravit, qui omnibus benè consideratis, cucurbitulas cum scarificatione hinc inde in partibus carnosis applicari jussit, & sequentem pulverem (omnibus acribus, salitis, ac aromaticis &c. prohibitis) ac lac virginis externè illinendum præscripsit. *Mulierem post varia salita &c. assumpta appetitus defecit. Tandem in facie &c. pustulas varias. Quare purgantia, diaphoretica, temperantia interna, & externa, cucurbitulæ &c.*

2f. An-

℞. *Antimon.diaphoret.*℥ß. *Lapid.prunell.* ℥j. *Flor.sulphur.*℈ij. MS. F. Pulvis in 6. doses dividendus.

De quibus unam mane & vesperi assumpsit, ac benè nocte sudavit. Potus erat serum lactis cum cremore tartari apparatum: verum non tantum absque levamine, etsi per tres circiter septimanas dictis usa esset, sed pustulæ in facie hoc tempore ita adauctæ fuere, ut in conspectum prodere amplius non auderet; quare pilulæ sequentes ter quaterve fuere adhibitæ.

Ut & mercurialia purgantibus admixta.

℞. *Mass.pilul.extract. cathol. gr.*xxjv. *Diagrid.gr.*vj. *Mercur. sublimat.dulc.* ℈ß. MS. F. Pil. no. 7.

Quibus assumptis septies vel octies plerumque alvi solutio facta est: interim tincturam antimonii cum decocto sequenti bis quotidie per duas circiter septimanas usurpavit.

Nec non decocta ex guajaco, salsa-parilla &c. parata frustra adhibita.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥jv. *Radic.salsf. parill.* ℥iij. *Polypod. quern. Chinæ ana* ℥ij. *Tartar.rhenan. Nitri depurat.ana* ℥iij. Post macerationem in s. q. aquæ communis per 24. horas, add. *Fol.acetos. Fumar.ana* M.ij. Coq.s.a.vasis clausis per 4.aut 5.horas. Colatura detur.

Manentibus tamen faciei & corporis pustulis; quare balnei conditionem tulit Medicus, à quo tamen abhorruit ægra, quod lue venerea affectos hac ratione curatos sæpius intellexerat, hac de causa omnis generis medicamenta potius assumere parata. Tandem Medicus nodulos masticatorios sequentes dedit.

Tandem noduli masticatorii.

℞. *Radic.imperator. Ireos ana* ℥jß. *Pyrethr.*℈ij. *Fol.nicotian.* ℥ß. *Sem.staphid.agriæ* ℈j. *Mastich.elect.*℥ij. Contusa sacculis linteis infundantur & F. noduli masticatorii no. ij.

Cujus beneficio tantam vim acris & fœtentis salivæ per os excrevit, ut vix credibile videretur, postquam toties perpessa erat sudores & purgationes. Tandem nonnisi decoctum radicum lapathi acuti simplex cum tinctura antimonii sumpsit, tali cum successu, ut ante finem duarum post assumptum masticatorium & lapathi acuti decoctum septimanarum omnes pustulæ evanescerent, ipsaque curata esset. Lectoribus benevolis in ejusmodi casibus in primis commendaverim decoctum lapathi acuti, quo solo complures pustulis variis affectos curavimus.

Et decocto radicum lapathi acuti simplici fuit curata.

In auditus gravitate imo surditate.

9. Auditus gravitas & nonnunquam surditas, à crassa tenaci viscosa materia ut plurimum ortum ducunt: maximè hìc commendant ἀποφλεγματιζοντα Volcherus Coiterus in tractatu suo de auditus instrumentis cap.13. Bauhinus lib.3. Anatom. cap.49. Fuchsius lib.2. de compositione medicamentorum cap. 26. Occurrit mihi casus summæ auditus difficultatis apophlegmatismorum in primis ope curatæ, en totam observationem.

Mer-

Mercator quispiam quadraginta circiter annos natus admodum pituitosus, post longum sub Jove frigido per dies noctesque iter, & incommoda varia, aerisque frigidioris injurias multas in itinere perlatus, domum reversus incidit in capitis quendam dolorem gravativum & aurium tinnitum: ast flocci hæc pendens post duas tresve septimanas ita adaucti sunt dolores & aurium strepitus, ut cogeretur auxilium ab aliis petere. Quare amici cujusdam suasu & consilio bis terve assumpsit pilulas cephalicas purgantes ex cochiis & aureis confectas, unde copiosa ac varia alvi excretio secuta est, remanente tamen aurium tinnitu; & intra decem vel undecim dies eò surditatis provectus est, ut vix altâ voce loquentes domesticos, imo & clamantes posset audire. Quare multis ac variis multorum consilio usus est remediis tam internis quàm externis: ast oleo & operâ perditis nullum levamen sensit. Vocatus, postquam rem totam ut gesta erat mihi retulisset, galericulum, in quo sequentia insuta, gestare jussi.

Mercator post varia itinera. *In aurium tinnitum.* *Et auditus difficultatem incidit.* *Omnibus internis & externis frustra adhibitis.*

℞. *Fol. majoran. nobil. Salv. Rutæ. Lauri. Flor. stœchad. Arab. Lavendul.* ana p. j. *Caryophyllor. Cardamom. min.* ana ʒß. MS. F. Pulvis crassus, qui irrorandus *Ol. stillat. lavendul. Rorismar.* ana *gutt.* vj. MS.

Galericulum gestavit.

Bis singulis septimanis purgationem institui sequenti pilularum massa, cujus una vice semper assumebat quinque, unde bene quinquies sexiesve alvum solvit.

℞. *Mass. pilul. aurear. Cochiar.* ana ʒj. *Extract. catbol.* ʒß. *Resin. jalapp.* ℈j. *Ol. rorismarin. gutt.* x. MS. F. Pilulæ no. xxx. deaurentur. Interim, exceptis purgationis diebus, usurpavit ter in die uncias tres vini medicati, instillatis spiritus salis armoniaci guttulis decem, cujus hìc subjecta compositio.

Purgatus est pilulis.

℞. *Rad. galang. Angelic. Ireos Florent. Zedoar.* ana ʒij. *Fol. salv. Rorismar. Majoran. nobil.* ana M. j. *Summit. lavendul. Thymi* ana p. ij. *Flor. stœchad. Arab.* p. jß. *Sem. fœnic. dulc.* ʒij. *Cardam. min. Flaved. cortic. aurantior. Nuc. moschat.* ana ʒjß. Concisis & crassè contusis ac cantharo lapideo inditis affundantur *Vini Gallic. pint.* vj. Post justam extractionem ad usum, vasis optimè clausis servetur. Continuò quoque in auribus lanam arietinam succidam seu sudore madidam ab inguine vivi arietis avulsam sequenti spiritu parum irroratam & intinctam gestavit.

Et vinum medicatum cephalicum aperiens usurpavit. *Atque lanam arietinam spiritu cephalico irroratam in auribus gestavit.*

℞. *Fol. salv. Origan. Rutæ. Thymi* ana M. ß. *Summit. lavendul. Flor. chamom. Roman.* ana p. j. *Sem. cumin. Carvi. Castor.* ana ʒjß. *Bacc. laur.* ℥ß. Concisis & contusis affund. *Spir. vini pint.* jß. addend. *Fell. perdic.* ʒij. *Ol. philosophor.* ʒj. Post biduum destilletur & abstrahatur spiritus per alembicum, rostro prius imposito *mosch.* ℈j.

 Tan-

Tandem spiritu apophlegmatizante curatus.

Tandem optimo cum successu usurpavit spiritum apophlegmatiz. p. 58. descriptum, quo etiam secundo, ni fallor, mense à gravi auditu, strepitu, imo surditate penè fuit curatus.

Nonnulli ex sordibus in auribus retentis surdastri.

Sæpius observavimus nonnullos negligentiâ factos surdastros, relictis nempe in auribus sordibus bituminosis, quæ exuberantes nisi auriscalpio expurgentur ac eximantur, adauctæ in dies admodum incrassantur (y) ita ut brevi obturentur auditus organa, adeo ut nihil vel parum audire queant. Quod malum facili quoque negotio curatur hoc modo: primò inspiciantur aures ad solem, ità obturatas aures, tympanum obsidentibus sordibus bituminosis, observabis. (Nota, si tympanum clarum, & pellucidum spectetur, dicenda neutiquam in usum esse revocanda) ac sunt decoctum foliorum malvæ oleo olivarum vel amygdalarum dulcium mixtum, semper moderatè calidum syringa vel siphone parvo ex ebore confecto auribus inspues, & lana arietina vel plumaceolo statim obturabis aures, ne denuo effluat quod fuerat siphone injectum. Quod ubi eodem modo bis terve repetitum fuerit, brevi sordes illæ bituminosæ incrassatæ aures obturantes mollescent, & facilè extrahentur, vel decocto injecto expellentur, atque aures denuo leviter lana ovilla, arietina, vel simili molli substantia obturentur: quammaximè enim conqueruntur hoc aurium affectu laborantes, expurgatis illis sordibus, de alloquentium clamore vehementi, etsi submissè loquantur. Postea vero calore sibi consulant (nam symptomata gravissima ab aere frigidiore facilè exorirentur) & pedetentim aeri liberiori & frigidiori tandem adsuescant. Dicta pluribus observationibus illustrare & probare possem, ni brevitati studerem.

Quo modo curandi.

Tubæ soniferæ in surditate auri adhibendæ.

In surditate incipiente non à sordibus oriunda tubæ soniferæ parantur ex cupro, argento, vel balenarum maxillis &c. quibus meatui auditorio adhibitis, vel in eundem intrusis efficitur, ut surdastri per tubam loquentes audire possent. Quia vero jam hoc, jam alio parantur modo, nonnullas delineavi. Notandum porro, has tubas soniferas non ita conducere illis surdastris, qui in auribus susurrum continuò observant, sonus tum quasi alio sono mixtus observatur, ac ea de causa loquentes non benè audire, nec judicare queunt.

TAB. II. FIG. II.

A. Tuba sonifera delineata in tractatu de operationibus Chirurgicis doctissimi ac celeberrimi viri Domini A. Nuckii

(y) Non modo aurium sordes longiori mora inspissantur, sed lapidis ferè duritiem quandoque nanciscuntur: quod & ipsius cum bile, quæ in vesica fellea sæpius lapidescit, conformitas evincere videtur, & confirmat Dominus du Verney in suo de auditus organo tractatu par. 3. Quum vero lapidea hæc concreta mollescere non possint, eorum idcirco extractio idoneo aliquo instrumento tentanda, optimumque censemus, quod depingit Fabricius Hildanus cent. 1. obs. 4.

ckii P. M. Anatomiæ Professoris, ex cupro vel argento confecta.

B. Pars ampla, in quam adstantes loquuntur.

C. Pars angusta, quodammodo incurvata, in meatum auditorium intrudenda.

D. Manubrium surdastri manu tenendum. FIG. III.

E. Vulgares tubæ. IV.

Surdastro cuidam sequentem tubam sub capillis fucatis continuò gestandam, cujus beneficio omnes in convivio loquentes audire & intelligere posset, ex balenæ maxilla quoad partem amplam, ex cupro vero quoad partem incurvatam parari curavi: sed notandum, quò pars ampla magis pateat, & quoque angusta magis contorta sit, eò melius audire surdastros.

1. Tuba ex balenæ maxilla confecta, quam continuò gestare possunt surdastri capillari in primis qui utuntur, aut benè capillati aut comati qui sunt. FIG. V.
2. Pars ampla.
3. Pars angusta, ex cupro vel argento confecta, in meatum auditorium intrudenda. *Quas continuo gestare possunt.*
4. Pars corio molli obducta.
5. Ligamenta, quorum beneficio auri adaptatur.

Quoniam de surdis ex hac illave causa, eorumque curandorum ratione mentio nobis facta est, fert animus casum unum atque alterum referre (nostro quidem judicio memorabilem & admirandum) puellarum ab ipso natali surdarum, adeoque & mutarum, quippe quæ neminem unquam loquentem audiverant. *Mirandus casus puellarum, quas natura surdas generat.*

Notare benevolos Lectores velim, me hactenus in hoc meo libello ægrotantium aut curatorum nomina reticuisse; quod plerosque id ægrè ferre solere sciam. In hoc vero casu addam nomina, quod puellarum alterius Parens se id non solum non ægrè laturum in literis ad me missis affirmavit, sed & tractatulum mox memorandum dono mihi dedit, ut non tantum surdis pariter atque mutis, quos ego novi in nostra civitate, sed & aliis in aliis urbibus & regionibus innotescat, ad quorum opem & medelam confugere miseri possint.

Dictarum puellarum una fuit filia Abrahami Machielse quondam mercatoris Medioburgi, surda nata, ita ut nihil omnino, imo ne quidem tormenti bellici horrendum sonitum audire posset; auribus defæcatis, illæso tympano, variis frustra internis externisque adhibitis remediis, tandem Deo Medico summo & maximo rem filiamque suam commendarunt Parentes. Quum autem hæc Puella motus labiorum alloquentium accuratè observaret, & sui Parentis *Puella surda & muta nata.*

Ex labiorum linguæ &c. motu varia intellexit.

præsertim, qui loca nonnulla ex libro quodam allegata ipsi tardo lentoque eloquio indicabat; hac ratione ita fuit instructa, ut omnia, quæ vellet, ejus libri loca ab alio prolata ex motu labiorum, linguæ flexu, orisque dilatatione, & contractione accuratissimè digito demonstraret: imo nonnulla propria manu nitidè satis scripta adhucdum ab Amicis conservantur.

Vir ex venæ sectione largâ mutus redditus.

Omnibus notum est, plurimos non natos sed casu factos dari surdos, qui ex motu labiorum, oris, linguæ &c. alios loquentes intelligunt, & respondere aliis, quæ audiverint, indicare possunt. Ejusmodi novimus virum quendam quadraginta circiter annorum ex vena jussu Medici nimis largè secta momento mutum factum fuisse & etiamnum esse; verum omnia ex motu labiorum, linguæ &c. intelligere (z) & scribendo omnia patefacere & indicare posse.

Puella surda mutaque nata.

Decem jam annorum à Medico ita edocta, ut brevi

Loqui, legere, scribere posset.

Altera puella unica filia Petri Kolardi mercatoris apud Harlemenses celeberrimi, decimum, ni fallor, jam agens annum ab ortu surda & muta; quam quoties intuebantur Parentes mœrore confecti lachrymis effusis querebantur charissimam filiam unicum matrimonii pignus duobus sensibus orbam. Evenit autem ut mira Dei providentiâ humanissimus ac doctissimus Dominus Joannes Conradus Amman medicinæ DoctorPatrem puellæ conveniret videretque eam se aliosque loquentes ore fixo intuentem. Ut vero hanc mutam & surdam esse intellexit, Parentibus spem dare cæpit, fore ut filia loqueretur, legeret, scriberet sua methodo instructa. Pergratum id fuit Parentibus, qui filiam viro tanta spondenti instituendam commisere; atque is brevi profecit, ut non modo domesticos nominare omnes, sed & amicos alloqui, necessaria rogare, imo impressa legere, scribere &c. Puella posset: vox quidem quasi rauca ei est lenta, verum intelligibilis omnibus.

Methodus docendi surdos, mutosque ab ipso tradita

Ipse D. Joannes Conradus Amman accuratissimum latino idiomate conscriptum tractatulum (a) in commune bonum edidit, quo facilem docendi surdos mutosque natos methodum tradidit; quam lin-

(z) Ferè similis legitur historia apud Jobum à Meeckren Chirurgicæ artis meritissimum observ. 21. de Viro ex casu ab alto surdo facto, qui ex motu labiorum, quæ fixis oculis intuebatur, adeo accuratè ad omnia interrogata respondebat, ut ipsius oculos aurium munere fungi diceres. Atque hinc mirari subit naturæ solertiam, quæ unius sensus defectum vividiori alterius actione compensare solet. Quemadmodum enim qui oculis carent, facilius per aures res addiscunt, earumque memoriam pertinacius custodiunt, atque exquisitissimo tactus sensu pollent, ut per manus judicent quæcunque per oculos prius edocebantur; ita qui surdi sunt, iis naturæ veluti consilio visus acutissimus redditur, ut aurium vices supplere possit.

(a) Legitur tractatus hic in Bibliotheca Medico-practica præclarissimi Jacobi Mangeti tom. 1. sub titulo mutitas. Cæterum de ratione docendi mutos & surdos egit quoque insignis Mathematicus Joannes Wallis in tractatu de loqueli suæ Grammaticæ Anglicanæ præfixo, qui eleganti methodo, quam animo conceperat, in binis surdis adeo profecit, ut eos Anglica lingua expeditè loqui omnes mirarentur.

(b) Au-

linguam quia omnes non intelligunt, idem libellus Belgico idiomate Harlemi apud viduam Michaelis a Leeuwen impressus ac Domino Petro Kolardo dedicatus prostat, sub titulo surdus loquens, in præfatione sub finem hæc habet : *Qui hoc vili pretio credere nequeunt, & tamen hujus veritatem libentissimè scire volunt, debent uti Thomas venire* (nempe Harlemum) *& audire* (scilicet puellam loquentem) quæ omnia oculatus maxima cum admiratione testor.

10. Aurium tinnitus (b) similesque aurium affectus, itidem à flatibus vaporibusve à materia viscida &c. oriundis producuntur, quæ viscida pituitosaque materia quàm optimè per ἀποφλεγματίζοντα elicitur: quare C. Celsus maximè hoc in casu lib. 6. cap. 7. p.m. 377. ubi de aurium sonitu agit, eadem commendat. *In aurium tinnitu, &c.*

Mulier quædam triginta quinque circiter annorum post magnos ac insuetos labores ita incaluit, ut sudores undique emanarent : sudore ita diffluens per frigidum aera domum petiit, unde postridie summus capitis dolor gravativus una cum gravi aurium tinnitu secutus. Quare caput totumque corpus probè contexit, ac calida calefacientiaque medicamenta varia cephalica cujusdam auxilio usurpavit, remanente tamen aurium tinnitu imo sonitu jam graviori : quinto vero die pilulas cochias assumpsit, unde ter quaterve optimè dejecit ; ast neutiquam aurium tinnitus evanuit. Nos igitur consilii gratia cum accessisset, apophlegmatismum sequentem præscripsimus. *Mulier post insuetos labores & sudores In capitis dolorem gravativum & aurium tinnitum incidit. Omnibus frustra adhibitis.*

℞. *Rad. imperator. Cort. sambuc. interior. ana* ℥ij. *Fol. lauri* ℥jß. *Sem. sinap. Staphid. agriæ ana* ℥ß. *Caryophyllor.* ℈ij. *Mastich.* ℥iij. MS. F. Pulvis crassus. Cujus tertia quartave pars linteo includatur, & in ore contenta masticetur, unde maximam pituitæ viscidæ tenacisque materiæ quantitatem brevi exeruit. Quo facto quotidie quater, mane nempe, circa meridiem, tempore pomeridiano, & vespertino tandem sequens usurpavit remedium. *Apophlegmatismum usurpavit. Cujus beneficio*

℞. *Fol. rut. Majoran. nobil. Absinth. ana* M. ß. *Flor. chamomill. Roman. p.* j. *Sem. cumin. Carvi. ana* ℥ij. *Bacc. laur.* ℥jß. Concisis & Contusis affund.. *Sp. vini pint.* j. Post octiduum abstrahatur spiritus. Cujus guttula una alterave calidè, neutiquam verò frigidè (quod in topicorum adversus aurium affectus remediorum administratione perpetuò observandum vult Clar. Lazarus Riverius Praxeos lib. 3. cap. 1. p.m. 194.) in aurem fuit instillata, quo facto statim ac continuò auris cotone moschato (juxta Petrum Fore- *Et spiritus cujusdam cephalici brevi fuit curata.*

(b) Aurium tinnitus ex quibus causis descendat, jam superius monuimus. Unde quoque rationes colligi possunt, cur affectus ille adhibitis apophlegmatismis cedere soleat. Verum animadversione dignum putamus, quod cum ex auris cavitate ad cavum oris ductus pateat, facilè per illum quidquam flatulentum, vel acre, quod tinnitum in aure excitabat, excerni possit.

Forestum observ. 15. lib. 12.) fuit obturata, ac brevi quoque curata.

In visus hebetudine

11. Visus hebetudo, quæ sæpe à crassis & viscosis humoribus subitò in nervos opticos illapsis, eosque quodammodo obstruentibus, exoritur: quænam quæso medicamenta, si modo malum superabile exstiterit, crassos ac viscosos illos humores in nervos opticos jam illapsos illabentesve etiamnum melius, minorique cum periculo foras elicient, quàm dicta & sæpius jam laudata ἀποφλεγματίζοντα? in primis corpore antea per universalia rectè purgato ac mundato: malum enim si non per dicta medicamenta curetur, impedient tamen ulteriorem mali accretionem, eliciendo nimirum illa, à quibus affectus ut plurimum ortum primò ducit.

Dicta pluribus observationibus demonstrare ac probare possemus, verum plurium loco en sequentes.

Vir potui theæ &c. valde addictus incidit in nauseam & vomitum.

Vir quinquagesimum circiter agens annum, pituitosus, melancholicus, ventriculo plane debili, ita ut cibum nonnisi post multas horas digereret, herbæ theæ potus ac tabaci amantissimus incidit in nauseam, tandemq; in vomitum fere continuum viscidorum, pituitosorum, nonnunquam quoque lymphaticorum humorum tantum, ut nihil amplius retinere posset. Quare vinum absinthites cum sale volatili oleoso aliquandiu usurpavit, verum nullo solatio: qua de causa conditum sequens præscripsimus.

Condito stomachico curatus.

℞. Conserv. absinth. Roman. ℥j. *Menth. crisp.* ʒvj. *Rad. enul. campan. cond. Zinzib. cond. ana* ʒij. *Cortic. winteran.*[c] *subtilissimè pulveris.* ʒj. *Ol. menth. still. gutt.* vj. MS. F. conditum. De quo ad castaneæ magnitudinem ter quotidie cum vino generoso assumpsit, prohibito potu theæ; atque ejus beneficio brevi vomitus sedatus fuit, & appetitus quodammodo revocatus. Post septimanas aliquot febri quotidiana correptus de dolore capitis gravativo & nonnihil distendente conquestus est: qua de causa primò de sequẽti massa pilulari alternis diebus quinq; assumpsit, quarum ope satis benè fuit defæcatus.

Postea de febri quotidiana & dolore capitis gravativo conqueritur.

Quare pilulas cephalicas purgantes.

℞. Mass. pilul. cochiar. Aurea. ana ʒß. *Diagrid. Resin. jalapp. ana* ℈j. *Tartar. vitriolat.* ℈ß. *Ol. rorismar. still. gutt.* jv. MS. F. ex ℈j. pilulæ 5 deaurandæ. Interim de sequenti mixtura cochleari uno alterove utebatur singulis horis.

Ex mixturam febrifugam cephalicam cum successu usurpavit.

℞. Aq. betonic. Majoran. nobil. ana ℥ij. *Colatur. diascordii.* (quæ conficitur spiritu vini rectificato, diascordio Fracastorii infuso, per octiduum in arena calida digesto & decantato) ʒv. *Antim. diaphoret. Salis absinth. ana* ℈j. *Syrup. card. bened. Stæchad. ana* ℥iij. MS.

Remanente dolore gravativo.

Assumpto hoc medicamento optimè sudavit, febris brevi curata fuit, dolorque capitis distendens cessavit, remanente tamen gravativo; quare nulla medicamenta amplius usurpavit, judicans sponte

(c) De cortice Winterane vide Rajum in histor. Plantar.

ſponte in aere liberiori ſi ambularet, dolorem illum abiturum. Verum poſt duas præter propter ſeptimanas dolor iterum ingraveſcebat, una cum viſus quadam hebetudine, brevique omnimoda cæcitas inſecuta eſt, ut ſereniſſimo cælo nihil omnino videre poſſet, oculis parum aut nihil inflammatis. Quare ſetaceum ſummè neceſſarium duximus. Hoc vero reſpuit æger, ſe ſenem potius cæcitatem laturum, quàm quotidie ejuſmodi dolores ſubiturum prædicans. Igitur ſtatim ſeptem de dictis pilulis cephalicis adhibuit, poſt aures vero veſicatoria magna ut applicarentur, atque in aures lana arietina ſpiritu p.65. deſcripto irrorata intruderetur, temporibus denique fronti & nuchæ aqua Reginæ Hungariæ pannis calidis imponeretur, præſcripſimus; aſt non multo cum levamine: quare nodulos maſticatorios p. 64. præſcriptos quoque in uſum revocavimus, unde magnam pituitæ quantitatem ſalivando quaſi exeruit cum levamine. Interim ſæpius de die manus Chirurgi de ſequenti collyrio ejus oculum inſtillavit.

Poſt ſeptimanas duas recidivam paſſus cum viſus hebetudine, & brevi cæcitate.

Omnibus fruſtra adhibitis.

℞. *Radic. irid. Florent. contuſ.* ʒij. *Sem. pſyllii* ℈ß. Coq. leviter vaſis optimè clauſis in *Aq. chelidon. major. ſtill. Euphrag. ana* ℥iij. Colat. ℥jv. add. *Aq. Reginæ Hungar. ſ. Spirit. florum Roriſm.* ʒj. *Sief. alb. campbor.* ʒß. *Spirit. ſalis armoniac. gutt.* x. MS. F. Collyrium.

Apophlegmatiſmo & collyrio curatus fuit.

Horum omnium beneficio intra tres quatuorve ſeptimanas dolor capitis gravativus fuit ſublatus, imo omnia videre & accuratè legere potuit ac curatus fuit: de ventriculo debili ſaltem adhuc conquerens, quare ipſi nonniſi radices Zedoariæ in minutiſſimas lamellas conciſas & vino calidiſſimo infuſas dedimus, brevi appetitus reſtitutus, ventriculusque officio ſuo benè functus fuit: quo ſimplici medicamento plurimos ventriculo debiliore curavimus.

Ventriculus debilis radice zedoariæ vino infuſa reſtitutus.

Vir quidam ſexagenarius, Baccho plus ſolito indulgens, in febrem quotidianam intermittentem, cum capitis dolore pulſante, ſiti urgente, vigiliis, &c. incidit, alvo nonnihil adſtrictiori. Quare ſequens decoctum quater de die ad uncias quatuor uſurpavit, unde ter quaterve alvum quotidie cum levamine dejecit.

Vir Baccho indulgens in febrem quotidianam incidit.

℞. *Rad. cicbor. Taraxic. ana.* ℥jß. *Fol. acetoſ. Fumar. ana* M. jß. *Tamarind.* ℥ij. *Pom. citr. recent. in talcol. conciſ. no.* j. Coq. in ſ.q. aq. commun. ſub finem add. *Fol. ſenn. mundat.* ℥ß. In colat. pint. iij. diſſolv. *Syrup. cicbor. cum rbeo.* ℥ijß. MS.

Decocto purgante, &c.

Ante paroxyſmum ſequentem aſſumpſit pulverem.

℞. *Antim. diaphor.* ℈ß. *Lapid. prunell. Sal. abſinth. ana gr.* viij. MS. F. Pulvis tenuis. Horum medicamentorum vi & energia febris brevi fuit ſublata, remanente tamen capitis dolore, quare venam ſecandam præſcripſimus, cujus beneficio dolor brevi ſublatus. Poſt triduum, ni fallor, noctem inquietam & inſomnem traducens,

Pulvere curatus.

Poſt triduum in-

in

Ophthalmiam gravissimam, imo totalem cæcitatem incidit

in ophthalmiam gravissimam & dolorificam incidit, imo talem, ut lumen tolerare nequiret, quin etiam brevi nihil omnino videre posset. Vocatus statim post aures vesicatoria applicari jussi, & decoctum iterandum ac sequens collyrium præscripsi.

Quare vesicatorium & collyrium præscriptum.

℞. *Aq. euphrag.* ℥ij. *Rosar.* ℥j. *Tinctur. veneris* (ex spiritu salis armoniaci æri usto infuso & cæruleo jam tincto colore) *gutt.* xx. *Sief. alb. camphorat.* ʒß. MS. pro Collyrio.

Quorum beneficio inflammatio fuit diminuta & dolor fere sublatus: attamen conquerebatur se parum vel nihil posse videre, quare nodulos masticatorios modo memoratos usurpavit, quibus levamen quidem sensit, sed statim inflammatio iterum ingravescebat, ac ea de causa utrisque temporibus leviter scarificatis cucurbitulas pag. 23. D. notatas adhibendas præscripsi, tali cum successu, ut eodem ipso momento videre, & intra paucas septimanas ab inflammatione, dolore, cæcitate &c. fuerit curatus, adhibitis subinde purgantibus. Verum ob calvitiem, jam capillamento utitur. Rem dictam figura illustrabo.

Tandem cucurbitulis temporibus adhibitis eodem momento curatus.

TAB. II. FIG. VI. VII.

a. a. Senex ophthalmia &c. laborans.

b. b. b. Cucurbitulæ parvæ vitreæ.

c. c. c. Temporibus leviter phlebotomo scarificatis adhibitæ.

d. d. d. Parva lini quantitas accensa.

Puella gravissima ophthalmiâ laborans sanguisugis curata.

Puellam viginti octo annos natam, singulis pene annis ophthalmia gravissima laborantem, omnibus scilicet purgantibus cephalicis, vesicatoriis in nucha & post aures, venæ sectione, collyriis &c. frustra adhibitis, solis sanguisugis temporibus admotis, bis terve quotidie repetitis, & apophlegmatismo sæpius jam nominato curavimus.

Plurimos oculorum ophthalmiâ gravissimâ imo cæcitate laborantes sola salivatione curatos novimus.

Virgo post malam diætam in menstruorum obstructionem &c. incidit.

Virgo (de qua pag. 25. mentionem fecimus) viginti quatuor, ni fallor, annorum, pituitosa, aerem frigidiorem subinde imo post majores labores subiens, fructusque horarios crudos avidè nonnunquam ingurgitans, appetitum diminutum cum lienteria, postea alvum solito adstrictiorem sensit. Quod tamen flocci pendens, menstruorum fluxum tardiorem & brevi suppressionem totalem ac totius corporis lassitudinem spontaneam & dolorem capitis gravativum passa est; quibus omnibus post varia adhibita remedia liberata fuit. Attamen de oculorum quodam dolore in primis inter nendum & suendum conquesta fuit, & sæpius oculis muscas in aere obvolitantes putavit, tandem intra breve temporis spatium cæca facta: qua causa Parentes unius & alterius implorabant auxilium, omnibusque medicamentis tam universalibus quàm specialibus internis

Quibus curata.

Tandem cæca facta.

ternis externifve fruftra adhibitis, tandem fetaceo, purgantibus cephalicis, & apophlegmatifmis curata fuit. Verum poft annum, vel quod excedebat, itidem cæcitate correpta fuit. Tumque juxta Hippocratem aphor. 6. fect. 8. (*quæcunque non fanant medicamenta, ea ferrum fanat, quæ ferrum non fanat, ea ignis fanat, quæ ignis non fanat, ea incurabilia judicato*) fonticulum in futura coronali feu fagittali cauterio ab Aquapendente, Sculteto &c. delineato inftituendum fummè neceffarium judicatum fuit à Medicis: quod etiam pluribus præfentibus primò inftituit Chirurgus Hermanus à Delden Artis fuæ benè peritus, ad primam calvariæ laminam ufque urendo, & vulnus fecundum artem poftea tractando: mox levamen fenfit, & brevi à cæcitate fuit liberata. Notandum, fi laminam primam non attingas, nunquam fubitaneum obfervari levamen. Quamdiu vulnus illud apertum fuit, benè poterat videre puella, verum occlufo vulnere recidivam paffa fuit; & quod dolendum, ftatim iterum coalefcit, omnem etfi navent operam Chirurgi. Secunda & tertia vice Chirurgus Juftus Eenfaem, revera dexterrimus, cauterium inflexit non tantum ad laminam capitis primam, fed ad diploen ipfam, & femper non tantum maximum levamen fenfit, fed ftatim omnia videre poterat. ([d]) Poft feptimanas aliquot offis fragmentum rotundum cauterio aduftum feparatum fuit & extractum ad formam inferius denotandam; hocque modo ter jam fuit curata, & adhuc benè videt, nec de oculis conqueritur. Mirabantur plurimi in ipfa operatione ægram nec clamorem imo ne verbulum quidem emififfe. In primis quoque notandum, quò magis pertingat coronalem, eò citius ac diuturnius levamen percipere tales ægros.

Setaceo, apophlegmatifmis &c. liberata

Recidivam ter paffa, terque fonticulo cauterio actuali in capite inftituto curata eft & manet.

Methodum inftituendi in capite cauterium actuale apud plurimos Chirurgiæ Scriptores videre poterunt Lectores ftudiofi: verum unicuique quia non contingit adire Corinthum, totam operationem delineavimus, & figuris fequentibus demonftrabimus. Figura prima denotat methodum inveniendi locum, ubi cauterium fit adhibendum: fecunda figura modum exhibet inftituendi cauterium actuale: tertia figura ipfum fragmentum.

Methodus inveniendi locum, & inftituendi cauterium in capite.

TAB. II. FIG. VIII.

A. Virgo cæca.
B.B. Filum ab una aure ad alteram.
C. Auris.

K D.D. Fi-

([d]) Mirari hic fubit, quomodo ex cranii inuftione vifus Patienti ftatim fuerit reftitutus, ut omnia illico eam videre clariffimus Auctor notet. Rem itaque diligentiffimè perpendens, veram, ni fallor, ejus rei caufam videor affequutus. Etenim quùm oculorum tunicæ ex nervorum opticorum membranis propagentur, atque hæ ex cerebri meningibus defcendant, quæ filamentis per cranii futuras trajectis cum pericranio communicant; exinde fit, ut pericranio inufto nervi optici & oculorum tunicæ fe contrahant, & debitam tenfionem fenfui propagando neceffariam nancifcantur.

D.D. Filum alterum a naſo ad verticem vel nucham protenſum.

E. Meditullium ſeu locus, ubi fila concurrunt, qui notandus & abradendus: nonnulli unico filo a naſo ad verticem tantum protracto locum denotant, quod etiam ſolis digitis fieri poteſt.

F. Naſus.

G. Nucha.

H. Vertex.

FIG. IX.

* 1. Virgo cæca.

2. Locus notatus & abraſus, ubi cauterium candens imponendum.

3. Cauterium actuale candens.

4. Manus chirurgi cauterium candens ad calvariæ laminam primam premendo uſque protrudens.

5. Olla prunis candentibus impleta.

6. Cauterium prunis vivis impoſitum.

FIG. X.

* a. Fragmentum calvariæ ſeparatum cauterio quodammodo aduſtum.

b. Suturæ ſagittalis pars.

Ut fonticulus apertus ſervetur.

Citò iterum poſt eſcharam ſeparatam (quæ ſeparatio tertio quartove die utplurimum obſervatur) vulnus vel fonticulum illum non tantum coaleſcere, ut ſupra notavimus, verum carnem nimis propullulantem obſervavimus. Ne tamen hoc fiat, & fonticulus apertus ſervetur, convenit in primis vitriolum album mercurio præcipitato rubro mixtum & inſperſum, vel plumaceolis ſiccis adhibitum, vel globulis ex hedera &c. confectis, ſed depreſſis, quia

Quid agendum.

cutis & panniculus carnoſus eo in loco valde tenuis: omnibus præferrem globulos depreſſæ formæ ex vitriolo albo, mercurio præcipitato rubro cum ſ.q. reſinæ liquefactæ paratos, ac ſubinde in uſum revocatos, in aliis caſibus perquam quoque utiles.

Dictam obſervationem comprobat ſequens caſus.

Puer ex ictu teli miſſilis igniti in momento cæcus factus.

Orphanus Leidenſis undecim vel duodecim circiter annorum Hagam-Comitis profectus, ut introductionem & publicas gratulationes invictiſſimi Regis Angliæ, & ignes feſtos videret, cum igitur caſu ingens telum miſſile ignitum non ex voto adſcendens in terram decidiſſet, accurrens ille iſtum accepturus, magno rupti teli ictu cæcus factus eſt, illæſis licet oculis. Mox adſtantes allocuti puerum, nil niſi cæcus ſum, cæcus ſum, clamantem audiverunt: quare à nonnullis in Orphanotrophium Hagienſe fuit delatus, ubi à Medico & Chirurgo accuratè examinato negotio; nihil obſervarunt præter cæcitatem; quare veſicatoria poſt aures, & nu-

chæ

chæ impoſuere, fomentis, collyriis, clyſtere &c. fuere uſi, verum abſque ullo ſucceſſu. Quod cum Curatoribus & Præfecto Orphanotrophii Leidenſis hoc nuntiatum eſſet, mox famulum miſerunt, qui gratiis actis Hagienſibus cum Puero Lugdunum reverſus, quæ acciderant, narravit. Quarto die Clariſſimi Viri Domini Thomæ Schouten Medicinæ Doctoris conſilio, à Chirurgo Hermano à Delden fonticulus in ſutura capitis ſagittali, modo jam demonſtrato, incaſſum reliquis omnibus adhibitis, cauterio actuali inſtitutus fuit, tali cum ſucceſſu, ut non tantum omnia uno minutiſſima videre, aperto jam, ſed & coalito & curato vulnere adhuc acutiſſimè omnia diſtinguere & videre queat.

Omnibus fruſtra adhibitis.

Cauterio actuali in ſutura ſagittali impoſito ſtatim curatus.

Eodem modo Puellam epilepſia laborantem in ipſo paroxyſmo cauterio ſuturæ capitis ſagittali impoſito curatam vidimus.

Puella eodem modo ab epilepſia liberata.

Indi quoque moxâ ſuâ (quæ à nonnullis lanugo foliorum artemiſiæ (e) judicatur) in Apoplexia, Epilepſia, Doloribus maximis, Arthritide &c. utuntur. De moxa Indorum ejuſque applicatione & viribus, qui plura deſiderat, legat tractatulum Belgico idiomate à Buſſchof conſcriptum, & ante annos aliquot impreſſum.

Moxa Indorum quibus adhibenda.

12. Olfactus deperditus vel diminutus, qui non raro ab humoribus viſcoſis pituitoſis, ut videre eſt apud Cl. Lazarum Riverium Praxeos lib. 4. cap. 3. p. m. 217. & 218. exoritur: ſæpius quoque hujuſmodi olfactus læſio in Catarrho & Coryza, à pituitoſis viſcoſiſque humoribus oriundis, frequens eſſe ſolet; quare magnum ſubinde emolumentum habent hiſce in narium affectibus apophlegmatiſmi.

In olfactu deperdito vel diminuto.

13. Ranula ſub lingua, (f) quæ noſtro judicio plerumque exoritur ex lympha quodammodo viſcida, ramificationes nonnullas vaſorum lymphaticorum vel ſalivarium inferiorum ſub lingua ob-

In ranula ſub lingua.

(e) Moxa Sinenſis, quæ paucis retro annis Europæis innotuit, & ob id potiſſimum celebrata, quod Podagræ medeatur, haud obſcuris indiciis viſa eſt nonnullis eſſe artemiſiæ lanuginem. Quod quidem Cleyerus ex Regionibus iis redux, edito Sinicæ Medicinæ ſpecimine, confirmavit, ejuſque præparationem nobis aperuit. Sumuntur enim artemiſiæ folia benè exſiccata, & ligneo inſtrumento conquaſſantur, manibuſque tamdiu agitantur, uſque dum cortex exterior ſeparetur, ac præter interiores fibras lanuginoſas, velut ſubtegmen ſubſtratas, nihil ſuperſit; quæ dein elegantius pectinis ope carminantur, ut ex artemiſia eſſe confectas, vix credere queat, qui ipſe parantem non viderit, aut ſaltem ab eo edoctus haud fuerit. Egregia autem eſt omnium fere dolorum medicina, ſi ſupra partem dolentem aduratur. Licet autem hoc inurendi genus omnino novum videatur, attamen fere convenit cum eo, quod tradit magnus Hipp. lib. de affect. his verbis: *Urito quocumque loco fuerit dolor, urito autem lino crudo*. Hæret vero hic Hieronymus Mercurialis, quid per linum crudum ſit intelligendum, licet caules ipſius lini adhuc integros, nec aqua maceratos eo nomine interpretetur. Verum, ut mihi videtur, Magni Senis mentem veriſimilius aſſequutus eſt Proſper Martianus in ejus loci comment. obi docet, inurendam eſſe partem dolentem lino neto & carminato, ſed lixivio non adhuc cocto, arctèque conglobato ad inſtar pyramidis, ſic ut flamma à culmine ad baſim paulatim deſcendat.

(f) Ranula Latinis dicitur tumor fere œdematoſus prope linguæ frenulum, quo affecti coaxando magis, veluti Ranæ, quàm loquendo mentis ſenſus enunciare poſſunt. Tumor hic id pecu-

obſtruente, ſicque tumores illos excitante. Rem exemplo demonſtrabo.

Ruſticus ranula laborans.

Ruſticus quadraginta circiter annos natus, valde pituitoſus, melancholicus, alvo adſtrictori plerumque laborans, fumo tabaci maximè delectatus, plurima phlegmata exerens, ſubitò in odontalgiam incidit cum ſalivæ & phlegmatum ſuppreſſione, cum linguæ quadam motus impotentia, & brevi tumore quodam ſub lingua in dies ingraveſcente, ita ut intra menſem in incredibilem magnitudinem excreſceret: quare ter quaterve pilulas hydragogas ſequentes, ſeptem pro doſi, aſſumpſit.

Pilulis hydragogis.

℞. *Maſſ. pilul. extract. cathol.* ʒj. *Reſin. jalapp. Magiſter. gum. guttæ ſ. gajamb. ana* ℈j. *Mercur. ſublimat. dulc.* ℈ß. *Tartar. vitriolat. gr.* xv. *Ol. bacc. junip. gutt.* vj. MS. F. Maſſa. ex ℈j. quinque pilulæ deaurandæ formentur.

Apophlegmatiſmo.

Unde optimè purgatus eſt, verum abſque ulla tumoris imminutione: tandem decoctum apophlegmatiſmum p. 56. 57. notatum, unde magnam pituitæ viſcidæ quantitatem excrevit, & ſequentem præſcripſimus pulverem.

Et pulvere incidente curatus.

℞. *Rad. ireos Florent. Piperis. Zinziber. ana* ʒj. *Sal. armoniac. Gemmæ ana* ℈ij. MS. F. Pulvis tenuiſſimus.

Quo tumor ſæpius frictus brevi evanuit.

Nonnulli, ſi citò non evaneſcat, in ipſo tumore cultello inciſorio apertiones varias inſtituunt, tumque dictum pulverem adhibent, & tum ille tumor brevi diſſipatur.

In linguæ paralyſi &c.

14. Linguæ paralyſis, tremor &c. tumque ἀποφλεγματίζοντα aromatica & ſpirituoſa ut ſint, neceſſe eſt, ut eò melius citiuſque tenacia ac viſcoſa illa arctè linguæ nervoſis muſculis infarcta incidant, ac eliciant. Sic linguæ tremorem beneficio ſpiritus aniſi cum ſerpilli ſpiritu mixti curatum vide ſis in annotationibus noſtris circa Praxin Pauli Barbette lib. j. cap. 2. p. 29. Maximè quoque hiſce in affectibus commendantur eadem à Fuchſio lib. 2. de compoſitione medicamentorum cap. 26. Joh. Jacobo Wechero lib. j. antidotar. general. cap. 46. Daniele Sennerto lib. 5. inſtitut. medicar. part. 2. ſect. j. cap. 15. p. m. 706. Ambroſio Paræo in Chirurgia ſua lib. 25. cap. 36. &c.

In columella à viſcidis humoribus intumefacta.

15. Columella à viſcidis ac pituitoſis humoribus intumefacta, hicque ſolus vini ſpiritus pro gargariſmate uſurpatus maximè con-

---

peculiare habet, quod fiat in ductibus ſalivalibus, qui ſub lingua excurrunt. Dum enim viſcidior materia eorum ductuum orificia obſtruit, quæ deinde affluit ſaliva, coacervatur & inſpiſſatur; unde ovorum albumini colore & conſiſtentia ſimilis redditur. Hinc haud ineptè apophlegmatiſmi in morbo illo commendantur; eorum etenim beneficio obſtructa vaſorum oſcula reſerantur, & ſtagnantis ſalivæ craſſities diſcutitur.

conducit, incidit enim & attenuat viſcida illa ac pituitoſa, & ſic inciſos, attenuatos, & liquefactos quaſi humores facilè elicit, moleſtumque hoc malum curat, quod ſæpiſſime obſervavimus. Quare Cl. Joannes Walæus in methodo ſua medendi p.m. 112. dixit, in angina omniſque gutturis inflammationis initio gargariſma ex ſolo ſpiritu vini (g) confectum dictos affectus intra trium horarum ſpatium curare.

Juvenis coJumella tumefacta laborans.

Juvenis quiſpiam viginti quinque circiter annos natus, à magnis laboribus ſudore madens, ore patulo per quadrantem præter propter horæ in aere frigidiori ambulavit, unde ſtatim deglutitionis difficultatem ſenſit: flocci tamen hanc pendens, avidè cerevißiam frigidam hauſit: quâ ſubitâ frigiditate talis circa noctem deglutitionis difficultas exorta fuit, ut omnia ac ſingula aſſumpta, arida liquidave etſi eſſent, ſtatim per nares exturbaret, brevique poſt nauſea imo vomitu affligeretur ac vexaretur. Acceſſitus columellam inflammatam leviter, aſt ita intumefactam inveni, ut totas fauces penè jam occuparet. Quare ſtatim ſpiritum vini gargarizandum præſcripſi, cujus beneficio intra horam multum pituitæ viſcidæ ex ore excrevit, nauſea vomituſque evanuit, ac brevi curatus fuit æger.

Spiritu vini gargarizando curatus.

In odontalgia.

16. Odontalgia; maximè enim & citiſſimè nonnunquam ἀποφλεγματίζοντα catarrhos acres in dentium nervos depluentes temperant, ac eliciunt, in primis purgatione catholica vel particulari defluentem humorem exturbante prægreſſa. Sæpiſſime enim odontalgia laborantes ſupradictis nodulis p. 58. deſcriptis prima ſecundave vice curavimus, exhibito prius purgante ſpecifico, poſtque doloris ablationem, maſſam pilularem de cynogloſſa præſcripſimus, ſicque diutius à dolore ſemper fere fuere liberati.

Odontalgia laborantes radice pyrethri &c. ſubitò curati.

In momento nonnunquam odontalgia laborantes ſola radice pyrethri manducata curatos, nec non ſpiritu odontalgico à celeberrimo viro Domino Paulo Barbette in Anatomia ſua practica p. m. 104. deſcripto, plumaceolis dentibus adhibito, vel poſtquam aliquamdiu in ore dictum ſpiritum continuiſſent ægri, & magnam

(g) Fortè nonnullis, qui Galeni ſcripta nimis venerantur, noviſſimum hoc contra anginam experimentum diſplicere poteſt, illudque tanquam nimis temerarium damnabunt. Sed alia certè mihi non videtur præſtantior curandi ratio, & præceptis ab Hippocrate traditis congruentior, memor ejus, quod legi apud Martianum, accuratiſſimum ipſius Interpretem, qui eum numquam repellentia in Angina ſuaſiſſe, & à Galeno perperam ex methodo generali hæc fuiſſe præſcripta, non contemnendis documentis in lib. de ratione victus in acutis oſtendit, ſoliſque diſcutientibus omni tempore uti conſueviſſe. Verum ſi aliquando Hipp. præfatis medicamentis adſtringentia necti voluit, materia tenui exiſtente, id ſane non repellendi gratia ab eo factum eſt, ſed ut eorum adſtrictione partis laxitatem nimiam vitaret, tumoremque minueret, atque idcirco eorum uſum non magis in principio, quam aliis temporibus probavit. Hæc idcirco notanda volui, ut eos reprehenderem, qui poſthabitis rationalis diſciplinæ præceptis à repellentibus Anginæ curam auſpicantur, non alia ratione, niſi quod Gal. & Hip. iis uſi fuerint.

gnam salivæ quantitatem excrevissent, ab odontalgia liberatos vidimus.

Mulier impregnationis principio odontalgia gravissima afflicta.

Mulier triginta circiter annos nata, quatuor liberorum mater, sana, hilari animo, imprægnationis principio semper odontalgiâ gravissimâ ac intolerabili afflicta, levamen statim sensit decocto gallarum cum aceto parato, calidè in ore retento. Verum hac vice nec decoctum gallarum, nec dictus spiritus odontalgicus D. P.Barbette, nec noduli p.58.descripti, pleraque alia medicamenta externa internave ullum levamen attulere: quare granum unum vel alterum laudani opiati, quia varias noctes jam insomnes traduxerat, assumpsit. Ast mox animi deliquium passa fuit cum tanto per triduum quatriduumve omnium assumptorum vomitu, ut nec externis nec internis ipsum sistere possem: quare sequentem pulverem cum vino Rhenano vetustiori frigido exhibui.

Omnibus incassum adhibitis laudanum opiatum assumpsit. Unde animi deliquium & vomitus secutus.

℞. *Nuc. moschat. Cinnamom.acutissim.ana.*℈ß. *Ol.menth.stillat.gutt.*ij. *Sacchar.cant.alb.gr.*vj. MS.F.Pulvis tenuissimus.

Qui pulvere superatus.

Et brevi vomitus sublatus fuit. Miratus summopere animi deliquium, & tantum vomitum ex assumpto laudano opiato, (h) cujus beneficio plerumque vomitus, omnibus antea incassum adhibitis, subitò tollitur: hujus causam lympham per fauces (post tantos & diuturnos dolores ex catarrhis in dentes depluentibus oriundos) in stomachum fuisse delapsam, atque subitò impeditam putavi, quia etiam in principio nonnisi aquam evomebat. Sed Maritus respondebat, se semper observasse ex minima quidem non tantum laudani, sed & alius opiati dosi vel minima quantitate uxorem in momento animi deliquium, & mox vomitum fuisse passam. Odontalgia adhucdum remanente cauterium adhibuimus, & statim curata fuit.

Odontalgia remanente cauterio actuali curata fuit.

Ante decem circiter annos instrumentum sequens ad odontalgiam statim curandam cum Chirurgo Justo Eensaem parandum curavimus. En ejus delineationem & utendi methodum, qualem penè invenies, studiose Lector, in operationibus chirurgicis dexterrimi Anatomici D.A.Nuckii.

A.A. Vagina rotunda ex argento, cupro, ferro &c. confecta.
B. Ansa ejus.
C. Manubrium.
D. Cauterium in vagina A.A.
E. Extremitas acutissima ignita.
F. F. Cauterium extra vaginam denotat.

TAB.III. FIG. I.

Hæc

(h) Ab Opio assumpto enormes vomitus sequi jam olim notavit Helmontius in jure duumviratus, & confirmavit Wedelius in elegantissima sua opiologia, ubi præsertim docet, id potissimum contingere in natura biliosis, & quorum ventriculus amaris, acribus, & vitiosis humoribus scatet. Quod verum esse deprehendi in Muliere, cui quum laudanum opiatum ad colicum dolorem sedandum exhibuissem, statim ab illo assumpto vomitus obortus est, quo biliosi humoris copiam rejecit. Vide interim laudatum Wedelium loc.cit. de emetica hac opii virtute.

Hæc vagina imponitur antitagro, ab Anatomicis ita dicto, Chirurgus digitis ansam premendo continens, cauterii extremitatam benè ignitam subitò per vaginam intrudit, nervulumque subjacentem à secundo pari vertebrali oriundum (ut nonnulli Anatomici putant) urendo simul discindit; & dolor non tantum eodem momento tollitur, sed & plerumque ab odontalgia in posterum ægri liberantur.

17. Febres lymphaticæ omnes singulæque à salivæ quantitate peccante productæ: citius namque & jucundius tales febres apophlegmatismis, præcedentibus, si necesse sit, universalibus, curantur; saliva enim per breviores tutioresque vias, quàm naturales, educi nequit. In febribus lymphaticis.

18. Lues venerea; quid ἀποφλεγματίζοντα diro hoc in morbo efficiant lippis ac tonsoribus satis superque notum: quare nonnulli dixerunt, luem veneream absque salivatione incurabilem esse. In lue venerea.

Nota: de salivatione per mercurialia hactenus nihil egimus, quia non de assumptis ac internis deglutitis nobis fuit sermo, ast solummodo de iis medicamentis, quæ in ore continentur, & linguæ beneficio hinc inde agitantur, aut quæ in ore detenta masticantur dentibusve confringuntur, ast absque deglutitione; sicque humores aquosos, viscosos, pituitosos &c. peccantes eliciunt, ac cerebri illuviem educunt. De salivatione per mercurialia quare non egimus.

Mercurialia medicamenta salivationis ergo si præscribantur, summa cum cautione & circumspectione usurpanda: nam palato faucibusve exulceratis si laborent lue venerea affecti, & mercurialia assumpserint, ulcera insanabilia ac lethalia, doloresque intolerabiles inde excitarentur. Sic quoque in mercurialium assumptione si nimis diu continuaverint, dolores omnium artuum atrocissimi, dolores capitis fixi intolerabiles, frigus totius corporis maximum, omnium penè ossium caries, diraque alia symptomata lethalia &c. inde producerentur; quare inspiciatur Clar. Fernelius tractatu de lue venerea. Aliàs mira subinde efficiunt, non tantum in lue venerea, sed in plurimis aliis morbis chronicis, ut & doloribus variis, ophthalmia, cæcitate, ut supra jam annotavimus. Quid notandum in salivatione per mercurialia.

Morbi in quibus ἀποφλεγματίζοντα neutiquam præscribenda, sunt sequentes.

1. Catarrhi tenues ac acrimonia salsa in primis peccantes; apophlegmatismorum enim maleficio defluxiones majores ac frequentiores redderentur, sicque plura & graviora curatuque difficiliora ipsis catarrhis symptomata producerentur, quare satius est ab Ἀποφλεγματίζοντα vetant catarrhi tenues salsi.

iisdem

iisdem abstinere, quàm frustra & nonnisi cum ægrorum damno illis uti. Ad pulmones si depluant dicti catarrhi, prorsus tum ab iisdem abstinendum suadet Heurnius 3. Method. ad Praxin. cap. 10. non enim nisi tusses gravissimas, ac ægris quammaximè molestas producerent, unde facilè vasorum ruptio; aut catarrhorum acredine salsa eorundem erosio, hinc hæmorrhagiæ curatu nonnumquam difficillimæ, indeque tandem phthisis exoriretur, ut videre est apud Hippocratem lib. 1. de morbis text. 10. p. m. 12.

Ulcera gingivarum, palati &c. 2. Ulcera gingivarum, palati, faucium, tonsillarum, laryngis, asperæque arteriæ &c. ut testantur Sennertus lib. 5. part. 2. sect. 1. cap. 15. institut. medicar. Heurnius lib. de morbis capitis cap. 9. Hollerius lib. 1. de morbis internis schol. 2. &c. Acria namque quia ἀποφλεγματίζοντα existunt, nonnisi ulcera penetrantiora ac dysepulota excitarent, ac humorum acrium apophlegmatismorum vi elicitorum in ulcera defluxu facilè fistulosa, ac insanabilia producerentur, ut passim apud Practicos videre est.

Dentium caries &c. 3. Dentium caries, vel iidem si exesi sint; maximè hisce in casibus Sennertus lib. 1. Practic. part. 1. cap. 10. masticatoria vetat, nec mirum, quia acribus acria addere ægrotantes trucidare non vero curare esset. Cariem enim ossium nonnisi ab acri acido nonnulli exoriri putant, quod ex ossium albedine, febribus intermittentibus, ut plurimum concomitantibus, doloribus lancinantibus, non vero rodentibus, lineis albis lardi instar inter carnem sæpe luxuriantem reptantibus, pureque acri probare nituntur. Nonnulli vero ab acri salso eandem produci existimant, quod ex maculis lividis fætentibus ac subinde nigricantibus vitiosę carnis abundantis parti superiori adhærentibus, pureque ichoroso acri nigricantibus particulis nonnunquam scatente concludunt. Quicquid sit, certum est, ab acri quodam cariem exoriri. Meritò ergo acria acresve humores peccantes ad partes affectas allicientia damnantur, potiusque humorum acrimoniam sive acidam, sive salsam temperantia præscribenda veniunt, ut ita citius, tutius, ac jucundius ægrotantes curentur.

Ex acri acido.

Vel ex acri salso exoritur.

Angina pituitosa. 4. Angina pituitosa, ut testatur Joubertus de affectibus thoracis cap. 1. si ex catarrhis devenerit, ut ex illius dictis facilè conjici potest: aliàs ἀποφλεγματίζοντα quammaximè prosunt in angina, imo sæpius prima secundave vice curantur ea laborantes; inciditur nempe ac liquidior redditur obstruens pituita apophlegmatismorum in primis spirituosorum ac volatilium ope ac beneficio, qua incisâ ac liquefactâ obstructiones tolluntur, pituitosi humores eliciuntur, ac ægrotantes à gravi hoc affectu liberantur.

Asthma & respiratio difficilior. 5. Asthma, omnisque respiratio difficilior, ut auctor est Casparus Hoffmannus apud Scholzium consil. 92. à catarrhis ut plurimum

mum asthma ac difficilior respiratio exoriuntur, ac quia apophlegmatismorum maleficio sæpius catharri producuntur, rectè illorum usus talibus in affectibus prohibetur.

6. Tussis, à catarrhis namque sæpissime exoritur, quare meritò Sennertus lib.1.Practic. part.1. cap. 10. apophlegmatismos ut hoc in casu noxios reiicit, quia inde nonnisi vasorum erosio aut ruptio &c.ut in superioribus videre est, excitaretur. Tussis.

7. Pulmonum inflammatio, ut legere est apud Paræum in oper. chirurgic. lib.25. cap. 36. Hollerium lib.1.de morbis internis schol.2.Forestum lib.32.observat.schol.17. &c.hic non tam humorum peccantium quantitas, quàm quidem eorundem qualitas corrigenda est. Hæc vero medicamenta quia magis exsiccant ac liquidos aqueosque humores biliosam acrimoniam temperantes eliciunt, in pulmonum inflammatione neutiquam conducunt. Pulmonum inflammatio.

8. Phthisis, quæ utplurimum ortum ducit à catarrhis salsoacribus, unde primò tussis, dein vel vasorum ruptio erosiove exoritur, quam vel ruptionem erosionemve statim phlegmata sanguinolenta, dein hæmoptoe, ac denique phlegmata purulenta &c. sequuntur, ut fusius in superioribus probatum. Phthisis.

9. Suffocatio hypochondriaca fauciumque inde quasi constrictio. Quem affectum è flatibus, halitibus, vaporibusque aciditate, austeritateve præsertim peccantibus, ex succo pancreatico (aliove glanduloso) acidiore austerioreve, bileque acriore, ac salivâ viscidâ & copiosâ, & hisce simul seorsimque peccantibus, ac in tenui intestino vitiosè effervescentibus plurimi rectè deducunt. Facilè videre est, quare ἀποφλεγματίζοντα, & pituitam viscidam copiosam, lymphamque acidam, humoresque acriores allicientia damnantur; haud difficulter enim totalis inde faucium constrictio, imo suffocatio produceretur. Hæc scribentem subjecta historia subit. Suffocatio hypochondriaca.

Mulier quædam triginta quatuor circiter annos nata, melancholica, post gravem animi mœrorem mensium obstructione laborare cœpit, & paulò post suffocatione hypochondriaca levi, qua neglecta, incrementum cœpit suffocatio: quare quoties suffocationem sensit, consanguinei cujusdam consilio assumpsit cochleare unum alterumve de spiritu vini radicibus angelicæ contusis affuso & octavo ab infusione die abstracto, unde sæpissime quoque paroxysmo fuit liberata. Mæstitia ac melancholia in dies ingravescentibus, suffocatio hypochondriaca etiam adaucta est. Aliquando igitur ob maximum animi mœrorem diluculo surgens difficulterque respirans assumpsit cochlearia duo de spiritu supradicto, unde subitò corruit tali cum faucium constrictione, ut suffocatam, & mortuam adstantes judicarent. Accersitus pulsum maximè debilem ac exi- Mulier melancholica post menstrua suppressa. Incidit in suffocationem hypochondriacã gravissimam Imo morti proximam.

Spiritus salis armoniaci & oleo succini naribus admotis parum refocillata. exiguum inveni, statimque spiritum salis armoniaci præscripsi, quo naribus admoto, & oleo succini temporibus cervice naribusque inunctis parum refocillata est, postque horam circiter de sequenti mixtura cochleare singulis horæ quadrantibus assumpsit.

Mixtura antihypochondriaca. ♃. *Aq.puleg. Rutæ Cort.aurantior. Antihyster.sequent.ana* ℥j. *Tinctur.castor. Croci ana* ʒjß. *Laud.opiat.gr.*ij. *Sp.salis armoniac. gutt.*xviij. *Sal.volat.succin.*℈ß. *Syr.bacc.sambuc.*ʒij. MS. Hujus mixturæ beneficio paroxysmus fuit sublatus, ac postmodum de sequenti vino medicato in dies ter ad uncias tres usurpavit, instillatis primò singulis dosibus spirit.salis armoniaci guttulis decem.

Et vino medicato antihysterico, menses simul ciente. ♃. *Rad. angelic. Dictamn. alb. Levistic. ana* ʒij. *Herb. artemis. Puleg. Rut.ana* M. j. *Flor.calendul. Cheiri ana p.*jß. *Bacc. lauri Junip.ana* ʒiij. *Aloes optim.*ʒijß. *Croci* ʒj. *Myrrh.*ʒjß. *Extrem.cort.aurant.*ʒiij. Concis.& contus.indantur cantharo lapideo, affundanturque vini gallici pint.jv.

Bis terve hoc vino medicato iterato per tres quatuorve menses à paroxysmo fuit libera, ac menstruorum fluxus rediit, singulis septimanis de sequenti massa pilulari quinque assumpsit.

Ac pilulis purgantibus curata fuit. ♃. *Mass.pilul.fœtid.major.*ʒjß. *Myrrh.rub. Castor.elect. Salis armoniac. Resin. jalapp. ana* ℈j. *Aloes lucid.* ʒß. *Ol. macis still. gutt.*vj. MS. F.Pilul.no.L.deaur.

Laudanum opiatum quare mixturæ antihystericæ additum. Mirabuntur fortasse nonnulli, quod laudanum opiatum mixturæ antihystericæ supradictæ tali in casu addiderim. Mirari vero desinent, si Hippocratem lib.2.de morbis mulierum text. 87. p.620. legerint, qui succum papaveris *incorrectum* talibus in casibus præscribit: dein hactenus nonnisi bonum & optatum inde vidi effectum, quod quoque plurimi Practici mecum contestantur.

Descriptio aquæ antihystericæ supradictæ.

Aquæ antihystericæ nostræ descriptio. ♃. *Radic. levistic. Aristoloch. rotund. Imperator.ana* ʒiij. *Fol. rut. Menth. Puleg.ana* M. jß. *Sabin.* M.j. *Flor. lavendul. Chamomill. Roman.ana p.*ij.*Sem.levistic.*ʒß. *Bacc.laur.*ʒj. *Myrrh.rub. Nuc.moschat.ana* ʒij. *Croci optim. Castor.elect.ana* ʒjß. *Extrem. cort. aurantior.*ʒiij. Concisis & Contusis affundantur *Vini Gallici pint.*vj. *Sp.vini pint.* ij. Post sufficientem digestionem per alembicum extrahatur spiritus, qui affundatur *Gran.Actes* ℥iij. Hæcque tinctura s. a. parata usui servetur.

Lues venerea, si nempe fauces sint exulceratæ. 10. Lues venerea, si palatum faucesve sint exulceratæ, ut videre est apud Petrum Forestum lib.32.observat.schol.6. 17. Ratio in superioribus satis superque, ubi de ulceribus oris egimus, tradita est.

Ho-

Homines, in quibus ἀποφλεγματίζοντα liberè præscribi possunt, sunt.

1. Pueri; quia humidioris sunt naturæ, teste Hippocrate lib. j. de diæta text.28.p.203. & aquosis humoribus maximè abundant, ut satis superque ex illorum salivatione continua patet. Apophlegmatismi namque quod hìc plurimum prosint, ultro jam elucescit, quia nulla fere medicamenta tam facilè ac jucundè illorum abundantiam eliciunt ac minuunt, quàm dicta & sæpius laudata ἀποφλεγματίζοντα. *Ἀποφλεγματίζοντα liberè præscribi possunt pueris.*

2. Mulieres; quæ itidem juxta Hippocratem libro locoque mox citato, ut & libro de natura pueri text.6.p.138. nec non lib. de natura muliebri text. j. p.m.358.&c. sunt humidioris naturæ. Magna tamen est differentia inter juvenculam & anum, hæc siccioris, illa vero humidioris est constitutionis, ut Senex loco ultimò citato docet. Præterea quoque considerari volumus & tempora & locos, in quibus degunt: frigidis enim in locis, quæ habitant, sunt humidioris naturæ, quàm quæ in siccis calidisque locis commorantur. Quia vero dicta medicamenta nimiam humorum copiam tutò minuunt, fœminæque his plerumque abundant, ex quibus gravia nonnunquam symptomata, morbiquè curatu difficiles exoriuntur; sequitur quàm facilè ac tutò ἀποφλεγματίζοντα præscribantur illis, & admoveantur. *Mulieribus, In primis juvenculis non item anibus. Frigidis in locis, non vero in calidis & siccis degentibus.*

3. Qui mollis ac humidioris aquosæque sunt constitutionis ob rationem jam allatam, *Ut & iis qui mollis &c. constitutionis sunt.*

4. Salivâ, lymphâ, aquosis viscidisve humoribus qui abundant; quia, ut dictum, apophlegmatismi citius, tutiusque peccantes illos humores eliciunt, quàm ulla alia remedia, quod satis probat tabaci suctio: quanta enim humorum copia brevi tempore non elicitur hujus suctione? *Ac humoribus aquosis scatentibus.*

Homines, quibus apophlegmatismi ut plurimum nocent, sunt.

1. Senes, quia major hic humorum est defectus & qualitas peccans, quàm abundantia: ἀποφλεγματίζοντα vero quia non tam qualitatem quàm quantitatem tollunt, atque in illis humorum, ut dictum, ut plurimum est defectus, meritò reiiciuntur, ne corpora plane exsucca atque arida reddantur. *Nocent vero ἀποφλεγματίζοντα senibus.*

2. Gravidæ ac lactantes: non præscribuntur gravidis, abortus metu, nimis enim arida atque exsucca apophlegmatismorum ope, *Gravidis & lactantibus.*

ope, in primis si in horum usurpatione aliquandiu pergant, illarum corpora redderentur; tandemque sanguinis ac alimenti defectus, ac subinde fœtus extenuatio,ac denique abortus, & ipsa mors sequeretur. Valet tamen hic multum consuetudo, consueta enim longo tempore, etiamsi deteriora sint, minus damni afferre solent,quàm insueta, ut magnus Senex sect. 2. aphor.50. docuit. Lactantibus vero obsunt ἀποφλεγματίζοντα, quia, ut sæpius jam dictum, nimis humiditates eliciendo exsiccant.

Phthisi vel pulmonum vitio laborantibus.

3. Phthisi, ullove alio pulmonum vitio qui laborant, ut rectè Heurnius lib.3.Method. ad Praxin. cap. 10. docuit, quia ἀποφλεγματίζοντα ut plurimum sunt acria, spirituosa, humores solventia ac attenuantia, unde facilè aut tussis generaretur, catarrhusve acris &c.in pulmones dilaberetur, unde malum gravius aut redderetur, aut novum quoddam symptoma excitaretur. Quare clariss.Caspar. Hoffmannus apud Scholzium in consiliis apophlegmatismos quoque in pulmonum affectibus, ut non satis tutos, imo noxios damnat. Inspiciatur quoque Forestus lib.9. observ.schol.18.

Syncope vel cordis palpitatione affectis.

4. Syncope cordisque palpitatione qui afficiuntur, aut unquam fuere affecti.

Arthriticis doloribus vexatis.

5. Arthriticis qui vexantur doloribus. Acrium enim ac spirituosorum apophlegmatismorum ope quia humores solvuntur, nonnunquam catarrhi acres ad debilitatas ac sæpius malè affectas partes dilabentes generantur, in primis si acribus illis humoribus in capite contentis nullus ad os fit aditus, aut via pateat: facilèque tum evenit, ut ad partes morbo doloribusque præcedentibus, ut dictum,debilitatas dilabantur, ac dolores arthriticos augeant. Quare hisce sequentem historiam subjungimus.

Vir à trigesimo sexto anno arthriticus.

Quidam ex consanguineis ab ætatis anno trigesimo sexto septimove ad septuagesimum usque doloribus arthriticis miserè fuit afflictus.

Post tabaci usum dolores graviores & frequentiores fuere.

Primò quotannis bis terve per octiduum fere podagra laboravit, cujusdam consilio tabacum suxit, unde malum ita fuit adauctum, ut singulis fere mensibus dolores duplo plus graviores redirent,ac brevi post & chiragra,omniumque tandem corporis artuum dolore affligeretur; quare nicotianæ usum reliquit. Sed more consueto accesserunt & postmodum dolores, donec periti cujusdam Medici consilio singulis noviluniis ac pleniluniis assumeret pulverem sequentem purgantem.

Relicto po to dolores minores &c

Singulis noviluniis & pleniluniis pulverem purgantem hydragogum.

℞. *Rad.jalapp.*℈ij. *Magister.gumm.gutta Tartar.vitriolat.ana* gr.x. MS. F. Pulvis pro una dosi.

Unde optimè semper alvum decies duodeciesve dejecit. Interim continuò bis in die haustulum de sequenti decocto per decem circiter menses usurpavit,

℞. Ra-

♃. *Rasur. ling. guajac.* ℔ij. *Lign. sassafras* ℔ß. *Rad. polypod. quercin.*℥iij. *Chin.*℥ij. *Herb.chamædr. Chamæpit. ana* M.ij. *Fol. salv. Majoran. nobil.ana* M.ß. *Malv.arborescent. Betun. ana* M.j. *Flor.hyperic. Lavendul.ana* p.iij. *Sem.petrosel.maced.*ʒiij. Concisis & contusis affund. *Aq.commun.stop.*iij. *Vin.Gallic.stop.*j. Et decoctum ex guajaco & herbis cephalicis &c

Macerentur in loco calido per triduum, ac postmodum s.a. vasis optimè clausis per viginti quatuor horas lentissimo igne coquatur, & ad usum servetur.

Mirum quantum in dies doloris vehementia post hujus usum fuerit diminuta: quare dolore exacerbante iterum cum successu dictum apozema huc usque usurpavit; ac jam nec tam cito, nec tam vehementer redeunt dolores. Diu quoque ter in septimana lac bubulum tepidum cum sacchari canti albi parva quantitate mane assumpsit. Summo cum levamine & dolorum diminutione assumpsit.

6. Macilenti morbisque qui extenuati, quia magis hic humorum est aut defectus, aut qualitas eorum peccans. Macilentis aut morbis extenuatis.

Tempus ἀποφλεγματίζοντα usurpandi aptissimum est.

1. Matutinum, ut testantur Paræus in operib.chirurg.lib.25. cap.36. Fuchsius lib.2. de compos. medicamentor. cap.26. Forestus lib.9.observat. schol. 18. in primis tempore æstivo & vernali: tempore vero hyemali & autumnali meridianum magis opportunum judicatur; quia matutinum frigidius est meridiano, tempore scilicet hyemali, humoresque tum liquidiores circa meridiem, quàm quidem mane observantur. Inspiciantur quæ dicta sunt pag. 51. ubi de tempore utendi suffimentis egimus. Tempus ἀποφλεγματίζοντα usurpandi optimum est matutinum æstate. Hyeme vero meridianum.

2. Adhibenda sunt ante cibum ventre vacuo existente, ut videre est apud Hollerium lib. j. schol. cap. 2. facilè enim humores viscidi pituitosique in capite contenti apophlegmatismorum volatilium beneficio solvuntur, solutique ad ventriculum depluunt, qui si cibis ingestis jam esset oppletus, eosque concoqueret, à depluentibus humoribus & concoctio impediretur, nullaque digestio fieret, & nonnisi humores crudi generarentur, indeque obstructiones variæ ac gravia symptomata exorirentur. Ante cibum jejuno nempe ventriculo.

3. Interlunium tempore vernali ac autumnali; hyemali vero plenilunium, ac novilunium, quod & tempore æstivo magis aptum, quàm plenilunium interluniumve, judicatur. Videsis supra p.51.& 52. Interlunio autumnali tempore, plenilunio hyemali tempore &c

Quid-

Quidnam ante, inter, aut post ἀποφλεγματίζοντα faciendum animadvertendumque sit, paucis dabimus.

Ante apophlegmatismos necessarium est.

Ante apophlegmatismum corpus benè purgandum.

1. Ut corpus per universalia purgetur, ut Forestus ac Paræus locis mox citatis admodum inculcant, ac humores qualitate quadam ut aciditate, austeritate, salsedineque peccantes primo corrigantur, ut eò tutius jucundiusque humores peccantes eliciantur: quid enim mali qualitate peccantes humores efficerent supra, ubi de humoribus ἀποφλεγματίζοντα vetantibus egimus, videre est.

Calore sibi consulat apophlegmatizans.

2. Ut adversus frigus se muniant apophlegmatismum usurpaturi, ut hac ratione humores liquidiores & ad exitum aptiores & faciliores reddantur; ac neutiquam jovem frigidum subeant, alioquin enim liquefacti jam humores coagularentur denuo, & sic actum ageret Medicus.

Et parum ambulet.

3. Ut ambulando se parum moveant ob rationes sæpius jam dictas,

Inter apophlegmatismi usum requiritur.

Inter apophlegmatismi usum frigori ne se exponat.

1. Ut calidos sibi consulant nulloque modo frigidum aera subeant: graves aliàs catarrhi, pertinacesque nonnunquam dolores inde producerentur, quia soluti ac liquidi humores coagularentur, vasaque calore ac medicamentorum spirituositate & caliditate aperta ac ampliora reddita constringerentur, obstruerenturque denuo, & symptomata gravia curatuque difficillima facilè excitarentur.

Nec frigidum assumat potum.

2. Ut neutiquam frigida sitim leniendi tollendique gratia assumant.

Et capite prono subinde hient.

3. Ut capite prono per intervalla hient; quò congestus in ore humor effluat, neque deglutiatur, ne in pulmones ventriculumque &c. depluat; ut docuit Fuchsius lib. 2. de compos. medic. cap. 26.

Si vertigo &c. exoriatur, statim ab usu desistant.

4. Si vertigo, visus hebetudo, faucium quasi constrictio, catarrhi, tussis, nausea, vomitus, anxietatesve præcordiorum &c. exoriantur, mox ut ab ulteriori apophlegmatismi usurpatione desistant: nam nonnisi à levioribus symptomatibus in gravissimos morbos & diriora symptomata nec non in subitaneam subinde mortem sese conjicerent ægrotantes.

Post

Poſt ἀποφλεγματίζοντα conveniunt.

1. Exſiccantia ac corroborantia calida, vitanda e contra omnia aquea & frigida, quia aliàs humorum aqueorum viſcidorumque major produceretur copia, ac catarrhi graves curatuque difficiliores generarentur.

Poſt apophlegmatiſmum exſiccantia &c. conducunt.

2. Catarrhos ſiſtentia, acrimoniamque temperantia, inter quæ excellunt pilulæ de cynogloſſa, quæ & acrimoniam humorum optimè temperant, exſiccant ac humores depluentes ſiſtunt.

Ac catarros ſiſtentia & acrimoniam temperantia.

3. Siti neutiquam ut omnino ſatisfaciat æger, ob rationes ſæpius jam dictas.

Siti non ſatisfaciendum.

4. Frigus ne ſubeat, ſed calidum ſe conſervet patiens.

Frigori ne ſe exponant

5. Ut poſt illorum uſum aqua calida os diluatur, aut melicrato aut ptiſana, Weckerus lib. j. antidotar. general. cap. 46. docuit: aliàs ex apophlegmatiſmi particulis acribus ori faucibuſque adhærentibus ac irritantibus facilè in moleſtiſſimam curatuque difficillimam tuſſim aut ſalivationem inciderent.

Aqua calida &c. os colluendum, & quare.

6. Ut, ſi quid ex apophlegmatiſmo ingrati ſaporis ori, aut linguæ adhæſerit, id mox lotione ex aqua ſubtepida, vel potius ex decocto glycyrrhizæ & hordei, lacteve dulci eluatur, ut videre eſt apud Ambroſ. Paræum in oper. chirurg. lib. 25. cap. 36. ob rationem mox allatam.

Vel lacte dulci &c.

Nota, ἀποφλεγματίζοντα & hæc inter maſticatoria ſint grato odore ſaporeque, quantum poſſibile, imbuta, quò diutius citra tædium in ore contineri poſſint, ut optimè annotavit Heurnius in Prax. medic. lib. j. cap. de apophlegmatiſmis.

Maſticatoria ſint grata &c.

Commanducationis tempus eſſe volunt quartam horæ partem aut mediam, ut Petrus Foreſtus lib. 9. obſervat. 18. ſchol. pag. 273. docuit: ſit idem de cæteris apophlegmatiſmis dictum.

Quæ circa apophlegmatiſmos notanda videbantur, omnia diligentiſſimè Clariſſimus Auctor animadvertit. Ut vero illa memoriæ altius inſideant, hîc contractiori oratione illa eadem repetemus. Licet turpe & indecorum ſit frequentius expuere, & maximam phlegmatis copiam ſalivando eijcere; attamen in morbis multis id non modo opportunum, ſed maximè neceſſarium viſum eſt. Unde apud Medicos prodiere apophlegmatiſmi, qui ſalivantia itidem dicuntur, quatenus ſalivæ affluxum ſolito majorem cieant; & maſticatoria quoque, ſi dentibus conteri, & lingua per os volutari debeant. Hinc triplici illo nomine hujuſmodi medicaminum triplex agendi modus eluceſcit. Etenim vel citra maſticationem ſuarum tantum partium acredine oris glandulas, ductuſque excretorios ibidem confluentes invitant, ut copioſum ſerum eijciant: vel intus aſſumpta ſerum in univerſo corpore fundunt, & in motum cient, ſicque illud ad fauces propellunt: vel denique dentibus attrita & commanſa eodem linguæ & maxillarum motu ſerum copioſius ex vicinis glandulis educunt. Nemini autem non notum, per os, parteſque ipſi viciniores ſat uberi copia glandulas proſeminari, ut non tantum ſeri ad cerebrum ſimul cum ſanguine jamjam tendentis partem ſuffurentur, ſed illud quoque à cerebro refluum excipiant. In minoribus quidem morbis, ubi non admodum magna ſeri excretio deſideratur,

uel-

utimur etiam quorundam plantarum radicibus, foliis, & seminibus, vel sola mastiche, quæ omnium masticatoriorum apex meritò existimatur. At vero in Herculeis morbis, in quibus copiosa fieri requiritur evacuatio, mercurius adhibendus est, qui in affectibus à lue venerea pendentibus miracula fere præstat. In primis autem cerebri, & vicinarum partium morbi ab apophlegmatismis levamen percipiunt; sive quia sanguis majorem superflui seri copiam in glandulis oris deponat; sive quia mirabili naturæ consilio factum est, ut nobiliores illæ partes ad os suos ductus excretorios transmittant. In Apoplexia ergo, Epilepsia, Vertigine, Nervorum Paralysi, Cephalæa, Affectibus soporosis apophlegmatismi sunt in usum revocandi. Opem quoque ferunt oculis lippientibus, & Ophthalmiâ laborantibus: iis itidem, quibus visus, aut odoratus depravatur, vel gravis redditur auditus, vel aures tinniunt, aut quotidie susurrant. Elegans etiam est Medicina in faciei pustulis magnam phlegmatis copiam apophlegmatismorum beneficio expuere, ut sic glandulæ, in quibus, docente Malpighio, sevum pro cutis linimento conficitur, citius onere suo liberentur. Magis vero oris affectus, Ranula nempe sublingualis, Aphonia, linguæ siccitas, gingivarum tumor, dentium dolor, uvulæ prolapsus, tonsillarum infarctus à viscida materia, adhibitis apophlegmatismis adjuvantur. Nocent autem, si dentes carie laborent, si oris partes exulceratæ fuerint, si Tussis molestet, si pulmones vulcus contrahant, si suffocatio hypocondriaca immineat, si denique ventriculus biliosis, & acidis humoribus scateat. Quemadmodum vero Pueri innoxiè apophlegmatismos usurpant, ita e contra senes sicciorique præditi constitutione ob humiditatis defectum iis malè afficiuntur. Gravidis porro, ac Lactantibus non præscribenda, ne propter alimenti inopiam in iis abortus sequatur, in his lac in mammis deficiat. Usurpentur autem quocumque anni tempore horis præsertim matutinis, modo morbus illa postulaverit: neque incongruum puto universalem purgationem præmittere, præcipue si salivatio mercurialis in usum ducenda sit.

CAP. IV.

CAP. IV.

De medicamentis vomitum moventibus.

Vomitoria sunt, quæ humores in ventriculo viciniſque partibus contentos per superiora vi ac impetu quasi eliciunt. *Vomitoria quid sint.*

Vomitum subinde movent (1) ventriculum gravando, fibras quodammodo laxando, ac ejus tonum quasi dissolvendo, in primis si largiter assumantur: nonnunquam vero imo sæpius ventriculi orificium superius irritando, humores viscidos pituitosos incidendo & attenuando, fixosque quasi volatiles reddendo &c. ἔμετον excitant. *Qua ratione operentur.*

Evacuant non tantum emetica medicamenta vitiosos noxiosque humores in ventriculo contentos, verum etiam è locis distantioribus eosdem exturbant. Quare & inappetentiam, nauseam, icterum, cachexiam, febres intermittentes, asthma, vertiginem, incubum, hemicraniam, epilepsiam, aliosque capitis morbos, qui imi ventris συμπαθείᾳ sunt contracti, curant. Conveniunt quoque gracilibus, biliosis, facilè vomentibus, vomitioni assuetis &c. Nocent è contra difficulter aut cum periculo vomentibus, quales sequentes; pingues & obesi, melancholici, ad phthisin proni, hæmoptoici, asthmatici, *Quid efficiant.* *Quibus in morbis.* *Et hominibus conveniant.*

(1) Quidquid in ventriculi cavitate reperitur, nisi suarum fibrarum vehemens constrictio interveniat, nequit per vomitum rejici. Vomitio enim fit, quum irritatis nerveis fibris interioris membranæ, motrices substratæ membranæ carnosæ, quæ ab uno ventriculi orificio ad aliud porriguntur, tum itidem quæ in orbem ipsum cingunt, contrahuntur, & quod molestum est expellunt, ne mora sua in ventriculo majorem & insanabilem labem inducat. Vomitus ergo est quædam convulsionis species, qua ventriculus affectus in seipsum agglomeratur, interior ejus superficies rugis contrahitur, spatiumque contentum coarctatur. Quemadmodum enim alii musculi convulsi versus sua capita retrahuntur; ita ventriculus qui musculus cavus mihi videtur, ex irritatione suis fibris illata ad instar sphincterum versus centrum contrahitur. Hinc liquet, ventriculum vomitionis præcipuum & primarium agens esse: cui promovendæ si fortè subsidiariæ diaphragmatis, & musculorum abdominis manus aliquando concurrant, non idcirco cum Recentioribus nonnullis * putaverim, actionem vomitus à sola recensitarum partium compressione sine ullo ipsius ventriculi nisu absolvi. Quæ itaque vim habent fibras nerveas ventriculi irritandi, ea vi emetica prædita sunt. Quum autem quædam sint, quæ non statim ac assumpta sunt, vomitum cient, sed post aliquot horas effectus suos produnt; factum idcirco, ut Bellinus, & Boerhavius id necessarium non esse duxerint, ut vomitoria ventriculum semper exagitent, sed plerumque satis esse, ut vel eos humores secernant aut pariant, qui per alias, quàm per ventriculi glandulas, excerni nequeunt; vel in cerebrum delata prius in illud agant, deinde per consensum ventriculum turbent. Verum quid obstat, cur non putemus, ejus naturæ vomitoria mitius stomachi fibras percellere, ac proinde vomitum illico non sequi? At vero humore pedetentim affluente, & sensim acriori reddito vomitio tandem oboritur. Quædam porro sunt, quæ non acredine ulla vomitum movent, sed nausea tantum ab eorum sapore ingrato, & occulta quadam suarum particularum cum subtilis nerveis discrepantia producta, ut aqua tepida, & oleum commune largius epota. Interior enim œsophagi, & ventriculi tunica ita nerveis suis villis prominentibus est à natura comparata, ut suavibus demulceatur, & complectatur, secus insuavibus mulctetur, & respuat. Neque enim hæc vomitum movent mole sua, & fluctuatione in ventriculo, quum id non præstet gelidâ copiosius hausta: neque quia sinistrum ventriculi orificium relaxent, ac tonum ipsius dissolvant, perinde ac vinum aperto foramine ex dolio effluit, quum nequeant substantiæ in ventriculi cavo contentæ sine violenta ipsius constrictione per superna elidi.

* Dom. du Verney, & Chitac in Monum. Acade. Regi. Paris.

Quibusque noceant

tici, (ſi nempe non ex ventriculi ſympathia malum dependeat) herniosi, quibus pectus eſt anguſtum, ut & quorum viſcera aut inflammata, obſtructa, doloreve affecta ſunt; metus enim ſuffocationis ruptionisque adeſſet. Nocent quoque aſciticis, tympaniticis &c. de quibus in ſequentibus fuſius.

Emeticorũ differentiæ.

Emetica reſpectu ſubſtantiæ ſunt vel ſimplicia, vel compoſita: reſpectu vero virium, lenia, mediocria & vehementia. Modum utendi vero ſi conſideres, vel interna ſunt, quæ per os aſſumuntur, vel externa, quæ foris regioni ventriculi applicantur. At conſiſtentiam eorum ſi ſpectes, ſunt vel ſolida vel liquida.

Vomitoria mitiora varia ſimplicia Galenica.

Inter mitiora ſimplicia vomitoria excellunt ſequentia; aqua nimirum tepida largiter pota, lac dulce tepidum affatim hauſtum, jura pinguia, oleum commune, oleum amygdalarum dulcium, ficus recentes larga manu ingeſtæ, & tepida aqua ſubinde hauſta. Inter radices ſunt aſari, raphani, cucumeris ſativæ, ſcillæ, atriplicis. Inter ſemina, raphani, geniſtæ, erucæ, cæparum, naſturtii. Inter folia, recentia ſambuci, in primis vero ſambuci oculi ſ. gemmæ. Inter flores ſummitates anethi, juli nucis juglandis, perſicorum, ebuli, geniſtæ. Item cortex medianus nucis juglandis & frangulæ; itemque ſuccus ex raphano expreſſus.

Vehementiora varia ſimplicia Galenica.

Inter vehementiora ſimplicia excellunt radices hellebori albi, cyclaminis, cataputiæ, gratiolæ, bryoniæ; flores ebuli, geniſtæ. Inter cortices, radicis ebuli & ſambuci. Inter ſemina, cataputiæ decem aut duodecim ſemina à putaminibus liberata, tuſa, & in ovo ſorbili devorata, utiliter exhibentur iis, qui philtra aut veneficia hauſerunt: item nux vomica, nec non ſuccus cyclaminis in febribus intermittentibus ut ſpecificum à nonnullis commendatur, ex cortice mediano radicum ebuli & ſambuci expreſſus. (k)

Me-

(k) Emetica à Clariſſimo Auctore recenſita ex vegetabilium familia jam apud ſaniores Medicos exolevere, vel quia inutilia, vel quia vehementia nimis deprehenſa ſunt, ſi Aſari tantum radices ac folia excipias, quæ à probatis in Praxi Viris commendata video. Verum omnibus palmam facilè præripit radix Ipecacuanha, cujus triplex ſpecies apud Petrum Pomet in ſua generali Aromatum hiſtoria deſcribitur, alba nempe, griſea, & fuſca, quarum poſtrema amarulentior, & violentior magis à Medicis deſideratur. Hujus vero radicis analyſim inſtituit Dominus Boolduc, eamque Monumentis Academ. Regiæ Pariſi. anno 1700. inſeruit, comperitque minorem ſalinarum particularum ac reſinæ copiam in fuſca, quàm in griſea reperiri. Quum autem elementa illa magis inertia in griſea, volatiliora in fuſca deprehenderit, exinde fieri putavit, cur vires ejus debiliores ſint: virtus enim medicamentorum non à pondere aut mole ſubſtantiæ exiſtimanda eſt, ſed ab ipſius activitate, quum ſæpe uſuveniat, ut vis maxima in minima mole conſiſtat. In primis vero hujus radicis drachma dimidia vel integra in juſculo propinata dyſenteriæ cuicumque, etiam inveteratæ, optimè medetur, modo vomitu peracto, quem ordinariò concitat, mixtura quædam ventriculum corroborans, interdum laudanum opiatum, vel ſyrupus papaveris albi exhibeatur: quod non modo aliorum, ſed etiam à memetipſo habitis obſervationibus conteſtari poſſum. Ægrorum interim eos, qui ad vomendum aliàs minus diſpoſiti, poſt nauſeam inſignem graviter ex eadem purgatos, nullos vero, qui nauſeam haud perſenſerint, reſtitutos Dominus de Tournefort obſervavit, argumento ſibi manifeſto, à medicamine iſto, quo bis vel ter etiam, ſi opus, repetito promptius & ſecurius

non

Meritò hisce chymicalia inseruntur emetica medicamenta, primas enim tenent ut plurimum, quia & in minori dosi exhibentur, ac palato in primis gratiora sunt, certiusque operantur, nec nisi rarissime magno impetu sordes exturbant, si scilicet rectè & ex arte præparata propinentur: aliàs satius est ab iisdem abstinere, quàm temerè ægrotantium cum periculo eadem præscribere. *Inter emetica primas tenent chymica.*

Quæ inter chymicalia, quia multa ac varia passim in chymicis medendi methodis, ac Practicis occurrunt vomitoria, ac omnia singulaque usurpari nequeunt, usitatoria & nostro judicio præcipua, singulorum autem formulam unam alteramve dabimus Lectoribus benevolis. *Inter illa quæ usitatiora & minus periculosa sunt.*

Inter quæ primò nobis occurrit aqua benedicta Rulandi, de qua ita gloriatur Auctor in curationibus suis empyricis, cujus sequentem nonnulli dant præparationem: ex gr.

℞. *Croc, metallor.* ℥j. *1. aqua benedicta Rulandi ejusque descriptio.*

(Ut arbitratur Clariss. Josephus Quercetanus in Pharmacopœæ dogmaticæ restitutæ capite VII. de aquis; quam sententiam fovit Hartmannus, & ut Auctor quoque proposuit centur. quint. curat. 95. Zacharias Brendelius vero in sua Chymia in artis formam redacta vitrum antimonii pulverisatum per crocum metallorum Rulandum intellexisse, & hoc quidem ex manuscripto quodam Auctoris probare conatur. At doctiss. Michael P. M. Profess. Public. Lips. ex croco metallorum, & nonnunquam ex antimonii vitro Rulandum aquam suam benedictam præparasse in Auctoris manuscriptis invenit, ac hanc descriptionem nonnullis Amicis ut genuinam communicavit. *Juxta Doctissimum & expertissimum D. Joh. Michaelem.*

Vini vel alicujus aquæ destillatæ ℔ij. *vel* ℔iij. Misceantur & digerantur in vitro clauso per octiduum calore lentissimo, postea colentur per chartam emporeticam f. linteum densum, colaturæ quidam addunt. *Aquæ cinnamom.* (ad ventriculi tonum confortandum) ℥ij. Hujus dosis ab ℥ß. ad ℥ij.

Nota: si crocum metallorum infuderis cum vino malvatico, non tam per vomitum quàm per secessum operari; convenit ergo in vino albo vel aqua aliqua destillata infundere crocum metallorum & antimonii vitrum. *Crocus metallorum per secessum quando operetur.*

Croco metallorum si affundatur succus citri, vel berberum, digeratur, extrahatur, & evaporetur, egregium fit extractum vomitivum ac purgans nonnullis in frequenti usu. *Cum succo citri pluribus placet.*

M 2 In-

non habeatur, materiam non solummodo ventriculi alienam, sed salsa quoque heterogenea tamquam morbi causam è massa sanguinea per glandulas primarum viarum eliminari. Non solum autem in Dysenteria, sed in quolibet alio sanguinis fluxu valentior est hæc radix, si vel sola, vel cum mastiche in pilulas redacta cum balsamo Judaico propinetur, quemadmodum omni laude dignus Jacobus Mangetus in Bibliotheca Pharmaceutico-Medica nos edocuit.

Infusio croci metallorum quare per chartam emporeticam filtranda.

Infusionis croci metallorum vel vitri antimonii per chartam emporeticam filtratio instituenda, ne crassiores croci metallorum vel vitri antimonii particulæ relictæ se plicis ventriculi intestinorumque insinuantes stomachum nimis turbent, hypercatharsin excitent, mortemque accelerent, imo post mortem, ut observatum nonnunquam fuit, adhuc vomitum secessumque provocent.

Facilius, minorique cum periculo operantur, si in infusione quàm si in substantia (1) exhibeantur dicta vomitoria antimonialia.

Spiritus vomitivi Is. Roet. descriptio.

2. Spiritus Vomitivus, quem ita descripsit & dedit Isaacius Roet in sua peste adumbrata p.m.33.

♃. *Nicotian.optim.benè incis.* ℥.jv. *Scill.* ℥ij. *Nuc. moscat.* ℥ß. *Aq.fontan.* ℔iij. *Aceti vini alb.* ℔j. Misceantur invicem, ac primò fiat maceratio frigida per aliquot horas, dein destillatio per alembicum, postremo cohobetur destillatio bis terve cum recentibus nicotian.scill.& nuc.moscat.recenter maceratis.

Minima fere quantitas sufficit pro dosi, saccharo purissimo ad gratiam edulcorari potest.

Oxysacchari vomitivi Ang. Salæ descriptio.

3. Oxysaccharum vomitivum Angeli Salæ. Quod ipsemet in Anatomia antimonii capite quarto pag. m. 340. ita descripsit.

♃. *Vitri antimonii pulveris.* ℥ß. *Aceti vini albiß.odoris.* ℥viij. Infundantur in balneo per quindecim horas, colaturæ adde *Sacchari albissimi* ℥jv. Et in patina porcellana vel vitrea reducatur ad consistentiam oxysacchari liquidi instar crassioris julapii. Gustui gratum est, dosisque à ʒij.ad ʒvj.pro vice.

Sapæ vomitoriæ Joh. Tielemanni

4. Sapa Vomitoria, ut ipsam descripsit Joh.Tielemannus de materia medica p.m.192.& 193.

♃. *Vitri antimonii subtilissimè pulveris.* ℔j. *Musti optimi recent.mens.*jß. Infunde per 14.dies in loco calido, quotidie quinquies vel sexies agitando, postea per chartam bibulam percolando, deinde sensim evaporando ad consistentiam sapæ.

Croci metallorum præparatio.

5. Crocus metallorum, cujus hanc damus præparationem.

♃. *Antimonii subtilissimè pulv. Nitri contriti ana q. l.* Misceantur & in mortario ferreo admota pruna viva incendantur, contundaturque relictum, & in aqua pluviali coquatur, huic aquæ si acetum instillaveris, accipies crocum subtiliorem, s. ut aliis placet sulphur auratum; & aqua postea decantetur, quodque in fundo

(1) Religio Medico sit oportet, ne emetica antimonialia in substantia unquam exhibeat. Etenim quum eorum vis major vel minor esse soleat pro quantitate liquoris, cui infunduntur, eaq;per repetitas infusiones vix exhauriatur, sed semper vegeta ac fere incolumis maneat; utique ex assumptorum antimonialium particulis ventriculi fundo insidentibus humores affluentes emeticavi semper inficiuntur, ac proinde usq;ad vasorum exinanitionem vomitus perpetuò repetet.

do relinquitur exficcetur. Videfis Beguini Tyrocin.chym. lib.2. cap.12.p.m.291.& Grulingii florilegium Hippocrateo-Galeno-chymicum novum part.4.cap.14.pag.m. 88. Hujus dofis in fubftantia à granis jv.ad vij. in infufione ad ℈ß.& ultra.

Hartmannus vero fequenti modo præparat, ac eundem verum Rulandi crocum metallorum effe credit; — Croci metallorum juxta Hartmannum defcriptio.

℞. *Nitri Antimonii ana q.*v. F.feorfim pulvis fubtiliffimus, folvatur in crucibulo nitrum lento admodum igne, removeatur vas ab igne, addaturque gradatim antimonium pulverifatum, quod fi inflammetur, fubfiftatur, donec nitrum juftam refrigerationem acquifiverit, ac immifcendo ac fpatula ferrea agitando pergatur, donec omnia probè fint mixta, quæ carbone vivo tum accendantur, coquantur, & exficcentur. Videfis Schroderum Pharmacop. med. chymic.lib.3.cap.18.p.426.Grulingium florileg.loco citato.

6. Mercurius Vitæ, (fi non mortis) cujus defcriptio talis: — Mercurii vitæ præparatio.

℞. *Antimonii pulverif.* ℥ij. *Mercurii fublimati* ℥jv. Vel ut nonnulli putant antimonii & mercurii fublimati ana ℥ij. qua de caufa videfis caput de diaphoreticis. Mifceantur fuper porphyrite, vel in mortario lapideo, tum retortæ vitreæ indatur mixtum, ex arena per gradus deftilletur donec aliquid prodeat, & habebis in recipiente liquorem liquidum (butyrum antimonii nuncupatum) & crafsum, glacialem dictum. Hujus liquoris q. l. effundatur in aquam pluvialem puram, & è momento præcipitabitur in coagulum album, reponatur vitrum, donec limpida evadat aqua, ipfaque tum decantetur, coaguloque illi albo nova aqua pura affundatur, & tamdiu hoc repetatur donec infipida maneat, coagulumque in pulverem exficcetur. Hujufque dofis in fubftantia eft à granis ij. ad jv.in infufo ad grana vj. Videfis apud Beguinum Tyrocinium chymic. lib.2.cap.12,pag.275.

7. Gilla Theophrafti Paracelfi,feu fal vomitivum vitrioli à ℈ß. ad ʒß.imo ℈ij. Infpiciatur Crollius p.m.23.in bafilica fua chymica. — Gilla Paracelfi.

8. Tartarus emeticus Mynfichti in fuo armamentario medico chymico p.m.13.& 14.Cujus dofis à granis jv.ad vj. — Tartari emetici Mynfichti.

9. Regulus Antimonii, hujus præparatio fequens. — Reguli antimonii defcriptio.

℞. *Antimonii* ℥jv. *Nitri* ℥ij. *Tartari* ℥j. (Vel juxta plurimorum judicium anaticam quantitatem) conterantur omnia feorfim minutiffimè, cribrentur, mifceantur probè, & in crucibulo benè ignito, ut artis eft, detonentur, materia ingefta facito ut inftar aquæ fluat, ex igne remoreto, & baculo ferreo tamdiu crucibulum concutito, donec fit refrigeratum, crucibuloque tum effracto reperies in fundo regulum. Ex hoc globuli vafaque parantur, liquorifque ℥ij. vel ℥iij. fi imponantur, & poft duodecim vel circiter horas

vinum

vinum hauriatur, vomitum secessumque movet. Inspiciatur quoque Beguini Tyrocinium chymicum p.m.295.cap.2.lib.2.

Vitri antimonii præparatio.

10. Vitrum Antimonii, cujus sequens est præparatio.

℞. *Antimonii crudi q. v.* Contundatur quàm minutissimè, inditurque pulverisatum ollæ non vitreatæ, qua vivis carbonibus impositâ, spatulâ ligneâ tamdiu moveatur, donec cessaverit in globulos concrescere; ast si concreverit, pulverisetur iterum: quod tamdiu repetendum, donec non amplius in globulos concrescat, cinereique evadat coloris, prunæque si imponatur, nullum de se fumum det.

℞. *Hujus calcinati antimonii q. l.* (& hoc sereno cœlo, pellucidus enim tum fore vitrum nonnulli autumant) imponatur crucibulum carbonibus ligneis vivis, crucibulo jam ignito indatur cochleatim calcinatum antimonium, quo fluido, relinquatur crucibulum adhuc per semihoram in igne, quo facto, effundatur in patellam cupream, refrigereturque lentè ad ignem; quod si non satis pellucidum sit, repetatur denuo: vide quoque Schroderum in Pharmacop. medic. chymica lib.3.cap.17.p.m.422.& 423. Dos. à gr. j. ad iij. in substantia, in infuso ad ℈ß. solent per duas tresve horas in liquore continere, aliàs diutius si contineatur in infusione fortius infusum tum operatur.

Vitrioli albi juxta Ang. Salam.

11. Vitriolum album, de quo videatur Angelus Sala in sua vitrioli Anatomia tractat. j. cap. 6. p. m. 363. & ex ipso Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-chymico novo part.4.cap.3.de sale vitrioli p.m.66.& Crollii Basilica Chymica pag. m.25. Dos. est à ℈ß. ad ℈ij. cum jusculo &c.

Reguli antimonii rubri præparatio à nonnullis pro vero Rulandi croco habiti.

12. Regulus antimonii ruber, qui à multis pro vero antimonii Rulandique croco metallorum habetur.

℞. *Antimonii crudi. Nitri contrit. Salis communis calcinati ana q. l.* Seorsim pulverisata & trita misceantur, & in crucibulo satis magno ignito fundantur, & ad minimum per horam igne relinquatur crucibulum, ferro tum concutiatur, refrigeratum frangatur, & in fundo regulus antimonii ruber dictus reperitur: vis dosisque ac dicti reguli eadem.

Vomitoriorum formulæ.

In forma pulveris.

Emeticorū formulę variæ.

℞. *Vitriol. alb. s. salis vitrioli* ℈j. *ad* ʒß. *Pulv. asar.* ℈ß. MS. F. Pulvis in jusculo exhib. in febribus tertianis intermittentibus.

In forma pulveris in febribus cōducens.

℞. *Tartar. emetic. Mynsicht.* gr. iij. *Sal. absinth.* ℈ß. *Gum. de Peru non præparat.* gr. viij. MS. F. pulvis, per superiora & inferiora purgans in quartana.

In

In forma boli.

In forma boli.

♃. *Mercurii vitæ gr.* iij. *Elect. cholagog. vel hydragog. Syl.* ℨij. *Sal.febrifug.gr.*vj. MS. F. bolus per superiora & inferiora purgans in tertianis, quibusdam in frequenti usu.

In febribus

♃. *Conserv.gemmar. sambuc.* ℨj. *Pulv. rad. asar.* ℈ß. *Tartar. emetic.Mynsichti gr.*iij. *Syr.bacc.sambuc. q.s.* MS. F. bolus in hydropis principio, dum vires adhuc constant, nonnullis perquam frequens.

In hydropis principio.

In forma haustus.

In forma haustus.

♃. *Oxysacchar. vomitiv. Angeli Salæ* ℥ß. *Spirit. salis armon.* ℈ß. *Aq. lavendulæ* ℥ij. MS. hujus cochlearia duo vel tria exhibeantur, ast si post horæ quadrantem vel paulò ulterius vomitus non sequatur, iterum duo triave dentur cochlearia, hocque toties repetatur, donec vomitus procedat: admodum convenit in epilepsia sympathetica, si nempe ex pituita viscida in ventriculo hærente ortum duxerit, & adhuc perduret.

In epilepsia sympathetica.

♃. *Vitri antimonii subtiliss. pulv. à gr. v. ad x. Tartar. crud. pulv.à* ℨiij.*ad* ℨvj. *Aq.communis vel potius alicujus destillatæ, vinique non admodum aromatic.*℥v. Fiat levis decoctio per horæ quadrantem subinde agitando, tuncque per linteum densum absque expressione coletur: colaturæ add. *Oxymell. simpl.* ℥ß. *Aq.cinnam.* ℨiij. MS.hujus assumantur cochlearia duo vel tria, quod si intra duas horas non operentur, reiteretur denuo dosis &c.

♃. *Fol.asari num.* vij.*vel* jx.prout crassa magnave sint folia, aut prout forte aut leve desideretur vomitorium, terantur cum aquæ destillatæ vel vini non generosi q. s. & exprimatur succus, cui addatur. *Oxymell.simpl.*℥ß. *Aq.cinnam.*℥ij. MS. F.haustus.

♃. *Croc.metallor.gr.*viij. *Cinnam.morsu elect.& pulv.* ℈j. *Vini Gall.non gener.vel Rhenan.*℥iß. Infundatur per noctem in leni calore, mane filtretur per linteum densius, vel potiùs per chartam emporeticam, colaturæ add. *Syr.card.bened.*℥ß. MS.F.haustus in febribus morbisque malignis &c.perutilis.

In febribus morbisque malignis.

Lac dulce tepidum magna in quantitate affatim sumptum in venenis cujuscumque generis convenit. Nota, simul enim omnium humorum acrimoniam ipsiusque veneni temperat.

Lac affatim sumptum in veneno convenit.

Notæ in usu vomitoriorum observandæ.

In emeticorum usu quid observandum.

Non omnibus, nec in omni morbo, neque præter naturam affectionibus singulis vomitoria conveniunt: non incongruum ergo erit tradere, in quibus humoribus, hominibus, quibusve morbis, ac præter naturam affectibus sint utilia, vel inutilia, & noxia vomitoria. Vo-

Vomitum ergo indicantes humores sunt.

Humores vomitum indicantes sunt bilis acris volatilis, &c.

1. Bilis, (ut testatur Fuchsius in Institut. medic. lib. 2. sect. 5. cap. 25. Celsus lib. j. cap. 3. & lib. 2. cap. 12.) copiosa, acris, volatilis, aut turgens: turgentia enim statim, imo eodem ipso die educenda, teste Hippocrate aphor. 10. sect. 4. Nulli enim humores magis citiusque turgent bile, quæ in peculiari imo proprio receptaculo coacervatur, & accedente tum causa aliqua irritante statim subitòque effervescit, efficitque præcordiorum anxietatem, nauseam, orisque amaritudinem: educenda ergo per vomitoria bilis ita turgens, juxta Hippocratem aphor. 17. sect. 4. quia facilius, citius, brevissimâque hoc modo expellitur viâ; imo sua natura ad superiora quasi tendit, & sic facilè educibilis vel per leve vomitorium est.

Pituita in stomacho copiosa.

2. Pituita copiosa in stomacho hærens, sed ritè præparata, nempe incisa & liquida satis reddita.

Humor aqueus p. n. in ventriculo.

3. Humor aqueus in ventriculo præter naturam contentus: Heurnius lib. 3. ad Praxin cap. 13. mora enim in hisce admodum periculosa, minorique cum periculo nec breviori via educi potest unquam.

Venenum quodcunq; in ventriculo.

Necnon in principio pestis.

4. Venenum quodcumque adhuc in ventriculo existens, nam aliàs nonnisi vires labefactarent vomitoria, (quæ tamen tunc temporis quantum possibile conservandæ veniunt,) nihilque proficui efficerent. Necnon in principio pestis (m) quia sæpe saburra pituitosorum, acriumque humorum, ciborum potuumque copia nimia in ventriculo hæret initio pestis; quibus in ventriculo jam p.n. existentibus, nonnisi anxietas præcordiorum inde gravis, vomitus symptomaticus, diarrhæa, imoque dysenteria lethalis produci potest. Convenit ergo statim ab initio invasionis vomitoria tonum ventriculi roborantibus mixta (ne vomitus symptomaticus & letha-

(m) Circa vomitoriorum usum tempore pestis non unica omnibus manet animo sententia. Præclara etenim illa duo Artis Medicæ lumina, Sylvius nempe & Willisius in morbi infantia emeticum commendarunt, ne ex veneno cum saliva permiato deglutito nausea mox, & immanis vomitus sequeretur. Clarissimus vero Diemerbroechius, qui pesti Noviomagensi interfuit, vomitoria sæviente peste maximè fugienda esse monuit: idque multis eorum exemplis confirmavit, quibus vomitu per emetica provocato morbus adeo increbruit, ut mortem certius, & citius subierint. Memoranda etiam est Chymici cujusdam historia apud Platerum, qui quum antimonio se omnes curaturum polliceretur, peste tamen & ipse correptus simul cum uxore periit. Verum non prætereundum est, quod quum venenum pestilens varium esse possit, tum itidem propter temperamentorum dissonantiam, & anni temporum ac mundi regionum diversitatem variæ fieri possint morborum complicationes, id obstet, quominus velut firmo canone, & indubitata regula vomitoria in omni peste damnanda sint: quod in aliis quoque medicamentorum generibus tempore pestis à sanioribus viris monitum est. Unde sæpe videas, Medicos quantum doctos initio pestis in remediorum præscriptione varios ac fluxos esse, & nullum medicamentum non periclitari, usque dum docente experientia salubriua, aut minimè nocuum elegerint, cui perpetuò insistere possint.

thalis sequatur) exhibere, ut elaboratis & expulsis illis præter naturam in ventriculo contentis, felicius citiusque medicamenta antiloimica exhibita operentur, curationisque sic major spes affulgeat.

Vomitum prohibentes humores sunt.

Emeticum vetantes humores sunt.

1. Acidi, primò quia admodum difficulter & nonnisi cum ægrorum molestia gravi, dolore pungente, anxietateque præcordiorum insigni expelluntur; dein quia sæpe omnia acida non temperata admixta vomitoriis, aut postea exhibita omnem vomitionem ut plurimum impediunt. Acidi.

2. Austeri, & quidem quia vix notabili aliqua quantitate educi queunt, & quod summo conatu & maxima vi tum foras educitur, fit nonnisi summis cum torminibus, cruciatibus, doloribusque contorquentibus, atque anxietate præcordiorum ineffabili, imo faucium cum strangulationis metu constrictione: videsis apud Fallopium tractat. de med. purgant. cap. 18. Corrigendi temperandique potius veniunt austeri humores, quàm inconcocti & crudi, quales austeri, juxta Hippocratem aph. 23. sect. 2. educendi aut movendi. Quare etiam Hippocrates melancholicos infra, temperatis nempe austeris, non vero supra purgandos docet aphor. 9. sect. 4. Austeri.

3. Valde viscidi, quia tanta cum difficultate viriumque tum prostratu illi valde viscidi humores expelluntur, nisi aliquousque incisi & liquidi redditi; vel si vomitoriis incidens atque attenuans aliquod addatur medicamentum: tumque quid in asthmate, nempe è viscida pituita oriundo, subinde vomitorium efficiat, judicet qui vomitorium aliquando tali in affectu exhibuit; breviori enim viâ pituita illa in ventriculo asthmaticorum hærens, imo asthmatis subinde causa fomesque educi nequit: ea de causa inspiciatur Paulus Ægineta lib. 3. de re medica cap. 29. Oribasius lib. 9. item Aetius Tetrab. 2. sermon. 4. cap. 57. Valde viscidi.

4. Sanguis, qui tussiendo, aliave vi in ventriculi cavitatem, intestinorum, asperæ arteriæ, pulmonum &c. præter naturam effunditur; quia nonnisi hæmorrhagiæ gravioris periculum vomendi vi efficerent, nullaq; curationis spes Medico Adstantibusque affulgeret. Sanguis tussiendo &c. effusus.

Nota: sanguis spumosus, si tussi expellatur, è pulmonibus prodire judicatur, teste Hippocrate aphor. 13. sect. v. Si non tussiendo sanguinem spumosum spuant ægri, dextrum præcordium dolentes, (n) de hepate spuere & perituros dixit Senex Coac. prænotion. sect. 3. p. m. 563. & 566. Sanguis spumosus tussiendo vel non tussiendo si expellatur, unde proveniat.

N Mor-

(n) Locum hunc Hippocratis juxta veteris Anatomes dogmata eleganter interpretati sunt Ludovicus Duretus, & Prosper Martianus. Verum quam eorum explicationes novissimæ Ana-

Morbi, qui vomitum indicant, sunt.

Conveniũt emetica in febribus intermittentibus tertianis & quartanis &c.

1. Febres intermittentes, in primis tertianæ, teste Heurnio 2. method. ad Praxin cap. 21. & quartanæ (teste Corn. Celso lib. 3. cap. 16. pag. m. 147. & Foresto lib. 18. scol. 15. ut & Roderico à Fonseca tom. j. consult. 65. necnon Jouberto lib. 2. Practic. cap. 2. Paræo lib. 6. oper. chirurg. cap. 31.) quia sæpius multum pituitæ viscidæ vel liquidæ in ventriculo hærens febres graviores, anxietatesque molestas generat atque efficit: qua expulsâ ad tutiorem, citiorem, jucundioremque curationem, quotidianâ teste experientiâ, paratur via, in primis si horrore & tremore ante febres vexantur ægri, ut testatur C. Celsus lib. 2. cap. 13. p. m. 87.

Quare quartanæ autumnales longiores.

Quartanæ autumnales longæ, & maximè si ad hyemem pertingant, dixit venerandus Senex aphor. 25. sect. 2. & Cornel. Celsus lib. 2. cap. 8. p. m. 76. ratio est quia tempore hyemali & autumnali, (tum enim quartanæ in primis exoriuntur aphor. 22. sect. 3.) humores viscidiores & crudiores generantur, teste iterum Sene lib. de natura humana textu 14. p. m. 271. & lib. de structura hominis textu 8. p. 286. Hyems pituitam in corpore adauget, ut idem dixit. Quia igitur pituita in ventriculo hærens per breviorem commodioremque viam expelli nequit, quàm per vomitoria, meritò ea in quartanis præscribuntur.

In paroxysmo tamen non conveniunt emetica.

Non convenit tamen in paroxysmo, sed ante, ut voluit Joubertus lib. 2. Pract. cap. 2. vel in primis post ipsum vomitoria exhibere, quia gravior inde paroxysmus excitaretur, viresque magis prosternerentur:

Nec in principio.

nec utile quoque in quartanæ principio, teste Corn. Celso lib. 3. cap. 16. p. m. 147. & Foresto lib. 3. de febribus schol. 35.

In epilepsia sympathetica.

2. Epilepsia, quæ fit per consensum, ut testatur Paulus Ægi-

Anatomes legibus conglutinati nequeant, emunctæ naris Hominibus displicere debent. Etenim quum sanguinis dispensatio in partes corporis à corde, non ab hepate fiat; nequit idcirco ab hepatis vitio, sive inflammatione fieri sanguinis anastomes ad pulmones, ut Duretus loquitur. Quumque hepar alio gaudeat munere, quàm sanguifica facultate, non potetit sanguis ex ejus facultatis robore adeo exuberare, ut coacta sit natura illum per pulmones effundere, ut asserit Martianus. Ut itaque Hippocratis sententiam illustremus, lubet in Sylvii opinionem propendere, qui hepatis bilem continuò tamquam novum fermentum sanguini infundi ad ejus fermentationem renovandam arbitratus est. Licet enim ei non assentiar, dum ait bilem à cysti fellea per poros biliarios in hepatis substantia sanguini commisceri, quum contrarium evincant Malpighii experimenta; attamen à vero non abhorret, quod opinatur præclarissimus Alphonsus Borellus de motu Animalium part. 2. cap. 10., bilem ad instar sanguinis motu circulari agi, & perenni flumine ab hepate in intestina deferri, à quibus per venas meseraicas (addiderim quoque lacteas) in sanguinem redit. Quum itaque fervidior & acrior bilis hepatis vasa permeet, dolet statim ipsius substantia, dolorque ac tensio in dextro hypochondrio, cui subjacet, sentitur. Quumque sanguis ex ejus admixtione vehementius incendium prope cor subeat, facilè tenella pulmonum vasa, quæ ipsius impetum primùm excipiunt, aperire potetit: unde eousque durabit sanguinis effusio, donec mitior bilis in hepate secernatur.

Ægineta lib. 7. cap. 10. & Foreſtus lib. 18. obſervat. ſchol. 15. & lib. 15. obſervat. ſchol. 89. Viſcidâ enim hac viâ expulsâ pituitâ ſæpe ipſa epilepſia ſympathetica curata fuit. Aſt nota, ſemper ſpecifica antiepileptica eſſe admiſcenda, præceſſis nempe præparantibus incidentibus, acrimoniamque in primis acido-auſteram humorum temperantibus: non vero ita conveniunt in epilepſia idiopathica Foreſt. lib. 18. obſervat. ſchol. 15.

Specifica tum admiſcenda.

Non in idiopathica.

3. Apoplexia (o) hicque in primis laudantur vomitoria ex antimonio, ut crocus metallorum, & inde parata aqua benedicta Rulandi, vitrum antimonii, ejuſque flores &c. videſis quæſo Clariſſ. Riverium Praxeos lib. j. cap. 2. p. m. 23. & 24. Attamen rectè W. Hoeferus in ſuo Hercule medico, cave, inquit, à vomitoriis in apoplexia, niſi æger ſtatim à cibo fuerit apoplecticus factus, & eodem tempore Medicus accerſitus ſit, ægerque ad ſe aliquantulum redire incipiat.

In apoplexia.

Quæ in primis conveniunt.

4. Singultus, in primis ſi ab humoribus bilioſis acribus aut venenoſis ortum duxerit (p) ut apud Clariſſimum ac Doctiſſimum, D. Foreſtum lib. 18. obſerv. ſchol. 12. necnon Experientiſſ. Virum D. Franciſcum de le Boe Sylvium Prax. lib. j. cap 23. §. 18. & ſeq. rationem vomitoriorum exhibendorum in ſingultu videre eſt.

In ſingultu.

5. Cholera morbus (q) aſt notandum, leviora eſſe exhiben-

In cholera.

(o) Omnis Apoplexiæ curandæ ſingulare veluti myſterium in vomitu latet, ſi unicam tantum excipias, quæ à ſumma plethora vaſa cerebri obſtruente, & ſanguinis circuitum ſufflaminante ortum habet: in quo caſu quemadmodum ſanguine largius miſſo ad priſtinos ſenſus ſtatim patientes redeunt, ita à vomitoriis, à quibus ſanguinis curſus verſus inferiora retardatur, citius enecantur. Leviora enim momenta ſunt cætera præſidia, nec tanti valoris, ut naturam alto, ac funeſto quaſi ſopore ſepultam ſuſcitare poſſint. Quapropter arridet nobis methodus Fabri, qui inſtillato prius patientis ori cõfortanti ac ſpirituoſo aliquo remedio, ut ſic deglutiendi facultas viviſcat, paulò poſt generoſum emeticum propinat. Non video autem, cur Auctor noſter notet ex Hoefero, vomitorium tantum iis eſſe exhibendum, qui ſtatim à cibo Apoplexiâ correpti fuerint, quum generoſum illud remedium in hoc morbo nullo fere tempore poſſit limitari. Neque illud ſemper patiar pro emetici adminiſtratione, ut Æger ad ſe redire incipiat, quum aut ille nunquam redibit, aut rei felicius agendæ occaſio præterfluet.

(p) Generatim Singultus emeticis cedit, ſi ab acri materia ſtomacho, vel diaphragmati impacta ortum habeat; vehementioris enim commotionis ventriculi beneficio materia illa excutitur. Secus ſe res habet, dum Singultus ab hepatis, vel diaphragmatis inflammatione aut vulneribus, vel per cerebri conſenſum excitetur.

(q) Cholera, ut ex Cnidiorum Medicorum ſententia ſcribit Galenus 1. meth. cap. 2., à bile flava nomen ſuum duxit, quod fecit ut vulgò morbum illum per bilis rejectionem exponerent. Quod tamen perperam factum puto, quum in Cholera non tam bilis, quàm alterius malè corrupti humoris ingens copia maximam excretionis partem conſtituat. Licet enim in pluribus Choleticis initio meracam bilem reijci deprehenderim, attamen deinde ſerum, & longè copioſiſſimum, ſubductum eſt. Quum vero in Cholera concitatio periculoſa quammaximè ſit, &, ut ait Celſus, nulli morbo, quàm ipſi, minori momento ſuccurri debeat; idcirco ut ventriculus onere ſuo citius liberetur, non inconſultum putat clariſſimus Auctor, blandum emeticum porrigere. Verum id aut numquam, aut tunc tantum permiſerim, quum morbus ſit à copia & vitio ingeſtorum, naturaque ad expulſionem conctabunda, & iners videatur. Tutior fortè eſt Celſi methodus, unde non multum abludit doctiſſimus Sydenham in tract. de morbis acutis, qui protinus, ac morbus cœpit, aquæ tepidæ quamplurimum bibere præcipit, & vomere; vix enim umquam illa ſine vomitu ſumitur: quod etiamſi non incidat, tamen corruptæ

da vomitoria, ne bilis per se jam ad exitum dispositâ totaliter, & simul vita effundatur, ut testatur Corn. Celsus lib. 2. cap. 13. p. m. 87. & Pereda lib. 1. Practic. cap. 35. Confert ergo, quod quoque non semel observavimus, vomitorium ex sub-acido dulci, ut oxysaccharo vomitivo Angeli Salæ, addito laudani opiati grano uno aut ejus dimidio.

In arthritide.

6. Arthritis (r) ut docet Paræus lib. 17. oper. Chirurg. cap. 20. & Sennertus de arthritide cap. 6. & 7. necnon Hier. Capivaccius apud Scholzium consil. 232. ut & D. Crato apud eundem consil. 105. Paulus Ægineta lib. 7. cap. 10. Solenander sect. 5. consil. 2. & G. F. Hildanus epistola 35.

In capitis doloribus inveteratis.

7. Nonnulli capitis dolores inveterati, sed cautè tum ut præscribantur necesse est, & nonnisi ex consensu ventriculi, aut pituitâ viscidâ in eo contentâ oriantur, ut videre licet apud Valesium de Taranta in philonio lib. 1. cap. 7. Capivaccium lib. 1. Pract. cap. 17. Rondeletium method. curand. cap. 10. Platerum lib. 3. Praxeos cap. 3. Paulum Æginetam lib. 3. cap. 4.

In Asthmate.

8. Asthma (s) teste Foresto lib. 18. observat. schol. 15. Vide

---

ruptæ miscuisse novam materiam prodest, parsque sanitatis est vomitum esse suppressum. Id si minus arrideat, curationis cardo in oleo amygdalarum dulcium recens expresso reponendus est, quod frequentius & largius usurpandum, atque operam is non ludet, qui ei laudanum opiatum subinde nectat.

(r) Emeticis Medicamentis non modo Arthritidem optimè curari, sed etiam anteverti viri ab Auctore laudati docuere. Verum quoties est eorum probantium numerus, tot fere sunt dissentientes, Sydenhamius in primis in tract. de Podagra, qui refractarii hujus morbi Medicus simul & Patiens, à vomitoriorum usu metuit, ne materia peccans, quam natura inviolabili lege ad articulos rejicit, in aliquod è visceribus irruat, ac proinde mutato morbi genere Æger de vita periclitetur. Quod fortè quum agnovisset inter Veteres Solenander, illud in suis scriptis monuit, ne quum Arthriticos purgare velimus, blandiora iis medicamina porrigamus, sed validiora potius, à quibus idcirco humor commoveri & exturbari possit. Ego vero fores absente Arthritide vomitum circa Veris initium, quando Arthriticos purgandos vult Galenus, [a] ad ventriculum mundandum (unde certè primitiva Podagræ materia natales suos habet) maximè assueris permiserim; nihilo tamen minus, illa præsenti, pasienti utilius, & pro Medici fama convenientius semper habui, ejus generis remedia non expetiit. Quum enim humor ab articulis facili negotio ad primas vias retrahi non possit, si ille non ejiciatur, jam jacta erit alea de patientis vita, aut saltem dolores nimium increbrescerent, tardiusque finirent. Ad Arthritidis autem præservationem, neve illa recens nata frequentioribus insultibus confirmetur, omnium magis Ægris suis commendent Medici accuratam victus rationem, & laboriosam pedum exercitationem, quam semper maximè salutarem in hoc morbo deprehendi. Atque hæc fortè est ratio, cur Arthritis inter Nobilium aulas frequentius occurrat, atque iis præcipuè insidias struat. Hinc non minus scitè, quàm lepidè fingit Lucianus in sua Tragopodagra, Deam Podagram unum ex suis nunciis, qui ut ad se ocyssimè rediret, quinis diebus bina stadia emensus erat, & sudor universo corpore diffluerer, in suæ promptitudinis pretium triennio doloribus immunem dixisse. Insigne autem pro hoc morbo documentum habemus ab Hippo. prædict. 2., quod quia consuetam ipsius sapit majestatem, hic non præteribimus. De Podagricis hæc dico. Quicumque aut senes sunt, aut circa articulos callos tofaceos concretos habent, aut ærumnosam vitam degunt, siccam alvum habentes, hi omnes sani fieri non possunt humana arte, quantum ego novi. Sanant quidem hos optimè dysenteriæ, si successerint. Sed & aliæ eliquationes valde prosunt, quæ ad infernos locos repunt. Qui vero juvenis est, & circa articulos nondum tofaceos callos concretos habet, & accuratè vivit, & laboris amans est, & alvum bonam habet ad obediendum pro studiorum ratione, hic sanè Medicum intelligentem nactus, sanus fieri poterit.

[a] In lib. de vasio. curan. per venæ sect. cap. 7.

(s) Asthmatis causas curiosiores Medici quandoque in spiritibus, plerumque in pulmonibus, & sanguine, sæpissime in ventriculo exquirunt. Si à vitio spirituum & nervorum fiat, quia nihil excernitur, siccum ideo salutari solet. At si sanguis crassior & glutinosior, crudis-

gue

defis quoque quæ dicta circa humores valde viscidos vomitum prohibentes: & Orthopnœa, ut docet Heurnius 2. method. ad Praxin cap. 21. *Et orthopnœa.*

9. Hydrops, quare inspiciatur Aetius Tetrab. 1. serm. 3. cap. 119. & Horatius Sofer. apud Scolzium consil. 131. Trincavellus lib. 3. consil. 32. in principio, & dum vires adhuc constent si præscribenda præscribantur, confirmata vero hydrope fugienda omnino. Totaliter vero à vomitoriis in hydrope abstinendum judico, quia nec à principio multò minus in augmento aut statu aliquid emolumenti ægris adferre possunt, nisi summo cum periculo; in primis quia tutius jucundiusque per epicrasin purgantia, diuretica, diaphoretica, potusque ac humidi abstinentiam curatur hydrops. *In hydrope* *Et quidem in principio* *Aliàs nocent.*

10. Partus difficilis, si nullis aliis medicamentis promoveri queat. *In partu difficili.*

11. Fœtus mortuus & secundinæ, itidem si aliàs expelli nequeant; hac etenim vi inferiora omnia quammaximè premuntur, sicque aliquando excluduntur, quæ nec naturæ, nec aliorum medicamentorum vi expelli potuerant. Sed nota, specifica (t) tum fœtum secundinasque expellentia vomitoriis admiscenda esse. *In fœtu mortuo & secundinis retentis.*

Plures quidem dantur morbi, (u) in quibus vomitoria commendantur, & utilia sunt atque necessaria. Sed quia ex illis, ubi de humoribus vomitum indicantibus egi, satis superque, nisi quis pla-

---

que particulis fœtus, lentius per pulmones progrediatur, eosque viscida materia infarciat, & morbum hunc producat, tunc à materiæ per tussim excretione humidum Asthma dicitur. Verum si ventriculus crudo, acidoque chylo, eodemque in flatus resoluto ita distendatur, cæteraque viscera adeo intumescant, ut nec diaphragma liberè descendere, nec pectoris cavitas amplificari, neque pulmones ac cor satis expandi possint, tunc quod oritur Asthma Stomachale Practicis audit. Quamvis vero emetica in hac postrema Asthmatis specie videantur magis utilia, ac sese necessaria; in humido tamen etiam illa commendarunt Rulandus & Hartmannus, iisque adhibitis celèrius Patientes, quàm ullis aliis medicaminibus sublevatos multoties vidi, tum quia pulmones vomitionis beneficio onere suo citius liberantur, tum quia morbi radix, quæ plerumque in ventriculo latet, evellitur.

(t) Nescio cui usui hic esse possint specifica fœtum & secundinas pellentia emeticis necienda. Nam si umquam hæc fœtum extra uterum propellant, id quidem validioribus diaphragmatis ac musculorum abdominis contractionibus, quæ à vomitione abesse non possunt, referendum est. Neque idcirco putabimus, ab emeticis assumptis, specificorum viribus collatis, effectum certius obtineri, quum tanta sit in iis vis pro expellendo fœtu, ut majorem ab aliis emendicare non indigeant.

(u) Ingens profecto est morborum copia, quibus jam adultis, vel saltem nascentibus emetica obviam ire valent. Quum enim omnis fere morbus frequentius ex vitio digestionis ventriculi, quàm ex alia causa, descendat, non citius, nec certius illi eripi poterunt, nisi eorum radix per vomitoria evellatur. Speciatim vero notarunt Practici, emetica utilia esse in omnibus ac singulis ipsius ventriculi affectibus, qui vel famem adimunt, ut in Anorexia, vel depravant, ut in Pica & Malacia; vel Chylosin evertunt, ut in Apepsia; vel sensum ipsius turbant, ut in Cardialgia. Plurimæ vero Febres sive continuæ sive intermittentes sive malignæ emeticis ita auscultant, ut sæpissime earum radix unico vomitorio proscindatur. Pro Mania itidem & Melancholia unicum in vomitoriis, quantum ego novi, consistit præsidium, adeoue cæteris remediis cedere nesciant. Quum autem ex ventriculi consensu sæpius Vertigo in capite, Syncope in corde fiat; idcirco iis quoque morbis curandis emetica à Practicis proponuntur.

plane in Medicina hoſpes ſit, colligi & concludi poteſt, in quibus vomitoria conveniant, in quibus vero non, hos morbos tantum & non plures enumerare libuit.

Morbi vomitum prohibentes ſunt.

Nocent vero emetica in phthiſi.

1. Phthiſis: ratio eſt, quia non tam ab humorum quantitate, aſt potius qualitate peccante, & quidem à catarrhis ſalſo-acribus, ut abunde probavimus in notis noſtris ad Praxin Pauli Barbette lib.3.cap.2. de phthiſi p. 85. & ſeq. producitur. Et quid, quæſo, efficerent illa vehementiora medicamenta, quàm ut vires tollerentur, catarrhi plures indeque tuſſis gravior excitaretur, vaſorumque apertio incurabilis, ſuffocatio, ac mors denique accerſeretur?

In febribus hecticis.

2. Febres hecticæ, & eadem fere quæ phthiſeos ratio eſt; quare vomitum prohibeant hecticæ febres.

In tabe.

3. Tabes, quia ſæpe ex venarum ruptione, aut ex capitis deſtillatione ſalſa, acri, & exedente, teſte Hippocrate Coacar. prænotion.Coaca 438.pag.565. ortum ducit: quare vomitoria in tabidis damnarunt Quercetanus lib.1.Pharmacop.dogmat.reſtitut. cap.16. & Heurnius in Praxi medica lib.2.cap.21. Hipp aph.8.ſect.4. (x)

In omnibus pulmonum morbis.

4. Pulmonum morbi omnes, ut in anhelis (y) ob ſuffocationis metum: quia enim reſpirationis difficultas, quæ per ſe illos ſatis ſuperque angit, ob impeditum (durante vomitione) diaphragmatis motum, admodum augetur, revera non mirum, ipſa reſpiratio ſi ſiſtatur nonnunquam, ſuffocenturque ipſi. Peripneumonia, pleuritis, hæmoptyſis &c. nam nonniſi malum incitare valent, ut teſtatur Aetius Tetrab.1.ſerm.3.cap.119. & Paulus Ægineta lib. 7. cap.10.necnon Hartmannus in Crollii baſilicam chymicam p.33. ut & Fo-

(x) Hæret mihi aqua, ut dici ſolet, in cit. Hippocratis aphor., quomodo verba ejus ſint intelligenda, quæ vomitum Tabidis apertè interdicunt, quum lib.2. de morbis ſect.2. & 3. eos per ſuperna tantum, ſi opus, nunquam per inferna purgandos eſſe monuerit. Quare ſi Græcam vocem φθινώδεας, quæ in hoc aphor.reperitur, in Tabidos, aut Phthiſicos latinè vertamus, ut Galenus, nulla major occurret in germanis Hippocratis ſcriptis antinomia, quæ ipſius auctoritatem maximè labefactaret. Idcirco vocem illam verterim potius cum Mercuriali & Martiano in Tabeſcentes, ac ſi is affirmare voluerit, emetica iis non eſſe præſcribenda, qui naturali conſtitutione ad Tabem & Phthiſim contrahendam ſunt proni, quales ab eodem Hippocrate perhibentur eſſe, qui thorace ac tergo reſtricti ſcapulas habent alatum inſtar exporrectas, atque ampliori capite præditi diſtillationibus in pulmones irruentibus vexantur. In his enim vomitio eſt ſuſpecta, quia facili negotio aliquod vas in thorace rumperetur. Quamvis vero utrumque medicamentorum genus, tam quæ infra quàm quæ ſupra purgant Phthiſicis noceant; attamen minus fortè damni ex his, quàm ex iis Patientibus imminebit. Illa enim ſputum reprimunt, quo nihil in hoc affectu nocentius, & exitialem alvi fluorem parere poſſunt: hæc vero licet pulmones exagitent, nihilominus anacatharſim, quæ maximè neceſſaria in hoc morbo à Practicis judicatur, promovent. Nulli tamen idcirco Auctor eſſe volo, ut hujus generis remedia Phthiſicis exhibeat, quum ſatius ſit ab iis abſtinere, quàm iis adhibitis Hominem celerius interimere.

(y) Verum quidem id eſt, ſi anhelitus ex alia cauſa, quàm ex pulmonum infarctu à materia glutinoſa, vel ex viſcidis cruditatibus ventriculi tunicis adhæreſcentibus, puta ex pleuræ vel pulmonum inflammatione, aut nervorum culpa fiat. Vide, quæ circa Aſthma pag. 100. monuimus.

& Forestus lib.16.observat.schol.33. & Heurnius Prax. med. lib.2. cap.21. Gregorius Horstius decad.4.problem.med.quæst.5.p.m.123.

Chirurgus plethoricus post nauseam imo vomitum in hæmoptoen gravissimam incidit.

Chirurgus triginta duos annos natus angusti animi homo, verum plethoricus, de dolore pectoris obtuso, nonnunquam de respiratione nonnihil difficiliori & quasi anhelus conquestus: summo mane aliquando surgens gravi nausea ac tandem vomitu biliosorum humorum correptus fuit, sub cujus finem titillationem quandam imo tussiendi conatum cum pectoris quodam calore molesto observavit, ac tum subitò in hæmoptoen summam incidit, & incredibilem sanguinis floridi copiam nonnihil spumosi per tussim excrevit. Quare mox vena satis largiter secta, sequentem dedimus mixturam.

Quare vena secta, & mixtura fuit præscripta.

♃. *Aq. Plantag. recens destillat.* ℥iv. *Cinnam.* ʒv. *Acet. stillat.* ʒiij. *Succ. foliorum acetosæ expreß.* ℥j. *Ocul. cancr. subtiliß. lavigat. Corall. rubr. pp. ana.* ℈ß. *Sanguin. dracon.* ℈j. *Laud. opiat. gr.* iij. *Syrup. adstring. nostri mox secutur.* ʒ.x. MS. De qua singulis horæ quadrantibus cochleare unum assumpsit tali cum successu, ut brevi hæmoptoe liberaretur: ne tamen in empyema mutaretur, sequens decoctum pectorale aliquandiu usurpavit.

Quorum beneficio fuit liberatus.

Ne in empyema degeneraretur, apozema pectorale usurpavit.

♃. *Rad. alth. Chinæ in taleolas incis. ana* ℥ij. *Glycyrrhi. exteriori cortice liberat.* ℥j. *Dulco-amar.* ʒx. *Folior. tussilag. Capill vener. ana* Mjß. *Siliquar. dulc. sine granis* ℥jß. *Fruct. jujubar. Sebesten ana no.* xv. Coq. s.a. in s.q. aq. commun. in colatur. Pint. ij. dissolv. *Syrup. hyßop. Diacod. ana.* ℥jß. MS. Phlegmata vero sanguinolenta quia ex voto non eiiciebat, sequenti usus fuit linctu.

Et linctum, ut facilius phlegmata redderet.

♃. *Syrup. de symphyto Fernelii* ℥jß. *Tussilag. Papav. rhead. ana* ʒvj. MS. F. Linctus. Hoc usurpato facillimè phlegmata sanguinolenta expulit liberius respirans: verum conquestus de alvo adstrictiori, & dolore quodam gravativo infra umbilicum à sanguine grumisque deglutitis forsan excitato, quare sequens præscripsi enema.

Ob alvum adstrictam enema fuit injectum.

♃. *Decoct. emollient. & Carminativ. vulgar.* ℥viii. *Elect. diacathol.* ℥ij. *Mellis virgin.* ʒvj. MS. F. Clyster pro viro.

Cujus beneficio ter quaterve fæces nigerrimas summèque fœtentes deposuit, brevique curatus fuit. Ne tamen facilè recidivam pateretur, sæpius venam esse secandam necessum duximus, attamen nonnunquam eundem affectum passus fuit. Jamque vero summo cum successu tantum lacte bubulo calefacto gummi tragacanthi subtilissimè pulverisati parumper admixto ter quaterve de die, ac bis in septimana balsamo Lucatelli sequenti modo parum mutato ad drachmas tres pro dosi utitur.

Postea ipsi vena fuit secta, ne recidivam pateretur.

Hinc balsamo Lucatelli & gummi tragacanthi fuit usus.

Vir quadraginta circiter annorum sæpius hæmoptoen passus, su-

Vir sæpius hæmoptoen passus, ne in empyema degeneraret.

supradictis medicamentis semper eâdem liberatus est. Verum phlegmata jam sanguinolenta jam quodammodo purulenta quia subinde excreverat, & ne in empyema degeneraret hæmoptoe, non absque ratione verebar: quare ipsi balsamum Lucatelli quater in septimana cubitum ituro ad duas tresve drachmas assumendum præscripsi; ut & quotidie mane nempe & post meridiem loco potus, s. infusionis herbæ theæ, extractum seu infusionem dulco-amaræ cum radice glycyrrhizæ recentis aquâ calidâ & benè coctâ extractam summo cum effectu assumpsit. Cujus ope nec de hæmoptoe aut empyemate, nec de phlegmatibus sanguinolentis aut purulentis conqueritur.

Balsamum Lucatelli & infusionem dulco-amaræ summo cum successu assumpsit.

Lectori studioso in primis commendo in affectibus pectoris, imo in ipso empyemate infusionem dictam.

Syrupus adstringens.

Syrupi adstringentis descriptio.

♃. *Folior. menth. crisp. Flor. balaustior. Rosar. rubr. ana* ℥j. *Baccar. myrti Cortic. quercin. ana* ℥jß. *Rasur. lign. santali rubri* ʒx. *Cinnam. acutissim. Cass. lign. linguam ferientis ana* ʒvj. Concis. & contus. affund aq. pluvial. calid. pint. iij. Coq. s. a. vasis optimè clausis ad tertiæ partis consumptionem, fortiter per pannum densum expresso add. *Sacchari clarificat. & ad consistentiam tabularum coct. q. s.* pro Syrupo.

Balsamus Lucatelli.

Balsami Lucatelli descriptio.

♃. *Ol. olivar. optim.* ℔iij. *Vin. Hispanic.* ℔j. *Terebinth. Venet. aqua rosarum sæpius lot.* ℥viij. *Ceræ flavæ optim.* ℔j. Coq. s. a. lentissimo igne, sub fin. add. *Rasur. lign. santal. rubr. subtiliss.* ℥ij. *Balsam. Peruvian.* ℥j. *Flor. sulphur.* ℥ß. MS. pro balsamo, in vitris servando, & vesicâ bubulâ &c. optimè claudendo.

In hysterica passione s. suffocatione hypochondriaca.

5. Hysterica passio à quibusdam suffocatio hypochondriaca, videsis Aetium Tetrab. j. sermon. 3. cap. 119. Paulum Æginetam lib. 7. c. 10. necnon Hartmannum in Crollii Basilic. chymic. p. 33. Ratio est, quia ab acido-austeris humoribus producitur, illique humores quamvis exigui sint, quanta cum difficultate, conatu, ac vi, quantaque cum molestia, anxietate præcordiorum, torminibus, cruciatibus, atque doloribus contorquentibus, imo strangulationis mortisque metu expellantur, supra, ubi de austeris egimus, probavimus. Satius ergo est, acido-austeros humores corrigere, & breviori jucundiori tutiorique methodo succurrere ægro anxio, quàm vomitoriis eundem, si non plane suffocare, magis anxium reddere.

6. An-

6. Angina (z) ob suffocationis & quasi strangulationis metum, ut testatur Joubertus de thoracis affectibus cap. 1. & Gregorius Horstius decad.4.problem.medic.quæst.4. *In angina.*

7. Morbi oculorum & aurium, quia facilè inde gravior auditus, imo surditas, visusque debilitas, necnon subinde cæcitas efficeretur. Hippocrates libro de locis in homine; Aetius Tetrab.1. serm.3.cap.119.Trincavellus lib.1.consil.73.Fuchsius in institutionibus lib.2.sect.5.cap.25.Forestus lib.18.obs.medic.schol.14.& 15. *In morbis oculorum & aurium.*

8. Lienteria, teste Hippocrate aph.12.sect.4.

Non conveniunt vomitoria in vomitu symptomatico, (a) in quo nihil possunt, quàm malum malo addere, ægrosque angere. Sunt tamen qui emetica in vomitu symptomatico præscribunt, inter quos quoque Fernelius lib.1. method. medend. cap.2. Verum quia per alia medicamenta vomitum sistentia, ex.gr.per laudani opiati granum unum alterumve cum guttula una olei menthæ stillatitii mixtum & exhibitum, citius tutius jucunditisque vomitus symptomaticus curatur, meritò damnantur emetica in vomitu symptomatico, teste Foresto lib.18. observat. schol.15. præsertim in morborum initio. *In Lienteria nec vomitu symptomatico.*

9. Inflammatio partium internarum externarumque, quia commotis ita humoribus dolores majores excitarentur, ac inflammationes magis adaugerentur. *In inflammatione interna, & externa.*

En benevole Lector historiam notatu dignam.

Navium quidam Fabricator in pago urbi Lugduno vicino Warmonda, quadraginta ni fallor annorum, summè excalefactus nimio labore Solisque æstu, intolerabili insuperabilique per biduum *Navium fabricator præ nimio calore &c.*

(z) Non carent Fautore * inter Practicos emetica in Angina, eoque nomine probantur, quod inflammationem dissipent (quod omnino negamus) & apostema rumpant, cujus rei exemplum occurrit apud Riverium cent.4. obs. 60. Verum distinguendum volumus inter Anginam cum deglutitionis difficultate conjunctam, & Anginam, quæ spiritus introitum intercludit. In priori (quemadmodum fuit illa à Riverio relata) modo abscessus sit maturus, mira præstant emetica. In posteriori vero vomitoria non sunt præscribenda, ne patiens repente suffocetur.

* Hartmannus.

(a) Quemadmodum vomitus præternaturalis multiplex esse potest causa, ita plures à Medicis ejus species recensentur. Alimenta enim qualitate aut quantitate noxia, stomachi liquor, qui in succum austerum, aut amarum degeneravit, materiaque in ipso ex prava chylosi genita & congesta vomitum pariunt, qui primarius, sive morbus per se dicitur. Secus dum affectus causa aliunde advehitur, sive per arterias, quæ ventriculi tunicas perreptant, per quas sanguis aliquando suas sordes in stomachum exonerat, sive per pylorum bilis à vasis choledochis subeat, seu denique spiritus ipsi alibi irritati aut perturbati, per nervorum ductus transmissi eandem confusionem, & veluti seditionem in ventriculo excitent, tunc vomitus symptomaticus nuncupatur. Unde liquet, quod quemadmodum in priori vomitus specie emetica sint fere necessaria, ita in posteriori inutilia, & plane noxia esse debeant: cujus tamen curatio per opiata à nostro Auctore commendata citra ullum periculum facilè absolvitur. Hæc ideo notanda volui, ut eorum, quæ de Cholera monuimus, clarior foret intellectus. Nam si Cholera alterius morbi sit appendix, & ab acri materia per ventriculi poros à pertranseuntibus humoribus transmissa oriatur (quod in Febribus nonnullis solemne est, circa quarum exacerbationes illud symptoma in scenam prodire solet) tunc moneo Lectores meos, ut ab emeticis, quæ affluxum humorum ad ventriculum concitant, manum retrahant.

In sitim magnam. laboravit siti, periculum ex nimio potu non frustra veritus, tertio die incidit in febrem quotidianam continuam: quare Chirurgum quendam Bedoes accersivit, (in pagis nostris plerumque Chirurgi

Et febrem quotidianam continuam incidit. medicinam faciunt) qui mox ipsi pulverem ex lapide prunellæ & antimonio diaphoretico bis eo die exhibuit, unde affatim sudavit, verum nullo cum levamine, manente siti; quare Chirurgus me convenit, qui sequens decoctum homini præscripsi.

Quare decoctum assumpsit. ℞. *Rad. scorzoner.* ℥iij. *Contrayerv.* ʒvj. *Fol. acetos. m.* j℔. *Flor. calendul. p.* ij. *Corn. Cerv. rasp.* ʒv. *Tamarindor.* ℥j℔. *Pomor. citri no.* ij. Concis. & contus. Coq. s.a. in s.q. aq. commun. sub finem add. *Folior. senn. mund.* ʒiij. in colatur. pint. iij. dissolv. *Syrup. card. bened. Limon. vel è Succo citri ana* ℥j℔. MS.

De hoc apozemate subinde haustulum assumpsit, ac inde alvum benè deposuit, sitisque sublata fuit, ac febris multo benignior. Verum sexto morbi die quammaximè conquerebatur de

Sexto morbi die scrotum fuit inflammatum & intumefactum cum vomitu. ingenti scroti tumore & inflammatione, cum vomitu pituitosorum & biliosorum humorum; Chirurgus itaque subinde cataplasma scroto imposuit. Verum tumor, dolor, & inflammatio ita adaugebantur, ut accersitus una cum Chirurgo gangrænam vererer; quare sequens cataplasma mox fuit adhibitum.

℞. *Folior. scord. Rutæ Philandr. ana m.* j. *Menth. aquatic. p.* j.

Cataplasmate tamen à gangræna liberatus. *Summit. absinth. m.* j℔. *Flor. Sambuc. p.* iij. *Mic. panis similagin.* ℥ij. Coq. in aq. & vin. anatica quantitate sub finem addendo *Theriac. Andromach.* ℥℔. *Spirit. vin. camphor.* ℥ij. MS. F. Cataplasma.

Cujus beneficio inflammatio, & dolor brevi decrevere: interim continuò apozema supradictum usurpabat. Ob continuum autem vomitum & debilitatem sequentem dedimus mixturam.

Vomitus &c. mixtura sublatus. ℞. *Aq. meliss.* ℥iij. *Cinnamom.* ʒv. *Prophylact. Sylv.* ʒiij. *Antim. diaphor.* ℈j. *Confect. hyacinth.* ʒij. *Laudan. opiat. gr.* j. *Syrup. Menth.* ʒvj. MS.

Manente scroti tumore & summa duritie. Singulis horis cochleare assumpsit, & brevì vomitus sedatus decrescente febri, manente autem scroti tumore, & summâ imo incredibili duritie, ita ut scrotum lapidem rotundum esse dixisses. Attamen post dies aliquot in inferiori scroti parte sub mediam noctem tumor ingens pure repletus apparuit, quo aperto, puris magna vis effluxit, manente tamen eodem tumore, & summâ illâ duri-

Puris ingẽs effluxit quantitas. tie: mirati summopere, negotio accuratius examinato, invenimus nonnisi parvam quandam in scroto apertionem, imo totum scrotum internè crustâ quadam lapideâ obductum, quo ad interiorem

Totum scrotum internè crusta lapidea obsessum. partem planâ & quasi lævigatâ, quo ad exteriorem faciem asperâ & inæquali ad crassitiem semidigiti, quam crustam instrumento quodam fractam non absque dolore, minutatim subinde ac per vices

ex-

extraximus. Nonnullis frustulum unum vel alterum dedimus, reliqua huc usque servavimus, quæ omnia sibi invicem adaptata, calvariam penè, id est totum scrotum intumefactum referebant. Qua crustâ post septimanas aliquot omni sublatâ, illæsis testiculis, scrotum denuo fuit corrugatum: viri uxor postea ter fœcunda liberos enixa est, ipse incolumis etiamnum superat. Dictam historiam figurâ illustrare animus est. Qua crustâ sublatâ &c. curatus sanus vivit.

Figuræ explicatio.

A. Patiens.

B. Umbilicus.

C. Scrotum intumefactum & inflammatum.

D. Apertio in inferiore parte scroti, ex qua magna puris vis effluxit. TAB. III. FIG. II.

E. Instrumentum f. forceps, qua crusta illa lapidea fracta fuit, & minutatim extracta.

F. F. F. Frustula quædam lapidea.

G. Crassities crustæ lapideæ.

H. H. H. Frustula sibi invicem adaptata, calvariam penè seu scrotum reprefentant.

I. I. Crura divaricata.

Homines vomitum vetantes, sunt.

1. Pueri, ob nimiam vomitoriorum vehementiam. Præjudiciis videntur illi obcæcati, qui Pueris imo & Infantibus vomitoria exhibent, etsi aliquoties honoris damno, ac Parentum luctu horrendam vomitoriorum vim sint experti, quæ vel ipsa morte nonnunquam non terminaretur. Emetica non conveniunt pueris.

2. Molles, delicatuli, quia nimis debilitant vires atque exhauriunt emetica. Mollibus & delicatulis.

3. Gravidæ, teste Hadriano à Mynsicht in suo armamentario medico-chymico sect. 1. p. m. 15. Gravidis.

4. Herniis qui afficiuntur, quia nonnisi malum malo adderes: qua de re inspiciatur ΚΗΛΗΓΡΑΦΙΑ Cl. Malachiæ Geigeri lectu dignissima. Herniosis.

5. Phthisi vel tabe affecti, ac summè graciles, teste C. Celso lib. 1 cap. 3. p. m. 29. item Fallopio tractat. de medic. simplic. purgant. cap. 18. Phthisi vel tabe affectis.

6. Debiles & quorum vires morbis sunt exhaustæ: videsis Mynsichti Armamentarium medico-chymicum sect. 1. pag. 15. Debilibus aut morbis debilitatis.

7. Ad vomitum difficiles (b) & qui ab iis valde anguntur, ut

(b) Difficiles ad vomendum ij haberi debent, qui angusti sunt pectoris, longioris colli, & carne distiores: illius enim angustia validiores ventriculi subsultus, & musculorum abdominis

Ad vomitũ difficilibus, vel inde valde anxiis

ut testatur venerandus Senex aphor.7. sect. 4. & Sennertus lib.1. Pract.part.1.cap.9.necnon Fuchsius in institutionibus sect. 5. cap. 15.item Hartmannus in basilicam chymicam Crollii pag. m. 33. Præcordiorum enim anxietatem ineffabilem imo ipsam mortem in hisce vomitoria parerent.

Valde carnosis.

8. Valde carnosi,ut docuit Hippocrates aphor.7.sect.4.& Galenus in libro *quos purgare, quibus medicamentis, & quando oporteat*, p.m.1002.necnon Fuchsius in institutionibus lib.2. sect. 5. cap.25.item Quercetanus lib.1 Pharm dogmat. restit.cap.16.

Angusto pectore laborantibus.

9. Qui sunt angusti pectoris, quia facilè aliquod thoracis vas rumpitur, & lethalis sanguinis effusio sequitur, ut auctor nobis est Galenus loco statim citato,& Quercetanus lib.1.Pharmac. dogmat. restitut. cap. 16 necnon Fuchsius l. c. ut & Forestus lib.18. observat.scol.15.

Melancholicis.

10. Melancholici, quia acido-austerum in illis in primis peccat, quod emeticis non facilè expelli potest:rationem videsis p.97.

Natura nauseabundis.

11. Natura nauseabundi, ut legitur apud Aetium Tetrab.1. serm.3.cap.119. ut & apud Heurnium in Praxi medica lib. 2. cap. 21.nec non Mynsichtum in armamentario medico-chymico sect.1. pag.15.

Immodicus vomitus quid afferat.

NOTA: Immodicus vomitus, ejusque assiduus usus surditatem & tinnitum sibilumque affert, oculorumque caliginem imo cæcitatem nonnunquam inducit, dentibus nocet, thoracis pulmonisque venas disrumpit, ejusque inflammationes auget; vires ventriculi enervat,præcordia & quæ sub his sunt viscera valida sua concussione debilitat. Quare rectè Corn.Celsus lib.1.cap.3.p.m.30. commoneo, inquit, ne quis, qui valere & senescere volet, quotidie aut sæpe vomat. Vomitoria mercurialia rarò in usum revocanda, nisi in lue venerea,aut admodum pituitosis & chronicis affectibus, quia os inflammare, salivationem producere, & capitis dolores atrocissimos efficere nonnunquam solent.

Vo-

nis contractiones reprimit? Istius longitudo materiæ à ventriculo expulsæ impetum sistit: ex carnis vero copia, gravi veluti sarcina, Homines sub vomitionis actu nimium exercentur. Ad hæc, si validior diaphragmatis nisus, & solidior stomachi, sive sinistri orificii textura accedant, quæ materias ex ventriculo egredientes repellant, nulla fortè major esse poterit ad vomitionem difficultas. Ad vomendum vero faciles ij dicuntur, qui ampliori pectore & breviori collo præditi, pauca carne sunt circumdati, quibus itidem laxior est stomachi compages, & bilis ad ventriculum facilè profilit. Eam vero facilitatem usus & consuetudo plurimum confirmant, unde ventriculi fibræ promptius subverti assuescunt. Homines autem,qui nullo alio adhibito artificio,nisi sua sponte vomunt,texturam œsophagi nactos fuisse arbitror ei similem, quæ in Brutis Ruminantibus occurrit (quam elegantissimè describit Conradus Peyerus in sua Merycologia) quæque in cæteris Hominibus aut obscurior est, aut certè non reperitur. Ludit enim Natura in Animalium organis conformandis, quemadmodum quoque in Plantarum partibus jucundo & ingenioso sanè errore à solemni ordine aliquando deficiscit.

Vomitum vero minori cum difficultate patiuntur sequentes Homines.

1. Graciles, ut nobis tradidit Hippocrates aphor.6. sect.4. & Fuchsius in institut.lib.2.sect.5.cap.25. Contrarium tamen docent Celsus lib.1. cap.3. & Fallopius de med.simpl. purg. cap.18. ubi in gracilibus vomitum damnant. Sed per graciles, judico, Celsum & Fallopium intellexisse morborum vi extenuatos, non vero naturâ graciles. Nam quotidiana experientia docet, naturâ graciles facilius vomere, quàm quidem pingues aut carnosi, vel qui sunt alius constitutionis facere solent. Emetica facilè ferant graciles.

2. Qui facilè vomunt, ut posteritati reliquit Hippocrates sect.4.aphor 6. & Galenus in libro *quos purgare oportet* p.m. 1002. Ad vomitū faciles.

3. Stomacho forti præditi, quia maximè ventriculum labefactant vomitoria, ut testatur Fernelius lib.3.method.med.cap.3.nec non Trincavellus lib.3.consil.3.& 13.& ut Forestus lib.18.observ. schol.14. Stomacho forti præditi.

4. Thoracem amplum & latum qui habent; ut videre est apud Heurnium 3.method.ad Praxin cap.8.Fuchsium in institutionibus lib.2.sect.5.cap.25.Forestum lib.18.observ.schol.15. Et thorace amplo & lato.

5. Ad vomendum assueti, teste Hartmanno in annotationib. in basilic. chymic. Crollii, & Mynsichto in armam.med.chymico sect.1. Assueti.

6. Naturâ biliosi, quia bilis tenuis est humor levique cum molestia educibilis, suaque natura sursum vergit: qua de causa inspiciatur C.Celsus lib.1.cap.3.& lib.2.cap.13.item Fuchsius in institutionibus loco mox citato. Naturâ biliosi.

7. Qui sunt capite firmo, ut legitur apud Heurnium 3. method.ad Praxin cap.8.& Hartmannum loco citato. Capite firmo.

8. Quibus materia morbifica sursum fertur, juxta Hippocratem aphor.21.sect.1 quæ educere oportet, quò maximè vergunt, eò ducenda sunt per loca convenientia. Per quam viam convenientius, facilius, minorique cum periculo humores sursum vergentes educi possunt, quàm per superiora? Et quibus sursum fertur materia.

Signa vomitum instituendi, teste Hippocrate sect.4.aphor.17.& 18.& Corn. Celso lib. 1. cap. 3. sunt.

Vomitum instituendi signa sunt, oculorum mador.

1. Oculorum mador: nonnisi humorum aqueorum & pituitosorum abundantiam hunc oculorum madorem indicare proculdu-

bio

bio concludit Celsus. Nam oculi quod madeant, est à copia aqueorum & pituitosorum humorum, quod in senibus, (de quibus tamen Celsus hoc in loco non loquitur) videre est, in quibus aquei & pituitosi humores prædominantur: quare senibus parum calidi inesse ab Hippocrate aphor. 14. sect. 1. dicitur, & aphor. 40. ejusdem sectionis. Raucedines & gravedines in senibus non concoqui, idem posteritati reliquit: quare Celsus lib. 1. cap. 3. meracius vinum, ob calidi inopiam, præscribit: ideoque morbi, quibus senes afficiuntur, diuturni plerumque ob pituitæ copiam sunt, teste Sene aphor. 39. sect. 2. quæ omnia nonnisi pituitosorum & aqueorum humorum copiam indicant, inque senibus semper fere oculorum mador observatur.

Frequens saliva.

2. Frequens saliva, cujus eadem fere, quæ oculorum madoris, ratio est, humorumque non inopia sed copia per frequentem hanc salivationem significatur.

Aurium tinnitus.

3. Aurium sonus & tinnitus, qui à flatibus plerumque ortum ducunt, statusque ex bile acri volatili, ut causa efficiente, & ut materiali ex causa, pituita, eaque ut plurimum viscida, generari nemo uti opinor inficias ibit, quin plane in Medicina fuerit hospes. Non subidè ergo à C. Celso inter signa vomitum instituendi aurium sonus & tinnitus numerantur, quia vomitoriis humores biliosi, ut ipse lib. 1. cap. 3. p. m. 29. testatur, & pituitosi, ut supra probatum, in primis bile acri incisi & jam liquidiores redditi, facilius, tutius, minorique cum molestia educuntur, quàm ullis aliis medicamentis, aut brevioribus viis.

Vertigo tenebricosa.

4. Vertigo tenebricosa, quæ à flatibus, vaporibus, halitibusque biliosis dependet: indicat ergo vertigo tenebricosa bilem pituitamque peccare, quæ, ut sæpius inculcatum, nec breviori via nec tutius, quàm per vomitoria, expellendæ veniunt.

Cibi fastidium.

5. Cibi fastidium, quod biliosis humoribus in ventriculo contentis, aut halitibus eò assurgentibus à Philotheo adscribitur in suis commentariis in aphorismum 17. sect. 4. & Brasavolus in Galeni annotationes in eundem & hunc aphorismum. Bilem enim & pituitam in ventriculo hærentes cibi fastidium producere est in confesso, lippisque ac tonsoribus notum. Meritò ergo ab Hippocrate inter signa vomitum instituendi cibi fastidium numeratur, quia humores biliosi & pituitosi, vel halitus vitiosi ex illis elati cibi fastidium generant, qui humores peccantes potius statim per vomitorium unum alterumve expellendi sunt, ut brevissimâ viâ, ne morâ & stagnatione graviores affectus symptomataque vehementiora producant.

Amari ructus cum

6. Amari ructus cum dolore & gravitate præcordiorum (qui ru-

præcordiorum dolore &c.

ructus nonnisi humores pituitosos viscidos biliosos, bilisque copiam, ejusque acredinem, ut ex dolore concludere quis valet, & pituitæ abundantiam, ut ex gravitate præcordiorum patet, indicant,) ast tum ἄπυρετος ut sit æger monet Senex.

Et quid porro observandum.

Nota. Ratio interim exacta habenda est humorum peccantium, morbi temporis, aliarumque circumstantiarum; quoniam non rarò nausea, oris amaritudo, cardialgia &c. adsunt in febrium quarundam speciebus, ubi tamen vomitoria minimè proficua.

Nausea.

7. Nausea: locum hic habet illud Hippocratis aphor. 21. sect. 1. & libro de humoribus §. 1. p. m. 315. quò maximè vergunt, eò ducenda per loca convenientia. Ast convenientiora loca nondum reperta, per quæ biliosi pituitosique, ut sæpius jam probatum, humores educi queant. Nam 1. quia bilis, biliosi, pituitosique humores nauseam ut plurimum excitant; 2. quia jam sursum vergunt, per emetica meritò expelluntur.

Dolores supra diaphragma.

8. Dolores supra septum transversum, si purgatione egeant, per superna purgare oportet, ([c]) aphor. 18. sect. 4. Hisce in Regionibus hic aphorismus neutiquam fere ad praxin reduci potest: humores enim si in cavitate thoracis continentur per emeticum medicamentum aut non, aut quàm difficillimè posse purgari est in confesso, omnibusque, qui unquam praxin exercuere, notum. Sic quoque materia si in capite sit, per vomitum eam educere difficillimum est. In pleuritide etiam ac peripneumonia vomitoria præscribere curationis doloris ergo, non tantum displicet, verum hoc modo inflammationes, doloresque non nisi augescerent, morboque satis periculoso omnis curationis spes adimeretur. Ast tamen humores peccantes doloresque supra septum transversum excitantes, si facilè per superiora educi possint, meritò per emetica, quia citò & per brevissimam viam humores peccantes tum purgantur, & expelluntur. Ipse quoq; Senex in dolore laterum, ubi ad claviculam pertingit, venæsectionem in interna cubiti vena fieri jubet, non vero vomitum præcipit.

Tem-

(c) Nomine doloris, quo utitur Hippocrates in hoc aphor., non tantum quod vulgò dolor dici solet, sed quæcumque molestia aut affectus ad Fuchsii & Heurnii mentem venit. Verum non quicumque dolor, qui est supra præcordia, vomitum demonstrat, sed illum tantum, qui purgatione indiget, emeticis curandum esse Hippocrates præcipit. Turpissimè itaque labitur, cæteroquin solertissimus, noster Auctor, dum credit, eam fuisse Hippocratis sententiam in cit. aphor., ut omnem humorem, omnesque dolores, qui supra præcordia consistunt, vomitu eliminandos esse doceret. Ecquis enim sine Hippocratis injuria diceret, vocem illam *dolores* adeo latè patere, ut & Pleuritidem, & Peripneumoniam, & Anginam, & capitis etiam morbos complectatur? Certè, si mea me non fallit opinio, vocem eam in cit. loc. limitavit Senex, ut stomachi tantum affectus exprimere possit.

Tempus vomitum instituendi.

Tempus vomitum instituendi matutinum æstate, meridianum hyeme.

1. Maximè conveniens est matutinum in æstate, in hyeme vero meridianum: mane si fiat ambulandum suadet C. Celsus (d) lib. 1. cap. 3. p. m. 30. Homines si crassi ac pingues sint, & non graciles, jejuni ut vomant, docet Hippocrates lib. de salubri diæta, & quibus humores viscosi in ventriculi parte superiore continentur. Graciliores vero & debiliores ac ad vomitum difficiliores non nisi à cibo emeticum sumant, ut idem l. c. testatur; facilior enim à cibo est vomitus, ut legere est apud Forestum lib. 18. observat. schol. 3.

Æstas aptissima.

2. Aptissimum vomitui tempus est æstas, ut videre est apud Hippocratem sect. 4. aphor. 4. Fuchsium in institut. lib. 2. sect. 5. cap. 25. in primis quia humores tunc temporis turgentiores, & bilis, quæ facillimè educitur, magis prædominatur, ægrique non tam facilè refrigerantur, aeremve frigidum minus subeunt. Licet quoque, urgente necessitate, & ipso hyeme, in primis ægri si in locis calidis se contineant, vomitum ciere, ut auctor quoque est C. Celsus, qui vomitum hyeme utiliorem quàm æstate judicat, quia, inquit, tum plus pituitæ, & capitis gravitas major subest. Ast tamen biliosi humores, qui æstate potius generantur, quàm hyeme, facilius quàm pituitosi per superiora expelluntur. Rectè ergo Hippocrates aphorismo mox citato, æstate superiores potius ventres, hyeme vero inferiores purgandi. Dein C. Celsus videtur hìc magis prospexisse morborum præcautioni, quàm quidem ipsorum curationi.

Luna crescens opportunissima.

3. Maximè opportunum exhibendorum vomitoriorum tempus est Luna crescens: tunc enim humores luxuriantes & turgentes magis tutò & facilè per vomitum excluduntur, & in primis cum Luna in signo aliquo reperta fuerit ruminante, quale Taurus & Capricornus est, teste Solenandro consil. 2. sect. 5.

Jam

(d) Verba Celsi sunt. *Qui vomuit, si mane id fecit, ambulare debet.* Ex quibus deambulationem vomitu potius peracto, quàm instante concludere licet. At vero nihil luculentius ex Hippocrate colligitur, quàm corporis motum vomiturientibus necessarium esse: sic enim aphor. 14. sect. 4. *ubi biberit quis veratrum, ad motus quidem corporum magis ducere oportet, ad somnos autem & quietem minus. Declarat autem navigatio, quod motus corpora turbet.* Omnibus enim compertum est, mare navigantibus stomachum adeo subverti, ut immane quantum vomant. Quod accidens licet multorum ingenia exercuerit, attamen nemo, ut opinor, felicius ejus causam commentus est, quàm Plutarchus, qui quæsti. natura. 3. id refert tum ad odorem, tum ad timorem, tum ad motionis inæqualitatem à fluctibus factam. In fluminibus autem quum illa omnia non concurrant, mirum non est, si ea navigantibus vomitus non concitetur.

Jam quid ante, in, & post vomitum observandum & agendum sit, in sequentibus paucis demonstrabimus.

Ante vomitum requiritur.

Ante vomitum.

1. Ut alvus si non sit laxa, sed adstricta, suppositorio, pharmacove leniente, aut potius enemate solvatur: liquidi enim, aquei, pituitosi, biliosique humores per emetica superius exturbandi, ita ut non facilè nec citò alvus deponi posset, quia materia & causa irritans maxima jam ex parte expulsa est. — Alvus solvenda.

2. Ut aliquid liquidi, & quidem pinguis, ut Solenander sect. 5. consil. 3. vult, ut cerevisiam cum saccharo & butyro coctam, aquamve mulsam ut C. Celsus lib. 1. cap. 3. & Heurnius 2. method. ad Praxin cap. 21. monent, assumat vomiturus. Nam pastis tutior & facilior est vomitus, quàm quidem jejunis, ut testatur Rodericus à Fonseca tom. 2. consult. 51. & Paræus lib. 17. oper. chirurg. cap. 49. quia ventriculo vacuo majori cum dolore & difficultate vomitus procedit. Nulla tamen liquidorum assumptione opus est, quoties humores aquei in ventriculo continentur. — Liquidum quid assumendum.

3. Ut quoties insuetis emeticum propinetur, primò ut levibus vomitivis ad vomendum assuefiant, ne subitò fiat transitus ad insueta. Paulatim enim quod fit, tutò fit, & præsertim si quis ab uno ad alterum transierit, ut docuit venerandus Senex aphor. 51. sect. 2. & C. Celsus lib. 1. cap. 3. p. m. 25. Pergendum tandem, si opus fit, ad fortiora. — A levioribus incipiendum si sint insueti.

4. Ut stomachus & extrema sint satis calefacta, calidumque se contineat vomiturus, calidisque pannis vitalia foveat, jubet Hartmannus in notis ad Crollii Basilicam chymicam, ne à refrigeratione tormina, imo convulsiones, ut observavimus, oriantur. Videsis Forestum lib. 18. observat. schol. 15. — Stomachus & externa sint calida & ita conservanda.

5. Ut illis, qui ægrè per superiora purgantur, primò humores viscidos incidentia exhibeantur, sicque prius ad vomendum faciles reddantur, antequam emeticum difficilibus ad vomitum propinetur, ut Galenus libr. *quos purgare oporteat* nobis auctor est. — Ægrè vomentibus præparantia prius exhibenda.

In vomitu.

Aßumpto vomitorio obſervandum.

Potiones emeticę tepidæ exhibendæ.

1. Potiones, quæ vomitum eliciendi gratiâ exhibentur, tepidas ſumendas eſſe, non vero calidas, quia tum utplurimum aut non ſuccedet vomitus, ventriculi tonum calore nimis corrobante, aut per inferiora emeticum operabitur: videſis apud Fuchſium lib. 2. de compoſ. medic. cap. 9. Quare quoque C. Celſus lib. 1. cap. 3. P. Ægineta lib. 1. cap. 100. & Heurnius 2. method. medend. cap. 21. aquam tepidam non vero calidam vomitoriis ſuperbibendam ſuadent: nec quoque frigidam exhibendam, quia omnem medicamentorum operationem ſiſtit frigus, efficitque convulſiones, tetanos, rigores febriles (teſte Hippocrate aphor. 17. ſect. 5. & C. Celſo lib. 2. cap. 1. p. m. 45.) tuſſes, ſanguinis fluxiones, deſtillationeſque generat, ulcera mordet, cutem obdurat, dolorem intolerabilem efficit, pectori, oſſibus, dentibus, nervis, cerebro, dorſali medullæ inimicum eſt; calor vero omnibus amicus, omnia fovet, lenit & adjuvat; frigidum vero inimicum & interimens ab Hippocrate aph. 22. ſect. 5. nominatur.

Non calidæ

Nec frigidæ.

Si non operetur, juſculum pingue tepidũ aſſumendum.

2. Quod ſi non operetur præſcriptum & tepidè exhibitum vomitorium, juſculo pingui tepido, aut aqua tepida cum pauco ſale & melle, ut ſuadet C. Celſus lib. 1. cap. 3. p. m. 30. aut cereviſia butyrata utatur æger, aut penna oleo inuncta fauces irritet, aut digitis in gulam quàm altiſſimè immiſſis, aut manu ventriculi regionem in gyrum confricet, ſicque vomitum excitet.

Nec dormiendum vomitoriis exhibitis.

3. Non dormiendum vomitoriis exhibitis, præſertim corporibus exiſtentibus bilioſis, ne halitus vaporeſve bilioſi in ſomno caput petant. Ubi vero æger ſatis vomuerit, ſomnus non tantum concedi poterit, ſed ipſum neceſſarium poſt modicam in tepore deambulationem judicamus. Quare etiam Hippocrates corpus potius movendum, quàm ſomno tradendum aut quieti aphor. 14. ſect. 4. poto in primis helleboro, juſſit.

Nec cereviſiam mox à vomitorio

4. Cereviſiam non exhibendam ſtatim à vomitorio aſſumpto, ſed demum, ubi æger bis terve vomuerit, aliàs vis & energia vomitorii obtunditur, diſſolvitur, & vomitus non promovetur.

Sed calori ſibi conſulat.

5. Ne æger refrigeretur, aut ullo modo aerem ſubeat frigidum, ſed domi in loco calido ſe contineat, præſertim ſi vomitorium ſit antimoniale, aut tempus hybernum.

In bilioſis non ſtatim inhibenda

6. In bilioſis naturis vomitum bilis ultimò prodeuntis non ſtatim inhibendum eſſe, ſed potius repetito vomitorio, aſt mitiori,

aut

aut leni purgante educendam illam ultimò prodeuntem bilem, teste Hartmanno in notis ad Crollii Basilicam chymicam p. m. 34. & Foresto lib. 18. schol. 15. *sed potius leni purgante educenda bilis.*

7. Ut si nimis vehemens sit vomitus, aut diutius, quàm quidem par est, duret, assumat quædam medicamenta vomitum sistentia, inter quæ lac dulce cum pane biscocto præparatum & coctum excellit, quia omnem tam humorum peccantium, quàm ipsius medicamenti acrimoniam temperat, vomitumque hac ratione sistit, & ventriculi tonum corroborat; syrupus de mastiche, cujus cochleare unum alterumve exhibitum ulteriorem vomitum prohibet; theriacæ antiquæ drachma una idem facit. Sistendi vomitus causâ externè ventriculo imponatur emplastrum de crusta panis oleo menthæ (mentham enim vomitum sistere testatur Hippocrates lib. 2. de diæta textu 26. p. m. 226.) & caryophyllorum stillatitio malaxatum. Evenit nonnunquam in vomitione, ut singultus oboriatur, quem placavit Heurnius 2. method. ad Praxin cap. 21. datâ mulsâ cum rutâ: omnibus jam frustra adhibitis, ad laudanum opiatum, tamquam ad sacram anchoram, refugiendum, in primis si oleo cinnamomi, caryophyllorum, menthæve stillatitio commixtum sit; ex gr. *Si nimis vehemens &c. quid faciendum. Internè. Externè. Si singultus oboriatur laudanum opiatum primas tenet.*

℞. Opii Thebaic. spiritu vini calido soluti, expressi, & ad consistentiam pilularem inspissati ʒj. *Nuc. moschat. pulveris. minutissimè* ℈j. *Ol. cinnamomi stillat. Menth. crisp. stillat. ana gutt.* viij. MS. F. Pilulæ no. LX. *Pilulæ vomitū quàm citissimè sistentes.*

Harum pilularum una si exhibeatur, & intra horam vomitus non sedatur, exhibeatur altera, & sic porro, annuente Divino Numine, brevi vomitus etsi vehementissimus summèque molestus sistetur. Antimoniatum si sit vomitorium exhibitum, cochlearia quatuor vel sex vini Rhenani cum pane biscocto, & cinnamomo vel nuce moschatâ calefacti sumat æger, moxque sistetur vomitus ejusque energia nimia. *Si antimoniatum vomitorium fuerit, quid agendum.*

Post vomitum conveniunt.

Post vomitum conveniunt confortātia &c.

1. Confortantia & ventriculi tonum restituentia, ut vinum Rhenanum antiquum maturum cum crusta panis cinnamomo & nuce moschata.

2. A vomitu os faucesque vino austero colluere, & deinde surgens modicè deambulare monuit Hippocrates lib. 3. de diæta. *Os vino austero colluendum &c.*

3. Debili (à vomitu scilicet) post vomitum dandum somnificum, docuit venerandus Senex libro de locis in homine textu 55. p. m. 390. *A vomitu debili somnificum dandum.*

4. Quieti se æger post vomitum tradat, Forestus lib. 18. schol. 15. *Quieti se tradat.*

Frigida nequaquam exhibenda.

5. Frigida nullatenus assumat aut usurpet æger, sed cibi boni odoris, suavisque saporis, euchymique & eupepti illi exhibeantur, probèque denuo recreetur morsello ex diacinnamomo & aromatico rosaceo sumpto, ut voluit Solenander.sect.4.consil.24.

Vomitoriis nonnunquam purgantia admiscenda.

NOTA: Vomitoriis nonnunquam felici in praxi cum successu junguntur purgantia, ut quando illa non operentur, anxietatesque subinde inexplicabiles pariant, horum ope deorsum expellantur, anxietatesq; sic tollantur. Imo quoties solum vomitorium purganti non mixtum, præcordiorumq; anxietatem gravem & multifariam excitans, per superiora nihil exturbet, purgans blandum, humorum pituitositatem viscididatem aciditatem austeritatemve simul incidens, corrigens, temperansve, ob dictam rationem exhibere nil vetat.

Vomitoria grata per inferiora sæpe. operari.

Vomitoria palato admodum grata non tam per superiora, quàm quidem per inferiora operantur, ut experientia quotidiana, & Martinus Wendelinus lib.3.axiom.medic.axiomate 1171.testantur.

Vir ex tertiana intermittente in quartanam incidit.

Vir quispiam quadraginta quinque circiter annos natus, circa autumnum ex tertiana intermittente levi frigore summoque postea calore suborto, multis acidis julapiis æstum temperandi gratiâ usurpatis, incidit in quartanam intermittentem, simul & appetitu deficiente in præcordiorum gravitatem & anxietatem, matutinam nauseam, &c. Quare varia assumpsit humorum qualitatem corrigendi causâ medicamenta, unde nonnisi frigoris quodammodo diminutionem, paroxysmi remissionem &c.percepit: tandem sequens vomitorium assumpsit.

Quare vomitorium assumpsit.

℞. *Mercur.vitæ* gr.jv. *Syrup.menth.*ʒv. *Aq. menth. stillat.*℥ß. MS. F. haustus.

Quo nihil evomuit, sed alvum deposuit.

Quo assumpto nil per vomitum ejecit, ast sexies septiesve alvum optimè deposuit, unde maximum circa præcordia levamen sensit, appetitu redeunte, neque postea nauseâ aut vomitu fuit vexatus. Quartanæ tollendæ gratiâ postea per mensem, aut quod excurrebat, usurpavit sequens vinum medicatum summè amaricans.

Vinum medicatum amaricans contra quartanam.

℞. *Radic.gentian.*℥ß. *Angelic. Calam.aromatic.ana* ʒiij. *Summit.eupator.cannab.*M. jß. *Absinth. Centaur.minor.ana* M. j. *Rasur. lign. colubrin.* ʒvj. *Semin. apii* ʒiij. *Levistic. Sinap. ana* ʒij. *Baccar.laur.*ʒvj. *Juniper.* ʒiij. *Nuc.moschat. Zinziber.alb. Cortic.aurantior. Sal.armoniac.ana* ʒjß. Concisa atque contusa indantur vitro, cantharove lapideo, quibus affundantur *Vini Gallic. pint.* v. Stent simul clausis vasis in loco calido per octiduum, postea singulis diebus mane ac vesperi de hoc vino medicato assumpsit uncias tres, instillatis spirit. sal. armon. gutt. 10. quo brevi quoque quartanâ fuit curatus.

Plu-

Emetica liquida siccis præferenda

Plura de vomitoriis palato gratis per inferiora tantum quæ purgarunt addidiffem, nisi mutato solummodo ægrorum nomine, ne unum idemque dicam, metuerem. Liquida vomitoria siccis crassisque præstant.

Ex emeticis antimonialis nonnulli spasmum pass.

Antimoniata emetica quidam ferre non possunt, quin statim spasmo teneantur. Sic quempiam Chirurgum virum artis suæ peritum novimus, qui emetico antimoniato aliove ex antimonio parato medicamento, purgante, seu diaphoretico &c. assumpto, è vestigio convulsionibus motibusque convulsivis, quicquid contrarium convulsionibus resistendi gratiâ assumat, tentatur.

CAP. V.

Utut præclarissimus Auctor emeticurum Theoriam adeo perspicuè depinxit, ut nihil exigi videatur, attamen ne linearum copia Lectoris memoriam dissipet, illam fortè elegantiorem, quasi in tabella contractam, exhibebimus. Primò autem scire juvat, ab emeticorum particulis assumptis nerveas ventriculi fibras, quæ primùm sese offerunt, ita affici, & corrugari, ut tandem spiritus in fibras carneas substratas impetuosè insiliant, ejusque molem ac cavitatem contrahant. Hæc quidem est omnium emeticorum communis agendi methodus. Licet enim quædam sint, quæ manifestâ acredine destituta, stimulum inferre non valeant; nihilominus ingrato, quem pariunt, sapore prominentes œsophagi & stomachi fibras aliquanto vehementius exagitant, ut proinde vomitus celerius sequatur. Quemadmodum vero ab assumpto emetico vomitio per vices abit & redit, prout ejus particulæ à fibris nerveis ventriculi excutiuntur, aut in eas impetum instaurant; ita quæ non statim, ac assumpta sunt, vomitum cient, mollius stomachi fibras percellere putandum est, donec collecto humore & acriori reddito major spirituum turbatio fiat. Hinc liquet, emetica antimonialia in substantia exhibenda non esse: etenim si eorum particulæ inter ventriculi plicas relinquantur, facilè humori per vices affluenti vim suam perperuò imprimens. Habent enim illa quid simile Magneti, qui quamvis vires suas effundat, nullam idcirco earum jacturam patiatur. In primis autem emetica ventriculum mundant, sive ponderosum phlegma ei insideat, sive tenax pituita tunicis ejus adhæserit, sive aqueus humus in ipsius fundo fluctuet, sive bilis per pylorum subierit. Unde in stomachi affectibus, nempe Anorexiâ, Picâ, Malaciâ, Apepsiâ admodum conducunt. In Singultu vero, Cardialgiâ, & Cholerâ, modo affectos sint primarii, & morbos alios non sequantur, emetica quoque utilia erunt. Si quis autem incautè venenum assumpserit, si modo emeticum sumat, aliâ cautione vix indiget. Licet vero nullus fortè sit humor in ventriculo, sive acidus, sive austerus, qui emeticis eijci non possit; tamen ne nimium patientes sub vomitionis actu exerceamus, prius ii corrigendi erunt, deinde per vomitum evacuandi. Quoniam vero ex cruditatibus in ventriculo congestis humorum crasis pervertitur, & innumeri morbi chronici exsurgunt; nequeunt idcirco vel Febres, & Asthma curari, vel Arthritis, Vertigo, & Epilepsia anteverti, nisi eorum radix vomitoriis proscindatur. Verum quum magna illa contentio, quæ ad vomendum requisitur, partes omnes corporis exagitet; hinc sicut utilia sunt emetica ad Apoplecticos excitandos (modo morbus non sit à sanguinis copia) ad fœtum & secundinas expellendas, ita secus nocent Phthisicis, Tabidis, Pleuriticis, cæterisque inflammationibus, iisque qui sanguinem ex qualibet parte spuunt. Hæc autem à Celso * traduntur signa, quæ vomitum confirmant: ubi amari ructus cum dolore & gravitate præcordiorum sunt; ubi pectus æstuat, & frequens saliva, vel nausea est; aut sonant aures, aut madent oculi, aut os amarum est. Homines vero, quibus vomitoria præscribenda, graciles sint, vomitioni assueti, & amplo thorace præditi; atque inter hos maximè biliosis, bilis enim volubili impetu superiora versus fertur. Secus qui angusti sunt pectoris, aut valde carnosi ab emeticis se abstineant. Caveant etiam illa Infantes, Mulieres uterogerentes, & Herniis qui afficiuntur. Vomitionem vero adjuvant potiones liquidorum maximè pinguium, quæ nec nimis calidæ, neque frigidæ omnino sumendæ erunt, & corporis motus, quemadmodum navigatio demonstrat. Denique si temporis rationem spectes, licet æstas ab Hippocrate pro usu emeticorum aptior judicetur, attamen omne tempus erit opportunum, modo morbi natura ejus generis remedia efflagitet.

* Lib. x. Cap. 3.

CAP. V.

De medicamentis purgantibus.

κατ' ἐξοχὴν sic dictis.

De Purgantibus κατ' ἐξοχὴν sic dictis.

Purgantia medicamenta vel impropriè sic vocantur, vel quoque propriè, & quidem rectè: illa ὑποκαθαρτικὰ fæces ex intestinis educentia & ἐκκατικὰ ἢ ὑπαγωγὰ, alvum subducentia; hæc vero speciatim καθαρτικὰ φάρμακα validius humores peccantes è corpore deturbantia medicamenta.

Lenitiva quid sint

Lenitiva s. lenientia vulgò dicuntur, quia blandè leniter & sine magna corporis perturbatione noxios humores in primis viis hærentes evacuant: quare vires quoque facilè ea ferunt, ac ea de causa in quacumque ætate, sexu, & morbi tempore securè præscribi & adhiberi possunt.

Quid quò ad dosin observandum.

Ast Nota, ne in minori quantitate exhibeantur, atque ita à natura vincantur, sicque alvus adstricta maneat; neve in majori dosi præscribantur, sicque propriè cathartica medicamenta, non vero lenientia, fiant. Dein ne exhibeantur quoque cibo nondum cocto, sed tantum post cibum jam planè concoctum, & quidem itaut post eorum assumptionem cibus non diu differatur, ne in longiori abstinentia à natura planè vincantur, & ut familiaria in alimentum convertantur, ut rectè monuit Dan. Sennertus lib. 5. institut. medic. part. 2. sect. 1. cap. 5. de purgatione p. m. 688. ac ea de causa sequentia annotanda veniunt.

Ἐκκοπρωτικὰ qua ratione operentur.

Ἐκκοπρωτικὰ id præstant, vel fæces solummodo emolliendo, ut eò facilius à corpore educantur; vel leviter irritando & stimulando, sicque intestina ad majorem imo arctiorem contractionem, motum peristalticum celeriorem, & per consequens contentorum expulsionem adigunt; vel peccantes humores ex primis dictis viis expurgando. Facilè lubricantia, abluentia, & abstergentia, comprimentia, ac erodentia ad dicta reducuntur, imo sub iisdem levi negotio comprehenduntur.

Ἐκκατικὰ quando exhibenda.

Plerumque ἐκκατικὰ præmittuntur catharticis medicamentis juxta Hippocratem aphor. 9. sect. v. corpora, inquit, cum quis purgare voluerit, ea fluxilia facere oportet, & Cl. Celsum lib. 3. cap. 18. pag. m. 154. & 155. ubi, inquit, ab inferiore parte purgandus aliquis est, ventrem ejus solvendum esse, perpetuum in omnibus morbis est: & ut sanguinis missione factâ, sordibus eductis, nihil sit, quod in vasa venæsectione inanita protrudatur, sanguinique evacuato succedat.

Alvus adstricta quid efficiat.

Præscribuntur quoque ut plurimum, cum alvus est adstricta: fæces

fæces enim diutius si retineantur & expelli nequeant, corpus plerumque gravant, capitis dolores gravativos halitibus vaporibusque inde sublatis excitant, nauseam, necnon animi deliquium, præcordiorumque anxietatem, ac eorundem dolorem producunt, appetitum tollunt, χύλωσιν lædunt, febres erraticas excitant, ventris tormina pariunt, insommia, vigiliasque adferunt, sensusque hebetant atque obtundunt, &c.

Fæces emollientia ratione applicationis sunt triplicia: per os enim vel assumuntur, aut umbilico imoque ventri extrinsecus applicantur, aut in anum immittuntur, de quibus capite sexto. *Fæces emollientia quotuplicia*

Irritantia ac intestina stimulantia itidem sunt triplicia, in anum nempe quæ insigmuntur, ut suppositoria, noduli &c. de quibus in seq. vel in illum infunduntur, de hisce videsis caput septimum; vel ventri extrinsecus admoventur. *Irritantia seu stimulantia quotuplicia.*

Peccantes humores è primis viis evacuantia tantum per os varia in forma assumuntur, ex gr. vel in forma decocti, syrupi, pilularum, electuarii, extracti, conservæ, pulveris. *E primis viis evacuantia humores quotuplex.*

Fæces emollientia, quæ per os assumuntur, sunt vel alimenta, vel medicamenta. Inter alimenta excellunt sequentia, lactuca, beta, pruna dulcia, præsertim Damascena, cerasa dulcia cocta, poma subacido-dulcia, addito præsertim anisi semine, elixa aut assa, passulæ Corinthiacæ in primis cum acetosa & butyro si fuerint præparatæ, pinguia jura additis herbis supradictis, vel cremore tartari, serum lactis caprini calidè & affatim potum, lac vaccinum ebutyratum cum pomis subacido dulcibus ac anisi semine coctum, ac calidè usurpatum &c. Inter medicamenta vero pulpa prunorum, f. diaprunum simplex, pulpa tamarindorum, pulpa cassiæ fistulæ recens extracta, aliàs statim acescit, passulæ laxativæ &c. Umbilico imoque ventri extrinsecus, quæ illinuntur, sunt unguenta laxativa: sic pro Infantibus linimentum ex croco & butyro paratur: inter quæ unguenta excellit unguentum de artanita majus Mesue, ut & de colocynthide Avicennæ: sic quoq; conficiuntur ex pulveribus purgantibus & acribus, qui excipiuntur succis scilicet ebuli, sambuci, cucumeris asinini, lacte tithymalorum, cataputiæ, porri &c. felle item taurino, oleo euphorbii, nucleorum persicorum, absinthii, amygdalarum amararum; liquetur nempe hisce in succis oleisque cera flava, pulveresque postmodum inspersi probè misceantur, ac ad consistentiam unguenti reducantur. *Fæces emollientia sunt vel alimenta.* *Vel medicamenta interna.* *Vel externa.*

Singulorum dictorum formulam unam alteramve dabimus Lectoribus studiosis.

For-

Formulæ laxantium f. lenitivorum.

Formulæ medicamentorum lenitivorum f. laxantium.

In forma haustus.

In forma haustus.

In febribus diariis utilis.

℞. *Palp.tamarind.* ℥j. Dissolvatur in f. q. seri lactis dulcis. F. haustus pro una dosi in febribus diariis, alvo in primis adstrictâ, utilis.

℞. *Pulp.prunor. acido-dulc. Caß.fistul. recens extract. ana* ℥iij. *vel* ℥ß. *Juris vervecin.vel Vitulin.non ping.q.f.*MS.F.haustus.

Decocti.

In forma decocti.

℞. *Radic.cichor.*℥jß. *Folior.fumar.*M.ij. *Flor.rosar.pallid.*M.j. *Paßul.Corinthiac.*℥j. *Tamarind.*℥ß. *Semin.anis.f.fœnicul.*℥ij. Coq. in f. q.seri lactis dulcis, in colaturæ ℔jß. dissolv. *Syrup. rosar.solutiv.*℥ij. MS. F.Apozema.

Pilularum.

In forma pilularum.

In ventriculo debili.

℞. *Maß. pilul. Rufi* ℥j. *Ol.menth.stillatit.gatt.* j. MS. F. Pil. no.x.in ventriculo debili utiles.

In capitis doloribus chronicis.

℞. *Maß.Pilul.aloephangin. Aurear.ana* ℈j. *Ol.majoran stillat. gutt.*j. MS. F. pil.no.x.deaurentur, in capitis doloribus chronicis proficuæ.

In febribus tertianis.

℞. *Extract. rhabarb.simplic. Radic.gentianæ ana* ℈j. *Sal.volatil.succin. Armoniac.ana* ℈ß. MS.F.pilul.no.xv. pro 3.dosibus in tertianis febribus.

In forma boli.

In forma boli.

℞. *Pulp.tamarindor. Paßul.Corinthiacar.ana* ℥iij. *Cremor.tartar.*℈ij.MS.F.bolus.

℞. *Diaprun. lenitiv. Pulp. caß. fistul. recens extract. ana* ℥ijß. *Tartar.vitriolat.*℈j. MS. F.bolus.

Conservæ.

In forma conservæ.

In febribus tertianis intermittentibus.

℞. *Conser.flor. persicor. Electuar. è succo rosar. Diaprun. solut. ana* ℥ß. *Diagrid.*℈ß. *Tartar.vitriolat.*℈ß. *Sal. febrifug. ex capite mortuo spiritus salis armoniaci confect.* ℥j. MS.hujus ad nucis moschatæ quantitatem in febribus tertianis intermittentibus mane & vesperi intermissionis die assumat ægrotans.

Pulveris.

In forma pulveris.

In cephalæa, & cephalalgia.

℞. *Pulve.senæ Wieri. Montagnanæ ana* ℥ß. *Ol. rorismar.stillat.gutt.*j. MS. F. pilulæ no.1x Harum vesperi assumant quinque, mane quatuor reliquas, si nempe alvum nondum deposuerint κεφαλαῖα aut κεφαλαλγίᾳ affecti. Descriptio pulverum & primò fenæ Wieri, quæ sequens traditur à Philippo Grulingio in suo florilegio

legio Hippocrateo-Galeno-chymico novo part.5.cap.11.p.m.120.

♃. *Fol.senn.sine stipit.* (stipites enim & flatus & tormina excitant) *Tartar.alb. purgat.vel Cremor.tartar. ana* ℥j. *Diagrid.* ʒij. *Cinnamom.acutissim. Caryophyll.elect. Galang. non carios. Semin. anis.mundat. ana* ʒj. M.S. F. pulvis subtilissimus, cujus dos. ʒj. Descriptio pulveris sennæ Wieti.

2. Pulveris sennæ D. Montagnanæ ibidem. Sennæ Montagnanæ.

♃ *Fol.senn.s.stip.*ʒvij.*Zinziber.alb.Macis ana* ʒiij.*Cinna.acutiss. Tartari,vel ejus Cremor. ana* ʒiss. MS.F.pulvis tenuis, dos.ʒj. ante cœnam.

In forma unguenti. In forma unguenti.

♃. *Unguent.de artanita maj.Mesues,Colocynthide Avicennæ ana* ℥ij. *Fell.taurin. Ol.amygdal. amarar. ana* ℥ß. *Mercur. crud.* ℈iv. Misceantur exactè, totusque venter inungatur, adversus vermes conducit admodum. Contra vermes.

♃. *Pulv.colocynthid. Hier.picr.Galeni.Aloes lucid.ana* ℈j. *Ol. absinth. Nucleor.persicor.ana gutt.x.* Mixtum juglandi indatur, & umbilico imponatur, purgat vermesque interficit.

De purgantibus propriè dictis s.catharticis.

De catharticis propriè dictis.

Primis vulgò dictis viis evacuatis, humoribusque quantitate & nonnunquam quoque qualitate peccantibus, ad purgationem κατ' ἐξοχὴν sic dictam juxta Senem aphor.9.sect.2. & C. Celsum lib. 3.cap.18. præparatis;non incongruum erit καθαρτικὰ φάρμακα speciatim ac propriè sic dicta tradere.

Propriè dicta purgantia (c) assumpta per venas lacteas deducuntur. Cathartica quomodo operentur.

(c) Omnium Medicorum hypotheses ad purgantium vires explicandas adhibitæ triplici potissimum principio innituntur, sympathiæ nempe, antipathiæ, & fermentationi. Hippocrates enim, qui in rebus naturalibus tractioni plurimum tribuit, purgantia humores sibi similes trahere, non secus ac plantæ alimentum sibi proprium ex Terra attrahunt, in lib. de natu. huma. arbitratus est. Sed adeo invisa est illa vox tractionis hodiernis Physicis, ut non alio nomine à Medicis ea opinio reijciatur. Sub antipathia autem militat Asclepiades, & quotquot eum sequuti, qui purgantia humores in putredinem vertere, naturæque molestos reddere putarunt: hoc præcipuè ducti argumento, quod si Homini sano, & inculpatæ valetudinis catharticum porrigamus, talia is excernat, quæ in suo corpore non præextitisse credere par est. Sed quid turpius dici hoc potest, quàm magnam adeo & citam rei excretæ putredinem à purgantium viribus fieri, quum nihil sit apertius, quàm tot tamque diversas substantias ad intestina confluentes, & simul mixtas ac confusas fœtidissimam materiam parere debere? A catharticis enim non modo oris saliva, œsophagi ventriculi & intestinorum mucus, ciborum reliquiæ, succus felleus pancreaticus & glandularum Peyeri in cavo intestinorum simul coacervantur; sed etiam vicinorum viscerum sordes, lympha copiosior ex mesenterio, sanguinis & spirituum particulæ copiosæ evocantur. Sub hac porro classe reponi possunt, qui ad purgantium vires explicandas, vel Archei, vel intestinorum & adjacentium partium irritationem adhibent. Quod tamen satis non esse præter alia demonstrat, quod sæpius intestina in affectibus nonnullis, ut Colica, longè vehementiùs irritentur, neque ideo alicujus humoris insignis evacuatio sequitur. Hinc factum, ut alii fermentationem à purgantium particulis concitatam in subsidium vocaverint, quæ humorum particulas disgregat, attenuat, & per intestinorum poros dispellit. Hæc licet opinio naturæ genio & mori congruentior videatur (quæ in febri-

tur ad cor usque (unde major in corde tunc temporis fit effervescentia vel motus , quod pulsus post assumptum purgans semper frequentior satis superque significare ac probare videtur) indeque per arterias undique deducitur (uti sufficienter constat vel ex lactante, illa enim si purgationem sumpserit , & aliquanto post infantem mammis admoverit, etiam Infans lactans purgatur,) sicque facilius humores peccantes vel à sanguine segregantur , vel hinc inde obvii incisi , & attenuati , &c. ad exitum propelluntur . Materia à sanguine ita segregata, vel alibi incisa attenuatave peccans per ductum pancreaticum biliariumve, atque arterias intestinis insertas, necnon per vasa lymphatica ac salivaria , tandemque per intestina anumque educitur .

Cathartica quid efficiant.

Καθαρτικὰ φάρμακα ergo sunt, quæ humores corpori humano præter naturam insidentes , ac quantitate propriè peccantes per inferiora extrudunt .

Cathartica electivè ita dicta dantur.

Dubium non est , quin habeantur καθαρτικὰ φάρμακα electivè , ita dicta, quia certos quosdam humores , non quod tantum illos , neutiquam vero simul & alios eiiciant , ast quod magis illos quàm alios exturbent . Non equidem uti nonnulli putant vi

Quomodo operantur.

quadam magneticâ & quasi attractivâ ; sed quia , uti antea jam probatum fuit , purgantia per totum corpus diffunduntur, quædam horum , quædam vero aliorum humorum menstrua atque fermenta sunt. Quare plerumque distinguuntur in cholagoga , mela-

Catharticæ quotuplicia.

nagoga , & hydragoga. (f) Χολαγωγὰ, quæ bilem vulgò flavam evacuant

---

febribus unius fermentationis beneficio largiores humorum copias per alvum nunquam non educit) attamen id quoque adjiciendum putamus , quod Cathartici assumpti particulæ primas vias exagitent ; unde oris & œsophagi liquor in ventriculum confluit , ipsius contenta in unam veluti massam cumulantur , liquores fellei pancreatici & lymphatici è suis locis in Intestina irruunt, & Peyeri glandulæ humorem suum capuunt , aptioresque ad sanguinis sordes excipiendas fiunt . Etenim quum vitiosus aliquis humor sanguini intimè commiatus , vel ipsi supernatans insit , qui foras non expellitur, id fit , aut quia nulla est glandula , quæ illum aut ei similem humorem secernat ; aut quiddam est , quod vel glandulas vel sanguinis vasa obstruit ; aut quia deest sanguini velocitas ac fermentatio idonea ; aut quia sanguis vel pravus humor viscidior ac glutinosior est . Si vero ille alicubi iners degat , id evenit , tum quia sanguinis ac spirituum impetus debilior est, quàm ut possit ille in motum cieri ; tum quia tantum roboris in ea parte non est , ut illum valeat expellere . Quum itaque cathartica vitiosum humorem è corpore exturbent , id fieri debet , vel quod glandulam huic humori percolando aptam efficiant ; vel quod ipsius vasa ante obstructa recludant ; vel quod sanguinis motum reficiant , & ejus humoris partes ita divellant aut discerpant , ut per glandulas excerni facilè possint ; vel quod illum alicubi stagnantem ad motum invitent ; vel quia partem ipsam proritant, novisque additis stimulis corroborant. Atque hinc præclari ejus phænomeni , quod aliorum ingenia frustra exercuit , ratio colligitur, cur nempe Cathartica suas vires per alias , quàm per Intestinorum vias , aliquando impendant. Ac idest enim potest, ut vitiosi humoris particulæ discretæ ac discerptæ facilius per renum, aut narium glandulas(quod in Puella Ictero laborante observavi) quàm per intestinorum glandulas viam inveniant .

(f) Hæc licet ex vetustissima quatuor humorum doctrina apud veteres Medicos effluxere, ac proinde eo tantum nomine crimine non vacent ; attamen illa omnino reijcienda non esse rectè putat doctissimus Auctor . Quum enim in purgantium textura aliquod sit discrimen , inter sanguinis elementa maxima discrepantia, atq; inter glandulas ipsas percolationi humorum destinatas nõ levis diversitas; idcirco horum omnium ratione varia esse potest purgantium agendi norma, & me-

cuant: φλεγμαγωγὰ, quæ pituitam craſſoſque pituitoſos humores per inferiora educunt: μελαναγωγὰ, quæ bilem atram ſ. melancholiam è corpore deturbant: ὑδραγωγὰ, quæ ſerum & aquas expellunt. Sic quoque dantur παγχυμαγωγὰ ſeu καθολικὰ ἢ ὁλαγωγὰ, quæ omnis generis peccantes humores per inferiora extrudunt. Cholagoga cathartica ſimplicia.

Cholagoga plerumque hiſce verſiculis comprehenduntur,

Caſſia, manna, tamarindi, ſuccuſque roſarum,
Scammonium, myrobalani, rhabarbarum, aloe.

Notandum, ſcammonium non tam cholagogum, quàm quidem hydragogum eſſe, ut mecum varii teſtantur Practici. De hiſce quatuor utplurimum notantur, 1. electio, 2. qualitas, 3. corrigens, 4. doſis, de quibus admodum prolixè ſcripſere Freitagius in ſua aurora Medicorum lib. 2. cap. 4. 5. &c. Heurnius in ſua methodo, Regius lib. 4. cap. 8. ſuæ medicinæ &c. ad quos benevolum Lectorem remittimus.

Varia ex dictis concinnata ſunt compoſita cholagoga, ut electuarium diaprunum ſolutivum, hieræ picræ Galeni, lenitivum, quod & melanagogum ob ſennam judicatur; ſucci roſarum pallidarum, item nunquam ſatis laudatum cholagogum clariſſimi & experientiſſimi viri Domini Franciſci de le Boe Sylvii, quondam Præceptoris noſtri nunquam non honorandi, quod lib. 1. cap. 2. §. 46. p. 30. hoc modo deſcripſit. Cholagoga compoſita varia.

℞. *Pulp. prunor. acido-dulc.* ℥xx. *Cremor. tartar. Scammon. optim. ana* ℥ij. *Rhabarb. elect.* ʒx. *Cinnamom. acut.* ℥ß. *Santal. citrin.* ʒij. *Sacchar. clarific.* ℥xvj. MS. F. ſ. a. Electuarium. Electuarii cholagogi CLAR. D. SYLVII. deſcriptio.

Catharticum cholagogum Mynſichti ſect. 14. p. 242. in ſuo armamentario medico chymico deſcriptum. Vel quoque in forma ſyrupi, quos inter primas tenent ſyrupus cichorei cum rheo, de rheo ſimplex Sylvii, ut quibuſdam communicavit, en ejus deſcriptionem.

℞. *Rhabarbar. elect. & raſ.* ℥ij. *Cinnamom. acut.* ʒij. Infund. per viginti quatuor horas in aquæ tartariſatæ q. ſ. colaturæ add. *Sacchar. clarificat.* ℥xvj. MS. F. ſyrupus. Syrupi de rheo ſimplicis.

 Rha-

& modo hæc, modo illa particularum ſanguinis claſſis largiori copia diſpelli, modo iſtæ, modo illæ glandulæ ad ſecretionem aptiores reddi. Verum hæc non ita ſumi velim, ut quædam ſint medicamenta, quæ ſolam bilem, alia quæ tantum pituitam ſolerti veluti inquiſitione aucupentur, ac proinde cholagoga, vel phlegmagoga audiant; ſed quod bilem vel pituitam cum aliis humoribus commixtam majori copia propellant. Sic in Caſsia & Manna particulæ ſunt adeo ſubtiles ac tenues, ut fere nullum ventriculo faceſſant negotium, ſed duodeni tunicam magis ſenſibilem proritent, bilemque in ſanguine excitent; ac proinde majorem bilis, quàm alterius humoris excretionem promovent. In gummi Ammoniaco & Agarico, quæ phlegma expellere dicunrur, talis eſt partium textura, ut ventriculo & inteſtinis tenacius adhæreant, eorumque mucum liquidiorem reddant; non ſecus ac Terebinthinæ ob ovi vitello tenacitas adimitur. In Ebulo vero & Jalappa ſunt particulæ adeo urentes, ut in interiori inteſtinorum ſuperficie, fere inſtar ignis ſuper pelle, quamplurimas veſiculas excitent, ex quibus deinde aqua uberi copia prodit. Sed purgantium Theoriam non ſcribimus, tantum, quæ Auctoris mentem illuſtrare poſſunt, adjecimus.

Rhabarbari Zwelferi in sua Pharmacopœa regia classe 2. p.m. 834. Rosarum solutivus &c. Vel in forma tabularum quas inter excellunt tabellæ scammoniatæ gratissimæ Doctiss. Domini Sylvii Praxeos suæ lib.1.cap.2.§.44. sequenti modo præscriptæ.

Tabellarũ scammoniatarum gratissimarum descriptio.

℞. *Cryståll. tartar.* ℥iß. *Diagrid.* ʒiij. *Ol. cinnamom. stillat. gutt.* vj. *Sacchar. alb. in aq. rosacea dissolut.* ℥viij. MS. F.s. a. tabellæ.

Vel in forma extracti, ut extractum cholagogum Quercetani, pilularum aurearum, aloes, scammonii, rhabarbari, ejus præparationem videsis apud Joh. Hartmannum in Praxi chymiatrica lib. 1.cap.3.§.3.p.m.9. Vel quoq; in forma pilularum, ut angelicæ, benedictæ Bejeri, aloephanginæ, aureæ, quæ & pituitam ob trochiscos alhandal purgant; pestilentiales communes &c. Necnon in forma pulveris, ut hieræ simplicis Galeni &c.

Cholagogorum formulæ.

Pharmacorum cholagogorum formulæ.

In forma haustus.

In forma haustus.

℞. *Rhabarb. elect. & pulv.* ℈ij. Rhabarbarum vulgò vocatur jecinoris anima, non solum, sed cum syrupo rosarum solutivo, manna, &c. exhiberi debet, nec porrigendum stranguria affectis, aut ad fluxum hæmorrhoidum pronis, ut testatur Johan. Jonstonus in sua idea medicinæ practicæ lib.3.articul.5. punct.1.p. m. 160. *Mannæ Calabrinæ. Syrup. rosar. solutiv ana* ʒij. *Aq. fœnic.* ℥j. MS.F. haustus.

Contra febres biliosas.

℞. *Electuar. cholagog. Sylvii* ʒiijß. *Sal. absinth. Tarta. vitriolat. ana gr.* xv. *Aq. cichorii q.s.* MS. F. haustus, in febribus biliosis maximè utilis.

Haustus gratissimus ex scammonio.

Sic quoque ex tempore gratissimus è scammonio paratur haustulus, qui maximè à Zacharia Brendelio in sua chymia in artis formam redacta section. 2. digressione secundâ ad caput quartum p. m.74.& 75. laudatur, qualem quoque acutissimus D. Fr. de le Boe Sylvius lib.1.cap.2.§.43.p.27. descripsit his verbis. Præparatur ex tempore optimè scammonium, si conveniente dosi ad grana xij. vel xv. pro ægrorum ætate, aut ad purgationem substinendam majore aut minore aptitudine; si, inquam, scammonium teratur, & tantillum aquæ convenientis, melissæ puta, cichorei, acetosæ, fœniculi, aut similis affundatur, & lacteus liquor terendo elicitus lentè effundatur, atque aquâ novâ vis reliqua simpliciter eliciatur, remanentibus in fundo fæcibus nigrigantibus: hinc prædicto liquori aquæ cinnamomi, alteriusve aromatici ʒij. & syrupi rosar. solutivi, aut similis ibidem ʒij. aut ʒiij. addantur; sicque haustulus gratissimus ægris exhibeatur: qui ut facilius operetur, bonum erit dimidiâ

diâ post haustuli assumptionem horâ ægro cremoris tartari scrupulum unum vel ʒß. ex jusculo propinare.

In forma decocti. In forma decocti.

℞. *Radic.cichor.*℥jß. *Taraxic. cum toto Folior.fumariæ. Acetos.ana* M.jß. *Summitat.centaur.minor.p.*ij. *Flor.rosar.pallidar.*M.j. Coq.in lact.ebutyrat. ad colat. ℥xxx., in quibus dissolv. *Syr.de cichor.cum rheo* ℥iij. MS. F. apozema, in sanguine depurando ejusque æstum compescendo perutile. Ad sanguinem depurandum &c

In forma conditi. In forma conditi.

℞. *Pulp.tamarindor. Conserv rosar. pallidar. ana* ℥jß. *Cremor. tartar.*ʒij.*Scammonii* (quod nunquam vomibundis æstivoque tempore exhibendum. ℈j.) *Spirit.sulphur.per campan.gutt.*iij.*Ol.cinnamom.stillat.gutt.*v. MS.F.conditum, de quo ad castaneæ magnitudinem si exhibeatur, blandè biliosos humores ex ventriculo &c. exturbat. Contrà biliosos humores.

℞. *Pulp.tamarindor.*℥ij. *Elect.è succo rosar.*℥j. *Tartar.vitriolat. Sal.absinth.ana* ʒß. *Diagrid.*℈j. MS. F. conditum, dosis eadem quæ superioris in febribus biliosis conveniens.

In forma boli. In forma boli.

℞. *Pulp.tamarindor.* ʒiij. *Scammonii gr.* viij. *Spirit. sulphur. per campan.gutt.*ij. *Ol.cort.citri gutt.*j. MS. F. bolus.

℞. *Pulp.cassiæ recenter extract.* ʒij. *Rhabarb.elect.*℈j *Ol. anis. vel Fænic.vel Carvi stillat.gutt.*ij. MS.F.bolus.

In forma pulveris. In forma pulveris.

℞. *Rhabarbar.parum vel tantum non tosti*, (quia aliàs virtus ejus consumitur, & nonnisi terrestreitas manet, quare potius adstringentia & stiptica in dysenteria aliove alvi fluxu rhabarbaro addenda, quàm si valde tostum viribusque tum privatum præscribatur) ʒj. *Cinnamom.acut. Nuc.moschat.ana* ℈ß.MS.F.Pulvis, in dysenteria aliove fluxu alvi conveniens. Contra dysenteriam.

℞. *Diagrid.gr.*vj. *Rhabarbar.optim. Cremor.tartar.ana* ℈j. *Ol. anis.stillatit.gutt.*j. MS.F.pulvis.

In forma pilularum. In forma pilularum.

℞. *Extract.rhabarbar. Aloes lucid. Diagrid.ana gr.*vj. *Sal.volatil.succin.gr.*v. *Ol.rorismar.stillatit.gutt.* ij. MS. F. pilul. no.v. deaurentur, conveniunt in motibus epilepticis convulsivis. Contra motus epilepticos.

℞. *Extract.rhei* ℈j. *Laud.opiat.gr.*ß. *Ol.cinnamom.gutt.*j.MS. F.pil.no.v.deaurand.In dysenteria cum successu præscribuntur, simul enim & peccantes humores exturbant, ventriculi intestinorumque tonum restituunt, partesque illas debilitatas corroborant, humorumque peccantium acrimoniam indeque ortos dolores tollunt: quare sequentem hisce inferimus historiam. Contra dysenteriam, acredinem, & dolorem &c.

Mu-

Mulier post fructus horarios avidè sumptos

Mulier quædam triginta quinque circiter annorum fructus horarios, in primis tamen uvas, avidè usurpans, incidit in levem alvi fluxum, & ab horariorum fructuum usu non abstinens, brevi dysenteriam maximè dolorificam perpassa est: quare hujus, atque alterius consilio assumpsit de sequenti condito ter de die ad nucis moschatæ magnitudinem.

Incidit in dysenteriam.

Quare conditum adstringens acidum assumpsit.

℞. *Conser. rosar. rubrar. Miv. cydonior. ana* ℥j. *Ol. vitriol. gutt.* viij. MS. F. conditum.

Undè dolores intolerabiles &c. fuere excitati.

Cujus maleficio intra triduum fuere excitati dolores tam intolerabiles, ut penè in furorem ageretur ægra, ac dolores anxietatesque circa præcordia ita increbruerunt continuò, ut morti vicina ab Adstantibus judicaretur. Vocatus, morbique principio, & quid usurpasset, intellecto, sequens præscripsi conditum.

A quibus omnibus liberata fuit condito.

℞. *Diascord. Fracastor.* ʒß. *Confect. hyacinth.* ʒij. *Corn. cerv. ust.* ʒß. *Cinnam. acut. Nuc. moschat. ana* ℈j. MS. F. conditum, de quo quater quinquiesque de die assumebat ad nucis moschatæ quantitatem: unde præcordiorum anxietas fuit sublata, neutiquam vero dolores imminuti: quare sequens clysma circa vesperam injici curavi, quod

Clystere ex lacte & terebinthina &c.

℞. *Lac. bubul. chalybeat.* ℥viij. *Terebinth. Venet. in duobus ovorum vitellis dissolut.* ʒß. *Diascord. Fracastor.* ʒij. MS. F. clysma; quod alvi fluxum doloresque parum inhibuit, itaut tolerare eosdem posset ægra: idem enema mane iterari jussi, sed nullo effectu: quare sequentes pilulas præscripsi.

Et pilulis ex rheo & laudano &c

Recidivam passa ex frigida cerevisia.

Electuario antidysenterico nostro curata.

℞. *Extract. rhabarb.* ℈j. *Laud. opiat. gr.* j. *Ol. cinnamom. stillatit. gutt.* j. MS. F. pilulæ no. vij. Quibus receptis, alvum quater deposuit, indeque dolores omnes fere fuerunt sublati. Summè ex diuturnis ac frequentibus dejectionibus sitiens, cerevisiam frigidam avidius hausit, unde alvi fluxus rediit, qui brevi sequenti electuario antidysenterico nostro fuit curatus, cujus quoque usum aliquandiu postea repetivit.

Electuarium antidysentericum nostrum.

Electuarii antidysenterici nostri descriptio.

℞. *Cinnamom. acutissim* ℥ij. *Corall. rubr. præpar. Corn. cerv. præpar. Santal. rubr. pulverisat. Flor. balaustior. ana* ℥j. *Nuc. moschat.* ʒvij. *Sanguin. dracon. Terræ vitriol. dulc. ana* ʒß. Fiat pulvis tenuissimus, cui admisc. *Mell. virgin. Conserv. rosar. rubr. ana q. s.* MS. F. electuarium, dos. ad ʒj. vel ʒjß.

Plures huic similes historias ægrorumque exempla hisce addidissem, nisi timerem, ne unum idemque, mutatis solummodo ægrorum nominibus, referam. Quare satius esse duco, ut ad φλεγμαγωγὰ transeam; quæ

Phleg-

Phlegmagoga hisce vulgò versiculis continentur,

Carthamus, agaricus, turbith, mechoaca, jalappa,
Emblica, bellirica, chebulæ, colocynthis amara,
Hermodactylus, euphorbium, opopanax, sagapenum.

Plegmagoga catharrica simplicia.

Quatuor quoque de hisce, ut de cholagogis, notanda; quare inspiciantur Auctores supra nominati, qui de materia medica satis prolixè scripsere.

Varia passim occurrunt composita φλεγμαγωγά, quia vero tanta eorum messis est, ut propemodum eorum multitudine obruatur Medicus, illique propter copiam sit nonnunquam inopia, non inutile duximus, usitatiora, eorumque formulam unam alteramve tradere. Quæ inter phlegmagoga 1. nobis occurrit electuarium diacarthamum, hiera diacolocynthidos, diaphœnicon, item sequens.

Phlegmagoga composita varia eaque septuplicia.

℞. *Uvar. passul. in aqua coctar. expressar. & ad pulpæ consistentiam evaporatione seu coctione redactarum* ℥xij. *Turbith gummos. Agaric. alb. & levissim. trochiscat. ana* ℥ij. *Euphorb. correct. Trochisc. alband. ana* ʒij. *Rad. mechoacann.* ℥j. *Sem. anis.* ℥ß. *Macis* ʒij. *Ol. cinnamom stillatit.* ℈ß. *Tartar. vitriolat.* ʒv. *Sacchar. clarificat.* ℥xvj. MS. F. electuarium.

Electuarii phlegmagogi descriptio.

2. Syrupus de colocynthide Cl. Dom. Sylvii.

Syrupi de colocynthi de D. Sylvii descriptio.

℞. *Pulp. colocynthid. à seminibus mundat.* ℥j. Infund. per viginti quatuor horas in aq. tartarisat. s.q. addendo colaturæ. *Succ. glycyrrhiz. inspissat.* ℥ß. *Sacchar. clarific.* ℥xvj. MS. & sub finem coctionis addatur *Tinctura cinnamom.* ℥ß. MS. F. syrupus.

Diacolocynthidos Domini Johannis Freitagii, quem lib. 2. cap. 33. de colocynthide p.m. 338. & 339. in sua aurora Medicorum descripsit sequenti modo.

Diacolocynthidos D. Freitagii descriptio.

℞. *Turpeth. gummosi Pulp. colocynthid. ana* ℥jß. *Fol. senn. Alexandr. mundat.* ℥ijß. *Epithym. Fumar. Scabios. ana p.* jß. *Cinnamom. interior. acutiss. Zinzib. alb. ana* ʒjß. *Caryophyllor.* ʒj. *Mastich.* ℈ij. Affunde aquæ fumariæ partes duas, cinnamomi partem unam, macerentur horis viginti quatuor in calid. M. B. dein colentur sine forti expressione, & speciebus novas affunde aquas, donec omnem tincturam extraxeris, tincturas misce, & per chartam transcola, donec fæces & viscositas omnis separata sit: dein adde *Sacchari albissim. part.* ij. *Syrup. rosat. solutiv. uncias aliquot.* Coque in leni balneo, & destillando dein separa liquorem ad consistentiam syrupi. Maximè Auctor hunc syrupum ab ℥j. ad ℥ij. exhibitum commendat in ischiade, articulorum doloribus, hydropicorum aquis educendis, cerebrique & nervorum malis pertinacioribus.

In quibus affectibus in primis conveniat.

Diacnicu, diacarthami cujus veram præparationem tradidit Zwelferus in sua Pharmacopœa Augustana classe 2. de syrupis purgantibus pag.m. 110.

3. Tro-

3. Trochisci agarici, alhandal, quorum genuina & brevissima eosdem conficiendi methodus quoque extat apud doctiss. D. Zwelferum in suis animadversionibus circa Pharmacopœam Augustanam classe 12. de trochiscis pag. m. 384.

4. Extractum phlegmagogum Quercetani, in cujus præparatione satis esset spiritum vini, quàm aquam cinnamomi speciebus affundere, majoris enim tum erit efficaciæ & virtutis. Agarici, diacarthami Andernaci, &c.

5. Resina colocynthidis, tubith, mechoacannæ &c.

6. Spiritus, ut spiritus vitæ aureus Rulandi, cujus admirandam vim ita Auctor in suis curationibus extollit, qui nonnisi tinctura colocynthidis &c. sequenti modo præparata esse putatur.

Spiritus aurei Rulandi descriptio.

℞. *Pulp. colocbyntid.* ℥v. *Gumm. bdell. Tragacanth. Arabic. ana* ʒjß. *Rhabarbar. elect. Cinnamom. acut. ana* ʒij. *Spir. vin. optim.* ℥xviij. *Vini malvatic.* ℥viij. MS. Stent in infusione in loco calido per triduum vitro benè clauso & obturato, dein exprimatur fortiter, coleturque per chartam emporeticam, dosà ʒij. ad ℥ß. & ultra.

7. Pilulæ agarici, cochiæ, fœtidæ majores Mesuæ, de sagapeno Horstii &c.

8. Pulveres, ut diaturbith cum rheo, phlegmagogus Quercetani lib 2. pag. 390. descriptus.

Catharticorum phlegmagogorum formulæ.

Phlegmagogorum pharmacorum formulæ.

In forma haustus.

In forma haustus.

Contra quartanam.

℞. *Elect. phlegmagog.* ℥ß. *vel* ʒv. *Tartar. vitriolat.* ℈j. *Sal. armoniac.* ℈ß. *Aq. petrosel. q. s.* MS. F. haustus, in quartanæ principio.

℞. *Agaric. elect. Turbith gummos. ana* ʒjß. *Macis Zinzib. alb. ana* ℈ß. Infund. per noctem in s. q. vini albi, mane colaturæ expressæ add. *Syr. de colocyntbide Sylv.* ℥ß. MS. F. haustus.

In forma decocti.

In forma decocti.

Contra morbos pituitosos chronicos.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥iij. *Rad. apii Levistic. ana* ʒiij. *Baccar. junip. Lauri ana* ℥ß. *Pulp. colocyntb.* ʒj. *Rad. mechoacann. Turbith gummos. ana* ℥ß. *Sem. fœnic. dulc.* ʒjß. Coq. s. a. in s. q. aquæ puræ per sex septemve horas, vasis optimè clausis, colaturæ ℔jß. add. *Spirit. salis armon.* ℈j. *Aq. theriacal. compos.* ℥j. *Syr. de colocyntbide* ℥ij. MS. F. Apozema, multum in morbis pituitosis chronicis præstans.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥iij. *Rad. imperator.* ʒij. *Irid. Florentin.* Me-

Mechoacann. ana ℥iij. *Fol. majoran. nobil. Rorismarin. ana M.*iß. *Baccar. laur.*℥ß. *Sem. cartham. in petia ligat.* ℥iij. *Turbith gummos. Agar. alb. & leviß. ana* ℥ij. *Hermodactyl.* (qui dicuntur quoque arthriticorum theriaca) ℥ß. *Cardamom. major. Cubeb. ana* ℥iß. Concisa & contusa coquantur vasis clausis in aq. puræ q. s. per quinque quatuorve horas in colaturæ ℔ij. dissolv. *Syr. de colocynthide* ℥iij. *Aq. antiparalytic.* ℥ij. *Spirit. salis armon.* ℥ß. MS. pro apozemate purgante, de quo assumat paralysi spasmove laborans mane ad uncias tres quatuorve, prout facilè difficulterve alvum deponat æger, quod multum talibus in casibus præstat. Contra paralysin & spasmum.

In forma conditi.

♃. *Electuar. diacartham. Phlegmagog. ana* ℥j. *Sal. absinth. Armoniac. ana* ℨß. *Tartar. vitriolat.*ℨj. *Rad. gentian. pulv. Jalapp. ana* ℨiß. MS. F. conditum summè amaricans: sumant de hoc condito febri quartanâ tertianâve intermittente laborantes jejuno stomacho nucis moschatæ vel paulò ultra magnitudinem. In forma conditi. Contra quartanam, &c.

♃. *Elect. diacartham. Conf. hamech. ana* ℥vj. *Sal. volatil. succin.*ℨß. *Ocul. cancr. contus. & pulveris.*ℨj. *Rad. jalapp.* ℨiß. *Ol. lavendul. gutt.*vj. MS. F. conditum in epilepsia motibusque convulsis conveniens: quare sequentem casum hisce inserere libuit. Contra motus epilepticos &c.

Juvenis quispiam viginti quatuor circiter annos natus ex gravi mœrore incidit in summam præcordiorum anxietatem, dein sitim, capitis dolorem gravativum, ac subinde quasi perterebrantem: quare cujusdam consilio quotidie bis terve cum haustulo vini cerevisiæve assumpsit olei vitrioli guttulas octo, novem, decemve, prout sitis magis minusve urgeret, unde curationis loco in varios motus epilepticos convulsivos incidit, præcordiorumque anxietas tantum incrementum cœpit, ut nonnunquam respiratio fere auferretur, ac brevi singulis septimanis motibus epilepticis affligeretur, imo tandem bis terve in septimana. Vocatus dicta cum intellexissem, omnia acida, austera, cruda, fructus horarios, lac ebutyratum &c. interdixi; ac alvus quia utplurimum per triduum quatriduumve, nonnunquam & longius, fuerat adstricta, primò conditum ultimum præscripsi, unde & alvum quotidie bis deposuit, & anxietas imminuta est, imo post duos menses nec præcordiorum anxietatem convulsivosve motus unquam percepit ægrotans, qui usurpaverat tantum quotidie vesperi uncias tres de sequenti vino medicato. Juvenis ex mœrore in præcordiorum anxietatem &c. incidit. Post assumptum oleū vitrioli. Epilepsiâ correptus fuit. Interdictis acidis, austeris &c. Condito purgante ultimo.

♃. *Rad. angelic. Valerian. sylvestr. ana* ℥ij. *Galang. Calam. aromat. ana* ℨiß. *Fol. menth. crisp. Majoran. nobil. Rorismarin. ana* M. j. *Rutæ* M. ß. *Flor. pæon. Hyperic. ana* p. ij. *Sem. pæoniæ* ℨiij. *Nuc. moschat. Cardam. minor. Cort. aurantior. ana* ℨiß. Et vino medicato curatus fuit.

Concisa & contusa indantur vitro cantharove lapideo, & affundantur *Vin. gallic. pint.* iv. Ac post justam digestionem usurpavit hoc medicatum vinum.

In forma boli.

In forma boli.

℞. *Elect. diaphœnic.* ℥ij. *Resin. mechoacann. gr.* vj. *Tartar. vitriolat. gr.* xv. *Ol. febrifug. sequent. gutt.* ij. *Sal. absinth.* ℈ß. MS. F. bolus, in febribus intermittentibus perquam utilis per inferiora tantum, nonnunquam vero & per superiora simul purgans.

Contra febres intermittentes.

Olei febrifugi descriptio.

Dicti olei febrifugi descriptio.

℞. *Antimon. crud.* ℥viij. *Sal. armoniac.* ℥vj. Comminuatur seorsim amborum pulvis, misceantur dein exactè pulveres, & ex cucurbita terrea igne moderato, ut artis est, sublimentur, floresque in alembicum ascendentes eximantur, lapidique in cella imponantur, & in liquorem sponte reducentur lapidi impositi flores, qui liquor colligatur, filtretur, & usui servetur. Hujus liquoris dosis est à guttulis iij. ad viij. in convenienti vehiculo.

Multum in febribus diuturnis præstat hoc oleum febrifugum per deliquium dicto modo præparatum, in primis si exhibeatur una cum extracto ex radicibus gentianæ & corticibus rasuràve guajaci &c. confecto: quare sequentem, multorum loco, casum hisce addere nemo ægrè feret.

Vir ex tertiana febri in quartanam incidit

Vir quispiam quadraginta quinque circiter annos natus circa autumnum ex tertiana intermittente maximo cum frigore paroxysmo adventante diuque durante incidit in quartanam intermittentem: quare varia vomitoria, purgantia, ac sudorifera febrifuga usurpavit, ast frustaneo eventu; donec tandem vere appropinquante sequentem pulverem purgantem antifebrilem usurpaverit, unde sex septiesve optimè alvum deposuit.

Vere appropinquante.

Pulvere purgante antifebrili.

℞. *Pulv. jalapp.* ℈j. *Sal. absinth. Volat. succin. ana* ℈ß. *Tartar. vitriol. gr.* xv. *Ol. fœnic. gutt.* ij. MS. F. Pulvis.

Quo assumpto ac ter iterato febris propemodum euanuit, imo post venæsectionem à quartana omnino fuit curatus: ac sequens quod C. Celsus in curatione duarum quartanarum lib. 3. cap. 16. p. m. 147. monet, maximè servandum ac neutiquam oblivioni tradendum præcipi, nempè si, inquit, febris quievit, diu meminisse ejus diei convenit, eoque vitare frigus, calorem, cruditatem, lassitudinem; facilè enim revertitur, nisi à sano quoque aliquamdiu timetur. Quod brevi quoque evenit, nam flocci præcepta pendens, intra tres septimanas in eandem febrem, ast respectu frigoris ac lumborum doloris graviorem incidit, paroxysmo

Et venæsectione curatus.

Diu meminisse oportet diei paroxysmi.

Aliàs facilè recidivam patiuntur.

soli-

solito die horâque adventante. Dictis vero remediis neutiquam febris cessit; quare ipsi cortex Indicus, china china dictus, ab alio Medico fuit exhibitus, ast frustraneo quoque eventu. Circa autumnum omnia medicamenta aversatus, incidit in quartanam duplicem, ac eâdem sesqui anno adhuc laboravit; quare iterum antea usurpatis & à me exhibitis medicamentis rursus uti proposuit. Pulverem ergo supradictum iterum assumpsit, ac ter quaterve iteravit, unde nonnisi una discessit febris, remanente altera, nempe qua primò fuerat afflictus: ad quam tollendam nonnisi frequentem sudores blandè ast copiosè excitantem bolum maximè & summè amaricantem duabus ante paroxysmi accessionem horis in haustulo vini calidi dissolutum usurpavit. Quod etiam evenit huic ægro. Quare omnibus frustra adhibitis.

℞. *Extract. febrifug. nostr.* ℥ß. *Sal. febrifug. ex capite mortuo post spiritus salis armoniaci destillationem solutione, filtratione, ac exhalatione confect. gr.* xv. *Ol. febrifug. gut.* iv. MS. fiat bolus. Quo assumpto ac usurpato febris discessit, ac ab eâdem manet liber. Tandem bolo sudorifero curatus.

Descriptio extracti febrifugi nostri.

Extracti febrifugi nostri descriptio.

℞. *Rad. gentian.* ℥iij. *Imperator. Aristoloch. rotund. ana* ℥ß. *Fol. rutæ* M. iß. *Absinth. Centaur. min. Scord. ana* M. j. *Rasur. lign. guajac.* ℥iß. *Cortic. ejusd.* ℥ß. *Fraxin.* ℥j. *Nuc. Moschat. Extremit. cort. aurantior. ana* ʒij. Concisis & contusis affundatur spir. vini rectificat. q. s. ad trium quatuorve digitorum transversorum supereminentiam, ac in loco tepido tinctura digerendo extrahatur, decantetur, novusque alius rectificatus vini spiritus affundatur, quod tamdiu ac toties repetatur, donec omnis vis & tinctura ex speciebus sit extracta, tincturæque omnes filtratæ misceantur invicem; ac ex cucurbita in M. B. lentè abstrahatur spiritus (eidem usui inserviens) ferè omnis, remanens effundatur in vas vitreum &c. cui admisceatur sequens pulvis.

℞. *Myrrh. rubr.* ʒij. *Croci optim.* ʒj. MS. F. pulvis tenuissimus, ac ad consistentiam extracti lentissimo igne reducatur, & ad usum servetur.

In forma pulveris. In forma pulveris.

℞. *Pulv. phlegmagog. Querc.* ʒß. *Resin. mechoacann. gr.* vj. *Tartar. vitriolat.* ℈ß. MS. F. Pulvis.

℞. *Rad. mechoacann. Turbith gummos. ana* ℈j. *Resin. colocynthi. gr.* v. *Tartar. vitriolat.* ℈ß. *Ol. anis. vel Macis stillat. gutt.* j. MS. F. pulvis.

In forma pilularum. In forma pilularum.

℞. *Extract. phlegmagog. Quercet.* ℈j. *Trochiscor. albandal*

 Resin.

Resin. agaric. ana gr. v. *Ol. macis gutt.* j. MS. F. pilul. no. vij. pro una dosi in fortioribus.

♃. *Maß. pilul. cochiar. Aurear. ana* ℈ß. *Trochis. albandal gr.* vj. *Ol. majoran. vel Rorismar. uel Succin. gutt.* ij. MS. F. pil. no. v. in affectibus capitis chronicis proficuæ.

Contra affectus capitis chronicos.

♃. *Maß. pilul. fœtidar. major.* ℈j. *Trochisc. albandal Castor. optim. ana gr.* viij. *Ol. Succin. gutt.* ij. MS. F. pilul. no. vij. in lethargo, menstruis retentis, ac suffocatione hypochondriacâ, ubi præcesserint nempe acido-austeros humores corrigentia ac temperantia admodum utiles. Transeo jam ad melanagoga.

Melanagoga cathartica simplicia

Melanagoga itidem in sequentibus versiculis vulgò comprehenduntur.

Sunt indæ balani, lazuli lapis, armeniusque,
Senna, polypodium quernum, belleborusque, epithymum.

De hisce quoque, ut de cæteris dictis catharticis pharmacis, quatuor notanda.

Quid notandum in myrobalanis.

NOTA: myrobalani à quibusdam pro specifico antidysenterico habentur remedio, ut testatur I. Freitagius in sua aurora Medicorum Galeno-Chymicorum lib. 1. cap. 17. p. m. 261.

In lapide armenio.

Lapis armenius stomachum subvertit, & per vomitum contenta educit; quæ tamen vis, & energia multifariâ collutione iteratâ, (signum perfectæ loturæ est, cum aqua non amplius calore saporeque inficitur) perit, sicque non amplius nauseam & anacatharsim concitat, ast blandè & sufficienter tamen bilem atram s. melancholiam, teste Plateario, expurgat.

In sennæ foliis.

De Senna notatur, quod sit pharmacum senibus, pueris, gravidis, delicatis, imbecillibus, omnique penè ætati omnino conveniens, naturæ familiare & domesticum, infestæ cujuscunque qualitatis expers &c. nec quoque orificium ventriculi ejusve substantiam intestinave offendit, ut quidam ex quadam inter gustandum adstrictione ac amaritie perceptâ malè collegerunt.

In helleboro.

Quàm meticulosi sunt nonnulli in usurpatione hellebori sive in substantiâ, sive infusione, extractioneve &c. itaut numquam illum exhibeant. Ast ridet meritò ineptam eorum formidinem Matthiolus, qui helleboro uti verentur, seque vel sexcentis hominibus ejus dilutum absque ullo incommodo exhibuisse testatur: cujus etiam unicâ exhibitione tempestivè & methodicè administratâ quartanarii percurati sunt, teste Johanne Freitagio ex Matthiolo in sua aurora medicorum Galeno-chimicorum lib. 2. cap. 20. p. m. 274.

In Epithymo & polypodio.

Epithymum & polypodium quernum Morellus in suo tractatu de materia medica classe purgantium tertia p. m. 62. inter aperientia, non vero purgantia meritò numerat.

In-

Inter μελαναγωγὰ excellit primò Electuarium lenitivum, hamech, diasennæ Nicolai, item sequens.

Melanagoga composita varia eaque sextuplicia.

Electuarii melanagogi descriptio.

℞. *Uvar. passular. Corinthiacar. in aqua coctar. expressar. & ad pulpæ consistentiam evaporatione redactar.* ℥xij. *Folior. senn. mundator.* ℥jv. *Extract. hellebor. nigr. per spiritum vini rectificatum* (juxta Zwelferum in suis animadversionibus in Pharmacopœam Augustanam classe 7. de extractis p.m. 249.) *confect.* ℥ij. *Diagrid. Sem. fœnic. dulc. ana* ℥ß. *Zinzib. elect.* ʒij. *Ol. cinnamom. stillat. Anis. ana gutt.* x. *Sacchar. clarificat.* ℥xvj. MS. F. s. a. electuarium, cujus dosis à ʒjß. ʒij. ad ℥ß.

Passulæ purgantes. 2. inter syrupos, syrupus Matthioli ex senna viridi compositus; item syrupus sennæ Fioravanti, necnon de senna Zwelferi in sua Pharmacopœa regia classe 2. p.m. 834. & ejusdem loco citato de helleboro nigro. 3. inter extracta, extractum melanagogum Quercetani, item foliorum sennæ, in primis si in extractione additum fuerit oleum tartari per deliquium, hellebori nigri &c. 4. inter tincturas, tinctura lapidis lazuli, foliorum sennæ, hellebori nigri oleo tartari per deliquium acuta, nec minimas inter tincturas hasce purgantes tenet tinctura illa Anglica, vulgò elixir salutis, quod non tantum melanagogum, sed & cholagogum simul ob rhabarbarum judicatur, humores pituitosos viscidos incidendo, bilem purgando, flatus discutiendo, stomachũ roborando &c. Pluribus quia profuit, & in frequenti usu, descriptionem addidi.

Elixiris salutis descriptio.

℞. *Radic. enul. campan. Glycyrrhiz ana* ℥ij. *Folior. senn. mundat.* ℔ß. *Semin. anis. Coriandr. Rasur. lign. guajac. ana* ℥ij. *Uvar. Corinthiac. ab arillis purgat.* ℔j. *Granor. chermes Rhabarbar. optim. ana* ʒvj. Concisis atque contusis affund. *Spirit. vini optim. pint.* vij. Digerantur simul vasis optimè clausis in arena calida per octiduum, quotidie semel bisve circumrotando & movendo vas, dein fortiter exprimatur, & per manicam Hippocratis filtretur, vel juxta nonnullorum opinionem tantum decantetur, & tinctura usui servetur, de qua cochleare unum duo vel tria vesperi cubitum iturus &c. assumat.

Fæcibus si cerevisia dulcis affundatur, & per biduum triduumve in loco calido servetur, exprimatur, vel solummodo decantetur, leviter alvum movet, flatusque discutit.

5. Inter pilulas, tartareæ seu melanagogæ Quercetani, quarum descriptio quoque exstat apud Johannem Schroderum in sua Pharmacopœa medico-chimica lib. 2. cap. 73. p.m. 259. lapidis lazuli Mesuę, melanagogæ Hadriani Mynsichti in suo armamentario medico-chimico sect. 6. de catapotiis p. 148. 6. inter pulveres, diasennæ Montagnanæ, Wieri, Brassavoli, Andernaci &c.

Me-

Melanagogorum catharticorũ formulæ.

Melanagogorum pharmacorum formulæ.

In forma hauſtus.

In forma hauſtus.

Contra menſtrua ſuppreſſa.

℞. *Electuar.melanagog.*℥iij. *Tartar.vitriolat.*℈ß. *Sal. artemiſ.* ℈j. *Succin.volatil.*℈ß. *Aq.puleg.q.ſ.* MS.F.hauſtus, in menſtruis ſuppreſſis.

Quartanam in principio

℞. *Extract.fol.ſenn.*℈j. *Pulver.diaſenn. Montagnanæ* ʒß. *Sal. rutæ gr.xv. Sp.ſalis armoniac.gutt.x. Aq.fænic.q.ſ.*MS. F.hauſtus in quartanæ principio.

In forma decocti.

In forma decocti.

℞. *Rad.polypod.quercin.* ℥ß. *Apii Angelic. ana* ʒiij. *Hellebor. nigri. Fol.ſenn.ſ.ſtip.ana* ʒvj. *Summit.centaur.min. Eupator.cannab.ana* M.j. *Sem.fænic.dulc.*ʒij. *Tartar. crud. Extremit.cort.aurantior.ana* ʒjß. *Macis* ʒj. Conciſa atque contuſa coquantur in ſ.q aq.puræ vaſis optimè clauſis, in colatur.℥xxv. diſſolv. *Syr.diacnicu, de ſenna Zwelferi ana* ℥jß. *Aq. theriac. compoſ.* ℥i. *Sp.ſalis armon.*ʒß.MS.F.apozema, in affectibus chronicis, hypochondriacis &c.proficuum, mane uncias duas treſve &c. pro ægroti viribus aut Medici intentione aſſumat morbo chronico hypochondriacove affectus.

Contra affectus hypochondriacos chronicos.

℞. *Rad.imperator. Irid. Florentin. Acori veri. ana* ʒiij. *Hellebor. nigr.* ℥ß. *Herb. chamædr. Chamæpith. Fol. roriſmar. Salv. ana* M.j. *Senn. mundat.* ℥j. *Flor. hyperic. p.* iij. *Hermodactyl.* ʒvj. *Cardam. min. Cubeb. Extrem. cort. aurant. Tartar. crud. ana* ʒij. Conciſa atque contuſa coq. in ſ.q. aq. puræ vaſis quàm arctiſſimè clauſis, in colatur.℔ij.diſſolv *Aq.antiparalytic.* ℥iij.*Spir.ſalis armonia.*ʒj. *Syr.de Helleboro nigro Zwelferi* ℥ij. MS.F.apozema antiparalyticum &c.

Contra paralyſin.

In forma conditi.

In forma conditi.

℞. *Elect.lenitiv.*℥jß. *Melanagog. Confect. hamech. ana* ℥j. *Extract.fol.ſenn.*ʒj. *Tartar.vitriolat.*ʒß. *Ol.aniſ.gutt.*v. MS.F. Conditum, doſis ad nucis moſchatæ quantitatem.

Contra quartanam.

℞. *Paſſul.purgant.*℥ii. *Elect.melanagog.*℥j. *Extract.hellebor.nigr.*ʒij. *Sal.armoniac.pulver.*ʒi. *Pulv.ſenn.Wieri* ʒjß. MS.F. conditum, doſis ut ſupra in febribus quartanis utile.

In forma boli.

In forma boli.

℞. *Electuar.melanag.*ʒjß. *Pulv.diaſenn. Montagnanæ* ʒß. *Ol. fænic.gutt.*j. MS.F.bolus.

℞. *Confect. hamech.* ʒij. *Extract.fol.ſenn. Tartar. vitriol. ana* ℈ß.

℈ß. *Ol.cinnamom.stillatit.gutt.*j. MS.fiat bolus.

In forma pulveris. — In forma pulveris.

♃. *Pulv.diasenn.Wieri* ʒj. *Sal. absinth.* ℈j. *Tartar. vitriolat.* ℈ß. MS.F.pulvis, in vermibus & febribus. — Contrà vermes & febres.

♃. *Pulv.melanagog.Quercet. Diasenn.Montagnanæ ana* ʒß. *Resin.jalapp.gr.*iij. *Ol.menth.stillatit.gutt.*ij. MS.F.pulvis.

In forma pilulari. — In forma pilularum.

♃. *Extract.fol.senn. Hellebor.nigr.ana* ℈ß. *Diagrid.gr.*v. *Ol. cort.aurantior.gutt.*ij. MS.f.pilul.no.v.

♃. *Mass.pilul.tartar s.melanag.Quercet. Castor.pulv. Sal. succin.volatil.ana* ℈ß. *Extract fol.senn. Resin.colocynthid. ana gr.* xv. *Ol.sabin.vel Succin.gutt.*iij. MS.F.pilul.no.xxi.in menstruis provocandis proficuæ, si vesperi post cœnam quinque &c.exhibeantur. — Ad menstrua provocanda.

Sequuntur ὑδραγωγὰ, quæ quoque

Hydragoga sequentibus contenta versiculis vulgò traduntur. — Hydragoga cathartica simplicia.

Esula, gratiola, atque ireos succus, mechoaca,
Post ebuli semen, succus, cortexque, elaterum,
Soldanella virens, cum gummi gutte, jalappa.

Quatuor quoque, ut de supradictis catharticis, de his veniunt notanda.

NOTA: esula minor inter omnes tithymalli species in usu est, quia tam vehementer ac acriter non operatur, quàm quidem vulgò aliæ tithymalli species: non tamen nisi correcta in usum recipitur, quia cordi, hepati, ventriculo, visceribusque cæteris noxia, illisque alioquin vim inferret, ac dysenteriam excitaret, tormina ventris intolerabilia acredine, qua prædita est, pareret, hæmorrhoidumque fluxum brevi induceret &c. A tempore collectionis brevi imo intra mensem ne usurpetur, aliàs facilè dicta mala sequerentur: quare satius est post semestre minori cum periculo metuque eandem usurpare. Vulgò Rusticorum robustorumque corporum purgans ac remedium vocatur. Caveant ergo sibi ab illius usu, qui tenerioris sunt constitutionis calidiorisque temperiei, quia & febres phthisimque producere observarunt nonnulli. — Quid observandum in esula.

Gratiola ita suâ acredine stomachum cæteraque viscera interiora vellicat irritatque, ut summa cum violentia contenta per superiora ac inferiora expellantur: quare quoque nonnisi correcta ac robustioribus exhibenda. — In gratiola.

Iris & quidem nostras, hîcque tenendum. — In iride.

Laudamus reliquas, sed nostris utimur herbis,
Dummodo cæruleo radix sit flore comata.

Hujus succus ex radice expressus in primis in usu est, ast pueris, senibus, & gravidis vix tutus, his enim menses movet, illis autem

autem viribus validior est. Coctione iridis vim purgatricem perire experti asserunt. Per superiora & inferiora summâ non raro violentiâ operatur: quapropter Rufus Ephesius parcè accipiendam & exhibendam iridem monet.

In elaterio. Elaterium Theophrasto optimum, quod vetustissimum; Paulo Æginetæ vero quod anno antiquius non est: vehemens admodum purgans, menses simul movens, fœtumque interimens; quare rarus ejus est usus & nonnisi robustissimis idque correctum exhibendum corporibus: incorrectum exhibitum tanta cum vehementia per superiora simul, & inferiora operatur, ut purum putum sanguinem supra & infra dejecerint nonnulli.

In soldanella. Soldanellam rhabarbari consortio mirè gaudere perhibent, summumque in educendis hydropicorum aquis esse remedium testantur Brassavolus Ferrariensis, Erastus in tomo suo quarto antiparacelsico, Fernelius, Forestus, Pereda, Gatinaria &c.

In gummi gutte. De gummi gutte inspiciatur Michaelis Reudenii epistola de novo gummi purgante ad D. Joh. Adamum Schwartzium Medicum Vinariensem, nec non Johannis Petri Lotichii discursus theorico-practicus de gummi gutta, sive laxativo Indico, qui satis abundè de eo scripsere.

Hydragoga cathartica composita varia, eaque sextuplicia. Inter ὑδραγωγὰ composita primariò præcellunt sequentia: ac quidem primò electuarium hydragogum acutissimi doctissimique viri Domini Fr. de le Boe Sylvii quondam Præceptoris ac Promotoris nostri in sua Praxeos medicæ idea nova lib. 1 cap. 7. §. 55. p. 70. sequenti modo præscriptum.

Electuarii hydragogi Cl. D. Sylvii descriptio. ℞. *Baccar. junip. in aq. coctar. expressarum, & ad pulpæ consistentiam redactar. Pulp. tamarindor. ana* ℥jv. *Rad. jalapp.* ℥jß. *Scammon. elect.* ℥j. *Cinnamom. acutissim. Sem. fœnic. dulc. ana* ʒij. *Sacchar. clarificat.* ℥x. MS. F. s. a. electuarium, hujus dosis in adultis à ʒij. ad ℥ß.

Hydragogi Zwelferi descriptio. Hydragogum Johannis Zwelferi in sua Pharmacopœa regia classe 4. p. m. 839. hoc modo traditum.

℞. *Rad. ebuli Cort. median. sambuc. ana* ℥iij. *Rad. asari* ℥j. *Cucum. asinin.* ℥ij. *Fol. bellebor. nigr. Herb. gratiæ Dei ana* ℥j. *Sem. ebuli* ℥jß. Incisa & contusa coquantur in aquæ simplicis q. s. ad libras duas circiter, factâ colaturâ & expressione, decoctum clarificetur, cui admisceantur *Sacchari alb. Mellis despumat. ana* ℥x. Coquanturque rursus ad satis crassam consistentiam, in fine adde *Elaterii sive succi cucum. asinini inspissat.* ℥ß. *Pulv. jalapp.* ℥iij. *Gummi gamandræ* ℥ß. *Cinnamom. optim.* ʒvj. *Caryophyllor. Nuc. moschat. ana* ℥ß. MS. F. electuarium, dos. à ʒj. ad ʒij. aut ʒiij.

Hydragogum Referi, quod maximè in hydrope &c. commendatur:

tur: hydragogum minus Johannis Fernelii lib. 7. method. medendi p.m. 118. descriptum: hydragogum ex iride Wieri, cujus sequens est præparatio.

℞. *Succ. radic. ireos nostrat.* ℥iij. *Rad. galang. Zedoariæ ana* ℥ij. *Cinnamom. Caryophyllor. ana* ℥iß. *Brassicæ marin.* ℥ß. *Mellis despumati q. s.* MS. F. electuarium. Hydragog. ex iride Wieri descriptio.

2. Syrupus de absinthio hydragogus Johann. Zwelferi in appendice in Pharmacopœam Regiam p.m. 112. item syrupus hydragogus ejusdem loco citato p. 115. ut & Hieronymi Montui de Soldanella, necnon magistralis D. Stapedii ex iride, cujus sequens traditur vera præparatio in hydrope conveniens, qui quoque non semel expertus à quibusdam valde commendatur.

℞. *Succ. rad. irid. Florentin. vel nostrat. Vini albi ana* ℔j. *Succ. radic. eryng. Pol. petrosel. Fœnic. ana* ℔ß. *Herb. soldanell.* M. iv. *Eupator. cannab. Menth. crisp. Absinth. pontic. ana* M. ij. *Rhabarb. elect.* ℥ij. *Cinnamom. acutissim.* ℥ß. *Sem. ebuli recent. Alkekeng. ana* ℥ij. In phiola vitrea bulliant lento igne ad medium, colentur, colaturæ add. *Sacchar. alb.* ℔j. MS. F. syrupus. Syrupi magistralis D. Stapedii ex iride præparatio.

Varii syrupi hydragogi ex symplicibus hydragogis componi & præparari possunt juxta modum de senna, helleboro, &c. traditum in superioribus.

3. Extractum hydragogum Cl. D. Johannis Zwelferi itidem in appendice in Pharmacop. regiam. p.m. 128. & 129. Hydropicum ex granis ebuli siccatis per spiritum vini confectum Quercetani: specificum hydropicum Hadriani à Mynsicht in suo armamentario medico-Chymico sect. 3. p. m. 64. Ejusdem ex gummi gamandra confectum sect. 1. p.m. 36. & 37. descriptum, cujus dexteriorem præparationem videsis apud Johann. Zwelferum in suis animadversionibus in Pharmacopœam Augustanam classe 7. de extractis p. m. 241. & 242. Esulæ minoris Angeli Salæ in sua exegesi chymiatricâ sect. 3. p.m. 725. traditum. Extracta hydragoga composita.

4. Resina mechoacannæ, jalappæ, cujus præparatio sequenti modo efficitur.

℞. *Radic. jalapp. gummos. contus. q. l.* Affundatur spiritus vini rectificati tanta quantitas, ut aliquot digitis transversis supereemineat, perque octiduum digeratur, spiritusque vini tinctus decantetur, tincturæque ex. gr. ℥iv. affundantur *aquæ puræ pluvial.* ℥viij. Misceantur invicem, moxque lacteum colorem acquiret aqua, quæ per alembicum destilletur, spiritusque vini abstrahatur, sicque in fundo lactei liquoris resina relicta exsiccetur, usuique servetur. Resinæ jalappæ præparatio.

Nota: nonnulli loco digestionis per octiduum mixta per se- Ejus brevior præparatio.

S mi-

mihoram aut circiter vasis clausis leviter coquunt, tincturæque calidæ affundunt aquam pluvialem frigidam, moxque resina fundum petit, quam exhalando exficcant, & ad usum reponunt.

Item magisterium gummi gutte, circa quam præparationem videsis Johannem Zwelferum loco supra notato & citato.

Pilulæ hydragogæ compositæ. 5. Pilulæ hydragogæ Hadriani à Mynsicht in suo armamentario medico-chimico sect.6. de catapotiis p.148. & 149. Hydropicæ Bontii, quarum descriptionem videsis apud Johannem Schroderum in sua Pharmacopœa medico-chymica lib. 2. cap.73. p.m.245. Hydragogæ Johannis Zwelferi in appendice ad animadversiones p.18.

Pulveres hydragogi compositi. 6. Pulveres, pulvis hydragogus Johann. Zwelferi ad Pharmacopœam regiam p.135. item sequens in hydrope admodum conveniens, qui Domino Michaëli p. m. Professori quondam Lipsiensi adscribitur.

Pulvis hydragogus D. Michaelis. ℞. *Cryſtall. tartar.* ℥j. *Epat. rubr.* ʒß. *Magiſter. gumm. de Peru gr.* xxiv. *Sal. geniſtæ gr.*xviij. *Ol. aniſ. gutt.*vj. MS.F. pulvis pro tribus dosibus.

Nec minimas hic quoque tenet sequens.

℞. *Magiſter. gumm. gutte* ʒß. *Rad. jalapp. gummoſ. pulv.* ʒjß. *Scammon. optim.* ʒj. *Soldanell.* ℈iv. *Sal. armoniac. Tartar. vitriolat. ana* ʒj. *Ol. macis. Cinnamom. ana gutt.*x. MS.F. pulvis, dosis

Contra quartanam. à ℈j. ad ℈ij. aut ad summum ʒj. in quartana intermittente, contumacibusque aliis febribus utilis.

NOTA: medicamenta purgantia hydragoga specificis antifebrilibus mixta semper in majori dosi esse exhibenda, aliàs nullum inde emolumentum unquam habuit aut observavit medicus: è contra etsi plus solito alvum deposuerint à dictis medicamentis ægri, neutiquam inde debilitatos vidi quartanâ laborantes.

Soldanellæ Faventini.

Catharticorum hydragogorum formulæ.

Hydragogorum pharmacorum formulæ.

In forma haustus.

In forma hauſtus.

℞. *Electuar. hydragog. Sylvii. Zwelferi ana* ʒiß. *vel* ʒij. *Tartar. vitriolat.* ʒß. *Succ. ireos noſtrat.* ʒß. *Sal. ſambuc.* ℈ij. *Ol.*

Contra hydropem. *bacc. junip. gutt.*vj. *Aq. petroſel. q. ſ.* MS. F. haustus pro duabus dosibus in hydropis principio.

℞. *Elect. hydragog. ex iride Wieri Syr. de abſinthio hydrag. Zwelferi ana* ʒß. *Sal. febrifug. ex capite mortuo ſalis armoniaci poſt ſpiritus abſtractionem relict. Tartar. vitriolat. ana gr.*xiv. *Aq. card.*

card. bened. q. f. MS. F. hauſtus in febribus pituitoſis, ſeroſis, morbiſque ab iiſdem, ſimilibuſve dependentibus exortiſque humoribus. Febres pituitoſæ.

In forma decocti. In forma decocti.

℞. *Rad. ireos noſtrat. Petroſelin. ana* ℥ß. *Jalapp.* ℥j. *Eryngii Ebuli ana* ʒvj. *Cort. median. ſambuc.* ℥ß. *Baccar. junip. Flor. ſambuc.* M. ij. *Soldanell. virid.* ʒx. *Summitat. centaur. min.* M. j. *Sem. carvi* ʒj. *Tartar. crud.* ʒiij. Concif. atque contuſa coquantur in vin. Rhenan. aq. fontan. ana q. f. vaſis optimè clauſis, poſtque tres quatuorve horas colentur, colaturæ ℔ij. add. *Syr. diacnicu, de abſinthio hydrag. Zwelferi ana* ℥iij. *Spirit. ſalis armoniac.* ʒj. MS. pro apozemate maximè aquas per alvum & veſicam educente, in hydrope multum præſtante, mane aſſumat de hoc decocto uncias tres quatuorve, prout facilè difficiliuſve deponat æger alvum. Contra hydropem.

℞. *Rad. apii. Fœnicul. Ireos noſtrat. Mechoacann. ana* ℥ß. *Raſur. lign. guajac.* ℥ij. *Flor. centaur. min.* M. iß. *Fol. ſenn. ſ. ſtip.* ʒvj. *Soldanell.* ℥j. *Sem. urtic. Roman.* ʒiij. *Bacc. junip.* ℥ß. *Tartar. crud.* ʒij. Conciſa atque contuſa coq. in aq. petroſel. vin. Rhenan. ana q. f. in colaturæ ℔iß. diſſolv. *Syr. diacnicu, Card. bened. ana* ℥ij. *Aq. theriac. compoſ.* ℥j. *Spir. ſalis armoniac.* ʒiß. MS. F. decoctum, in totius corporis tumefactione cum ſucceſſu præſcriptum. En ejus hiſtoriam. Totius corporis intumefactione.

Vir quiſpiam quinquageſimum jam agens annum varias aeris injurias ſub Jove frigido dies noctesque verſando paſſus, incidit in tuſſim graviſſimam continuò affligentem, nullis remediis etſi opiatis acrimoniam humorum depluentium temperantibus eoſque ſiſtentibus cedentem: quare ſummè doluit, brevique animi mœror accrevit, ut præcordiorum anxietas graviſſima exoriretur, adeo ut vix aut ne vix quidem reſpirare poſſet; quam anxietatem ac difficilem reſpirationem Baccho indulgendo curare ſtudens, incidit in quartanam intermittentem pedes habens intumefactos, ita ut incedere non poſſet. Quotidie poſtea veſpertino tempore ita intumuere crura, pedes, totumque corpus, ut jam jam mori, præſertim paroxyſmo adventante cum frigore gravi, Conſanguinei Adſtanteſque judicarent. Quare ſequentem inſtante paroxyſmo febrili mixturam cochleatim ſingulis horæ quadrantibus aſſumpſit, interdicto prius immodico Bacchi uſu. Vir ſub jove frigido diu verſatus incidit in tuſſim graviſſimam. Et præcordiorum anxietatem. Quam Baccho inſerviendo tollere ſtudés, incidit in quartanam & totius corporis anaſarcam.

℞. *Aq. cort. citri* ℥ij. *Sp. eorundem* ʒij. *Salis armoniac.* ℈ß. *Tinctur. croci* ʒj. *Syr. card. bened.* ℥ß. MS. A quibus omnibus mixturâ diaphoreticâ.

Hujus beneficio nec frigus tam grave, nec febris tam diuturna fuit, quare in uſurpatione hujus mixturæ per quindecim cir-

citer dies continuavit, diebus intermediis singulis horis tantum cochleare unum mixturæ usurpans: quo tempore consumpto & respiratio liberior & anxietas præcordiorum minor secuta est, anasarcâ, corporis totius intumefactione, ac circa vesperam respiratione difficili remanentibus. Post nonnullas paroxysmi invasiones vesperi assumpsit sequentem haustum diaphoreticum.

Simul & diureticâ. ℞. *Aq. flor. sambuc.* ℥j. *Theriacal. simplic. Rob bacc. sambuc. ana* ʒiij. *Croci optim. gr.* v. *Sal. sambuc. gr.* viij. *Sp. salis armoniac. gutt.* vj. MS. F. haustus.

Necnon decocto supradicto. Quo assumpto optimè ac blandè sudavit, multumque urinæ excrevit: quare ter eundem haustum singulâ vice majori semper cum effectu assumpsit, unde multum & corporis tumefactio, & vespertina difficilis respiratio diminuta fuit. Tandem decoctum ultimum usurpavit, unde singulis diebus bis terve alvum deponebat, urinas copiosas reddebat, ac singulis noctibus blandè sudabat; quare quoque fugata est febris quartana, totiusque corporis intumefactio, & nullo medicamento, præter hoc decoctum, usus curatus mansit incolumis.

Curatus fuit.

In forma conditi.

In forma conditi.

℞. *Conserv. fol. cochlear. recens parat.* ℥iß. *Elect. hydragog. Sylv.* ʒvj. *Pulv. hydragog. p.* 138. *descript.* ʒiij. *Ol. menth. stillat. vel Anis. vel Bacc. junip. &c. gutt.* vj. MS. F. conditum; de hoc condito assumant scorbuto affecti alvoque adstrictâ laborantes, vel eandem segnius deponentes ad nucis moschatæ magnitudinem.

Contra scorbutum.

℞. *Conserv. flor. rorismarin. Salviæ ana* ℥iß. *Scammon. optim.* ʒß. *Pulv. rad. jalapp.* ʒiß. *Tartar. vitriolat.* ʒj. *Ol. succin.* ℈ß. MS. F. conditum, dosis fere ut supra, in affectibus capitis chronicis proficuum.

Contra affectus capitis chronicos.

In forma boli.

In forma boli.

℞. *Elect. hydragog. Sylv.* ʒiß. *Magister. gumm. guttæ Resin. jalapp. ana gr.* vj. *Tartar. vitriolat.* ℈ß. *Ol. bacc. junip. gutt.* ij. MS. F. bolus potenter aquas per alvum vesicamve educens.

℞. *Elect. hydrag. Wieri, vel Reseri, vel Zwelferi* ʒij. *Magister. gumm. guttæ gr.* xij. *Pulver. soldanell. Sem. nasturt. hortens. ana* ʒj. *Tartar. vitriolat. Sal. sambuc. ana* ʒß. MS. F. bolus pro tribus aut duabus dosibus, prout facilè difficulterque alvum deponant, aut viribus constent hydrope affecti.

Contra hydropem.

In forma pulveris.

In forma pulveris.

Ad menstrua provocanda. ℞. *Rad. jalapp. pulv.* ʒß. *Diagrid. gr.* vj. *Myrrh. rub. Sal. volat. succin. Tartar. vitriolat. ana* ℈ß. MS. F. pulvis, in menstruis suppressis.

℞. *Rad. mechocann.* ʒß. *Magister. gumm. gamandræ Sal. absinth.*

Turbith. Tartar. vitriol. ana ℈ß. MS. F. pulvis in febribus. Contra febres.

In forma pilularum.

♃. *Resin. jalapp. Magister. gumm. de Peru ana* ʒß. *Sal. volat. succin. Castor. elect. ana gr.* xv. *Ol. sabin. gutt.* vj. Cum elix. proprietat. q. s. F. pilulæ no xx. quarum vesperi assumant tres, quatuor, vel quinque suffocatione hypochondriacâ ex menstruis suppressis affectæ. In forma pilularum. Contra suffocationem hypochondriacam.

♃. *Gumm. ammoniac. aqua rosar. solut.* ʒj. *Resin. jalapp. Scammon. ana* ℈j. *Sal. volat. succin. Castor. optim. Croci oriental. ana* ℈ß. *Ol. succin. gutt.* vj. MS. F pilulæ no. xxxij. in affectibus hypochondriacis chronicis proficuæ, si tres quatuorve vesperi assumant ægrę. Affectus chronicos hypochondriacos.

Traditis pharmacis, quæ electivè hunc illumve humorem exturbant, reliquum, est ut de catholicis omnis generis, quantitate in primis peccantes humores exturbantibus, paucis agamus.

ΠΑΝΧΥΜΑΓΩΓΑ simplicia, si quæ sint, vulgò dicuntur senna, scammonium, helleborus niger, antimonium, vel potius purgantia ex antimonio confecta: ast propriè catholica non sunt. Parantur vulgò ex simplicibus pharmacis jam numeratis, inter quæ composita primas tenent sequentia. Panchymagoga simplicia quæ.

Inter καθολικὰ electuaria excellit electuarium diacatholicon Nicolai, panchymagogum Johannis Zwelferi in sua Pharmacopœa regia classe 4. p. m. 839. & 840. egregiam ob virtutem hisce insertum.

♃. *Rad. bellebor. nigri* ℥j. *Polypod. querc.* ℥iij. *Asari Rhabar. ana* ℥iß. *Cort. rad. esulæ* ℥j. *Agaric. alb. Folior. senn. elect. ana* ℥jß. Incisa & contusa coquantur in s. q. aquæ, repetitis vicibus affusæ & colatæ, donec omnis virtus extracta sit; decoctiones colatæ albumine ovorum optimè clarificentur, & additis libris duabus sacchari, coquantur ad consistentiam syrupi crassioris, cui parum perfrigefacto adde. *Pulv. jalapp.* ℥iij. *Turbith gummos.* ℥ij. *Resinæ scammon.* ℥j. *Sem. anisi Coriandr. Nuc. moschatæ ana* ʒß. Vel quoque horum loco adde *Ol. anis. Fænic. Nuc. moschat ana* ℈ß. MS. F. electuarium. Electuarii panchymagogi D. Zwelferi, descriptio.

Inter syrupos primas tenet syrupus pantagogus Hadriani à Mynsicht in suo armamentario medico-chymico sect. 16. p. m. 268. & 269. Item Holagogus alius, cujus descriptio exstat apud Johannem Schroderum in sua Pharmacopœa medico-chymica lib. 2. cap. 84. p. m. 195. Necnon laxativum catholicum exstans apud Philippum Grulingium in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-chimico novo parte 5. cap. 13. p. m. 122. & 123. Syrupi pantagogi varii.

Holagoga inter extracta præstantiora sunt sequentia extractum catholicum vulgare, quod sequenti modo correctum & præpa- Extractica tholici holagogi correcta præparatio.

paratum facilius minoribusque cum torminibus, ac in minori dosi operatur.

℞. *Pulp.colocynthid.*℥vj. *Agaric.alb. Rad.hellebor.nigr. Jalapp. resinos. Fol.senn. s. stip. Turbith gummos. ana* ℥ß. Concisis atque contusis affund. *Spir.vini rectificat.pint.*ij. Stent simul in loco tepido tamdiu, donec tinctura rubicunda extrahatur, quæ tinctura decantetur, affundaturque de novo *Spir. vini rectificat. pint.* j. Stent iterum in digestione ad tincturæ minus rubentis extractionem, quæ denuo decantetur, idque toties repetatur, donec neutiquam tingatur novus affusus vini rectificatus spiritus, tincturæque misceantur invicem, colentur, si opus sit, indanturque colatæ alembico, sicque spiritus vini eidem usui inserviens leni calore abstrahatur: materiæ relictæ add. *Pulv.aloes lucid.* ℥j. *Scammon.optim.*℥ß. Evaporentur simul, subinde circumrotando, ad extracti fere consistentiam, in fine evaporationis admisceantur. *Ol. fœnic.vel Carvi gutt.*xv. Sicque fiat extractum, cujus grana duodecim plus præstabunt, quàm viginti quinque vulgaris extracti catholici.

Holagogum Andernaci apud Augustanos, item panchymagogum eorundem, necnon panchymagogum Crollii in sua basilica chymica p.m.91.92.& 93. Catholicum Arnoldi Weickhardi. Panchymagogum Hartmanni vegetabile in sua Praxi chymiatricâ lib. 1.cap.3.p.m.11.& 12.ut & Chylisma catholicum & holagogum Cl. doctiss.viri Domini Guerneri Rolfincii in sua Chymia in artis formam redactâ lib.4.sect.4.cap.12.p.m.253. descriptum.

Tincturæ panchymagogæ variæ. Panchymagogas inter tincturas excellit tinctura catholica, quam descripsit Philippus Grulingius in suo florilegio part. 5. cap. 15.p.m.126.item sequens nobis in praxi frequens.

Præparatio nostræ tincturæ catholicæ. ℞. *Radic.jalapp.*℥ij. *Hellebor.nigr. Fol.senn. mundat. ana* ℥jß. *Rhabarbar.optim.* ℥j. *Scammon.elect.* ℥ij. *Zinziber. albiß. Cinnamom.acutissim. Sem.fœnic.dulc.ana* ℥jß. F. pulvis crassus, cui affundatur. *Spir. vini optim.q.s.* Ponantur simul vasis optimè clausis in arena, ut tinctura extrahatur, quæ tum decantetur, novusque vini spiritus affundatur, idque bis terve ad minimum repetatur, aut toties, donec omnis tinctura ex speciebus catharticis pharmacis sit extracta.

Facilè etsi ex extractis supra nominatis pilulæ formari possint, illas nempe exhalando ad consistentiam syrupi, tumque hujus vel illius purgantis simplicis subtilissimè pulverisati, scammonei nempe vel aloes &c. quantitatem sufficientem, vel justam dosim admiscendo; vel sola exhalatione absque additamento purgantium simplicium redigere ad consistentiam pilularum. Notandum in primis

mis judico, ne tincturæ illæ apertis vasis exhalent spiritum: verum hunc lento ignis gradu per alembicum abstrahere oportet tamdiu, donec striæ in alembico disppareant: qui spiritus seorsim servandus, in primis autem conducit ad novas ex purgantibus tincturas extrahendas, imo expertus testor, duplo penè tincturas illas cæteris esse præstantiores & fortiores. Libet tamen & holagogas pilulas quasdam Lectoribus studiosis dare, quas inter excellunt sequentes, & quidem panchymagogæ Johann. Zwelferi in sua Pharmacopœa regia. classe 6. p. m. 845. & 846. nec minimæ inter catholicas. hæ sunt. Pilulæ holagogæ s. catholicæ.

℞. *Rad. jalapp.* ℥iij. *Hellebor. nigr. Rhabarbar. ana* ʒx. *Cort. radic. esul. Aloes lucid. Scammon. optim. Pulp. colocynthid. ana.* ℥ß. *Agaric. alb. Fol. senn. s. stip. ana* ℥j. *Gumm. gutte* ʒij. Pilularum catholicarũ non minimarum præparatio vera

Seorsim crassè contundantur, ac pulveri radicum jalappæ ac concisæ pulpæ colocynthidis affundantur spiritus vini optimi unciæ duodecim, stent in loco calido per quatuor dies, tincturaque decantetur: pulveri gummi guttæ ac aloes affundantur spiritus vini unciæ tres quatuorve, digerantur per triduum, ac tinctura per vini spiritum tartarisatum modo, quem mox indicabo, confectum extrahatur: nec non seorsim ex foliis sennæ & agarico per spiritus scobis non vero rasuræ ligni guajaci sequenti modo præparati uncias septem octove octidua digestione tinctura & vis extrahatur: affundantur corticibus radicum esulæ, scammonio, radicibusque hellebori nigri aquæ seminis anisi per aquam simplicem & vinum factæ unciæ octo decemve, ac illorum vis per triduum quatriduumve in loco calido extrahatur. Tincturæ omnes misceantur, ac digerantur in M. B. per viginti quatuor horas; singulorumque ac omnium dictorum purgantium capiti mortuo relicto affundatur spiritus vini optimi q. s., digeraturque simul in M. B. per octiduum, tinctura tum decantetur, ac cum cæteris tincturis mixtis ac digestis misceatur: tumque totum illud mixtum ex retorta humilive cucurbita destilletur, ac spiritus eidem penè usui inserviens abstrahatur ad syrupi liquidioris consistentiam: relictum in retorta cucurbitave lento igne ad massæ pilularum consistentiam evaporetur, addendo solummodo circa evaporationis finem olei corticum aurantiorum guttulas sexdecim, vel scrupulum unum. Hujus massæ grana octo blandè purgant, ac illius summa dosis est ad grana quindecim. Magni, quæso, facias hasce pilulas candide Lector.

Spiritus vini tartarisatus.

Spiritus vini tartarisati descriptio.

℞. *Tartar. crud. ex. gr.* ℥vj. Fiat pulvis subtilissimus, cui cribra-

to

to pulveri affundantur. *Spir. vini optim.* ℥xxviij. Miſceantur, ex cucurbita humili ſpiritus lento igne abſtrahatur. Convenit quoque hic ſpiritus in ſcorbuto, affectibus hypochondriacis, ac obſtructionibus, &c.

Spiritus ligni guajaci præparatio.

Spiritus ligni guajaci.

℞. *Scobis ligni guajac. q.* v. Deſtilletur per retortam tubulatam (qualem depictam inveniet Lector apud Glauberum in furnis ſuis philoſophicis) per vices cochleare unum alterumve ingerendo, donec omnis ſcobs ſit ingeſta & deſtillata, tumque oleum à ſpiritu ſeparetur: ſpiritusque guajaci ex. gr. unciis ſex affundantur totidem unciæ vini Gallici neutiquam oleoſi, poſtque digeſtionem per triduum ſpiritus denuo abſtrahatur, ac uſui ſervetur.

Pulveres panchymagogi.

Panchymagogos inter pulveres excellit pulvis panchymagogus Quercetani hoc modo ab ipſo traditus.

Pulveris panchymagogi Quercetani deſcriptio.

℞. *Cryſtall. tartar.* ℥j. *Fol. ſenn. elect. Alexand.* ʒx. *Hermodactylor. Turbith gummoſ. ana* ℥ß. *Rhabarbar. Agaric. trochiſcat. ana* ʒiij. *Scammon. præpar.* ʒij. *Macis Cinnamom. Galang. ana* ʒiß. *Sacchar. violati ad pondus omnium.* Loco pulverum macis, cinnamomi, & galangæ addantur potius *Olei ſtillat. cinnamom. Macis ana gutt. v. vel* vj. F. pulvis tenuiſſimus, hujus doſis ʒj.

Panchymagogorum catharticorũ formulæ.

Panchymagogorum pharmacorum formulæ.

In forma hauſtus.

In forma hauſtus.

℞. *Electuar. panchymagog. Zwelferi* ʒj. *Diacathol. Nicolai* ʒij. *Syr. pantagog. Mynſichti* ʒiij. *Tartar. vitriol.* ℈ß. *Aq. menth. q. ſ.* MS. F. hauſtus, omnes humores exturbans.

℞. *Elect. panchymagog. Zwelferi* ʒiß. *Tinctur. cathol. p.* 142. *deſcriptæ* ʒij. *Syr. bolagog. apud Schroder.* ʒiij. *Crem. tartar.* ℈j. *Aq. fœnic. q. ſ.* MS. F. hauſtus.

℞. *Reſin. jalapp. Scammon. ana gr.* v. *Fol. ſenn. ſ. ſtip. Extract. rhabarb. ana* ℈ß. *Aq. cinnamom.* ʒij. *Fœnic.* ℥j. MS. F. hauſtus gratus.

In forma decocti.

In forma decocti.

℞. *Rad. angelic. Irid. Florentin. Apii. Petroſelin. ana* ʒiij. *Rhabarbar. Hellebor. nigr. ana* ℥ß. *Jalapp. reſinoſ.* ʒiij. *Fol. ſenn. ſ. ſtip.* ʒv. *Lauri. Calaminth. montan. ana* M. j. *Soldanell.* ℥j. *Flor. ſambuc. p.* ij. *Sem. apii* ʒj. *Naſturtii hortenſ. Sinapi ana* ʒiß. *Bacc. lauri. Junip.*

Junip. Cort.median.sambuc. Tartar.crud.ana ℥ß. *Extrem. cort.citri Nuc.mosch. ana* ʒij. Concisa atque contusa coquantur vasis optimè clausis post digestionem per biduum in s. q. vini Rhenani & aquæ fontanæ, in colaturæ unciis triginta dissolv. *Syr. pantagog. Mynf.*℥iij. *Tinctur. catholic. p.*142. *descript.* ℥jß. *Spir. salis armoniac.* ʒj. MS. pro apozemate in hydrope admodum conveniente, aquas enim per diuresim ac diaphoresim,omnesque alios quantitate peccantes humores blandè per alvum purgante. En ejus in hydropis specie anasarcâ dictâ effectum : dum chartis hæcce mandarem, ægra dicto affectu laborans, huic apozemati curationem acceptam retulit.

Mulier quædam triginta sex præter propter annorum ex bienni quartana incidit primò in pedum tumorem; brevi post gravidæ ita intumuere pedes cruraque, ut incedere nequiret. Enixa partum lochiorum fluxum vehementem habuit, subindeque omni evanescente tumore, brevi post rediit quartana, qua antiscorbuticis fuit liberata. Rediit pedum tumor, ast gravior priore. Quare varia epithemata usurpavit, quorum maleficio & crurum tumor accessit, ac brevi etiam ventris totiusque corporis, in primis circa oculos, ita ut & hi præcluderentur, quæ mala etiam comitata est respiratio difficilior appetitusque diminutio., sitis maximè urgens; hinc autem animi mœror, & ob curationis exiguam spem lachrymæ sæpius profusæ, oculorum tumorem maximè augentes. Gravem hunc affectum ejusque symptomata tollendi aut saltem minuendi gratiâ apozema dictum præscripsimus, de quo singulis diebus mane & vesperi assumpsit uncias duas tresve, prout plus minusve vel alvum deposuerat, vel noctu sudaverat. Ad oculorum tumorem tollendum præscripsimus tantum decoctum ex vino, aquâ, & floribus sambuci, quo decocto pro epithemate interdiu usa fuit, flores vero noctu oculorum tumoribus imposuit; ac intra quatriduum oculorum tumor penè evanuit. Ast nonnisi secundo mense ab affectu hoc gravi curata fuit, gratiasque nobis summas egit.

Mulier ex bienni quartanâ incidit in pedum tumorem.

Post enixum fœtum evanuit.

Post quartana rediit

Qua quartanâ rediit totius corporis intumescentia.

Et oculorum tumor gravissimus

Quibus epithemate & decocto supra dicto, curata fuit.

♃. *Rad.fœnic.Apii Polypod.quercin.ana* ℥ß. *Rhabarbar. Mechoacann.ana* ʒv. *Fol.senn.mundat.* ʒj. *Agaric. albissim. Turbith gummos.ana* ℥ß. *Sem.apii Nasturt.hortens. ana* ʒij. *Baccar. laur.* ℥ß. *Extremit. cort. aurantior. Zinzib. Nuc. moschat. ana* ʒjß. *Tartar.alb.crud.* ʒij. Concisa atque contusa coquantur vasis quàm arctissimè clausis in vini part. 1. aquæ fontanæ part. 2. in colaturæ ℔jß.dissolv. *Syr.de senna Sylv.* ℥iij. *vel Pantagog. Mynf.* ℥ij. *Aq. theriac.compos.* ℥iß. MS. convenit in affectibus hypochondriacis, chronicis ad uncias duas tresve, prout facilè difficulterve alvum deponat ager, usurpatum.

Contra affectus hypochondriacos chronicos.

T In

In forma conditi.

In forma conditi.

♃. *Electuar. diacathol. Nicolai* ℥iß. *Panchymagog. Zwelferi* ℥ß. *Conserv. flor. anthos* ℥j. *Pulver. panchymag. Quercetani* ʒiij. *Sal. armoniac. Volatil. succin. ana* ℈j. *Ol. rorismarin. gutt.* viij. MS. F. conditum: in motibus epilepticis convulsivis &c. utile, blandè & humores qualitate quantitateque simul peccantes corrigens atque educens, ad nucis moschatæ magnitudinem vel circiter assumptum.

Contra motus epilepticos.

In forma boli.

In forma boli.

♃. *Electuar. panchymagog. Zwelf.* ʒiß. *Diagrid. gr.* jv. *Myrrh. rub. gr.* xv. *Sal. volat. succin. Artemis. ana* ℈ß. *Ol. succin. Sabinæ ana gutt.* ij. MS. F. bolus, in menstruis suppressis.

Ad mēstrua provocanda

♃. *Electuar. diacathol.* ʒiß. *Resin. jalapp. Agaric. Diagrid. ana gr.* jv. *Tartar. vitriolat.* ℈ß. *Ol. menth. gutt.* ij. MS. F. bolus.

In forma pulveris.

In forma pulveris.

♃. *Diagrid. Resin. jalapp. ana gr.* v. *Fol. senn. mundat. Tartar. vitriol. ana* ℈ß. *Ol. macis vel Cort. aurantior. gutt.* ij. MS. F. pulvis.

♃. *Pulv. sennæ Wieri* ʒß. *Resin. jalapp. Magister. gumm. guttæ ana gr.* v. *Cremor. tartar.* ℈ß. *Ol. fœnic. vel Anis. gutt.* ij. MS. F. pulvis.

In forma pilularum.

In forma pilularum.

♃. *Resin. jalapp. Agaric. ana gr.* v. *Trochisc. aband. Aloes lucid. Sal. volatil. succin. ana gr.* vij. *Ol. succin. gutt.* ij. *Elix. proprietat. q. s.* MS. F. pilulæ no. vij. in menstruis diutius retentis indeque ortis doloribus capitis fixis aut gravativis &c.

Ad mēstrua diu suppressa, indeq; capitis clavū aut dolorem gravativum

♃. *Gumm. sagapeni aceto præparat.* ℈ij. *Myrrh. rubr.* ℈j. *Croc. Britann.* ℈ß. *Resin. jalapp. Diagrid. Trochisc. albandal ana gr.* xv. *Extract. cathol. nostr.* ʒj. *Sal. volat. succin. Armoniac. ana* ℈ß. *Ol. succin. vel Menth. vel Macis vel Cort. aurantior. gutt.* viij. MS. F. pilulæ no. L. deaurentur: maximè conveniunt in affectibus hypochondriacis, (indeque ortis doloribus pungentibus, borborygmis, &c.) ex menstruis suppressis &c. originem trahentibus.

Ex menstruis suppressis dolores pungentes &c.

Notæ in usu catharticorum pharmacorum observandæ.

Quid in usu catharticorum observandum.

Καθαρτικὰ φάρμακα in praxi quàm necessaria ac frequentia sint, norunt, qui à limine tantum medicinam salutarunt. Verum quia non omnibus ac singulis morbis, humoribus, hominibusve &c. conveniunt pharmaca cathartica; jam ad coindicantia, jam vero ad contraindicantia attendendum, videndumque qualia esse debeant καθαρτικά, quæ purgationis quantitas, quales requirantur vires, qualis corporis habitus, quæ consuetudo, quale vitæ genus, & quo

quo tempore, quaque cautione materia peccans ſit evacuanda. Denique quid ante, in, ac poſt purgationem agendum obſervandumque ſit: quod paucis pro rei gravitate ac neceſſitate ſtudioſis ac benevolis Lectoribus dabimus.

Præmittendam duximus primo quæſtionem, qua quæritur an (g) & quid purgandum? Primam quæſtionem ſolvit ac probat Mar- An & quid purgandum.

(g) Prodit hæc quæſtio ex ſchola Eraſiſtrati, qui cathartica medicamina vel omnino ex Medicina proſcripſit, vel illa rarò admodum adhibuit, in quo plures inter veteres celebrioris famæ Medicos ſectatores promeruit. Nuper Helmontius acrius forte catharticis contradixit, ut planè de iſtis actum eſſet, niſi tot ſeculorum experientia criminationes ab illo prolatas expelleret. Verum reticendum non eſt, quod nec purgans pharmacum ſit omnium fere morborum univerſalis medicina, neque crebram alvi ductionem adeo tutam eſſe, ut non noceat. Etenim nihil planius eſt, quàm morbos non ſemper per hujus aut alterius humoris exceſſum, ſed pleruinque per defectum conſtitui, ut proinde Hippocrates Medici munus eſſe decreverit, *detrahere*, & *adjicere*. Atque licet priores evacuatione indigeant, tamen non ſemper redundans humor ad inteſtina facilè trahitur. Frequentior autem catharticorum uſus (qui neſcio quo fato ad noſtra etiam ſecula pervenit) non modo utiliores ſanguinis particulas depopulatur, ſtomachum lædit, & beneficæ viſcerum fermenta abſumit, ſed etiam omnia turbat ac confundit, atque per inconſuetas vias ducit. Quare longè minus inter Medicos ii peccant, qui à catharticis medicamentis omnino ſe abſtinent, quàm qui per repetitas purgationes univerſum corporis humorem exhauriunt: non aliter ac qui, ut limum ex putei fundo extrahant, univerſas prius aquas educunt. Hinc ſtatas illas & annuas purgationes, quæ in corporibus etiam ſanis ad morbos, ut ajunt, antevertendos, & humores deplendos inſtituuntur, odi ſemper ac horrui, quamvis à Medicis quotidie eas adhiberi videam. Non minus enim ſalubriter vivit, qui curioſo victu cavet, ne inutilis materia corpori ſuperſit, quàm qui ſolennibus iis evacuationibus corpus ſuum exonerat. Unde liquet, quod Medicinam naturæ humani corporis conſentaneam non fecimus, ſed potius illam ad Medicinæ leges traximus. His fortè rationibus motus Hippocrates adeo utilia documenta circa purgationem reliquit, ut niſi illa memoria noſtra excidant, labi nobis ſit difficile. Quare ut in hoc Lectori meo morem quoque geram, quæ majoris momenti circa illam in ejus ſcriptis occurrunt præcepta, ſimul congeram, & uberioribus animadverſionibus illuſtrata exhibebo. Ac primò quidem ſanis corporibus cathartica pharmaca cavit Hippocrates aphor. 36., & proximè ſequenti ſect. 2. Sanus vero dicitur Homo, qui ſuæ ſpontis eſt, ut rectè ait Celſus cap. 1. ſub initio. Quemadmodum enim morbus jus quodcumque agendi nobis demit, ita ſanitas illud nobis reſtituit: ac proinde ſani ii tantum dicuntur, qui ex conſueto vitæ genere morbum facilè non incurrunt. In morbis autem illud maximè generale præceptum aphor. 22. ſect. 1. exhibuit, ut coctione jam peracta purgatio fieret: quibus verbis non id ſolum indicare voluit, ut morbifica materia ab utili humore ſecedere ſit prona, ſed etiam ut vaſa excretoria, quæ illam à ſanguine in inteſtina derivant, & extra corpus educunt, huic tranſmiſſioni ſint idonea. Quo ſenſu ſumenda eſſe puto ejuſdem Hippocratis verba aphor. 9. ſect. 2. *quum quis corpora purgare voluerit, ea ad fluxum benè comparata faciat, oportet.* Atque hinc factum, ut nonnulli, ne inanes turbas cum Ægrotantium diſcrimine catharticorum uſu moveant, ſoleant injectis clyſteribus, & calido fomento ventrem emollire, ut ſic ductus excretorii irruentibus humoribus non obſiſtant. Hæc quidem generalis eſt regula tum in chronicis, cum in acutis morbis adhibenda. Unde ſponte ſua profluit, quod citra prius aphor. nectit Hippocrates, cathartica nempe pharmaca in principiis morborum non eſſe uſurpanda: quod in chronicis ob materiæ morbificæ craſſitiem, in acutis ob viarum tranſmiſſioni deſtinatarum, quæ ferventium humorum ſtimulis contrahuntur, ineptitudinem magis locum invenit. At vero in acutorum morborum principiis purgationem quoque commendavit Hippocrates. I. quum humores nimium turgent, ſive ſuopte impetu ad excretionem feruntur (ita enim intelligi vellim vocem illam) quod rarò accidere ipſemet eodem loco obſervat. II. quum morborum cauſæ in primis viis conſiſtant, nec dum in arterias & venas tranſierint. Sic enim aphor. 29. ſect. 2. *quum morbi inchoant, ſi quid movendum videtur move; quum vero conſiſtunt ac vigent, melius eſt quietem habere.* Unde patet, quod licet in morbis chronicis cathartica medicamenta frequentius Hippocrates adhibuerit, in acutis tamen rarò admodum illa uſurpavit; quod ex hiſtoriis in libris Epidemicorum ſatis liquere arbitror. Ex omnibus enim febrientibus, vel aliis morbis acutis laborantibus pauciſſima eorum occurrunt exempla, quibus purgantia fuere exhibita. Atque omnino ex Scomphi hiſtoria lib. 5. Epidem. colligitur, quanto cum diſcrimine in acutis morbis cathartica præſcribantur. *Scomphus enim lateris dolore detentus ſeptimo die mortuus eſt cum delirio: medicamentum autem deorſum purgans ebibit, quum ipſo ante purgationem die mente conſtaret, neque multum purgatus eſt: in purgatione*

Martinus Wendelinus lib. 3. axiom. medic. axiomate 780. inquiens, quod plenum est evacuari debet: quare quoque Galenus in lib. 1. aphorism. Hippocratis commentar. 23. dixit, humor quantitate superexcedens si evacuetur, ipsum ægrum se ipso fieri leviorem. Quoad secundam, idem in eundem librum aphorism. commentar. 2 respondit, humorem noxium semper evacuandum esse, & lib. 6. commentar. 31. humores malitiâ redundantes expurgandos esse. Hùc spectat quod magnus Senex aphor. 25. sect. 1. & aphor. 3. sect. 4. & 6. Epidem. 4. 30. p. m. 808. tradidit, si qualia oportet purgari purgentur, confert, & facilè ferunt. Quare etiam Hippocrates aphor. 2. sect. 4. monuit, purgantium medicamentorum usu talia è corpore educenda, qualia sponte etiam prodeuntia juvant, contrario vero modo exeuntia sistenda. Hic quoque maximè tenenda aurea illa regula, quam idem aphor. 22. sect. 1. tradidit; concocta medicamento purgante educenda, & movenda, non cruda, neque per initia nisi turgeant; plurima vero non turgent.

Quomodo, quantum, ubi & quando purgandum.

Quæritur porro quomodo, quantum, ubi, & quando purgandum sit, ut videre est apud Martinum Wendelinum lib. 3. axiom. medic. axiomate 1130. & Hippocratem 6. Epidem. Quare quoque in purgatione & locus, in quo materia peccans evacuanda generatur, considerandus; nec non humoris peccantis motus, sursum nempe an deorsum, aut aliorsum moveatur humor peccans, ejusque natura utrum biliosa nempe, an vero pituitosa, acida, austera, &c. sit humoris peccantis natura, ac copia. Denique & morbi status, nempe an in augmento, vel in vigore, vel in declinatione sit nec ne: ut & symptomata concurrentia purgationem nonnunquam simul indicantia, videlicet causâ hac ratione sublatâ, effectus & symptomata simul non rarò tolluntur; nonnunquam vero contraindicantia ac vetantia, hacque ratione si augescant ac graviora eadem fiant, &c. Quatuor dicta quæsita ex dictis dicendisve satis superque percipi à Lectoribus studiosis posse judicamus.

Qualia purganda.

Consideremus ergo porro qualia debeant esse καθαρτικὰ φάρμακα, dein quæ purgationis quantitas &c. ultimò tandem servabimus ordinem huc usque de medicamentis supradictis, ac in primis in

tione ipsa delirabit. Verba sunt Hippocratis. Itaque in purgatione in principiis acutorum instituenda hæc tenacissimè regula servanda erit. Si ea appareant signa, quæ pravorum humorum in primis viis congeriem ac turgentiam indicant, quæ accuratè recenset Georgius Baglivus in epistola ad Dom. Andryum, tunc à purgatione non abhorterem. At si vel minima suspicio sit inflammatorii morbi, vel confirmatæ jam inflammationis, tunc à purgatione omnino abstinendum judico. Denique id inculcat Hippocrates, ut purgationem non moliamur, dum natura aliorsum vergit, quod in omni evacuatione inspiciendum suasit aphor. 21. sect. 1.

in notis circa eadem observandis traditum.

A levioribus catharticis vel lenientibus f. lenitivis dictis incipiendum judicamus, antequam ad fortiora ascendatur, ne nimis subitò fiat transitus ad inconsueta. Hic enim neutiquam oblivioni tradenda, ast ubique servanda aurea Hippocratis regula aphor. 51. sect. 2. descripta: plurimum & repente vacuare, vel replere, vel calefacere, vel refrigerare, aut alio quovis modo corpus movere, periculosum; omne siquidem nimium naturæ inimicum: paulatim vero quod fit, tutum, & præsertim si quis ab uno ad aliud transierit. Quod ultimum C. Celsus observandum quoque lib. 1. cap. 3. p. m. 25. suadet. A levioribus incipiendum.

Liquidiora cathartica pharmaca siccioribus corporibus exhibenda,icciora vero humidioribus. Circa quam regulam non levis subinde à nonnullis committitur error. Verum si æger siccioris naturæ catharticum in forma sicca appetat, & hæc ipsi præ cæteris formulis arrideat, indulgeat hoc ipsi medicus, sed & simul moneat, ut æger horâ unâ atque alterâ post assumptum in sicciori forma purgans, assumat jusculum; alioquin non rarò in febres hecticas, acutas, inflammationes meningum, sitim intolerabilem ac inexstinguibilem &c. incideret. Liquidiora cathartica siccioribus corporibus exhibenda, & è contra.

Humoris evacuandi quantitas certis rationibus mensurari nequit, ut scriptum reliquit Arnold. de Villanova doctrin. 4. cap. 17. aphor. 1. Qua tamen copiâ humor sit purgandus, ex affectu, quantitate & loco, in quo morbificus humor situs est, Heurnius lib. 12. method. medend. cap. 4. colligi posse putat. Verum nota, nimis frequentem purgationem corpus quammaximè debilitare, ut ex Asclepiade C. Celsus lib. 1. cap. 3. p. m. 29. probat, & ultra modum si fuerint exhibita purgantia ex mente Galeni comment. 6. in lib. 6. Epidem. text. 5. interficiunt. Quare evacuationes extremæ, idest quæ usque ad animi defectum, & repente fiunt, periculosæ dicuntur. In evacuando vero satius est minus, quàm nimium facere, tutius enim est peccare in defectu quàm excessu. Ast tamen nimis debile si sit catharticum pharmacum nihil agit, & commovet tantum: verum si nimis, ut dictum, vehemens nocet, ut auctor nobis est Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. 1091. Quando vero à purgantibus exhibendis desistendum sit, docuit Hippocrates aphor. 19. sect. 4. & libro de veratri usu 1. §. 6. p. m. 610. qui, inquit, medicâ potione dum purgantur, non sitiunt, ipsorum purgandi finis non fit, donec sitiverint. Tutius tamen est, ut supra monitum, citra subsistere, teste Nicolao Curtio in suo libello de medicamentis lenientibus præparantibus & purgantibus, quàm ultra progredi. Humoris evacuandi quantitas.

Vi-

Vires quales esse debeant.

Vires quales esse debeant, lippis tonsoribusque satis innotuit. Non debilibus, morbis extenuatis, languidis &c. exhibenda propriè dicta cathartica, ut videre est apud Petrum Poterium observat. & curation. centur. 1. curat. 22.

Quid circa ætatem observandum.

Ætatem quod attinet, hæc pauca. Parcius cathartica exhibenda Pueris, quorum substantia continuò & insigniter, propter inordinatos motus, nimiam auctionem, corporis raritatem, ac proinde exhalationem multifariam dissipatur: & Senibus, quorum corporis ariditate, plus quàm humiditate (quæ catharticorum vi ejicitur) laborantium vita lucernæ instar parum jam habentis sevi aut olei extingui solet. Ut & gravidis in primis initio & fine gestationis, ut Hippocrates aphor. 1. sect. 4. & aphor. 29. sect. 5. docuit. Fœtui quoque nil fere magis, quàm cathartici pharmaci exhibitionem nocere dixit sæpius jam allegatus Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. axiomate 1255. Necnon iis quibus menses validè purgantur, ut dixit Aetius Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. ex Antylo. Consultum ergo judicamus, inquit Fr. Joel lib. 2. physiol. sect. 5. ut pueri, prægnantes & decrepiti à purgationibus omnino abstineant: at si necessitas maximè id efflagitet, iis benigniora remedia pharmaca, nempe lenissima & lenitiva propriè dicta, qualia sunt cassiæ fistularis pulpa, rhabarbari macerati liquor, manna &c. exhibeantur.

Qualis corporis habitus, consuetudo, &c.

Qualis jam debeat esse corporis habitus, quæ consuetudo, &c. quale vitæ genus paucis demonstrabimus. Raræ texturæ homines parcè purgandos docuit Heurnius lib. 3. method. ad Praxin cap. 8. Sit idem de valde gracilibus dictum, ut videre est apud Cl. Dorncreillium de purgat. p. m. 148. Calidæ vero & humidæ qui sunt constitutionis, facilè purgationes ferunt, ut probant Heurnius & Dorncreillius locis statim citatis. Pharmacis assueti majorem medicamentorum vim perferre possunt, quàm insueti: plurimum enim insueti læduntur, in primis pharmacum catharticum si in majori quàm conveniente aut justa dosi ipsis propinetur. Qui duram agunt vitam, artemque laboris plenam exercent, levem medicationem aspernantur dixit Heurnius loco modo quoque citato: excreta enim non copia sunt æstimanda, ut Hippocrates aphor. 23. sect. 1. monet, modo exeant, qualia exire oportet. Sic quoque Balneatores, Bajulos, Rusticos, Fabros ferrarios, & alios qui circa opificia laboriosa versantur, multum evacuare non convenit; quod probavit Dorncreillius loco modo dicto. Videbimus porro quales, & qui humores purgationem indicent, quique vetent, dein quibus in morbis conveniant, in quibus vero noceant; postmodum qui homines tolerare καθαρτικὰ φάρμακα, eaque absque detrimen-

mento usurpare queant, qui vero nonnisi magno subinde cum periculo iisdem utantur: tandem catharticum usurpandi tempus & signa, quaque cautione sit adhibendum: denique ac ultimò quid ante, in, ac post purgationem observandum sit.

Rectè Hippocrates libro de purgantibus in initio p. m. 607. monuit, medicamentorum purgantium rem non ita se habere, quemadmodum vulgò putatur: eodem enim, inquit, medicamento quidam purgantur, quidam non purgantur, idque quandoque alia purgat, quàm quæ purgare solet: aliquando nimium purgat, aliquando ea, quæ debet, facit. Pergit Senex p. 608. text. 11. meritò ergo ad indicantia, coindicantia & contraindicantia ut pag. 148. monitum, attendendum. Quum, inquit text. 111. itaque pharmacum alicui dare voles, sive deorsum sive sursum purgans, interrogare oportet, an prius biberit medicamentum, an alvus ex deorsum purgantibus cita sit, & utrum celeriter obediat, an vero durior ea sit: quod si citam ac facilè solvi posse dixerit, mollioribus & paucioribus medicamentis opus habet; si vero duriorem, fortioribus indiget. Consultum ergo judicavimus, rem Medicis in primis junioribus sanè quàm difficilem inquirere; eamque vel scriptis Medicorum Practicorum tam antiquorum quàm neotericorum, eorumque auctoritate, vel rationibus, aut observationibus propriis illustrare ac confirmare moliemur. En studiose Lector ea de causa quæ notatu digna, & scitu necessariá duximus. *Cathartica quomodo subinde operentur.*

Humores ergo purgationem indicantes sunt.

Humores quæ purgationem indicant, sunt

1. Bilis præter naturam copiosior: quare Galenus in lib. 4. aphorismor. commentar. 62. dixit, humores biliosos per alvum evacuatos sanare morbum regium. Indicat ergo bilis p. n. copiosior evacuationem esse necessariam: purgantium enim medicamentorum usu talia è corpore educenda, qualia sponte etiam prodeuntia juvant, legitur apud Hippocratem lib. 4. aphor. 2. & aphor. 3. ejusdem sectionis, necnon aphor. 2. 23. & 25. sect. 1. si, qualia oportet, purgentur, confert, & facilè ferunt. Hocque comprobat experientia quotidiana, bilis enim p. n. copiosior si blandè per inferiora expurgetur, levamen inde ægri sentiunt, morbique ac symptomata inde producta minuuntur, imo curantur. Monuit quoque Senex aphor. 10. sect. 4. purgandum eodem ipso die si materia turgeat; & aphor. 24. sect. 1. in acutis morbis, (à bile ut plurimum oriundis) in principiis medicamentis purgantibus utendum: quis, quæso, humor magis ac citius turget bile? Hæcque, de *Bilis p. n. copiosior.*

de qua sermo est, præter naturam copiosior in corpore jam existit, meritò ergo statim bilis copiosior per catharticum pharmacum expurganda est. Ast nota: singultus si adsit, ac is ex biliosis sit productus & exortus humoribus, à purgationibus abstinendum esse, ut suadet Forestus ex Tralliano lib. 18. observat. schol. 12.

Pituita viscida copiosior in ventriculo.

2. Pituita viscida, ut Galenus lib. *quos purgare oportet*, testatur: copiosior in primis in ventriculo si exstiterit, inquit C. Celsus lib. 2. cap. 12. de alvi ductione p. m. 85. aliàs nonnisi præparata ac incisa educenda, non verò cruda. Ast si turgeat statim educendam esse jubet Hippocrates aphor. 22. sect. 1. Convenit tamen ut catharticis pharmacis talibus in casibus semper incidentia spirituosa flatusque discutientia admisceantur, ut eò facilius minorique cum ægrorum molestia, dolore, anxietate, ac torminibus pituita peccans educatur. Rectè tamen C. Celsus loco citato pituitam viscidam copiosiorem, eamque in ventriculo præsertim existentem educendam judicat: copiosior enim quia in ventriculo existit, turget quasi, non quod pituita illa propriè sit in motu, & de loco ad locum sine ordine & ratione moveatur, ac metus sit, ne materia hæc inconstans & mota membro nobili infigatur, ut Galenus in hunc aphorismum 22. sectionis primæ circa verbum turgere commentatur; sed quia materia hæc in via exitus jam versatur, facilèque ac sine periculo imminente educi potest. Nam materia ubi in via est, & exitus expulsioni aptus pateat, etsi verè turgida non sit, tamen non opus est concoctionem expectare, quia facilè & sine periculo medicamento purgante quotidie educitur. Satius ergo est statim educere pituitam in ventriculo copiosiorem, quàm morâ vires perdere, obstructionesve pertinaces &c. excitare. Inspiciatur ea de causa Antonius Musa Brassavolus in aphorismos Hippocratis, & commentaria Galeni in eosdem p. m. 114. 115. & 121. lib 1. aph. 22.

Humores aquosiores in intestinis, &c.

3. Humores aquosiores in intestinis, ventriculo, aliisve partibus, à quibus ad intestina aditus pateat, existentes, ut apud C. Celsum loco mox citato videre est: nam sponte fere hi peccantes humores educuntur, sunt enim jam in via, & ad exitum quasi parati; educantur ergo statim, antequam, vel ascites, vel hernia scroti aquosa, vel crurum pedumve tumor &c. excitetur.

Humores jam concocti, &c.

4. Humores jam concocti, incisi, ac præparati, crudi nempe acresque qui fuerint antea &c. juxta aphor. 22. sect. 1. ac quantitate peccantes humores in corpore collecti, ut Aetius Tetrab. 1. sermon. 3. cap. 23. & Paulus Ægineta lib. 7. cap. 4. statuere. Quantitate non vero qualitate humores peccantes, sicque corpori molestos expurgandos docuit Fuchsius institut. medic. lib. 2. sect.

5. cap.

5. cap. 17. & Galenus in lib. 6. aphor. commenthr. 47. quam sententiam Hippocrates sect. 4. aphor. 2. comprobat. Nam qualitate solummodo si peccent, neutiquam καθαρτικὰ φάρμακα conveniunt, quia nihil horum beneficio è corpore exturbaretur, verum dolores pungentes, contorquentes, anxietates, vigiliæ, respirationesque difficiliores &c. pro humorum peccantium natura excitarentur, & nonnisi acriores fierent, leviter fortè antea qualitate qui peccaverint humores: quare sistendos potius Hippocrates sect. 4. aphor. 2. & aphor. 25. sect. 1. eosdem monuit. Hac enim viâ si expellerentur qualitate peccantes humores, graviter ferrent ægri, ac symptomata ingravescerent.

5. Κακοὶ χυμοὶ, ut putat Fuchsius institut. medica. lib. 2. sect. 5. cap. 16. vitiosi enim humores expurgandi sunt, quantitate nempe si peccent. Nam qualitate peccantes humores sunt quoque pravi succi, non tamen statim per purgationem è corpore exturbandi: nam crudi & inconcocti neutiquam movendi juxta Hippocratem aphor. 22. sect. 1. præterquam in valde acutis, & si materia tum turgeat aphor. 10. sect. 4. Austeri s. melancholici enim humores revera pravi & vitiosi succi sunt, hos vero non temperatos non præparatos, sed inconcoctos crudosque per καθαρτικὰ φάρμακα è corpore si quis educere vellet, ratione, experientiâ, ac auctoritate decederet, diraque ac gravia symptomata hoc modo excitaret. Convenit ergo atque oportet, ut præparantia, humorumque acrimoniam temperantia, pituitososque & viscidos incidentia &c. in cacochymia præmittantur, antequam ad propriè dicta cathartica pharmaca descendat Medicus. De his in sequentibus fusius. *Humores vitiosi, & quales.*

Humores contraindicantes, seu vetantes purgationem sunt.

Humores qui purgationem vetant, sunt.

1. Bilis crassior ac viscidior, quæ plerumque ita fit ob humorem viscidum solum, vel simul subausterum illi admixtum, unde non rarò in calculos concrescit in folliculo fellis, ductu cystico, hepatico, necnon biliario, quod hyeme nonnunquam contingit bobus. Idem quoque bis observavimus in mulieribus longo morbo extinctis. Harum altera per sex septemve annos continuò laboraverat, in cujus quoque folliculo ultra triginta calculi variæ figuræ diversique coloris fuere reperti, quos inter unus nucem moschatam magnitudine antecellebat. Similem ac notatu dignam historiam & figuram in sequentibus dabimus. Crassa ac viscida nonnisi incisa ac liquidiora reddita sunt expurganda, ut rectè monuit Senex aphor. 9. sect. 2. & aphor. 70. sect. 7. corpora, inquit, quum quis purgare volet, *Bilis crassior & viscidior.*

ea fluxilia faciat oportet. Quare quoque C. Celsus lib. 3. cap. 18. suadet, & perpetuum conservandum jubet, idque in omnibus morbis, nempe ubi ab inferiore parte purgandus aliquis sit, ventrem ejus ante solvendum esse.

Bilis valde volatilis & maximè acris.

2. Bilis valde volatilis aut maximè acris: nam si bilis valde volatilis deorsum moveatur, metus est ne maxima illius pars per vasa lactea ad cor deferatur, febresque sic acutissimas, cephalalgias gravissimas, easque pulsantes &c. excitet. Dein bilis maximè acris si purgantibus irritetur, facilè diarrhœam gravissimam, & hypercatharsim generat; facilè enim ferocit bilis ita acris. Figentia ergo bilem volatiliorem potius usurpanda, quàm cathartica pharmaca hoc in casu cum ægrorum periculo præscribenda, & in usum revocanda.

Pituita valde viscida.

3. Pituita valde viscida: ratio ex Hippocrate aphor. 9. sect. 2. jam data est. Valde enim viscida, non præparata, nec attenuantibus (frigidis, ubi constitutionis plus solito calidioris est, calidis, ubi frigidioris temperamenti reperiatur æger) incisa neutiquam educenda: cruda enim non concocta, incisa, præparata, ut inquit Hippocrates aph. 22. sect. 1. & 5. Epidem. 25. medicamento purgante nec educenda nec movenda: in primis ibidem Senex addit *per initia*, nempe nondum incisa, concocta, ac præparata, ast valde viscida adhuc existens.

Pituita vitrea.

4. Pituita vitrea vulgò dicta: ratio est quia vitrea redditur pituita ob admixtũ acidum. Acidum enim nempe inconcoctum ac incorrectum quantis cum doloribus pungentibus, ventris torminibus, ac quàm difficulter per cathartica educatur, norunt experti Medici, ac ægrotantes acidis humoribus scatentes. Præstat nempe acidum vel obtundentibus ac lenientibus, vel illud diluentibus aut infringentibus, quàm maximis cum ægrorum querelis citò, si modo citò, jucundè curare.

Humores acidiores & austeriores.

5. Succus pancreaticus, vel lympha, vel saliva acidior, vel austerior, ob rationem p. 97. ubi de humoribus acidis & austeris vomitum prohibentibus egimus, traditam: deinde impediunt plerumque acida ac austera ipsam purgationem. Quare nostro judicio malè & planè præpostere agunt, qui catharticis propriè dictis acida & austera admiscent: solummodo enim purgationem tardant ac impediunt, si in totum subinde non tollunt, aut summis cum pungentibus contorquentibusve doloribus torminibusque ac præcordiorum anxietate operantur. Fortè tamarindi si non essent acidi vel subacidi, non tantum laxarent alvum, verum etiam purgarent ipsam; facilè enim tantum illorum aciditati adscribi potest. Meritò ergo acidiora & austeriora per temperantia spirituosis ac volatilibus

Tamarindi quare alvũ laxant.

Acidiora & austera po-

bus

bus oleosis scatentia, vel obtundentia, vel infringentia, aut imbibentia corriguntur ac temperantur, quàm ita injucundè ac non tutò ægri talibus humoribus scatentes curantur.

cius corrigenda quàm expurganda.

Morbi, & sub his comprehensa symptomata, purgationem indicantes sunt sequentes.

Morbi & symptomata, in quibus purgatio convenit, sunt.

1. Apoplexia(h), ut Johannes Walæus in sua medendi methodo, p.m.34. testatur: quia humor & materia peccans partem aliquam principem occupat, qui affectus, si levis sit, validâ purgatione, in duplici nempe triplicive dosi exhibitâ, facilè tollitur, modo purgantia ægrotantes assumere possint. Duos novimus laborantes apoplexiâ beneficio valde acrium clysterum & purgantium in triplici dosi exhibitorum apoplexiâ curatos in paraplegiam conversâ. Semper fere acria clysmata, ut & fortia purgantia in apoplexia conveniunt, non tantum quia lympham crassiorem, viscidiorem pituitam, omnemve materiam viscidam in cerebro contentam, ac ex parte nervos obstruentem, sicque spirituum animalium & generationem, & in partes sensibus motuique dicatas influxum impedientem incidunt, atque ex intimis absconditisque corporis penetralibus eliciunt ac expurgant; verum etiam ob acredinem, qua fortiora & acriora purgantia prædita, maximè excitant. Utantur tamen jam excitati Apoplectici alterantibus, in primis viscidos ac pituitosos humores incidentibus, spiritus animales ut eò facilius generentur, ferventurque clysteribus vel purgantibus solito acrioribus, ut sæpius jam inculcatum. In qua, ut & in epilepsia, etiam conveniunt fonticuli in capite cauterio actuali facti, in & extra paroxysmum: vide pag. 73. 74. & 75. necnon armamentarium chirurgicum Sculteti noviter expressum Lugd. Batav. apud Lucht-

Apoplexia.

In qua exemplo quidem vehementiora sunt exhibenda.

V 2 mans

(h) Rectè Apoplexia à Georgio Baglivo in sua Praxi medica lib. 1. in sanguineam & pituitosam distinguitur. Quæ quidem species licet essentiæ ratione conveniant, nihilominus ratione causarum multum inter se discrepant. In priori enim copiosus adeo sanguis in cerebri vasis congeritur, ut sensus omnino obruat. In posteriori vero iners ac pituitosa materia aut spirituum secretionem impedit, aut cerebri substantiam comprimit, aut nervosos ductus obstruit, aut meningum oscillationes hebetat. Quanti autem Medicis distinctio illa intersit, & unam ab altera discriminare, vel ex hoc patet, quod sicuti in sanguinea phlebotomia efficax sit medicina, ita in pituitosa oscitanter adhibita celerius patientes interimat. Unde factum puto, ut Celsus lib. 3. cap. 27. sanguinis missionem Apoplecticos vel occidere, vel liberare dixerit. Quemadmodum vero in sanguinea emetica pag. 99. interdiximus, ita id de catharticis, quæ humores magis exagitant, potiori jure vindicandum erit. Si autem hæc in pituitosa Apoplexia adhibenda sint, omnibus aliis præfero pulverem Cornachini; vel generosum aliud catharticum eligatur, cui tamen nectenda velim aliquot antimonii diaphoretici grana, ut insigni ejus efficaciâ materia iners ac pituitosa facilius à cerebro discuti possit.

mans & Bouteſteyn. Ante omnia in uſum revocentur apophlegmatiſmi: obſervarunt enim nonnulli, apoplexiam imo gravem per ſalivationem curatam.

Epilepſia. 2. Epilepſia: non tamen convenit purgantia dare in ipſo paroxyſmo epileptico: nam acria quia plerumque purgantia ſunt, nonniſi convulſivos motus convulſioneſque augerent, aut de novo excitarent. Verumtamen præparatis ac temperatis acido-auſteris humoribus nervos vellicantibus, ac eoſdem ſuo auſtero quaſi conſtringentibus, ſicque liberum animalium ſpirituum in nervos influxum impedientibus, meritò ad purgantia ſpecificis mixta, ac ſine acidis præparata tranſit Medicus.

Puella præ mœrore incidit. Puella quædam vigeſimum quartum, ni fallor, agens annum, pituitoſa ac melancholica, ob matris obitum incidit in mœrorem graviſſimum, fugiens omne conſortium: non longè poſt ex ſubitaneo terrore incidit in epilepticos quoſdam motus, ac intra menſem in convulſiones ipſamque epilepſiam, ſuffocationem hypochondriacam gravem, appetitum planè abolitum, ac continuam præcordiorum anxietatem maximam, menſtruorum ſuppreſſionem, lumborum dolorem fere continuum veſperi cum magno frigore ingraveſcentem &c. plurimas noctes aut inſomnes, aut horrendis inſomniis tranſigens. Hanc morbi hiſtoriam poſtquam Puellæ Pater narraſſet, ſequentem dedimus (primò omnibus acidis, auſteris, crudiſque &c. interdictis, bono eſſe animo hominumque conſortia, quantum poſſet, frequentare juſſimus) mixturam ſingulis horis cochleatim uſurpandam.

In motus epilepticos imo epilepſiam. Suffocationem hypochondriacam: &c.

Quare mixturam antiepilepticã. ♃. *Aq. majoran. nobil. Roriſmar. Puleg. Cort. citri ana* ℥j. *Spir. ſalis armon. gutt.* xv. *Contra præcord. anxiet. noſtr.* ʒij. *Tinctur. caſtor.* ʒj. *Antiepilept.* ℥j. *Sal. volat. ſuccin.* ℈ß. *Laud. opiat. gr.* iij. *Syrup. ſtœchad.* ʒvj. MS.

Hujus mixturæ beneficio intra dies quatuordecim valde ſymptomata fuere diminuta; quare eandem per menſem circiter adhibere voluit ægra. Dein loco mixturæ ſequentem uſurpavit ſpiritum in vino ad guttulas viginti & ultra.

Et ſpiritũ. ♃. *Spir. contra præcordior. anxiet.* ℥ß. *Salis armoniac.* ʒj. *Laud. opiat. gr.* jv. MS.

Quo ſpiritu omnis præcordiorum anxietas fere evanuit, imo ipſum adventantem paroxyſmum, qui aderant, ſuperabant. Singulis ſeptimanis bis quinque pilulas de ſequenti maſſa ægrotans per tres circiter menſes uſurpavit, ac quater quinquieſve ſemper inde alvum depoſuit.

♃. *Gumm. ſagapen. aqua roſar. ſolut.* ℈ij. *Myrrh. elect. Sal. volatil.*

*latil.fuccin.ana gr.*xxv. *Croci optim. Vitriol.martis ad albedinem calcin.ana* ℈j. *Refin.jalapp. Diagrid. Aloes lucid.ana* ʒß. *Ol. lavendul. Succin. ana gutt.*vj. MS. F. pilulæ no. LXX. deaurandæ. Horum medicamentorum beneficio curata fuit hæc ægra, aſt menſtrua non habuit; quare ſubinde hiſce pilulis adhuc utitur.

Necnon pilulas purgantes aperientes uſurpavit.

Et curata eſt.

Tinctura antiepileptica ſuperius memorata.

Tinctura antiepileptica deſcriptio.

℞. *Rad. pæoniæ maris ſicc.* ℥ij. *Angelic.* ℥j. *Ariſtoloch. rotund. Fraxinell. Valerian.ſylveſtr.ana* ℥ß. *Fol. origan.Cretic. Majoran. nobil.ana* M.j. *Thymi Rutæ Salviæ ana* M.ß. *Flor. pæoniæ maris Hyperic.ana p.*iij. *Betonic. Salviæ Lavendulæ Roriſmar.ana p.* ij. *Sem.ammeos oriental. Nigellæ ana* ʒij.*Pæoniæ* ʒj. *Caſſiæ lign.acut.* ʒiij. *Caryophyllor. Extrem.cortic.aurantior.ana* ʒij. *Cardam.min. Caſtor.optim. Nuc.moſchat.ana* ʒiß. *Spir.ſalis armon.* ʒß. Conciſis atque contuſis affundantur *Spir. vini rectificat. pint.* vj. Ultimò addatur ſpiritus ſalis armoniaci, digerantur ſimul in arena per octiduum, dein exprimantnr,& per chartam emporeticam colentur, fæcibuſque iterum affundantur. *Spir. vini optim. pint.*iij. Ponanturque denuo per quatriduum in B.M. dein ſine aduſtione abſtrahatur omnis ſpiritus, qui tincturæ priori affundatur, ac uſui ſervetur in vitreo nimbo probè obturato.

Spiritus contra præcordiorum anxietates.

Spiritus contra præcordiorum anxietatem deſcriptio.

℞. *Extremit.cortic.citri recent.*℔j. *Rad.angelic. Caſſ.lign.acut. Cinnamom.morſu elect.ana* ℥ij. *Nuc.moſchat.* ʒiß. *Croci optim.*ʒß. *Opii correct.* ʒij. Conciſis atque contuſis affunde *Spirit. vini optim.pint.*vj. *Salis armon.* ʒß. Affundi quoque poteſt ſpiritus ſalis armoniaci ſpiritu hiſce ſpeciebus prius abſtracto. MS.& poſt levem digeſtionem ſpiritus ſ.a. abſtrahatur, ac è fæcibus relictis paretur extractum in dicto ſpiritu diſſolvendum.

3. Affectus ſoporoſi fere omnes. Verum nota, purgantia hiſce in affectibus debere eſſe acria, ac in duplici doſi, ut monitum ubi de apoplexia egimus, exhibenda; aliàs nihil efficiunt purgantia. Addenda quoque hiſce ſpecifica ex ſomno excitantia, ut ſpirit. ſalis armoniaci, ol.ſuccini, tinctur.caſtorei, &c.hacque ratione nonnunquam tenax ac valde viſcida pituita inciditur & expurgatur, acriumque medicamentorum beneficio non raro ex immodico illo ſomno excitantur, imò à gravibus hiſce affectibus liberantur ac curan-

Affectus ſoporoſi fere omnes.

runtur. Libet historiam de lethargo hisce inserere.

Vir post fructos horarios primò in nauseam. Vir quispiam quinquaginta circiter annorum, postquam varios fructus horarios plus solito usurpasset, primò in nauseam dein vomitum pituitosorum & biliosorum incidit, ac circa vesperam in febriculam levi horrore adventantem; mane surgens adhuc febricitabat. Quare ipsi ab experto medicinæ doctore Domino Teckop mixtura corroborans ac nauseam sistens fuit præscripta, cujus quoque beneficio omnia symptomata evanuere, remanente levi febriculâ. Qua iterum post biduum ingravescente, vocaruirt clarissimum virum D. Carolum Dematium M.D. ac Chymiæ professorem, qui quoque mixturam bezoardicam diaphoreticam præscripsit, unde levis cum levamine sudor secutus, manente tamen febriculâ contiuâ. Summo mane una cum genero ex itinere adventans ægrum visitavi, quem somniculosum levi cum capitis gravitate inveni, ac eo ipso die post meridiem lethargo laborantem, adeo ut nullis fere modis ex præternaturali illo somno posset excitari: quare statim sequens naribus supponendum una præscripsimus.

Dein febriculam incidit continuam.

Postea in lethargum.

Quare pupas cephalicas excitantes.

♃. *Fol. rut. Majoran. nob. Rorismar. ana* M. ß. *Castor. optim.* ℥ij. *Aß. fœtid.* ʒij. Contus. & concis. MS. Ex hac mixtura duas pupas confecerunt, quæ aceto calendulato fuere irroratæ; ast nihil fere levaminis inde secutum.

Naribus & temporibus oleum succini & spiritum salis armoniaci adhibuere. Tempora & nares oleo succini inunximus ast frustra: dein spiritum salis armoniaci subtilissimum in philiola contentum, qui talibus in casibus maximè conducit, ægrotantis ipsius naribus continuò admovimus, unde parum perexcitabatur; ast mox profundè iterum dormiebat: tum vero sequens clysma præscripsimus.

Dein bis terve clysma injectû fuit.

♃. *Decoct. emoll. & carmin. vulg.* ℥viij. *Elect. diacathol.* ℥iß. *Castor. optim.* ʒij. *Trochisc. alband.* ʒj. *Sal. gemm.* ʒijß. MS. F. Clysma statim iniiciendum.

Verum pauco cum levamine. Quo injecto bis alvum deposuit, excitatusque alloquio somno fuit prohibitus: quare clysma vesperi fuit iteratum cum levamine. Ob doctiss. D. Dematii discessum accersiverunt experientissimum Virum Dominum Franciscum de le Boe Sylvium Practicum summum, tumque una clysma iterandum judicavimus, ac sequentem mixturam singulis horis cochleatim usurpandam præscripsimus.

Quare mixturam cephalicam assumpsit.

♃. *Aq. puleg. Beton. ana* ℥ij. *Antiepileptic.* ℥j. *Tinctur. castor.* ʒij. *Spir. salis armon. gutt.* xxv. *Ol. succin. gutt.* iij. *Syrup. stæchad.* ℥j. MS.

Et à lethargo liberatus, omnium memor. Hujus & clysmatis beneficio, unde ter alvum deposuerat, tertio quartove die à lethargo fuit liberatus, omnium actorum memor. Febris illa continua semel bisve subinde exacerbescens nondum fuit curata, imo quibuscumque antifebrilibus præscriptis, neu-

ti-

tiquam tamen eam superavimus. Appetitu interim redeunte bis sponte alvum quotidie deposuit. Levis quoque venæ sectio unanimi consilio fuit instituta, ast frustraneo eventu; tandemque fatis cessit. *Manente febri continua, & tandem fatis cessit.*

4. Paralysis, quo in affectu Alexander Massaria lib. 1. Practic. cap. 16. vehementiora medicamenta purgantia exhibenda docet, materiam, dicens, peccantem expurgandam in paralysi, & quidem per medicamenta purgantia non levia, non lenientia, ut multi facere solent, sed per φάρμακα καθαρτικά vehementiora, quæ ab intimis & remotis partibus materiam nempe viscidiorem & tenaciorem nervos vel obstruentem, vel iisdem infarctam, sicque motum & subinde sensum vel tollentem, vel saltem impedientem ac minuentem, incidendo ac solvendo elicere ac expurgare valent. *Paralysis.*

5. Tumor linguæ [1], quem affectum Galenus lib. 14. method. medend. 8. p. m. 747. curavit valido medicamento purgante (catapotiis videlicet ex aloe scammonio & colocynthide confectis, ac vesperi exhibitis) in initio porrecto. Intumescit plerumque pars ob humores quantitate, ac subinde simul qualitate in corpore peccantes, quorum causas internas externasque qui desiderat, adeat Chirurgiæ Scriptores. Res quoque cum ita se habeat, meritò purgantia initio, antequam nempe stagnatione acriores fiant extravasati humores, assumenda præscribuntur. Tumor vero morâ cum indurescere incipiat, merito καθαρτικὰ φαρμακὰ tum rejiciuntur. *Tumor linguæ.*

6. Angina, eaque etsi κυνάγχη, vel παρακυνάγχη, συνάγχη vel παρασυνάγχη sit, (hasce anginæ differentias videsis apud D. Paulum Barbette Praxeos suæ lib. 2. cap. 1. cum notis & observationibus nostris. p. 45.) ut testatur Clar. Franciscus Joel lib. secund. physiolog. sect. 5. ubi de excretis & retentis agit p. m. 119. *Angina.*

quia

(1) Duplex occurrit apud Galenum tumoris linguæ species. Etenim in lib. de different. morbor. 9. tumorem præter naturam, sed non toto genere (quod linguæ incrementum dicit) citra aliquam substantiæ mutationem proponit. At vero 14. metho. 8. tumor verus & inflammatorius, tamquam ille, qui succo lactucæ adhibito curatus fuit, ab ipso traditur. Hinc quemadmodum illa linguæ intumescentia rectè Galeno ipsius incrementum simpliciter dicitur; ita ista magis propriè tumor appellari potest. Prioris autem tumoris exemplum præbet Bartholinus histor. Anat. lib. 2. in Puella Leydensi, cui lingua adeo excrevit, ut manus magnitudinem æquaret. Elegans quoque est historia illa apud Doleum in sua Encyclopedia chirurg. cujusdam Fœtus in Svedia, cui lingua ex ore exerta instar canis venatici propendebat. In hujusmodi vero linguæ incremento frustra à catharticis curationem expectabimus, sed omnino illa Chirurgi manu absolvenda erit, quæ superfluam partem abscindendo ita linguam conformat, ut ad justam magnitudinem redeat: quo pacto loquendi facultas tum Puellæ Leydensi, cum Svedico Fœtui restituta dicitur. Verus autem linguæ tumor, qui ab humore aliquo in tubulis ejus stagnante fit, licet plerumque inflammatione conjungi soleat (sanguinis enim magna copia linguæ substantiam perluit, qui in canalibus compressis facilè subsistit) tamen non semper vel inflammatorius est, vel pura inflammatio, sed nonnumquam & œdematosus (qui speciatim Ranula dicitur) tardò scirrhosus esse solet. In his itaque tumorum linguæ speciebus catharticum permitterem, licet magis in Ranula, & in linguæ Scirrho, quàm in ipsius legitima inflammatione conveniat.

quia, inquit, est ægritudo periculosa, imo & acuta. Statuit quoque Hippocrates sect. 1. aphor. 24. in acutis morbis in principiis medicamentis purgantibus utendum: & sect. 4. aphor. 10. purgandum in valde acutis eodem ipso die; malam enim in talibus procrastinationem: sect. 2. aphor. 29. (hujus aphorismi ut & aphorismi vigesimi secundi sectionis primæ explicationem videsis apud Johannem Walæum in sua medendi methodo p. m. 35. & 36.) & incipientibus morbis, si quid movendum videtur, movendum esse; vigentibus autem, quiescere multò præstare. Quod quoque Galenus libr. *quos purgare oporteat*, & commentar. in lib. prorrhet. text. 37. confirmat: purgandi, inquiens, occasio in acutis morbis datur solum circa principia, imo nullis etiam concoctionis signis apparentibus, ut Dorncreillius lib. de purgat. quoque statuit: imo semper in morbi principio tutò fieri posse scriptum reliquit Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. axiomate 1097. quod quoque contestatur Galenus lib. 3. de judiciis cap. 5. Contingit ut plurimum, alvo adstrictâ ut laborent Anginosi; quare convenit vel clyster injectus, vel purgans simul viscidos pituitososque humores incidens exhibitus: sed in primis statim (notandum purgantia in majori dosi esse exhibenda, aliàs planè non, vel parum operatura) si vires, ægrotantiumve status, anni tempus, consuetudo &c. aliquantum concedant, vena ut semel bisve &c. secetur. Oritur enim ut plurimum vel à sanguine abundantiâ suâ peccante, vel quoque eodem viscido & pituitoso: qui si pituitosus, & calor quidam, exercitatio, motusve plus solito majores præcedant, unde solvitur liquidiorque redditur, aut pituita viscida, sicque soluta sanguini miscetur, ac una cum sanguine per totum corpus magis ac citius movetur ac circulatur; aut sanguis antea jam pituitosus viscidus existens, quique tum ab aere frigidiore ambiente, aut ore patulo hausto, aut cerevisiâ frigidâ &c. affatim ac repente deglutitâ in tonsillis, uvula, musculis laryngis & œsophageis contentus coagulatur, ac in motu sistitur, angina excitatur. Hippocrates quoque de victu acutorum text. 39. p. m. 300. à fluxione glutinosâ viscidâ anginam fieri ait. Meritò ergo purgantia in anginæ principio (k) præscribuntur: primò, ne morbus augeatur & peccan-

[Margin notes: Et quidem in principio. — Imo eodem ipso die. — Et quidem in majori dosi, & vena quoque mox secanda.]

(k) De inflammationum genere Angina est, eaque admodum gravis ratione partis, quam occupat, ut paucissimos ex illa evadere in lib. de morbis dixerit Hippocrates. Modo enim deglutitio, modo spiritus introitus, sine quo vita ad longiora intervalla consistere non potest, intercipitur. Sanguis etenim, qui interceptis viis, quibus itur ad venas, in faucium, vel laryngis tubulis subsistit, ex alio affluenti ita tumultuatur, ut ejus particulæ fere, ac quisquiliæ in radiis solaribus inter se volitare solent, agitantur: ac proinde partes illæ subinde extuberant, ut nec aer ingredi, neque cibus per œsophagum descendere possit. Hinc quum sanguis, qui transfluit ac refluit per compressa colli vasa detineatur, sæpe morbus ad pulmones vel cerebrum proserpit, & Homo sine spiritu ac sensu moritur. Hæc quidem est hujus morbi natu-

cantes humores è corpore exturbentur. Deinde, quia si incidentia spirituosa semper fere purgantibus talibus in affectibus addantur, ipsa vasorum obstructio non rarò solvitur, quotidiana experientia teste. Tertiò ipse musculorum, faucium, tonsillarumque tumor tollitur vel saltem imminuitur, sicque ad ulteriorem curationem jucundior citior imo tutior via paratur.

Mulier quinquaginta præter propter annos nata, melancholica, alvo adstrictâ utplurimum laborans, sitibunda ob carnes salitas nimis avidè assumptas, cerevisiam frigidam immoderatius hausit, circa mediam noctem primò levis horror, deinde calor molestus, sitisque intolerabilis subsecuta est. Quare summo mane surgens cerevisiâ immodice haustâ, lectum repetiit; frigusque per universum corpus,& deglutitionem quodammodo difficiliorem sensit. Quæ tamen flocci pendens, circa decimam matutinam domo exivit, cælo quodammodo nebuloso, hinc brevi dolorem summum tumoremque levem circa fauces & deglutitionem difficiliorem contraxit cum febris quadam exacerbatione. Vocatus mox venam secari jussi, sequentemque haustulum purgantem præscripsi; quem licet non nisi guttatim deglutire posset, ejus tamen beneficio sexies alvum deposuit, verum absque ullo levamine.

Mulier post cerevisiam frigidam avidè haustam.

Incidit in frigus per totum corpus &c.

Febrem & faucium dolorem ac tumorem.

Quare vena fuit aperta, & purgans præscriptũ.

℞. *Electuar. hydragog. D. Sylvii p. 123. descript.* ʒß. *Spirit. salis armoniac. gutt.* xij. *Aq. cichor. q. s.* MS. F. haustus brevis.

Interim gargarismate ex rapis, ficubus, floribus sambuci, & aquæ pluvialis sufficiente quantitate cocto, additis lapide prunellæ & vini spiritu usa fuit: & externè sequens cataplasma fuit adhibitum.

Gargarismate usa fuit.

℞. *Radic. alth.* ℥j. *Lilior. albor.* ℥jß. *Folior. malv. Bismalv. Menth. aquatic. rubr. ana* M. ß. *Flor. sambuc. p.* ij. *Nid. Hirundin. no.* j. *vel* ij. *pro magnitudine*. *Cæpar. sub cineribus coctar. no.* ij. Concisa & contusa coquantur in s. q. cerevisiæ tenuioris dulc. Denuo contusis add. *Farin. semin. lini q. s.* Pro cataplasmate.

Et cataplasma externè adhibitum.

Reversus omnia penè in eodem statu, ast febrem majorem & anxietatem imo deglutitionem magis impeditam observavi. Quare statim hoc enema injici,& venæ sectionem sub lingua institui jussi.

X ℞. De-

natura, pro cujus curatione nulla, nisi generosa, exposcitur medicina, quum brevissima etiam cunctatio valde periculosa esse soleat. Licet autem catharticum pharmacum id genus medicamentum videatur esse, attamen rationalis Disciplina illud in Angina respuit, tamquam id quod, ut ait Hippocrates, * de inflammato nihil aufert, sanasque substantias colliquefacit, & ex quo sanguis vehementius commotus validiori impetu affectam partem ferit, unde dolor & respirationis difficultas immane quantum sævirent. Malè ergo in Angina cathartica pharmaca ab Auctore nostro commendantur: atque omnino loca illa Hippocratis, quæ sibi favere putat, alium habent sensum, quàm ut posait ex iis erui, purgationem in principio Anginæ instituendam esse.

* lib. de ratl. vict. in acut. n. 36.

Et enema injectum fuit.

℞. *Decoct.emollient.& carminat.vulgar.*℥jx. *Electuar.diacatholic.*℥ij. *Sal.gemm.*ʒij. MS.F.clyster pro Fœmina.

Verum sine levamine.

Ter ab hoc enemate alvum deposuit, verum parvo cum levamine. Inter gargarizandum respiratio tam difficilis reddebatur, ut jam jam suffocatum iri putarent Amici & Adstantes. Quare una cum Chirurgo Justo Eensaam laryngotomiam summè necessariam judicavi, imo summum adesse suffocationis periculum Amicis indicabam, omnibus internis externisque remediis incassum adhibitis; eaque de causa nonnisi unicum & ultimum restare remedium nempe laryngotomiam (de qua inspiciatur M.A.Severinus de efficaci Medicina, necnon Thom.Fienus libr.chirurgic.12.p.m.35.& seq.ut & D.Antonii Nuckii observationes s. experimenta chirurgica) attamen non vulgari methodo, sed mox delineandâ, si instituatur, anceps esse remedium juxta Corn.Celsum potius, quàm nullum adhibendum. Consanguinei cum ægra locuti, laryngotomia ut fieret assensere quidem, quia respirare nullo modo amplius posset, eòq; singulis momentis mors prospicienda: sed simul rogabant, aliud ne restaret remedium, antequam ad ultimum illud, nempe laryngotomiam, deveniremus. Respondi itaque injectionem per syringam nondum esse tentatam, quam ideo etiam mox in usum revocavimus, syringâ paulo inferius depingendâ, cujus ope decoctum sequens singulis horæ quadrantibus vel semihoris bis terve fuit injectum.

Quare de laryngotomia mentio fuit facta.

Verum injectione per syringam.

℞. *Radic.alth.recent.*℥j. *Folior.malv.* M.j. *Flor.sambuc.p.* iij. Coquant. s.a.in s.q.cerevisiæ dulcis, ad colaturæ pint. j. add. *Mell. virgin.*℥jß. *Spirit.vin.*ʒiij. *Salis armoniac.gutt.*xxx. MS.pro injectione.

Quam injectionem tali cum successu usurpavimus, ut mox imo ab unaquaque injectione levamen observaret ægra. Immediate autem post injectionem magnam salivæ viscidæ ac tenacis quantitatem ex ore excrevit, nauseâ summâ affecta, verum nunquam tamen vomuit; ac intra horam respirationem & deglutitionem faciliorem, anxietatem præcordiorum minorem, & dolorem valde diminutum referebat: singulis diebus clyster fuit injectus, ac intra octiduum curata fuit. Postea sæpius gravissimâ in angina hac injectione per syringam fuimus usi, tali cum successu, ut brevi fuerint quoque tales ægri curati. Quare instrumentum, quo laryngotomia facilè & absque periculo perficitur, & syringam hac in ægra adhibitam &c. delineare consultum duximus.

Intra octiduum fuit curata.

Methodus utendi syringâ in angina.

A. Ægra angina laborans, & maximè ob respirationem difficiliorem anxia.

B. Os quodammodo apertum, verum ob dolorem & tumorem

rem

rem ulterius aperire nequiens. TAB. III. FIG. III.

C. Syringa usque in fauces protrusa, cujus beneficio decoctum mox præscriptum calidè fuit injectum.

D. Manus sinistra Chirurgi syringam continens.

E. Manus dextra ejusdem manubrium comprimens.

* 1. Syringa ex cupro vel stanno facta — Syringæ delineatio.

2. Manubrium

3. Fistula s. tubulus instar rostri incurvatus.

4. 4. 4. 4. Foramina ad latera, ut eò melius quaquaversum liquor contentus compressus per eadem efflueret. FIG. IV.

5. Foramen anterius occlusum, ne omnis liquor in syringa contentus unâ vice in stomachum propelleretur, & partes affectæ vix attingerentur.

6. Pars rotunda, ne circumjacentes partes læderentur.

* α. Cannula alata rotunda ex argento &c. confecta, unius pollicis latitudine longa, una cum acu rotundâ acuminatâ, qua laryngotomia facili negotio citò & absque ullo periculo premendo & circumrotando in larynge intra tertiam & quartam cartilaginem institui potest, tumque statim liberius respirare queunt anginâ gravissimâ laborantes, quæ cannula alata tamdiu absque acu relinquitur, donec tumor vel resolutus sit, vel abscessus sponte, vel phlebotomo apertus, vel angina sit curata, & occluso cannulæ foramine liberè spiritum ducere possunt ægri: tumque facilè iterum vulnus, extractâ cannulâ alatâ, consolidatur balsamo copaivæ, Peruviano, & hypericonis mixto, & emplastro diapalmæ superimposito ad cicatricem perducetur. — Cannulæ alatæ, cujus beneficio laryngotomia perficitur, delineatio. FIG. V. Vulneris consolidandi modus.

β.β. Circumferentia & magnitudo alatæ cannulæ.

γ.γ. Foramina duo in ala, in quibus ligamenta duorum digitorum lata, quorum beneficio collo alligatur cannula, ne extrudatur vel moveatur.

* δ. Cannula alata sola, multis foraminibus ad latera, & absque acu depicta. FIG. VI.

ζ.ζ. Foramina ad latera, ut aer eò melius & facilius transire queat.

* ι. Acus rotunda acuminata extra cannulam posita. FIG. VII.

In primis quoque hæc cannula alata convenit in hydropis specie ascite, & in hernia aquosa scroti, emittendi aquas gratiâ: hæc cannula una cum acu circumrotando simulque premendo intruditur usque ad cannulæ alam, postea acus retrahitur, & cannula sola ad alam intrusa in abdomine, vel scoto relinquitur, donec omnis — Quæ etiam convenit in ascite & herniâ aquosâ scroti.

 aqua

aqua &c.sit effusa. Verum non unâ vice, alioquin enim sæpius conqueruntur de lumborum dolore, sed partitis vicibus, quod apprime quoque notandum, foramine interim subere clauso.

Angina curata cucurbitulis in cruribus positis.

Anginam παρασυνάγχην curatam vidimus, universalibus externis internisque nempe præmissis, sed frustraneo eventu, cucurbitulis scarificatis supra genu internè positis: verum de intolerabilibus doloribus ægra conquerebatur.

Asthma.

7. Asthma, à pituita viscida nempe si oriatur, tumque liquida purgantia, si spiritus salis armoniaci & aqua hyssopi aut similia specifica admixta fuerint, multum præstant. Inciditur enim hac ratione pituita viscida in pulmonibus contenta & obstruens, respirationemque difficiliorem & breviorem efficiens, incisâque hac ratione facilè subinde tollitur illa difficilis respiratio, ac pro tempore curatur æger, liberiusque respirat. Quare sequentem de asthmate hisce insero historiam.

Vir ex pleuritide asthmaticus.

Vir quispiam quadraginta quinque circiter annorum ex levi pleuritide asthmaticus factus. Quare semper fere singulis diebus, in primis circa autumnum, non itidem in æstate aut vere, croci pulverisati semi-scrupulum cum vitello ovi assumpserat: quod in principio imo per sex septemve quidem annos ipsi multum profuit, ast tandem nihil emolumenti, etsi scrupulum croci assumeret, inde habuit. Alvo adstrictâ simul laborans ad nos venit, qui ipsi præscripsimus laxans quoddam ex prunis, foliis sennæ, & semine anisi, &c.postea redeunti petentique purgans quoddam, sequens dedimus.

Ex croco benè se habuit.

Postea purgante.

℞. *Elect.hydragog. D. Sylvii* ℥iijß. *Flor.sulphur.* ℈j. *Sp.salis armon.vel salis volatil.oleosi gutt.*xvj. *Aq.hyssop.q.s.* MS.F.haustus.

Quo assumpto optimè alvum deposuit, ac tali cum asthmatis levamine, ut curatum se crederet, quem haustum aliquoties imo semper fere cum respirationis difficilioris levamine usurpavit: aliàs in respiratione difficillima nonnisi tinctura croci cum spiritu salis armoniaci vel salis volatilis oleosi in vino Hispanico utebatur, aut quoque subinde guttulâ unâ atque alterâ balsami sulphuris anisati in syrupo papaveris erratici, aut de hyssopo, aut tussilaginis.

Et tincturâ croci cum sale volatili &c.

Ac balsamo sulphoris anisato curatus.

Pleuritis.

8. Pleuritis (1), quam purgatione indigere statuit Galenus in lib.6.

(1) Ad Pleuriticos curandos bina proposuit Hippocrates generosa remedia in lib. de ratio. vict. in acut. purgationem nempe, & venæ sectionem, quorum tamen usum circumstantiis quibusdam limitavit, ut nec utraque simul usurpentur, neque in ea Pleuritide alterutrum fiat, quod tantum in alia convenire potest. Ait enim, si dolor versus claviculas vergat, sive potius dorso inhæreat, tunc liberalior sanguinis missio instituenda erit. Si vero ille ad præcordia descendat, sive potius sit circa costas spurias, tunc purgatio tantum adhibenda. Quod & Galenus non improbavit, licet tutius esse duxerit, sanguinem in Pleuritide semper mittere, & ingeniosè demonstravit Prosper Martianus in commentaria ejus loci expositione. Verum

lib.6.aphor.commentar. 5. nempe si dolor ad ὑποχόνδρια descendat. Quod quoque ipse Hippocrates in libro de victu acutorum docuit, & expressis quidem verbis libro de veratri usu p.612. & Joel lib.secund. physiolog. sect. 5. quia, inquit, est morbus acutus, citòque cursum absolvens. Ast Petrus Forestus lib. 16. observat. schol. 33. notat, Pleuriticis medicamenta purgantia non exhibenda, si sint validissimis febribus correpti; aliàs purgantia & posse dari, ac quoque convenire.

Vir post tussim.

Vir quispiam triginta septem octove circiter annos natus, plethoricus, tussi catharrali diu fuerat afflictus, omnia fere ejus curandi gratiâ hujus illiusve consilio præparata sumpsit, ast frustraneo eventu. Tandem post solito majorem motum incaluit, ac statim dolor punctorius supra sinistram mammillam vehementer insurgens, simulque febris gravis ac capitis dolor distendens, hominem corripuit, tussisque inde maximè adaucta. Quare vocatus statim venæ sectionem in sinistro brachio instituendam curavi, post quam respiratio liberior dolorque capitis distendens & punctorius circa mammillam remissior redditus, mox de sequenti pulvere scrupulos duos cum aqua hyssopi & syrupo papaveris erratici assumpsit.

Et motum majorem.

In pleuritidem incidit.

Quare vena secta fuit.

♃. *Rad.bardan. major.*ʒij. *Glycyrrhiz. Taraxic.sicc. Flor. papav.errat.ana* ℥j. *Sulphur.*ʒiij. *Sem.card. Mariæ. Ocul. cancr.ana* ℥ß. *Lap.prunell. Antim. diaphor. Croci optim. Corall. rubr. præparat.ana* ʒij. MS. F. pulvis tenuissimus, cujus dosis à ʒß. ad ʒj.in aqua hyssopi &c.exhibitus, multum in pleuritide præstat.

Et pulverem antipleuriticũ assumpsit.

Post pulveris usurpationem omnis dolor, febris, respiratio difficilis &c.evanuit, multaque phlegmata sanguinolenta excrevit. Noctu tamen ingravescebat iterum dolor punctorius; quare mane iteravi pulverem, & sequentem mixturam, de qua singulis horis cochleare unum alterumve assumeret, præscripsi, venæque sectio levis iterum cum levamine fuit instituta.

Dolorq; &c evanuit.

Recidivam passus.

Venæ sectione, pulvere, & mixturâ pectorali.

♃. *Aq.hyssop.*℥iv. *Theriac. simplic. Prophylactic. ana* ℥ß. Hujus descriptio & præparatio exstat apud Clarif. Virum D. Franciscum de le Boe Sylvium in sua Praxeos medicæ idea nova lib.1.cap.28.§.31.p.402. & 403. & apud D. Paulum Barbette in sua Praxi lib.3. cap.3. de febribus. *Pulver. antipleuritic.* ʒij. *Spir. salis armoniac. gutt.*

---

rum tem hanc luculentioribus documentis illustravit Georgius Baglivus in sua Praxi Medica in append. ad Pleuritidem, ut nulla esse possit suspicio de purgatione in Pleuritide insera instituendâ. Putat enim morbi fomitem, putrem nempe cacochymiam in præcordiis sive potius in mesenterio latere, quæ quotidie fermentescens repetitis sanguinis circulationibus ad thoracis partes exundat, morbumque facit ac fovet. Unde sicuti in Asthmate à primis viis oriundo repetita tantum purgantia adhiberi debent, ita Pleuritis à mesenterii putredine originaria purgatione curanda erit. Non negligendum autem Foresti monitum ab Auctore nostro adnotatum, quod si vehemens febris cum morbo conjungatur, tunc ab omni purgatione abstinendum; ac proinde clysteribus tantum putrem illam cacochymiam tunc educere studeamus.

gutt.xv. Laud.opiat.gr.ij. Syrup. è succo florum papaveris erratici expresso parat. ℥iß. M S.

Item linctum sequentem continuò assumendum.

Necnon linctu.

℞. *Syr. papav. errat.è succo nempe expresso parat. Diacod. de Hyssop.ana* ℥j. *Flor.sulphur.optimè lævigat.*ʒiß. MS.F.linctus.

Pilulis contra tussim.

Postea singulis noctibus duas assumpsit pilulas ob tussim gravem, molestam, ac inveteratam, descriptas pag.38. quorum medicamentorum beneficio & phlegmata optimè excrevit, dolor evanuit, febrisque remisit, manente solummodo tussi. Quare pilularum dictarum usum instauravit, ast frustra. Appetitus vero cum non rediret, & tamen in urina signa concoctionis reperirentur, purgans præscripsi sequens.

Et haustu purgante.

℞. *Electuar.hydragog. D. Sylvii* ʒij. *Cholagog. p.123. descript.* ℥ß. *Flor. sulphur.* ℈j. *Aq. hyssop. q. l.* MS. F. haustus.

Curatus fuit.

Quo optimè alvum deposuit, iterumque pilulas dictas usurpari jussi, quarum quoque beneficio brevi tum ab inveterata illa tussi fuit curatus.

Febres continuæ & intermittentes.

9. Febres tum continuæ tum intermittentes (m), in quibus purgationem necessariam statuit Hartmannus in basilicam Crollii cap.de febribus: imo purgantia in febribus, ast non in paroxysmis & quidem vehementibus, ut rectè docuit Senex libro de purgantibus text.5. p. m.609., & lib. de veratri usu p.612. ast paulò remissis, magnum sæpius habent usum, in primis specifica febrifuga si admisceantur. Joubertus lib.2. Practic. cap.5., in causo, inquit, purgandum omnino die secundo; quippe tertius, quo exacerbatio fieri solet, minus est opportunus: & idem cap.4. ejusdem libri, in febre synocho putri mane purgans assumendum, idque post φλεβοτομίαν. Præstat sanè in hac febre impuri sanguinis ali-

Sed tum specifica febrifuga admiscenda.

(m) Cathartica pharmaca omnibus indiscriminatim Febribus non conveniunt, neque illa eodem semper tempore adhibenda sunt. In Febribus enim intermittentibus modo præstat purgantia antifebrilibus, modo hæc purgantibus præmittere, modo vero simul mixta exhibere. Si enim ventriculi cruditas (unde omnium intermittentium Febrium origo) sit recens, tunc cathartico statim propinato plerumque & Febris simul prœscinditur. At vero si inveteratum sit stomachi vitium, viscidisque cruditatibus primæ viæ, & mesenterii ductus sint infarcti, tunc vel antifebrilia ante purgantia, vel simul nupta præscribere utilius erit. Verum id reticendum non est, quod egregia earum Febrium medicina in vomitu consistat ob id præsertim, quod inter vehementes ventriculi subsultus, & validiores diaphragmatis ac musculorum abdominis contractiones vasa viscerum excretoria reserentur, & in cavum intestinorum suam sarcinam transmittant. Unde mirum est, quot laudibus emetica in Febrium intermittentium cura à probatis in praxi Viris efferantur. Ardens vero Febris purgantium usum limitat. Quum enim sanguis in ea adeo serveat, ut partes omnes tàm internæ, quàm externæ intensiori purpura suffundantur, non secus ac Erysipelate laborarent; nihil profectò gravius est, quàm furentem ita sanguinem novis stimulis percellere. Quare si opus sit, bilis ad intestina confluentis, quæ in hisce febribus ob tumultuarium sanguinis motum solet excitari, nimiam copiam educere, id præstabit potius injectis clysteribus, quàm cathartico medicamento efficere. In Febribus vero malignis omnibus fere Medicis purgantia malè audiunt, ne lethalis Diarrhœa, quæ plerumque sponte erumpere solet, provocetur; idque magis quum cutanea excretio exoptatur. Itaque in hujusmodi Febribus emeticum cathartico præferrem, quod non modo curationi, sed etiam earum præservationi summopere inservit.

aliquam partem haurire, quod vero superest expurgare medicamento: hæcque nisi intra triduum fiant, commodus purgationi locus non dabitur. Tertiana febris si corripiat ægrum, siquidem videatur tibi non purgatus esse, quartâ die pharmacum ei dato, ac diebus intermissionis utatur cibis per alvum secedentibus, ut monuit Hippocrates libro de affectionibus textu 18.p.171. & textu 19. Si vero, inquit, quartana occupaverit nondum purgatum, primum caput ei purgato, & interpositis tribus aut quatuor diebus, pharmacum sursum versus purgans dato in ipsa apprehensione; & interpositis diebus rursum aliud deorsum purgans dato in ipsa occupatione. Joubertus libro citato cap.2. providendum, inquit, in quartana, ut καθαρτικὸν assumatur pridie ante accessionem, aut ipso accessionis die, si ardens magis fuerit paroxysmus. In quartana non semper & perpetuò signa concoctionis esse expectanda, antequam purgans medicamentum exhibeatur statuit Petrus Forestus lib.3. de febribus observ. schol.34. Vehementem tamen evacuationem in initio quartanæ minus convenire, quod humor, qui hanc efficit, tractatu contumax est, idem ibidem docuit. In metu, nota, febris malignæ optimum esse evacuare, antequam illa generetur, & dum virtus adhuc constat, docuit Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. axiom. 1060. inspiciat studiosus Lector Hippocratem lib. de affectionibus text. 13. & 14. p. m. 169. Nec mirum, purgantia enim specificis ac incidentibus mixta, & materiam morbificam exturbant, obstructiones solvunt, atq; plurimas febres curant.

In tertiana, quarto die purgans exhibendum.

In quartana.

Ipso accessionis die.

Febrem quartanam simplicem, duplicem, triplicemve, sive intermittentem sive continuam à longo abhinc tempore curatu fuisse difficillimam, in primis autumnalem & hyemalem, non tantum tota Antiquitas testatur, sed & quotidiana experientia comprobat, eaque de causa quoque opprobrium Medicorum audit. Quare Medici in eo fuerunt toti, imo penè omnes in eo desudarunt, ut possent excogitare vel invenire simplex quoddam vel compositum ex regno minerali, animali, aut vegetabili, quod huic febri sit curando. Et quidem plurimi gloriati sunt hoc illove medicamento specifico jam purgante, jam diaphoretico, vomitivo, vel corroborante &c. quo febris hæc quartana sit superata vel in ipsa hyeme; idque ut secretum secretorum sibi hucusque servarunt, vel nescio quibus fictis nominibus ac obvelamentis, verbisque obscurioribus tradidere. Quos inter in primis excellunt nonnulli chymici, & qui fere numquam praxim exercuerunt, verum ad trutinam si omnia redigantur, inventos quos putant thesauros meros carbones esse, & nihil omnino profecisse eos hactenus fuit observatum. Omnia quoque Antiquorum vel Neoticorum Medicorum scripta, annotata, & obser-

Febris quartana semper fuit curatu difficilis.

Ac eâ de causa in eo fuerunt toti, ut invenirent specificum antiquartanarium.

Plurimorum secreta contra quartanam mera ficta & c. fuere.

servata Græca, sive Arabica, Latina, Hispanica, Anglica, Gallica, Belgicave &c. de febri quartana ejusque curatione, si quis in epitomen modo redigere vellet, magnum volumen edere deberet: quibus tamen omnibus hæret aqua, nam methodicè & duce ratione à quartana simplici duplicive &c. curati ægri, facilè recidivam patiuntur, tempore hyemali in primis, si non rectam diætæ rationem observent.

Quia methodicè etsi curati facilè recidivã patiuntur.

Quare quoque plurimi imo gravissimi Medici hactenus judicarunt, nihil sic qui agunt, optimè agere, modo bonam observent diætam, & à frigore, ac acidis, austeris, crudis, piscibus, carnibus sale conditis, aut fumo induratis, difficiliorisque concoctionis, saltem nimiâ horum ingurgitatione caveant, donec verno tempore aer temperatior sit, aut ex hac illave Regione septentrionali in aliam calidiorem ac puriorem demigrare possint, tumque sponte & absque ullo medicamento plerumque à febre quartana liberantur.

Sponte sæpius liberantur, bonâ observatâ diætâ.

Aëre in primis calidiore vel mutato.

Verum quibus tali cum hoste vel quotidie vel bidui triduive factâ intermissione, tantoque subinde cum frigore, horrore, tremore, pandiculatione, nauseâ vel vomitu, & similibus symptomatibus concomitantibus, moxque insequente calore, siti, dolore, sudoreque &c. confligendum est, rectè conqueruntur de summa ejus impudentia: quippe qui non invitatus audacter in ipsum musæum vel cubiculum intrare audeat, ideoque promiscue nunc hoc nunc illo medicamento utuntur, quo veluti misso quodam sibi auxilio in fugam eum conjiciant.

P. Jesuitæ corticem chinam chinam adportant.

Quare quoque P. Jesuitæ è longinquis Regionibus, & vel ex ipsis Indis orientalibus aut occidentalibus, quos Religionis ergo, uti ferunt, Fidei nempe catholicæ Romanæ inter Ethnicos propagandæ gratiâ adeunt, inter alia medicamenta ante annos aliquot corticem quendam Peruvianum, Chinam chinam dictum, adportarunt; cujus drachmis duabus pro unica dosi exhibitis mox febris quartana incantamenti instar superabatur.

Cujus beneficio quartana statim superatur.

Verum post tres quatuorve septimanas recidivam patiebantur plurimi ægri (ast denuo eodem cortice exhibito febris quidem sublata est) sed manente sæpius ventriculi quadam gravitate ac distentione, una cum respiratione difficiliori; tumque nonnisi per duas tresve septimanas erant ἀπύρετοι, imo post tertiam exhibitam dosim unâ vel duabus septimanis liberi erant à febre, quibus exactis tamen recurrebat.

Sed facilè recidivam patiuntur, cum respiratione difficiliori.

Atque à nonnullis Practicis observatum fuit, febrem hecticam post dictum corticem toties assumptum secutam fuisse, in primis universalibus neglectis: nonnulli obstructionem hepatis, lienis &c. notarunt, imo hydrope quosdam fuisse extinctos. Quare quoque illius usus penè fuit abolitus, donec in Gallia, Anglia, Scotia &c. denuo à nonnullis in usum fuerit revocatus hic cortex summo cum effe-

Imo & hecticâ febri, & pluribus aliis symptomatibus postea extinctos observarunt Practici.

effectu : ac ea de causa nonnulli hujus corticis Peruviani vim, & qua ratione febrem superaret & quidem primâ vice, idque tempore hyemali, omnibus modis indagarunt (n). Plurimi adstrictione vel quadam fixatione quasi febrem quartanam superare putant, ex alvi adstrictione & pluribus obstructionibus id colligentes. Alii vero vi quadam specificâ, aut amaritudine. Alii à sale, quo cortex ille præ aliis scatet. Alii vero aliis signis & observatis id probare sunt conati, tradentes qua ratione, quo tempore, & an substantiâ, vel infusione, vel extracto, & quoties exhibendus esset hic Peruvianus cortex. Verum omnes discrepant, hi in substantia, sed majori dosi & sæpius exhibendum multis rationibus &c. Medici imo gravissimi in Anglia & Scotia probare conantur : alii vero in minori dosi autumant : ille in tinctura magis conducere observavit : hic vero tincturam cum vini spiritu paratam probat. Alius in vino infusum laudat, alius cerevisiam recentem cortici pulverisato affundit, & sic fermentare, & pro potu ordinario optimè conducere putat. Nonnulli quoque tantum ante paroxysmum exhibendum, plurimi

Nonnulli in majori dosi & sæpius exhibendum judicant.

Jam in substantia, vel tinctura &c exhibent.

Y

(n) Corticis Peruviani natura, quo nullum inter Febrifuga elegantioribus titulis ac laudibus in Medicorum scriptis effertur, unum ex iis est, quæ potius admirari, quàm intelligere licet. Etenim adeo occultæ ei sunt vires, eamque latens ipsius agendi ratio, ut celeberrimi quoque Medicorum ingenia frustra exercuerit. Ea namque est hujus corticis indoles ac mos, ut ipso vel semel exhibito Febris periodicæ furor conquiescat, & interdum plane extinguatur, quod de quocumque alio remedio sine falsi crimine affirmari vix potest. Cætera enim opem, quam spondent, re ipsa præstant, sed nullum celerius illo cortice promissum solvit. Id vero admirandum magis est, quod cortex ille nullâ sæpius promotâ evacuatione febres dispellat : rarum siquidem ac fortuitum est, si ab ejus exhibitione aliquid per vomitum, vel per alvum secedat. Itaque in re adeo obscura nihil ausim pronunciare; sed nonnulla tantum circa rectam ipsius administrationem, quæ Auctor noster præterit, subjungam. Cortex quidem Peruvianus licet quacumque formâ exhibeatur, febres semper abigat, tamen ne sanguinis crasim labefactet, viscerum obstructiones pariat, eorumque fermenta obtundat (quod ab hoc medicamine sæpissimè fieri animadverti) illum simul cum volatilibus, aut vulgò dictis digestivis, præscribendum esse puto. Unde factum, ut nec convenientius pro hoc cortice exhibendo vehiculum à sanioribus Practicis habeatur, quàm vinum generosum; neq; congruentius pro ejus tinctura extrahenda menstruum eligi possit, quàm vini spiritus sale armoniaco acuatus. Quoniam vero Febris per corticem illum supprimitur potius, quàm curatur, idcirco ad ejus recidivam præcavendam, postquam ex toto intermiserit, conveniet ejusdem corticis usum per intervalla repetere, & aliquoties alvum leniter subducere : si enim major cathartici pharmaci vis foret, tunc Febris statim recrudesceret. Id vero reticendum non est, quod Peruvianus Cortex non statim, ac Febris Hominem corripuit, exhibendus sit, sed postquam ista pluribus paroxysmis vires suas contriverit : neque porrigendus ei, cui venter cathartico aliquo non fuerit ante expurgatus. Præterea in ejus corticis usu tum sexus, tum regionis, cum maximè temperamenti delectus est habendus. Minus enim convenit Mulieribus, Monialibus præsertim intra sua claustra conclusis, quàm Viris : quos inter qui magis operosi ac laboriosi sunt, facilius ejus usum perferunt, quàm qui otio diffluunt. Sæpius observavi, Febres per Peruvianum Corticem sublatas Rusticis numquam rediisse, qui statim post earum discessum ad consueta opera reversi sunt; secus domesticorum Larium amantibus Febres sæpissime redire. In gravidis vero Mulieribus, dum periodicis Febribus conflictantur, necessarius est ejus corticis usus, ne concussio illa, quæ earum paroxysmum præcedere solet, Fœtum ab utero excutiat. Minus etiam saluber esse solet hujus Febrifugi usus in humida & crassiori aeris constitutione, quàm in sicca; atque minus ab illo læduntur, qui bilioso corporis habitu, quàm qui pituitosâ temperie præditi sunt. His quidem limitibus Peruviani Corticis usus circumscribitur, quos transire summum esset in Medico nefas. Unde liquet, nec corticem illum in omnibus indiscriminatim Febribus exhibendum esse, neque tutum adeo esse ejus usum, ut pejora mala, quàm est Febris ipsa, parere non possit.

rimi vero immediate post paroxysmum assumendum præscribunt.

Verum aliquando *olitor & opportuna locutus*. Quare mea quoque (salvis aliorum Medicorum Practicorum judiciis & observatis) hisce dictis addam, prætereundo Regionem, in qua invenitur & crescit, arborem, ejusque genus, speciem, colorem, odorem, saporemque &c. plurimi enim satis hac de re scripsere: & tantum quoad usum medicum, & quid in praxi observaverim paucis referam, dictaque observatione unâ vel alterâ comprobabo.

Ante quindecim circiter annos multi quartanâ laborantes.

Ante quindecim præter propter annos hisce in Regionibus in primis in hac Civitate multi quartanâ laborantes jam hisce, jam illis, tincturis nempe, vinis medicatis deobstruentibus, vel simul laxantibus, extractis, pulveribus &c. diaphoreticis, antifebrilibus, amaricantibus nempe, stomachumque simul corroborantibus medicamentis pro tempore à febribus fuere liberati. Verum plurimi recidivam quia passi, nonnullis post universalia præmissa corticem chinam chinam sine ullo additamento ad drachmas duas ter quaterve cum vino, & quidem ad pintam unam; quintâ ante paroxysmum horâ exhibui, & omnes febri quartanâ simplici intermittente laborantes liberabantur: duplici vel triplici vero afflictis quinquies sexiesve propinavi; verum effectus in omnibus non fuit idem. Nam in nonnullis observabam nauseam, in nonnullis vomitum, in aliis quoque sudorem ingentem, in aliis vero purgationem per alvum, in aliis vero nullam mutationem notabilem. A febre jam liberati nonnulli conquerebantur de ventriculi tumore, præcordiorum anxietate, totius corporis gravitate: nonnulli vero de respiratione difficiliori, hi de appetitu nimio, illi de appetitu abolito vel diminuto, alii vero nihil mali jam sensisse se testabantur. Plurimi post quatuor vel quinque septimanas recidivam, & quidem graviorem patiebantur, imo simplici qui antea laborassent quartanâ, jam duplici vel triplici affligebantur; vel qui duplici aut triplici, simplici postea fuere correpti. Præterquam qui post assumptum corticem diarrhœam quasi fuissent passi, quorum fæces inspiciens, observavi particulas corticis minores materiâ quadam viscosâ ac pituitosâ tenaci pellucidâ quasi obvelatas, plerumque instar seminis raphani, vel nasturtii hortensis per biduum triduumve terræ mandati, visciditate quadam ante germinationem obducti; & hos omnes liberos à febre mansisse, nec unquam de hoc vel illo symptomate vel incommodo conquestos observavi. Quare juxta venerandum Senem aphor. 21. sect. 1. quò maximè vergunt, eò ducenda per loca convenientia, semper purgantia addidi, tali cum successu, ut plurimi recidivam vel non fuerint passi, vel nunquam post tali modo exhibitum pulverem hecticam, ascitem, obstructiones hepatis, lienis

Chinâ chinâ curati.

Verum post quinque vel sex septimanas recidivam passi.

Præter illos, qui diarrhœâ post chinam affligebantur.

Quare purgantia semper addidi optato cum successu.

nis &c.vel nominata symptomata observaverim.

Post paroxysmum & die sequenti exhibita china china

Porro immediate post paroxysmum, & die sequenti si dictum corticem exhibuissem, feliciores effectus, & citius superatam fuisse febrem quartanam, ac quoque diutius febre fuisse liberos, comperi.

In primis quoque in tinctura.

Denique tincturis per spiritum vini factis additis itidem purgantibus levibus, optatum me semper habuisse effectum testor: ut & si idem eodem modo in vino Rhenano vetustiori, vel Gallico infundatur, & in majori quantitate ac diutius in usurpatione continuetur. Sed quod apprime notandum, non in principio, sed postquam aliquandiu febris quartana duraverit.

Vel extracto, additis itidem levibus purgantibus.

Non tantũ in quartana sed & in aliis febribus.

Ultimò chinam chinam in forma extracti, vel pilularum, sed purgantibus itidem, ast in parva dosi additis, summo cum emolumento exhibui. Aliquando vero una cum radice gentianæ & rasurà ligni colubrini cum spiritu vini extractam, & in forma pilulari exhibitam, optimo cum successu non tantum in febribus quartanis simplicibus duplicibusque &c. sed & universalibus præmissis in aliis febribus propinavi.

Mutationes in quartanis spontaneæ quando fiũt

Spontaneas mutationes in febribus quartanis maximas observavi circa solstitium hybernum & æstivuum: liberantur enim nonnulli hoc tempore à febre, etsi nulla assumpserint medicamenta: nonnulli vero duplicem acquirunt febrem triplicemve, vel duplici laborantes priori quartanâ liberantur, manente & adaugescente, ultimò quæ advenit. Nonnulli jam liberati à febre, recidivam patiuntur: sic quoque quæ incipiunt circa æquinoctium autumnale, finiuntur quoque sæpe circa æquinoctium vernale; & si hoc tempore non mutentur, plerumque diutius tum prolongantur, aut per annos aliquot durant. Sic per octo annos durasse quartanam jam simplicem, jam duplicem, triplicemve observavi.

Vir post insolitos labores.

Tumorem & dolorem in sinistro hypochondrio.

Et brevi quartanam observavit

Vir quadraginta octo annos præter propter natus, melancholicus, sæpius morosus, post varios & plus solito labores, de siti maxima & appetitu abolito conquerebatur, quare spiritum nitri in potu aliquandiu assumpsit, & brevi quoque sitis fuit sublata, ac appetitus rediit. Verum circa æquinoctium autumnale de dolore & tumore in hypochondrio sinistro conquestus est; quare suâ sponte elixir proprietatis Paracelsi usurpavit, verum absque ullo levamine: nam exactâ septimanâ unâ atque alterâ febri quartanâ summo cum frigore adventante laboravit. Qua de causa post tertium paroxysmum meum imploravit auxilium, & statim enema vulgare præscripsi, per quatriduum enim alvus fuerat adstricta, & præcordiorum anxietas summa, quo injecto cum levamine benè alvum exoneravit. Verum paroxysmo priori modo revertente, sequens vinum medicatum, necnon massam pilularem dedi.

Quare vinum medicatum aperiens antifebrile.

♃. *Radic. zedoar. Gentian. Calam. aromat. ana* ʒiij. *Galang.* ʒvj. *Summitat. absinth.* M.ß. *Centaur. minor.* p.iij. *Folior. menth. crisp.* M. j. *Calaminth. montan.* M. ß. *Rasur. lign. colubrin.* ʒvj. *Aloes lucid.* ʒiij. *Flaved. cortic. aurantior. Semin. fœnicul. dulc. Tartar. Rhenan. ana* ʒijß. *Limatur. chalyb. in petia ligat.* ℥ß. Concisa & contusa dentur pro vino medicato, affund. *vin. Gallic. pint.* vj.

De quo post triduum assumpsit ter quotidie uncias tres, unde optimè se habuit, & assumptum cibum postea benè digessit.

Et pilulas purgantes simul & aperientes.

♃. *Gumm. ammonic. præparat.* ℈ij. *Resin. jalapp. Diagrid. ana* ℈j. *Myrrh. rubr. Tartar. vitriolat. Sal. volatil. corn. cerv. ana* gr.xv. *Ol. cortic. aurantior. stillat. gutt.*v. MS. F. Pilul. no.v. ex ℈j. deaurent.

Bis in septimana quinque assumpsit, quarum beneficio quater quinquiesve alvum deposuit.

Tribus ante paroxysmum horis hunc vel sequentem dedimus pulverem.

Necnon pulverem febrifugum diaphoreticum.

♃. *Antimon. diaphor. Oculor. cancror. pulverif. Sal. absinth. ana* ℈ß. *Croc. optim. gran.*v. MS. F. Pulvis tenuissimus pro una dosi cum vino calido assumendus.

Et regulum antimonii medicinale.

♃. *Regul. antimon. medicinal.* (hujus descriptionem videsis in sequentibus) ℈ß. *Croc. optim. gr.*v. MS. F. Pulvis tenuis.

Frustra assumpsit. Quare chinam chinam usurpavit. Et à febre liberatus.

Quibus omnibus adhibitis, febris jam minor, jam iterum major: quare ipsi auctor fui, ut chinam chinam assumeret; statim annuit. Atqui in substantia solam chinam chinam pulverisatam ad drachmas duas cum vino die post paroxysmum exhibui, hocque ter iteravi, & nihil præter nauseam ac semel vomitum, subsequente sudore, observavit. Post primam assumptionem à febre quartanâ fuit liber: de alvo adstrictiore quia conquerebatur, subinde dictis pilulis fuit usus, & benè ab ipsis alvum exoneravit: attamen de præcordiorum quasi intumescentiâ & corporis quadam gravitate conquerebatur, imo inter ambulandum de respiratione difficiliori.

Post recidivam imo graviorem passus. Denuo usus fuit eodem successu. Sed Noviomagum profectus.

Quibus intellectis recidivam verebar, quod quoque ità evenit: nam quintâ post assumptum pulverem septimanâ, febri sed graviori non tantum, sed duplici correptus fuit; & quod notandum, tum nec de præcordiorum intumescentiâ, nec corporis gravitate, nec respiratione difficiliori conquestus est: quare iterum chinam chinam usurpavit. Liberato à febre, dicta symptomata in dies denuo adaugescebant; quamobrem aerem mutandum necessarium duximus, jussis obtemperavit, ac Noviomagum profectus est: tum vero nonnisi vinum Gallicum chinæ chinæ una cum foliis sennæ mundatæ affusum, & sequenti modo paratum præscripsimus.

♃. Cort.

℞. *Cort. chin. chin.* ℥vj. *Folior. senn. mundat.* ℥vj. *Flaved. cortic. aurantior.* ℥ß. Leviter contusis affund. *vin. Gallic. pint.* vj. Stent vasis clausis in digestione per triduum, dimidio jam usurpato, affundantur denuo pint. ij.

Vino chinato (ut ita dicam) purgantibus mixto brevi curatus fuit.

De hoc vino bis quotidie uncias tres assumpsit, atque brevi non tantum à febre fuit liber, verum de supradictis symptomatibus non amplius conquerebatur, & reversus sanus vixit.

Nota, nonnullos in alias Regiones profectos, & à quartana liberatos ac jam curatos, reversos recidivam denuo passos; quod ter quaterve in iisdem ægris vidi & observavi.

Vir biliosus de corporis spontanea lassitudine &c conquerens.

Vir quadraginta annorum, naturâ biliosus, post multos labores, quammaximè de corporis gravitate & lassitudine spontaneâ, in primis post somnum (reliqua symptomata prætereo, imo in sequentibus præteribo, idque brevitati quia studeo) conquerebatur: quare diascordium Fracastorii ad drachmas duas assumpsit, & benè sudavit cum levamine. Verum post triduum benè pransus levi febriculâ cum pandiculatione & frigore correptus ast: quare scrupulum diascordii clarissimi Domini Sylvii in sua Praxeos medicæ idea nova lib. 1. cap. 58. descripti usurpavit, benè dormivit, & sudavit. Verum postridie dolorem distendentem & subinde gravativum, duritiem, ac postea tumorem in hypochondrio sinistro observavit: quare sequente usus fuit haustulo purgante.

Ex diascordio Fracastorii & Sylvii benè sudavit.

℞. *Electuar. cholag. D. Sylv. Hydrag. ejusd. ana* ʒij. *Sal. volatil. oleos. gutt.* xx. *Aq. fœnic. q. s.* M.S. F. haustus.

Haustum purgantem.

Quo assumpto, sexies alvum deposuit cum multis flatibus, & summo levamine quoad dolorem distendentem: ast immediate post febris cum frigore eum invasit, sudore finiens in quartanam degeneravit; quare sæpius jam ante, jam post paroxysmum sequentem pulverem assumpsit.

℞. *Regul. antimon. medicin.* ℈ß. *Sal. absinth. Card. bened. Croc. optim. ana gran.* v. MS. F. Pulvis tenuiss.

Et regulum antimonii medicinalem.

Cujus beneficio optimè sudavit cum febris quidem diminutione, verum neutiquam sublatione. Quare chinam chinam cum radice serpentariæ virginianæ ex vino Gallico usurpavit.

℞. *Cortic. chin. chin.* ʒij. *Radic. serpentar. virginian.* ℈j. F. Pulvis.

Tandem chinam chinam cum radice serpentariæ virginianæ assumpsit.

Quem ter, sex, septemve post paroxysmum horis iteravimus, & sponte octies imo decies alvum copiosè deposuit, & febris dolorque distendens ac gravativus cum tumore & duritie in sinistro hypochondrio evanuere, & hucusque curatus manet.

Et curatus est.

Juvenis viginti duo circiter annorum post febrem tertianam duplicem incidit in quartanam simplicem: quare vomitorium, vinum

Juvenis quartanâ

Laborans variis frustra adhibitis. num medicatum purgans, vinum absinthites solum, & subinde cum elixire proprietatis & sale volatili oleoso mixtum, ut & sequentes pilulas sæpius frustra assumpsit.

℞. *Extract. febrifug. nostr. in sequentibus describend. Radic. gentian. ana gran.* xij. *Sal. absinth. gran.*vj. MS. F. Pilul. no.vij. deaurand.

Qua de causa die ante paroxysmum chinam chinam levibus purgantibus mixtam adhibui, sequenti modo.

Chinam chinam purgantibus mixtam propinavi. ℞. *Cortic. chin. chin.* ʒij. *Resin. jalapp. gran.*v. *Ol. Cortic. aurantior. still. gutt.*ij. MS. F. Pulvis.

Quo assumpto, quinquies sexiesve, ni fallor, alvum exoneravit, ac sequenti die fuit liber à febre: bis itaque terve eundem pulverem iteravimus, nec recidivam passus est, etsi in aere frigidiore totâ hyeme fuerit versatus.

Et curatus est hyeme.

Purgantia in minori dosi chinæ quare admiscenda. NOTA, ne purgantia in majori dosi addantur, aliàs nimis citò ex corpore exturbatur, vel simul cum purgantibus expellitur supra dictus cortex.

Plurimos quartanâ simplici laborantes in primis circa æquinoctium vernale sequenti electuario curavimus, singulis diebus cum vino calido drachmam unam exhibendo.

Electuarii antifebrilis descriptio. ℞. *Radic. gentian. Contrayerv. Zedoar. Serpentar. virginian. Cortic. lign. guajac. ana* ℥j. *Chin. chin. Rasur. lign. colubrin. Folior. scord. ana* ℥ij. *Dictamn. Cretic.* ʒx. *Croc. optim. Sal. armoniac. ana* ʒß. *Opii solut. & inspissat.* ʒij. F. omnium pulvis, & fiat cum triplo mellis despumati electuarium antifebrile.

Puella octodecim præter propter annos nata, melancholica, pituitosa, post febrem quotidianam continuam circa autumnum primò in febrem simplicem, dein duplicem, imo quartanam triplicem intermittentem incidit, menstruis simul suppressis cum tussi, respiratione difficiliori, tumore & duritie in hypochondrio sinistro, nauseâ, & subinde vomitu pituitosorum viscidorum, appetitu abolito, imo tantâ corporis macie, ut omnes phthisi vel tabe affectam judicarent. Vocatus rem periculo plenam judicavi, in primis quia tempus erat hybernum, & à plurimis medicamentis ita abhorrebat, nulla medicamenta assumere posse asseverans præter liquida clara & pilulas. Quare sequentes pilulas purgantes simul & deobstruentes præscripsi.

Puella quartanâ variis symptomatibus concomitante laborans.

Pilulas purgantes aperientes. ℞. *Gumm. galban. aceto præparat.* ʒß. *Vitriol. martis ad albedin. calcin. Myrrh. rubr. Diagrid. ana* ℈j. *Aloes lucid. gran.* xv. *Tartar. vitriolat. Sal. volatil. succin. ana* ℈ß. *Ol. sabin. stillatit. gutt.*vj. MS. F. Pilulæ v. ex scrupulo uno. De quibus bis in septimana quinque assumpsit, & ter quaterve plerumque alvum exoneravit. Hy-

Hypochondrio sinistro cerotum ex emplastro de mucilaginibus oleo de capparibus malaxatum imponendum jussi, ac sequens vinum medicatum præscripsi, *Cerotum hypochondrio.*

℞. *Rad. gentian. Aristoloch. rotund. Rub. tinctor. ana* ℥iij. *Fol. hyssop. Menth. crisp. Sabin. ana* M. ß. *Summitat. absinth. Centaur. minor. ana* p.iij. *Rasur. lign. colubrin. Baccar. laur. Semin. levistic. Fœnic. dulc. ana* ℥ß. *Flaved. cortic. aurantior.* ℥iij. Concisis atque contusis affund. *vin. Gallic. pint.* v. Stent simul in digestione per quatriduum. *Et vinum medicatum antifebrile deobstruens &c.*

De quo singulis diebus bis terve uncias tres instillatis unicuique dosi guttulis viginti salis volatilis oleosi elixiri proprietatis absque acido (ejus loco oleo tartari per deliquium addito) mixti per duas tresve septimanas usurpavit: quorum omnium beneficio nausea imo vomitus sublatus fuit, appetitus rediit, durities & intumescentia in hypochondrio sinistro valde diminutæ fuere. Sed jam ab omnibus medicamentis abhorrens, imo pilulas, nec vinum medicatum ulterius, aut nonnisi summo cum fastidio assumens, mentionem feci de tinctura quadam chinæ chinæ cum spiritu vini paratâ, de qua tantum cochleare unum vel alterum bis quotidie tantum assumeret, quod tandem assumpturam se annuit, modo ultimum foret, quod usurpatura esset, ac ea de causa hoc modo illam tincturam præparavimus. *Cum elixire oleo tartari per deliquium &c. parato, frustra usurpavit.*

℞. *Cort. chin. chin.* ℥iij. *Radic. hellebor. nigr.* ʒvj. *Serpentar. virginian. Folior. senn. mundat. ana* ℥ß. *Sabin.* M.j. *Flaved. cortic. aurantior.* ʒv. Concisis atque contusis affund. *Spirit. vini pint.* iij. Stent in loco calido vasis optimè clausis per biduum. *Tandem tincturâ chinæ chinæ &c.*

De quo mane & vesperi duo cochlearia assumpsit tali cum successu, ut quotidie bis terve alvum deposuerit, & intra tres quatuorve septimanas non tantum curata fuerit, & libera à febre, & cæteris dictis symptomatibus, imo sana & jam obesa sæpius me salutaverit. *Intra tres septimanas curata fuit.*

Nonnullos quartanarios curavimus solâ tincturâ per spiritum vini corticibus chinæ chinæ, rasuræ ligni colubrini, & radicibus jalappæ, vel foliis sennæ affusum paratâ. *Nonnulli curati tincturâ chinæ, ligni colubrini & jalappæ.*

Mulier quædam triginta octo annos nata ex consanguineis meis, melancholica, alvo adstrictiori, etsi sana, ut plurimum laborans (ut in hisce Regionibus sæpius observatur) post diuturnam jam simplicem, jam duplicem febrem quartanam intermittentem, incidit in quotidianam continuam, & summam debilitatem, virium prostrationem, præcordiorum anxietatem, vigilias, imo delirium febri exacerbatâ, urinis crudis absque ullo sedimento, aut odore, alvo adstrictâ, siti &c. Quare ei clyster subinde fuit injectus exiguo *Mulier ex quartana incidit in febrem continuam, aphthas &c.*

guo ſemper cum levamine. Tandem aphthis apparentibus, hanc mixturam, emulſionem, ac pulverem ſequentem ſubinde uſurpavit.

Quare mixturam cardiacam.

℞. *Aq. meliſſ. Card. bened. ana* ℥iß. *Cinnamom.* ʒvj. *Lapid. prunell. Antim. diaphor. Margarit. præpar. ana* ℈ß. *Confect. alkerm. abſque moſcho & ambra* ℥iß. *Julap. roſat.* ʒv. MS.

Decoctum raparũ &c.

De qua ſubinde cochleare aſſumpſit, & parum ſudavit: os interim decocto raparum, vel aquâ roſarum cum vitello ovi, & ſaccharo canto mixtâ colluendo; omnia calefacta aſſumpſit. Verum inſtante paroxyſmo ſequenti uſa fuit pulvere, & benè ſemper ſudavit.

Et pulverem diaphoreticum.

℞. *Antim. diaphor. gran.* xv. *Margarit. præparat. Sacchar. perlat. Oculor. cancror. ana gran.* vj. MS. F. Pulvis tenuiſſimus cum hac emulſione aſſumendus.

Sæpius de hac emulſione hauſtulum uſurpavit.

Ut & emulſionem.

℞. *Hord. mundat. ad crepat. coct.* ʒv. *Semin. 4. frigid. major. ana* ʒß. *Papav. alb.* ʒiß. *Lini recent.* ʒj. F. cum ſ.q. aq. decoct. hord. emulſ. ad ℥xiv. add. *Julap. roſat.* ℥j. MS.

Lapidem bezoardicũ orientalem fruſtra uſurpavit.

Verum horum omnium beneficio nihil vel parum profecit, quare lapidis bezoar orientalis ſcrupulum unum veſperi ipſi dedimus; parum ſudavit, verum nullo cum levamine: tandem conſultum duximus ad ſacram quaſi anchoram confugere, nempe ad infuſionem lapidis vulgò Pedro del Porco dicti (de quo in ſequentibus fuſius & accuratius) qua exhibitâ tribus ante febris exacerbationem horis optimè ſudavit, alvum bis depoſuit, benè dormivit, abſque ulla exacerbatione: quare iteravimus eandem infuſionem die ſequenti, idque ter quaterve, & brevi aphthæ curatæ fuere, ac libera ab omni febre per ſex ſeptemve, ni fallor, ſeptimanas fuit. Animi gratiâ cum nonnullis amicis, cęlo ſereno, maris littora petiit, piſceſque marinos comedit: domum reverſa febrem cum horrore quodam, oſcitatione, & pandiculatione, ſudore ſubſequente obſervavit: verum ea omnia floccipendens, & piſces marinos, quos comederat, cauſſata, nihil quidem mali die ſequenti ſenſit. Verum febris quartanæ ante febrem continuam jam dictam memor, diem paroxyſmi præcedentis quartanæ intellexit, (quare optimè Corn. Celſus loco antea notato, diu diei paroxyſmi meminiſſe ſuadet) imo paroxyſmus ſequens multo gravior fuit. Sed ab omni medicamentorum genere ita abhorruit, ut quidquid proponerem vel in forma pilularum, decocti, tincturæ, vini medicati, vel pulveris &c. omnia recuſaret; imo mox nauſeam & animi quaſi deliquium ſentire ſe referebat, non tantum quando medicamenta aſſumere vellet, verum & quando ipſa modo odoraretur, aut alius de medicamentis his illiſve mentionem modo faceret. Quare cerevisiæ

Quare infuſionem lapidis vulgò pedro del porco dedimus.

Ac brevi curata fuit.

Maris littora poſt ſeptimanas aliquot petiens.

Priori quartanâ fuit afflicta.

visiæ jam jam coctæ & nondum fermentatæ quædam simplicia amara infundi posse proposui : respondit, amaricantem cerevisiam libenter se bibere,& in primis amare, quare & forsan talem se bibere posse. Ea igitur de causa sequens puppa vasi cerevisiâ recenti impleto fuit injecta, unde solâ hac post septimanam usa est cerevisiâ, & brevi curata fuit, mansitque hactenus misera & diu afflicta ægra.

℞. *Cortic. chin. chin.* ℥viij. *Radic. serpentar. virginian. Folior. senn. mundat. ana* ℥ijß *Summitat. centaur. min.* M.iij. *Flaved. cort. aurantior.* ℥ij. Concisa & crassè contusa indantur sacculo rarioris texturæ. *Ac cerevisiâ chinatâ (si mihi licitum sit hoc verbo uti) curata.*

Sic quoque solo chinæ chinæ extracto per spiritum vini parato, & ad consistentiam pilularum evaporato, plurimos non tantum febri quartanâ & aliis febribus laborantes curavimus, & curatos ab aliis vidimus, atque ex aliorum Medicorum ore audivimus : attamen meo judicio præferrem tincturam per spiritum vini, vel vinum corticibus illis Peruvianis infusum, vel in substantia exhibitum purgantibus levibus nempe simul additis. Et hæc sunt, quæ de china china, ejusque usu, benevole Lector, dicenda mihi proposueram. *Pilulæ ex china paratæ in febribus optimæ.*

10. Fames à saliva viscidiori & pinguiori, pituitâve viscidâ, bileve pinguiori diminuta aut abolita. Horum humorum peccantium maleficio obtunditur blanda in ventriculo contenta, ac superius stomachi orificium suaviter vellicans aciditas, sicque fames diminuitur; aut causæ dictæ si graviores, famem tollunt. Rectè ergo purgantia medicamenta talibus in affectibus præscribuntur, quia illorum beneficio peccantes humores è stomacho corporeque expelluntur, sicque tutior ac jucundior breviorque via curationi paratur. *Fames diminuta vel abolita.*

Vir quispiam quadraginta quinque circiter annorum, macer, inveteratâ tussi maximè vexatus, phlegmata viscosa ac tenacia incredibili quantitate in dies excernens,post longum & gravem periculosumque morbum appetitus abolitionem sensit, qua per tres circiter menses fuerat vexatus, & quidquid contra hanc assumeret, ne quidem levissimam mutationem inde sensit, medicamentis omnibus effectu carentibus. Quare singulis septimanis bis pilulas angelicas vesperi assumendas præscripsi, ac diebus intermediis mane in hydromelite guttulas viginti quatuor elixiris proprietatis usurpandas. In quorum medicamentorum usurpatione per duas tresve hebdomadas optimo cum successu continuavit : tumque ipsi mixturam sequentem cochleatim usurpandam dedi. *Vir inveteratâ tussi laborans.* *Incidit in appetitus abolitionem.* *Quare cum hydromelite elixire proprietatis &c. fuit usus.*

℞. *Aq. menth.* ℥iij. *Tinctur. stomach. nostræ* ʒvj. *Ol. menth. crisp. gutt.*iij. *Syr. menth.* ℥j. MS. *Ut & mixturâ.*

Acida ob tussim maximè molestam non addidi ; hujus tamen post usurpationem appetitus rediit. Ultimò ob mixturæ aversationem sequens vesperi usurpavit conditum ad nucis moschatæ quantitatem, quo etiam est curatus : nam appetitus rediit, ac ingestos cibos optimè digessit.

Ac condito stomachico curatus.

♃. *Conserv. menth. crisp.* ℥iß. *Rosar. rubr.* ʒvj. *Rad. enul. campan. condit.* ℥ß. *Zinzib. condit.* ʒij. *Lap. prunell.* ʒj. *Ol. menth. crisp. gutt.* vj. *Syrup. menth. q. s.* MS. F. conditum.

Tinctura stomachica jamjam nominata.

Tincturæ stomachicæ nostræ descriptio.

♃. *Rad. enul. campan.* ℥iß. *Zedoar.* ℥j. *Calam. aromat. Angelic. Galang. ana* ʒvj. *Zinziber. Liquirit. ana* ℥ß. *Lign. aloes* ʒv. *Fol. menth. crisp.* M. ij. *Bacc. junip.* ℥j. *Lauri Sem. fœnic. dulc. ana* ℥ß. *Anisi Carvi ana* ʒiij. *Cortic. winteran. s. Cannellæ alb.* ʒvj. *Cinnamom. acutiss. Santal. rubr. ana* ℥j. *Piper. nigr. Extrem. cort. aurant. Cardamom. minor. Nuc. moschat. ana* ʒij. Concisis atque crassè contusis affund. *Spirit. vini Rhenan. stop.* iß. Misceantur ac digerantur per octiduum, tumque tinctura decantetur, & iterum affundantur *Spirit. vini Rhenan. pint.* iij. Digerantur per octiduum, tinctura decantetur, ac priori tincturæ affundatur, & usui servetur.

Icterus flavus.

11. Icterus flavus (o), quare Galenus commentar. in sect. 4. aphor. 62. di-

(o) Icterus, quem sub arquati morbi nomine Plinius hist. natur. lib. 22. cap. 24. protulit, ad veterum omnium Medicorum mentem ex hepatis obstructione, unde vel bilis secretio impeditur, vel ipsius cursus intercipitur, fieri dicebatur. Verum quum in multis Ictericis post mortem sanum deprehensum fuerit hepar, biliarii ductus nullâ sabulosâ aut viscosâ substantiâ referti, & ipsa fellea vesica calculorum inanis ; nihil clarius deinceps videbatur, quàm Icterum sine ulla hepatis culpa consistere posse. Unde merito præclarissimus Sylvius, cujus vestigiis Auctor noster fere numquam non inhæret, bilis ad sanguinem redeuntis immiscibilem naturam pro Icteri causa redarguit. Ait enim, si spiritus nimium volatilis ei se nectat, tunc cum reliquis sanguinis elementis intimè consociati inepta erit ; ac proinde, veluti oleum in aqua, in sanguine fluctuat, ab eoque facili negotio secedit. Sylviana hæc hypotesis potissimum ei innititur, quod bilis in vesica fellea contenta per biliarios ductus sanguini in hepatis substantia affundatur : quod tam improbabile esse, quàm quod maximè, pulchro experimentorum anatomicorum apparatu demonstravit Malpighius. Hisce itaque missis, quæ Icteri naturam fere nihil aperiunt, ea nobis manet Animo sententia, Icterum inter cachecticos affectus esse, & ab omni alia cachexia ratione originis non discrepare. Quemadmodum enim sanguinis crasis diversimodè figurata varios colores superficiei corporis imprimit ; ita felleus color, qui in habitum erumpit, non protinus visceris labefactati indicium est, quum sine ulla hepatis læsione hujus affectus semina in sanguine ipso latere compertum sit. In sanguine enim omnis generis particulæ reperiuntur, sed suo quæque centro inclusæ, nec antea sensibus nostris occurrunt, quàm turbatâ harmoniâ in actum emerserint. Quantum enim biliosa sit Hominis temperies, nulla idcirco in sanguine amaritudinis signa, nulla bilis ad sensum indicia erunt. At si fluidi mutetur textura, protinus flavus color in cute & in urinis apparebit. Sed vix umquam fluidi textura mutatur, nisi solidis quoque virium adspergat : unde mirum esse non debet, si vitiosam illam sanguinis crasim hepatis quandoque pathemata, suorum nempe ductuum infarctus, vel calculorum in vesica fellea concretio, sequantur. Si enim bilis justo tenuior sit ac volatilior, tunc uberior ipsius copia in glandulis hepatis secedit, ut proinde vel biliosæ dejectiones, vel saturatior in alvi fæcibus tinctura obveniat. Si vero crassior ac viscidior,

.62.dixit, humores biliosos per alvum evacuatos, sanare morbum regium. Doctam & accuratam de ictero qui vult descriptionem, adeat clariss. doctissimique Viri D. Fr. de le Boe Sylvii Praxeos medicæ ideam novam cap. 40. p.m. 790. & seq.

Mulier quædam quadraginta duos annos nata, melancholica, post varia diuque assumpta viscidiora ac pinguiora alimenta incidit in alvi adstrictionem, ac circa præcordia dolorem maximè compressivum ac graviter afficientem, ac semper circa vesperi anxietates præcordiorum summas, itaut præ dolore ac anxietate multas noctes insomnes traduceret. Urinæ erant obscurè rubentes, alvi vero excrementa fere albicantia, & quarto vocationis die vix erant mutata. Vocatus statim sequentem haustum purgantem præscripsi.

Mulier post varia alimenta pinguiora, &c.

In præcordiorum dolorem compressivum.

Imo icterū incidit.

℞. *Elect. cholagog. Sylvii p. 123. descript. Hydragog. ejusd. p. 136. ana* ʒiß. *Spir. salis armon.* ℈ß. *Tinctur. croci* ℨj. *Aq. gramin. q.s.* MS. F. haustus.

Quare haustum purgantem.

Quater ab hoc purgante cum doloris compressivi, & præcordiorum anxietatis levamine alvum deposuit. Quo facto sequens dedi apozema aperiens, de quo quater quinquiesve assumpsit ad uncias tres quatuorve pro vice.

℞. *Rad. rubiæ tinctorum* ℥j. *Urticæ* (ex mente Gesneri, qui summis laudibus hanc radicem in ictero extollit) *Gramin. Curcum. Chelidon. major. ana* ℥ß. *Fol. marrub.* (de marrubio, ejusque succo ex foliis expresso inspiciatur Forestus lib. 19. observat. 19. in scholiis, qui ibidem refert nonnullos usu syrupi ex succo marrubii confecti fuisse persanatos, cum multa alia remedia frustra usurpata fuissent.) *Cuscut. ana* M.j. *Flor. genist. p.* ij. *Sem. cannab.* ℥ß. *Aquileg. Petroselin. ana* ʒiij. Coq. ex vini albi tenuioris, & aquæ puræ q.s. in colat. unciis xxxvj. dissolv. *Syr. cichor. cum rheo.*

Apozema aperiens.

 Diacni.

dior, quod sæpius evenit, ægrè per contextum hepatis transit, donec invalescente ob sanguinis viscliditatem glandularum obstructione omnino repellitur, alvique excrementa prorsus alba dimittat. Itaque hepatis obstructio à materia viscida & sabulosa modo Icterum jam factum sequitur, modo illum præcedit. Etenim quemadmodum urinæ secretione in renibus interceptâ serosus humor in singulis partibus corporis exundat; ita biliosi humoris ad hepar transitu omnino impedito, perinde sanguinis crasis pervertitur, ut omnia colore flavo inficiat. Hinc nullo fere negotio colligi potest, quomodo ira aut tristitia Icterum excitet. Non aliter enim ac ex inopinato timore universum corpus ita pallescit, ut vix ad pristinum deinde restitui possit; ita spirituum furor, impetus, ac indignatio perinde sanguinis crasim evertit, ut bilis ab eo facilè secedat, & superficiem corporis colore suo infamet. Cumque omnium venenorum id proprium sit, ut texturam sanguinis corrumpant, mirum non est, si viperæ ictus protinus bilem ex reliquis sanguinis elementis extricet, & cutem flavo colore commacolet. Neque dissimilis est ratio Icteri, qui Febribus repente supervenire Hippocrati * dicitur, nisi fortè ille ex hepatis inflammatione oriatur. Unde liquet, quod quemadmodum Icterus non semper ab hepatis infarctu descendat, ita quoque cathartica pharmaca in omni Ictero promiscuè adhibenda non sint. Quod religiosè magis in iis servandum, qui Febribus agitati Ictero corripiuntur, quibus cathartica Hippocratem cavisse ex verbis iis in lib. de loc. in Homi. concludit Martianus: *Regio morbo affectis purgantia ne dato, ne corpus magis conturbes.*

* Sect. 4. aphor. 62. & 64.

Diacnicu. ana ℥ij. *Tinctur.croci* ʒij. *Spir.salis armon. vel Tartar. fœtid.*ʒjß. MS.pro apozemate.

Hujus apozematis beneficio omnia evanuere symptomata, urinas fere nigricantes multas excrevit, tandemque sequenti usa fuit medicamento (quo solo post purgationem simul incidentem & aperientem multos colore fœdissimos persanavimus) ad guttulas viginti ex vino ter quaterve de die.

Et spiritũ salis armoniaci &c. assumpsit, & curata est.

℞. *Spir.salis armon.*ʒiij. *Tinctur.croci* ʒj. MS. Hujusque beneficio ac vi percurata fuit, ac incolumis manet.

Vir post fructus horarios avidè assũptos incidit in febrem tertianam intermittentem.

Vir quadraginta octo annos natus, pituitosus, fructus horarios autumno avidè cum usurpasset, post septimanas aliquot in febrem tertianam intermittentem incidit. Verum post tertium, ni fallor, paroxysmum de præcordiorum anxietate gravissimâ, imo dolore gravativo ac tumore quodam in hypochondrio dextro, cum nausea in primis matutino tempore, omnium membrorum imo totius corporis gravitate ac lassitudine, & vespertino tempore respiratione difficiliori, alvo adstrictiori, fæcibus alvinis induratis nonnihil albicantibus, urinâ intense rubrâ imo penè nigrâ, siti intolerabili, & vigiliis conquestus est, ac tali ictero afflictus, ut si leviter modo sudasset, omnia fere linteamina colore flavo quasi tincta visa fuissent. Vocatus rem periculo plenam (juxta Hippocratem aphor.64.sect.4.& Coac.prænotion.1.p.173.) judicavi, idque Amicis indicavi, ac statim præscripsi hunc haustulum purgantem, quo subinde fuit usus.

Imo ictérum gravissimum.

Quare haustum cholagogum.

℞. *Electuar.cholagog.D.Sylv.*ʒij.*Extract.rhei,Scammon.ana gr.* v. *Tinctur.martis aperitiv.*℈j.*Tartar.vitriolat.*℈ß. *Aq. chelidon. major.q.s.* MS. F. haustus.

Quo assumpto, octies vel decies alvum deposuit cum levamine quoad præcordiorum anxietatem & dolorem gravativum. Ob ingentem & intolerabilem sitim sæpius de die usurpavit hunc pulverem cum decocto graminis.

Pulverem ob sitim.

℞. *Lap.prunell. Sal.tartar.ana* ℈j. MS. F.Pulvis.

Cujus beneficio sitis brevi fuit sublata. Interim ter quotidie de sequenti apozemate uncias tres quatuorve usurpavit.

Et apozema maximè deobstruẽs usurpavit.

℞. *Rad.lapath.acut.*℥jß. *Rub.tinctor. Chelidon.major. Cichor. Apii.ana* ℥ß.*Pol. agrimon. Marrub. Eupator. cannabin. ana* M. ß. *Flor.genist.p.*iij. *Sem.aquileg.Petros.Anis.ana* ʒij.*Tartar.crud.*ʒijß. *Lim. ...tr. chalyb. in nodulo ligat.* ℥v. Coq. ex vini & aquâ anaticâ quantitate ad colatur.℥xxxvj. in quibus dissolv. *Syr. cichor. cum rheo.*℥ij. *Quinque radic.*ʒjß. *Spirit.salis armon.gutt.* LX. MS.pro apozemate.Semel bisque de die assumpto hoc apozemate fæces reddidit vel penè nigricantes, vel ex cæruleo-fusco colore tinctas, idque

Et fæces ex cæruleo-fusco colore tinctas excrevit.

que cum levamine ; quod semper observavi post chalybeata in quantitate vel sæpius assumpta.

Nonnumquam etiam cum decocto hunc pulverem vesperi exhibui, unde semper optimè se habuit, & liberiorem respirationem minoremque præcordiorum anxietatem &c. tunc observare testabatur.

♃. *Limatur.chalyb.præpar.& subtiliß.lævigat.gr.*xij. *Sal.* (ex capite mortuo, post destillatum salis armoniaci spiritum, filtratione & exhalatione facti) *à D. Sylvio Febrifugi dicti Croc. optim. ana gran.*jv. MS. F. pulvis tenuissimus.

Ac summo cum levamine pulverem ex chalybe &c.

Hypochondrio indurato & intumefacto mane & vesperi inunximus sequens linimentum.

♃. *Vnguent. martiat.* ℥iij. *Ol.de cappারib. Lilior. alb. ana* ℥ß. *Philosoph.*℈ß. MS. F. linimentum.

Hypochondrio indurato &c. linimentum.

Post inunctionem hoc cerotum imposuimus.

♃. *Emplastr. de mucilaginib. Melilot. ana* ℥j. *Ol. de capparib. q.s.* Pro ceroto super alut. rub.extend.

Et cerotū fuit adhibitum.

Quibus omnibus per septimanas aliquot continuatis, omnia symptomata in dies valde diminuebantur. Ex vino Rhenano tenui subinde quoque vesperi usus fuit, ob vigilias, sale volatili oleoso opio depurato affuso & tincto ad guttulas præter propter viginti.

Diæta erat aperiens, flatus discutiens, alvum laxans, juscula in primis cum endivia, apio, vel cichorio cum uvis Corinthiacis &c. parata.

Ultimò nonnisi decoctum radicum lapathi acuti cum tinctura martis aperitiva usurpavit, & tandem quoque curatus fuit.

Tandem decocto lapathi acuti &c. curatus est.

Nonnullos ictericos, hypochondrio non indurato, solo decocto lapathi acuti cum tinctura martis aperitiva, purgatione per cholagoga prægressâ, curavimus: quare decoctum illud ut specificum in ictero commendo.

Nota: nonulli venæ sectionem in ictero instituunt juxta mentem,& sententiam Aetii & Avicennæ &c.qui statuere, duo esse maxima curandi icterum remedia, venæ sectionem nempe & purgationem. Galenus vero tantus ille phlebotomiæ amator in libro de purgantium vi, si, inquit, morbo regio laborantibus sanguinem miseris, extremam in perniciem ages.Non quoque venæ sectio in ictero qua ictero convenit; indicat enim vel humorum quantitate qualitateve peccantium exturbationem, aut correctionem; nonnunquam vero volatilium levem fixationem &c.Semper & ubique servanda, numquam vero negligenda dicta Hippocratis aphor.62.sect.4.& coac.prænotion.1. p.172. quibus per febres, inquit, morbus regius supervenerit ante diem septimum, malum: & aphor.

Venæ sectio in ictero an instituenda.

Icterus febricitantibus ſuperveniens quando bonum vel malum.

aphor.64. ejuſdem ſectionis,& coac. prænotion. 1. 173. quibus per febres morbus regius die ſeptimo,aut nono,aut undecimo,aut quartodecimo ſupervenerit, bonum, niſi dextrum hypochondrium durum ſit, alioqui minimè bonum : quod C.Celſus quoque lib.3.cap. 24. de morbo regio p.m. 175. ſtatuit : inſpiciat ſtudioſus Lector caput illud vigeſimum quartum libri tertii C. Celſi, lectu eſt jucundum & digniſſimum; necnon aph.42. ſect.6. Hippocratis. Non rarò enim evenit febricitantibus, ut icterus ſuperveniat, illique ea de cauſa varia præſcripta medicamenta uſurpent, imo purgationem & venæ ſectionem tolerent: aſt loco curationis hydropicos factos,morboſve chronicos inde exortos, ſummis ac potentiſſimis etſi poſtea uſurpatis medicamentis, vix imo vix curatos novimus, quod variis hiſtoriis & obſervationibus comprobare poſſemus.

Morbi meſenterii.

12. Morbi meſenterii(p),aſt purgatio ne ſit larga,neque continens, & aſſidua, multo minus moderatæ purgationis limites tranſcendens docuit Matthæus Martini in tractatu ſuo doctiſſimo lectuque digniſſimo de morbis meſenterii & malo hypochondiaco. Non enim talibus in morbis ab obſtructione & humoribus qualitate peccantibus præſertim excitatis conveniunt φάρμακα καθαρτικά, niſi poſt incidentia deobſtruentia, humorumve qualitatem peccantem temperantia antea ſint uſurpata : ſicque juxta Hippocratem aphor.22.ſect.1. concocta non vero cruda medicamento purgante educenda. Docuit enim Senex aph. 9. ſect. 2. quod corpora quum quis purgare volet, ea fluxilia facere oporteat.

Infans poſt tertium nativitatis diem.

Miram quandam de infantulo hiſtoriam narrare placet. Huic tertio poſt nativitatem die epidermis omniſque cutis de corpore erat

(p) Ex variis ſuccis, quibus perluitur, meſenterium varios contrahere ſolet affectus. Modo enim ferv idiori ſanguine in ſuis vaſculis intercepto inflammatur, quod ſæpiſſime in abſceſſum tranſit: modo chylo viſcidiori glandulæ ipſius extuberant, unde ſcirrhus tandem emergit. Idque in Pueris frequentius, in quibus licentior diæta, & effrænis voracitas chylum ipſius ætatis indole, legeque naturæ craſſum ſegniorem reddunt, & nimis impurum, adeoque aptiſſimum qui in meſenterii glandulis ſubſiſtat. Ubi autem hoc malum Pueros corripuit, protinus univerſo corpore contabeſcunt, ut proinde quoties eorum atrophia medicam manum eludit, nihil certius ſit, quàm immedicabile illud malum adeſſe, quemadmodum ex reperta cadaverum anatome innotuit. Sæpius vero lympha, quæ à reliquis partibus corporis ad meſenterium confluit, terreſtribus & ſalinis particulis nimium fœta in ipſius glandulis inſpiſſatur, & affectum eum conſtituit, quem Latini Strumas, & Scrophulas appellarunt, quarum in meſenterio latentium evident eſt indicium, eas in colli glandulis apparuiſſe. Præter autem hæc mala, quæ meſenterii magis propriè dicuntur, ingens aliorum morborum claſſis, qui ad partes alias pertinere videntur, ex eo malè affecto exſurgit. Plerumque enim Febres, ſive periodicæ ſive continuæ, ex putri cacochymia in meſenterio congeſta oriuntur, quod vel ex earum contumacia ac diuturnitate, vel ab alvi egeſtionibus conferentiâ nullo fere negotio judicabimus. Quandoque vero meſenterium dolorum inteſtinalium auctor eſt, ſive quia inteſtinis contagio ſuo vitium adſpergit, ſive quia nervorum conſenſu nerveas eorum fibras exagitat. Ex hac porro nervorum conſpiratione, quæ per paris vagi ramos inter meſenterium & cæteras abdominis ac pectoris partes reperitur, mirum eſt quot ſymptomata in Hypochondriacis, & fortè etiam Mulieribus hyſtericis deſcendant. Ex omnibus vero hiſce meſenterii affectibus obſtructio magis ac putris humorum colluvies purgationem expoſcunt, quæ tamen mitiori cathartico, & digeſtivis interpoſitis erit inſtituenda.

erat quasi abrupta & avulsa, sequente magnâ sanguinis copiâ. Ita per mensem circiter excoriatus vixit, ejulatus præ dolore continuò edens. Adversus hunc autem affectum nihil præter oleum raparum cum creta mixtum fuit adhibitum. Quo tempore macie confectus vix ossibus hæsit quatuor integros menses, atque inde convalescere cœpit, cumque in modum recuperare carnem atque pinguefieri, ut nemo mortalium, qui infantulum antea tam miserè afflictum viderat, eundem esse crederet. Annum vero cum excessisset, incidit in abdominis duritiem ac tumorem non vulgarem, quicquid ea de causa in usum revocarunt Parentes, oleum & operam perdiderunt. Duravit illa abdominis durities, illeq; tumor fere per quadrimestre, tum vero diarrhœâ gravissimâ per quatuordecim dies fuit afflictus; quæ tamen sponte fuit sedata, omnique abdominis duritie ac tumore evanescente, brevi iterum post cholerâ correptus fuit tam gravi cum febre, ut mox moriturum Adstantes putarent. Singulam febrilem exacerbationem per quadraginta octo horas misellus habuit, qui octiduo, quod decubuit, nil fere alimenti assumpsit: usurpavit denique tribus morbi ultimis diebus parum de sequenti mixtura singulis horis.

Excoriatus per mensē vixit. *Post pingue fieri cæpit.* *Post annum in abdominis duritiē &c. incidit.* *Diarrhæâ spontaneâ curatus.* *Choleram & gravissimam febrim denuo passus.*

℞. *Vin. Rhenan.* ℥ij. *Aq. cinnam.* ℥iij. *Sacch. optim. q. s. ad gratam dulcedinem.* MS. Qua mixturâ assumptâ & vomitus & alvi fluxus cessavere, jamque hilaris & sanus vivit.

Vino Rhenano aquâ cinnamomi &c. curatus

13. Affectio hypochondriaca & melancholia, juxta Hippocratem aphor. 9. sect. 4. melancholicos, inquit, infra vehementius purgabis: quod Galenus libr. *quos purgare oporteat* & Heurnius lib. 3. method. ad Praxin cap. 8. confirmant. Numquam tamen hisce in Regionibus καθαρτικὰ φάρμακα in initio sunt præscribenda, nisi prius austeri illi ac inconcocti humores sint præparati & temperati. Lippis ac tonsoribus enim notum est, melancholicos à vehementioribus purgantibus medicamentis toties non deiicere alvum, quàm quidem aliis humoribus scatentes, etsi eadem purgantia ipsis exhibeantur, imo καθαρτικὰ φάρμακα exhibita melancholicis, illos vix turbare: biliosis, pituitosisve, aut serosis, si in eadem quantitate ac dosi præscribantur, maximè & vehementer illos turbare ac purgare; quod fit ob humorum melancholicorum cruditatem, ut & quia austeri humores purgationem sistunt. Cum vero purgantia vehementiora melancholicis exhibeantur, aut non operantur, aut parum summis cum torminibus, doloribus contorquentibus, præcordiorumque anxietate: quare potius spirituosis, salibus volatilibus & præsertim oleosis, ac lenientibus utendum, quàm hac ratione injucundè praxis exercenda.

Affectio hypochondriaca & melancholia. *Et quare.*

Matrona quædam quinquaginta annos circiter nata, intra bien-

Matrona quinquagenaria.

Gravissimo animi mœrore afflicta

biennium menstrua non passa, tamen sana ac hilaris vixit ; tumque ob filiam non ex voto viro nuptam incidit in gravissimum animi mœrorem, semper tamen præsentibus domesticis ac aliis maximè hilaritatem simulans; locis vero in solitariis cum modo esse posset, ex imo pectore hausta suspiria duxit , moxque lacrymas plurimas fudit , filiæ miserrimum statum deplorans : ita semestre transegerat, antequam dolor ejus Marito autDomesticis ex clamoribus ac suspiriis innotesceret.

Imo summè melancholica facta.

Noluit tamen melancholiæ rationes aperire,ac brevi post tantâ melancholiâ laboravit , ut domesticis , amicis, aliisve, satis evidentia signa ejus proderet . Gravem hunc tollendi affectum gratiâ duo accersiti sunt Medici,qui historiâ affectus intellectâ haustum melanagogum validum ex radicibus hellebori nigri & foliis sennæ &c.præscripserunt : post haustum assumptum parum tantum (talem quoque vel similem historiam de Practico quodam narrat Walæus in sua medendi methodo. p. m. 50. qui melancholico cuidam ter quaterve purgans exhibuerat,qui tamen alvum minimè deposuerat) summis cum ventris doloribus contorquentibus dejecit, tertio die in Salvatella vena secta est.

Haustulum melanagogum validum sæpius assumpsit.

Frustra vena secta fuit.

Quo facto,apozemata refrigerantia imo acidis mixta sunt præscripta , & singulis septimanis iteratus haustus purgans ex senna,& helleboro nigro, ast in singulis vicibus minus & majori cum dolore , imo ultimò maxima cum præcordiorum anxietate alvum deposuit , ac intra mensem deliravit .

Ac brevi deliravit.

Nihil inde medicamenti amplius assumpsit , per semestre fere delirans: totoque hoc tempore singulis noctibus ne quidem per horam unam atque alteram dormivit,semper Filia mea,Filia mea misera clamitans. Animi gratiâ hinc eò profectus , forte fortuna Maritum compellavi, qui inter alia dictam historiam de quadam sibi notâ mihi narravit , meumque auxilium imploravit , quod tamen ob temporis penuriam denegare debui : acriter tamen cum instaret, concessi,ac statim propriam Uxorem esse dixit.Circa vesperi visitandi gratiâ cum venissem ægram,horrendum in modum nil præter,Filia Filia mea causa est, clamantem, ac torvo vultu Adstantes domesticos aspicientem inveni : mox vero rogavit quinam ille adstans, non enim novi? Amicum quendam esse Maritus retulit, & ulterius quærenti respondit , affectum tuum gravem curandi causâ , si Deo ita placeat, hùc venit : utinam, respondit, hoc fiat, ac Deo optimo maximo visum sit.Moderatiora videbantur inde omnia, itaut nobiscum cœnaret .

Vix tamen febricitans, maximâ de cordis anxietate & constrictione conquerens.

Hanc miserè afflictam Matronam vix febricitantem inveni, ast maximè tum de præcordiorum anxietate ac cordis quasi contorsione ac constrictione , & appetitu fere insatiabili conquerebatur , & quod mirum, singulis fere diebus alvum deponebat. Hisque me aliquoties compellebat verbis : utinam dormire possim,

uti-

utinam hanc præcordiorum anxietatem dolorenique cordis possis tollere, curata forem, omnia à te præscripta & præscribenda libenter assumam. Quare ipsi granum unum laudani opiati cubitum ituræ assumendum præscripsi: ea igitur nocte per tres circiter horas dormivit, & mane surgens longè alia videbatur. Quare duas vesperi assumendas pilulas rogavit, quod tamen ei non concessi, ast loco grani unius laudani opiati emulsionem ipsi præscripsi sequentem, de qua dimidium cubitum itura usurpavit, ac circa mediam noctem alteram emulsionis partem dimidiam, ac benè inde dormivit.

Ut & de vigiliis.

Quare granum laudani opiati.

℞. *Hord.mund.ad crepaturam coct.*℥ß. *Sem.papav.alb.*℈ij. *Quatuor.frigid.major.ana* ʒß. F. cum f.q. aq. decoct. hord. emulsio ad uncias ℥viij.add. *Syr.papav.alb. Aq.rosar.ana* ʒvj. MS F.emulsio.

Quam emulsionem non assumpsit nisi ter quaterve in hebdomade: inde profectus sequentia medicamenta misi, & quidem primò de sequenti pulvere assumpsit dosim singulis biduis.

Et emulsionem ex hordeo, semine papaveris &c. cum successu usurpavit.

℞. *Ocul.cancr.pulv.*ʒj. *Vitriol. martis ad albedinem calcinat.* ℈ij. *Sal.armon.*℈j. *Ol.cort.aurant.gutt.*vj. MS. F. pulvis tenuissimus in sex doses dividendus.

Postea pulverem &

Secundò de sequenti pilulari massa semel tantum in septimana mane quinque assumpsit pilulas, unde ter quaterve alvum deposuit: excrementa fere nigra erant, ut & urina, quod in melancholia hypochondriaca,& scorbuto sæpius observavi.

Pilulas aperientes assumpsit.

Urina in melancholia & scorbuto nigra.

℞. *Gumm.ammon.aq.rosarum solut.& inspissat.*ʒß. *Myrrh.rub.* ℈ß. *Vitriol.martis ad albedinem calc.* ℈ij. *Croc.optim. Resin. jalapp. Diagrid.ana* ℈j. *Ol.macis still.vel Cort.aurant. still. gutt.* vj. MS.F.pilulæ no.XLV.deaur.

Tertiò, siti urgente usurpavit spiritum nitri dulcem floribus rorismarini & rosarum infusum, sicque rubicundi imo jucundissimi evasit ille affusus spiritus coloris, de quo pro vice cerevisiæ instillavit guttulas duodecim, subinde lapidem prunellæ ad scrupulum.

Ob sitim usa fuit spiritu nitri dulci floribus rorismarini &c. affuso.

Ultimò præscripsimus sequens apozema, quo fuit usa ad finem curationis: ast anxietate præcordiorum urgente assumpsit pulverem prædictum: dolore autem quoque ingravescente granum unum laudani opiati, unde semper quoque levamen sensit.

℞. *Rad.asparag. Cichor. Polypod.quercin. recent. ana* ℥j. *Fol. agrimon. Ceterach. Cichor. Fumar. ana* M.j. *Flor.genist. Bellid. ana* p.iij. *Cort.fraxin. Tamarisc. ana* ʒß. *Bacc. junip. Limatur.chalyb.in nodulo ligat.ana* ʒvj. *Sem.anisi Fœnic.dulc. ana* ʒiij. *Flaved.cort.aurant. Nuc.moschat. ana* ʒij. Concisa atque contusa coquantur ex aquæ puræ q.s. ad colaturæ ℔iij.vel quatuor, in quibus dissolv. *Syrup.cichor.cum rheo Diacnicu ana* ℥ijß. *Spir. salis ar-*

Tandem apozema aperiens & incidens præscripsi.

*armon.*ʒj. MS. pro apozemate, optimè ſubere &c. claudendo.

Et curata fuit.

De quo ſingulis diebus mane uſurpavit uncias tres, poſtque ſex ſeptemve circiter ſeptimanas fuit curata. Curata per ſeſquimenſem vixit, circa quod tempus turbulenta valde fuit, ac in melancholiam & delirium iterum incidit, & medicamentis aſſumptis nihil proficiens, fatis ceſſit.

Recidivam ex ita paſſa fatis ceſſit.

Diarrhœa bilioſa incipiens.

14. Diarrhœa bilioſa incipiens, correctâ nempè prius vel ſimul bilis acrimoniâ ſalinâ, ac fluiditate ipſius diminutâ, vel pituitæ ſalivaris, ſuccive pancreatici, aliuſve ex glandulis conglomeratis ſucci aquoſitate emendatâ.

Dyſenteria, ſed in principio.

15. Dyſenteria ſed incipiens (q), abundantibus ſcilicet humoribus: quare quoque Alexander Maſſaria lib. 3. Practic. cap. 22. dixit, qui curandæ dyſenteriæ gratiâ ſolventibus ac purgantibus utuntur

(q) Inter Diarrhoicos affectus reponenda quoque eſt Dyſenteria, verum minus appoſitè illa Diarrhœa cruenta nonnullis dicitur. Toties enim ſanguis per alvum funditur abſque torminibus abſque ventris cruciatu, ſine quibus Dyſenteria numquam conſiſtit. Sæpius vero inteſtinorum tormina non ſanguinis fluor, ſed crebra aquarum excretio comitatur, cujus generis fuit illa epidemica Dyſenteria apud Williſium, quæ anno 1670. Londinum irrepſit. Celſus vero per tormina inteſtinorum morbum illum notavit, quod Tullii exemplo feciſſe reor, qui Torminoſos dixit, quos vulgò Dyſentericos appellamus. Nullum autem eſt eo nomine aptius, ſive ad vocis Græcæ ſenſum retinendum, ſive ad morbi naturam explicandam. Hujus namque affectus initia ſunt inteſtinorum tormenta, dolores, & cruciatus, quos cruenta & mucoſa ventris proluvies plerumque ſequitur. Vix autem exigua requies datur, quin tormenta & excretorii ſpaſmi redeant, ut fere jugibus egerendi ſtimulis Patientes agitentur. Hinc numquam eſt Dyſenteria, niſi doleant inteſtina: atque ubi morbus eò proceſſit, ut putridus & nigricans ſanguis, qualis ex emortuis partibus prodire ſolet, ſine eorum dolore egeratur, rectius Inteſtinorum ſphacelus, quàm indolens Dyſenteria dicitur. Tanti quidem mali cauſa eſt humor quicumque acris, qui ſuis cuſpidibus, tutidem veluti ligonibus, mucum inteſtinis extruſtum ſuffodit, bombycinum eorum ſubtegmen detergit, atque minuſculis plagulis inteſtina cruentat; tum ſi morbus diutius duraverit, acrior fortè ac copioſior ex tot fervidis ſuccis confluentibus redditus, latius atque latius gliſcit, inteſtina ipſa fodicat, cuniculos agit, eaque in ramenta ſecta per alvum dimittit. Id vero ſcire magis intereſt, quod acris ille humor modo ex pravis eduliis in primis viis oriatur, modo ex ſanguine ipſo vitioſè effervescente per arteriarum oſcula inteſtinis ſuppeditetur: illa benigna dici ſolet Dyſenteria, ut pote quæ ægri vires minus deiicit, & mitioribus affligit cruciatibus; hæc vero maligna, quæ tum Febris adjunctæ mali moris, cum maximè contagii ratione Practicis malè audit. Verum ſi ſeroſus corporis humor orgaſmum contrahat, & per tubulos hydragogos inteſtinis inſertos cum impetu feratur, tunc ad inſtar acris lixiviæ eorum oſcula corrodet, inteſtinorumque tormina non cruoris fluor, ſed aquarum proluvies excipiet: cui affectui magis, quàm cruentæ dyſenteriæ illud Aureliani nomen quadrat, *Rheumatiſmus inteſtinorum*. Ut vero de curatione hujus morbi Lectorem noſtrum quoque moneamus, id præcipuè notabimus, primariam curandi rationem non à ſanguinis fluxu, ſed à torminibus deſumi debere: ſanguis enim eouſque funditur, quouſque ventris tormina permanent. Quantum vero ad id valeat oleum amygdalarum dulcium recens expreſſum, vel ipſis Medicinæ Tironibus compertum eſt: quod tamen licet morbi initio toties cum ægrorum emolumento adhibuerim, nihilominus in progreſſu ab eo abſtinui, ne inteſtinorum ulcera ulterius ſordeſcerent. Tantum vero dictum oleum merito ſuo commendari debet in morbi hujus infantia, ut ipſis opiatis præferendum ſit: hæc enim acrem materiam ſimul cum ſanguine comprimunt; illud vero inteſtinorum tormina ſedat, & morbi cauſam per alvum educit. Neque vero cathartica nonnulla pharmaca aliâ ratione Dyſenteriæ medentur, niſi quia acrem mucum inteſtinis impactum abſtergunt, & fervidum humorem per alvum diſpellunt. Eorum etenim vis adſtringens, quæ à ſimplicioribus Medicis effertur, unum ex iis eſt, quæ illa cautione indigent, quam ſuis calculis Arithmetici adiicere ſolent, *ſalvo errore*. Verum circa purgantium uſum id obſervandum velim, ut magis illa in Dyſenteria benigna, quàm maligna uſurpentur, ne acrium humorum affluxum ad inteſtina conciremus: in hac quippe ſudor largius fluens egregia eſt medicina, ac proinde diaphoretica temperantibus ac opiatis nupta exhibenda ſunt.

tur medicamentis, (nota simul adstringentibus ut rhabarbaro, & rei naturâ, & probâ medendi methodo duci videntur. Plurimum enim ab humoribus quantitate, nonnumquam vero simul & qualitate peccantibus dysenteria excitatur: meritò ergo purgantia leviter simul adstringentia in initio exhibentur, facilèque tum & citius curatur. Non vero ita purgantia conveniunt, cum diu jam duraverit dysenteria; tum enim nonnisi dolores ventris summos, & majorem fluxum, vel ob acredinem, qua purgantia vulgò prædita sunt, vel quia nimium tum agitantur & solvuntur humores, excitant: quare potius tum desistendum à purgantibus, & corroborantia leviterque adstringentia, humorumque acrimoniam peccantem temperantia, ulcusque &c. sanantia usurpanda.

Præfectus militum quadragesimum quartum agens annum, biliosus, audaciorisque naturæ, diu castra aere humidiore secutus, sæpius sub jove frigido ac humido dormiens, in lienteriam absque ullo tormine vel ventris dolore incidit: verum appetitu vigente, nonnumquam jussu Chirurgi rhabarbarum in substantia cum nuce moschata assumpsit, ac per biduum triduumve liber, denuo recidivam patiebatur à quacumque cerevisiâ assumptâ, & quidem cum ventris dolore, & quadam corporis debilitate. Quare Medici Castrensis auxilium petiit, qui eundem penè pulverem præscripsit, à quo sæpius summis cum doloribus alvum deposuit, & de sequenti condito ter quotidie ad nucis moschatæ magnitudinem devoravit.

Præfectus militum diu castra secutus. In lienteriam incidit, post rhabarbarum curatus. Recidivam passus. Idem assumpsit.

℞. *Conserv. rosar. rubr. antiq. Miv. cydonior. antiq. ana* ℥j ß. *Diascord. Fracastor.* ℥ß. *Corall. rubr. opt.* ʒi. *Corn. cerv. ust. & præpar.* ℈ij. *Syrup. myrtin. q. s.* MS. F. conditum.

Ut & conditum adstringens.

Verum nullo cum successu, alvi enim dejectiones plures & summo cum dolore, ast fæces minores sed acriores: diæta præscripta erat ex acidis adstringentibus, & quò plus dictis utebatur, eò acriores dejectiones, dolores majores, & vires minores; donec tandem sanguinolentas imo purulentas fæces, & deiiciendi continuum conatum observaverit. Castra sequi impotens, nostras imploravit opes: præscriptis assumptis, fæcibus &c. rite examinatis, veram dysenteriam esse Amicis indicabam, qui omnem ut navarem operam rogabant. Quare diætam mutandam primò judicavi: muco namque, quo intestina plerumque sunt obsessa, & obvelata, ut plurimum sublato, mirum videri non debet, quod de continuis doloribus, fæcibus sanguinolentis &c. conquereretur æger, in primis diæta quia ex acidis & subadstringentibus constabat, ac sæpissime alvus purgata fuerat. Jussula ergo ex cornu cervi raspato, ac pedibus, vel extremitatibus vitulinis, ovillis, cum vitellis ovorum præ-

Verum nullo cum levamine. Tandem dysenteriâ affectus. Quare jussula vitulina ex pedibus, C.C. &c. usurpavit.

fcripfimus, ac fæpius fequens enema fuit injectum ac diu retinendum.

Enema ex lacte, terebinthina &c. injectum.

℞. *Lact.bubul. dulc.* ℥viij. *Terebinth. Venet.* ℥ß. diffol. *Vitell. ovor.no.*ij. *Mell.rofar.*℥iij. MS.F. clyfter pro viro.

Semper poft dicta jufcula, & hunc clyfterem dolores & dejectiones fanguinolentas ac purulentas minores obfervavit. Hanc quoque emulfionem præfcripfi.

Emulfionē affumpfit.

℞. *Hord.mundat. ad crepat. coct. Amygdal. dulc. excortic. ana* ʒvj. *Sem.papa.alb.*ʒij.F.cum f.q.aq. decoct. hord. emulf. ad ℥xjv. add. *Aq.cinnamom.*℥ß. *Syr.papav.alb.*℥j. MS.

De qua octavâ vefpertinâ quartam partem, circa mediam noctem, & fextâ matutinâ ufurpavit, verum parvo cum levamine; præterquam quod toties alvum non exoneraverat, & plus minufve magis dormiverat: verum fæces & fanguinolentas & purulentas mane obfervavi, quare clyfteri addidi diafcordii Fracaftorii drachmas duas, & balfami fulphuris anifati primò fcrupulum, imo ufq; ad duos fcrupulos; quorum beneficio etiam dolores minores, fed dejectiones eædem. Quare confultum duximus hunc & fequentem bolum præfcribere.

Enemati diafcordiū & balfamus fulphuris anifatus additur.

Bolo diaphoretico adftringente.

℞. *D.afcord.Fracaftor.*ʒj. *Sanguin.dracon. Lapid.hæmatit.ana* ℈ß. *Balfam.fulphur.anif.gutt.*iij. MS. F. bolus.

Ac corroborante.

℞. *Electuar.anti-dyfenter.noftr.p.*126.*defcript.*ʒj. *Specier. diamargar.frigid.*℈j. *Ol.cinnamom.ftillat.gutt.*j. MS.F.bolus.

Jam hoc jam illo vefperi ufus cum vino Hifpanico rubro, quo fubinde etiam cum pane faccharato ufus fuit: purulentæ vero quia adhuc confpiciebantur fæces, fequens apozema vulnerarium præfcripfi, de quo ter quaterve quotidie uncias tres calidè haufit, quorum omnium etiam beneficio curatus fuit.

Et decocto vulnerario ufus fuit, & curatus eft.

℞. *Radic.confolid.majoris, vel potius Sarracenic.Polypod.quercin.ana* ℥ß. *Folior.alchymill. Pyrol. Heder.terreftr.ana* Mjß. *Sanicul.maris* Mß. *Flor. hyperic. p.*iij. *Rafur. corn. cerv. Caß.lign. morfu elect.ana* ℥ß. Coq.f.a.vafis claufis in f.q. aq. ferrat. in colat. ℥xxxvj.diffolv. *Syrup.de althæa Fernel.*℥iij.*Balfam. fulphur. anif.* ʒß. MS.

Poft tres feptimanas denuo recidivam paffus.

Poft tres circiter feptimanas cerevifiam dulcem recentem avidè hauriens, noctem infomnem traducens, mane alvum ter quaterve depofuit, verum abfque dolore & tormine, poft meridiem fæpius alvum depofuit cum dolore. Vocatus bolum ultimò præfcriptum dedi, fed abfque levamine; quare vefperi enema præcedens præfcripfi. Mane optimè fe habuit, & benè dormivit, jamque fe curatum effe putabat: fed circa octavam vefpertinam fæpius iterum alvum cum exoneraffet, me denuo vocavit, & fæces alvinas

nas sanguinolentas observavi. Plurima medicamenta quia leve vel nullum fere levamen attulere, mentionem feci de radice quadam à nonnullis Hippekoana[r] dictâ, de qua multa & penè inaudita in dysenteria referunt, & me jam ipsam in parva quantitate nactum esse, sed me tamen adhucdum in usum non revocasse dicebam: quo audito, statim libentissime ipsam assumere dicebat, quare sequenti modo vesperi cubitum ituro exhibui.

Variis frustra usurpatis.

℞. *Diascord. Fracast.* ℥j. *Radic. hippekoan. subtiliss. pulveris.* ℈j. MS. F. bolus.

Assumpsit radicem hippekuanam.

Quo assumpto, illâ nocte benè dormivit, & mane nonnisi semel alvum deposuit: ea de causa horâ septimâ vespertinâ eundem bolum exhibui, ac iterum optimè dormivit, nullos dolores sensit, nec alvum deposuit, sicque terve quaterve bolum assumpsit, & curatus manet.

Et brevi curatus est, & manet.

Postea ter in dysenteria exhibui, cæteris medicamentis nil vel parum juvantibus, sed ad semidrachmam, & optimo quoque cum successu.

A nonnullis Medicis audivi, summum & unicum esse in dysenteria etsi gravissimâ remedium, etsi sola exhibeatur ex jusculo à scrupulo ad drachmam unam: verum nullibi penè prostat, ex Brasilia hùc advehitur, & maximo constat pretio.

De hac radice Hippekoana s. Hippoacannâ nigrâ, Xipo de Cameras ita in dictatis & observatis Clarissimus & Doctissimus Vir Dominus Paulus Hermannus Botanices Professor ordinarius in hac Academia Lugduno-Batavâ Celeberrimus: Hippoacanna est radix digitum & amplius longa, flexuosa, calamo tenuior, nodosa & quasi geniculata, in superficie ex numerosis sonulis vel annulis exasperata, foris fusca, intus pallida; saporis subacris, amari & ingrati quodammodo nauseosi; in siccissimis ac petrosis locis crescit, est alba & nigra, nigram commendat Macrovius: qui abhorret rhabarbarum, illam non abhorrebit: constat blando sale volatili. Vis consistit in cortice, qui quo recentior, eò potentior, datur ad ʒiß. ex vino vel alio liquore, humores per secessum blandè educit, relinquens in fine vim abstergentem & absorbentem, in dysenteria hoc nomine specificum est.

16. Hydrops[s], hujus curationem sequenti modo tradidit Gale-

Hydrops.

(r) De radice Ipecacuanha nihil hic adjiciam, quum in capite de emeticis p. 90. triplicem ejus speciem ex Domini Pomet recensione jam notaverim, ejusque usum tum in Dysenteria, cum in aliis sanguinis fluxibus aperuerim.

(s) Nullus alius est morbus, in cujus curatione Imperiti Medici Theoriæ defectu turpius decipiuntur, quàm Hydrops. Putant enim, nimias in hoc affectu aquas luxuriari, iisq; simul congestis partes corporis in tumorem insignem prominere: unde repetitis semper ac validioribus catharticis pharmacis earum copias educere student, sicque sibi suisque Patientibus ine-

lenus lib. *quos purgare oporteat*, hydropicos, inquit, evacuamus prius sanè per inferiorem ventrem, dein per vomitum, tertiò per apophlegmatismos. Juxta quorundam Medicorum opinionem in hydrope fortissima sunt præscribenda purgantia, quod quoque concedit, non tamen laudat Johannes Walæus in sua medendi methodo p. 43. & 44. Quia enim, inquit, hydrops vel in eo statu versatur, ut aliis medicamentis serum evacuari possit, sic ergo non opus est hisce vehementibus: vel in eo jam deventum est, ut nullo alio medicamento, nisi vehementissimo, materia peccans obediat, hic cum natura jam prostrata sit, pharmacaque fortia vires magis adhuc absumptura sint, tutò etiam non adhibentur. Fortiora illa καθαρτικὰ φαρμακὰ si exhibenda, in principio, dum vires adhuc constent, præscribenda ipsa esse judicamus. Rationi tamen magis convenit quod Lazarus Riverius Prax. lib. 11. cap. 6. de hydrope p. m. 45. scriptum reliquit, in omni, inquit, purgantium administratione observandum est, purgantia saltem validiora non esse frequentius usurpanda, ut docet Galenus lib. 9. κατὰ τόπους, quia corpus debilitant, ut postea major aquarum proventus exoriatur. Ideo roborantia & aperientia frequentius, quàm purgantia erunt præscribenda: & experientia nos docet, evacuationem in hoc morbo, quæ fit per urinas melius succedere eâ, quæ fit per alvum. Dein fortiora purgantia corpus quia debilitant, & major aquæ serique proventus inde exoritur, sicque necessariò minor excitatur in corde effervescentia, indeque crudior & serosior provenit sanguis: quare potius corroborantia, aperientia, diuretica & sudorifera frequentius propinanda: subinde tamen, ast constent vires, purgans solito fortius propinari concedimus, non tamen frequenter. Ascitis miram curationem hisce addere libet.

Et quidem in principio

Nonnulli tamen diuretica & diaphoretica &c. præferunt.

Puella quædam viginti circiter annorum, post febres varias erraticas scorbutum, tumque quartanam longam, incidit in hydropis speciem ascitem dictam summo cum crurum pedumque tumore, imo tali, ut meare pedibusque stare vix posset, coactaque esset semper fere decumbere. Quicquid in initio usurparit, nonnisi Penelopis telam texuit: quare varia vulgaria non tamen contemnenda medicamenta, frustraneo vero eventu, assumpsit. Inter alia remedia sequenti quoque vino medicato paululum mutato per mensem circiter fuit usa. ♃. *Rad.*

Puella post quartanam.

In ascitem.

Et crurum pedumque tumorem gravissimû.

---

ineptè satisfaciunt. Namque vix prior sarcina deponitur, nova iterum ac stupenda aquarum quantitas prodit, quæ renovandæ purgationis necessitatem ipsis imponit: quod toties repetunt, donec cum aquis vita simul effundatur. Hydropis itaque curandæ ratio non consistit in catharticis, sed iis absolvi debet medicaminibus, quæ inertiam ac segnitiem humorum dispellunt, sanguinis fermentationem instaurant, cordis robor reficiunt, obstructa viscerum vasa recludunt, & consuetas corporis excretiones promovent. Verum non idcirco cathartica omnino reijcio, sed illa parcius exhibenda, & Prudentis Medici consilio præscribenda malim.

℞. *Rad. ireos nostrat.. Apii Petroselin. ana.* ℥iij. *Jalapp.* ℥ß. *Cort. median. sambuc. Fol. sennæ ana* ℥iijß. *Agrimon:. Soldanell. ana* M. j. *Bacc. laur. Junip. Rhabarbar. ana* ℥ß. *Cinnamom. acut.* ʒiij. *Macis Sem. fœnic. dulc.. Extrem: cortic. aurant. ana* ʒiß. Concisis atque contusis sacculoque inclusis affundantur *Vini Rhenani generosioris, vel Gallici* pint. vj.. De quo singulis mane ægra usurpavit uncias tres, instillatis nempe unicuique dosi spiritus salis armoniaci guttulis viginti.

Frustra vino medicato.

Subinde quoque hunc sequentem pulverem exhibui, de quo semper optimè alvum deposuit, & multas urinas excrevit.

℞. *Rad. jalapp. resinos. pulveris.* ʒj.. *Magister:. gumm. gutte. Tartar. vitriolat. ana* gr. vij. *Sal. sambuc. ex ligno sambucino parat.* ℈ß.. *Ol. macis still. gutt.* ij.. MS. F. pulvis tenuissimus..

Et pulvere purgante hydragogo.

Varios quoque apophlegmatismos lympham serosiorem tollendi gratiâ præscripsi: item sequentem bolum sudoriferum, ex quo optimè se habuit, ac copiosè semper urinas reddidit..

℞. *Rob sambuc.* ʒj. *Gumm. guajacin. Juniperin.: Lap. prunell. ana* ℈ß. *Sal. sambuc.* gr. vj.. MS. F. bolus.

Necnon bolo sudorifero usa fuit.

Hæc omnia, & plura alia cum frustra fuissent exhibita ac usurpata, Paracenthesim proposui, quia nulla remedia juverant, & nullum signum contraindicans in hac ægra observaveram.. Primò enim appetitus neutiquam erat diminutus aut vitiatus, neque debilis admodum ægra, & semel bisve tantum alvum deponebat; excrementa non nimis liquida nec nimis sicca existebant; unde nonnisi interna viscera sana (t) esse concludere poteram. Præterea neutiquam abdomen flatibus erat distentum; quod ex contactu ventris & aquæ inter viscera fluctuantis sonitu, quoties corpus toro circumvolveret ægra, observari licebat. Sed nec ipsa ægra nec consanguinei ejusmodi curationi subscribere voluerunt.. Ast studiose Lector, post duos circiter menses varias summo cum pruritu observavit ægrotans pustulas ex lympha extravasata salsa procul

Quare paracenthesim suasi.

Verum ægra & amici recusabant.

(t) In Paracenthesi abdominis instituendâ id oportet, præcipue consideret Medicus, an naturalium viscerum constitutio sana sit, an vero labefactata. Persæpe enim diuturnâ aquæ præsentiâ ita illa sunt corrupta, ut ad pristinum statum redire non possint: in quo casu ventris pertusio frustra instituitur, eâque instituta celerius Patiens interit. Non aliter enim ac semiputrida in aquis ligna si ab iis extrahantur, citius ab aere corrumpuntur; ita abdominis viscera, quibus aqua jam labem adspersit, protinus marcescunt, si aer eum impetu irruens humorum in iis stagnantium fermentationes excites. Hinc quibus, visceribus ita constitutis, Paracenthesis in abdomine fit, postquam aquæ eâ copiâ fluxerunt, ut illa jam ex aquis relictis emerserint, levis accedit febricula, quæ putrescentium viscerum, & mortis jam imminentis indicium est, quemadmodum duplici observatione clarissimus noster Auctor confirmat. Cæterum si firma adhuc maneat viscerum compages, nulla Paracenthesi præstantior ad aquas educendas est ratio: quam licet nonnulli pertimescant & damnent, tamen ejus utilitatem digito veluti natura ipsa monstravit, quæ toties per umbilicum in tumorem elatum & reseratum ab Ascite, imo præsenti morte, Patientem liberavit.

Post duos menses cru ta pustulis cum intolerabili prurita scatebant.

cul dubio oriundas, circa femora, quas unguibus vehementer imo fere continuo ita scalpsit, ut brevi tota femora laniata apparerent: unde tanta humoris serosi subsalsi copia effluxit, ut intra duas septimanas ascite, quæ nullis remediis poterat superari, fuerit curata, quæ sana adhuc vivit, & sana sæpius salutem mihi precata est. Similes fere historias videsis apud Clariss. & doctiss. D. G. Fabritium Hildanum Chirurg. observat. centur. 1. observat. 48. p.m. 43. de ascite per scrotum evacuatâ ac curatâ, ubi omnia quoque interna frustra erant adhibita; & observ. 47. ejusdem centuriæ p. 42. hydropicum per umbilicum sponte apertum, humorisque serosioris inde effluxum, curatum: &c.

Quas scalpendo aperuit & maxima serosi humoris copia effluxit & curata fuit.

Mulier post febrem tertianam intermittentem postea duplicem.

Sitim maximam.

Mulier quadraginta octo annorum, quinque liberorum mater, melancholica alvo adstrictâ, verum sana, menstruis deficientibus, circa autumnum febri tertianâ intermittente summo cum frigore paroxysmo adventante correpta, cum siti intolerabili: quare serum lactis cum acetosa, aut cum tamarindis coctum affatim in ipso frigore hausit, appetitu jam adaucto jam diminuto, oleum vitrioli cum cerevisia sæpius assumpsit; quo potû sitis quidem fuit sublata, & appetitus rediit, verum febris majori cum frigore accessit, tanto cum corporis ac omnium artuum dolore gravativo, ut cogeretur à Medico auxilium petere, qui statim (uti retulit ægra) purgans præscripsit, quod intra octiduum alvum non deposuerat. Verum purgante assumpto vigesies quidem alvum exoneravit, summo cum levamine, & sequenti die diaphoreticum assumpsit ante paroxysmum, cujus etiam beneficio tertiâ vice fuit liberata febre. Verum post mensem circiter eodem modo febre primò tertianâ nempe intermittente majori cum frigore ac siti fuit afflicta, quare oleum vitrioli ad guttulas aliquot cum sero lactis sæpius assumpsit, cujus beneficio & sitim & febrem diminutam imo quasi sublatam putabat Maritus, ast latebat anguis in herba. Nam intra quatriduum non tantum tertianâ intermittente simplici sed duplici, summa cum præcordiorum anxietate, omnium artuum dolore gravativo, & brevi post vesperi in primis, pedum quâdam intumescentiâ. Quare iterum ad prioris Medici auxilium confugit, qui statim idem purgans & diaphoreticum præscripsit, tali iterum cum successu, ut febres quidem brevi superarentur, & artuum dolor gravativus, sed tamen maneret pedum intumescentia, & quicquid in usum revocarent, in dies quammaximè augeretur tumor; ita ut intra mensem hydrope ascite gravissimâ affecta fuerit. Quare plurima à plurimis Medicis, Chirurgis, Agyrtis &c. frustra fuere adhibita remedia, purgantia, diuretica, diaphoretica, aperientia, imo nescio quæ non interna externave, verum frustraneo eventu.

Frigus maximum &c

In pedum tumorem incidit.

Et brevi ascitem gravissimam.

tu. Tandem etiam ad me venit, & gesta cum retulisset, plurima item variorum Medicorum remedia cum indicasset, vidissem ac examinassem, inter omnia hæc præcellebant. *Omnibus frustra adhibitis.*

℞. *Electuar. hydrag. D. Sylvii* ℥ß. *Magister. gumm. gajamb.* ℈ß. *Tinctur. rad. jalapp.* ℥iß. *Tinctur. vitriolat.* ℈ß. *Ol. baccar. junip. still. gutt.* jv. *Aq. petrosel. q. s.* MS. F. haustus. *Haustus purgans hydragogus in hydrope.*

Sæpius hunc haustulum purgantem assumpsit, & multas aquas semper cum fæcibus reddidit.

℞. *Radic. apii Petrosel. Eryngii Asparag. ana* ℥j. *Herb. rut. murar. recent.* M. ß. *Nasturt. aquatic.* M. j. *Semin. nasturt. hortens.* ʒiij. *Vrtic. Baccar. juniper. ana* ʒvj. *Flaved. cortic. aurantior.* ʒijß. Coq. f. a. in vini Rhenani, & aquæ anaticâ quantitate vasis optimè clausis ad colatur. pint. jß. in quibus dissolv. *Lap. prunell.* ʒiij. *Sal. stipit. fabar.* ʒjß. *Syrup. quinque radic.* ℥ijß. MS. *Apozema diureticum in Ascite.*

Ter de die uncias quatuor de hoc decocto calidè usurpavit, & multas aquas reddidit. Per duas circiter septimanas mane & vesperi sequentem pulverem diureticum cum vino Rhenano calido assumpserat.

℞. *Sal. stipit. fabar. Lapid. prunell. Ocul. cancr. ana* ℈ß. *Ol. bacc. junip. still. gutt.* iij. MS. F. Pulvis. *Pulvis diureticus in hydrope.*

Aliquandiu quoque apozemate diaphoretico usa fuit, & plerumque benè sudavit, quod

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥ijß. *Sassafras* ℥ij. *Cortic. lign. guajac. Rad. salsparill. ana* ℥jß. *Angelic. Irid. Florent. ana* ʒß. *Corn. Cerv. raspat. Baccar. junip. ana* ʒiij. Post infusionem per viginti quatuor horas coq. vasis arctissimè clausis per sex horas lento igne, ad colat. pint. vj. add. *Tinctur. Croc.* ʒß. *Rob sambuc.* ʒiij. MS. *Decoctum diaphoreticum incidens &c. in ascite.*

Sic quoque allium, raphanum rusticanum, corticem medium sambuci, & brassicam rubram, hanc vino Rhenano, illum vero spiritu baccarum juniperi &c. infusum usurpavit; verum omnia frustraneo eventu. Quare unicum, meo judicio, sed anceps restare remedium Marito & Amicis dixi, nempe Paracenthesim. Rogabant Amici ut & ipse Maritus, hoc uxori ipsi indicarem, simulque corpus nudum inspicerem, quia metuebant brevi ruptum iri. Quod cum viderem, obstupui, & cum Amicis & Marito idem metuebam, observabam enim hinc inde instantis disruptionis indicia, ac venter ita distentus erat, ut trium ulnarum spatium excederet, pedes item & crura in tantam molem erant extensa, ut movere nec flecti possent. Vultu alioquin sana videbatur, appetitus adhuc vigebat, alvum quotidie deponebat, sitis non quidem magna, hypochondria neutiquam indurata, somnus quidem naturalis sed interruptus, in quem tamen facilè denuo relabebatur. *Abdomen ita distensum, ut jam jam disrupturum videtur.* *Quare de paracenthesi mentio fuit facta.*

Hæc ægra cum de Paracenthesi audiebat, statim an valde dolorifica esset hæc operatio rogabat. Verum cum dixissem, vix esse dolorificam, sed dubiam esse curationem, inde enim forsan brevi morituram vel evasuram; statim respondebat, & junctis manibus rogabat Marito & Amicis adstantibus, nonne vos, tuque in primis charissime Marite hanc mihi miserrimæ gratiam facere mavultis, concedendo hanc operationem, quàm me tristissimam & juxta omnium Medicorum judicium nullis medicamentis ac remediis curabilem diutius aspicere? Omnes me brevi disruptam iri, & nonnisi mortem subitaneam exspectandam fore videtis: concedite ergo, concedite, ut dubiam potius sanè aleam subeam, quam diutius inter sacrum & saxum consistam. Quare quoque Maritus uxoris manus tenens, lacrymisque quasi diffluens annuit: rogatus anne statim operationem instituerem? respondi Chirurgi hoc esse, & sequenti die una cum Chirurgo me adventurum pollicitus sum. Quare una cum clarissimo viro D. Johanne Smaltzio D. Noachi filio p. m. in arte sua peritissimo, Lithotomo quondam celeberrimo, visitavimus hanc ægram, & Paracenthesim instituit D. Smaltzius, verum non ordinario instrumento, quo usus fuit & delineavit D. Paulus Barbette in sua Chirurgia, sed tantum acu incurvatâ oblongâ cum filo lanoso contorto ab una parte tenuiori, crassiori ab altera, & quidem hoc modo: dextrâ manu acum dictam tribus digitis transversis ab umbilico & infra eundem pertundebat abdomen, & acum versus musculum transversum, sinistrâ manu eam partem comprimens, protrudendo abdomen denuo pertundebat, & abscissâ acu, per filum lanosum contortum lympha in abdomine contenta nonnisi guttatim nocte dieque exstillavit. Verum inter hanc operationem unciæ tres quatuorve lymphæ effluxere: ast ægram nec querentem nec clamantem audivi, tantum rogabat, anne jam peracta est operatio? vobis gratias ago summas, dolorem vix aut ne vix sensi, imo levamen quoddam quoad distensionem sentire me videor. Intra viginti quatuor horas pintam circiter lymphæ vel effluxisse observavi, si minus, filum de crassiori latere ad alterum tenuius fuit retractum, ac vice versâ. Interim diæta erat corroborans, per vices non affatim simul sumpta: sæpius quoque cochleare unum vel alterum assumpsit de sequenti mixtura cardiaca.

Quam D. Smaltzius acu incurvatâ annexo filo lanoso contorto instituit.

Cujus beneficio lympha s. aqua ex abdomine guttatim exstillavit.

Et quidem intra 24. horas pinta una effluxit.

℞. *Aq. meliss.* ℥iv. *Fœnic.* ℥j. *Vit. Mathiol. Cinnamom. ana* ℥ß. *Vini Rhenan. vetustior.* ℥jß. *Confect. hyacinth.* ʒij. *Julap. rosat.* ℥jß. MS.

Interim continuò mixturam cardiacam usurpavit.

Omnia ex voto procedere videbantur, quotidie alvum semel deponebat, pulsus satis robustus nec febricitans, singulis diebus levamen observare testabatur. Verum sexto die horâ nonâ vespertinâ le-

Levamen sensit, verum ex levi febricula mortua.

levi febriculâ fuit correpta,& eâdem nocte fatis fubitò & inopinanter conceffit. Similem paracenthefin fimili ftitui-mus eadem quoque eventu.

Talem quoq;Paracenthefim cum D.Smaltzlo juniore inftituimus in Ruftica prope pagum Alphenfem. Huic mirâ etiam craffitie diftentum erat abdomen, fed quoque levi ex febricula cum fiti diem obiit.

Dicta ut Lector benevolus eò melius intelligat, confultum duximus, figura omnia illuftrare.

A. Ægra afcite graviffima laborans.

B. Venter maxime diftentus trium ulnarum craffitiem fuperans. Dicta paracenthefis figurâ illuftrata.

C.C. Hypochondria.

D.D.D.D. Inftantis quafi difruptionis indicia admodum pellucida. TAB.III. FIG.VIII.

E. Umbilicus.

F.F. Introitus & exitus acus beneficio factus.

G.G. Extremitates fili lanofi contorti extra abdomen pendentes, ab una parte tenuior,ab altera parte craffior.

H. Acus.

I. Filum lanofum contortum verfus acum paullo craffior.

L. Lympha extillans.

M. Crura intumefacta, & divaricata.

N. Pedes itidem valde tumidi.

17. Menfes decolores aut fuppreffi, nec eodem tempore (citius nempe, tardiufve) prodeuntes, juxta Hippocratem aphorifm. 36.fect.5.mulieri, inquit, menfes decolores, nec eodem femper modo & tempore prodeuntes, purgationem indicant effe neceffariam. Menfes decolores aut fuppreffi&c

Varias puellas, viduas, ac maritatas curavimus fequenti maffâ pilulari, vino medicato, & pulvere.

℞. *Maß.Pilul.fœtid.major. Aloes lucid.ana* ℥ij. *Myrrh. rubr. Refin. jalapp. ana* ʒß. *Caftor. Croci optim. Diagrid. Trochifcor. albandal ana* ℈j. *Tartar.vitriolat. Extract.rad.gentian. Sal.volat. fuccin. Armon. vel Fuligin. ana gr.* xxv. *Ol. ftillat. menth. crifp. gutt.*viij. *Sabin.gutt.*vj. *Origan.cretic.gutt.* iij. Poft redactionem in pulverem tenuiffimum f.cum f.q.elix.proprietatis Paracelfi maffa pilularis, de qua ex ℈j.f.Pilulæ no.v.Harum tum dofis eft v.vel vij. quas bis ut plurimum in hebdomade affumpferunt. Pilulæ menftrua provocantes.

℞. *Rad.angelic. Ariftoloch. rotund. Galang. Rub. tinctor. ana* ℥iij. *Fol.puleg. Menth.crifp. Sabin.ana* M.j. *Bacc. lauri Juniperi ana* ʒß. *Sem. leviftic.* ʒiij. *Sinapi Fœnic. dulc. ana* ℥ij. *Croci optim. Cinnamom. acut. ana* ʒß. *Caryophyll. Flaved. cort. aurant.* ʒjß. Concifis atque contufis, cantharoque lapideo inditis affund. Vinum medicatum ad menftrua fuppreffa.

 Vini

*Vini Gallic.pint.*v. Postque infusionem per octiduum singulis vel alternis matutinis de hoc vino medicato usurparunt uncias tres, instillatis unicuique dosi spiritus fuliginis, vel salis armoniaci guttulis sexdecim vel octodecim.

Pulvis ad menses efficax. ℞. *Sal.arthemis.*℈ij. *Borac.Venet. Tartar.vitriol. ana* ʒß. *Croci optim.*℈j. *Ol.succin.vel Sabin.Menth.crisp. still.ana gutt.*iij.MS. F.pulvis in 6. doses dividendus, de quo pulvere singulis vespertinis dosim cum vino medicato assumpsere.

Venter suppressus. 18. Venter suppressus, ut testatur C.Celsus lib.1.cap.3. ubi de dejectionibus agit, p.m.31.dejectio autem, inquit, è medicamento quoque petenda est, ubi venter suppressus, ex eoque inflationes, caligines, capitis dolores, aliaque superioris partis mala increscunt. Præterquam in peste, omnibusque affectibus malignis docuit Palmarius de morbis malignis ac febribus pestilentialibus cap.23.

Cacochymia. Purgantia alterantibus an præmittenda, vel vice versa. 19. Cacochymia, docente Fuchsio institut. medicar. lib. 2. sect.5.cap.16. Plerumque inter Medicos hæc quæstio solet agitari, an scilicet alterantia in cacochymia, quæ etiam hic indicantur (est enim humorum, Nota, vitiosorum abundantia, & simul qualitate non rarò ast fere semper peccans,) purgantibus, an vero purgantia alterantibus sint præmittenda?

Respondemus, purgantia tunc alterantibus esse præmittenda, 1. quando absque ægrorum noxa exhiberi possunt. Aut 2. quando materia seu humor (intellige bilem, nullus enim humor in corpore ita turgere solet, quàm quidem bilis) turget; ut Hippocrates aphor. 10. sect. 4. docuit, purgandum in valde acutis si turgeat materia, eodem ipso die, differre enim in talibus malum. Aut 3. quando qualitate simul humor cacochymicus non peccat. Nam quatenus humores cacochymici qualitate simul peccant, eatenus crudi & inconcocti existunt; & crudi ac inconcocti medicamento purgante non educendi juxta aph. 22. sect. 1. Contra vero alterantia & humorum peccantium qualitatem vitiosam temperantia purgantibus sunt præmittenda, quando talibus qualitatibus vitiosis peccant humores simul abundantes, ut sine metu magni ægrorum incommodi per alvum exturbari non possint. Ex.gr. in peste (ut statim ex Palmario probatum) licet venenum illud pestilentiale humoribus pituitosis vel biliosis turgentibus mixtum, sicque totum cacochymicum quantitate & qualitate simul peccans in corpore existat; tamen sine maximi incommodi ipsiusve mortis metu per alvum educi nequit, ob summam nempe acrimoniam, qua venenum illud pestilentiale turgentibus humoribus mixtum est præditum. Si enim ad intestina ab ita præpostere purgantibus mo-

moveatur, semper fere alvi fluxus lethalis sequitur, ut multorum experientia testatur.

Morbi chronici.

20. Morbi chronici, modo concoctio appareat: semper enim concoctionem expectandam docuit Aetius Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. Martinus Wendelinus vero lib. 3. axiomat. medicor. axiomat. 1059. statuit, in morbo chronico nonnunquam concoctionem expectari non posse, videlicet si natura materiam peccantem non tolerat.

Morbi acuti sed in iis rarò & nonnisi in initio.

21. Morbi acuti (o), hisce in morbis rarò & nonnisi per initia medicamentis purgantibus utendum, idque, Nota, diligenti ante adhibita circumspectione faciendum, legitur apud Hippocratem aphor. 24. sect. 1. & Galenum lib. *quos purgare oporteat*: & aphor. 10. sect. 4. purgandum in valde acutis, si turgeat materia, (in nonnullis exemplaribus si suopte impetu ad excretionem humor feratur) eodem ipso die; differre enim in talibus malum. Quare quoque Dorncreillius lib. de purgat. in ipso acutorum, inquit, principio, in quibus nempe materia turget, corpora purgare convenit, nullis etiam concoctionis signis apparentibus. Ideo quoque Galenus in lib. 1. aphor. commentar. 22. & lib. 4. aphor. comment. 1. docuit, turgentes humores in morbi principio esse evacuandos.

Arthritis sed quoque in initio.

22. Arthritis, videlicet in initio exhibenda φάρμακα καθαρτικὰ antequam doloribus, febribus, vigiliisque vires sint prostratæ; aliàs pessimè agunt, qui arthritidis curationem per purgantia aggrediuntur. In doloribus enim arthriticis si purgantia exhibeantur, nonnisi finito uno paroxysmo, alter statim & quidem sæpius alia in parte paroxysmus, plerumque duplo triplove vehementior excitatur. Qua de causa inspiciatur J. Walæus in sua medendi methodo p. m. 31. ut sequens observatio abunde contestabitur. In initio vero optimè profuisse testatur Clariss. Daniel Sennertus de arthritide cap. 7. compertum est, inquit, arthriticos quosdam è nullo medicamento alio tantam, quantam ex repetitis in initio purgationibus, percepisse utilitatem, imo purgantia sæpe profuisse, sine aliis medicamentis: plus enim spirituum resolvitur doloribus arthriticis, ac vires magis conficiuntur, artusque gravius infirmantur; denique totius corporis facultates magis atteruntur ab uno unius paroxysmi in articulos humorum influxu, quàm à septies in initio, vel ante paroxysmi invasionem iteratis usu compertis modera-

(o) Circa purgationem in acutis & chronicis morbis adhibendam quæ fuerint Hippocratis documenta, & qualem se gesserit, qui scire cupiat, videat, quæ superius pag. 147. & 148. adnotavimus.

ratiſque medicamentis purgantibus. Et cap. 5. de arthritide monet, purgantia paulo fortiora eligenda eſſe, talia tamen, quæ ventriculum non offendant: & cap. 7. ſi, inquit, quis diligentiam in præcavenda arthritide adhibere velit, ter vel etiam quater ſingulis annis purgationem inſtituere poteſt, (quare inſpiciat Lector benevolus hiſtoriam & obſervationem cap. 3. p. 125. & 126. deſcriptam) quæ tum commodiſſimè inſtituitur vere & autumno, ut teſtatur quoque Galenus lib. de curand. rat. per ſanguin. miſſ. cap. 6. & in lib. Hipp. de humorib. commentar. 1. paulo nempe ante æquinoctium.

Purgantia ad arthritidem præcavendam conducunt.

Vir diu Bacchi caſtra ſecutus

Vir quiſpiam quadraginta quinque propemodum annos natus, pituitoſus, diu Bacchi caſtra ſecutus, incidit in appetitus diminutionem imo abolitionem, nec longè poſt crurum pedumque tumorem eximium, moxque in febrem quotidianam continuam horâ ſeptimâ veſpertinâ plerumque exacerbeſcentem; ſicque febricitans per menſem circiter decubuit, tumque appetitus rediit, crurum pedumque tumor tandem quoque evanuit. Curatus, cum Baccho divortium fecit, aſt flagrantius Veneris caſtra ſequi cœpit. Non longè vero poſt in arthritidem incidit, à qua beneficio ſpiritus vini, in quo parum camphoræ erat ſolutum, calidè impoſiti intra duas circiter ſeptimanas fuit liberatus. Verum poſt longum per pluvioſum aera iter recidivam talibus cum doloribus, febribus, ac vigiliis in dies ingraveſcentem paſſus fuit, ut jam delirium inſtare dixiſſes. Conſilio Medici cujuſdam ſtatim venæ ſectio fuit inſtituta, ſequenti die purgans præſcriptum, tertio die ſudoriferum ex theriaca antiqua exhibitum, unde parum dormivit, & benè ſudavit. Quarto die partibus dolentibus ſpiritum vini imponi curavit; quinto die iterum purgans, quia dolores ingraveſcebant, aſſumpſit æger; (Nota ſublata cauſa tollitur quidem effectus, verum tamen antequam cauſa ſubinde tollatur, æger à ſymptomatibus urgentibus acriterque inſurgentibus augentibuſque non rarò de medio tollitur) quo aſſumpto majores exorti fuerunt dolores: quare æger nonniſi ſudoriferum ex theriaca antiqua, & vini ſpiritum, in quo parum camphoræ erat diſſolutum, uſurpare voluit, ſicque optimè dormivit, & dolores quotidie diminuti fuere. Tandem purgans iterum ſuaſu Medici aſſumpſit, ac ſequenti die dolores ita denuo erant adaucti, ut præ dolore altâ voce clamitaret ægrotans: quare ſtatim alium vocari juſſit Medicum, qui illi nonniſi pilulas duas ex laudani opiati grano uno cum ſemiſſi confectas veſperi aſſumendas dedit, ac ter tantum eaſdem aſſumpſit, partibuſque dolentibus nonniſi ſpiritum vini camphoratum impoſuit, ac brevi fuit curatus.

In febrem quotidianam continuam incidit.

Curatus Veneris caſtra flagrantius ſecutus arthritide corripitur.

Recidivam paſſus.

Poſt purgãs aſſumptum dolores acriores.

Tandem laudano opiato, & ſpiritu vini camphorato curatus.

23. Sca-

23. Scabies (x), quæ jam è sero salso, jam bile acri, jam humore austero, ut nonnulli volunt, ac sæpe simul pituitoso &c. exoritur; hæcque humida, illa sicca est, estque vel squamosa, pruriginosa, saniosa, fœda &c. Accuratam hujus affectus curationem qui desiderant, legant Gordonium de cutis infectionibus part. 1. cap. 24. necnon cl. Samuelis Hafenrefferi πανδοχεῖον αἰολόδερμον, ut & Valescum de Chirurgia cap. 17. Hieronymum Mercurialem de morbis cutaneis &c. qui abunde ac optimè affectum illum pertractarunt. Causarum signa ut ea tradidit Petrus Forestus lib. 5. observat. Chirurgicar. observ. 10. in scholiis, illa, inquit, quæ aspera est in se, & habet pustulas in cute, quæ elevantur, & sunt acutioris capitis, talis est acutioris humoris: ast quæ habent pustulas latas & magis profundas in carne, harum humor est minoris acuitatis. Si scabies fit à sanguine, cognoscitur per ruborem membri, & plenitudinem totius, per mollitiem, per pruritum delectabilem, & per copiosam saniem, & citam generationem, & citò exit sanguis ex unguium scalpellatione, & sapor in ore sentitur dulcis. Si autem fit à phlegmate salso, tunc locus flavescit, & quasi squamæ exeunt ab eo. Sic Nobilem quendam vidimus, cujus totum corpus erat squamosum, qui sæpius per mensem unum vel alterum quasi curatus, facilè recidivam passus est, assumptis nempe cibis salitis, piscibus marinis, halecibusve fumo induratis: verum accuratius observatâ diætâ, & decocto mox secuturo, ut & bolo sudorifero usurpato, brevi iterum curatus fuit, imo immediatè post bo-

Scabies.

Ejusq; causæ & differentiæ.

Signa causarum.

Facilè recidivam patiuntur.

(x) Inani prorsus labore veteres Medici se exercuere, qui in id vires suas collocarunt, ut inquirerent, num scabies pituitæ, melancholiæ, vel similium humorum progenies foret, & an ex hepatis, vel lienis vitio descenderet. In eo etenim affectu plerumque sanguis adeo levi est adspersus labe, ut unico sulphuris litu tum ipsius curetur discrasia, tum pustularum in corporis superficie seminium evanescat. Itaque morbi hujus proximior causa non ita latet, ut ad eam inveniendam ad penitiores corporis recessus, vel ad viscera ipsa opus sit descendere, cum in cute ipsa protinus sese offerat. Id enim verisimile visum fuit Willisio, lympham cutaneam, quæ è suis glandulis perpetuò scaturit, à naturali sua crasi degenerem, & cum aliis sanguinis recrementis, quæ perpetim ad cutem ablegantur, viritim effervescentem ejus morbi auctorem esse. Quod quidem præter alia illud confirmat, quod effectus iste per merum ac leve contagium à corporibus quamvis sanis sive per manuum contrectationem, sive ex decubitu in Scabiosi lecto facilè suscipiatur. Verum non contagio duntaxat morbus hic comparatur, sed etiam ex Q. Sereno.

Illotus sudor, & inopia nobilis escæ
Sæpe gravi scabie correptos asperat artus.

Ex incuria etenim in cutis sordibus detergendis plurima in cute congeruntur recrementa, quæ cum aliis succis adventitiis, aut pertranseantibus effervescentia illam pustulis exasperant. Prava vero edulia, cujus generis solent esse salsa & acria, sanguinem reddunt valde impurum, unde ex copia & malitiâ recrementorũ cutaneæ lymphæ crasis pervertitur, fitque ad Scabiem producendam opportuna. Ex corporis quoque desidia germinat hic affectus: qui enim otio nimis diffluunt, sudorem minus emittunt, ac proinde liquor cutaneus agrestus diuturnâ stagnatione corrumpitur. Id vero circa praxim notabo, quod in Scabie recenti per contagium susceptâ minus utilia sint cathartica medicamenta; hæc enim sulphureis sivè externè sive internè adhibitis facilè cedit. At si Scabies à prava diæta ortum duxerit, vel corporis cacochymia illam foveat, tunc sine repetita corporis purgatione nunquam illa curari poterit.

bolum sudoriferum bis terve iteratum squamæ abunde è corpore decidebant. Verum quia toties hisce in Regionibus recidivam patiebatur, nostro ex præscripto Italiam petiit, carnes viperinas assumendi gratiâ, quarum beneficio plurimos curatos fuisse Practicorum observationes testantur. Porrò mediocris est generatio saniei, & pruritus & magna delectatio, & in fine est magnus dolor. Si est à cholera, tunc adest siccitas, & ariditas membri & punctio, & ardor, & pruritus acutus, & valde pauca generatio saniei; locus citrini est coloris, cum magno pruritu, siccitate & scissuris. Si est à melancholia, locus vergit ad nigredinem, & scabies est sicca cum squamis, & sine sanie. At si humores sint commixti, signa quoque mixta erunt. Purgantia hoc in affectu convenire, imo specifica modo si admixta ipsis fuerint, etsi valde contumacem, hunc affectum curare ac curasse sæpius testantur unanimiter qui de scabie scripsere unquam: non tamen incongruum erit præparantia ac humorum qualitatem peccantem temperantia prius exhibere, sicque temperatis præparatisque humoribus qualitate peccantibus tutò ad καθαρτικὰ φάρμακα specificis mixta transire, hacque ratione citius, tutius, ac jucundius scabies etsi contumax ac diuturna curatur.

Quare carnes viperinæ cum effectu præscribuntur.

Et specifica purgantibus admiscenda

Et alterantia iis præmittenda.

Vir post pravam diætam.

Vir quispiam quinquaginta circiter annos natus, post varia lacticinia, diuque eadem usurpata, & pravam diætam, fructus horarios &c. incidit in scabiem saniosam, magnâ saniei copiâ in dies affluente, imo etiam tantâ, ut macresceret æger. Cum multa ac varia jam hujus, jam illius consilio frustra usurpasset remedia, ad curam vocatus primò sequens decoctum præscripsi.

Incidit in scabiem saniosam.

Plurimis frustra adhibitis.

Tandem decoctum.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥vj. *Rad. asparag. Polypod. quercin. ana* ℥ij. *Liquirit.* ℥ß. *Filic. Lapath. acut.* ℥ijß. *Fol. fumar. Taraxic. cum toto ana* M. j. *Senn. mundat.* ℥ß. *Tamarindor.* ℥jß. *Tartar. crud.* ʒiij. Concisa atque contusa infundantur per biduum in s. q. seri lactis dulcium per duas circiter horas coquantur, & colat. ℔iij. add. *Flor. sulphur.* ʒij. *Syr. de cichor. cum rheo* ℥iij. MS. F. apozema.

De hoc apozemate ter de die assumpsit uncias tres quatuorve, post cujus usurpationem sequentes ipsi dedimus pilulas.

Et pilulæ purgantes.

℞. *Extract. cathol. pag.* 142. *præscript.* ℈j. *Mercur. sublimat. dulc. Flor. sulphur. ana gr.* vj. *Ol. fœnic. gutt.* ij. MS. F. pilulæ no. vij. deaur.

Harum beneficio optimè deposuit alvum: interim linteamina sequenti decocto calido imbuta imposuit.

℞. *Herb. saponar. Scabios. ana* M. j. *Fol. nicotian.* ℥ß. *Rad. lapath. major.* ℥j. *Sulphur. crud.* ʒvj. Coq. in vin. Gall. pint. j. Colatura detur ad usum.

Post

Post horum tam internorum quàm externorum medicamentorum usurpationem saniēs admodum fuit diminuta. Tandem sequentem bolum vesperi assumendum præscripsimus.

♃. *Diascord. Fracastor.* ℥j. *Trochisc. Viperin. Antim. diaphor. Flor. sulphur. Gumm. guajacin. ana* ℈ß. *Lap. prunell. gr.* xv. MS. F. bolus. Bolum diaphoreticum

Quo assumpto valde sudavit, postque triduum apozema iteratum fuit; ac postea sæpius pilulis supradictis, necnon bolo sudorifero fuit usus. Ultimò sequens linimentum pro inunctione usurpavit, & tandem curatus fuit.

♃. *Unguent. alb. camphorat.* ℥jß. *Sapon. Venet.* ℥ß. *Flor. sulphur Lithargyr. aur. ana* ℥ij. *Mercur. sublimat. dulc. Tartar. crud. ana* ℥j. *Fol. nicotian.* ℥jß. MS. F. unguentum. Ut & linimentum usurpavit, & curatus fuit.

24. Lues venerea: (y) Trincavellus lib. 3. consil. 120. in lue venerea, inquit, evacuandum corpus medicamento purgante opportuno; neque tamen admodum valenti, cum corpus jam plurimum videatur labefactatum, & ex priori decidisse, præsertim quoad ventriculum. Neutiquam in principio hujus gravioris affectus purgantibus utendum, quia hujus luis causa primaria humor acris acidus est, secundaria pituita viscida, ut satis superque ex symptomatibus concurrentibus innotescit: & acre acidum potius vetat, quam quidem indicat purgationem, ut in superioribus probatum, indicat vo-

Lues venerea.

Sed non in principio.

Causa luis venereæ acre acidū videtur.

Cc ... vo-

(y) Venerea Lues venenatus morbus Gualthero Harris in sua elegantissima de hoc morbo dissertatione audit. Verum peculiaris ipsi inest natura, ut non ad instar ictus & morsus Animalium venen totum vitam adimat, sed aliquo temporis spatio infectos interimat. Licet enim omnia venena vim corruptivam habeant, & texturam corporis partium viventia evertant, fere ac musculei seminis spiritus prolificus ovi contextum immutat; tamen non omnia eodem pollent robore, ut in momento vires sua exserant. De horum quidem genere est Luis Venereæ venenum, quod adeo lento incedit gradu, ut sæpe per multos annos nullum sui indicium præbeat. Non aliter ac illa morborum semina, quæ à nostris Parentibus hausimus, postquam ad multos annos delituerunt, cum impetu erumpunt, & incautos viriliter adoriuntur. Etenim quemadmodum Plantarum & Animalium seminibus quædam constituta est lex, ut germinent, ut flores emittant, ut fructus pariant; ita morborum semina suis coercentur legibus, nec antea vim faciunt, quàm determinata ætas accesserit. Nulli autem propemodum corporis parti Venereæ Luis venenum parcit, & vario nocendi genere fere omnes infestat, itaut mirum videri possit, ab unica hac causa graves & dispares adeo morbos produci. Unde liquet hujus veneni energia, quæ haud ex insigni aciditate vel acredine, sed ex peculiari ipsius contextu repetenda est. Vix enim induci possumus, ut credamus, generosa adeo venena huic vel alteri sapori vim suam acceptam debere. Verum qua ejus contextus sit forma, quæve particularum contemperatio, omnino sensus nostros latet, neque ullum occurrit argumentum, quamobrem speremus, posse rem illam manifestam fieri. Certè per hoc Luis Venereę venenum ipso Pestis veneno gravius audit, quod licet illud vires suas & veneficam formam amiserit, illud vero nec senio nec medicamentis robur suum adhuc deposuerit. Etenim falsa est illa opinio, quæ apud doctos quoque Viros obtinuit, sævum illud venenum jam consenuisse, & suis jam viribus fractis ad interitum vergere: testantur enim tot Juvenum mortes immaturæ, tot ægrorum horrendæ execrationes, an Venus credità illà mansuetudine hodierna sua mancipia excipiat. Hujus autem Veneni mercurius solus verus domitor est, qui nescio qua virtute instructus, ejus contextum penitus evertit. Cathartica vero pharmaca symptomatibus ab eo pendentibus medentur, quatenus humores à veneno corruptos & infectos per alvum dispellunt.

vero sui temperationem & correctionem. Concedimus quidem, imo necessarium judicamus, temperatum illud acre acidum una cum aliis quantitate peccantibus humoribus expurgandum esse; non vero ubi intemperata adhuc omnia, & acria illa summo in vigore vel augmento existant. Unum casum unamque observationem de lue venerea hisce inseram, licet plures addere possem, nisi mutato saltem ægrotantium nomine me unum idemque dicturum metuerem.

Mulier ex impuro coitu primò in gonorrhœam incidit.

Mulier quædam quinquaginta jam annos nata, ante triginta annos ex impuro coitu in gonorrhœam incidit; qua non rectè curatâ semper dolores mediam brachiorum & crurum ossium partem, & caput noctu & circa vesperam infestantes sensit. Flocci tamen hosce pendens, præsertim quia non amplius ingravescebant, curatam se putavit, nec longè post viro nupsit. Maritus post aliquot annos ex coitu cum impura Meretrice in gonorrhœam virulentam incidit: brevi postmodum Uxoris dolores ingravescebant in dies, nulli tamen hoc innotuit, nisi post septimestre circiter, cum Nepti indicaret, quæ Maritum præsente Uxore incusat; postque varias incusationes & excusationes tandem Maritus confessus est. Quare statim Chirurgum quendam clam accersivere, qui Maritum & Uxorem (ut putarunt Consanguinei) curavit. Post duos vero circiter annos iterum dolores, magis tamen punctorii, non tantum brachia & caput, verum etiam tempora, & sternum infestantes ingravescebant, quare brevi in pedes se dedit Maritus. Accersito iterum dicto Chirurgo, multa ac varia usurpavit remedia, ast frustraneo non tantum eventu, verum etiam ita malum adauxit, ut totum septum narium excideret. Quare simul & Medicum accersivere, qui statim ipsi per tres circiter menses mercurium sublimatum dulcem conservæ rosarum mixtum sæpius dedit, unde tanta & tamdiu durans salivatio fuit secuta, tantaque corporis macredo, ut sceleton cute indutum dixisses, nec longè post ita vehementer exacerbati fuere dolores, ut intra octiduum nihil omnino dormire posset, totumque caput jam jam disruptum iri putaret ægrotans. Accersitus ubi quæ gesta erant intellexeram, sequentem bolum circa vesperam assumendum dedi.

Quasi jam curata viro nupsit impuro.

Ac brevi luem veneream passa est.

Ita ut septum narium fit elapsum.

Quare diu mercurio sublimato usa fuit, & magna salivatio secuta est.

Dein bolum diaphoreticum.

℞. *Diascord. Fracastor.* ʒjß. *Antim. diaphor. Gumm. guajaci* *ana* ℈j. MS. F. bolus.

Quo assumpto placidè dormivit, ac blandè sudavit, quare alternis diebus sæpius reiteratus fuit hic bolus, ac optimè semper inde se habuit. Porro usa fuit sequenti decocto, nihilque liquidi præter hoc decoctum accepit.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℔ß. *Sassafras* ℥jv. *Cort. lign. sanct.* ℥iij. *Rad.*

Rad. chinæ ℥ij. *Salf. parill.* ℥iijß. *Glycyrrhiz. Polypod. quercin. ana* ℥jß. *Passul. major. & minor. enucleat. ana* ℥ij. Concisis atque contusis affund. *Spir. vini optim. pint.* ß. Stentque mixta simul in arena tepida, vel Mariæ balneo per viginti quatuor horas, tum affund. *aq. puræ q. s.* Coq. & colatura detur usui.

Et decoctum guajaci &c. diu usurpavit.

Postquam hoc decoctum per septimanas aliquot usurpaverat, subitò dolor palati atrocissimus fuit exortus decocto neutiquam cedens. Quare supradictum bolum assumendum dedi, quo assumpto paucas intra horas dolor fere fuit sedatus. Postea dimidium fere ossis palati decidit, ac intra mensem duas partes non exiguæ magnitudinis ossis zygomatici excisas vel propriis digitis extractas mihi dedit, quas quoque huc usque servavi, & multis ostendi: cavitates illas decocto ut abluerentur jussi. Plurima quoque postea subinde parva officula decidere. Tandem in toto propemodum corpore pustulæ squamosæ multifariæ apparuere, quas nonnisi decocto supradicto fomentando curavit; nec longè post pilorum effluvium est secutum. Quare in usurpando decocto admodum fuit diligens; non tamen nisi pedetentim symptomata fuerunt diminuta. Quare juxta nonnullos Medicos decocto addidi antimonii crudi pulverisati ac in petia ligati uncias tres quatuorve, quo facto, mirum quàm brevi symptomata in dies diminuta cessarunt: tandemque sexto nempe mense curata fuit miserè hæc afflicta Mulier, mense tamen post ex dysenteria obiit.

Subitò dolor palati &c. atrocissimus fuit exortus.

Et postea palati & zygomatici ossis partes decidere.

Ac corpus pustulis squamosis deforme &c. supradicto decocto curavit.

Tandem curata ex dysenteria obiit.

25. Vulnera: vulneratis ex alvo quæ insunt subducito, pharmaco infra purgante exhibito, legimus apud Hippocratem libr. de affectionibus text. 37. p. m. 183. & libr. de ulceribus text. 4. p. m. 666. & 667. purgatio ventris deorsum confert in vulneribus, quæ sunt in capite & in ventre & in articulis: quod Galenus lib. 4. method. medend. comprobat. Quare quoque Quercetanus de sclopetorum vulneribus cap. 4. statuit, purgationem æquè, ut sanguinis missionem, in vulneribus, quæ sclopetorum ictibus acciderunt, duabus de causis esse adhibendam, nempe propter morbi magnitudinem, & vitiosi succi abundantiam.

Vulnera.

26. Ulcera: in ulceribus quæ exedunt, & quæ serpunt, quæ diuturna sunt, & quæcumque deliganda sunt, per alvum purgare convenit, itidem legitur apud Senem lib. de ulceribus, text. 4. pag. 666. depurgatio, inquit, ventris deorsum plurimum ulceribus confert; & text. 6. p. 668. in omni ulcere, igne sacro accedente, corporis purgationem sive sursum, sive deorsum facere oportet, quam sententiam comprobat Ambrosius Paræus in Can. suis Can. 30.

Ulcera.

Conveniunt quoque purgantia incidentibus mixta in cache-

xia(z) & plurimis aliis morbis, quos brevitatis ergo non addidimus, & in Practicis quia satis superque indicatur, quibus nempe in morbis φάρμακα καθαρτικὰ conveniant, Quare ad morbos contraindicantes, seu purgationem vetantes transeo.

Morbi purgationem vetantes sunt.

Morbi purgationem contraindicantes seu vetantes sunt sequentes.

Hæmorrhagia in primis gravis.

1. Hæmorrhagia in primis gravis: φάρμακα enim καθαρτικὰ sanguinem solvunt, exagitant, ac tenuiorem reddunt, sicque ex sanguine magis exagitato, soluto ac tenuiori reddito ejusdem effusio augetur; & hæmorrhagiam graviorem, sanguinem solvendo, exagitando, ac tenuiorem reddendo, efficiunt gravissimam, ac neutiquam medicamentis superabilem. Præterea vel sanguinem copiâ peccantem per venæ sectionem minuendum, vel eundem aromaticis, spirituosis, motuve &c. calefactum ac rarefactum refrigerandum, tenuioremve factum incrassandum, vel acrimoniâ quâdam peccantem temperandum esse indicatur. Neutiquam ergo in gravi hæmorrhagiâ medicamenta purgantia conveniunt, quia contrarium in hæmorrhagia indicatur.

Vertigo.

2. Vertigo: neutiquam purgantia medicamenta vertiginosis exhibenda statuit Senex lib. de veratri usu text. 1. p. m. 611. & 612. & lib. 1. prædicti. text. 9. p. m. 476. Acria enim quia ut plurimum καθαρτικὰ φάρμακα existunt, humores magis magisque moventur ac concitantur, indeque spiritus quasi circumrotantur, sicque vertiginem non curant, ast potius augent, ac curatu difficiliorem reddunt. Quare potius in usum revocanda nimiam humorum rarefactionem figentia, aut humorum acrimoniam temperantia, aut nimis ra-

(z) Minimè opus est hic pluribus demonstrare, qualis sit sanguinis ac viscerum constitutio in Cachecticis, quum vel ipsis Medicinæ Tironibus innotescat, primariam Cachexiæ rationem in sanguine viscido, tenaci, crasso, & immaturis particulis fœto consistere: hinc ipsius fermentatio suffocatur, reliqui humores, qui ab eo secedunt, lentescunt, secretorii viscerum ductus ac pori glutinosâ materiâ infarciuntur, & eo usque procedit sanguinis ignavia, ut robustiores corporis partes, vel musculosas ipsas, pondere suo obruat. Hæc quum sit hujus morbi indoles, generalissima erit curandi lex, ut languentem humorum circulationem intendamus, imminutam particularum fermentationem reficiamus, insensibilem transpirationem sufflaminatam promoveamus, & gluten in primis viis ac ubique in vasis obvium idoneis præsidiis attenuemus. His vero purgatio etiam neclenda eil, est tamen cautione, ne sanguinem ulterius effœtum non reddat. Comperta etenim res est, Cathartica validiora, vel frequentius adhibita, quæ nobilioribus particulis sanguinem depauperant, Cachexiam post se trahere. Subjungam vero hic pilulas illas anti-cachecticas ex gummatibus apud Bernhardum Gladbachium in sua Praxeos Medicæ Idea novissima descriptas, quarum continuo usu multos Cachecticos, ab aliis Medicis relictos, ab experientissimo suo Patre curatos testatur. Earum sequens est formula.

Rec. Gumm. ammoni. Ass. fœtid. Galban. ana drach. j. Tartar. vitriolat. Vitriol. mart. ana scrup. j. Ol. succin. vel Cinnam. gut. v. M. F. Pil. Dosis à scrup. sem. ad drach. sem.

rarefactus aut abundans sanguis (a) venæ sectione temperandus aut minuendus &c. Hippocrates enim in Coacis prænotionibus sect. 3. text. 60. p. m. 553. testatur, vertigines ab initio sanguinis narium fluxionem solvere. Convenit ergo in principio vertiginis venæ sectio, nam quò natura vergit, eò ducenda per loca convenientia.

3. Phrenitis s. meningum inflammatio, (b) quia purgantia nihil Phrenitis. de parte affecta auferunt, verum majorem motum sanguini conciliando inflammationem augent, ut Hippocrates lib. de veratri usu docuit, quicumque vero, inquit, inflammata in principio morbi statim medicamento purgante solvere aggrediuntur, hi de eo quidem, quod distentum est ac inflammatum, nihil auferunt, ea vero, quæ morbo resistunt & sana sunt, consumunt, sicque corpore debilitato, morbus superat, & malum immedicabile redditur: text. 1. p. 611. & paulò infra, ut & lib. 1. prædicti. text. 9. p. 476. neutiquam deliris purgantia medicamenta danda. Purgantia enim quia sanguinem omnesque humores turbant ac concitant, nonnisi meningum inflammatio augetur: potius ergo refrigerandus sanguis, ac minuendus per venæ sectionem, & refrigerantia medicamenta opiatis mixta temperandus, ac nimis rarefactus compescendus, quàm purgantium maleficio malum immedicabile ac insuperabile reddendum.

4. Paraphrenitis, s. diaphragmatis inflammatio (c): rectè conclu- Paraphrenitis. dit

(a) Inter Vertiginis causas reponenda quoque est sanguinis copia, & motus ipsius per cerebri vasa minus æquabilis. Dum enim sanguis in corpore redundat, sibi ipsi per partes circumeunti moram injicit, ac fere instar aquarum per angostiores ductus fluentium fluitat; unde spirituuos motus in cerebri filamentis turbatur. Ex hac vero causa licet rarior sit Vertigo, tamen eam facilè incurrunt, quibus præsertim solemnes sanguinis evacuationes supprimuntur: Unde Virum novi, cui ex voto hæmorrhoides non fluxere, eò usque vertiginosum mansisse, donec per venas hæmorrhoidales apertas superflui sanguinis copia ejiceretur. In hac quippe Vertigine sola fere sanguinis evacuatio conducit, eaque præsertim, quæ vel per nares sponte fit, vel arteriis post aures sectis instituitur. Refert enim Ambrosius Paræus, sibi in praxi constare, nihil melius esse ad Vertiginem diuturnam curandam, quàm arterias post aures incidere. Interim reticendum non est, quod à quacumque alia causa Vertigo descendat, phlebotomia nun sic in usum ducenda, sed habito causarum discrimine modo vomitus, modo purgatio instituatur; quod mirum est, Auctorem nostrum prateriisse. Quemadmodum enim in Vertigine à stomachi vitio nulla est pharmaco emetico præstantior medicina; ita in Vertigine, quæ ab infarctu mesenterii, vel vitiosa sanguinis crasi, unde spiritus quoque polluuntur, oritur, purgatio est fere necessaria. Has quippe Vertigines numquam, nisi medicamentis martialibus adhibitis, & interpolatæ purgationi cessisse vidi.

(b) Phrenitis malè dicitur meningum inflammatio, quum ex Willisii observationibus jam constet, eam nonnumquam sine inflammatione meningum constitisse, & phrenesi aliquando eos non laborasse, quibus exterior capitis cortex simul cum ipsis meningibus phlegmone obsidebatur. Sape tamen evenit, ut sanguis fervidior, & febrium æstu nimis calefactus meninges insigni rubore, qualis in Erysipelate, perfundat, & delirium simul pariat: quod fortè quum olim animadvertissent, qui Phrenitidem inflammationi meningum perpetuò se nectere censebant, in illa sententia mirum in modum confirmari sibi videbantur. Sanguis enim majori numquam impetu versus spirituum sedes fertur, quàm dum Phrenitidem parit; hinc spirituū tumultuaria seditio sequitur, vestigia cerebro olim impressa turbantur, quæ ità inconditè Menti offeruntur, ut ipsa variis illusionibus seducta regularem ordinem in suis cogitationibus servare nequeat: siquidem in ejus potestate non est, ea non cogitare, quæ ipsi repræsentantur.

(c) Paraphrenitis, ut advertit Willisius, nec semper cum diaphragmatis tumoribus consistit, nec ita ab ejus inflammatione pendet, ut ab aliis quoque partibus inflammatis nonnumquam non descendat. Pueri enim in Febrium

dit Petrus Forestus lib. 16. observat. schol. 33. nullas inflammationes internas laxantibus purgantibusve medicamentis esse curandas: non enim nisi sanguinem potentius exagitant, sicque inflammationem augent. Hoc in affectu potius venæ sectio est instituenda, & acida incidentia temperata præscribenda, sicque diaphragmatis inflammatio curanda, quàm purgantium medicamentorum maleficio malum curatu difficile, incurabile aut saltem curatu difficillimum reddendum.

Pleuritis. 5. Pleuritis s. membranæ costas succingentis inflammatio: καθαρτικὰ φάρμακα præsertim in initio inflammationis membranæ pleuræ non conveniunt, ut Hippocrates libr. de victu acutorum docuit, imo Johannes Jonstonus in suis notis in Coacas Hippocratis prænotiones tit. 17. Coac. 386. p. m. 329. & 330. statuit molliorem alvum pleuriticorum esse periculosam, & plerumque lethalem: & Senex text. 12. lib. de victu acutor. p. m. 277. in pleuritide, inquit, si dolor ad claviculam de se significationem præbeat, aut gravitas ad brachium, aut circa mammam, aut supra septum transversum, venam secare prodest in cubiti flexura interna, & non cunctari copiosum sanguinem detrahere: si vero sub septo transverso fuerit dolor, ad claviculam autem de se significationem non præbeat, alvum mollire oportet, ut superius, ubi de morbis indicantibus p. 164. & 165. egimus, satis probavimus. Purgantia medicamenta in pleuritide non conveniunt, quia proxima pleuritidis causa plerumque plethora est, quæ non purgationem, ast venæ sectionem indicat, & quia illo in affectu acre-acidum primariò peccat, ut Helmontius & post illum expertus Medicus Jacobus van Hadden tractatu suo primo & secundo (belgico idiomate conscripto) de pleuritide, ex dolore pungente, sanguinis coagulatione, urinæque sedimento, necnon juvantibus & nocentibus quàm optimè & rectè concludendo probarunt: acida vero acria purgationem vetare supra p. 154. satis superque probatum. Senex lib. de victu acutorum text. 11. p. 276. valde calefactoria laudat, in pleuritidis initio calefactoriis, inquit, quidem primum non alienum est tentare dissolvere: & text. 12. quod si ad calefactoria dolor non solvatur, non multo tempore calefacere oportet, reficcant enim calefactoria pulmonem, & suppurationem faciunt. Ex calefactoriis vero optima est aqua calida cum floribus chamomillæ, sambuci, milio, semine cumini, carui &c. co-

[Margin: Venæ sectio in pleuritide magis convenit.]

[Margin: Quam purgantia.]

[Margin: Et quare.]

cta

---

brium etiam periodicarum incremento, quando sanguis impetuosius cerebrum petit, sine ulla diaphragmatis, aut alterius visceris culpa facilè delirant. Toties vero à pulmonum, pleuræ, hepatis, ventriculi, & ipsius uteri Phlegmone patientes per intervalla delirasse vidimus. Quemadmodum ergo Phrenitis meningum inflammatio perperam dicitur; ita non minus ineptè Paraphrenitis diaphragmatis inflammatio appellatur.

cta in utre, aut in vesica, aut in vase æneo, aut testaceo admota; verum molle quid antea lateri apponi oportet: commodè etiam spongia mollis magna ex aqua calida expressa apponitur; contegere vero stragulis ipsum fomentum oportet, nam & diutius sic sufficiet & durabit. Fomenta calefacientia in vesica &c. contenta in pleuritidis principio, & multis aliis affectibus, & symptomatibus applicata expertus omnibus commendo.

Calida fomenta cum spongia.

Vel vesicæ apprimè conveniunt.

Anno 1685. & 1686. hisce in Regionibus septentrionalibus variæ pleuritides veræ, sed pauciores, spuriæ seu nothæ autumno vero & hyeme plurimæ exortæ fuere; quarum nonnullas tamen in principio pleuritides esse à plurimis Practicis negabatur, quia signa pleuritidis vulgaria diagnostica (ut respiratio difficilis, dolor lateris punctorius, tussis, febris, genarum rubor, in primis si aliquandiu duraverit, & similia jam in præcedentibus nominata signa) non observabantur. In minimis omnia pleuritidis veræ signa aderant, verum in plurimis non observabantur: in nonnullis autem dolor tantum obtusus circa claviculam jam dextram, jam sinistram cum tussi: in aliis dolor sub utrisq; scapulis, vel alterutrâ, cum respiratione difficiliori, verum neutiquam cum tussi observabatur. Alii vero de dolore punctorio circa lumbos cum tussi: alii de dolore intenso infra guttur cum respiratione difficiliori, absq; tussi conquerebantur. Hi tantum de respiratione difficiliori & frequentiori, cum summo genarum rubore & siti: illi vero tam Viri quàm Mulieres de maximo in mammis dolore interno externove lamentabantur, ita ut manu vix attingere auderent. In nulla notha seu spuria hac pleuritide phlegmata sanguinolenta in principio, verum quidem in fine curationis nonnulla observavi: omnes simul febricitabant.

Pleuritides veræ & nothæ 1685. & 1686. grassantes.

Earum symptomata varia.

Plurimi Medici graves hasce pleuritides nothas, vel hæcce symptomata diaphoreticis discutientibus, aperientibus, ac incidentibus tam internis quàm externis superare absque venę sectione conabantur, verum incassum omnia, imo symptomata in dies ita ingravescebant quibusdam, ut intra quatuor, quinque, sex, septemve &c. dies fatis cederent. Quare nonnulli Medici, aliorum periculo cauti, venæ sectionem ast levem in ipso initio necessariam judicabant, ac statim quoque levamen observabant, quare in plurimis bis terve venæ sectio iterata fuit, & quidem in majori dosi sanguinis detractus summo cum effectu; tumq; post venę sectionem diaphoretica & quidem specifica præscripta fuere, ac brevi omnes penè curatos observavimus. Dicta unâ vel alterâ observatione illustrabo.

Omnibus medicamentis frustra adhibitis.

Venæ sectione eâque bis terve iteratâ, curati.

Juvenis viginti quatuor annos natus, pituitosus, laboriosus, in fine autumni pagum vicinum petens aere parum nebuloso existente, domum reversus, de siti conquerebatur: quare cerevisiam fri-

Juvenis post ambulationem &c.

frigidam avidè hausit, bene tamen cœnatus cubitum ivit, circa mediam noctem respiratione parum difficiliore, summo mane surgens, Servus enim Pistoris erat, & panem pedibus depsere assuetus, de respiratione difficiliori & frequentiori, ac dolore sed obtuso sub utrisque scapulis conquerebatur, verum neutiquam de tussi: quare Herus procul dubio frigus eum contraxisse putabat, ideoque jussit ab aere frigidiore cavere sibi, & prope furnum bene tectum parumper decumbere, & sudare. Brevi post sudore quasi diffluens, respiratio reddita difficilior & frequentior, sitisque quammaximè adaucta fuit cum genarum rubore summo. Accersitus, & Juvenem inspiciens, dictaque symptomata audiens, pleuritidem notham esse, & venæ sectionem summè statimque necessariam judicabam. Verum Pistor respondit, nec tussim, nec dolorem lateris punctorium adesse, quæ sæpius audiverat illa adesse in pleuritide: ad quod ego, sæpius hoc tempore id contigisse, & plures tales me jam habere ac habuisse ægros, imo solâ venæ sectione curasse: quo audito, rem totam Servumque mihi commendavit. Mox igitur vena fuit secta ad uncias, ni fallor, duodecim, ac eo ipso momento levamen maximum sensit æger, statimque cerotum ex cumino & iride paratum scapulis utrisque imponendum præscripsi, ac sequentem mixturam, de qua sæpius cochleare unum vel alterum assumpsit, ac optimè sudavit.

De respiratione difficiliori & dolore obtuso sub scapulis.

Sitique maximâ cum genarum rubore conquerebatur

Venæ sectione eâq; iteratâ, ceroto.

Et mixturâ diaphoreticâ curatus.

♃. *Aq.flor.sambuc. Papav.rhead. ana* ℥ijß. *Theriacal. simplic. Prophylact.D.Sylv ana* ℥ß. *Hydromel.*℥j. *Antim.diaphor.* ʒß. *Syrup.papav.rhead. Diacod.ana* ℥ß. MS.

Mane reversus omnia quidem mitiora inveni, verum nondum sublatam pleuritidem: quare vena iterum fuit secta ad uncias octo summo cum levamine, ita ut nec dolorem nec respirationem difficiliorem amplius haberet, & infra quatriduum curatus summas mihi egit gratias.

Mulier dolore lumborum & respiratione difficili &c.

Mulier quadraginta præter propter annorum, pituitosa, nephritica, circa solstitium hybernum bene cœnata cubitum itura, magnum in lumbis sentiebat dolorem plus minusve punctorium cum respirationis quadam difficultate, dolorem nephriticum esse putabat, verum quia nausea non aderat, dubia hæsit: attamen vinum Rhenanum cum oleo olivarum, & syrupo altheæ Fernelii assumpsit (sæpius enim maximo cum effectu in dolore nephritico hoc medicamento usa fuerat) sicque lectum petiit: totâ fere nocte insomni traductâ, mane tussire cœpit, & simul de dolore quodam in mamma dextra conquesta est. Vocatus dolorem pleuriticum, non vero nephriticum esse demonstrabam, & venæ sectionem apprime conducturam judicabam: quare quoque vena statim fuit secta, dolo-

Phlebotomiâ.

resque

resque in lumbis & mammâ, ac tussis mox ita diminuti, ut se curatam jam esse putaret: ac ea de causa nonnisi pulverem sequentem usurpare voluit.

♃. *Pulver. antipleuritic. p.* 165. *descript.* ℈j. *Balsam. sulphur. anis. gutt.* iij. MS. cum hydromelite exhibend.

Et pulvere antipleuritico curata.

Vesperi rediens, leviter sudantem, & nullo de symptomate conquerentem inveni. Verum altero die visitans, pectoris quandam angustiam se observare retulit, quare apozema hoc pectorale præscripsi.

♃. *Rad. alth.* ℥j. *Chinæ* ʒvj. *Fœnic. Glycyrrhiz. ana* ʒß. *Fol. tussilag.* M.j. *Hyssop. Capill. vener. ana* M. ß. *Flor. papav. rhead. p.* ij. *Ficuum ping. Sebesten ana no.* viij. *Siliquar. dulc.* ʒß. Concis. & contus. coq. in aquæ commun. & hydromel. ana q. s. Ad colaturæ pint. iv. add. *Syr. alth. Fernel. Capill. vener. ana* ℥ij. *Balsam. sulphur. anis.* ℈j. MS. pro apozemate.

Ob pectoris angustiam apozema pectorale assumpsit.

Hujus beneficio ter quotidie uncias tres calidè usurpavit, & brevi curata fuit.

Nonnulli post dolores hosce jam superatos diu febre quotidiana intermittente vel continua afficiebantur, in primis illi, quibus non statim in principio vena fuerat secta; etsi varia antifebrilia vulgaria, purgantia, imo diaphoretica sæpius assumpserint. Verum in illis, quibus adfui, optimum habui effectum à sequentibus, nempe hydromelite medicato, tincturâ chinæ chinæ simul laxante pag. 175. descriptâ ad cochlearia duo mane assumptâ, & bolo febrifugo.

Nonnulli post dolores pleuriticos febri quotidianâ &c. affecti.

Tinctura chinæ chinæ laxante.

♃. *Radic. gentian.* ʒß. *Contrayerv. Calam. aromat. ana* ʒij. *Fol. menth. crisp.* M. ß. *Hyssop.* M. j. *Summit. centaur. minor. p.* ij. *Rasur. lign. colubrin.* ʒiij. *Flaved. cortic. citri. recent.* ʒß. Concisis atque contusis affund. *Hydromelit. pint.* iij. Stent in loco calido per biduum.

Hydromelite medicato.

Ter quotidie uncias tres pro dosi usurpabant, & tribus ante paroxysmum horis cum hydromelite calefacto sequentem bolum.

♃. *Extract. febrifug. nostr. pag.* 131. *descript.* ʒß. *Antim. diaphor.* ℈j. MS. *F.* Bolus.

Et bolo febrifugo curati.

6. Peripneumonia s. pulmonum inflammatio (d) moriuntur enim pe-

Peripneumonia.

(d) Peripneumoniam modo utramque pulmonis partem, modo alterutram occupare toties legitur apud Hippocratem, & præsertim in Coac. prænot. sect. 2., ubi verbis adeo manifestis id exponitur, ut veritatem nullus dissimulare queat. Ait enim, *Peripneumonicis, quibus tota lingua alba & aspera fit, ambæ pulmonis partes inflammatæ sunt, quibus vero dimidia, una, juxta quam apparet.* Verum Vir quidam doctus Alexander Petronius, ex eo quia apud eundem legerat Hippocratem in lib. de locis in Homine, *quum ambo latera doluerint Peripneumonia, quum unum Pleuritis dicitur*, putavit nunquam esse Peripneumoniam, nisi utraque Pulmonis pars

peripneumoniâ laborantes, & ἴμανοι si alvus in iis fit plus solito liquidor, ut titul. 17. Coac. prænotion. Coac. 402. p. m. 362. Hippocrates edocuit: & aphor. 16. sect. 6. pleuritide, inquit, aut peripneumoniâ detento alvi profluvium superveniens malum; imo periculosissimum contestatur C. Celsus lib. 2. cap. 8. p. m. 71. Quare quoque Hippocrates lib. de veratri usu p. m. 611. dixit, peripneumoniâ laborantibus, & pectore suppuratis neutiquam medicamentum purgans dandum. Quid enim φάρμακα καθαρτικά in pulmonum inflammatione agerent (inflammatio namque qua inflammatio neutiquam purgationem indicat) quàm humores commovere, exagitare &c. sicque fluxionem, inflammationem graviorem reddere? Satius ergo est purgantia medicamenta rejicere, & mox venam secare, quàm tali cum ægrorum periculo eadem in usum revocare.

Oris ventriculi inflammatio. 7. Oris ventriculi inflammatio, ut testatur Petrus Forestus libr. 18. observat. 1. in oris, inquit, ventriculi inflammatione cathartica per os sumpta minus conveniunt: acria enim quia purgantia plerumque existunt, nonnisi dolores, fluxiones majores, & inflammationem graviorem suâ acredine circa ventriculi orificium superius excitarent. Quare satius est mox venam aperire, & temperata refrigerantia exhibere. Non tantum in oris ventriculi inflammatione, sed & in hepatis quoque ac cæterarum partium internarum inflammatione venæ sectio præ aliis medicamentis in principio conducit.

Hepatis inflammatio. 8. Hepatis inflammatio: in inflammatione jecoris in principio numquam purgantibus medicamentis utendum esse videtur, propterea quod ductis humoribus per partem affectam inflammatio deterior fieret, ut habet Horstius decad. 7. problemat. medic. quæst. 3. ex

pars inflammata fuerit, nec Pleuritidem, nisi alterutra ipsius pars Phlegmone corripiatur. Cui eò magis institit sententiæ, quod quam plura Pleuriticorum cadavera secuerit, in omnibus pulmones læsos conspexerit. Verum ut ea rejiceamus, quæ super citato Hippocratis loco profert Martianus, ad opinionem illam planè convellendam duntaxat notabimus, toties in Pleuriticorum cadaveribus pulmones sanos, pleuram vero corruptam repertam fuisse, quod ex Riolani, Riverii, Willisii, aliorumque recensione constat. Licet enim pulmo dum inter respirandum pleuræ superficiem lambit, ab ea inflammata labem facilè arripiat; tamen id non ita perpetuum est, ut aliqua ex parte pleura inflammari non possit, quin vitium quoque pulmonibus adspergat. Id vero minus perferendum est, quod ut suam firmaret sententiam laudatus Petronius, membranas inflammari posse strenuè negaverit, ac si sanguine, ut cæteræ partes, non perfunderentur, qui in iis subsistere possit. Quemadmodum ergo ex sanguinis in pleura subsistentia Pleuritis fit; ita ille in pulmonibus subsistens Peripneumoniam constituit. Verum passim mentio fit apud Hippocratem Erysipelaris pulmonum, quem affectum à Peripneumonia secrevit, eumque maximè periculosum ratione adjunctorum symptomatum pronunciavit. Ait Martianus, discrimen in hoc consistere, quod Peripneumonia pulmonum vasa obsideat, Erysipelas vero ipsam pulmonum substantiam occupet: cui id adjiciendum censemus, quod sanguis in Erysipelate Pulmonum fervidior sit concitatior ac subtilior, quàm in Peripneumonia. Atque hinc fortè est, cur dixerit idem Hippocrates, Erysipelas pulmonum per sputum numquam judicari: facilius namque subtilior ille sanguis resolvitur, vel dissipatur, quàm in pulmonum bronchia devolvitur per sputum mox excernendus.

6. ex Paulo Æginetą: quod Hippocrates lib. de victu acutorum confirmat, in principio, inquiens, inflammationis nullo modo dandum medicamentum purgans. Interdum tamen purgantia esse præscribenda docuit Mercatus lib. 4. de morbor. internor. curatione cap. 2. ut & Mercurialis lib. 3. practic. cap. 19. nec non Altimarus capite de inflammatione hepatis, eâ tamen cautione, ne fiat hoc ipsum inflammatione consistente in concava jecoris parte, phlegmone in resolutionem tendente: quocirca necessariò requiritur, ut humores primùm exactè præparati, & viæ quoque expeditæ sint. Hujus quoque sententiæ fuit Galenus libro *quos purgare oporteat*, iis, qui in jecore habent inflammationem., ubi tumor concoctus fuerit, ejus expurgationem molimur per inferiorem sanè ventrem, ubi cavas ipsius partes affectus occupat; per urinas autem, quum gibbas hepatis partes. Signa autem in concava an vero in gibba hepatis parte affectus constiterit, invenient studiosi Lectores hinc inde satis superq; apud Practicos. Aetius Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. ex Antylo, & Galenus lib. *quos purgare oporteat*, & lib. 1. aphor. comment. 24. non tantum in hepatis inflammatione purgantia nocere, verum etiam neutiquam φάρμακα καθαρτικά in viscerum inflammatione esse exhibenda, statuere.

9. Tussis sicca catarrhalis, ut statuit Hippocrates libr. de veratri usu p. m. 611. quid enim juvant purgantia medicamenta humores quantitate non vero qualitate præsertim peccantes exturbantia: imo catarrhali in tussi maximè nocent, quia humores salso-acres magis magisque concitant, sicque major humorum salso-acrium defluxus, & per consequens tussis gravior exoritur; hacque ratione facilè Ægrotantes in tabem deducuntur. Salso-acrium enim catarrhorum in pulmones depluentium acredine tussis, de qua jam sermo, plerumque exoritur, quæ si frequens & diuturnior, sæpissime sanguis, læsæ partis alicujus internæ index, cum sputo ejicitur teste Avicenna & quotidiana experientia: nimirum humorum acredine, & vehementiore thoracis motu sæpe ruptura vasorum pulmonis exoritur, ac præsertim in Adultis, quorum membra duriora motui violento non cedunt, ut testatur Sennertus lib. 2. part. 3. cap. 5. de tussi p. m. 502. ex Galeno 6. epidem. commentar. 3. text. 18. aut quoque ipsa vasa sanguinea capillaria corrosione ac erosione aperiuntur, sicque ex ruptis pulmonum vasis sanguis continuâ tussi, & thoracis vehementiore motu, ac humorum depluentium acredine irritatus exstillat, qui extravasatus jam stagnans, acriorique defluxioni in dies occurrens, acrior redditus putrescit, pulmonumque ulcus creat, ut probat Hippocrates lib. 1. de morbis text. 10. p. 12, Catarrhus ergo primò sistatur, humo-

Tussis sicca catarrhalis.

A tussi sæpe

Pulmonum ulcus.

Exoritur.

rumque acrium depluentium qualitas peccans temperetur, antequam ad purgantia, & tussim curantia medicamenta devenias: frustra enim in tussi curanda laboratur, nisi catarrhus ejus causa prius sistatur, illiusque acrimonia peccans temperetur & tollatur, ut ait Sennertus loco supra citato p. m: 503.

Tabes & atrophia. 10. Tabes & atrophia, ut Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medicor. axiomate 1166. tabidi, inquit, & aridi propter atrophiam & alimenti privationem nullam prorsus evacuationem ferunt: & Fuchsius in institut. medic. lib. secund. sect. 5 cap. 38. idem fere confirmat, si, ait, gracile admodum fuerit corpus, aut atrophiâ laboraverit, nutrimentis potius reficiendum erit, quàm vacuationibus exhauriendum. Et febris hectica. Sit idem de hectica febre dictum, in qua tamen nonnunquam laxantia conveniunt, imo necessaria sunt. Joubertus enim libro secund. Practic. cap. 1. docet, in febre hectica à catharticis abstinendum, quod vires ea non ferant, imo verendum, ne ab alvi ductione fluxus maximè formidandus imo lethalis contingat. Et quare. Senex enim aphor. 14. sect. 5. & prænotion. Coac. 3. 256. p. m. 565. statuit, si tabe detento (sic quoque hecticâ detento) profluvium alvi superveniat, lethale: protinus mori tabe detentum, subortâ alvi dejectione, dixit C. Celsus libr. 2. cap. 8. p. m. 72. Imo aphor. 12. ejusdem sectionis, ut & Coac. prænot. 3. 255. p. 565. Hippocrates scriptum reliquit, quibus per tabem capilli defluant à capite, eos, fluxione alvi superveniente, mori. Idem legitur apud C. Celsum loco mox citato, imo & sursum purgare vetat Senex aphor. 8. sect. 4.

Singultus. 11. Singultus, præsertim à biliosis si exoriatur humoribus, ut observavit & tradidit Petrus Forestus lib. 18. observat. schol. 12. καθαρτικὰ enim φάρμακα quia acria plerumque existunt, non curarent, ast potius excitarent (ut proculdubio observavit Hippocrates, & patet ex aphor. 5. sect 5., & 41. sect. 7.) singultum; acria namq; plerumque eundem excitant ac producunt. Curatur quoque jucundius ac citius acres humores, halitus, vaporesve temperantibus ac demulcentibus, & præsertim opiatis, ut omnes fere Practici unanimiter contestantur, quàm non sine grandi periculo purgantibus medicamentis.

Melancholia hypochondriaca. 12. Melancholia hypochondriaca, ut statuit Nicolaus Curtius tractat. de purgantibus. Neutiquam purgantia medicamenta in melancholia hypochondriaca conveniunt, antequam juxta Hippocratem aphor. 9. sect. 2. corpora fluida sint reddita: concocta enim non vero cruda medicamento purgante educenda, ut idem aphor. 22. sect. 1. docuit. Ast incisis ac temperatis peccantibus humoribus, eadem usurpanda. Inspiciat studiosus Lector ea, quæ dicta à nobis

sunt

sunt pag. 183. & in primis observationem pag. 184. & seq. traditam; ac judicet judicio pollens, καθαρτικὰ φάρμακα in principio melancholiæ hypochondriacæ, antequam nempe humores peccantes sint incisi, temperati, ac quasi concocti, exhibenda an sint, nec ne.

13. Obstructiones pertinaces ac inveteratæ, ut docet statim nominatus Nicolaus Curtius tractat. de purgantibus. Non enim conveniunt purgantia medicamenta, nisi obstructiones illæ pertinaces prius sint apertæ: humores namque peccantes inepti sunt, ac non satis fluidi redditi, Hippocrate Auctore aphor. 9. sect. 2. & aphor. 22. sect. 1. ut catharticis possint exturbari. Deobstruendæ ergo & aperiendæ primò pertinaces illæ ac inveteratæ obstructiones aperientibus, incidentibus, spirituosis, salibus volatilibus &c. antequam ad purgationem quis descendat: tumque purgantibus necessariò adhuc admiscenda aperientia, incidentia, spirituosa &c. sicque jucundè, tutòque curari possunt, ac curantur illæ obstructiones. Si vero necessitas purgationem urgeret, neutiquam agendum nisi purgantibus incidentibus potentioribus mixtis, ne aliàs gravia symptomata inde producantur, aut obstructiones pertinaciores reddantur. Obstructiones pertinaces ac inveteratæ.

13. Pestis, febres malignæ, petechiales, variolæ, ac morbilli, quibus in affectibus καθαρτικὰ φάρμακα, ut ipsa pestis, vitanda, ut Palmarius de febribus pestilentialibus cap. 12. & 23. D. Diemerbroek de Peste, ut & Paulus Barbette tractat. de peste, & infiniti alii Practici testantur: imo tempore pestis nunquam tam potentia aut acria medicamenta in usum revocanda, quàm quidem alio tempore; nam facilè dysenteria tum temporis ab acribus & potentibus medicamentis catharticis excitatur, etsi eadem perquam sanis sint exhibita, præsertim virginibus aut maritatis fluxum menstruum habentibus. At peste affectis neutiquam cathartica imo nec clysmata purgantia præscribenda: si vero quis iisdem uti desideret, non ante purâ & legitimâ peste correptis alvus ducenda cathartico medicamento, quàm recreatis viribus venenata qualitas expulsa, antidotis devicta, extinctave judicetur, ac tubercula vel discussa, vel ad suppurationem deducta, pure diffluant, imo jam planè curata sint, teste Palmario de febribus pestilentialibus cap. 23. Satius enim est ac tutius pestem, febres pestilentiales, malignas, petechiales, &c. per diaphoretica (præsertim acida in peste) ac cardiaca corroborantia &c. curare, ac necessitate summè urgente nonnisi suppositorio uti, quàm tanto cum ægrorum periculo καθαρτικὰ φάρμακα usurpare. Nec etiam exhibenda cathartica in febrium exacerbationibus, ast quidem ante vel post paroxysmum aut exacerbationem, itaut operationem φάρμακα καθαρτικὰ absolverint, antequam Pestis, febres malignæ, petechiales, variolæ, ac morbilli. Sed magis diaphoretica acida in peste conveniunt.

febris

Nec in febrium paroxysmis. febris exacerbescat. Purgantia enim medicamenta si in ipsis paroxysmis aut exacerbationibus exhibeantur, nonnisi paroxysmos & exacerbationes graviores, præcordiorum anxietates majores, lumborumque dolores fere intolerabiles reddunt, imo ægrotantes maximè debilitant, & aut nihil è corpore exturbant, quia purgantium vis (præsertim in febribus intermittentibus) ab acido tunc peccante infringitur, aut subinde hypercatharsim excitant.

Fluxus alvi diuturnior. 15. Fluxus alvi si diu nempe duraverit: significat enim alvi fluxus diuturnior partium internarum debilitatem, & quasi impotentiam, aut acredinem quandam (quod ex dolore, anxietate &c. facilè concludi potest) peccantem ac continuò irritantem, sicque alvi fluxum excitantem. Quare satis est ac tutius, ut adstringentia levia corroborantibus mixta, vel acrimoniam qualemcunque peccantem temperantia ac corrigentia exhibeantur, quàm ut catharticis medicamentis exhibitis fluxus major & gravior, aut dysenteria excitetur.

Nimius menstruorum fluxus. 16. Nimius menstruorum fluxus, auctore Aetio Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. ex Antylo: satis namque mulieres ex mensibus nimium fluentibus debilitantur, itaut neutiquam purgantibus medicamentis ulterius sint debilitandæ. Non enim fluxum mensium nimium sistunt, ast potius eundem, sanguinem solvendo, humores fluidiores reddendo, exagitando, irritando &c. excitant ac producunt: purgantia enim menstrua provocant ut satis concludi potest ex venerando Sene aphor. 36. sect. 5. Præterea menstruis abundantibus sæpius morbos evenire dixit Hippocrates aphorism. 57. sect. 5. non ergo purgantibus medicamentis magis debilitandæ mulieres nimio menstruorum fluxu antea quæ debilitatæ satis, in primis, ut ex Hippocrate jam demonstratum, quia postea morbi quidam Medico adhuc ignoti eveniunt. Potius itaque sistenda, quàm catharticis excitanda nimium fluentia menstrua, ac hisce debilitatæ mulieres corroborandæ &c. ut ita subsistere, ac morbos instantes tolerare possint.

Dolores arthritici, pluresque alii. 17. Dolores arthritici, pluresque alii, ut Hippocrates libro de veratri usu p. m. 611. docuit: purgantia enim medicamenta materiam causamque illorum dolorum commovent, sicque dolores majores pluresque excitant, non item exturbant, quia plerumque humores dolores excitantes vim purgantium sistunt, aut præ dolore intestina plerumque se contrahunt. Præterea humores, qui dolores producunt, non tam quantitate quàm quidem qualitate peccant: indicant ergo dolores primò humores qualitate acidâ, austerâ, salsâve &c. peccantes corrigendos, temperandos, sicque præparandos, fluidosque reddendos esse, antequam φάρμακα καθαρτικὰ in doloribus sint præscribenda & exhibenda. Ho-

Homines in quibus ΦΑΡΜΑΚΑ ΚΑΘΑΡΤΙΚΑ præscribi possunt, sunt.

φάρμακα καθαρτικὰ absque periculo præscribi possunt.

1. Juvenes, ut Paulus Ægineta lib. 7. cap. 4. probat, & viribus qui constant, teste Aetio Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. vim enim & vehementiam medicamentorum purgantium tolerare possunt, scatent quoque plerumque humoribus ♀ quidem sæpius biliosis, qui omnium optimè, ut superius probatum, expurgantur. Juvenibus.

2. Noctu sudantes, cibum nempe si non assumpserint: quare venerandus Senex aphorism. 41. sect. 4. quod si, inquit, sudor multus per somnum citra causam manifestam cibum non assumenti erumpat, vacuatione indigere significat; nimis enim eorum corpora sunt repleta, & quod plenum est evacuari debet, ut superius ex Martino Wendelino axiomat. medic. 780. probavimus: imo humor superexcedens ut evacuetur, facilè ægri ferunt; ideo quoque Hippocrates aphorism. 25. sect. 1. si, inquit, qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facilè ægri ferunt. Noctu sudantibus non cœnatis.

3. Mulieres, si earum menses sint decolores, nec eodem semper modo & tempore, citius tardiusve nempe, prodeuntes, ut docuit Hippocrates sect. 5. aphorism. 36. imo purgationem illis necessariam statuit. Mulieribus.

4. Prægnantes, quas purgandas quadrimestres, & usque ad septimum mensem dixit Senex aphorism. 1. sect. 4. ast nonnisi turgente materiâ: quare Heurnius lib. 3. method. ad Praxin cap. 8. dixit, ingravidationem mulierum sistere pharmaciam, ac religiosè cum illis esse transigendum initio & fine gestationis. Ideo quoque Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. 1255. plus, inquit, fœtui pharmaci exhibitio, quàm venæ sectio nocet, in fine nempe & initio: facilè namque si humores in prægnantibus non turgeant, post φάρμακα καθαρτικὰ exhibita, in primis si paulò fortiora existant, abortus sequitur. Cautè quoque Fœminæ tractandæ, quæ de ingravidatione dubitant, quæque ut vulgò dicitur, in mense dubio ac ancipite versantur: levis namque purgantis medicamenti vi subinde tunc temporis currus (juxta Obstetricum proverbium) evertitur. Quare sequentem historiam hisce inserere libet. Prægnantibus quadrimestribus. Facilè enim abortus sequitur.

Mulier quædam viginti quatuor circiter annorum, nuper Viro nupta, conquerebatur de præcordiorum compressione, appetitu diminuto, nonnunquam quoque prostrato, menstruis per duos tresve circiter menses suppressis, insomniis, ventris, capitis, cer- Mulier nuper viro nupta.

vicis

vicis, crurumque dolore; neutiquam vero querebatur de nauseâ, pandiculatione, appetitu depravato, nec etiam de pica. Quare catharticum petiit à Medico quodam medicamentum, qui de ingravidatione suspicabatur, quare non purgans, ast sequentem mixturam ipsi præscripsit.

Catharticum rogans

Medicus mixturam cardiacam &c. præscripsit.

♃. *Aq. menth. Cort. citri Cochlear. Vit. Matthiol. ana* ℥j. *Laud. opiat. gr.* ij. *Sp. salis dulc.* ℈j. *Ol. macis stillat. gutt.* iij. *Syr. stœchad.* ʒvj. MS.

De qua singulis horis aut paulò tardius cochleare assumpsit, unde plura quoque symptomata evanuere, præcordiorum compressione & menstruis suppressis remanentibus: quare haustulum leviter purgantem ex foliis sennæ, semine anisi, mace, & prunis ipsamet præparavit & assumpsit, à quo haustulo ter tantum alvum deposuit, ac circa mediam noctem in lumbis horrorem & statim post magnum frigus, ac mane surgens abortum passa est.

Sua sponte purgante assumpto.

Abortum passa est.

Arthriticis. 5. Arthritici, ast in principio, antequam nempe doloribus &c. sunt debilitati nimis, teste Daniele Sennerto de arthritide cap. 7. necnon Johanne Loselo tractat. de podagra.

Vulneratis. 6. Vulnerati, teste Hippocrate lib. de ulceribus, ut & Quercetano de scopletorum vulneribus c. 4. & Galeno lib. 4. method. medendi: vide supra ubi de morbis purgationem iudicantibus egimus p. 302.

Juvenis in India Orientali sicâ vulneratur.

Juvenis viginti sex annos natus ex consanguineis meis, sanus, in Indias Orientales profectus, annos aliquot Bataviæ exegit: evenit autem, ut aliquando vesperi domum repetens ex insidiis circa primam lumborum vertebram Sicâ vulneraretur. Ibidem curatus cum esset, remansit dolor nonnullus eo in loco ubi vulnus fuerat inflictum, non tamen continuus, sed præsertim furentibus Aquilonum flatibus, lumbis incumbere vel quiescere non poterat. Post sex circiter annos in patriam redux, tumorem quendam subinde dolorificum observavit immediatè infra inguen sinistrum in femore interno, in dies valde accrescentem cum doloris circa lumbos omnimodâ sublatione: intra sesqui annum autem ita accrevit tumor, ut nonnisi cruribus valde divaricatis incedere posset. Varios ea de re Medicos ac Chirurgos consuluit, verum tamen aut parum aut nihil levaminis ab internis externisve medicamentis ab ipsis præscriptis habuit: quare me compellavit, malumque infra inguen ostendit. Casu tum aderat Chirurgus & Lithotomus Leydensis Noach Smaltzius P.M. qui cum vidisset, mecum ut statim consilium Medicorum ac Chirurgorum congeretur, apprime necesse esse judicabat. Quo facto, cum complures Medici ac Chirurgi tumorem nunc jam ab inguine sinistro ad patellam penè usque pendentem accuratè examinassent, plurimi sero, nonnulli vero pure, alii aliâ ma-

Curatur, remanente lumborum dolore.

Tumore infra inguen affligitur.

Omnibus internis externisque frustra adhibitis.

materiâ oppletum hunc tumorem censebant, attamen omnes, excepto uno vel altero, aperiendum esse. In principio tamen discrepabant inter sese præsentes Medici ac Chirurgi de modo aperiendi; tamen in eo conveniebant omnes, absque ullo periculo tutòque cannulâ alatâ acu rotundâ acuminatâ p. 163. delineatâ aperiri posse. Quam operationem & apertionem dictâ cannulâ acuminatâ circumrotando simulque premendo instituit postero die (pluribus adstantibus Medicis, Chirurgis, ac Medicinæ Tyronibus) dexterrimus & artis suæ peritissimus Noach Smaltzius. Retractâ acu acuminatâ statim serum limpidum salsum ad pintam unam circiter primâ vice effluxit, vesperi ad semipintam cannulâ alatâ subere tamdiu clausâ: illâ nocte optimè Homo noster dormivit, & summum levamen observasse referebat. Mane verebar una cum Noacho Smaltzio, ne tumor denuo adaugeretur, verum detumuisse eum omnes testabantur: quare singulis diebus extracto subere totidem subduximus cum tumoris tantâ detumescentiâ, ut intra duodecim circiter dies cannulam extraheremus, & parum seri effluereret. Notandum serum illud limpidum in fine fuisse coloris instar seri lactis obscuri, quod per septimanas aliquot observavimus. Ultimò vulneri coeunti cicatricem obducere non poterat memoratus Smaltzius. Interim bis in septimana pilulas catholicas pag. 143. descriptas assumpsit, & bis quotidie haustulum de sequenti decocto.

Tandem fuit apertus hic tumor.

Cannulâ acuminatâ.

Primò serum limpidum.

Ultimò instar seri lactis obscuri effluxit.

Vulnus cicatrice obduci non potuit.

Bis in septimana pilulas purgantes.

♃. *Rasur. lign. guajac.* ℔ß. *Radic. chinæ Polypod. quern.* ana ℥ijß. *Folior. rorismar. Flor. hyperic.* ana p. iij. *Baccar. juniper.* ℥jß. *Semin. fœnic. dulc.* ʒvj. Concisa & contusa infundantur per noctem in s.q. aquæ communis, mane per octo horas vasis optimè & arctissimè clausis coquatur ad colaturæ ℔. ij. Dentur usui.

Et sapine decoctum ex guajaco &c. paratum.

Nonnunquam vesperi pilulam unam vel alteram de cynoglossa usurpavit: diæta erat ut plurimum sicca. Tandem post tres quatuorve, ni fallor, menses circa vulnus vel apertionem nocte dieque dolorem maximum punctorium sensit, multasque noctes insomnes præ intolerabili dolore traduxit: quare cataplasma emolliens & anodynum adhibitum fuit, quo adhibito dolorem modo minorem modo majorem, parvumque officuli apicem tandem observavit Chirurgus, ac officulum quidem acre penè triangulare album extraxit, quo extracto, statim dolor fuit sublatus, & brevi vulnus cicatrice obductum: curatus satis velociter jam ambulare &c. potest. Dicta ut eò melius studiosus Lector intelligeret, figurâ illustrare animus fuit.

Et subinde vesperi pilulam de cynoglossa usurpavit.

Post quatuor menses præ dolore multas noctes insomnes traduxit.

Tandem Chirurgus officulum extraxit, & curatus fuit.

A. Patiens sellæ insidens.

TAB. IV. FIG. I.

Figuræ explicatio.

B. B. Cura divaricata.

C. C. C. Tumor.

D. Cannula alata, cujus beneficio apertio facta, verum acu extractâ.

E. Serum effluens per cannulam.

F. Vas, quo serum effluens excipitur.

G. Cannula ipsa cum foraminibus ad latera.

H. Acus rotunda acuminata extra cannulam.

I. Officulum acre triangulare ex vulnere extractum.

L. Suber, quo cannula, effluxo sero, singulis vicibus occluderetur.

Serum effluxum ac destillatum spiritum urinosum reddebat.

Quidam ex adstantibus Tyronibus serum illud, primò quod effluxerat, per retortam ex arena destillavit, nobisque ostendit spiritum limpidissimum quodammodo urinosum, vel spiritum salis armoniaci debilem redolentem, & sal quoddam acre urinosum ex capite mortuo vel fæcibus factum: post octiduum liquorem denuo ex arena destillavit, nobisque quoque spiritum sed valde fœtentem obtulit; verum ob ingentem & intolerabilem fœtorem fæces s. caput mortuum abjecisse se referebat.

Et caput mortuum vel fæces relictæ sal acre urinosum.

Indagandum porro foret, an à vulnere Bataviæ Sicâ inflicto officulum illud una cum apophysi fuerit detrusum, & per quas vias; an per interstitia musculorum, vel aliâ viâ ad inferiora posset propelli, in primis quia ita acre & triangulare; & an protruso illo officulo, vas quoddam lymphaticum in transitu læserit nec ne, vel qua ratione illum tumorem infra inguen excitare potuerit, & sic porro. Verum hoc aliis indagandum relinquo.

Sclopeto quispiam vulneratus, globulum sine incommodo per triginta annos gestavit.

Non possum præterire silentio historiam spectatissimi cujusdam Viri, qui ante triginta annos sclopeto vulneratus in sinistro hypochondrio infra diaphragma post horas aliquot accersivit Chirurgum, qui vulnere aquâ calidâ abluto, introitum quidem globuli sed exitum observare vel invenire non potuit, ideoque globulum omnibus modis compressione, corporis varia conditione &c. & instrumentis (de quibus & qua ratione globuli extrahuntur videsis D. Joannis Sculteti armamentarium chirurgicum) quæsivit, verum frustra: quare vulnus cicatrice obduxit, & sanus post vulnus absque ullo dolore vixit. Verum saltans aliquando subitò de dolore atrocissimo cruris, motus inhibitione, & circa patellam sinistram tumore quodam duro imo durissimo conquerebatur. Accersitus Medicus ac Chirurgus statim cataplasma emolliens simulque anodynum imposuere, verum incassum. Granum igitur unum laudani nocte assumpsit ob doloris vehementiam vigiliasque, sed etiam frustra: sicque per quatriduum absque ullo levamine conti-

Saltans subitò dolorem atrocissimum observavit, cum cruris motus ablatione.

nuò

nuò decubuit, nullâ inflammatione, nec tumore circumjacentium partium observato. Quinto, ut mihi postea referebat, die lecto surgens tumorem illum durum immediatè infra patellam propulsum observabat, doloremque momento sublatum sensit. Qua re accuratissimè à Medico & Chirurgo examinatâ, globulum esse suspicabantur: quare mox Virum spectatissimum quidem rogabant, nonne ante annos aliquot sclopeto fuisset vulneratus? Neganti Medicus ut & Chirurgus globulum se sentire dicebant, tum vero recordatus, imo Viri prudentissimi, inquit, jam ante annos circiter triginta, sed globulum invenire non potuit, quo tunc utebar, Chirurgus, quantam etiam operam navaret; credere se igitur eundem globulum esse. Et revera mox Chirurgus sinistrâ manu globulum ad exteriora compressit, dextrâque manu levi incisione factâ, eundem extractum Viro nobilissimo tradidit, qui summas ipsi agens gratias, qui ex eo ipso momento curatus fuit.

Omnibus frustrà adhibitis.

Tandem Medicus & Chirurgus globulum esse observabant.

Quo excisо in momento curatus fuit.

Viduam quoque novimus, cui tunc temporis præfui, quæ ante octodecim annos sclopeto, infortunio quodam, vulnerata prope umbilicum, hucusque absque ullo incommodo globulum gestat: introitum enim, non vero exitum illius globuli usque in abdominis cavitatem vidimus, & sæpius tentavimus, sed nunquam globulum invenire potuimus.

Vidua sclopeto vulnerata prope umbilicum Globulum absque incommodo adhuc gestat.

Plures tales historias & observationes tradere possem, sed brevitati studens illis supersedeo.

7. Ulcerosi, & tumoribus afflicti; videsis quoque supra pag. 203. de ulceribus. Ulceribus qui vexantur, iis specificè præter purgantia conveniunt decocta sanguinem depurantia, ichorososque humores temperantia & exsiccantia. Multorum loco sequentes tantum casus referam.

Ulcerosis ulceribus & tumoribus affectis.

Vir quispiam quadraginta circiter annorum, vitam laboriosam diu cum egisset, jamque sedentariam magis ageret, hinc inde nocturnis doloribus fuit vexatus; quare quoque aliquando multas noctes præ dolore insomnes duxit, hacque de causa laboriosam iterum inivit vitæ rationem, ac melius, etsi jam debilis, inde quoque se habuit (hocque in ægro confirmatum vidi illud Hippocratis aphor. 50. sect. 2. consueta longo tempore etiamsi deteriora sint, insuetis minus molesta solent esse; imo etsi invalidi fuerint ægri facilius ferunt labores aphor. 40. sect. 2. verum quoque illud C. Celsi, quod legimus lib. 1. cap. 3. p. m. 27. quod, inquit, contra consuetudinem est, nocet, seu molle, seu durum) in primis sudoribus emanantibus. Non longè tamen post iterum vitam labore vacuam egit, ac paulatim quoque dicti dolores noctu affligentes rediere: quare sequentem bolum subinde assumpsit.

Vir primò laboriosam mox sedentariam agens vitam.

Doloribus nocturnis vexatus.

Denuo laboriosam egit.

Ac melius habuit.

Eâdem mutatâ denuo.

Quare bolum sudorifcrum cum levamine assumpsit. ℞. *Diascord. Fracast.* ℥j ß. *Lap. prunell. Antim. diaphor. Croc. optim. ana gr.* viij. *Ol. cinnamom. still. gutt.* j. MS. F. bolus.

Unde optimè semper cum levamine sudavit. Post mensem circiter, à laboriosa nempe vita relictâ, multifaria ulcera magna in principio cum pruritu, dein dolore in cruribus exorta sunt, ulceribusque apertis, ichorosus humor in magna copia quotidie mane effluxit, aliquando ita acris, ut & circumjacentem cutim eroderet nonnunquam; quibus ultra semestre fuit vexatus. Vocatus sequens decoctum dedi; siti vero valde quia urgebatur, in singulis decocti dosibus lapidis prunellæ scrupulum unum solutum assumpsit.

Tandem pruritu variis ulceribus &c.

Ultra semestre afflictus.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℔ß. *Radic. lapath. acut. Polypod. quern. ana* ℥ij. *Pol. fumar.* M. iij. *Card. bened. Cichor. cum toto ana* M. ij. *Summitat. centaur. min.* M. j. *Flor. papav. errat. p.* iij. *Rad. glycyrrhiz.* ℥ß. *Passul. min.* ℥iij. *Tartar. crud.* ℥ß. Infund. & coquantur in aq. puræ pint. vj. per sex septemve horas, vasis optimè clausis, colaturæ add. *Syr. cichor. cum rheo* ℥ij. *Elix. propriet. Paracels.* ℥ij. MS.

Decocto ex guajaco, lapatho acuto &c. usurpato.

De hoc decocto ter dè die usurpavit uncias duas tresve, ac bis semper in dies alvum deposuit, noctuque parum sudavit; brevi quoque ichorosi humoris effluxus sitisque evanuit, ac intra tres septimanas omnia ulcera fuere curata, ac sanus vivit ulceribus & doloribus nocturnis ita afflictus antea ægrotans.

Intra tres septimanas curatus est.

Plurimos quoque ulceribus variis fœdis hac illave in parte imo per totum corpus diu afflictos curavimus solo decocto, universalibus nempe præmissis, ex rasura guajaci, radice lapathi acuti &c. sequenti modo parato & usurpato:

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥vj. *Rad. lapath. acut.* ℥iij. *Bardan. Polypod. quercin. ana* ℥j ß. *Sulphur. crud.* ℥j. Infund. in s. q. aq. commun. per noctem, mane vasis arctè clausis coq. ad colatur. ℔ j ß.

Nonnulli solo decocto guajaci, lapathi acuti &c. ulceribus fœdissimis affecti curati.

De hoc decocto ter quaterve calidè uncias quatuor assumpserunt, cum tinctura tartari ad guttulas triginta unicuique dosi additâ.

Vir quinquagenarius, robustus, durioris vitæ, ex locis maritimis in fine autumni piscatum mare ingressus, vento adverso, ex majori tandem labore calefactus, & sudore penè diffluens cerevisiam frigidam avidius hausit, unde omnium partium torpor intra paucas horas secutus est, imo antequam litus appropinquaret febris. Domum jam reversus lecto calefacto corpus reposuit, & theriacam Andromachi (Nautarum medicamentum universale imo sacra quasi illorum anchora) ter quaterve assumpsit, unde cum benè

Vir ex maritimis locis.

Sudans cerevisiam frigidam avidè hauriens.

su-

sudasset, febris evanuit, remanente cruris dextri torpore quodam gravativo absque ullo tumore, qui tamen & sublatus est sequenti mixtura bis terve iteratâ, & cochleatim usurpatâ.

In omnium partium torporem incidit, in primis cruris dextri.

℞. *Aq. majoran. nobil. Rorismar. ana* ℥iiß. *Anti-paralytic. Amstelod. Epileptic. pag.* 157. *descript. ana* ℥ß. *Antim. diaphor.* ʒß. *Sal. volat. succin.* ℈j. *Oleos. gutt.* LX. *Syr. stæchad.* ℥j. MS.

Mixturâ antiparalyticâ &c. curatus

Pedibus incedere, & per cubiculum ambulare incipiens, de dolore in inguine dextro conquestus est, ac brevi tumor durus sed tactu æqualis in inguine observatus. Quare Chirurgum accersivere, qui cerotum ex cumino & de ranis cum mercurio imposuit, sed dolore & tumore adauctis, sequens cataplasma.

Tumorem in inguine dextro observavit.

℞. *Rad. alth. Lilior. alb. ana* ℥j. *Fol. malv. Bismalv. ana* M.j. *Absinth. Scord. ana* M. ß. *Cæpar. alb. sub cinerib. coct. no.* iij. Concisa & contusa coq. s. a. in s. q. aq. commun. tumque contusis add. *Farin. semin. lini q. s.* pro cataplasmate.

Post cataplasma emolliens &c. impositum.

Post septimanam circiter, præsente Medico, Chirurgus tumorem aperuit, unde magna puris saniosi & fœtentis copia effluxit per tres quatuorve septimanas, & deinceps cicatrice vulnus obductum. Verum post mensem unum vel alterum mare petens, dolorem gravativum denuo per totum crus sinistrum sensit. Qua de causa Medicus consultus mixturam mox præscriptam dedit, fonticulumque necessarium duxit, ne in posterum tam facilè recidivam pateretur: id vero recusavit Nauta, quippe ad navigium ineptus futurus. Mixturæ beneficio optimè sudavit, tumque sequentem haustulum purgantem assumpsit, & benè purgatus est.

Apertus fuit tumor.

Post mensem unum vel alterum recidivam in sinistro crure passus est.

Quare dictâ mixturâ.

℞. *Electuar. hydragog. Sylv.* ℥iij. *Resin. jalapp. gr.* viij. *Tartar. vitriolat.* ℈j. *Spir. salis armon. gutt.* xvj. *Aq. antiparalytic. Amstel.* ℥iij. *Rorismar. q. s.* MS. F. haustus.

Et haustu purgante fuit usus.

Brevi tamen eodem in crure tres tumores tam in interiore, quàm exteriore ejus parte apparuere, quibus, adhibito supradicto cataplasmate, tandem apertis, pus serosum, verum neutiquam fœtens, sed quodammodo sanguinolentum magnâ copiâ effluxit: tandem curatis, & cicatrice obductis per tres annos sanus vixit. Tum vero

Tumoribus eodem cataplasmate adhibito, apertis &c. curatus.

Circa solstitium æstivum cum Uxore vicinum pagum pedibus petens, de dolore lateris dextri punctorio & obtuso cum respirationis quadam difficultate conquestus est, pleuritidem metuens, sibi venam secare jussit. Manente tamen dolore, vesperi cubitum iturus theriacam Andromachi usurpavit; benè sudavit, verum dolor parum vel nihil remisit: quare Chirurgus accersitus cerotum de cumino parti dolenti imposuit, cujus quoque beneficio dolor

Post tres annos ambulans dolore lateris punctorio &c. afficitur.

qui-

quidem remissior, sed tumorem ingentem durum sed æqualem in eadem parte thoracis posteriore circa septimam costam observavit. Applicato ceroto ex emplastro de ranis cum duplicato mercurio, & radice iridis pulverisatâ confecto; levamen mox sensit; tumore ac dolore jam detumescente jam accrescente pro Lunæ accretione vel decretione, aerisve mutatione, in primis instante sævâ tempestate. Tandem ad maturationem vergente tumore, sæpius nominatum cataplasma Chirurgus, postquam me consuluerat, adhibuit: tumorem aperuit, ac pus saniosum summè fœtens maxima in copia eduxit: quare sequens præscripsi decoctum, ac bis singulis septimanis usque ad finem curationis pilulas catholicas pag. 143. descriptas assumeret.

Tandem tumorem jam decrescentem jam accrescentem pro Lunæ varietate sensit.

Ex quo apertomagna puris quantitas effluxit.

Tandem pilulis catholicis.

Et decocto ex guajaco &c.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥vj. *Radic. filic. mar. Chinæ in taleol. concis. ana* ℥ij. *Dulco-amar.* ℥ijß. *Glycyrrhiz.* ℥j. *Fol. malv. Tussilag. ana* M. jß. *Alchymill.* M. j. *Sanicul.* M. ß. *Flor. hyperic. p.* iij. Concisis atque contusis affund. aq. pur. q. s. post infusionem per noctem mane coq. vasis arctè clausis s. a. ad colaturæ ℔op. ij.

De quo ter, quaterve de die uncias quatuor calidè usurpavit, & sic puris ejusque fœtoris copiâ & causâ pedetentim exhaustâ, adeo ut nisi inhibito spiritu ac manu lumbum dextrum premente nihil amplius efflueret, brevi inde sanatus, fonticulumque admisit in crure, quem etiamnum gerens, nullo incommodo continuò piscandi munere fungitur.

Ac fonticulo curatus.

Calidis & humidis naturâ.

8. Calidæ & humidæ qui sunt constitutionis: facilè enim hi purgationes ferunt, ut tradidit Heurnius lib. 3. method. ad Praxin. cap. 8. Nec mirum, quia plerumque vel juvenilis vel virilis ætas ejus est constitutionis, ut vim purgantium medicamentorum facilè ferat. Præterea nulli humores facilius minorique cum difficultate catharticis pharmacis educuntur, quâm biliosi, qui calidi, & aquosiores, qui humidi, imo qui purgationem ipsam indicant, ut supra, ubi de humoribus medicamenta purgantia indicantibus egimus, satis superque probatum.

Assuetis.

9. Assueti, quare Galenus de consuetudine cap. 6. dixit, consuetudinem ad evacuationem corporis non minimum habere momentum; imo pharmacis assuetos magnam medicamentorum vim sine damno ferre; legimus apud Heurnium lib. 3. meth. ad Praxim cap. 8. quare aliquid concedendum consuetudini jubet Senex aphor. 17. sect. 1. Hinc pharmacis assueti facilius tutius minorique cum difficultate, dolore, præcordiorumque anxietate, quàm insueti purgationem ferunt; plurimum enim insueti læduntur, si nempe medicamentum purgans in paulò majori, quàm conveniat, dosi ipsis propinetur, ut docuit Doncreillius de purgat. p. m. 148.

Pru-

Prudenter ideo agit is Medicus, qui levem purgationem insuetis præscribit; satius enim est minus, quam nimium evacuare dixit Mart. Wendelinus lib. 3. axiom. medic. 1005. sicque videre leviter, an vero graviter alvum deponant, & φάρμακα καθαρτικά potentiora an præscribenda, nec ne.

10. Qui duram vitam agunt, teste Heurnio loco mox citato: corporis robore enim quia præditi, facilè purgantium medicamentorum vim & efficaciam tolerare possunt. *Duram vitam agentibus.*

11. Qui pravis succis referti sunt, docente Fuchsio lib. 2. institut. med. sect. v. cap. 16. *Pravis succis refertis.*

Homines, in quibus ΦΑ'ΡΜΑΚΑ ΚΑΘΑΡΤΙΚΑ' nonnisi cum periculo præscribi possunt, sunt.

φάρμακα καθαρτικά nocent.

1. Pueri, ut testatur Paulus Ægineta lib.7.cap.4. quos neutiquam evacuandos propriè dictis catharticis dixit Averrhoes collectaneorum de re medica sect.3.cap. 4. ast vero necessitas maximè si id efflagitet, iis benigniora remedia, pharmaca nempè lenissima & lenitiva ac laxantia dicta, qualia sunt cassiæ fistularis pulpa, rhabarbari macerati liquor, manna &c. exhibenda, concedit Francisc. Joel lib.2.physiol.sect.5. Planè tamen quod inepti ad purgationem sint, legitur apud Aetium Tetrab.1.serm.3.cap.23.ex Antylo, & Heurnium lib.12.de method.medendi cap. 4. Quare quoque Dorncreillius de purgat.p.m.148.dixit, graviter illum peccare, qui Pueros (quorum substantia continuò & insigniter propter motus multos inordinatos, auctionem magnam, corporis debilitatem ejusque varietatem, ac proinde exhalationem & dissipationem multifariam dissipatur) vehementi pharmaco audeat evacuare, quod itidem contestatur Heurnius lib.3.method.ad Praxim cap.8. *Pueris.* *Verum necessitate urgente lenia ut cassia & manna &c.*

2. Senes, teste Aetio & Averrhoe &c.locis ultimò citatis, imo φάρμακα καθαρτικά senectutem accelerare dixit Martinus Wendelinus lib.3.axiomat.medic. 1012. & calorem spiritusque debilitare axiomate 1019. Senum corpora frigida esse,& parum calidi iis inesse legimus apud Hippocratem sect.1. aphor. 14. quare quoque raucedines & gravedines in valde Senibus non concoqui, itidem sect. 2.aphor.40.legimus: ideo quoque Senes æstate optimè degunt, valentque maximè, aphor.18.sect.3. Malè ergo medicamenta cathartica calorem spiritusque debilitantia Senibus exhibentur, corpora enim illorum calore spiritibusq; satis jam sunt destituta. Præterea humiditatem minuunt & exturbant medicamenta purgantia, Senum vero corpora humiditate plerumque destituuntur, cujus loco aciditate *Senibus.*

tate laborant. Non ergo Senibus (quorum vita lucernæ instar parum jam habentis sevi oleive extingui solet) propriè dicta καθαρτικὰ φάρμακα exhibenda optimè Dorncreillius de purgat. p. 148. concludit.

Debilibus. 3. Debiles, statuit enim Petrus Poterius centur. 1. curat. 22. debilia corpora catharticis minimè esse obruenda: idem testatur Nicolaus Curtius de purgant. Quare rectè Galenus commentar. 2. in lib. prorh. text. 37. docuit, indoctum esse illum & artis medicinalis plane inscium, purgare qui ingrediatur debiles & imbecillitate affectos. Debiles sanè ultra non sunt debilitandi, (pharmaca enim cathartica, ut superius probatum, corpora debilitant, & vires destruunt) ast corroborandi ac reficiendi potius, quàm hac ratione ad mortem deducendi.

Qui debiles sunt, qui vero non. NOTA, debiles subinde videntur nonnulli, ast morbis non sunt debilitati, verum humoribus pituitosis viscidis, putridis &c. & nonnunquam quoque bonis & nonnisi quantitate peccantibus scatent, sicque vires oppressæ existunt, debilesque videntur, ut plethoricis non rarò contingit, qui unicâ aliquando tum venæ sectione curantur. Sic quoque necessariò catharticis specificis corrigentibus mixtis purgandi, ac quantitate solummodo peccantes humores minuendi sunt: Quare sequentem observationem hisce addo.

Galenus in lib. Hippocratis de humoribus commentar. 2. sequens notandum & observandum monet, nempe, cum in corpore sanguinis probi exigua sit copia, & crudi humores sint admodum multi, tum nec venam secari, nec purgari, nec plus solito exerceri hominem oportere.

Vir athleticus. Vir quispiam triginta circiter annos natus, habitu carnoso præditus, optimèque valens incidit talem in corporis debilitatem, ut pedibus vix stare aut meare posset, appetitus brevi planè fuit abolitus. Noctu sponte abundè sudavit, aliàs neque dolorem, neque distentionem, neque præcordiorum anxietatem, neque febrem observavit: quare phthisi vel atrophiâ laborare se ægrotans consanguineique putavere. Vocatus dicta cum intellexissem, vires valde oppressas non vero planè sublatas judicavi; pulsum admodum parvum non tamen frequentem inveni, moxque ex sudore nocturno, non cœnato semper quia ipsi contigit, evacuationem esse necessariam, juxta Hippocratem aphor. 41. sect. 4. censui. Quare statim assumpsit elix. propriet. Paracels. guttulas viginti, & levem venæ sectionem institui, nec non sequens præscripsi vinum medicatum laxans.

In summâ incidit debilitatem.

Quare phthisin vel atrophiam verebantur consanguinei.

Post levem venæ sectionem.

Vino medicato laxante. ♃. *Rad. angelic. Zedoar. Galang. ana* ℥ij. *Jalapp.* ℥ß. *Fol. rorismar. Majoran. nobil. Menth. crisp. ana* M. j. *Senn. s. stip.* ℥j. *Sem.*

Sem. apii. Carui ana ʒiß. *Fœnic. dulc.* ʒiij. *Bacc. junip.* ℥ß. *Tartar. crud. Cardam. min. Cinnam. acut. Extrem. cort. aurantior. ana* ʒij. Concisa atque contusa misceantur, & indantur cantharo lapideo, vitrove angusti orificii, affundanturque vini generosioris pint. v. vel vj. ac digerantur in loco tepido per 24. horas.

De hoc vino medicato ter quotidie assumpsit uncias tres quatuorve, instillatis prius singulis haustulis guttulis viginti circiter elixir. propriet. Paracelsi; unde quoque ter quaterve alvum deposuit ægrotans. Jucundum erat videre ægrotantem corporis robore crescentem, ex quo alvus fluidior exstitit. Sexto vocationis die sequens catharticum ipsi exhibui.

♃. *Rhabarbar. Fol. sen. s. stip. ana* ℈j. F. Pulvis tenuissimus, cui admisc. *Resin. jalapp. gr.* iv. *Mann. Calabrin.* ʒvj. *Aq. fœnic.* ℥ij. MS. F. haustus. **Et hausto purgante usus fuit.**

Quo assumpto, optimè & cum levamine alvum decies dejecit; ac post biduum vena denuo moderatè ipsi fuit secta, vinumque medicatum deinde bis tantum mane nempe ac vesperi exhibitum, ac sic intra tres septimanas planè fuit curatus. **Ac venæ sectio reiterata. Curatus fuit.**

4. Valde graciles & morbis extenuati, auctore Aetio Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. sæpius jam citato, & Nicolao Curtio de purgantibus. Dorncreillius enim de purgat. p. 147. si, inquit, graciles morbisve extenuati vehementer purgentur, verendum est, ne in illis principales facultates dissolvantur, & humidum radicale, cujus ut & caloris nativi exiguam habent portionem, prorsus absumatur, calorque insitus ob pabuli sui defectum extinguatur. Meritò ergo & optimè Fuchsius in institut. medic. lib. 2. sect. 5. cap. 38. nutrimentis potius esse reficiendos, quàm vacuationibus exhauriendos, monuit. **Valde gracilibus & morbis extenuatis.**

5. Valde pingues: pinguia enim corpora difficulter purgationes ferre, imo planè inepta esse ad purgationem statuit Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. 1020. Quare dixit Dorncreillius de purgat. loco statim citato, valde & immoderatè pingues vehementer si purgentur, verendum esse, ne in illis frigiditas prævaleat, venasque caro opprimat, & inanes claudat; unde calore nativo suffocato, ipsa mors subsequatur. **Valde pinguibus.**

6. Qui multo sanguine abundant: sanguine enim qui abundant, pravis humoribus rarò scatent; hæmorrhagiamve gravem in nonnullis φάρμακα καθαρτικά excitarent: movent enim ac dissolvunt valde purgantia medicamenta humores, quo ex motu & agitatione facilè subinde hæmorrhagia exoriri posset. Aut qui assiduè animo linquuntur; leviter ergo à catharticis pharmacis plerumque acribus aut nauseabundis animo linquerentur, hocque nonnisi ma- **Multo sanguine abundantibus. Aut assiduè animo linquentibus.**

Aut citò &c. vomentibus. lum malo esset addere. Aut qui citò ex omni occasione vomunt, sicque aut exhibita medicamenta statim evomerent, aut impossibile quoque propemodum esset, ut qui assiduè & tam facilè vomunt, quosdam humores quantitate peccantes retineant. Rectè ergo Aetius Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. statuit, dictis purgantia neutiquam esse exhibenda. In hisce enim vitanda esse purgantia, facilè quis concludere valet, in primis si consideràrit, quod legimus apud Hippocratem aphor. 41. sect. 2. qui, inquit, sæpe & vehementer sine causa manifesta animo linquuntur, ii derepente moriuntur.

Tabidis, hecticis, aut ariditate affectis. 7. Tabidi, & hectici, aut ariditate affecti: tabidi & aridi propter atrophiam & alimenti privationem nullam prorsus evacuationem ferunt, prout legimus apud Martinum Wendelinum axiomat. medic. 1166. Nec quoque in hisce non tam humorum quantitas, quàm quidem qualitas peccat, imo humiditate indigent. Joubertus quoque lib. 2. Practic. cap. 1. in febre, inquit, hecticâ à catharticis omnino abstinendum, quod vires ea non ferant, & verendum ne ab alvi constrictione fluxus maximè formidandus, modo non lethalis, contingat.

Prægnantibus in principio, & fine. 8. Prægnantes, initio nempe & fine gestationis, ut docuit Senex aphor. 1. sect. 4. & aphor. 29. sect. 5.

Valde menstruis fluentibus. 9. Mulieres quibus menses valde purgantur, ut legitur apud Actium Tetrab. 1. serm. 3. cap. 23. de quibus fusius supra p. 214. §. 16.

Quibus ilia extenuata &c. 10. Illi, quorum ilia extenuata atque inflata, aut supra modum calida & ignea existunt, teste Galeno comment. in lib. 1. aphor. 24. ut & libro *quos purgare oporteat*, quia, inquit, hoc in loco aliqua viscerum inflammatio est. In inflammatione autem viscerum internâ neutiquam purgantia convenire supra ubi de morbis contraindicantibus & vetantibus egimus p. 205. 206. 207. & seq. §. 3. 4. 5. & seq. probatum, & videre est apud Forestum lib. 18. & lib. 16. observ. 1. schol. 33.

Peste vel malignis febribus correptis. 11. Peste aut pestilentialibus malignisve febribus qui correpti, ut rectè docuit Palmarius de febribus pestilentialibus atque malignis cap. 23. De hisce latius supra p. 213. §. 14.

Gulæ &c. maximè deditis. 12. Intemperantes vinosique ac gulæ dediti, ut auctor est Daniel Sennertus tractat. de arthritide cap. 7.

Sanas habentibus carnes &c. 13. Sana habentes corpora, ac qui integræ sunt valetudinis, docente Sene aphor. 36. & 37. sect. 2. citò enim exolvuntur, ut & qui pravo utuntur cibo. Quare quoque Galenus lib. *quos purgare oporteat* dixit, integrâ corporis valetudine præditos medicationes ægrè molestèque ferre: ideo vitandos in medicamentorum potionibus corpore probè valentes, monuit Hippocrates lib. de

ve-

veratri usu. Imo C. Celsus lib.2. cap.13. de vomitu p. m.87. semper sanis potiones nocere, statuit, quia facilè vertiginosi fiunt, ac convulsionibus corripiuntur, ac purgatio admodum difficulter ipsis procedit, ac valde torquentur, ut testatur Aetius loco sæpius jam citato, & contabescunt, ut docuit Fuchsius in institut. medic. lib.2. sect.5. cap.16. Quare neutiquam medicamentis catharticis molestandos sano corpore præditos monet Daniel Sennertus lib.5. institut. medic. part.2. sect.1. cap.5.

14. Qui raræ sunt texturæ, quos parcè purgandos docuit Heurnius lib.3. meth. ad Praxim cap.8. Rarâ texturâ præditis.

15. Insueti, plurimum enim læduntur, præsertim si pharmacum catharticum in paulò majori, quàm conveniat, dosi, ipsis propinetur, legitur apud Dorncreillium de purgat. p. m. 148. Videsis supra §.9. p.222. Insuetis.

16. Doloribus qui vexantur, ut statuit Hippocrates lib. de veratri usu p. m. 611. & 612. De his fusius in superioribus. Doloribus vexatis.

Venerandus Senex varios multosque φάρμακα καθαρτικά vetantes lib. de veratri usu p.610. 611. & 612. enumerat: vitare, inquit, oportet in pharmacorum potionibus eos, qui bona habent corpora, maximè autem nigros, & humidâ carne præditos, sed & subsiccos & balbos ac blæsos. Pergit idem paulò inferius: neque medicamenta (cathartica præcipuè ex veratro confecta) danda sunt decoloratis, neque pectore suppuratis, raucosis, lienosis, exsanguibus, spirituosis, & siccum tussientibus, siticulosis, flatuosis, & his qui præcordia, & latera, ac dorsum distenta habent; & torpentibus & obscurè videntibus, & quibus aurium sonitus sunt, & urinæ meatus impotentibus: neque morbo regio laborantibus (videsis dicta p.178. & 179. §.11.) aut ventre debilibus, aut his, qui sanguinis eruptiones, aut tubercula habent. Addit Senex, si vero medicandum esse videbitur, veratro securus sursum purga, deorsum vero non. Paulòque vero inferius: non sunt medicamenta cathartica danda his, qui nigra evomunt, neque cibum aversantibus, neque deliris, & parum dormientibus, neque dolore vexatis, neque visum temerarium inclinatum habentibus, neque tumefactis, neque vertiginosis, neque his, qui in febre æstuosi sunt ac confracti. Et lib.1. prædictionum text.9. p.m.476. hæc ultima verba fere omnia confirmat: qui, inquit, nigra revomunt, cibos aversantur, deliri sunt, juxta pubem parum dolorosi, oculum ferocem aut clausum habent, eos medicamentis purgare non oportet, perniciosum enim est: neque intumescentes, vertiginosos, in leviter vagando deficientes, &c. Nec etiam convenit iis, quibus alvus est naturâ adstricta, nec illis qui dysente-

Et pluribus aliis ab Hippocrate nominatis.

riâ & cœliacâ passione facilè corripiuntur, ut Aetius l. c. monet.

Signa purgationem indicantia sūt

Signa purgationem indicantia sunt.

Tormen absque febre, dolor lumborum, genuum gravitas, ac dolores sub septo transverso.

1. Ubi sine febre tormen est, lumborum dolor, genuum gravitas, doloresque in partibus sub septo transverso existentes, ut docuit Senex lib. de veratri usu p. m. 610. quod quoque aphor. 20. sect. 4. confirmat, & aphor. 18. ejusdem sectionis: infra, inquit, septum trasversum dolores, quicumque egent purgatione, per inferna purgandum esse significant. Quare quoque Galenus purgantia in pleuritide præscribit, dolor nempe si ad ilia descendat commentar. in lib. 6. aphor. 5. Hæc omnia nonnisi materiam copiâ & qualitate peccantem, fluidamque esse redditam indicant; quare quoque juxta Hippocratem aphor. 9. sect. 2. & aphor. 70. sect. 7. ut & aphor. 22. sect. 1. statim per inferna exturbanda, quia turget, concocta est, & quantitate peccat dicta materia.

Venter suppressus, & ex eo flatus, caligines capitis dolores &c.

2. Ubi venter suppressus parum reddit, ex eoque inflationes, caligines, capitis dolores, aliaque superioris partis mala increscunt, dejectionem à medicamento petendam esse statuit C. Celsus lib. 1. cap. 3. de dejectionibus p. m. 31. Alvus enim cum fluida sit, & benè respondeat, dictis symptomatibus neutiquam sunt obnoxii; necessariò ergo purgandum, symptomata illa ut tollantur. Purgantium quoque medicamentorum usu talia è corpore educenda, qualia sponte etiam prodeuntia juvant, auctore Hippocrate aphor. 2. sect. 4. quare facilè quoque hi purgationem ferunt, ac symptomatum dictorum levamen exinde sentiunt; talia enim si purgentur, qualia purgari oportet, facilè ferunt, dixit Senex aphor. 2. sect. 1. & aphor. 25. ejusdem sectionis, necnon lib. 6. Popularium sect. 4. 30. p. m. 808.

Sudor copiosus nocturnus incœnato superveniens.

3. Sudor copiosus nocturnus, ut videre est apud Hippocratem aphor. 41. sect. 4. cui sudor, inquit, multus per somnum citra causam manifestam cibum non assumenti accidit, evacuatione eum indigere significat. Nec mirum, scatent nempe ejusmodi homines humoribus peccantibus; evacuandi ergo statim, si nempe benè sint præparati, incisi, concocti aut temperati dicti humores: aliàs pituitosi viscidi si existant, incidendi ac præparandi, fluxilesque, & ad motum apti reddendi prius; acres vero crudive si sint, temperandi ac concoquendi, ut ita juxta Senem aphor. 9. sect. 2. & aphor. 22. sect. 1. fluxiles primò reddantur, & non cruda, ast concocta medicamento purgante educantur. Commendat quoque Galenus in lib. 1. aphor, commentar. 24. & libro *quos purgare oportcat*, humores ante purgationem debere esse fluxui paratos, hoc

est

eſt (ut ipſe explicat) attenuatos, & nullatenus ſpiſſos: & Heurnius lib.3. method. ad Praxim cap.8. jubet, materiam etſi jam coctam, non vero benè præparatam, ante purgationem parandam ſeu attenuandam (ut ipſemet in ſequentibus explicat) eſſe. Ideo forſan Latinus quoque Hippocrates, nempe C. Celſus, monuit, ut venter ab inferiore parte purgandi ante ſolvatur, lib. 3. cap.18. p. m. 154. & 155. quod Hippocrates quoque aphoriſm.70. ſect.7. juſſit.

4. Urinæ ſedimento refertæ; manentibus tamen ex. gr. præcordiorum anxietatibus aliiſve ſymptomatibus ab humoribus pravis peccantibus oriundis. Concoctos enim illos humores eſſe, à quibus illa ſymptomata dependent, urina ſedimento referta indicat. Levamen vero inde ægri quia non ſentiunt, ſequitur purgationem eſſe neceſſariam. Concocta enim juxta Hippocratem aphor. 22. ſect.1. medicamento purgante educenda ſunt: quare Martinus Wendelinus lib.3. axiom. medic. 1096. humorem melancholicum non movendum eſſe ſuadet, niſi apparentibus certis inchoatæ concoctionis ſignis. Rectè quoque ideo monet Galenus 4. de ration. victus commentar.33. cavendum eſſe, ne corpora expurgentur, omnino apparente cruditate in ſuccis. Quibuſnam, quæſo, ex omnibus ſignis certius concludi poteſt adeſſe concoctionem, quàm ex urina ſedimento refertâ? meritò ergo inter ſigna purgationem indicantia numerantur urinæ ſedimento refertæ. *Urinæ ſedimento refertæ.*

Præterire nequeo, urinas in phthiſicis ac tabe affectis ſæpius eſſe limpidas, claras, & maximè quaſi crudas. Verum obſervavi, haſce igni impoſitas mox lacteſcere, imo lac redolere, & lactis dulcis ſaporem habere; inſtillatâ vero guttulâ unâ vel alterâ aceti acidioris, aeri frigido ſi exponatur, mox coagulum album, particulas nempe caſearias fundum petere, & oleoſas ſeu butyratas particulas ſuperficiei innatare, ſerumque dulce dictis particulis jam orbatum non tantum æmulari, quod & omnes Adſtantes mecum judicarunt. Quare non tam urinas, quàm chylum ſeu chymum limpidum valde diſſolutum vel aquoſum eſſe concludere debemus, & ſæpius quoque inde homines brevi fatis cedere. *Urinæ limpidæ, claræ in phthiſicis.*

Verum ſi ſanis, & mox ex minimo corporis motu valde debilitatis, & animi deliquio facilè affectis ſuperveniant, apprime tum conveniunt decocta, elixiria, vina medicata, (aſt neutiquam diuretica, volatilia incidentia, nec diaphoretica) valde amaricantia, roborantia, tonumque inteſtinorum partiumque internarum reſtaurantia; imo quò magis amaricant, eò magis proſunt. Ex dictis facilè concludendum, omnes ac ſingulas urinas limpidas, claraſve non eſſe urinas crudas, obſtructioneſque &c. adeſſe indicare. *Quid ſignificent in ſanis. Quibus reſtaurentur.*

5. Hu-

Humores turgentes & agitati &c.

5. Humores turgentes, & agitati, aut furiosi; periculosius enim hos retineri, quàm ejici docuit Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. 1058. Quare confestim & ab initio morbi evacuandi, ut legimus apud Galenum in lib. 1. aphorism. commentar. 22. & 24. quod confirmatum videsis apud Hipppocratem aphor. 24. sect. 1. & aphor. 10. sect. 4. si turgeant, eodem ipso die exturbandi. Firmati vero si sint humores in aliqua corporis parte, veluti in viscerum inflammatione contingit, medicamentis purgantibus aggredi eos non oportet, priusquam concoquantur, ut legitur apud Aetium Tetrab. 1. sermon. 3. cap. 23. & Galenum lib. *quos purgare oporteat.*

Menses decolores, nec eodem modo, nec tempore prodeuntes.

6. Menses decolores, nec eodem semper modo & tempore prodeuntes, purgationem namque indicant esse tum necessariam, ut Hippocrates aphorism. 36. sect. 5. docuit, de quibus inspiciat benevolus Lector, quæ dicta sunt p. 195.

Signa juxta C. Celsum purgationē vel clysterem exhibendi.

Eleganter C. Celsus lib. 2. cap. 12. de alvi ductione p. m. 85. si, inquit, caput grave est, si oculi caligant, si morbus majoris intestini est, quod Græci κῶλον nominant, si in imo ventre aut in coxa dolores sunt, si in stomachum quædam biliosa concurrunt, vel etiam pituita eò se, humorve aliquis aquæ similis confert, si spiritus difficilius redditur, si nihil per se venter excernit; utique, si juxta quoque stercus est, & intus remanet, aut si stercoris odorem nihil dejiciens æger ex spiritu suo sentit, aut si corruptum est, quod excernitur, aut si prima inedia febrem non sustulit; aut si sanguinem mitti, cum opus sit, vires non patiuntur, tempusve ejus rei præteriit; aut si multum ante morbum aliquis potavit; aut si is, qui sæpe vel sponte, vel casu purgatus est, subitò habet alvum suppressam: clysmata ut & φάρμακα καθαρτικὰ sunt adhibenda. Qui Cornelii Celsi locus licet propriè ad enemata vel clysmata pertineat; tamen quia & purgantia & laxantia alvum eundem fere affectum talibus in casibus habeant, consultum duximus hìc subjungere.

Signa ex mente Dorncreillii adhibendi catharticum.

Non insubidè quoque Dorncreillius lib. de purgat. p. m. 146. de ægro paulò fortiori cathartico purgando summatim enumerat sequentia: si inquit, corpus pituitosis humoribus sit refertum, iique in partibus remotioribus seu in ipso corporis habitu consistant, & vires constent, ægerque sit calidus & humidus, nec admodum gracilis aut pinguis, sed medioeri habitu corporis, & consistentem habeat ætatem, atque purgare antea consueverit, & raro se exerceat, sitque masculus, & vivat in regione calida & humida, & anni tempore, quod easdem cum regione obtinet qualitates, purgatio paulò validior institui potest.

Ven-

Ventres infra in morbis purgare oportet, si sequens habeas signum, inquit Senex lib. 5. Popularium text. 25. p. m. 787. si neque anxii, aut capite gravati fuerint, & quum calores (febres) mitissimi fuerint, aut cum post exacerbationes cessarint: & lib. de affectionibus text. 14. p. m. 169. si, inquit, febris non tenuerit, os vero amarum quis habuerit, & corpus gravetur, & cibum aversetur, pharmacum dandum est. Nec mirum, dicta enim significant biliosos & pituitosos humores non tam qualitate, quàm quidem quantitate peccare: biliosos esse ex oris amaritudine patet; pituitosos quos existere, facilè concluditur, quia corpus gravatur, & cibum aversatur; qualitate vero non ita peccare ultro patet, quia non febricitat. Videsis quoque aphor. 20. sect. 4. Plura ex mente Hippocratis.

Tempus purgationem instituendi.

Tempus purgationē instituendi.

Rectè Petrus Poterius Centur. 2. curat. 37. monet, non sat esse purgare, sed quando in primis quoque observandum esse: sicque non tantum quo anni tempore, sed & quo die, & qua diei horâ considerandum. Tempus anni quod attinet, convenientissimum purgationi est

1. Ver, teste Hippocrate aphor. 47. sect. 6. quibus purgatio prodest, his vere purgatio imperanda: quod confirmat Paulus Ægineta lib. 7. cap. 4. tempus, inquiens, purgationis, si nulla vigeat necessitas (aliàs & æstate & hyeme semperque purgationem instituere licet) vernum maximè utile est. Quare quoque Galenus in lib. 6. aphorism. commentar. 47. dixit, humores, qui evacuatione indigent, vere vacuandos esse. Sic quoque pharmaciam vere institutam laudaverunt Averrhoes lib. 7. in colliget. cap. 4. & Fallopius tractat. de medicamentis purgantibus simpl. cap. 24. ac plures alii graviores Medici. Verno tempore purgationes optimæ sunt, eam ob causam, refert Galenus in lib. Hippocrat. de humoribus commentar. 1. quia excrementa hyeme collecta educunt prius, quàm calor exuperans ea moveat, ac perturbet. Optimè quoque & minori cum difficultate purgatio vere procedit, humores quoque tunc sunt abundantiores, & quoad plerasque qualitates temperatiores; temperatus namque tum maximè aer est. Ideo quoque Galenus, hos, quibus oculi debiles, scotomaticos, & podagricos, vel arthriticos initio veris purgatione evacuandos esse, docuit lib. de curand. ratione per sanguinis missionem cap. 6. & in lib. 6. aphorism. commentar. 47. epilepticos, apoplecticos, & in universum eos, quicunque ob humorum crassitiem in morbos incidunt, ineunte vere purgandos esse statuit. In præcautione arthritidis

Est ver.

Qua de causa.

Quando ad præcautionem arthritidis. tidis evacuationem veris tempore commodissimè instituendam, paulò nempe ante æquinoctium, quo tempore aliàs humores moveri solent, confirmat Daniel Sennertus de arthritide cap. 7. qui sani sunt, sed in æstatis principio plerumque ægrotant, ineunte vere necessariò evacuari debent, aliàs gravius & majori cum periculo decumbunt.

Item autumnus. 2. Opportunum quoque tempus autumnale, itidem testatur Paulus Ægineta loco statim citato, & Galenus in lib. 6. aphor. comment. 47. ut & Averrhoes lib. 7. in colliget. cap. 4. quod quoque Dorncreillius lib. de purgat. confirmat, post ver, dicens, autumnus purgationibus maximè idoneus est. Quare quoque melancholiam, cancrum, elephantiasim, cæterosque ejus generis affectus ab humore atro proficiscentes, autumno purgandos esse, Galenus lib. *quos purgare oporteat*, & Petrus Forestus lib. 16. observat. schol. 33. statuere.

Ut & æstatis principium. 3. Æstatis principium utile quoque est, ut Galenus lib. *quos purgare oporteat* docuit: quare quoque loco citato, eos bile flavâ qui abundant, desinente vere, vel circa æstatis principium per φάρμακα καθαρτικὰ evacuare suadet. Sic quoque apud Petrum Forestum lib. 9. observat. schol. 24. legimus, si cephalalgiæ ex calidiori humore vel vapore exoriantur, dolores, uti solent, æstate mediâ magis fieri vel affligere, tales in fine veris, vel circa æstatis principium purgandos esse.

Nec non juxta Hippocratem hyeme inferiores ventres purgandi sunt. 4. Hippocrates aphor. 4. sect. 4. hyeme inferiores ventres purgandos esse docuit, idem quotidiana contestatur experientia, modo calidos se conservent ægrotantes purgaturi. Minus tamen tutum esse hyeme purgantia dare testatur Martinus Wendelinus lib. 3. axiomat. medic. 875. minusque ad purgationes esse accommodatam hyemem ob nimium & intensum frigus Dorncreillius lib. de purgat. putat. Ast facilè in cubiculo clauso calido, & prope ignem se continere potest æger, ac frigidum aera neutiquam subire, sicque purgari, necessitate urgente; aliàs potius vere, quàm hyeme purgationes institui debent.

Dies purgationi aptus.

Diem purgationi aptum quod attinet, maximè conveniens est.

Est austrinus moderatè calidus & humidus. 1. Dies austrinus moderatè calidus, & humidus, non admodum nebulosus, aut nimium æstuans: aquilone enim flante, non tam feliciter cedit purgatio, Joel lib. 2. phisiolog. sect. 5. p.m. 119. Nimis enim æstuans si sit, bile nimis acri & volatili redditâ, facilè hypercatharsis sequitur.

2. No-

2. Novilunium & circa ultimam Lunæ quadraturam convenientissimum est purgare, teste Riolano lib. 1. method. medend. general. sect. 4. cap. 3. Quare Fernelius consil. 45. purgationes in affectibus hypochondriacis vires suas semper felicius expedire circa ultimam Lunæ quadraturam, in primis cum amica Veneris configuratione, quàm in aliis cœli locis, statuit.

Novilunio & ultima lunæ quadratura.

3. Conveniens purgationi in febribus dies, in tertiana est quartus auctore Sene lib. de affectionibus text. 18. p. m. 171. tertiana, inquit, febris si quem apprehenderit, siquidem videbitur sibi non purgatus esse, quartâ die pharmacum dato, ac diebus intermediis utatur æger cibis per alvum secedentibus. In febre synocho putri intra primum triduum pharmaco purgare materiam peccantem oportet, aliàs commodus purgationi locus non dabitur, ut videre est apud Joubertum lib. 2. Practic. cap. 4. In causo purgandum (siquidem necesse videatur) omnino die secundo; quippe tertius, quo exacerbatio fieri solet, minus est opportunus, tumque magis debilitaretur æger, ac difficilius purgatio procederet, paroxysmusque gravior redderetur, ut idem lib. 2. Practic. cap. 5. testatur. In quartana pridie accessionis, aut ipso accessionis die ut καθαρτικὸν assumatur ibidem cap. 11. legimus: ast non ante tricesimum diem, dixit Monavius apud Cratonem lib. 2. epistolarum p. m. 417. qui non contemnendum in febrium intermittentium curatione servavit ordinem: sequenti ergo methodo curationem tradidit. Si, inquit, in intermittentibus febribus quibuscunque, apparente aliquâ, etsi non planè perfecta, in urinis coctione, ægro ipso accessionis die catharticum dederis, ita ut effectum suum ante paroxysmi invasionem compleat (horis scilicet quatuor aut quinque antequam paroxysmum adventurum putas) videbis, febrim post illum paroxysmum non amplius reverti (præsertim si specifica antifebrifuga catharticis fuerint admixta, verum de hisce videsis præcedentia) sed prorsus tolli, quasi incantatione quadam: probavi jam sæpius, in pluribus semper eventus respondit, in tertianis post tertium aut quartum paroxysmum hoc feci, in quotidianis tardius, in quartanis tardissimè, ac ne vix ante tricesimum diem.

In febribus tertianis quartus. In synocho intra triduum. In causo secundus. In quartana pridie accessionis. In primis perfectâ in urinis apparente coctione.

4. Die vero critico omnino à purgantium usu abstinendum esse suadet Dorncreillius lib. de purgat. nec mirum retrahitur enim natura quasi ab opere. Non enim Medico constat etiam per diaphoresim, diuresim, vel catharsim materia peccans à natura sit exturbanda. Non ergo illo die exhibenda sunt φάρμακα καθαρτικά, quia facilè operationem naturæ sisterent: nam quæ educere oportet quò maximè vergunt, eò educenda, dixit Senex. aphor. 21. sect. 1.

Diebus criticis à purgatione abstinendum

 quod

quod quoque statuit lib. de humoribus text. 1. p. m. 315.

Hora purgationi apta est.

Purgationis horam quod attinet, aptissima est.

Matutina.

1. Matutina, ut videre est apud Fuchsium lib. 2. institut. sect. 5. cap. 18. & lib. 2. de compos. medicamentorum cap. 6. & præcipuè in morbis, qui per circuitum haud recurrunt, matutina reliquis anteferenda est, ut testatur Dorncreillius lib. de purgat. In morbis vero accessiones habentibus illa hora purgationibus destinanda est, qua morbus intermittit, aut saltem remittit, ut idem loco citato p. 148. docuit: paroxysmum enim gravissimum & nonnunquam fere intolerabilem reddunt, maximèque ægrotantes debilitant, & ut plurimum parum aut nihil exturbant καθαρτικὰ φάρμακα, nempe in ipso paroxysmo si fuerint exhibita.

Jejuno stomacho.

2. Jejuno stomacho, ut auctor est Johannes Damascenus lib. aphorismorum aphor. 70. Quare Fuchsius dixit, eam horam solam ad purgantis medicamenti sumptionem idoneam existere, qua ventriculus à cibis maximè est vacuus, in institutionibus libr. 2. sect. 5. cap. 18. Ideo quoque Heurnius libr. 2. method. ad Praxim cap. 21. pharmaca purgantia propinanda quinque vel sex horis ante prandium, statuit, ne alienâ permistione fracta è ventriculo excidant; sed ut minimè impedita venis ante pastum sese inserant, & facilius operentur: quod contestatur Horstius decad. 7. problem. medic. quæstion. 3. Heurnius cap. 2. method. medend. libr. 2. pilulas post octo vel novem horas à cœna sumendas præscripsit: ast levia medicamenta unâ horâ ante cibum posse dari, concedit Riolanus lib. 1. method. medend. general. sect. 4. cap. 3. imo interdum haud incommodè cum alimentis quoque purgantia potissimum lenitiva concedi posse statuit Horstius loco mox citato p. m. 192. hac enim ratione citò una cum chylo ad intimas viscerum partes penetrat, & levi negotio sine torminibus peccantes humores expellit. Hinc quoque Aetius Tetrab. 1. sermon. 3. cap. 57. in cibo medicamentum purgans optimum esse dicit iis, qui naturaliter alvum habent adstrictam, & qui ex diuturno morbo laborant. Huic assertioni subscribit quoque Alexander Massaria lib. 3. Practic. cap. 13. dum inquit, digna est maximâ annotatione ratio dandi medicamenta purgantia, quam tenebat Galenus, qui solitus fuerat illa permiscere alimentis: idque dupliciter, uno modo simul coquendo alimenta & medicamenta; altero, contusis medicamentis, eorumque pulverem tenuissimum permiscendo cum ptisana vel

aliis

aliis alimentis. Quamobrem meâ quidem sententiâ optimum fore t hanc medendi & purgandi rationem præcipuè illis, qui naturâ sunt alvo adstrictiori, hoc tempore inusitatam resuscitare, & ad usum referre. Ast nota, neutiquam quotidie hoc agendum; cibi enim necdum concocti è stomacho expelluntur, statimque per alvum exturbantur, acres quodammodo & laxantes redditi, sicque non alimenta sunt, sed purgantia vel saltem laxantia medicamenta.

Nota, æstivas purgationes; nisi summa urgeat necessitas, vitandas esse statuit Franciscus Joel lib. 2. sect. 5. physiolog. p. m. 119. quod Hippocrates confirmat sect. 4. aphor. 5. inquiens; sub cane & ante canem difficiles sunt purgationes: & libro de purgantibus text. 5. p. m. 609. tempore æstatis à canis ortu per dies quinquaginta vitare oportet, & non dare medicamentum, sed infusis per clysterem uti. Galenus in lib. 4. aphorism. commentar. 5. & Fallopius tractat. de medic. purgant. simplic. cap. 24. dixere, æstate purgationes molestas esse, quia natura exusta acribus medicamentis, qualia plerumque purgantia, irritanda neutiquam, & corpora jam satis, si non nimium, exsiccata per se usu purgantium non amplius exsiccanda: legimus enim sub cane validè purgatos in febres gravissimas incidisse, imo brevi mortem obiisse. Æstivæ purgationes quare vitandæ.

Jam quid ante, in, & post purgationem agendum, observandumque sit, in sequentibus paucis dabimus.

Ante purgationem requiritur. Ante purgationem requiritur.

1. Ut priusquam purgans exhibeatur medicamentum, humores crassi attenuentur, tenacesque ac viscosi incidantur, meatus, per quos humores à catharticis pharmacis incisi & attenuati transferuntur & expelluntur, ut aperiantur, teste Galeno in libr. 2. aphorism. commentar. 9. & libro *quos purgare oporteat*: quod quoque Aetius Tetrab. 1. serm. 3. cap. 22. contestatur, cum purgare, inquit, volueris, præattenuare oportet, ac securè crassos ac viscosos humores, & meatus (per clysteres nempe alvum) aperire, per quos humores transferuntur à purgatoriis medicamentis. Quare Senex aphorism. 9. sect. 2. & sect. 7. aphorism. 70. monuit, corpora, inquiens, quum quis purgare volet, ea fluxilia faciat oportet. Galenus quoque in lib. 1. aphor. commen Ut humores sint præparati.

mentar. 24. docuit, humores ante purgationem fluxui debere esse paratos, hoc est attenuatos & non lentos. Summatim ast non insubidè omnia fere tradidit Franciscus Joel libr. 2. sect. 5. §. 8. p. m. 120. ubi, inquit, ante purgationem corpus præparatur, seu prius fluidum redditur, vel sumpto jusculo prunorum coctorum, vel aliis emollientibus alimentis (quod Hippocrates aphor. 70. sect. 7. & sect. 4. aphor. 13. nec non C. Celsus lib. 3. cap. 18. p. m. 154. & 155. ut & Philippus Grulingius in suo Hippocrateo-Galeno-Chymico florilegio novo part. 6. cap. 29. de purgantium administrandorum necessariis observandisque regulis §. 16. p. m. 177. & Arnoldus de Villa Nova doctrin. 4. cap. 13. aphor. 13. innuere videntur) ne videlicet meatus & viæ, per quas fit expurgatio, sint obstructæ. Humores vitiosi si sint lenti, crassi, & tenaces ad purgationem sunt inepti, & præparationem postulant; nam tenues humores non egent præparatione: crassi itaque ante purgationem sunt incidendi & extenuandi liquore decoctarum herbarum ac radicum. Pravus chymus ad exitum si compellatur, vitio per digestionem non emendato, aut difficulter evacuari posse, aut membra, per quæ chymus non digestus transibit, offendere legimus apud Arnoldum de Villa Nova doctrin. 4. cap. 13. aphorism. 3. Quare idem ibidem dixit, ex crassis humoribus non, aut imperfectè digestis, pharmaciam subtile tantum evacuare, residuum compingere.

Si alvus diu fuerit adstricta, clyster præmittatur.

2. Ut, alvo adstrictâ à fæcum duritie qui laborant, singulisque tantum triduis quatriduisve alvum deponunt, clyster pharmaciæ præmittatur, auctore Arnoldo de Villa Nova loco mox citato, ut ita fæces induratæ alvum constipantes mollescant, humoresve forsan crassi tenacesque fluidiores, & ad exitum faciliores reddantur; juxta Hippocratem aphor. 70. sect. 7. qui alvum humectare, antequam pharmacum deorsum purgans exhibeatur, suadet; & C. Celsum lib. 3. cap. 18. qui in omnibus morbis perpetuum observandum monet, ventrem ante solvendum (enema injiciendum) esse, ubi nempe ab inferiore parte aliquis purgandus.

Mulier post varias aeris injurias

Incidit in quartanam duplicem.

Mulier quædam quinquaginta annos nata, melancholica admodum, post varias aeris injurias incidit in quartanam duplicem, summamque præcordiorum anxietatem, ac suffocationem hypochondriacam adventante febrili paroxysmo maximè insurgentem, fauciumque, cum strangulationis suffocationisque metu, constrictionem efficientem. Appetitus planè erat abolitus, alvus adstricta summis cum torminibus & ventris doloribus, ita ut intra

Alvo adstrictâ ut plurimum laborans.

quatriduum nonnunquam & ultra alvum semel tantum deponeret ægra; quod & sanam se fecisse, rarissimè intra quatriduum, referebat.

bat. Remittente paroxysmo maximè conquerebatur de cervicis dolore, imo tam gravi interdum, ut nec caput nec cervicem movere posset: quare sequens adhibuit medicamentum. Ob cervicis motus impotentiam.

℞. *Ol. succin.* ʒjß. *Castor.* ʒij. *Unguent. martiat.* ℥ß. MS. F. Linimentum. Linimento cum successu usa fuit.

Quo nucham & cervicem inunxit adventante paroxysmo febrili, cujusque beneficio nec dolor ita intensus, nec motus ita impeditus, imo brevi & dolor & motus impeditus fuere sublati. Dein de sequenti mixtura singulis horis cochlear unum assumpsit.

℞. *Aq. rutæ* ℥ijß. *Cortic. citri Fœnicul. ana* ℥j. *Spir. theriacal.* ʒvj. *Cort. citri* ʒij. *Salis armoniaci aromatici sequentis* ʒj. *Ol. macis stillat. Cort. aurantior. ana gutt.* iij. *Sal. volatil. succin.* ℈ß. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syrup. fœnic.* ʒvj. MS. Ut & mixtura.

Qua mixturâ assumptâ, & præcordiorum anxietas, & suffocatio, imo & febres ita diminutæ sunt, ut curata propemodum sibi videretur. Intermissionis die uncias tres de sequenti valde amaricante vino medicato (instillatis singulis dosibus guttulis viginti spiritus salis armoniaci aromatici sequentis) ter assumpsit, ut & cæteris diebus mane ante paroxysmi invasionem, invadente vero paroxysmo febrili statim cochlear de supradicta mixtura. Ob suffocationem, febrem &c.

℞. *Rad. gentian.* ℥ß. *Armorac. Angelic. Zedoar. Jalapp. ana* ʒiij. *Summit. absinth. Centaur. min. ana* M. iß. *Folior. rutæ recent. Menthæ crisp. ana* M. j. *Senn. s. stip. Bacc. lauri ana* ʒiij. *Aloes lucid. Tartar. vitriolat. ana* ʒiß. *Semin. fœnic. dulc. Extrem. cort. aurantior. ana* ʒij. Concisa & contusa indantur cantharo lapideo, affundanturque vini Gallici pint. vj. Digerantur in loco calido per biduum.

Hoc usurpato vino medicato quoad quartanas multum profecit: nam intra duas septimanas unâ tantum quartanâ fuit afflicta, manente tamen alterâ, quæ demum intra duos menses fuit curata; ast alvum nunquam nisi post triduum deposuit: propriè tamen purgans non exhibuimus ipsi ob suffocationem hypochondriacam & melancholiam, sed de fæcum duritie quia subinde conquerebatur, sequens vulgare clysma iniiciendum præscripsimus. Cujus beneficio quartanæ curatæ. Tandem ob fæces induratas enema injectum fuit.

℞. *Decoct. emollient. & carminat.* ℥viij. *Electuar. diacathol.* ℥jß. *Ol. lilior. alb.* ℥j. *Mell. virgin.* ℥ß. *Salis gemmæ* ʒß. MS. F. Clyster pro Fœmina.

Quo injecto, ut & post biduum iterato, multas fæces summè induratas statusque reddidit: posteaque quotidie semel bisve alvo depositâ, brevi omnis præcordiorum anxietas, ac suffocatio evanuere. Et curata fuit.

Spi-

Spiritus salis armoniaci aromatici descriptio.

Spiritus salis armoniaci aromaticus supradictus.

℞. *Salis armoniac. contriti & cribrati, Tartari pulverisat. ana* ℔ß. Solvatur sal armoniacum cribratum in spiritus vini ℥viij. sal vero tartari in vini generosioris ℥xij. quæ soluta misceantur, indanturque cucurbitæ, quibus sequens pulvis crassus addendus.

℞. *Radic. angelic.* ℥ß. *Fol. menth. crisp. Majoran. ana* ʒiij. *Sem. fœnic. dulc. Bacc. junip. ana* ℥j. *Cinnam. acut.* ℥ß. *Nuc. moschat. Croci optim. Origan. cretic. ana* ʒij. *Spic. nardi. Cardam. major. ana* ʒj. Fiat omnium pulvis crassus.

Moxque alembicus, rectius capitellum, imponatur, appositoque recipiente, juncturisque cum capitelli rostro & cucurbitâ optimè clausis, fiat ex arena destillatio leni calore, & destillando pergatur, donec omne sal volatile coagulatum penè fuerit solutum, tumque ab ulteriori abstractione desistatur: spiritus aromaticus volatilis inde abstractus in morbis chronicis multum præstat, gratior quoque est, & in morbis inveteratis potentior, quàm vulgaris salis armoniaci spiritus.

Humores ad exitum faciles reddantur.

3. Ut materia etsi cocta, attamen non benè præparata, ante purgationem ad exitum facilis reddatur: sic materia peccans crassa quamvis cocta attenuanda est, ut testatur Heurnius lib. 3. method. ad Praxim cap. 8.

Lenius catharticum paulò ante vel post cibum exhibeatur.

4. Ut, si lenius fuerit pharmacum catharticum, sumatur vel exhibeatur paulò ante, vel post cibum, ut auctor itidem est Heurnius loco mox citato: sic enim melius purgantia cum chylo chymoque conjuncta blandè ut plurimum alvum movent. Ac rectè quidem hæc purgantium exhibendorum methodus instituitur in melancholicis, alvoque adstrictâ qui sæpius laborant, & nonnisi post triduum vel quatriduum tantum alvum deponunt, ac sæpissime optimus inde effectus sequitur.

Cathartico sumpturus sit calidus & maneat.

5. Ut calidus sit purgans medicamentum sumpturus (e) & calidum in loco calido se conservet; aliàs aut non operatur exhibi-

(e) Non contemnenda hic traditur regula catharticum medicamentum assumpturis, ut nempe calidum suum corpus conservent. Nil enim magis ventris evacuationes sistit, quàm frigus, à quo non tantum externæ partes, sed internæ quoque contrahuntur; proindeque occlusis vasorum osculis humor in poris intestinorum mox percolandus repellitur, ac ferè retroagitur. Præclarum autem hujus rei mihi præbuit documentum Vir, cui quum alvus liberalius flueret, nec consuetis Artis Medicæ præsidiis facilè cohiberetur, toties Medicinam sibi procuravit nudis pedibus per cubiculum aquâ frigidâ perfusum incedendo. Notum quoque est, citius Mulieribus menstrua fluentia supprimi, quàm frigus admiserint. Quod quidem nos manuducit, ut ab assumpto cathartico quæcumque frigida Patientibus interdicamus, quæ

bitum catharticum, aut nonnisi summis cum torminibus ventrem solvit.

In purgatione convenit.

In purgatione convenit.

Purgans ut sit calidum non tepidum nec frigidum.

1. Ut purgans medicamentum, si potionis formam habeat, calidum, non vero frigidum aut tepidum hauriatur, teste Fuchsio lib. 2. institut. medicar. sect. 5. cap. 22. & Joele lib. 2. sect. 5. physiolog. §. 9. p. m. 120. Frigidum enim si assumatur, aut non operabitur pharmacum catharticum, aut nonnisi summis cum torminibus: tepidum vero si exhibeatur, nonnisi nauseam & vomitum excitat, & sic aut mox eiicitur, aut continua cum nausea & tædio retinetur: calidum autem si hauriatur, statim operatur, & nec tam facilè nauseam &c. excitat, imo quatenus calidum, ipsum confortat ventriculum.

Si à pharmaco nauseabundus, benè olentibus sistatur.

2. Ut si à sumpto pharmaco nausea, & vomendi cupiditas oboriatur, benè olentibus sistatur: quare mentham, rutam, mala cydonia, aquam rosarum, panem tostum acetoque consperum naribus admovere confert, ut videre est apud Philippum Grulingium in suo Hippocrateo-Galeno-Chymico novo florilegio cap. 29. de purgantium administratione p. m. 177. In primis quoque à sumpto pharmaco oris ablutionem illico instituendam cum posca, vino, vel succo punicorum malorum Heurnius lib. 3. method. ad Praxim cap. 8. & pannis calidis ventriculum fovendum Fuchsius lib. 2. institut. medicar. sect. 5. cap. 22. commendat: pleraque enim φάρμακα καθαρτικὰ ventriculum lædere, maximè vero ejus ostium, ideoque nauseam & vomitum excitare, legitur apud Galenum in lib. 2. de vict. ration. acut. commentar. 2. & acutum sæpe existit pharmacum, quod nisi sublubrico velamine deglutiatur, maximè offendit guttur, ejusque inflammationem parit, ut testatur Arnoldus de Villa Nova doctrin. 4. cap. 14. aphor. 2.

Cathartico assumpto per horam unam vel alteram absque somno quiescat.

3. Ut post sumptionem pharmaci una vel duabus horis in lecto sine somno quiescat catharticum pharmacum qui assumpsit, suadet Philippus Grulingius in suo florilegio loco ultimo citato, dicens, à sumpto cathartico quiescat parum, ne natura amplectatur pharmacum, agatque in id: imo omnium maximè à somno arcendus est, ubi jam purgare cœperit, quod somno medicamenti actio intercipitur, ut legimus apud Fuchsium in institutionibus medicis loco mox citato, & arcendus à somno, donec in totum purgatus fuerit, in primis si ex diagridio vel helleboro sint pharmaca præ-

quæ non prius exhibenda erunt, quàm omnis ejus actio desiverit. Si enim illa intempestivè porrigantur, contractis modo intestinis, aut omnis statim cessat evacuatio, aut excernendorum impetu vigente gravissima ventris tormina excitarentur.

In primis si sit scammoniatum &c. purgans.

præparata, inquit Arnoldus de Villa Nova doctrina 4. cap. 16. aphor. 1. motu mediocri, si fieri posset, adhibito, ut videre est apud Paulum Æginetam lib. 7. cap. 8. in primis si tardius operetur purgans, docente Fuchsio loco sæpius jam nominato. Dorncreillius de purgat. monuit illos à somno arcendos, quorum calor innatus est robustus, per somnum enim facilè purgationis opus impediri probavit Nicolaus Curtius de purgantibus. Calorem vero nativum debilem si habeant, & per pilulas vel electuaria purgentur, somnus concedi potest, ut per illum calor nativus ab externis ad interiora membra revocatus augeri, eòque facilius pilularum purgandi vis ad agendum adjuvetur, ut auctor est Dorncreillius de purgat. Quod idem contestatur Nicolaus Curtius ex Avicenna de purgantibus, in primis si valida & fortiora fuerint pharmaca, ut legimus apud Heurnium lib. 3. method. ad Praxim cap. 8.

Ut cathartico jam operante, surgat.

4. Ut, ubi operari medicamentum incipit, surgat & leniter obambulet, modo per morbum integrum sit, inquit Fuchsius in institutionibus; quod Ægineta lib. 7. cap. 6. contestatur: natura enim hoc modo excitatur, & humor incitatur, & facilè tum evenit, ut medicamentum votis respondeat, & pharmacum humori vacuando analogum fiat, ut videre est apud Heurnium 3. method. ad Praxim cap. 8. Motu quoque humores tenaces viscidique si sint, solvuntur liquidioresque redduntur, faciliusque in actum καθαρτικὰ φάρμακα deducuntur. Quare quoque Hippocrates aphorism. 14. sect. 4. dixit, poto helleboro, corpus movendum potius, quam somno tradendum, aut quieti; & aphorismo sequenti, quum per helleborum (sit idem de cæteris purgantibus dictum) magis ducere voles, move corpus: imo auctam ambulationem ventrem solvere testatur C. Celsus lib. 1. cap. 3. p. m. 32. de his, quæ alvum adstringunt, & solvunt.

Abstineat quoque à cibo & potu, donec purgatio sit finita.

5. Ut à sumpto medicamento eò usque à cibo, & potu abstineat, donec universa operatio sit peracta (f) robustum nempe si sit

(f) Non reticenda vero hic est laudabilis illa Veterum consuetudo, qua prandium eo die intermittebant, quo catharticum pharmacum assumebatur. Quod quidem tum ex Hippocrate in lib. de ratione victus in acutis concludit Martianus, cum præsertim ex eo demonstrat, quod quum citatus Hippocrates in pluribus locis morborum curationes describat, & per singulas cibationes diætam præscribat, eo vero die, quo pharmacum exhibuit, altum de prandio silentium habuerit: argumento ei manifesto, eos impransus derinuisse. Ex perverso autem agendi ordine sæpe accidit, ut post purgationem plures gravius habeant, licet multoties medicamentum repetatur. Quum enim ventriculus sub evacuatione vilescat, robur ejus dejicitur, & fermenta ciborum præparationi dicata à cathartticis exhauriantur; sane si prandium eodem die, quo mane purgans assumptum fuerit, exhibeatur, cibus ingestus non concoquitur, sed cruditatem parit, à qua ventriculus mane sequenti redditur gravior. Sæpius vero ex prandio purgatio interrumpitur, quæ alioquin per inediam perficeretur: cujus rei manifestum præbent ii documentum, qui à prandio adhoc dejiciunt, signum evidens tempore prandii purgationem absolutam non fuisse. Hæc itaque incommoda ut evitarent Veteres, in die purgationis

fit pharmacum; lenioris autem remedii vis cibo acuitur teste Heurnio sæpius jam citato loco: imo omni cibo & potu usque ad consummatam purgationem abstinendum jubet P. Ægineta lib. 7. cap. 6. Attamen assumpto pharmaco conducit mox superforbere cremorem ptisanæ, ut Hippocrates lib. de vict. ration. in morbis acutis testatur, ut id, quod in transitu affixum applicatumque est abstergatur, & deorsum depellatur, ut auctor est Galenus lib. *quos purgare oporteat*. Ab assumpto vero medicamento aliquid tum offerendum, cum nempe os ventriculi admodum sensibile sit ac imbecille, ideoque purgantis medicamenti acrimoniam sustinere non possit, adeoque syncopen minetur; aliàs incipiente purgatione ne quidem ptisanam amplius porrigere solent, Senex lib. de vict. ration. in morbis acutis, & Galenus lib. ultimò citato: actio enim medicamenti facilè hoc modo exsolvitur, nec alimonia benè toleratur, nec probè conficitur, nisi omnino pauca fuerit; cibus enim aut purgationem sistit, aut crudus & incoctus vixve alteratus eiicitur; potus quoque in primis frigidus si existat, aut sistit purgationem, aut dolores & anxietates flatusque excitat, aut subinde hypercatharsim. Sequentem hisce inserere casum lubet.

Puella quædam viginti quatuor circiter annorum ex insolito frigore incidit in menstruorum suppressionem, ac brevi in capitis dolorem gravativum atrocem, præcordiorum anxietatem, appetitum abolitum, lumborum dolorem gravem, motus impotentiam: quare sequentem mixturam primò cochleatim assumpsit:

Puella ex frigore.

Menstrua suppressa &c. passa.

℞. *Aq. majoran. nobil.* ℥ij. *Puleg. Cort. citri ana* ℥j. *Antihyster. sequentis* ℥ß. *Spir. cochlear.* ʒij. *Salis armoniaci gutt.* xvj. *Laud. opiat. gr.* ij. *Ol. cort. aurantior. gutt.* v. *Syr. de arthemis.* ʒvj. MS.

Primò mixturam antihystericam.

Quam mixturam cum per octiduum usurpasset, sequentes exhibui pilulas.

℞. *Aloes lucid. gr.* xv. *Sal. volat. succin. gr.* viij. *Tartar. vitriolat. gr.* vi. *Ol. menth. gutt.* j. MS. F. Pilulæ no. vij. deurand.

Et pilulas purgantes deobstruentes usurpavit.

Quibus assumptis bis terve cum alvum deposuisset, cerevisiam frigidam avidè hausit, quo facto in gravem incidit hypercatharsim, quæ vix medicamentis adstringentibus, corroborantibus, opiatisque superari poterat: qua tandem curata electuario corroborante adstrigente antidysenterico p. 126. descripto, valde

In ipsa purgatione frigidam cerevisiam hausit, & in hypercatharsim incidit.

Hh fuit

nis unicâ cibatione erant contenti; minus incommodum existimantes jejunium hoc, quàm alimentum, quod minuat purgationem, & ventrem cruditatibus aggravet. Atque hinc fluxisse opinor, ut posteriores Medici, quò totalem inediam caverent, jusculum in purgatione ipsa exhibere cœperint. Quod nostri ad eluenda potius intestina factum arbitrari, paulò post jusculum prandium exhibent. Quare optandum foret, ut vetustissima illa consuetudo reviviscerect, & ab illustrioribus nostri ævi Medicis ad novos Medicinæ alumnos transiret.

fuit debilitata, manente menstruorum suppressione; quare postea nonnisi vino medicato pag. 195. & 196. descripto usurpato curata fuit. En quid non potus in primis frigidus in ipsa purgatione assumptus efficiat?

Aqua antihysterica superius nominata.

Aquæ antihystericæ descriptio.

℞. *Rad. aristoloch. rotund. Bryoniæ ana* ℥iij. *Folior. rutæ hortens. Menth. crisp. Puleg. ana* M. ij. *Levistic.* M. ß. *Sabin.* M. jß. *Flor. lavendul.* p. ij. *Chamomill.* p. iij. *Sem. levistic. Nigell. Baccar. lauri ana* ℥ß. *Myrrh. rub.* ℨij. *Macis Extrem. cort. aurant. Castor. Croci optim. ana* ℨjß. Concisis & contusis affunde *Vin. Gallic. pint.* viij. Post sufficientem digestionem add. *salis armon.* ℥ß. tum spiritum per cucurbitam abstrahe; cui affunde *Gran. actes exsiccat.* ℨjv. Tumque per octiduum digere, & tincturam extrahe, quæ usui servanda. Menses optimè movet, suffocationem hypochondriacam curat &c. pro dosi exhibui ℥ß. in convenienti vehiculo.

Ut cathartico non operante aquam mulsam &c. assumat.

6. Ut, si quis poto pharmaco non purgetur, absorbeat aquam mulsam meraciorem, ut jubet Aetius Tetrab. 1. sermon. 3. cap. 117. Paulus Ægineta lib. 7. cap. 6. ex commentar. Philagrii, si, inquit, quocumque medicamento ad alvum emolliendam assumpto quis non purgetur neque vacuetur, nullo accedente periculo, nihil moliendum: at si magnitudo morbi vigeat, & æger vellicetur, distendatur, & lancinationem expertus fuerit, clysma statim necessariò injiciendum.

Si vero nimium purget, quieti se tradat.

7. Quod si nimis vehementer purget & impetuosè, in summa quiete ut æger contineatur, manusque & brachia aquâ calidâ foveantur, ligaturæque & frictiones instituantur, sicque nimiæ remedii potentiæ impetus sistatur, ut Nicolaus Curtius de purgantibus, Heurnius lib. 3. method. ad Praxim cap. 8. testantur. Convenit tum in primis quoque theriaca, diascordium Fracastorii, quod pharmaci cathartici vim, ac ruentis humoris impetum sistit, acrimoniamque temperat. Hocque in casu Heurnius loco citato cucurbitulas inter scapulas & hypochondria appositas, fotumque ventriculi & hepatis ex corroborantibus & adstringentibus præscribit. Nimium & immodicè si medicamentum purget, ac

Vel opiata assumat.

sistere voles, somnum, inquit Hippocrates aphorism. 15. sect. 4. concilia, nec move: quando maximè conveniunt opiata, quæ inter diascordium Fracastorii, quod & somnum provocat, sudores movet, & simul adstringit, excellit.

Post

Post purgationem consummatam necesse est.

Post purgationem convenit.

1. Ut celebratâ excretione brodium pulli, vel ciceerum cum saccharo ad abluenda intestina exhibeatur, ut refert Philippus Grulingius in suo florilegio novo part. 6. cap. 29. p. m. 176. Quare quoque Dorncreillius de purgat. p. m. 189. post finitam purgationem jubet, jusculis detergentibus ut utatur, quæ juscula medicamenti reliquias eluant, omnemque ejus molestam qualitatem auferant. Et paulatim ad diætam se convertat purgatus, non ruat in cibos, dixit Heurnius lib. 3. method. ad Praxim cap. 8. nihil enim deterius, quàm evacuatum corpus repente replere, legimus apud Martinum Wendelinum axiomat. medic. 1271. Quare Nicolaus Curtius de purgantibus monuit, cibum boni succi ast minorem esse dandum, postmodum vero paulatim augendum, humidumque & concoctu facilem esse exhibendum potius, quàm siccum, ut videre est apud Fuchsium lib. 2. institut. medic. sect. 5. cap. 22. Quare Hippocrates lib. 2. de morbis text. 13. monet, ut post purgationes cibis quàm paucissimis, & quàm maximè per alvum subeuntibus utantur purgati. *Jusculum pulli, &c.*

2. Calidum ut se conservet æger, & post pharmaciam alimentis exitus retineat mediocriter laxos, ne novam procuret offensam constipatio fortis & repentina, ut quondam docuit Arnoldus de Villa Nova doctrin. 4. cap. 18. aphorism. 1. Sic quoque neutiquam assumat frigida, ast in quiete calidum se contineat, nec nisi calida usurpet: facilè aliàs denuo vis purgantium excitatur, ac hypercatharsis producitur, quod sæpius jam observavi, ex multis tamen nonnisi duas sequentes historias proferam. *Et calore sibi consulat purgatus.*

Jurisconsulto cuipiam viginti septem annorum, pituitoso, ventriculo debili diu vexato, evenit post nimiam ciborum appetentiam ejusque indulsionem ut incideret in vomitum matutinum quotidie mane existentem, insequente brevi post appetitu penè abolito, ventriculoque debili, adeo ut, modo sorbilia si assumpsisset, maxima inde præcordiorum anxietas exoriretur. Inediâ ventriculum corroborare studens, incidit in præcordiorum quasi cingulum, ac summam pomeridianam anxietatem, lumborumque dolorem. Quare vocatus sequentem dedi mixturam. *Jurisconsultus post nimiam ciborum appetentiam. In appetitû abolitum, & ventriculi debilitatem incidit. Quare mixturam stomachicam.*

℞. *Aq. menth.* ℥iiiß. *Vit. Mathiol.* ℨß. *Tinctur. cinnam. Spir. cortic. citri Stomach. sequent. ana* ℨij. *Salis dulc.* ℨß. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syr. menth.* ℨvj. MS.

Hujus beneficio symptomata parum tantum fuere diminuta: inde igitur in vino generoso guttulas duodecim de sequenti medicamento assumpsit.

Et spirituum oleosum assumpsit.

℞. *Spirit. contra præcordiorum anxietat. p. 157. descript.* ℥iij. in quibus dissolvantur *Ol. stillat. menth. crisp.* ℈j. *Macis gutt.* iij. MS.

Ob præcordiorum cingulum s. anxietatem.

Per quatriduum cum usurpasset, omnia fere symptomata superius numerata evanuere, excepto tamen præcordiorum cingulo: quare quinque sequentes pilulas ipsi exhibui, quas optimo cum successu sæpius jam usurpaverat.

Pilulas purgantes usurpavit.

℞. *Extract. cathol. pag. 142. præscript.* ℈j. *Ol. stillat. menth. crisp. Cortic. citri ana gutt.* j. MS. F. Pilulæ no. v. deaurand.

In purgatione gelidum assumpsit potum &c.

Quibus mane assumptis quater optimè alvum deposuit. Sed vino gelido hausto, frigidum aera subiens, intra duas tresve horas vicesies quidem dejecit, perque triduum circiter hoc modo affectus, frustra potentissima sistendi profluvii causâ assumpsit remedia; donec sequentibus tabellis usurpatis mox alvi illud profluvium blandè fuerit cohibitum.

Et hypercatharsis secuta est.

Quæ tabellis denuo curata est.

℞. *Spec. diagalang. Mesuæ Aromat. rosat. recens dispensat. ana* ℨiß. *Nuc. moschat. condit. Confect. hyacinthor. ana* ℨij. *Laud. opiat. gr.* iij. *Sacchar. alb.* ℥jv. Cum s. q. *aq. cinnamomi, & menthæ* F. s. a. tabellæ no. xv.

De hisce tabellis mane, circa meridiem, & circa quintam pomeridianam, ut & vesperi unâ fuit usus; ultimò mixturam supradictam per octiduum usurpavit, & planè ab omnibus symptomatibus fuit liber.

Spiritus stomachicus nominatus.

Spiritus stomachici descriptio.

℞. *Rad. zedoar.* ℥ij. *Galang. Zinzib. alb. Calam. aromat. ana* ℨiij. *Fol. menth. crisp.* M. iij. *Lauri Majoran. nobil. ana* M. j. *Sem. anis. Fœnic. dulc. ana* ℥ß. *Cinnam. acut.* ℥ij. *Cardamom. min. Nuc. moschat. Spic. nard. ana* ℨij. Concisis atque contusis affund. *Spir. vini optim. Vin. generos. ana pint.* jv. Digeratur per octiduum, tumque leni calore abstrahatur spiritus, qui usui servandus: optimè ventriculum debilem confortat, calefacit, nauseam vomitumque sistit &c.

Virgo post menstrua suppressa.

Virgo triginta annos nata, pituitosa, post insolitum laborem calefacta, domum per frigidum aera petiit, unde in menstruorum fluxus suppressionem, appetitum diminutum, capitis omniumque corporis partium dolorem gravativum, nec longè post quartanam intermittentem incidit. Vocatus sequentem præscripsi diaphoreticum bolum.

In quartanam intermittentem incidit.

℞. The-

℞. *Theriac. Andromach.* ʒj. *Sal. armoniac. Absinth. ana* ℈ß. *Croci optim. Bezoard.miner.ana gr.vj.* MS.F. bolus in vino calido assumendus. Quare bolum diaphoreticum assumpsit.

Quo assumpto optimè sudavit,maximoque cum levamine; quare eundem bolum duabus ante febris paroxysmum horis assumendum iterum præscripsi, unde febris mitior, & paroxysmus brevior fuit redditus. Bolum vero quia neutiquam amplius assumere poterat, sequens præscripsi vinum medicatum, de quo quotidie ter ad uncias tres quatuorve (instillatis prius singulis dosibus spiritus salis armoniaci guttulis quatuordecim) usurpavit.

℞. *Rad. gentian. Angelic. Rub. tinctor. ana* ℥iij. *Fol.rut. Sabin.ana* M.ß.*Eupator.cannab. Menth.crisp. Summit.absinth. Centaur. min. ana* M. j. *Bacc. lauri* ℥ß. *Macis Extrem. cortic. aurantior. ana* ʒij. *Croci optim.* ʒj. Concisis atque crassè contusis, cantharoque lapideo inditis affundantur. *Vini Gallic.pint*.v. Stent simul in loco calido per quatriduum. Et vinum medicatum

Hoc usurpato vino medicato, febris propemodum recessit, ast menstrua suppressa adhuc erant: quare quinque pilulas purgantes pag.195. descriptas ex scrupulo uno confectas exhibui, unde quinquies blandè dejecit. Pomeridiano vero tempore, Aquilone vehementer flante,exivit, unde talis alvi fluxus insecutus est, ut miseram Virginem morti proximam Consanguinei putarent. Frustra omnia corroborantia, adstringentia, imo ipsa opiata, præter sequens conditum, fuere exhibita, de quo condito ad nucis moschatæ quantitatem aliquoties, interjecto semper duarum horarum spatio, sumpsit, alvique ille formidandus fluxus fuit cohibitus. Et ob suppressa menstrua pilulis purgantes usurpavit. Et ex frigore in alvi fluxum purgationis die gravissimũ incidit.

℞. *Diascord.Fracastor.*ʒiij. *Confect. hyacinth.* ʒjß. *Spec.diagalang.* ʒj. *Ol. nucis moschat. expreß.*℈j. *Cinnamomi stillat. gutt.*ij. *Conserv.rof.rub.*℥ß. *Syr.myrtin.q.s.* MS.F.Conditum. Verum con dito curata fuit.

Tandem in vino medicato continuavit,ac menstruorum fluxus rediit.En quantum peccent, qui cathartico pharmaco assumpto eodem die frigidum aera subeunt.

3. Ventriculo post purgationem ut consulatur, ac confortantia exhibeantur, Aretæus cap. de melancholiæ curatione monet: quare vinum calidum cum pane, vitello ovi,& saccharo plurimi Practici præscripsere. Nonnulli vero nonnisi jusculum, in quo vitellum ovi dissolutum cum pauco pane assumendum suadent. Ut & ventriculo, ac confortantia exhibeanda.

4. Quando post fortem evacuationem alvus adstringitur: quare quoque Veteres non tantum subinde clysteres, sed semper fere die secundo à purgatione fortiori balneum ut ingrederetur æger, præscripserunt; propterea quod balneum corpus à catharticis desiccatum humectaret, tum ne alvus ita adstringeretur. Ideo- Post fortem evacuationem adstricta oleo injecto alvus leniatur.

que

que finitâ purgatione, ut superius monitum, jufcula detergentia exhibenda, ut testatur Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo cap. 29. pag. m. 177. & Dorncreillius de purgat. p.m. 189.

Dysenteria vel diarrhœa post purgationē corroborante &c. sistenda.

5. Ubi purgans diarrhœam vel dysenteriam cum dolore induxerit, ut statim exhibeatur confortans, acrimoniam temperans, simulque parum adstringens, quale est diascordium Fracastorii, theriaca antiqua; item sequentes pilulæ opiatæ maximopere conveniunt.

Tali in casu pilulæ optimæ.

℞. Opii Thebaic. exsiccatione correcti, tumque spiritu vini calidè soluti, leviter expressi, & ad consistentiam pilularum leni calore inspissati ℈j. Terr. vitriol. dulc. Sanguin. dracon. Nuc. moschat. ana ʒß. Ol. cinnamom. stillat. gutt. v. Nuc. moschat. express. ℈ß. MS. F. Pilulæ no. 48. deaurand.

Harum pilularum in vino calido una si exhibeatur, & dysenteria, vel diarrhœa non tollatur aut imminuatur, dolorve non sedetur; post horam circiter exhibeatur altera, & sic porro.

Singultus aut convulsio post purgationem quid indicet.

Nota, post nimiam purgationem convulsionem aut singultum succedere, malum, dixit Senex Coac. prænotion. sect. 4. Coaca 22. & lib. de veratri usu p. m. 610. in primis in senibus singultum malum aphor. 41. sect. 7. imo mortiferum & lethalem esse Heurnius lib. 3. method. ad Praxim cap. 8. & Hippocrates aphorism. 25. sect. 7. referunt: quod confirmatum videsis apud C. Celsum lib. 2. in fine capitis octavi p. m. 76. Item perniciosam esse frigiditatem cum sudore legimus in Coacis prænotionibus sect. 4. Coac. 25. p.m. 579.

Purgantibus admiscenda morbis, quibus laborant, contraria.

Maximè in arte medica notandum, semperque observandum purgantibus medicamentis quibusvis admiscenda morbo, quo purgandus laborat, contraria specifica; ut ex. gr. in febribus, antifebrifuga addantur catharticis pharmacis; in scorbuto, antiscorbutica, & sic de cæteris. Varias ideo formulas purgantes invenies studiose Lector in ventriculo debili utiles p. 120. in febribus tertianis intermittentibus, p. 120. biliosis, p. 124. & 125. in motibus epilepticis convulsivis pag. 125. 129. & in dysenteria, 125. in quartana, p. 128. 134. in paralisi, p. 128. & 129. in menstruis suppressis p. 140. 141. in hydrope, p. 144. & 145. &c. admodum convenientes, quia & morbo resistunt, & peccantes humores simul exturbant, sicque felicior utplurimum effectus post φάρμακα καθαρτικά exhibita sequitur, citiusque plerumque curantur ægrotantes.

Cathartica specifica juxta Hippo-

Summe necessarium quidam putant, ut in humoris alicujus expurgatione ex certa quadam purgantium classe cathartica pharmaca

maca ſumantur, quia Hippocrates lib. de purgantibus text 11. p. m. 608. dixit, oportet igitur, inquit, primùm biliosis dare, quod bilem purgat; pituitosis, quod pituitam; hydropicis, quod aquam; atrabilariis, quod bilem atram: ſi vero extra hæc purgaveris, quæ quidem purgari debent, non purgabis; quæ vero non debent, ea evacuabis: quare in utramque partem peccabis. Verum poſſunt adhiberi universalia ſeu catholica, iiſque ſpecificum humorem præcipuè peccantem educendo aptum admiſceri, nam ſolitariè vix unquam aliquis humor peccat.

cratem exhibenda.

Purgantia præcipue jejuno ventriculo exhibenda, ſupra jam probavimus, exceptis pilulis reſinoſis, quæ cum facilè concreſcant, vel non facilè ſolvantur in ventriculo, liquido quodam ſeu ſolutivo indigent. Notavit enim Johannes Walæus in ſua medendi methodo p. m. 38. nullam ſecutam fuiſſe dejectionem ex reſinæ ſcammonei ſexdecim granis puerperæ exhibitis, imo, quod magis, alvum inde laxiorem non fuiſſe redditam. Aliquando tamen & ſæpius purgantia debiliora, ut ſuperius probatum, præſertim phlegmagoga ſimul, in primis ſi ſint præparantia, poſt cœnam utiliter, teſte experientiâ, exhibentur: melius enim una cum chylo chymoque tranſeunt ad ſanguinem, & ipſum chylum chymumque, qui ob functiones à pituita læſas vitioſi exiſtunt, emendant, ſicque ſimul impediunt, ne nova pituita cumuletur; hinc veſperi poſt cœnam celeberrimi Practici jubent, ægros aſſumere & devorare tres quatuorve pilulas in primis phlegmagogas ſimul præparantes, ut ita earum ope humores à ſanguine ſecernantur, & ad expulſionem præparentur, fluxileſque (juxta Hippocratem aphor. 9. ſect. 2. & ſect. 7. aphor. 70.) reddantur, ſicque mane tutò & jucundè à tribus quatuorve pilulis aſſumptis purgentur: quæ purgandi ratio pituitoſis in primis commodiſſima eſt.

Purgantia jejuno ventriculo aſſumenda præter pilulas reſinoſas.

Phlegmagoga poſt cœnam.

Diutius pharmacis catharticis, eorumque formulis, notiſque circa eorum uſum incubui, quia καθαρτικὰ φάρμακα tantum in medicina habent uſum, multique Medici nil niſi venæ ſectionem, julapia, & præſertim cathartica pharmaca præſcribunt: æqui bonique ergo ingenioſe Lector hanc prolixitatem conſule.

Purgationis leges, quas Auctor noſter accuratiſſimè recenſuit, & clariſſimorum Virorum documentis confirmavit, preſſiori modo oratione perſtringam, ut altius Lectorum memoriæ inhæreant. Utut purgationis nomen latiſſimè pateat, & quamcumque ſub ſe evacuationem complectatur; uſus tamen obtinuit, ut pro ea tantum ſumeretur evacuatione, quæ per alvum fieret. Hinc & medicamenta, quæ illam movent, purgantia & cathartica dicuntur: quæ quidem ſi mitiora ſint, ut contenta tantum inteſtinorum expellant, Eccoprotica & Lenitiva Practicis audiunt. Sub hoc vero genere continentur primò, quæ inteſtinorum membranas relaxant, quæ in corporibus calidis ac ſiccis plus ſæpenumerò præſtant, quàm validiſſima purgantia, à quorum vehementibus ſtimulis inteſtinorum cavitas nimiùm contrahitur, & motus eorum excretorius ſuffocatur. Secundò, quæ aridas fæces ac nimis inter ſe enhærentes molliores ac dilutiores reddunt, ut proinde illæ, laxata ſua compage, motui inteſtinorum periſtaltico.

tica facilius auscultent. Tertiò, quæ mitius necveam intestinorum tunicā exagitant, ut propterea peristalticus eorū motus excitetur, & Peyeri glandulæ partem aliquā de humore suo expuant. Hæc vero medicamenta maximè iis conveniunt, quibus alvus est adstricta, & à fæcibus retentis malè se habeant: sic tamen ut in morbis nonnullis injecta potius in alvum per clysterem exhibeantur, quàm per os propinentur. Id enim in hujusmodi medicaminum administratione præcipuè negligendum nō est, ne vel copiā, vel eorū frequentiori usu ventriculi robur dejiciamus, atque ipsius fermenta enervemus. Quæ autem validiora sunt, & maximam corrupti humoris copiam simul cum intestinorum contentis per alvum educunt, magis propriè cathartica dicuntur. Omne autem catharticum pharmacum præter vim, quam habet, primas vias irritandi, volatilioribus suis particulis novam ciet in humoribus fermentationem, & validiorem in corde excitat motum: quod tum ex pulsu celeriori post illud assumptum, cum ex eo potissimum evincitur, quod plerumque tumores in remotissimis ab intestinis partibus unius cathartici beneficio evanuerint. Sic ergo cathartica omnia operantur, ut non modo irritatione primis viis illatā ventriculi sordes, & intestinorum mucum eripiant, felleum ac pancreaticum succum è suis fontibus exhauriant, atque glandularum Peyeri humorem suffurentur; sed sanguinem quoque per venas lacteas subeuntia, particulas ejus discerpant ac disgregent, atque per varia viscerum tecernicula in cavitatem intestinorum propellant. Hæc quum ita sint, omnino rejicienda non esse videntur, quæ circa vires electrices catharticorum Veteres tradidere. Nam quamvis probè sciam, tincturam variè coloratam ab ipsis pharmacis humoribus excernendis imprimi, quod variorum humorum opinionem nobis sæpius imponit: nihilo tamen minus quum non omnia cathartica unius modi ac texturæ sint, & alia mollioribus alia durioribus constent particulis, quædam volatilia quædam fixiora; videtur omnino verisimile, non omnia eodem modo viscerum fibras ad excretionem sollicitare, & cuncta humorum genera eadem mensurā per intestinorum poros proijcere. Sic enim sumendam velim illam catharticorum medicaminum electionem, ut non unius tantum humoris evacuationem cieant, sed uberiorem unius, quàm alterius substantiæ copiam expellant. Ut vero ad purgationis leges progrediamur, recolenda prius præcepta illa, quæ ab Hippocrate circa eam accepimus. Primò quidem sanus Homo nunquam purgandus, nisi tunc tantum, quum morbi antevertendi necessitas adsit. Atque si is alio remediorum genere, vel curioso dumtaxat victu anteverti possit, tunc à cathartico medicamento abstinendum malim. Purgatio autem in morbis instituenda non est, nisi peccans humor in intestina facilè devolvi possit: quod modo à materiæ crassitie, modo à viarum, per quas humor ferri debet, constrictione vel obstructione impeditur. Optima itaque purgatio hæc sibi postulat, ut materia, quæ excerni debet, suavi sit benè parata, & viæ ipsius ad intestina transmissioni sint idoneæ: ex quorum defectu sæpius evenit, ut licet cathartica pharmaca corpus aliquanto vehementius exagitent, nulla tamen, vel valde molesta sequatur evacuatio. Hinc quemadmodum in acutorum principiis purgatio sine magno non instituitur discrimine ob ductuum præsertim excretoriorum adstrictionem à ferventium humorum stimulis ortam; ita minus quoque conveniens est, in chronicorum infantia ob materiæ excernendæ crassitiem, ac tenacitatem purgationem moliri. In acutorum vero principiis purgationem admisit Hippocrates, si vel eorum causæ in primis adhuc viis consistant, nec dum in venas transierint; vel humor suo impetu ad excretionem feratur, quod turgentiæ nomine designavit. Verum in hoc casu non tam stimulo ad purgandum indigemus, quàm emollire potius vias oportet, quod in praxi constanter observavi. Satis enim est ipsius humoris impetus ad se extra vasa ferendum; tamen ut id sine molestia fiat, maximi est momenti, excretoria vasa ad intestina tendentia relaxare: quod non aliunde magis confirmatur, quàm ex eo quod recens ex dulcibus amygdalis expressum oleū plus sæpenumerò ad purgandum, quàm validiora cathartica, præstiterit. Cæterum adeo religiosè à catharticis in morbis acutis cavit Hippocrates, ut ex innumeris in libris Epidemicorum acutis affectibus laborantibus paucissima eorum occurrant exempla, quibus illa porrexit. Ex hisce vero magni Senis legibus circa purgationem id jure merito collegit Georgius Baglivus, ut si in acutorum principio nulla sit suspicio inflammationis, sed potius ea appareant signa, quæ pravorum humorum in primis viis colluviem ac turgentiam indicent, tunc minus periculosa, ac fortè utilis erit purgatio. Sed illud quoque cirati Hippocratis præceptum non præteribimus, ut purgationem non moliamur, dum natura aliorsum vergit: omnis enim evacuatio hac lege institui semper debet, ut fiat juxta naturæ tendentiam, quæ licet circa morborum curationes nunquam fuerit edocta, vias tamen evacuationibus aptiores Medico demonstrare solet. Hæc quidem sunt Hippocratis generalia præcepta pro purgatione, ex quibus speciales leges sponte suā fluunt in singularium morborum curationibus observandæ. Sed ante illas novisse juvat, qualis humor catharticis facilius obtemperet. Primò enim biliosi humoris excessus purgatione facili negotio minuitur, si vel ille nec nimium crassus, neque ipsius excretoria vasa obstructa fuerint; vel nec acris nimis, neque maximè volatilis extiterit, ut proinde magis oporteat ejus acredinem temperare, impetumque ejus retundere, quàm novis stimulis illum provocare. Secundò phlegma ponderosum à digestionis reliquiis in ventriculo, vel mucus intestinorum parietibus, & lacteorum osculis extructus à catharticis haud difficulter eripitur, si nec nimium tenax fuerit, neque firmius partibus adhæserit: in quo casu incidentia catharticis præmittenda erunt, aut simul nupta exhibenda. Hæc autem facilius deorsum per intestina devolvuntur, si exotico ca-

careant

reant sapore, & præsertim si acidum iis non reperiatur admistum: quod nisi prius corrigatur, purgantium vires delumbat, & gravissima veneris tormina infert. Omnibus autem liquet, peregrinum & infensum istud acidum non modo ex prava ciborum digestione exsurgere, sed etiam à sanguine per glandulas pancreatis primis viis plerumque suppeditari. Tertiò aquens humor in ventriculo vel intestinis fluctuans, vel in Peyeri glandulis aggestus, quia ad fluendum naturâ suâ jam est comparatus, catharticis facillimè auscultat. Denique omne id, quod in morborum declinationibus sanguis per varia viscerum secernicula ad intestina projicit, tamquam maximè concoctum ac digestum, facilè per cathartica excernitur. Inter capitis autem morbos, quorum pars maxima curationis à catharticis pendet, est Apoplexia, tum quia purgationis beneficio à proximis visceribus morbi fomes detrahitur; tum quia sanguis in cerebri vasis majori exultat motu; cum etiam quia validioribus catharticorum stimulis meningum oscillationes reficiuntur, ut proinde facilè cerebrum extra suos sinus morbi causam projiciat. Quoniam vero Apoplexiæ fere similes sunt affectus Lethargus & Paralysis; idcirco in horum quoque morborum curatione cathartica non sunt rejicienda. Hæc tamen paulò validiora ac in reliquis morbis esse debent, ut vehementius corpus exagitando naturam funesto sopore sepultam excitare possint. Epilepsiæ vero paroxysmus licet cathartici usum limitet, à cujus stimulis convulsivi motus invalescerent; tamen ad morbi recursum præcavendum illud maximè valere, unanimi consensu judicarunt Practici, & experientia confirmavit. Utilis quoque est purgatio in eo linguæ Tumore, qui Ranula dictus ad OEdematis naturam accedit, præsertim ne majora ille sumat incrementa. Sed in Asthmate à primis viis oriundo præstantiora sont cathartica, ut pote quæ viscidam materiam, quæ morbum illum fovere solet, eripiunt. In Febribus vero, quæ periodicæ sunt, egregia est medicina tempestiva purgatio: sed lymphaticæ, ardentes, hecticæ, & quæ sunt de malignarum genere ejus usum interdicunt. Fames quoque à catharticis acuitur, si pinguior & crassior mucus ventriculi fermenta irretiat. Sic etiam evanescit Icterus, si à viscidioribus alimentis sit prognatus, & altas adhuc non egerit radices: sed nocua est purgatio, si ille Febres sequatur. Morbi autem, qui ex putri mesenterii cacochymia exsurgunt, quæ ipsi à primis viis suppeditatur, catharticis tantum pharmacis auscultant. In affectione vero hypochondriacâ levior duntaxat purgatio confert, quæ tamen instituenda est, postquam morbi furor conquieverit. Diarrhoici etiam affectus catharticis cedunt, præsertim si recentes sint, & à diætæ errore ortum suum traxerint, aut si acris mucus ab intestinorum parietibus detergendus sit: quæ ratio præcipua est, cur à purgatione Dysenteria plerumque cohibeatur. Licet vero pro Hydrope curando humorum segnitiem discutere, & sanguinis fermentationem instaurare oporteat; tamen emortuæ simul in partibus aquæ per cathartica educendæ. In Menstruorum vero defectu & Cachexiâ quid valeat mitior ac repetita purgatio, jam satis norunt saniores Practici. In Vulneribus quoque, & Ulceribus inveteratis convenit humores per alvum ducere, ne novis semper sordibus affectam partem commaculent. Atque ut omnes alios affectus prætereamus, quibus purgatio vel conveniens, vel necessaria est, præstat magis catharticis pharmacis Arthritidis præservationem moliri, Luis Venereæ symptomata compescere, & redeuntem Scabiem repellere, quàm alio medicaminum genere. Vetant autem primò purgationem Hæmorrhagia gravior, & omnis inflammatio, ne sanguis majori impetu extra sua vasa feratur. Secundò tussis cujuscunque generis, præter illam, quæ à ventriculi infarctu descendit. Tertiò Tabes, ne exitiale alvi profluvium concitemus. Quartò Singultus, qui tantum abest, ut à catharticis cohibeatur, ut potius ab eorum acredine invalesceret. Denique purgationem etiam interdicunt alvus copiosius fluens, obstructiones valde pertinaces ac inveteratæ, atque omnium maximè Variolæ & Morbilli, ne cutis exanthemata interiora versus compellamus. Homines vero purgationi aptiores sunt juvenes, calidâ & humidâ simul corporis constitutione præditi, laboriosam qui agunt vitam; atque omnium magis illam perferunt, qui ei instituendæ assueverint. Sed ægriùs illam substinent Pueri ac Senes, nimium graciles & aridi, quammaximè pingues, atque qui sanguine abundant, ut sæpe necesse sit prius sanguinem istis detrahere, deinde purgationem moliri. Verum licet in reliquis minus soleat esse periculosa purgatio; nihilominus in gravidis plena est discriminis, atque in initio & fine gestationis magis, quàm intermediis mensibus. Inter anni autem tempora vernum purgationi commodius est, tametsi omni aliò tēpore purgare liceat, quum morbus catharticum pharmacum efflagitet: sed vitare in primis oportet caniculares dies, in quibus purgationes quammaximè molestæ esse solent. Hæc autem ante purgationem inspicienda sunt: ut humores non sint nimium crassi, sive ad fluendum inepti, ut excretorii ductus pateant, utque fæces duriores intestina non occupent. In ipso autem cathartico exhibendo jucundior eligatur forma, quæ nauseam vel vomitum non moveat: qui tamen obortus benè olentibus naribus admotis coercendus est. Præstat vero humidioribus corporibus aridum, siccioribus liquidum catharticum porrigere, aut paulò post jusculum exhibere. Eo vero sumpto maneat Patiens in lecto calidus, & eò usque à cibo & potu se abstineat, donec purgatio fuerit peracta; atque prisci ævi Medicis indulgeat, qui unicâ cibatione in purgationis die contenti erant. Si autem hypercatharsis sequatur, confortantibus & opiatis simul nuptis cohibenda erit.

 CAP.

CAP. VI.

De clysteribus, & suppositoriis.

Clysteres quid sint.

CLyster Græcis κλυςὴρ, κλύσμα. κλυςἠειν à κλύζω abluo, eluo, purgo, propriè ablutionem & elutionem significat: vulgò quoque enema ab injiciendo vocatur. In genere etsi quodlibet medicamenti genus liquidum, quod in partem aliquam infunditur, significet, plerumque tamen accipitur pro medicamento, quod per anũ in intestina injicitur: propriè ergo est injectio abluendi, eluendi, aut purgandi vi prædita. Franciscus Joel lib. 2. sect. 5. physiolog. text. 14. de excretis & retentis p. 121. & 122. clysterem describit, quod sit liquor ex herbis decoctis expressus, & cum oleo subducentibusque medicamentis & momento salis, aut pro ratione morbi aliis rebus convenientibus commistus, & per siphonem in rectum intestinum tepens vacuo ventriculo infusus.

Quare præscribantur.

Varios ob fines clysteres injiciuntur, ac in omnibus fere intestinorum præsertim crassiorum vitiis conducunt: quare vel ad excrementa emollienda aut educenda, vel ad humores acres temperandos mitigandosque, sicque dolores ex humorum acredine &c. oriundos leniendos & tollendos; vel ad ulcera detergenda & consolidanda; vel ad flatus discutiendos; vel ad pituitam viscidam & tenacem incidendam, & attenuandam, præscribuntur. Quare inquit Joel loco statim citato, clysteris beneficio omnia superiora viscera & præcordia pressa levantur. Meritò ergo cum C. Celso lib. 2. cap. 12. text. 2. de alvi ductione conquerendum & dolendum, multi Medici, modò Medici, clysteres non tantum quod flocci faciant, verum etiam contemnant eosdem & damnent: qui tamen omni corpori debili, & robusto, item Viris, Fœminis, Adultis, Senibus, Pueris, & Infantibus conveniunt, ut videre est apud Johannem Walæum in sua medend. method. p. m. 52. Clysterum utilitatem Morellus method. præscribendi formulas remediorum lib. 2. sect. 2. cap. 14. p. m. 245. 246. 248. & 249. tradidit, inquiens, intestinorum fæces humoresve peccantes varios undecunque cumulatos expurgant; partesve vicinas, renes, vesicam, uterum &c. ab humoribus aliisque rebus peccantibus vacuant & liberant; aut fæces emolliunt, humorumve acrimoniam leniunt, dolores demulcent intestinorum, renum, vesicæ, uteri; item vel flatus discutiunt, aut ulcera consolidant, alvique fluxum (adstringendo, temperando, leniendove) sistunt, necnon vermes aut necant aut eliciunt. Quare nulla fere affectio, vel corporis

A nonnullis damnantur.

Verum à plurimis meritò laudantur.

pars

pars est, quæ à clystere solamen non percipiat, maximè eo, qui alvum expurgat, qui ideo etiam omni purgationi (juxta Hippocratem aphor.70.sect.7. & C.Celsum lib.3. cap.18. p.m.154. & 155.) utiliter præmittitur, ut facilior fiat & expeditior viis patentibus purgatio sine tormine vel vomitu: cum aliàs impuritates variæ retineantur, quæ vel ipsæ remeant in varias partes, vel halitibus vaporibusque inde expirantibus & exhalantibus vario modo ipsas afficiunt.

Vulgò quoque nutrientes & corroborantes præscribuntur clysteres: an vero id efficiant, quare vulgò adhibentur, in sequentibus demonstrabimus. *Clysteres nutrientes & corroborantes an dentur.*

Clyster vel simplex ex simplici quodam liquore, ut aquâ, lacte, oleo, &c. paratus: vel compositus, cum nempe radices, cortices, folia, flores, semina, fructus &c. in liquore convenienti incoquuntur, & in eo expresso quædam dissolvantur. *Clysteres quotuplices.* Ast illa radicum, seminum, foliorum &c. varietate non semper opus esse, pauca vero simplicia sæpius proficere jam constat. Nota: Prisci solâ mulsâ & oleo contenti erant: quare inspiciatur modo cit. Celsus lib.2.cap.12.de alvi ductione p m. 86. inquiens, levi medicinâ si contenti sumus, pura tantum aqua in alvum immittenda; si paulò valentiori, mulsa; si leni, aqua, in qua fœnum græcum, vel ptisana, vel malva decocta sit; si reprimendi causâ, ex verbenis. Daniel Sennertus lib.5.part.3.sect.3. cap.24. de clysteribus p.m.831. sequenti modo differit: simplicia medicamenta omnia coquuntur (in petia, si acria purgantia &c. existant, ligata) in sufficienti quantitate aquæ, lactis, &c. Colaturæ recip. ab ℥ij. ad ℥xv. pro ratione ætatis: nam Infanti primum ℥ij. hinc paululum adultiori ℥iij. jv. v. vel vj. sufficiunt, adulto plerumque ℔j. sumitur, interdum etiam ℥xv. interdum tamen, ubi scilicet clysterem diutius retineri cupimus, & ne copiâ alias partes premat, ut in calculo, sic & in gravidis, hydropicis, flatulentis, & Senibus &c. saltem ℥viij. vel ℥x. præscribimus. *Eorum quantitas.* Ubi solum emolliendum, olea saltem addimus, vel butyrum, & quidem in majori quantitate, quàm quidem aliàs: quæ vero vim purgandi, & naturam irritandi habent, tunc planè omitti debent, ne durioribus fæcibus in intestinis hærentibus frustra stimuletur natura, & graviora inde mala gignantur. Contra ubi purgandum, revellendum, acrisque clyster requiratur, ibi olea, quibus acrium & purgantium vis obtunditur, omittenda sunt, addendaque electuaria purgantia duplo fere pondere, quo aliàs per os sumi solent, vel pilulæ dissolvuntur: omnia tum mista moderatè calida non frigida (ut rectè monuit C.Celsus lib.2.cap.12. tit.2. de alvi ductione p.86.) horâ unâ vel alterâ ante cibum alvo injiciatur. Si præter debitum diutius retineatur clyster, æger se se moveat, vel

oleum amygdalarum dulcium recens expressum aut solum, aut cum jusculo sumat, aut glandem ano indat.

De suppositorio s. glande.

Suppositorium quid sit.

Glans, grecè βάλανος, vulgò suppositorium, est medicamentum solidum ex melle ad duritiem cocto, sale, & hieræ specie, vel colocynthidis pulvere conformatum, figurâ tereti & oblongâ, ano dicatum. Crassities horum suppositoriorum non minorem digitum, longitudo vero non tres vel quatuor digitos transversos excedat.

Qua de causa adhibendum.

Utimur, inquit Petrus Goræus cap. 1. de suppositor. suppositorio tribus maximè de causis. Prima est fæcum in primis induratarum in intestino recto contentarum educendi gratiâ, quæ cum in intestino recto existant, clyster non requiritur. Secunda, quando unus vel duo clysteres prius injecti non redeunt per alvum, ut in colicis doloribus sæpe accidit: tunc enim clysteres alios indere periculosum est; quare satius est, ut natura suppositorio ad excretionem tum stimuletur. Tertia est propter ægroti imbecillitatem, aut consuetudinem, aut aversationem, qui multò facilius suppositorium, quàm clysterem admittit. Tribus hisce quartam causam & rationem addit Hippocrates lib. 4. de victus ratione 45. si, inquit, virtus fuerit imbecillis, aut sopita, glande utendum: quare acriora si existant, in soporosis affectibus multum præstant.

In primis in ani affectibus.

Conveniunt quoque interdum ad proprios ani affectus, cum scilicet ulcus est in intestino recto, ut nempe detergeant, consolident, & exsiccent; cum dolor adest, ut cum sedent & demulceant; cum ascarides adsunt, ut eosdem interficiant aut eliciant. Sic quoque ad hæmorrhoides aperiendas, aut sistendas, vel ad tenesmum, vel ad sphyncteris laxitatem aut paralysim, doloresve ibidem excitatos leniendos &c. nonnunquam præscribuntur, ut legimus apud Heurnium in Praxi medic. lib. 1. cap. de suppositoriis.

Suppositoria quotuplicia.

Suppositoria sunt vel simplicia ex caule & radice porri, betæ, brassicæ, &c. detracto cortice externo; vel sapone albo, vel Hispanico, lardove in formam glandis acuminato, vel etiam ex melle ad duritiem cocto, vel alumine, &c. confecta: vel composita, ex melle ad spissitudinem cocto, sale gemmæ, vel communi, colocynthide &c. facta & præparata.

Suppositoriorum quatuor plerumque numerantur genera. 1. lenia, que Infantibus sufficiunt, ex lardo, ficu inversâ, sevo hircino, bubulo, &c. fiunt. 2. mediocria, quæ parantur ex melle ad crassitiem cocto, stercore muris nonnunquam addito; vel ex vitello ovi, sale, & modico croci; vel ex melle & sapone albo vel Hispanico. 3.

60.3.fortiora, quæ componuntur ex melle, sale, & specierum purgantium pulvere, ut hieræ, s.hieræ cum agarico, aloe &c. 4. fortissima, cum præter mel speciebus ad suppositoria paranda convenientibus addatur helleborus albus, euphorbium, scammonium, colocynthis, sal armoniacum, nitrum, alumen, fel taurinum &c. quibus non utimur, nisi ubi intestinorum vis sopita est, ut in soporosis capitis affectibus evenit.

Acria hæc suppositoria non applicanda iis, qui in ano habent ulcera, fissuras, inflammationes, atque alios tumores, & cum ex hæmorrhoidibus dolores infestant.

Varia & innumerabilia quia passim occurrunt clysmata & suppositoria, horum formulas quasdam vel ad fæces induratas emolliendas, exturbandas, dolores sedandos, flatusque discutiendos &c. Lectori benevolo dabimus.

Clysterum formulæ.

Clysterum formulæ.

♃. *Rad. alth. Malv. ana* ℥ß. *Fol. malv. Mercurial. ana* M. jß. Coq. in s.q. aq. commun. in colatur. ℥vij. vel viij. dissolv. *Elect. lenitiv.* ℥jß. *Ol. lilior. alb.* ℥j. *Mell. virgin.* ℥ß. MS. F. Clyster in fæcibus induratis conveniens. Clyster emolliens.

♃. *Decoct. commun. pro clystere emolliente* ℥viij. *Elect. diacathol.* ℥iß. *Mellis mercurial.* ℨvj. *Salis gemmæ* ℨß. MS. F. Clyster emolliens, & purgans. Emolliens & purgans.

♃. *Juscul. vervecin.* ℥viij. *Elect. diaphœnic.* ℥ij. *Mellis virgin.* ℥j. MS. F. Clyster purgans, quibusdam in frequenti usu.

♃. *Lact. bubul. recent. & si lubet prius chalybeati* ℥viij. *Terebinth. Venet. in ovi vitello dissolut.* ℨß. *Mellis rosati* ℥j. MS. F. Clyster in intestinorum crassiorum ulcere, & dysenteria utilissimus. Hunc descripsit clarissimus doctissimusque Vir Dn. Fr. de le Boe Sylvius in sua Praxeos Medicæ idea nova cap. 13. §. 51. p. m. 140. In dysenteria & intestinorum ulcere.

♃. *Herb. sanguinar. Tormentill. ana* M. j. *Flor. rosar. rub. Hyperic. ana p.* ij. *Rad. bistort.* ʒij. Coq. in s.q. lactis bubuli recentis, in colatur. ℥viij. dissolv. *Terebinth. Venet. in ovi vitello dissolut.* ℨß. *Mellis rosati* ℥j. *Balsam. sulphur. terebinthi.* ℨß. MS. F. Clyster, in dysenteria abstergens, adstringens, & consolidans. In dysenteria abstergens & consolidans.

Nota: Theriaca recens vel diascordium similibus clysteribus si addatur, mirum præstant in dysenteria epidemica, & hypercatharsi, tumque dolores simul leniunt, & blandè provocant somnum. Theriaca &c. in dysenteria epidemica.

♃. *Fol.*

℞. *Fol. verbasci* M. j. *Flor. ejusd. Papav. rhead. ana p.* ij. *Sem. cydonior.* ʒiij. Coq. in s. q. lact. bubul. in colatur. ℥viij. dissolv. *Sevi hircin.* ℥ß. *Vitell. ovor. no.* j. MS. F. Clysma in tenesmo.

In tenesmo

Serum hircinum in dysenteria &c.

Aliquando sevum hircinum in dysenteria, tenesmo, &c. additur ad dolorem leniendum, & oblinendam veluti faciem internam intestinorum, ne acres humores magis exulcerent. Obiterq; nota, ovi vitello dissolvendum, aliàs statim congelascit, ut monuit Morellus method. præscribendi formulas remediorum lib. 2. sect. 2. cap. 14. p. m. 247.

℞. *Fol. cochlear. Hyosciam. ana* M. j. *Flor. chamomill. Papav. err. ana p.* ij. *Bacc. laur.* ʒiij. Coq. in. s. q. lactis bubuli recentis vasis optimè clausis, in colatur. ℥viij. dissolv. *Ol. cochlear. Elect. lenitiv. ana* ʒvj. *Vitell. ovor. no.* j. MS. F. Clyster in dolore ventris scorbutico.

In dolore ventris scorbutico.

Convenit quoque hoc in casu clysma ex solo lacte & pauxillo sacchari; lenit enim dolores, mitigat temperatque acrimoniam salis scorbutici, simulque laxat.

In dolore colico.

℞. *Flor. chamomill. Papav. errat. ana* Mß. *Bacc. laur.* ʒiij. *Cort. aurant. Sem. carui Fœnic. ana* ʒij. Coq. in vini & aq. commun. q. s. vasis maximè clausis, in colat. ℥vj. vij. vel viij. dissolv. *Elect. de bacc. laur.* ℥iß. *Ol. chamomill.* ℥ß. *Castor. pulv.* ʒß. MS. F. Clyster flatus discutiens, & dolorem sedans in colica. Quod si dolor hoc clysmate non tollatur, sequens præscribatur.

℞. *Flor. sambuc. Chamomill. Roman. Melilot. ana* M. j. *Rad. malv. Alth. Sem. carvi ana* ʒij. Coq. in s. q. vini malvatici, in colat. ℥viij. dissolv. *Elect. de bacc. laur.* ʒvj. *Laud. opiat. gr.* ij. *ad* iv. MS. F. Clysma maximè dolorem colicum leniens.

℞. *Herb. marrub.* M. j. *Epithym. Cuscut. ana* M. ß. *Rad. quinque aperitiv. ana* ʒij. *Sem. cartham. Agaric. levissim. in petia ligator. ana* ʒiij. Coq. in s. q. seri lactis, in colatur. ℥viij. dissolv. *Elect. diaphœn. Bened. laxat. ana* ℥ß. *Sal. gemm.* ℈ij. MS. F. Clysma ad pituitam viscidam & tenacem incidendam, in affectibus hypocondriacis conveniens.

In affectibus hypochondriacis

℞. *Fol. malv. Parietar. Veron. ana* M. j. *Sem. lini Fœnu græc. ana* ℥ß. Coq. in s. q. aq. commun. in colat. ℥viij. dissolv. *Ol. amygdalar. dulc. & Amar. ana* ℥iß. *Sacchar.* ℥ß. MS. F. Clyster in calculo.

In calculo.

In calculo renum aut vesicæ omnes clysteres benè audiunt, emollientes, si simul alvus adstricta sit; carminativi, si simul flatus concurrant; & sic de cæteris.

Conveniũt quoque in

Conveniunt quoque paulò calidiores, si injiciantur in menstruis

ſtruis ſuppreſſis à pituita viſcida in primis oriundis; tum neceſſe eſt ut diutius retineantur, ſicque non rarò evenit, ut pituita viſcida obſtructionis ſæpius cauſa ſolvatur, viæ laxentur, vaſaque aperiantur, & menſtrua brevi aliquando ſubſequantur. menſtruis ſuppreſſis, ſ. paulò calidiores injiciantur.

♃. *Herb. rut. Serpill. Origan. Roriſmar. ana* M. ß. *Flor. lavendul.* p. iij. *Rad. imperator. Irid. noſtr. ana* ʒij. *Pyreth. Cyclam. ana* ʒiij. *Sem. carthам. in petia ligat.* ʒj. *Pulp. colocynth.* ʒß. Coq. in ſ. q. aq. commun. colat. ℥viij. add. *Elect. diaphœnic.* ℥iß. *Caſtor. optim.* ʒj. *Sal. armon.* ʒß. MS. F. Clyſma, in affectibus ſoporoſis, apoplexiâ, lethargo, comate ſomnolento &c. admodum conducens. In affectibus ſoporoſis, apoplexiâ, lethargo &c.

♃. *Fol rut. Aſar. Tabaci ana* M ß. *Summit. centaur. min.* M. j. *Rad. ariſtoloch. rotund. Irid. noſtr. ana* ℥ß. *Hellebor. nigr. Cyclamin. ana* ʒiij. *Bacc. laur. Gran. paradiſ. ana* ʒij. Conciſa & contuſa coq. in aq. commun. & urin. ana q. ſ. in colatur. ℥viij. diſſolv. *Trochiſc. albandal Caſtor. optim. ana* ʒiß. *Mell. anthoſat.* ℥ß. *Elect. hier. picr. cum agar.* ℥j. MS. F. Clyſter, in lethargo, cæteriſque ſoporoſis affectibus perutilis.

♃. *Herb. ſoldanell. Mercurial. ana* M. j. *Flor. ſambuc.* M. ß. *Rad. ireos noſtrat. Imperator. ana* ℥j. *Mechoacan.* ℥ß. *Cort. inter. ſambuc.* P. j. *Bacc. laur.* ℥ß. *Sem. cumin. Carvi ana* ʒij. Coq. in ſer. lactis & urin. ana q. ſ. in colatur. ℥vij. diſſolv. *Elect. de bacc. laur.* ℥j. *Salis gemm.* ʒij. MS. F. Clyſma, in hydrope nonnullis in frequenti uſu. In hydrope.

In hydrope egregiè quoque operatur clyſma ex ſola urina tepida confectum ſi injiciatur, ut varii Practici teſtantur.

In contumaciſſima alvi obſtructione D. Johannes Michael P. M. Profeſſ. public. Lipſ. in Morelli methodum præſcribendi formulas valde commendat ſequens clyſma.

♃. *Decoct. herb. mercurial.* ℥viij. in quibus coq. per horæ quadrantem *croc. metallor. pulveriſ.* ʒß. *vel* ʒj. Colatur. add. *Mell. mercurial.* ℥iß. *vel Taur. fell. inſpiſſat.* ʒj. *Stercor. muris* ʒiß. MS. F. Clyſma. In contumaciſſima alvi adſtrictione.

Varii enemata ex antimonio parata laudant; quare inſpiciatur quoque Freitagius auror. Medicorum p. m. 641, & pharmacia chymica Belgico idiomate conſcripta lib. 7. p. m. 402.

Si enemata aliquoties applicata, etiam ex fortiſſimis etſi confecta, non operentur, ſequens tantum injiciendum, quod nunquam fallit, ut teſtatur D. Johannes Michael P. M. loco citato, & Philippus Grulingius in ſuo Florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 6. cap. 32. de clyſteribus p. m. 191. & 192.

♃. Aq.

Omnibus incassum adhibitis clysma.

℞. *Aq. calid.* ℥x. *Sal. commun.* ℥ij. Mista & soluta pro enemate injiciantur. Dicta sequens casus comprobat.

Juvenis post castaneas tostas in alvū astrictam.

Juvenis viginti quatuor circiter annorum, pituitosus, alvo adstrictiori, nisi jejunus fistulam tabaci sugeret: in convivio quodam invitatus, castaneas tostas absque butyro plus solito comederat, tunc vesperi & totâ nocte de præcordiorum compressione ac gravativo quodam dolore conquestus est; quare insequenti die mane fistulâ unâ, vel alterâ tabaci usus est: verum neutiquam solito effectu, sed ejus loco primò nauseam cum dolore gravativo imo distendente sensit, quam mox vomitus pituitosorum ac biliosorum fuit secutus, alvo adstrictâ manente. Quare Medicus accersitus, sequentem haustulum purgantem sequenti mane assumendum, & hanc mixturam cochleatim usurpandam præscripsit.

Præcordiorum anxietatem. Ac vomitū pituitosorū &c. incidit.

℞. *Aq. menth. still. Fœnicul. Cortic. aurantior. ana* ℥iß. *Vit. Matthiol. Spirit. carminat. Sylv. ana* ℥ß. *Elixir. proprietat. cum oleo tartar. per deliquium parat.* ʒij. *Syrup. menth.* ʒvj. MS.

Quare mistuam stomachicam flatus discutientem.

℞. *Electuar. cholagog. Sylv. Hydrag. ejusd. ana* ʒij. *Tartar. vitriolat. gran.* xij. *Sal. volat. oleos. gutt.* xvj. *Aq. fœnic. q. s.* M. S. F. haustus.

Et haustum purgantem assumpsit.

Post misturam assumptam nausea vomitusque brevi evanuere. Verum usurpato haustu purgante ne semel quidem alvum deposuit æger; quare sequens enema præscripsit Medicus, & vesperi ac mane tria cochlearia elixiris salutis in superioribus descripti assumenda.

Manente alvo adstrictiori.

℞. *Decoct. emollient. & carmin. pro clyster.* ℥viij. *Electuar. diacathol.* ℥ij. *Sal. gemm.* ʒj. MS. F. Clyster pro Viro.

Unum vel alterum enema frustra fuit injectum.

Verum incassum his jam adhibitis, idem enema bis illo die iteratum fuit, adaucto sale gemmæ ad drachmas duas tresve, decoctumque vulgare purgans datum, sed oleum & opera perdita. Quare alter Medicus fuit vocatus, qui dicta eum intellexisset, & ægrum de dolore ventris gravativo & distendente, respiratione difficiliore valde conquerentem &c. vidisset, una cum priori Medico enema ex aqua & sale communi mox memoratum adhiberi jussit, ac intra horam unam vel alteram alvum reddidit, fæcesque induratas magna in quantitate excrevit, brevique omnia symptomata evanuere, ac postea nonnisi decoctum purgans aliquandiu usurpavit, & curatus fuit.

Tandem clyster ex sale & aqua fuit adhibitus, & brevi fuit curatus.

Clysmata nutrientia & corroborantia vulgò sequenti modo præscribuntur, creduntur que nutrire & corroborare. In paralysi linguæ, anginâ, ventriculi ulceribus &c. ubi deglutiri non possunt cibi, & tamen ne deficiant ægrotantes, dicta clysmata applicantur:

Clysteres nutrientes & corroborantes ex quibus præparantur.

℞. Ju-

℞. *Juris Capon. Vitulin. ana* ℥jv. *Crem.hord.*℥ij. *Lact.Vaccin.* ℥iij. *Vitell.ovor.no.*ij. MS.F.Clyster nutriens. Horum formulæ.

℞. *Vin.optim.*℥x. *Panis tritic.exsiccat. & subtiliter pulver.*℥ß. *Vitell.ovor.no.*ij. MS.F.Enema simul corroborans.

In horum clysterum administratione quinque præcipuè veniunt observanda. Quinque in horum administratione observanda.

1. Ut alvus si non sit laxa, aut ab excrementis libera clystere purgante, aut suppositorio solvatur, sicque à fecibus & excrementis liberetur, ne enemata nutrientia aut confortantia, viresque debilium conservantia & reficientia, fæcibus commixta ab iisdem inquinentur & inficiantur, nullique blandi reficientes aut nutrientes sed inquinati tantum halitus in venas lacteas intrudantur; sicque nutritio, virium refectio aut conservatio &c.impediatur, ut putat Hadrianus à Mynsicht in suo armamentario medico-chymico sect.32.de clysteribus p.m.430.

2. Ut majori copiâ (quàm quidem in vulgaribus clysteribus plerumque solet fieri) præscribantur, sæpiusque iterentur, fortiterque semper injiciantur, docente Paræo in operib. chirurgic. lib. 25.cap.22.

3. Ut injecto tali nutriente vel corroborante clystere, somno se tradat æger; sic enim diutius & facilius retinebit, (quod maximè observandum) quippe somnus ventrem adstringit, ejusque vacuationes impedit & sistit, ut testantur Hippocrates aphor. 15. sect. 4. & C. Celsus lib. 1. cap. 3. titul. de his quæ alvum adstringunt & solvunt, p.m.32.

4. Ut ex euchymis & eupeptis, beneque nutrientibus, aut reficientibus & corroborantibus volatilibus blandis præparentur, ut ita levi tantum in intestinis mutatione in venas lacteas intrudi, & motus peristaltici beneficio impelli possint dicti clysteres.

5. Ne salia, olea, acriaque ulla addantur, utpote quæ alvum solvunt, ac dicta enemata nonnisi inficiunt, ut videre est apud Ambrosium Paræum loco citato.

Ex dictis clysteribus nutriri & corroborari posse (g) cibum qui

(g) Nutrientes clysteres, quibus Veteres nonnulli nimium indulsere, hodierni modo Medici rejiciunt, & præsertim Ettmullerus, qui inter inania & anilia figmenta eos recensuit, hoc præcipuè ductus argumento, quod clysteres ultra colon nõ adscendant, obstante ipsius valvulâ, nihilq; possit nutrire, nisi prius in stomacho fuerit digestum, & in duodeno à suis sordibus depuratum. Unus tamen est Peyerus, qui in elegantissima de glandulis intestinorum exercitatione à blanda spirituum cum liquore alimentario injecto, ut ipse loquitur, commotione nonnihil etiam emolumenti sanguini redundare, & ipsius fermentationem ad tempus conservari luculenter demonstravit. Sanè, si vera loqui vellimus, fateamur oportet, particulas liquoris per clysterem impulsi ad sanguinem per capillatium vasorum oscilla permeere, atque quum illæ volatiliores sint, nervos etiam subire, & altius colo adscendere. Quod quidem cum iis, qui à vino in anum injecto ebrii redditi sunt, cum præsertim ex eo evincitur, quod opium per clysterem se-

Ex dictis parari clysteres nutrire & corroborare asserunt nonnulli Medici.

aversantur, vel fastidiunt, vel assumere nequeunt ægrotantes, olim putarunt & probarunt varii Medici, ut Oribasius collect. lib. 8. cap. 24. Aetius Tetrab. 3, sermon. 1. c. 2. C. Celsus lib. 3. cap. 19. p. m. 158. Ambros. Paræus Chirurg. lib. 25. cap. 22. Rondeletius de medicamentis titul. Clysteres ad nutriendum. Hanc sententiam qui protegunt, statuunt, ventriculum famelicum nutrimentum sibi gratum ac necessarium attrahere, (quare etiam clysterem maximâ vi manibus compellendum esse docent, ut ita clysma ad remotas superioresque partes ascendat) & in ipsis intestinis fieri primam quandam cibi elaborationem, quæ sanguificationem præcedit: ipsa enim intestina aliquam coquendi, & chyli elaborandi vim habere testatur Galenus lib. 14. de usu partium cap. 17. sicque nutriri posse ægrotantes putant. Contrarium vero qui docuere, ex sanguine tantum corpus nostrum nutriri, sanguinemque nonnisi ex chylo prius in venticulo è cibis elaborato fieri; longiorem quoque esse intestinorum tractum, & tot circuitibus & gyris implicatum, quàm ut vel violentâ illâ impulsione, obstante nempe coli valvulâ, ad ventriculum pervenire, vel à ventriculo facilè attrahere cibum possint; solumque ventriculo, non vero intestinis cibi in chylum mutationem Galenum loco citato attribuere probant, eoque concludunt crudos cibos in intestina infusos nutrire non posse.

Verum nonnulli negant.

Recentiores priorem sententiam quâ ratione probent.

Recentiores priorem sententiam sequenti modo probant: certum est, inquiunt, aliquam in intestinis clysterum nutrientium & confortantium mutationem, levemque quasi concoctionem juxta Galenum loco citato fieri, sicque non crudos esse cibos, sed quodammodo concoctos & alteratos; clysteresque nutrientes & corroborantes ex cibis euchymis & eupeptis vel confortantibus volatilibus esse confectos; leviterque jam concoctorum clysterum partem subtiliorem in vasa lactea intrudi, (anatomia enim talia vasa lactea in intestinis crassioribus, etsi pauciora, quàm quidem in tenuibus intestinis, demonstrat) sicque per vasa lactea intestinis inserta ad glandulam mesenterii seu pancreas Asellii, perq; ductum thoracicum ad cor partem illam transcolatam deduci, ibique cum sanguine ascendente & descendente commisceri, in sanguinem transmutari; unde vires

receptum Coma induxerit: quale exemplum tradidit Salmuth cent. 2. observat. 97. Sed res extra controversiam erit, si consideremus nicotianæ clysmata aliquando vomitum peperisse; cui simile refert in Tentamine de corporum Animalium porositate Robertus Boyle de Medico Londinensi, qui vomitum sæpenumerò sibi procuravit decoctâ nicotianâ articulis suis, aliisque externis partibus applicatâ. Ut vero earum rerum nullam prætereamus, quæ rem illam confirmare possint, notabimus ex Adriano Helvetio inter Parisienses Medicos magni nominis, à china china sub enemate usurpatâ expeditius periodicas febres debellari, quàm si illa per os exhiberetur. Verum per hæc non contendimus perfectam à clysteribus, quos nutrientes vulgò vocant, nutritionem haberi posse; sed saltem ab illis tenuiores quasdam particulas per intestinorum poros spiritibus & sanguini suppeditari volumus, à quibus tum cordis motus refici, tum sanguinis fermentatio instaurari non sine notabili virium corporis refectione poterit.

vires refici & corpus nostrum corroborari posse, quis non videt? Halitus quoque acidi, vel austeri, tetrique elevati si suffocationem hypochondriacam, animi deliquium &c. excitare valeant, quod quotidiana testatur experientia: quare ergo halitus blandi, oleosi &c.ex volatilibus corroborantibus, vel nutrientibus reficientibusve elati & assurgentes, non reficerent vires, aut easdem conservarent, nutrirent, aut corroborarent? Olfactus namque & vires reficit, ut testatur Senex lib.de alimentis: quare ergo halitus ex dictis clysteribus elevati non idem agerent? Præterea an ipsa nutrientium corroborantiumque substantia per venas lacteas (ut supra probatum) intrusa, & ad cor propulsa vires non reficeret, conservaret, corroboraret, corpusque ægrotantium debilium nutriret?

Suppositorium formulæ. Suppositoriorum formulæ.

℞. *Mell.crud.*℥j. *Spec.hier.picr.cum agaric. Salis gemm.ana* ʒj. Coq.mel ad spissitudinem debitam, ac reliquis adjectis F. Suppositor.ad debitam magnitudinem.

℞. *Mell.coct.ad spissitud.*℥jß.*vel* ℥ij. *ad* ʒß. *Spec. hier. picr.* ʒß. *Trochisc.alband.*℈ß.MS.F. Suppositorium.

℞. *Trochisc. alband.* ℈j. *Castor. optim. Sal. armoniac. ana* ʒß. *Rad.belleb.alb.* ℈ß. Cum f.q. mellis ad spissitudinem coct. F.Suppositoria no.ij.oleo castorei illinenda, in lethargo, apoplexiâ, cæterisque capitis affectibus soporosis convenientia, maximè enim excitant, & tenacem viscidamque pituitam incidunt: fortissima hisce in casibus applicanda suppositoria. In affectibus soporosis.

Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part.6.cap.30.de suppositoriis. p.m.178. suppositoriorum, inquit, modus parandi apud Galenistas hic est vulgatissimus, quando ex melle ad spissitudinem cocto cum speciebus purgãtium mitiorum vel sale parantur: sed quia facilè liquescunt, nec ultra diem durant, inventa est alia ratio parandi suppositoria à Chymiatris.

Conservare tamen eadem qui desiderat, adeat pharmaciam Galenicam Belgico idiomate conscriptam lib.3.§.24.p.m.101. modumque diu eadem conservandi inveniet studiosus Lector. Quomodo conservanda.

℞. *Aloes* ʒjß. *Rad.belleb.nigr.*ʒj. *Pulp.colocynth.*℈j. *Spec.hier. picr.Galen.*ʒß. *Hermodactyl.gr.*xv. *Salis commun.*ʒij. *Farin.frumentar.*ʒijß. *Vitell.ovor.no.*j. *Mell.despumat.& probè coct.q.f.* Pulverisanda pulverisentur, & cum melle, vitello ovi, & farinâ fiat massa, ex qua formentur suppositoria, prout cujuslibet ætas re-

quirit: ad alvum irritandam prosunt, & quando injecti clysteres non redduntur.

In vermibus ascaridibus.

♃. *Fell. Taur. Succ. absinth. inspissat. ana* ℈j. *Aloes Myrrh. rub. ana* ℈ß. Cum s.q. mellis cocti F. Suppositorium in vermibus ascaridibus dictis.

In quibus etiam lardum &c. convenit.

Ad lumbricos alliciendos commendatur valde saccharum Penidii in forma suppositorii confectum, & in primis quoque glans ex lardo benè loto, item ex caseo recenti conformata in ascaridibus prodest.

In flatibus.

♃. *Pulv. cumin. Carvi ana* ℈j. *Nitr. cum antimon. fixat.* ʒß. Cum s.q. elect. de bacc. laur. & mellis F. Suppositorium in flatibus pellendis.

Accuratum eorundem parandi modum, pluresque formulas qui desiderat, adeat Johann. Schroderi pharmacop. medic. chymic. lib. 2. cap. 83. p.m. 286. & 287. & Vid. Vidium de medicamentis lib. 8. cap. 5. necnon Wecherum antidotarii specialis lib. 2. sect. 44. &c.

In ani dolore sedando.

Circa hæc suppositoria quid observandum.

♃. *Opii crud. Croci optim. Castor. ana* ℈ß. Cum melle cocto, aut cerâ, oleo nymphææ vel violarum F. Suppositorium, appenso filo, ut retrahi possit pro libitu, ad dolorem in ano & circa eundem sedandum. Nota, ex narcoticis præparatas glandes non diu nec ultra semihoram esse in ano relinquendas, nec sæpius immittendas, ac iterandas, ob musculi sphincteris paralyseos metum, ut Morellus lib. 2. sect. 2. de methodo præscribendi formulas cap. 13. p.m. 242. & 243. monet.

Ubique enim, & in omnibus affectibus, hominibusque quia clysteres & suppositoria non conveniunt, breviter demonstrabimus ubinam conveniant, & præscribi possint, vel noceant, & neutiquam præscribi & applicari debeant.

Quibus in humoribus conveniant clysteres.

Quoad humores in intestinis nota, in omnibus humoribus, præsertim quæ per καθαρτικὰ φάρμακα nonnisi summis doloribus, torminibus, anxietatibus, aut non levi cum periculo educi queant, ut Senibus, Pueris, gravidis, & quibus vires languent &c. admodum clysteres conveniunt: inciduntur enim, & præparantur, temperantur viscidi tenaciores, redduntur clysterum beneficio humores fluidiores, sicque sine dolore, facilèque eiiciuntur peccantes humores, qui aliis medicamentis vix temperari & præparari atque educi poterant; viaque citius tutius jucundiusque morbos, quibus decumbentes laborant, curandi paratur.

Variis in morbis enemata injecta quia conveniunt, in quibusdam vero nocent, non incongruum duximus tradere, quibus in morbis conveniant clysmata, vel contra: præcipuos ergo numerabimus.

Mor-

Morbi & sub his comprehensa symptomata, in quibus clysmata prosunt, sunt.

Morbi &c. in quibus enemata prosunt, sunt.

1. Apoplexia: hoc in affectu clysteres admodum conveniunt. teste Aetio lib.3.c.68. Verû nota, multò, imo duplo quidem acriora debere esse clysmata in apoplexiâ, quàm quidem in aliis ventris, vel non soporiferis affectibus, ut Trincavellus lib. 1. consil. 42. statuit: imo tam acria nonnunquam è colocynthide, scammonio &c. parata præscribere necessum est, ut ipsum sanguinem clysmata eliciant, ut docuit Johannes Walæus in sua medendi methodo titulo de clystere p.m. 54. Acria enim ni sint clysmata, nihil omninò efficient; acriora vero si existant, stimulando & irritando intestina excitant, pituitamque viscidam, tenacem, lymphamque crassiorem viscidam &c. incidunt, stagnantesque humores eliciunt, sicque continuâ illâ in intestinis irritatione nonnunquam alvus subducitur, vis sopita excitatur, hæmorrhoides producuntur, sicque stagnanti & immoto quasi sanguini motus conciliatur, & ægri hac methodo à levi apoplexia subinde curantur. Vehementem enim apoplexiam solvere, impossibile quidem dixit Senex aphorism. 42. sect. 2. levem vero non facile; & C. Celsus lib. 2. cap. 8. circa finem, mediocrem vix sanari, vehementem sanari non posse contestatur: quod & Ægineta innuit, dum apoplexiam nequaquam aut rarò curari posse autumat. Curatam tamen apoplexiam videsis in notis nostris & observationibus circa Praxim Pauli Barbette lib. 1. cap. 2. de apoplexia circa finem p. 28. 29. & 30. ut & sequentem casum.

Apoplexia. | Clysteres tam multò acriores, & quare. | Quæ apoplexia curabilis, quæ lethalis.

Ante mensem circiter vocatus fui Noortvicium, ubi Vetulam septuagesimum secundum jam superantem annum offendi, quæ mensæ assidens, dum jusculum quoddam sumeret, subitò corruisse, fæces ac urinas involuntariè reddidisse narrabatur; cum respiratione difficiliori, imo stertore quodam, aphoniâ, ac spumâ ex ore effluente: quam cum accessissem, ad interrogata non respondit, sed quasi torvo vultu adstantes filium, filiasque, & amicos adspexit. Cum jam narrata ita se habere, remque propius vidissem & examinassem, pulsum inveni parvum, verum non debilem, venas valde distentas, adeoque hanc licet Vetulam tot annorum plethorâ laborantem. Amicos rogavi, vena an ipsi subinde fuisset secta? respondebant, per tempus aliquot ter quaterve quotannis fuisse sectam, & si paulò in longius spatium dilata fuisset sectio, cephalalgiâ gravissimâ fuisse afflictam. Quare quoque statim venam necessariò

Vetula 72. annorum levi apoplexia afflicta. | Venæ sectione.

ape-

aperiendam ei esse judicavi. Hac igitur apertâ, cum me intueretur, alterâ manu manum meam dexteram comprimens, ac capite bis terve annuens; sanguinem ad uncias decem detraximus. Obligato quoque brachio, gratias nobis egit pro venę sectione, & voce articulatâ ad omnia intra horam respondit, attamen de summo capitis dolore gravativo conquerens. Quare mox sequentem dedi mixturam, & linimentum sequens nuchæ & temporibus illinendum.

Mixtura cephalica. ℞. *Aq. majoran. nobil. Rorismarin. ana* ℥ijß. *Antiepileptic. Amstelod.* ℥vj. *Tinctur. castor.* ʒjß. *Sal. volat. oleos. gutt.* xxv. *Ol. succin. gutt.* v. *Syr. stœchad.* ℥vj. MS.

De qua singulis horis cochleare unum assumpsit tanto cum levamine, ut intra quatriduum sana & planè restituta ac curata sibi videretur.

Linimento. ℞. *Vnguent. martiat.* ℥ ij. *Ol. castor.* ʒiij. *Rutæ. Rorismar. stillat. ana gutt.* vj. *Sal. volat. oleos.* ℈j. MS. F. Linimentum.

Verum post fæces involuntariè redditas, quia intra triduum alvum non deposuerat, dolor capitis gravativus denuo exacerbuit: quare idem malum ac recidivam metuens, enema pag. 255. descriptum injectum fuit, ex quo bis terve alvum deposuit, cum capitis doloris gravativi maximo levamine. Postea subinde pilulis cephalicis purgantibus, & ultimò nonnisi hoc vino medicato cephalico laxante (instillatis guttulis aliquot singulis dosibus salis volatilis oleosi) usa fuit, & curata;

Pilulis cephalicis purgantibus.

℞. *Rad. valerian. sylvestr. Fraxinell. Pæoniæ. maris ana* ℥ijß. *Folior. origan. Cretic.* M.j. *Rut. Major. nob. Rorismar. ana* M.j. *Senn. sine stip.* ℥iij. *Flor. stœchad. Arab. Lavendul. ana p.* ij. *Summit. hyperic. p.* jß. *Turbith gummos.* ℥ß. *Extremit. cortic. aurantior. Cardamom. min. ana* ʒij. *Aloes optim. Tartar. Rhenan. ana* ʒijß. Concisis atque contusis affund. *Vin. Gallic. pint.* vj. Stent in infusione in loco calido. Dosis unciæ tres quatuorve semel bisve de die, pro ut alvus tardius celeriusve respondebat.

Et vino medicato cephalico curata.

Epilepsia. In paroxysmo. 2. Epilepsia, præcipuè in paroxysmo si fuerint adhibita enemata, ast itidem acriora (modo non adsit quod impediat) aliàs alvus inde vix laxior redderetur, bis, ter, quaterve etsi aliquando fuerint iterata Clysmata. Extra paroxysmum raró in usum revocantur, nisi alvo adstrictiore laborent sæpius, tumque maximè quoque conducunt. Clysterum quoque beneficio & humores acres peccantes temperantur & corriguntur, inciduntur, & eliciuntur: halitus enim & vapores è clysteribus (è volatilibus & aromaticis nempe confectis & præparatis) elati temperant, incidunt, & corrigunt, fæcesque induratas emolliunt & educunt; sicque tanta humorum stagnatio, & per consequens acredo, spiritibus

Extra paroxysmum.

tibus nempe avolantibus, producetur. In paroxysmo clysteres emollientes, carminativi, & purgantes paulò tamen acriores subinde maximè conducunt, præsertim in Infantibus: epilepticis enim & convulsivis motibus ab alvo adstrictâ teste Pet. Pachequo apud Lazarum Riverium in observationibus communicatis p. 305. (ex fæcibus induratis vel flatibus oriundâ) productis & excitatis non rarò tentantur, quibus in casibus admodum conveniunt. Quare sequentem hisce addo observationem.

Infans trium septimanarum dies noctesque multas insomnes, & in his triduum summo cum clamore & ejulatu præ ventris torminibus acerrimis, alvo adstrictiore, traduxit. Unde ortis variis motibus convulsivis, aqua florum tiliæ & fœniculi data, & manna Calabrina pulti immista: Mater etiam semen anisi & carvi aliquandiu usurpavit, unde multos postmodum emisit flatus, & alvum bis deposuit Infans, valdeque motus convulsivi & epileptici fuere diminuti: ast nisi bis terve quotidie puls mannæ admixta esset exhibita, iterum alvus adstricta, ventris tormina, & motus convulsivi imo graviores subsecuti sunt. Vocatus sequens clysma injiciendum præscripsi.

Infans ex dolore ventris & alvo adstrictâ.

Motibus convulsivis afficitur.

Alvo laxiori motus epileptici minores.

Verum adstrictâ, mox majores.

♃. Sem. fœnic. Carvi ana ℥iij. *Fol. malv.* M. ß. *Rut.* M. j. Contusa coq. in s. q. vini & aquæ, in colatur. ℥iiß. dissolv. *Mell. anthosat.* ℥ij. *Elect. diaphœnic.* ℥iij. MS. F. Clyster pro Infante.

Hoc enemate injecto intra semihoram maximam pituitæ viscidæ copiam una cum fæcibus & flatibus bis per alvum excrevit, motusque convulsivi & epileptici multum sunt diminuti, tumque sequentem mixturam cochleatim usurpandam dedi.

Enemate.

♃. Aq. fœnic. ℥iß. *Florum lilior. convall. cum vino destilla.* ℥j. *Margarit. præpar. gran.* xij. *Ol. cort. aurantior. stillat. gutt.* ij. *Spir. salis armon. gutt.* vj. *Syr. rosar. solut. Florum. pæon. ana* ʒvj. MS.

Mixturâ antiepilepticâ.

Hujus mixturæ beneficio omnes fere motus convulsivi evanuere post flatus multos redditos. Pulti, alvo adstricta cum laboraret, præter mannam Calabrinam, sequentem pulverem flatus discutientem, leniterque simul purgantem admiscendum præscripsi,

♃. Fol. senn. s. stip. ℈ß. *Sem. anis.* ℈j. MS. F. Pulvis tenuissimus.

Alvum vero à pulvere pulti admixto cum subinde non deponeret, syrupi de cichorio cum rheo tres drachmas vel semiunciam mane vel vesperi exhiberi jussi, juxta Johannem de la Galega de Serna de morbis Puerorum, qui Infantes ab epilepsia præservari hujus syrupi beneficio, testatur.

Et pulvere purgante, &c. curatus.

Hisce

Hisce exhibitis & usurpatis medicamentis Infans quotidie semel bisve alvum deposuit, sicque à convulsivis & epilepticis motibus, flatibus, alvoque adstrictâ fuit curatus.

Lethargus & reliqui affectus soporosi.

3. Lethargus, omnesque capitis soporosi affectus, ut legimus apud Aetium lib. 3. cap. 168. & Trincavellum lib. 1. consil. 42. ast itidem acriora necessariò, nisi quid vetat, enemata esse debent: hisce enim, cæteris non neglectis, sæpius excitantur, ut videre quoque est supra pag. 158. §. 3. ut & apud Gregor. Horstium problematum medicorum decad. 2. quæstion. 5. de morbis capitis p. mihi 61. pluresque alios, qui acriores clysteres aliquoties adhuc iteratos summo cum successu semper præscripsere.

Capitis affectus chronici.

4. Plerique capitis frigidi ac inveterati affectus, in quibus omnibus optimè convenire enemata dixit Joubertus de cephal. cap 7. & Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 6. cap. 31. de clysteribus p. 191. Nec mirum, observamus enim cephalæa alioque capitis affectu diuturno laborantes, semper doloribus &c. levari, si alvus benè respondeat, alvoque adstrictâ si modo afficiantur, statim iterum exacerbari omnia: meritò ergo præscribuntur & laudantur clysmata in affectibus capitis frigidis & inveteratis. Porro qui capitis affectibus inveteratis afficiuntur, semper fere laborant alvo adstrictâ, & per consequens in iis omnes humores quodammodo stagnant, acrioresque fiunt, vaporesque & halitus adscendentes capitis dolorem &c. augent. Necessarium ergo quammaximè, ut his alvus solvatur, ejusque adstrictio prohibeatur, quod optimè clystere peragetur; clyster enim alvum laxat, laxatamque eandem non vero adstrictam relinquit.

Lippitudo, ophthalmia.

5. Lippitudo, ophthalmia, id est tunicæ adnatæ inflammatio, teste Galeno commentar. in Hippocrat. lib. 6. aphor. 17. & Antonio Musa Brassavolo commentar. in eundem aphorismum, ut & in commentaria Galeni circa hunc aphorismum p. 940. & 941. necnon Renodæo lib. 5. institut. pharmaceut. cap. 5. Hippocrates quoque aphor. 17. sect. 6. dixit, ophthalmiâ laborantem alvi profluvio corripi, bonum: idem quoque legitur Coac. prænot. sect. 2. §. 133. Quæ educere oportet, quò maximè vergunt, cò ducenda per loca convenientia, aph. 21. sect. 1. ophthalmia enim per alvi profluvium quia curatur, meritò clysmata præscribuntur: quare C. Celsus lib. 2. cap. 8. p. m. 69. dixit, omnem dejectionem lippienti prodesse. Nil autem magis ophthalmiâ laborantibus nocet, quàm alvus adstricta; statim enim tunicæ adnatæ inflammatio hac augetur; laxâ vero fluidâque eadem diminuitur lippi-

lippitudo: cujus ecce tibi observationem.

Juvenis viginti sex circiter annos natus, calidioris temperamenti, cum plus solito Baccho indulsisset, indeque calefactus frigidum aera diu subiisset, corporis æstum ut temperaret, die postera ingentem in dextro oculo sensit pruritum: quem postquam digitis perfricuerat, acuto in utroque oculo dolore ardoreque correptus est, ac vesperi ruborem ingentem in oculorum albo conspexit. Noctu modicè ut quieverat, curatos oculos putavit. Ast eosdem ob pruritum mane iterum perfricans, talem in eis dolorem, ardorem, ruboremque concitavit, ut neutiquam lucem tolerare posset, verum clausos oculos continuò tenere cogeretur; nec diu post maxima lachrymarum copia ex oculis effluxit. Quare aquam rosaceam tepidam oculis ipsemet imposuit, unde malum tolerabilius minusque dolorificum fuit redditum. Tertio ab affectus hujus invasione die vocatus sequentem præscripsi clysterem

Juvenis calefactus aegidum fere frigidiorem subiens.

Incidit in oculi pruritum, dolorem &c.

Quare enema fuit injectum.

℞. *Decoct. vulg. pro clystere emoll.* ℥viij. *Elect. diaphœnic.* ℥iß. *Mellis anthosat.* ℨvj. *Sal. gemm.* ℨj. MS. F. Clyster pro Viro.

Quo injecto ter alvum deposuit: victum refrigerantem & humectantem statim commendavi, omnia acria, spirituosa, aromatica, &c. interdixi, quietem & somnum imperavi, & ut oculis clausis ab omni corporis motu simul & sermone juxta C. Celsum abstineret: denique animi pathemata in primis vero iram vitaret, sedulò monui. Hocque facto venam secari, (juxta Galenum lib. de curatione per sanguinis missionem cap. 16. qui testatur, ophthalmias sæpe solâ phlebotomiâ intra unam horam fuisse curatas) sanguinemque ad uncias decem abstrahi jussi; oculisque sequens cataplasma imponendum, singulisque tribus horis renovandum præscripsi.

Et vena fuit secta.

℞. *Pulp. pomi subacidi sub cinerib. assat.* ℥j. *Mic. panis alb. recent.* ℥ij. *Album. ovi diu agitati, & in liquorem conversi* ℨiß. *Croci optimi lævigat.* ℈ij. *Lactis muliebris recenter mulcti q. s.* MS. F. Cataplasma in linteo extendendum, ac moderatè tepidum oculis admovendum; quod admodum dolorem & inflammationem sedavit.

Cataplasma oculis impositum.

Secundo vocationis die mane sequentem haustum purgantem juxta Hippocratem aph. 31. sect. 6. assumpsit.

℞. *Elect. cholagog. Sylv.* ℥ß. *Tartar. vitriolat.* ℈j. *Aq. betonic. q. s.* MS. F. haustus.

Haustum purgantem assumpsit.

Quo assumpto, septies alvum deposuit: in potu quotidie nonnisi spiritum nitri usurpavit. Tertio quartoque vocationis die omnia curata putabat ægrotans: quinto vero omnia pejora. Hujus mutationis causam cum indagarem, nullam reperire potui, præterquam quod post purgationem alvum nondum deposuerat: quare clysterem supradictum statim iterandum judicavi, quo facto bis

 alvum

Clyster quotidie iteratus.

alvum deposuit. Sexto die omnia iterum meliora; quare singulis diebus clysterem injici jussi, atque brevi ab ophthalmia fuit curatus: attamen quinto vocationis die loco cataplasmatis sequens collyrium usurpaverat.

(Tinctura veneris præparatio.) Et collyrio curatus.

♃. *Tinctur. veneris.* (per spiritum salis armoniaci minus acrem æri usto infusum, ac per octiduum leni calore digestum, sicque tinctura cærulea visu jucundissima extract.) ℥ß. *Aq. euphrag. Rosar. ana* ℥iß. *Croc. optimi lævigat.* ℈j. MS. F. Collyrium.

Hoc usurpato & rubedo, & dolor, & pruritus &c. brevi evanuere.

Ventriculus pituitâ &c. obsessus.

6. Ventriculus pituitâ obsessus, crudorumve humorum magnâ illuvie accumulatus, ut testatur Mattheus Martini de affectib. hypochondriacis, qui clysmata talibus in casibus valde commendat. Simile quid confirmatum videsis apud Latinum Hippocratem puta C. Cellum lib. 2. cap. 12. titul. 2. de alvi ductione p. m. 85. qui ait, si in stomachum quædam biliosa concurrunt, vel etiam pituita cò se, humorve aliquis aquæ similis confert, non omittendum enema: & idem quia observavi, casum hisce insercre placuit.

Mulier post ultimum puerperium

Mulier triginta quatuor fere annorum, quinque liberorum mater, admodum pituitosa, ac flatibus graviter afflicta, post ultimum puerperium maximam præcordiorum compressionem, appetitus fere abolitionem, ventrisque tormina observavit, imo circa mediam noctem nonnunquam talem ventriculi dolorem punctorium, ut jam jam morituram se putaret. Alvus semper fere erat suppressa: qua de causa si quid assumeret, brevi alvi fluxus summè dolorificus subsequebatur; quare nucem moschatam cum vino calido cum successu semper usurpavit. Curationis ergo varia aromata & calefacientia medicamenta ipsi fuere præscripta, ast frustraneo eventu; imo multa aromatica medicamenta cum de die usurpasset, tanta flatuum abundantia, præcordiorumq; expansio inde exorta, ut respirare aliquando vix posset ægra. Inter omnia medicamenta, quibus fuit usa, sequens vinum medicatum etsi valde calidum, ut & conditum stomachicum multum profuit.

Varius dolores &c. passa.

Ut & flatus, ac præcordiorum expansiones.

Quare vinum.

♃. *Rad. galang. Zedoar. Calam. aromatic. ana* ʒiij. *Fol. menth. crisp. Majoran. nobil. ana* Mjß. *Senn. s. stip.* ℥ß. *Spic. Nard. Macis ana* ʒjß. *Sem. fœnic. dulc. Extrem. cort. aurant. ana* ʒij. *Rhabarbar. Turbith gummos. ana* ʒiij. Concisa & contusa indantur vitro cantharove lapideo, affundanturque *Vini Gallic. pint.* v. Tumque digerantur per quatriduum. Hujus vini medicati uncias tres pro dosi ter de die assumpsit, instillatis singulis dosibus guttulis duodecim elixir. proprietatis Paracelsi, cujus beneficio quotidie bis alvum deposuit magno cum levamine; appetitus enim paululum rediit, flatusque multos emisit, manente tamen præ-

præcordiorum compressione & quasi cingulo.

Hoc vino medicato per tres circiter septimanas cum usa fuisset, ita ab eo abhorruit, ut nec odorem nec saporem perferre amplius posset: quare aliud medicamentum ventriculi confortandi, & corroborandi gratiâ & quidem in forma conditi petiit; quod sequenti modo præparatum & compositum dedimus.

Et conditū stomachi. cum fuit præscriptū.

℞. *Conserv.menth.crisp. Absinth.Roman.ana* ℥j. *Spec.diagalang. Mesuæ* ʒii. *Rad.enul.campan. Cort.aurantior. Nuc. moschat. condit.ana* ʒjß. *Ol.menth. Macis stillat.ana gutt.* jv. *Syr.menth.q.s.* MS. F.conditum.

De hoc condito mane & vesperi ad nucis moschatæ quantitatem usurpavit: quo usurpato ne semel quidem alvum quia deposuerat, & purgante quia uti nolebat, clysterem sequentem injiciendum præscripsi.

Verum ob alvum adstrictam.

℞. *Decoct.emollient.& carminat.commun.pro clysterib.* ℥viij. *Elect.diaphœnic.*℥iß.*Mell.virgin.* ℥ß. *Salis gemmæ* ʒß. MS. F. Enema.

Clyster fuit injectus.

Hoc enemate injecto, ter alvum deposuit, & maximam pituitæ viscidæ, flatuumque copiam reddidit, præcordiorumque compressionem adeo diminutam ab hoc clystere sensit, ut post biduum idem enema iterandum peteret: quo facto, omnis præcordiorum compressio &c. planè evanuit, & curata postmodum fuit.

Et curata fuit.

7. Singultus à quacunque causa productus, ut legitur apud Petrum Forestum de affectibus stomachi lib. 18. observat. 12. in scholiis, p.m.151. Blandos namque halitus vaporesque ex injectis clysteribus assurgentes acria singultum ut plurimum producentia temperare quodammodo posse, sicque temperatis acribus illis humoribus, singultum necessariò diminui & curari debere, nonnulli putant. Præterea clysteres si pituitosos, viscidos, biliosos, aquosos crudosque humores è ventriculo exturbent & eliciant, ut jam jam ex C.Celso & Mattheo Martini probatum, sequitur enemata humores singultum producentes elicere, sicque singultum curare; sublatâ enim causâ tollitur effectus.

Singultus.

8. Ileos, volvulus, seu miserere mei: (h) hoc in casu clyste-

Ileos.

(h) Iliaca passio, qua inter morbosas intestinorum affectiones nulla fere est gravior, ex eorum inverso motu originem trahit. Sic enim in Ileo intestina afficiuntur, ac in vomitu ventriculus; ut proinde quemadmodum iste in vomitu contenta sua per os expellat, ita illa in affectione Iliaca fæces, quæ per alvum reiici deberent, sursum projiciunt. Hæc vero affectuum similitudo inter intestina & ventriculum id nobis in animum revocat, quod utraque tali fibrarum contextu fuerint extructa, ut ad instar Lumbricorum per omnem suam longitudinem successivè contraherentur: quod tum chyli, cum fæcum descensus gratiâ à natura factum, Anatomici omnes norunt. Ut vero successiva illa in intestinis contractio, quam peristaltici motus vocabulo Galeno placuit insignire, usque ad podicem excurrat, id necessarium est, ut nec intestinorum membranæ ullo obstaculo detineantur, neque interior cavitas materiâ adeo firmâ occupetur,

res ut plurimum convenire ex affectus descriptione, causisque eum producentibus patet. Quare inspiciat studiosus Lector Praxim Barbettianam cum notis & observationibus nostris lib. 4. cap. 7. de ileo satis accuratè ibidem descripto p. 188. 189. & seq.

Dolor scorbuticus.

9. Dolor ventris scorbuticus, ex lacte & pauxillo sacchari &c. nempe si sint confecta enemata præ cæteris conducunt, ut testantur plurimi Practici, qui de hoc affectu unquam scripsere: lac enim humorum acrimoniam obtundendo temperat, simulque laxat. En ea de causa sequentem casum.

Vir post varias aeris injurias &c.

Vir quispiam quadraginta circiter annos natus, valde pituito-

---

tur, ut eorum compressioni obluctetur. Quibus stantibus, quum peristalticus ille motus ulterius progredi non possit, neque intestinorum impetus, qui non secus, ac gravia corpora in descensu per aerem, acceleratur, sisti repente possit; jam necesse est, ut intestina superiora versus contrahantur. Id vero Lumbricorum exemplo luculentius fit, quos si ita medio corpore digito comprimamus, ut hæreant, jucundo sanè spectaculo abeuntes, & redeuntes contractiones spectabimus, posterioremque corporis partem modo extendi, modo corrugari, prout contractio abit & redit, videbimus. Quanto autem cum labore fiat motus hic intestinorum inversus in exordio, omnium maximè declarat exquisitus ac intolerandus ille dolor, qui incipienti præsertim morbo nectitur. Quum enim intestinorum fibræ contrario prorsus motu ducantur, cui instituendo nunquam antea consuevere, statim organica illorum textura evertitur; eorumque interiores situs & corrugationes, quæ ita fuere à natura formatæ, ut descensui fæcum quàm aptissimè respondeant, utque proinde earundem adscensui tamquam crebriores valvulæ obsistant, jam quò motum illum intestinorum sequantur, novam formam nancisci necesse est: quin etiam sanguis cæterique liquores, qui inter intestinorum membranas fluunt ac refluunt, in suis vasis coguntur subsistere, ut idcirco mirum non sit, si toties intestina hoc morbo interemptorum inflammata reperta fuerint. Ex tanto vero læsionum numero, quos ab inverso motu intestina suscipiunt, vehementem dolorem abesse non posse, quis non videt? Verum ei motui obeundo paulatim intestina assuescunt, eorumque situs ita accommodantur, ut fæcum adscensui jam non obluctentur: quo facto alvi excrementa sine ullo fere doloris sensu frequentius per os rejiciuntur. Hæc quum ita sint, palam est ad affectum hunc constituendum cum intestinorum requiri occlusionem, cum eorundem irritationem: quod utrumque sæpius eadem caussa præstat. Etenim aliquando flatus magnâ copiâ collectos, aliquando fæces induratas, modo inflammationes, modo tumores magnos morbum illum peperisse, cadaverum sectiones indicarunt. Plerumque vero intestina extra aliorum ordinem propulsa, ut in Herniis, vel à vicinorum viscerum prominentioribus tumoribus compressa manus ei dederunt. Multoties ileon planè constrictum, velut injecto laqueo strangulatum, reperitur, cujus exemplum præbet Peyerus in tractatu de glandulis intestinorum. Toties vero intestinorum convolutiones, complexiones, & ingressum unius in aliud observarunt Practici, ut illæ in dubium verti haud possint, nisi vel oculorum fallaciam accusemus, vel clarioribus historiæ medicæ Scriptoribus fidem surripiamus. Neque profecto pro illo ingressu oportebit, ut intestina à Mesenterii margine distrahantur, & vasa rupta magnam sanguinis copiam in abdominis cavum fundant, quemadmodum Johannes Verduc in sua Pathologia Chirurgica opinatur; sed satis tantum est, ut mesenterium ipsum ingredientis intestini cursum sequatur. Ejus autem ingressus meminit quoque in suis observatis Job à Meekren in ductu cystico biliario, licet iste hepatis substantiæ quoque adhæreat. Sed de curatione hujus morbi pauca quidem tradi possunt, quum unanimi Medicorum consensu lethalis omnibus audiat. At nihil non tentandum, modo incolumem patientem præstemus. Invenit itaque Ars Medica opiata præsertim & anodyna, ut spirituum impetum consopiamus, & stimulum demulceamus; malvæ jusculum ad duras fæces emolliendas; carminativa pro flatibus expellendis; sectionem abdominis ad intestina in suum locum compellenda; hydrargyri potionem, & plumbeas glandes deglutiendas ad intorta, involuta, vel implexa intestina conformanda. Quid, si nihil his præstemus? An fabrili folle flatum in ventrem immittamus, ut factum ab Hippocrate traditur? An Barbette ratio amplectenda, qui dissectionem musculorum abdominis, & peritonæi suadet, ut manibus intestinum à cavitate alterius extrahamus? Sed memoranda quoque est Sydenhamii curandi ratio per salem absinthii cum succo limonum, & viventem catulum nudo ventri procumbentem, qua certè nulla alia securior, si votis responderet. Caveant vero Medici à quocunque purgantium genere, nisi vomitiones provocare velint; atque etiam à clysmatibus, quum à crassis intestinis, aut ipso podice motus eorum inversus incipiat.

tosus ex variis multisque aeris injuriis, quas diu perpessus fuerat, maximam totius corporis gravitatem, doloremque gravissimum, & motus impotentiam contraxerat, ita ut se movere aut pedibus incedere, aut per cubiculum meare propemodum nequiret; de appetitu prostrato, præcordiorumque dolore compressivo & sæpe distendente, & in primis ventris dolore contorquente nonnunquam vero corrodente imo perterebrante intolerabili maximè conquerens; alvo insuper semper fere adstrictâ, & post cibi assumptionem nauseâ, item gingivarum erosione, dentiumque vacillatione atque nigredine, respiratione difficili, teterrimoque oris fœtore laborans. Vocatus pulsum inæqualem & debilem, urinamque semper fere nigram crassam multo cum sedimento, vel intensè rubram nullo cum sedimento observavi. Nigram sedimento refertam urinam multam quoties reddidisset, semper symptomata erant diminuta: intensè vero rubram claram cum excrevisset, graviora omnia symptomata inveni. Graviter huic scorbuto afflicto omnia austera, salsa, fumo indurata, cruda, &c. interdixi, ac sequentem mixturam antiscorbuticam præscripsi.

Incidit in scorbutum variis symptomatibus affligentem

Urinâ nigrâ crassâ reddita symptomata erant mitiora.

Urinâ vero clarâ, è contra.

Austeris salsis &c. interdictis.

℞. *Aq. menth. Fœnicul. ana* ℥ij. *Cochlear.* ℥jß. *Spirit. antiscorbut. sequent.* ℥j. *Salis armoniac. gutt.* xx. *Ol. macis stillat. Baccar. junip. ana gutt.* iv. *Tinctur. croci* ʒj. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syr. cochlear.* ℥j. MS.

Mixturam antiscorbuticam usurpavit.

De hac mixtura cochlearia duo sexies septiesve de die assumpsit, unde nonnisi urinam nigram crassam majori copia excrevit. De ventris dolore quia ita conquerebatur, nec tolerare eundem amplius poterat, sequens clysma præscripsi.

Ob ventris dolorem.

℞. *Rad. alth. Malv. ana* ℥ß. *Fol. cochlear. Flor. chamomill. Sambuc. ana* M. j. *Papav. errat.* M. ß. *Bacc. laur. Junip. ana* ʒiij. *Sem. cumin. Carui ana* ʒij. Concisa & contusa coq. in seri lactis q. s. vasis quàm optimè clausis, in. colatur. ℥viij. dissolv. *Ol. cochlear.* ℥ß. *Elect. lenitiv.* ℥j. *Vitell. ovor. no.* j. MS. F. Clyster.

Enema antiscorbuticum fuit injectum.

Hoc clysmate injecto, bis alvum cum multis flatibus deposuit non exiguo cum levamine: dolorem enim præcordiorum compressivum & distendentem, ventrisque dolorem contorquentem corrodentem & perterebrantem jam tolerare poterat hic miserè afflictus: quare eundem clysterem post biduum iterandum jussi. Interim in mixturæ supradictæ usurpatione continuavit æger, ast majori cum successu, quàm quidem antea.

Summo cũ symptomatum levamine.

Octavo, ni fallor, vocationis die mane eum visitans, multis petechiis per totum corpus dispersis summo pariter pruritu ipsum afflictum inveni: quare sequentem haustulum antiscorbuticum diaphoreticum dedi.

Octavo die petechiis ac pruritu afflictus.

℞. Aq.

Hauſtum diaphoreticum &c. aſſumpſit.

℞. *Aq. card. bened.* ℥iſs. *Cochlear.* ℥ß. *Theriac. ſimplic. Spir. antiſcorbut. ana* ʒijß. *Nitri dulc.* ℈ß. *Croc. optim. gr.* vj. *Syrup. papav. errat.* ʒiij. MS. F. hauſtus.

Summo cũ effectu.

Quo aſſumpto, leviter tegumentis tectus blandè admodum ſudavit, tali cum ſucceſſu, ut omnes petechiæ una cum pruritu diſpellerentur. His autem diſpulſis, teterrimus oris ventriculique fœtor exortus fuit; quare ſequens conditum præſcripſi.

Ob oris fœtorem condito ſtomachico uſus.

℞. *Cinnam. morſu elect. Rad. ireos Florentin. ana* ʒiij. *Nuc. moſchat. Cort. aurantior. condit. ana* ℥ß. *Lap. prunell.* ʒj. *Conſerv. menth. criſp.* ʒij. *Ol. caryophyll. ſtill. gutt.* vj. MS. F. Conditum.

Fœtor decrevit, & appetitus rediit.

De quo ter de die aſſumpſit ad nucis moſchatæ magnitudinem, non neglectâ interim ſupradictâ mixturâ: hujus conditi uſurpatione in dies decrevit ille fœtor, & appetitus rediit.

Circa tertiam ſeptimanam omnia ſymptomata jam mitiora apparuere, & per cubiculum meare incœpit æger, manente tamen ventris dolore nunc corrodente, nunc perterebrante: quare clyſma ſequenti modo mutatum iterum præſcripſi.

Ob ventris dolorem corrodentẽ &c.

℞. *Fol. malv. Cochlear. ana* M. iß. *Hyoſciam* M. ß. *Flor. chamomill. Roman. Papav. err. ana p.* iij. *Bacc. laur. Sem. Carui ana* ʒiij. Contuſa & conciſa coq. in ſ. q. lactis Bubuli recentis vaſis quàm optimè clauſis, in colatur. ℥viij. diſſolv. *Sacchar.* ℥ß. *Ol. cochlear.* ʒvj. *Vitell. ovor. no.* ij. MS. F. Clyſma.

Clyſma antiſcorbuticum denuo fuit injectum.

Hoc enemate injecto, diuque retento, multos flatus reddidit, tamque acrem humorem pituitoſum excrevit, ut dolorem intolerabilem circa anum inde ſentiret; qui tamen non longè poſt cum omni ventris dolore ſolo lacte tepido, in quo vitellus ovi erat diſſolutus, ſublatus eſt, nec rediit. De gingivarum fœtore & laxitate, & dentibus vacillantibus & nigricantibus quia continuò conquerebatur, ſequens dedi.

Et ob gingivarum laxitatem, fœtorem &c.

℞. *Rad. ireos Florentin. pulv.* ʒij. *Alumin. uſti* ʒß. *Mell. roſar.* ℥j. *Aq. theriacal. ſimpl.* ʒvj. *Spir. ſalis dulc.* ℈j. *Cochlear.* ʒj. MS.

Mixtum quoddam uſurpavit.

Poſt oris collutionem ſæpius gingivas hocce ſummo cum ſucceſſu inunxit; tandemque nempe circa quintam ſeptimanam curatus fuit miſerè hic afflictus.

Curatus fuit.

Spiritus anti-ſcorbuticus ſupracitatus & præſcriptus.

Spiritus antiſcorbutici deſcriptio.

℞. *Rad. angelic.* ʒij. *Polypod. quercin. Filic. Raphan. ſylveſtr. ana*

ana ℥iß. *Fol. cochlear.* M. iiij. *Nasturt. hortens. Beccabung. ana* M. ij. *Menth. crisp. Rutæ Salviæ ana* M. iß. *Sem. anis. Fœnic. dulc. ana* ʒvj. *Cinnam. acut. Zinzib. alb. Extrem. cort. citri ana* ℥j. Concisis atque contusis affund. *Vin. Gallic. stop.* ij. *Spirit. vin. stop.* j. Et leni calore ex arena, vel mariæ balneo abstrahatur spiritus, magnæ adversus scorbutum efficaciæ.

10. Ventris tormina ejusque dolores, vel colici, vel similes, teste D. Hoffmanno apud Scholzium consil. 173. qui in colica nullum medicamentum magis idoneum esse, quàm clysteres emollientes, & si viscida materia adsit, etiam incidentes & abstergentes quondam docuit loco citato, quod contestatur D. Crato itidem apud Scholzium consil. 169. imo Solenander sect. 3. consil. 28. in clystere promptum, tutumque remedium, & præsens juvamen adversus colicos dolores existere putat & probat. Hisce in ventris torminibus ejusque doloribus leniendis & curandis accuratè notandum & observandum, quænam sit doloris causa, an humor acris, an flatus, an vermes, an intestinorum inflammatio, an aliquid aliud; quibus cognitis facilior & certior erit curatio: ast neglectis & incognitis, nulla aliquando sequitur vel curatio aut symptomatum mitigatio. Quare nonnulli Medici hic clysteres damnant, & aliâ methodo symptomata mitigare, atque ægros doloribus afflictos curare student; qui hac ratione tum aut non, aut casu atque fortuitò tantum curantur: nimirum clysteres in talibus similibusque affectibus rejiciunt, quia optatum finem inde non fuere adepti; non autem clysterum maleficio incurati manserunt ægrotantes, ast Medicorum ignorantiâ, qui causâ dolorum non satis accuratè inquisitâ, non medicamenta causæ dolores excitanti contraria, sed aliâ qualitate prædita præscribunt. Sequentem igitur historiam hisce inserere libet.

Ventris tormina ac dolores.

Eorum causa accuratè examinandæ.

Mulier quædam triginta annos jam nata, insigniter pituitosa, post multos fructus horarios avidè assumptos & devoratos in ventriculi frigiditatem maximam, menstruorum suppressionem, ventrisque tormina graviter affligentia, ac postea dolorem circa umbilicum jam rodentem, jam perterebrantem, alvumque valde adstrictam, capitis dolorem gravativum, præcordiorum anxietatem, ac voracitatem nonnunquam insatiabilem contraxit. Curationis ergo varia assumpsit à variis Medicis medicamenta aromatica, flatus discutientia, dolorem obtundentia, humorumque acrimoniam temperantia, purgantia, menses provocantia, ac enemata emollientia, carminativa &c. quorum omnium beneficio ventriculi frigiditas curata fuit, capitis dolor gravativus evanuit, & menstruorum fluxus tandem rediit, manente præcordiorum anxietate,

Mulier post fructus horarios avidè assumptos.

In ventriculi frigiditatem, menstrua suppressa &c. incidit.

Quare varia assumpsit medicamenta.

& vo-

Manente ventris dolore rodente &c. & voracitate insatiabili, ac in primis dolore ventris rodente & perterebrante. Doloris vehementiâ coacta alium insuper Medicum accersivit, qui omnia symptomata ac ægrotantis querelas perpendens, humorem acidum ac vermes latitare ex dictis symptomatibus colligens, primò sequentem pulverem dedit.

Quare pulverem acidum infringentem. ℞. *Ocul. cancr. Corn. cerv. philosophic. præparat. ana* ℈j. *Nuc. moschat. Sal. armoniac. ana* ℈ß. *Croc. optim. gr.* viij. MS. F. Pulvis pro duabus dosibus.

Hujus pulveris unam dosim assumpsit mane cum jusculo calido, & vesperi alteram dosim eodem modo: quo pulvere per quatuor dies usurpato, & voracitas & præcordiorum anxietas parum sunt diminutæ. Tumque secundò hoc pulvere usa est.

Ut & pulverem contra vermes. ℞. *Corn. cerv. philosophic. præparat.* ʒj. *Sem. zedoar.* ʒiß. *Nuc. moschat. Corallin. ana* ℈j. MS. F. Pulvis tenuissimus in sex doses dividendus.

De hoc pulvere mane & vesperi dosim cum vino absinth. assumpsit. Tertiò sequentem bolum mane assumendum.

Necnon bolum assumpsit. ℞. *Elect. hier. diacolocynth.* ʒij. *Sem. zedoar. subtilissimè pulv. Corallin. ana gr.* xv. *Diagrid. gr.* v. *Ol. cort. aurant. still. gutt.* ij. MS. F. bolus.

Et enema ex lacte &c. fuit injectum. Quartò clysterem sequentem injiciendum præscripsit Medicus.

℞. *Lact. Bubul. recentis* ℥viij. *Sacchari* ℥ij. MS. pro Clystere.

Quibus omnibus assumptis, & hoc injecto clystere, ter quaterve alvum deposuit, una cum magna lumbricorum copia, ac postmodum voracitate, & dolore rodente & perterebrante fuit libera & curata. Ac magnam lumbricorum copiam excrevit, & curata fuit.

11. Dolor colicus vel à flatibus, vel à pituita viscida, vitreave, ut Galenus lib. 2. de locis affectis cap. 2. p. m. 732. narrat, dolorem colicum acerbissimum se ipsum patientem, pituitam vitream excrevisse: vel à biliosis & acribus humoribus, vel etiam ab austeris melancholicis humoribus, vel ab acidis, vel à fæcibus induratis, vel ab intestinorum inflammatione, distendendo ac quasi divellendo, vel mordendo, erodendo ac irritando, vel etiam contorquendo, pungendo ac vellicando &c. excitatus ac productus: quibus omnibus in casibus, imo in omni fere dolore à quacunque causa exorto, & in imo ventre existente juxta Cornelium Celsum lib. 2. cap. 12. titul. 2. de alvi ductione p. m. 85. clysteres optimè audiunt. Si enim à flatibus exoriatur dolor colicus, clysterum beneficio quàm optimè educuntur: ast nota in minori quantitate tum clysmata esse præscribenda, nec medicamenta solutiva ex manna &c. confecta admiscenda. Si autem à pituita viscida vitreave sit productus dolor, itidem enemata conveniunt: horum enim

Dolor colicus ex varia causa oriundus.

Qualia enemata in singulis conveniunt.

enim beneficio & pituita viscida vitreaque inciditur & temperatur, sicque incisa, soluta, & temperata blandè non rarò expellitur. Si vero à biliosis acribus humoribus contumax dolor fit excitatus, optimè clysteribus emollientibus & acrimoniam temperantibus curatur. Ast si ab austeris acidisque humoribus sit factus contorquens & pungens ille dolor, enemata in primis conducunt, quia purgantium medicamentorum per os assumptorum beneficio austeri acidique humores nonnisi summis ventris eum torminibus, anxietatibus, doloribusque punctoriis educi possunt. Ast halitus vaporesque blandi oleosive ex clysteribus talibus in doloribus præscriptis elati austeros illos acidosque humores dolores illos excitantes temperant, corriguntque, sicque dolores tollunt. A fæcibus induratis verum si generatus colicus dolor, clysteres emollientes facilè subinde eundem tollunt, alvumque solutam post se relinquunt, sicque novam colici doloris productionem prohibent. Si ab inflammatione intestinorum sit exortus ille dolor, tum dolor est longè acutior, febris & quidem continua adest, de siti conqueruntur ægrotantes: hoc in casu clysteres quoque benè audiunt, sed absint olea, acria purgantia, ut & medicamenta valde spirituosa calida, ac oleosa, quippe statim tum dolores valde exacerbescerent. Verum venæ sectio in pede mox levamen adfert, ac in momento quasi dolor minuitur imo tollitur, omnibus medicamentis antea frustra etsi adhibitis, quod quia sæpius vidi, plurium loco unicum mox casum narrabo. Optimè notandum semperque observandum, alvum solutam esse servandam post colicos dolores à quacunque causa productos & curatos, clystere vel alio solutivo medicamento, aliàs facilè recidivam patiuntur curati ægrotantes.

Quando venæ sectio simul conducat.

Hac occasione non potui non narrare historiam de muliere prægnante dolore colico acerbissimo ac diuturno afflicta, post varia imo optimæ notæ medicamenta interna externave frustra adhibita, ostreis crudis intra tres quatuorve horas curatâ.

Colicus dolor diuturnus ostreis curatus.

Mulier viginti quatuor annos nata, pituitosa, alvo adstrictiori, sex circiter mensibus jam prægnans, tempore autumnali, quotidie mala persica plus avidè cum devorasset, primò de præcordiorum distensione quadam, dein flatibus, ac doloribus ventris contorquentibus conquesta est: quare cochleare spiritus anisati assumpsit, multosque ructus ac flatus cum levamine reddidit. Verum alvum intra quatriduum quia non exoneraverat, vesperi cubitum itura duo cochlearia de elixire salutis superius memorato & p. 133. descripto usurpavit: circa mediam noctem dolor colicus acerbissimus eam corripuit. Quare Medicus accersitus, mox cly-

Mulier prægnans post mala persica avidè devorata.

In dolorem colicum acerbissimũ &c. incidit.

fterem fequentem flatus difcutientem &c. præfcripfit.

Quare enema.

♃. *Decoct. emoll. & carmin:* ℥viij. *Elect. diacathol. De bacc. laur. ana* ℥j. *Balfam: fulphur: anifat.* ℈j. *Sal. volatil. oleof. gutt.* xxx. MS. F. Clyfter pro Fœmina.

Cujus beneficio bis alvum dejecit, & multos flatus reddidit, verum abfque ullo levamine : interim fingulis horis cochleare unum vel alterum ufurpavit de hac mixtura carminativa anodyna.

Et mixtura carminativa anodyna

♃. *Aq. cort. aurantior. Fœnicul. ana* ℥ijß. *Theriacal. fimplic.* ℥ij. *Spirit. carminat. Sylv. Anticolic. mox defcribend. ana* ℥ß. *Ol. cardamom. ftillat. gutt.* iv. *Laud. opiat. gran.* ij. *Syrup. diacod.* ℥j. MS.

Qua affumptâ, levamen per horas aliquot obfervavit, aft mox dolores adaucti funt : quare enema p. 254. defcriptum denuo injectum fuit, verum eodem effectu : externè hoc linimento ventrem bis quotidie inunxit.

Ut & linimentum externum fruftra adhibitum.

♃. *Unguent. martiat.* ℥ß. *Ol. chamomill. Anethin. Laurin. ana* ʒvj. *Nuc. mofchat. expreff.* ʒij. *Papav. expreff.* ℥j. MS. pro linimento.

Quo facto, femper magnum levamen obfervavit, imo majus quàm à præcedentibus aliis medicamentis, relictâ per diem unum vel alterum hac inunctione, dolores majores fenfit. Sicque per quinque vel fex feptimanas doloribus colicis vexata fuit hæc prægnans : non tantùm his, fed & pluribus temperatis imo nonnihil refrigerantibus fimulque anodynis fruftra tentatis & adhibitis remediis, nonnifi in inunctione continuavit relictis cæteris omnibus. Cafu de oftreis audiens, eaque fummè appetens, Marito indicavit, qui fummam illam appetentiam obfervans, mox Ancillam mifit. Oftrea allata cruda pipere contufo benè condita & infperfa plurima Uxori comedenda præbuit ; unde hæc fequente nocte placidè dormivit, mane alvum fponte ter quaterve exoneravit, nec amplius de dolore colico conquefta fuit, imo curata manfit.

Tandem oftreis crudis curata fuit.

Juvenis Baccho indulgens calidiora & fpirituofa afsumens.

Juvenis viginti quatuor annos natus, biliofus, Baccho plus folito indulgens, magnâ farciminis Bolonienfis copiâ devoratâ, cubitum iturus cum naufeabundus effet, cochleare unum fpiritus vini Rhenani affumpfit, unde naufea brevi fuit fublata. Verum feptimâ matutinâ de dolore capitis & inteftinorum acutiffimo, & quafi punctorio, fiti intolerabili, febrique conquerebatur : quare Medicum accerfivit, qui mox hoc enema præfcripfit, & fequentem mixturam.

In dolorem acutiffimum incidit.

Verùm enemate.

♃. *Decoct. emoll. & carmin.* ℥viij. *Elect. lenitiv.* ℥ij. *Ol. chamomill.* ℥j. MS. F. Clyfter pro Viro.

Quo injecto, dolor adaugefcere cœpit. quare cochleare fingulis

lis horæ quadrantibus ex jussu Medici usurpavit de hac mixtura.

Mixturâ anticolicâ anodynâ.

♃. *Aq. fœnic.* ℥ij. *Betonic. Cortic. aurantior. ana* ℥j. *Spirit. carminat. Sylv.* ʒß. *Nitri. dulc. gutt.* xvj. *Antim. diaphor.* ℈j. *Laud. opiat. gran.* ij. *Ol. cortic. aurantior. still. gutt.* iv. *Syrup. diacod.* ℥j. MS.

Cujus maleficio dolor valde fuit exacerbatus: quare clysma parum & sequenti modo mutatum iteratum fuit.

Necnon clysmare anodyno frustra adhibito.

♃. *Decoct. emollient. vulgar* ℥viij. *Electuar. lenitiv.* ℥j. *Ol. verbasc.* ʒvj. *Theriac. Andromach.* ʒjß. MS. F. Clysma pro Viro.

Cujus beneficio semel alvum deposuit, & dolor paulò tolerabilior. Verum post horam unam vel alteram, dolore quammaximè adaugescente, me quoque vocarunt, dictaque cum intellexissem, ac medicamenta vidissem, intestinorum quandam inflammationem adesse suspicabar: ac ea de causa venæ sectionem in pede summè necessariam judicabam, nec contraindicans adesse demonstrabam, imo me sæpius à venæ sectione tali in casu summum habuisse levamen asseverabam. Quo audito, cum annueret alter Medicus, vena statim in pede dextro fuit secta, ac eodem ipso momento summum se observare levamen ægrotans retulit. Varias noctes insomnes quia traduxerat, sequentem dedimus emulsionem.

Venæ sectione.

Emulsione.

♃. *Hord. mundat. ad crepat. coct.* ʒvj. *Semin.* 4. *frigid. maj. ana* ʒß. *Lini Papav. alb. ana* ʒiij. F. cum f. q. aq. lactuc. Emuls. ad ℥xiiij. add. *Julap. rosat. Syrup. papav. alb. ana* ʒvj. MS. pro Emulsione.

Qua assumptâ, quietè illâ nocte dormivit, & vix de dolore mane conquestus est: alvum ante quia non reddebat, sequens clysma præscripsimus.

Ac enemate emolliente temperato &c. curatus.

♃. *Rad. alth. Malv. ana* ʒß. *Fol. malv. Bismalv. Violar. ana* M. j. *Flor. sambuc. p.* ij. Coq. in f. q. aq. hord. in colatur. ℥xiij. dissolv. *Lap. prunell.* ʒiß. MS. F. Enema pro Viro.

Hujus beneficio bis alvum deposuit, nec de dolore amplius, verum de siti adhucdum conquestus est: quare nonnisi spiritum nitri dulcem sequenti modo paratum ad guttulas viginti ex cerevisia tenui dulci, necnon subinde lapidem prunellæ dedimus, ac vesperi emulsionem per quatriduum continuavit æger, referens summum post venam sectam observasse se levamen ab emulsione.

♃. *Spirit. nitri vulgari modo parat.* ℥j. *Semin. carui* ʒj. *Extrem. cortic. pomor. zinenf.* ʒiij. *Spirit. vini rectificat.* ℥iij. Mixta f. a. ex retorta destillentur fere ad siccitatem, ac cohobentur.

Et ne recidivam pateretur, alvus clystere laxior servata est.

Ne tamen recidivam pateretur, quotidie ultimum clysma fuit injectum, simul ac alvus non respondebat, ac brevi fuit curatus.

Colica biliosa plerumque in paralysim degenerat.

Datur & alia colici doloris species, colica biliosa (1) vulgò dicta, in qua clysteres conveniunt, quæ ut plurimum in paralysim degenerat: quo in affectu dolor crudelissimus & atrocissimus colicum imitatus exoritur, qui aliquando clysteribus ast raro curatur: clysteres tamen sæpius iterati ab omnibus hactenus notis Practicis unanimiter in primis laudantur. Aliquando vero neque clysteribus, neque fomentis, neque aliis remediis ille dolor cedit, sed ad plures menses plerumque perseverat, vigilias ab continuum dolorem inducit, appetitum &c. tollit; unde corpus ut plurimum valde contabescit, febrisque jam remittens continua, jam intermittens ipsos invadit, tandemque, sponte sæpius doloribus remittentibus, paralysis partes superiores magis quàm inferiores occupans sequitur, imo convulsiones epilepticæ & brevi mors producitur, tibiæ cruraque sæpissime dolent, rarius resolvuntur omnino.

442. Hoc in casu in primis & præ omnibus præstat tinctura radicis Jensing, vel Nisi, de qua in sequentibus prolixius.

Colico-nephriticus.

Datur & dolor colicus una cum nephritico dolore ex calculo arenulisque exorto conjunctus, & tamen nonnisi colicus dolor videtur, quo in casu clysmata quammaximè conducunt: horum enim beneficio & humores acres, flatus, & fæces induratæ &c. colici doloris causæ temperantur, educuntur, & emolliuntur, viæque laxantur, ac lubricæ redduntur, sicque calculi arenulæque mi-

(1) Nomen istud Colicæ biliosæ invaluit olim apud veteres Medicos, ut ait Ettmullerus, tuncque primùm prodiit, quum viridem humorem vel per alvum effluere, vel per os rejici conspexerint. Verum, quam hic describit clarissimus Auctor sub Colicæ biliosæ nomine, nemini non notum, tantum ab illa distare, quantum convulsive ab humorali. Duplex etenim Colici doloris species, altera quæ ab acrioribus contentis in intestinis oritur; altera vero, quæ sine intestinorum culpa, sed nervorum potius mesenterio vel proximis partibus insidentium excitatur. In illa describenda nihil fere à rei veritate abludit Sylvius, nosque eam humoralem appellabimus. Verum alteram detexit Willisius, sive potius ante eum Carolus Piso, qui Colicum dolorem sine ullo contentorum in intestinis vitio plerumque excitari demonstrarunt: atque hæc illa est Colicæ species, quæ convulsiva audiri in Scholis Medicis cœpit. Licet autem viridis quoque humor hic rejici soleat, id tamen fit, quia bilis etiam receptacula spasmo corripiuntur, & contentum humorem in cavitatem intestinorum projiciunt. Tantum vero abest, ut pro hujus Colicæ causa serosam colluviem in cerebro eggestam cum Pisone, vel quædam succi nervei recrementa per nervos decidua cum Willisio designemus; ut potius putemus, acrem materiam, quæ aliunde, quàm per nervos, mesenterio advenit eos nervorum plexus exstimulare, qui ad intestina propagines suas transmittunt. Quod planè calculi exemplo in renibus confirmatur, à quo toties pertinax Colica absque cerebri, vel succi nervei culpa excitatur. Neque illud favet citato Willisio, quod Colicem istam sæpissime Convulsiones epilepticæ, vel Paralyses excipiant, & corpus patientis ita tandem contabescat, ut sceleti instar videatur. Nam ut prætercam, hæc non semper à succi nervei vitio fluere, quis non videt ex morbi laboribus, pertinacia, ac diuturnitate labem non levem humoribus imprimi, debitem glandularum tum cerebri, cum naturelium viscerum texturam everti, atque nonnullos etiam nervos aliorum, cum quibus implicantur, isqueo veluti strangulatos sensim ita occludi, ut per eos volretiua via spiritibus non pateat? In quacunque autem Colicæ specie curanda, in id præserrim oportet incumbamus, ut spirituum impetum consopiamus, & intestinorum spasmos deliniamus: quod utrumque ab opiatis, & oleo amygdalarum dulcium tum seorsim, cum simul exhibitis semper obtinuimus. A catharticis vero semper abstinuimus, atq; dumtaxar illa in alvum injicere, sicque humoris molesti excretionem provocare maluimus, quod optimo semper eventu nobis obtigit.

minori cum difficultate, & facilius per ureteres vesicamque excernuntur. Auctoritatis loco duabus observationibus hæc ultima probabo.

Mulier quadraginta annos nata, melancholica, post quartanam diu affligentem incidit in gravissimam dysenteriam animi deliquio & summis ventris doloribus conjunctam: adversus quam dysenteriam varia usurpavit remedia optimo semper cum successu, ast statim recidivam iterum fuit passa. Ultimò sequentem mixturam, conditum, & clysterem sæpius iteratum præscripsimus, & à doloribus, animi deliquio, & dysenteria fuit liberata. Mulier post diuturnam quartanam. Dysenteriâ afficitur.

℞. *Aq. fœnic. Extremit. cort. aurantior. cum vino destill. ana* ℥ij. *Cinnam.* ℥j. *Confect. hyacinth.* ʒij. *Corall. rub. præparat.* ʒß. *Laud. opiat. gr.* iij. *Ol. macis stillat. gutt.* iij. *Syr. myrtin.* ℥j. MS. de hac mixtura singulis horis cochlear unum assumpsit. Sed mixturâ.

℞. *Elect. antidysenter. nostr. p.* 126. *descript.* ʒvj. *Diascord. Fracastorii* ʒiij. *Conserv. rosar. rubr.* ℥j. *Croc. martis adstring. Nuc. moschat. ana* ʒj. *Ol. cinnam. Macis still. ana gutt.* iij. *Syr. myrtin. q. s.* MS. F. Conditum: de hoc condito usurpavit ter de die mane & circa meridiem & vespertino tempore ad nucis moschatæ fere magnitudinem. Condito.

℞. *Rad. tormentill.* ℥ß. *Flor. rosar. rub. Papav. errat. ana* M. ij. Coq. in s. q. lactis Bubuli recentis, in colatur. ℥viij. dissolv. *Terebinth. Venet. in duobus ovorum vitellis dissolut.* ʒv. *Mell. rosat.* ℥j. MS. F. Clysma. Ac clystere curatur.

Post annum circiter à curata dysenteria urinam instar aquæ limpidæ per mensem fere excrevit: hoc tamen flocci faciens, subitò ex somno præ dolore ventris ingenti excitata. Accersitus nauseabundam summo cum ventris supra umbilicum dolore distendente afflictam, & maximè circa regionem lumbarem querentem inveni: alvum quia intra triduum non dejecerat, statim sequentem clysterem præscripsi. Post annum dolore nephritico afflicta.

℞. *Decoct. emollient. & carminat. commun. pro clyster.* ℥vij. *Ol. amygd. dulc. Chamomill. ana* ℥iß. *Sacchar.* ℥j. MS. F. Clyster pro Fœmina. Enemate.

Quo injecto, parum dolores fuere sedati, ac post horam circiter semel alvum una cum paucis flatibus deposuit: moxque de sequenti mixtura singulis horis duo cochlearia assumpsit.

℞. *Aq. extrem. cortic. aurant. cum vino destill. Fœnic. ana* ℥ij. *Spir. anticolic. sequent.* ʒß. *Nitri dulc. aromat. p.* 275. *descript.* ʒß. *Laud. opiat. gr.* ij. *Ol. bacc. junip. gutt.* vj. *Syr. papav. errat.* ℥j. MS. Mixturâ antinephritico-colicâ.

Mane rediens omnia symptomata parum diminuta, urinamque

que cum arenulis parvis quibusdam excretam inveni; magisque de dolore paulò infra regionem lumbarem, quàm quidem de ventris dolore distendente jam conquerebatur: quare clysma in calculo p. 254. descriptum hoc modo mutatum statim injiciendum præscripsi.

Ac clysmate.

℞. *Fol. malv. Petrosel. Flor. chamomill. Roman. ana* M. iß. *Sem. lini Fœnu græc. ana* ℥ß. *Cumin.* ʒij. Contusa & concisa coq. in s. q. aq. commun. & vini, in colatur. ℥vij. dissolv. *Ol. amygd. dulc. Amarar. ana* ℥j. *Chamomill. Sacchar. ana* ℥ß. MS. F. Clyster pro Muliere.

Hoc clystere injecto, & per duas circiter horas retento, maximam flatuum copiam, & varias arenulas excrevit: quare circa meridiem sequentem haustum dedi.

Ut & haustu oleoso &c.

℞. *Ol. amygdalar. dulc. recens expreß. Pulp. caß. fistul. recenter extract. Syr. alth. Fernelii ana* ʒvj. *Aq. fœnic.* ℥j. MS. F. Haustus.

Duos reddidit calculos.

Post tres circiter ab assumptione hujus haustus horas ultimum enema iterandum statimque tum injiciendum jussi; quo facto & varios iterum flatus una cum duobus glabris teretibusque calculis nuci avellanæ non crassitie ast longitudine respondentibus excrevit: ac ultimò nonnisi mixturam ultimam bis tantum usurpavit, & curata fuit.

Et curata fuit.

Spiritus anticolicus supra præscriptus.

Spiritus anticolici descriptio & præparatio.

℞. *Rad. Angel.* ʒvj. *Galang. Zedoar. ana* ℥ß. *Fol. basilic. Majoran. nobil. ana* Mj. *Salv. Rut. hortens. ana* M. ß. *Summit. fœnic. Flor. lavendul. Chamomill. Roman. ana* M. ij. *Bacc. laur. Flaved. cort. aurantior. ana* ℥ij. *Sem. anis. Carvi Fœnicul. ana* ℥j. *Levistic. Macis ana* ʒvj. *Nuc. moschat. Caryophyllor. ana* ʒij. Concisis atque contusis affund. *Vin. Hispanic. stop.* ij. *Spir. vin. optim. stop.* iß. Digerantur per quatriduum in balneo Maris s. Mariæ, tumque spiritus leni calore abstractus reaffund. magmati, & iterum per triduum digeratur, tumque per Mariæ balneum spiritus ad pintas sex vel septem abstrahatur: residuo affund. vini & aquæ communis ana s. q. digeratur iterum & abstrahatur tandiu, quandiu aromaticum saporem retineat; quæ aqua flatus egregiè discutit.

Vir varios subinde calculos &c. per urinam reddens.

Vir quispiam quinquagesimum jam agens annum, biliosus, dulcibus maximè deditus, multas subinde arenulas calculosque exiguos cum urina excrevit. Evenit, ut post insolitos majores labores

res incalesceret, moxque aera cum subiisset, magnum frigus membra corriperet, quod tamen flocci pendens, ab aere non abstinuit; unde brevi gravissimo ventris dolore rodente & circa regionem lumbarem perterebrante quasi dolore fuit afflictus una cum vomitu biliosorum & pituitosorum humorum (quod optimè notandum suadet Paulus Barbette in sua Praxi lib. 4. cap. 8. §. 5. p. 201. est enim malè constituti ventriculi signum, nausea vero & inanes evomendi conatus benè constitutum ventriculum denotant.) Vocatus statim nonnisi clysterem penultimum ex decocto emolliente & carminativo &c. compositum, ob dolorem continuò exacerbescentem, quàm citissimè injiciendum præscripsi, ac mox sequentem mixturam dedi, de qua singulis horis duo cochlearia assumpsit.

In dolorem rodentem cum vomitu &c. incidit.

Signum in nephriticis malè vel benè constituti stomachi.

Clystere.

℞. *Aq. post abstractum spiritum anticolicum destillat. Fœnicul. ana* ℥ij. *Anti-nephritic. Spir. anti-colic. mox descript. ana* ℥ß. *Nitri dulc. aromat. p. 275. descript.* ʒß. *Laud. opiat. gr.* ij. *Ol. baccar. juniper. gutt.* vj. *Macis still. gutt.* ij. *Syr. papav. errat. Violar. ana* ʒvj. MS.

Et mixturâ colico-anti-nephriticâ.

Post injectum enema & usurpatam mixturam nephriticus nonnisi dolor parum erat diminutus, & nausea non rediit amplius; ast ventris dolor rodens nec clysteri etsi semel adhuc iterato, nec mixturæ cessit, quare sequentem haustum præscripsi.

℞. *Mann. Calabrin.* ʒvj. *Pulp. cassiæ Ol amygd. dulc. recenter express. & extract. ana* ℥ß. *Cort. aurantior. still. gutt.* ij. *Aq. fœnicul.* ʒx. MS. F. Haustus.

Et haustu lenitivo &c.

Quo assumpto, nauseam per horam quidem fuit passus: post duas ab assumptione horas clysterem ultimò in casu præcedenti præscriptum injiciendum curavi, quo facto, quater alvum deposuit, tali cum effectu, ut dolor ventris rodens fere evanesceret, multosque exiguos calculos una cum copiosa urina ejiceret. Nihil præter unicam adhuc mixturam postea usurpavit, & curatus fuit.

Fuit curatus.

Plures ejusmodi observationes addidissem, nisi mutato solummodo ægrorum nomine me idem dicturum metuissem.

12. Intestinorum ulcera, excoriationes, ut dysenteria, tenesmus &c. nempe ad ulcera & excoriationes detergendas & consolidandas, ut quondam docuere P. Gorræus cap. de clystere, & Heurnius in Praxi medica lib. 1. cap. de clystere. Sed objiciet forsan aliquis, enemata hisce in affectibus injecta nihil boni posse adferre, quando ulcus supra coli valvulam extiterit. Ast talibus vulgò respondetur, totam injectorum detergentium & consolidanti um clysterum substantiam etsi eò nunquam pervenire credibile sit, ni-

Intestinorum ulcera, excoriationes &c.

nihilominus tamen halitus ex detergentibus aut consolidantibus sursum elatos multum juvare. Experientia quoque quotidiana, ut & sequens casus, horum clysterum beneficio non tantum ulcera & excoriationes infra, sed & supra coli valvulam existentes curari, testatur.

Juvenis post Bacchi castra secutus. Juvenis quispiam, biliosus, post ingentem æstum Bacchi castra strenuè secutus, decimo septimo ætatis anno levi alvi fluxu corripitur, mox graviori: quare semiunciam aquæ vitæ Matthioli assumpsit, alvique fluxus major inde quia redditus, vinum calidum, in quo nux moschata macerata fuerat, usurpavit; unde non tantum alvi fluxus exortus est, verum tali cum dolore circum circa umbilicum singulis dejectionibus affligens hominem, ut præ dolore altâ voce subinde exclamaret. Quare cujusdam consilio panem album calidum oleo olivarum imbutum usurpavit, verum frustraneo eventu, imo brevi magnam puris copiam una cum mucosis excrementis puri intimè mixtis & tam acribus per alvum deposuit: continuo desidendi nisu nihil præter pus, sanguinem, mucosumque humorem excrevit. Quare mane vocatus dictam historiam cum audivissem, statim enema in tenesmo p. 254. descriptum injici jussi, & mixturam in penultima observatione descriptam dedi, ast loco olei macis stillatitii addidi balsami sulphuris anisati semiscrupulum: sequenti vocationis die hoc enema præscripsi.

In alvi fluxum dolorificum incidit.

Omnibus frustra adhibitis, enemate, Mixturâ.

℞. *Fol. verbasc.* M. iß. *Flor. rosar. rub. Papav. err. ana p.* iij. *Hyperic.* M. j. *Sem. cydonior.* ℥iij. Concisa & contusa coq. in s. q. lact. chalybeat. in colatur. dissolv. *Terebinth. Venet. duobus ovorum vitellis dissol.* ℥ß. *Balsam. sulphur. terebinth.* ʒß. *Mell. rosat.* ℥vj. MS. F. Clyster.

Alioque clysmate injecto.

Ac iterato.

Hoc adhibito clystere, & tenesmus & dolores circa umbilicum valde remiserunt, nec amplius tantam puris sanguinisque copiam excrevit; quare ultimum clysma vespertino aliquandiu tempore iterandum, diuque retinendum præscripsi. In usurpatione mixturæ continuavit ad finem curationis, sæpius assumpsit lac Bubulum, in quo cinnamomum acutum, & panis biscoctus maceratus & coctus, ovique vitellum dissolutum erat: tandem horum medicamentorum ope & intestinorum ulcere, & ventris doloribus, & tenesmo fuit curatus.

Necnon lacte cum cinnamomo &c. curatus fuit.

Lumbrici. Quotuplices. Teretes. Lati.

13. Lumbrici, qui secundum Theodorum Gazam & Galenum commentar. in lib 3. aphor. 26. Hippocratis sunt vel teretes seu rotundi, & frequentius in intestinis tenuibus generantur, unde sæpe in ventriculum ascendunt: vel lati, fasciæ etiam à nonnullis nominati, quia lati & longi sunt instar fasciarum, quibus Infantes involvuntur; hæc lumbricorum species rarior multò est,

cæ-

cæteris: plura notatu digniſſima de lumbrico lato, qui deſiderat, inſpiciat tractatum Adriani Spigelii de lumbrico lato doctiſſimum, & lectu digniſſimum: vel aſcarides ſeu tenues lumbrici, filorum particulas referentes, qui in parte inferiori craſſiorum inteſtinorum, & juxta ſphincterem muſculum plerumque reſidere ſolent. Ad lumbricos hos necandos expellendoſve enemata apprime conveniunt: ſed notandum, clyſteres dulces præcipuè ex lacte confectos præſcribendos eſſe, non vero amaros aut oleoſos aut valde acres, aliàs clyſterum beneficio non educi poſſe, teſtatur Philippus Grulingius in ſuo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 6. cap. 31. de clyſteribus §. 19. p. m. 191. Amara vero, ut extractum abſinthii, centaurii minoris &c. ſi tunc ſimul per os exhibeantur, citior & facilior erit curatio: amara enim in primis ſi ſimul laxantia ſint, vel purgantia, lumbricos necando & purgando vel laxando deturbant; dulces vero clyſteres alliciendo dulcia maximè appetentes lumbricos, expellunt. En dicta exemplo uno vel altero confirmata.

Aſcarides.

Enemata dulcia in lumbricis requiruntur.

Juvencula quatuordecim circiter annorum, pallida, pituitoſa, melancholica, poſt fructus horarios in primis pruna cruda plus ſolito ac avidè devorata, ac caſtaneas quotidie aſſumptas, appetitu penitus deſtituta, hypochondriorum diſtentionem, ſitim intolerabilem, faciei pallorem, tuſſim pertinacem, & cum cubitum iret valde exacerbeſcentem, febres erraticas, ac inſomnia nocturna quandoque horrenda, quibus ſæpius mediâ nocte lecto expelleretur, ſumma cum præcordiorum tum anxietate, & reſpiratione difficillima paſſa eſt. Quare Parentes pluresque alii incubo juvenculam vexari putabant. Brevi autem tam macilenta eſt reddita, ut nonnulli phthiſi, vel atrophiâ laborantem judicarent: urina ſemper erat cruda ac limpida; alvus jam laxior, jam vero adſtrictior. Plurima à Parentibus adhibita ſunt remedia aperientia, menſes provocantia, purgantia varia, & diaphoretica, verum fruſtraneo eventu. Tandem Agyrta quidam multa pollicitus, menſtruorum retardationem omnium ſymptomatum cauſam eſſe autumans, neſcio quæ non menſtrua provocandi causâ dedit, ſed in caſſum omnia. Quare Filia valde debilitata, Parentes ſummas in anguſtias redacti, Filiamque jam jam morituram verentes, Medicum accerſiverunt, qui omnibus ritè examinatis & accuratè perpenſis, lumbricos dictorum ſymptomatum forſan cauſas eſſe concludit: quare primò de ſequenti pulvere doſim cum hydromelite mane & veſperi exhibuit.

Juvencula poſt fructus horarios, lacticinia, &c.

In varia incidit ſymptomata.

Ita ut incubo vel atrophiâ &c. laborare judicabatur.

Verum Medicus lumbricos eſſe concludit.

℞. *Sem. tanacet.* ʒß. *Myrrh. rubr.* ℈i. *Corallin.* ʒiß. *Mercur. ſublimat. dulc. gran.* xxv. *Reſin. jalapp. gran.* xv. MS. F.

Ac pulverem contra lumbricos.

 Pul-

Pulvis tenuissimus divid. in duodecim dos.

Elixir cum sale volatili &c. Secundò ex vino absinthite usurpavit de sequenti vigi nti guttulas mane, in prandio, & cœna.

♃. *Sal. volat. oleos. Elixir. propriet. cum oleo tartar. per deliq. parat. ana* ℥iß. *Ol. tanacet. stillat. gutt.* vj. MS.

Enema ex lacte dulci. Tertiò alvo adstrictâ quia sæpius laborarat, enema subinde ex lacte dulci cum saccharo fuit injectum, & alvum una cum lumbricis rotundis subinde reddidit.

Quartò totum abdomen inungi jussit hoc linimento.

Linimentum. ♃. *Unguent. de arthanit.*℥j. *Ol. Myrrh.* ℥ß. *Cheyrin. Absinth. ana* ʒvj. *Philosoph.* ℈j. MS. F. Linimentum.

Cerevisiam mercurio crudo agitatam. Quintò contra sitim vero intolerabilem cerevisiam, sed cum mercurio crudo diu agitatam, de die assumpsit, ac intra tres quatuorve hebdomadas omnia ferè symptomata sunt superata, incredibili lumbricorum copiâ una cum fæcibus excretâ.

Pilulas aperientes. Ultimò nonnisi pilulas aperientes, menses simul provocantes sæpius jam nominatas, & bis in septimana vinum medicatum sequens usurpavit, & curata fuit.

♃. *Rad. irid. Florent. Calam. aromat. ana* ʒij. *Angelic. Zedoar. ana* ʒiß. *Folior. sabin.* M. j. *Rorismar.* M. ß. *Summit. absinth. Centaur. min. ana p.* jß. *Turbith gummos. Aloes lucid. ana* ʒiij. *Corallin.* ℥ß. *Semin. levistic. Apii Tartar. Rhenan. ana* ʒij. *Limatur. chalyb. in petia ligat.* ʒiij. Concisis ac contusis affund. *Vin. optim. pint.* vj. Post quatriduum unciæ tres quatuorve mane assumendæ.

Et vinum medicatum menstrua provocans &c. exhibuit, & bre vi curata fuit.

Puerulus post lacticinia, saccharata &c. Puerulus quatuor jam annos natus multa lacticinia, saccharata &c. cum usurpasset, appetitu fere abolito, mox eodem aucto, alvum adstrictam sæpius, rarius alvum solutam, ventris dolorem erodentem (in primis tempore inediæ) ac distentionem, oris fœtorem, narium pruritum, sitim fere inexplebilem, faciei pallorem, corporis gracilitatem, imo atrophiam habuit; circa anum vero dolorem pũctorium, ac continuam dejiciendi & desidendi cupiditatem. Vocatus primò glandem ex caseo recenti loto confectam, & melle inunctam ano intrudendam, cum sequenti pulvere præscripsi (interdictis omnibus saccharatis, lacticiniis, fructibusque horariis &c.) unde optimum semper in vermibus successum habui.

In varia symptomata. Lumbricos concomitantia &c. lacidit.

Glande ex caseo rec. et melle inunctâ. Pulvere. ♃. *Rasur. corn. Cerv.* ʒj. *Corallinæ* ʒiß. *Granor. malor. punic. Myrrh. rub. Mercur. sublim. dulc. ana* ℈j. *Spec. diaturb. cum rheo* ʒiß. *Resin. jalapp.* ℈ß. MS. F. Pulvis tenuissimus in octodecim doses dividendus.

De hoc pulvere mane & vesperi dosim cum hydromelite assumpsit, ac quotidie bis alvum postmodum dejecit una cum variis

riis ascaridibus: tum umbilico sequens emplastrum imponendum jussi.

℞. *Trochisc. alhand. Myrrh. rub. Aloes lucid. ana* ℈j. *Fell. Taur. inspissat.*ʒß. *Ol. absinth.* ℈ß. *Unguent. de arthanita q. s.* vel ejus defectu solummodo *cum cera q. s.* F. Emplastrum umbilico imponendum. Emplastrum ventri impositum.

In potu ordinario, post emplastrum umbilico impositum, pulveremque usurpatum, spiritum nitri dulcem usurpavit. Per septimanam circiter cum dicta usurpasset, clysterem ex solo lacte dulci, saccharo penidii, & melle confectum præscripsi, quo injecto magnam lumbricorum rotundorum copiam excrevit: continuavit postea puerulus in pulveris supradicti assumptione, & emplastrum renovatum umbilico adhuc imponendum, clysteremque subinde iterandum præscripsi, & à lumbricis & atrophiâ &c. brevi curatus fuit. Ac enemate ex lacte dulci. A lumbricis &c. fuit liberatus.

14. Alvus adstricta à fæcibus induratis, vel flatibus, humoribus austeris, melancholicis, vel acidis, vel pituitosis viscidis, (k) &c. ubi purgantia dare non licet; aut ubi post medicamentum Alvus adstricta.

 pur-

(k) Recensitis à clarissimo Auctore adstrictionis alvi causis aliæ quoque nectendæ sunt, quæ tantum quandoque negotium facessunt, ut arte nullâ vinci possint. Sed tamen methodi gratiâ causas omnes, quæ alvum sistere possunt, vel ad intestina, vel ad contenta ipsa referemus. Proximi sunt generis, quas Auctor noster recensuit, quarum numerum complent lapideæ aut gypseæ concretiones, quæ non secus, ac in renibus & articulis, in cavitate intestinorum ex salium diversi generis concursu procreantur. Id vero reticendum non est, quod non modo ventriculus vitiosa contenta intestinis suppeditet, sed etiam in culpa quandoque sint, cur illa cumulentur, liquores aliunde in cavitatem eorum confluentes. Notior enim res est, quàm ut inficiari possit, ex nimia succi pancreatici austeritate, bilisque & humiditatis ejus defectu, quam Peyeri glandulæ subministrant, viscidiorem mucum ex chyli recrementis intestinorum parietibus extrui, qui glutinis instar fæces complectitur. Istæ vero debito tempore non excretæ, sed diutius retentæ arescunt adeo, & durescunt, ut nec sponte per intestina prolabi possint, neque intestinorum conatibus facilè ausculrent. At vero si intestina ipsa spectemus, plures jam occurrent adstrictionis alvi causæ. Etenim quemadmodum reliquæ corporis partes, ita intestina Paralysi corripi possunt, ut proinde alvus maneat omnino, nisi acriori pharmaco exstimuletur. Segniùs quoque intestina fæces projiciunt, si crassiori muco suis tunicis extructo earum stimulos non percipiant, & motus eorum excretorius hebescat. Toties vero intestinorum cavitas abrumpitur, vel quia intestinorum parietes antea exulcerati coaluerint, vel quia tumore aliquo comprimuntur, vel quia validiori spasmo, veluti laqueo, strangulantur. Gravidæ idcirco Mulieres fæces facilè non egerunt: hæmorrhoides prope anum prominentiores, & calculus prægrandi mole in vesica latitans earum quoque excretionem præpediunt: atque qui affectione premuntur hypochondriaca, quotidie de alvi emansione conqueruntur. Jamdiu vero admirationem mihi incessit, quod morbo illo affecti fæces excernant duriores, & Caprarum more in globulos distractas: quod non aliunde oriri conjeci, quàm ex pertinaci intestinorum, & ligamentorum per coli longitudinem excurrentium contractione; unde ejus intestini cellulæ crebriores, breviores, ac contractiores redduntur, quod ad fæces alvi in globulos distrahendas necessarium judicavi. Sed memoranda quoque est ea alvi segnities, quam incurrunt, qui suctui fumi tabaci assueti, ejus usum intermiserint: validiori enim hujus fumi stimulo ita intestina assuescunt, ut mitiori fæcum incitamento deinceps non percellantur. Quod autem clysteres in omni alvi adstrictione admodum valeant, id satis evincit, quod peristalticum intestinorum motum, quo sine nulla per alvum contingit excretio, provocent. Unde factum, ut ad motum illum excitandum res maximè acres quandoque Practici adhibeant, ut vinum stibiatum, decoctionem nicotianæ, colocynthidis, & similia. Verum hæc in fæcibus duris, & spasmodicâ intestinorum contractione minus conveniunt, ubi vel malva incocta, vel olivarum oleum solû injectum conducibilius est.

purgans assumptum alvus non solvatur, sed è contrario æger vellicetur, distendatur, & lancinationes experiatur: clyster hisce in casibus necessariò injiciendus, ut quondam docuit Paulus Ægineta lib 7. cap. 6. ex commentar. Philagrii. Item alvo adstrictiore qui naturaliter laborant, ut non rarò Fœminis contingit, clysteres hoc in casu quammaximè conducunt, ut auctor est Arnoldus de Villa Nova doctrin. 4. cap. 13. aphor. 13. Observavimus quoque non semel alvo adstrictiori laborantes post subinde applicatos & iteratos clysteres quotidie postea semel bisve alvum deposuisse: quare inspiciat studiosus Lector observationem pag. 236. & 237. descriptam. In alvo adstricta à fæcibus induratis φάρμακα καθαρτικὰ neutiquam exhibenda, priusquam clystere fuerit soluta, juxta C. Celsum lib. 2. cap. 12. titul. 2. de alvi ductione p. m. 85. lib. 3. cap. 18. ubi de tertio insaniæ genere agit, p. 154. & 155. nec non Hippocratem sect. 7. aphor. 70. In alvo adstricta à flatibus quoque clysteres commodè purgationi præmittuntur; flatus enim ubi valde peccant, purgationem sistunt: imo observatum à quibusdam sæpius fuit, fortissima etsi φάρμακα καθαρτικὰ in colica à flatibus exorta assumpta, ne quidem alvum laxam reddidisse, ast insignes distensiones & lancinationes doloresque colicos graviores excitasse. Quare clysterum emollientium carminantiumque beneficio flatus potius expellendi, alvusque adstricta solvenda, quàm purgantia tali cum ægrorum damno præscribenda. In alvo adstricta ab humoribus austeris, melancholicis, & acidis nequaquam purgantia medicamenta præscribenda, quia vel nihil educunt, aut summis cum ventris torminibus, doloribus contorquentibus, pungentibusve, præcordiorumque anxietate, ac suffocationis subinde metu aliquid è corpore exturbant; ut supra, ubi de humoribus purgationem & vomitum vetantibus egimus, probatum. In alvo adstricta à pituitosis viscidis humoribus itidem purgantia non conducunt, ob rationes ex Hippocrate aphor. 9. sect. 2. & aphor. 70. sect. 7. supra p. 153. & 154. allatas.

A natura. *A fæcibus induratis.* *A flatibus.* *Ab humoribus austeris, melancholicis, acidis.* *A pituitosis viscidis humoribus.*

15. Renum & vesicæ effectus, ut renum dolor à calculo, inflammatione &c. exortus, vesicæque dolor à calculo, dysuriâ, ischuriâ &c. productus. His omnibus malis prosperè clysma medetur, ut legimus apud Avicennam 4. 1. cap. 17. & Renodæum lib. 5. institution. pharmaceut. cap. 5. Clysteres enim & fæces induratas, maximè hisce in affectibus nocentes, emolliendo expellunt, sicque irritantibus, & dolorem excitantibus, inflammationemve augentibus evacuatis, non adeo comprimuntur dictæ partes, faciliusque tum materia calculosa per ureteres &c. expelli potest. Sic quoque per ureteres vesicamve &c. laxando, lubricando, & emolliendo mino-

Renum & vesicæ affectus. *Et quomodo.*

nori cum dolore arenulas calculosque transire efficiunt. Nephriticum dolorem à colico discerni vix posse, dixit Galenus lib. 2. de locis affectis cap. 2. circa medium p.m. 732. ibidemque sibi ipsi hoc contigisse, cum calculo laborare se putaret; quare oleum rutaceum iniici curavit, ast non calculum, verum pituitam vitro fuso persimilem reddidisse testatus fuit. Ea de causa colici & nephritici doloris differentias paucis tradam. In nephritico primò dolor gravativus in lumbis constans est & perpetuus, (si nempe ex calculo) acerbior tamen corpore inclinato, vel pede fortius in terram alliso, testiculique lateris affecti retractio: colicus vero dolor magis vagus est. Secundò, decubitus in parte affecta intolerabilis est in nephritico, non item in colico dolore. Tertiò, colicus dolor post pastum augetur, nephriticus vero minuitur. Quartò, in dolore colico majus levamen emergit ab excretionibus per alvum & vomitum, quàm quidem in nephritico dolore. Quintò, urina primum clara, tenuis, & pauca, cruentave, postea vero aliquid sabulosi fundum petit, & tandem arenulæ aut lapilli excernuntur in nephritico: in colicis vero doloribus urinæ ab initio crassiores fiunt & excernuntur. Sextò, stupor aliquando cruris è directo renis laborantis exoritur in nephritico dolore, non item in colico. (1) Dicta exemplo comprobabo.

A nephritico vix discernendus

Quo modo tamen discernendus

Mulier quadraginta quinque jam annos nata, melancholica, alvo adstrictiori, salsitis, fumo induratis, ut & piscibus marinis maximè dedita, vitam sedentariam agens, plus solito obesior, sæpius de dolore quodam in regione lumbari conquesta, urinam semper fere reddidit claram, crudam, limpidamque: verum nauseâ aut vomitu nunquam quia afficiebatur, nec sabulum in urinæ fundo fuerat repertum, Medicus lympham acrem esse judicabat, sed neutiquam sabulum aut calculum. Attamen dorso decumbens dolorem lum-

Mulier salsitis, fumo induratis, piscibus marinis dedita.

Urinam crudam semper reddens

(1) Hæc quidem à Practicis tradi solent indicia, quæ Nephriticum à Colico dolore discriminent. Sed potissimum, qui ex renibus affectis dolent, testium retractionem plerumque patiuntur, iisque vel crura obstupescunt, vel ita contrahuntur, ut sine magno cruciatu extendi haud possint. Hæc itaque Nephritidem apertissimè declarant: quod tamen ut luculentius constet, eorum effectuum rationes ex Anatome depromam. Renes etenim ita in regione lumborum siti sunt, ut musculorum lumbarium capitibus adhæreant & incumbant. Hujus ergo viciniæ & adhæsionis jure lumbares musculi adeo contrahi ac inflammari ex dolentibus renibus poterunt, ut magnum illum nervorum cruralium fasciculum, qui à spinali medulla per medium eorum descendit, constringant: quare cum spiritus per eos liberè fluere non possint, stupor idcirco crura corripit & opprimit. Lumbaribus vero musculis contractis & inflammatis, iliaci quoque, qui ab interna ossis ilii facie emergunt, contrahi & inflammari putentur: etenim antequam ii ad femur accedant, cum iliacis modo dictis nectuntur, atque tum muneris, tum fibrarum communione inter se conspirant ac consentiunt. Quare cum uterque eorum musculorum cruri flectendo inserviat, & neuter musculorum extensorum actioni auscultet; exinde patet, quamobrem crurum extensio dolores congeminet. Sed quemadmodum iliacus à lumbari in consensum facilè trahitur, ita cremaster musculus, qui testiculum complectitur, multoties contractionem & inflammationem iliaci, cui jungitur, excipit: quod si unquam contingat, affecti lateris testis retrahitur, ac fere sub pube absconditur.

Et dorso incumbens dolorem acutissimũ observavit. lumborum acutissimum imo intolerabilem semper observabat. Post menses aliquot curru Hagam Comitis vecta, urinam reddidit cruentam, noctem insomnem traduxit, mane in urinis sanguinolentis sabulum rubrum observavit, ac circa meridiem non tantum nauseâ, verum & vomitu biliosorum ac pituitosorum humorũ affecta fuit. Itaque calculo laborare se putans, alium accersivit Medicum, qui dictis omnibus satis superque perpensis, arenulas vel calculum in renibus latitare in præsentiarum collegit: quare ob vomitum tum continuum alvumque adstrictam &c. mox sequentem clysterem præscripsit.

Curru vecta urinam cruentam reddidit.

Calculo certò laborare putans

Enema fuit injectum.

℞. *Decoct.emoll.& carmin.*℥viij. *Elect.diacatbol.*℥ij. *Ol. lilior. alb. Pulp.cass.recent.extract.ana* ʒvj.MS.F.Clyster pro Fœmina.

Mane cruris stupore affecta.

Quo injecto, ter alvum deposuit summo cum levamine, ac vomitus nauseæque sublatione. Verum è lecto surgens crus sinistrum stupore quodam quasi affectum observavit, quod reverso Medico indicavit, qui Amicis calculum renum adesse dixit: qua de causa sequens bis quotidie usurpandum dedit cum vino Rhenano vetustiori.

Haustulum lenientem.

℞. *Ol.amygd.dulc. (vel olivar. limpid.dulc.) recens express.*℥j. *Pulp.cass.fistul.recent.*℥ß. *Liquor.tartar.*ʒj. *Syrup.altb.Fernel* ʒv. MS.pro Haustu.

Quo assumpto, alvum bis quotidie reddidit, & nullo de dolore amplius conquesta est. Verum Amicos visitandi gratiâ cum exiisset, subitò nauseâ iterum affecta, vix pedibus incedere potuit: ideoque haustum denuo assumpsit, & dolore valde diminuto domum petiit. Grano uno laudani opiati cubitum itura cum syrupo altheæ Fernelii & vino Rhenano usa, totâ nocte blandè cum dormivisset, mane urinam totâ nocte non reddidisse se conquesta est. Quare decoctum cicerum cum radice petroselini assumpsit, & una cum urina calculum ad formam & magnitudinem fabæ excrevit, & hinc benè se habet & vivit, nonnisi singulis mensibus circa plenilunium manè usurpans oleum amygdalarum dulcium recens expressum ad unciam unam cum oleo tartari per deliquium guttulas triginta; neque de nausea, neque de vomitu, neque de lumborum dolore, neque cruris stupore amplius conqueritur.

Et laudanũ opiatum cũ syrupo Fer. nelii &c. assumpsit.

Calculum excrevit.

Et curata uit.

Dolor ischiadicus.

16. Dolor ischiadicus, ut testatur D. Crato apud Scholzium consil.249. C.Celsus lib.2.cap.12.tit.2.de alvi ductione, & Aetius lib.3.cap. 168. Ast nota, vehementiora & acriora in hoc affectu, quàm quidem in aliis esse præscribenda, imo tam acria, ut ipsum sanguinem aliquando provocent, ut Crato loco citato dixit.

Hydrops.

17. Hydrops, teste Paulo Æginetâ, præcipuè tamen in ascite; clysteres ast acriores, nisi venter sponte humescat, applicandos plurimi perhibent.

18. Fe-

18. Febres syncopales, ut legitur apud Joubertum lib. 3. Practic. cap. 19. qui frequentiorem clysterum usum apprime in febri syncopali convenire, ibidem probavit. Febres syncopales.

Febres ardentes & acutæ, ut quondam docuit, & experientiâ Senex lib. 1. popularium sect. 3. 1. 5. p. m. 672. & 673. in Philisco febri acutâ laborante, sudante, noctem laboriosam habente, secundo die omnibus exacerbatis vesperi ab infuso per clysterem adhibito benè se nocte quietâ habente, probavit. Conveniunt enim enemata in febribus acutis à quacunque fere causa exortis: ex nulla manifesta causa etsi febris acuta sit producta, qualem inveniet studiosus Lector apud Hippocratem lib. 7. popularium 57. 9. p. m. 876. in Philistide Heraclidæ uxore: vel manifestâ causâ exorta sit eadem aut generata: vel à tussi matura, ut Zoilo lib. 2. popularium sect. 3. 44. p. 698. accidit: vel ex casu facta, ut contigit Olympiadæ uxori lib. 7. popularium 22. 1. p. 847: vel à præcordiorum dolore, ut lib. 1. popularium ægroto undecimo, 3. pag. 681. evenit: vel ex tussi populariter grassante, ut legimus lib. 7. popularium 31. 5. p. 856: vel ex non facta menstruorum purgatione; vel ex laboribus & lassitudinibus; vel à dentitione puerorum; vel ex largiore potatione & vomitu, &c. ex quibus omnibus acutas febres productas Hippocrates in popularibus testatur. Hisce in acutis febribus etsi Senex clysteres ubique non præscripserit, verum quidem hinc inde glandes: non sequitur ergo quia Hippocrates clysteres non præscripsit, ergo hisce vel similibus in casibus enemata non conducunt. Senex enim non tam horum ægrotantium curationem, quàm quidem morborum historias, & eventus hìc descripsit. Nam multa hisce in affectibus convenirent medicamenta, quæ tamen an applicata & adhibita fuerint nec ne, ibidem non legitur. Enemata vero illis in febribus à dictis causis productis conveniunt, quia vel alvo adstrictâ, vel sopore profundo &c. ut superius probatum, dicti ægrotantes laborarunt. Febres ardentes acutæ. Ex nulla manifesta. Vel manifestâ causâ exorta. Ex casu. Ex præcordiorum dolore. Ex tussi &c. Ex nonnullis aliis causis.

Febres validæ & fortes, ut quondam docuit Hippocrates lib. de purgantibus circa finem p. 609. Ast nota, hìc levia, non vero acria præscribenda clysmata, ut legitur apud Fuchsium lib. 2. de compositione medicamentorum cap. 20. Vehementibus illis in febribus purgatoria medicamenta exhibere Senex ibidem vetat, ast infusa per clysterem, quotiescunque volueris, conducere testatur. Vehementibus enim illis in febribus purgantia neutiquam conveniunt, quia vel nihil educunt, si simul acida austera in corpore peccent, vel febrem magis exacerbescere faciunt, vel nonnunquam lethalem alvi fluxum excitant. Febres validæ ac fortes.

Quartanæ febres, ut probat D. Crato apud Scolzium consil. 256. Quartanæ febres.

256. Quartanâ enim febri laborantes quia sæpius alvo adstrictâ simul laborant (ex acidis, austeris, pituitosis, viscidis, ac valde tenacibus quia plerumque exoriuntur quartanæ, non mirum de alvo adstrictâ quod quartanarii subinde conquerantur) maximè in iis enemata prosunt, quia & dicti humores quartanam plerumque producentes vaporibus halitibusque ex injectis clysteribus elatis vel temperantur & corriguntur, vel inciduntur &c. sicque temperati vel incisi &c. per clysteres educuntur, alvusque laxa & soluta clysterum beneficio servatur. Alvum enim adstrictam si habeant quartanarii, graviorem semper paroxysmum febrilem tum observavi: quare sequentem observationem hisce addere placet.

Mulier ipsis menstruis fluentibus. Mulier tricesimum quintum jam agens annum, melancholica, pituitosa, circa autumnum, menstruis fluentibus, diu sub aere frigido nebuloso cum ambulasset, domum reversa in capitis dolorem gravativum incidit, noctem insomnem traduxit. Mane menstruis suppressis febricitavit, paroxysmo cum magno frigore & præcordiorum anxietate circa octavam matutinam adventante, frigore per tres quatuorve horas graviter affligente; eoque finito mox dolor capitis gravativus pulsans secutus, alvusque adstricta cum torminibus, appetitusque mox diminutus imo abolitus. Vocatus clysterem sequentem præscripsi.

Frigidum aera subiens.

In febrem, alvum adstrictam &c. incidit.

Quare clyster fuit injectus. ℞. *Fol. malv. Mercurial. Arthemis. ana* M. ij. *Flor. chamomill.* M. j. *Bacc. laur.* ℥ß. *Sem. carvi Cumin. ana* ʒij. Contusa coq. in s. q. *aq. commun.* in colatur. ℥viij. dissolv. *Elect. diaphœnic.* ℥jß. *De bacc. laur.* ℥ß. *Sal gemm.* ʒß. MS. F. Clysma pro Fœmina paulò calidius injiciendum.

Quo injecto, ter alvum deposuit, ac menstruorum fluxus parum rediit: quare sequentem mixturam cochleatim usurpandam dedi.

Mixturâ anti-hysteticâ &c. ℞. *Aq. puleg. Card. bened. cum vino destillat. ana* ℥iij. *Antihysteric. pag.* 242. *descript.* ℥j. *Tinctur. castor. Croci ana* ʒj. *Spir. salis armon.* ℈j. *Sal. volat. succin.* ʒß. *Syr. card. bened.* ℥j. MS.

Hac usurpatâ mixturâ, menstruorum fluxus ast solito minor rediit, & præcordiorum anxietas valde diminuta fuit. Ast quarto die paroxysmus febrilis, non vero tanto cum frigore & præcordiorum anxietate, iterum circa nonam matutinam invasit: quare in mixturæ usurpatione continuavit, ac duabus circiter ante sequentem febrilem paroxysmum horis hunc bolum sudoriferum antifebrilem usurpavit.

Et bolo anti-febrili usa fuit. ℞. *Extract. febrifug. pag.* 131. *præscript.* ℈ij. *Sal. absinth. Volatil. succin. ana* ℈ß. *Ol. cort. aurantior. gutt.* j. MS. F. bolus.

Ab

Ab assumpto cum vino calido bolo optimè sudavit, ac frigus vix, ast capitis dolorem pulsantem majorem observavit: multa quoque in ventre tormina sensit, non enim intra triduum alvum deposuerat, clysterem vero vel purgans assumere noluit: quare quoque febre iterum adventante & frigus & præcordiorum anxietas, & capitis dolor gravativus valde exacerbescebant. Rediens postridie, omnia in pejus vergentia, alvumque adhuc adstrictam inveni; quare clysterem iterandum dixi, quem dolore urgente injici sibi permisit: eo injecto magnam primò flatuum copiam excrevit, mox ter quaterve alvum largiter deposuit. Sequenti paroxysmo omnia symptomata mitiora inveni: à flatuum excretione & alvi solutione quia symptomata mitiora observavi, sequentem præscripsi haustum purgantem. Benè sudavit. Verum ob alvum adstrictam omnia pejora. Quare clyster denuo injectus. Summo cū levamine.

℞. *Elect. hydragog. Sylvii.* ℥iij. *Sal. absinth. Volatil. succin. ana* ℈ß. *Tartar. vitriol. gr.* xv. *Ol. cort. aurant. gutt.* iij. *Aq. fœnic. q. s.* MS. F. Haustus. Post haustū purgantem.

Quo assumpto, septies alvum deposuit variis cum torminibus & flatibus: ac duabus iterum ante paroxysmi invasionem horis assumpsit bolum modo præscriptum, unde quoque optimè sudavit, ac nullum fere frigus, præcordiorum anxietatem tantum levissimam, capitis dolorem gravativum neutiquam, ast pulsantem parum observavit. Alvo adstrictâ iterum laborante, omnia symptomata rediere: clysmate supradicto adhibito, omnia iterum erant mitiora. Quare sequens vinum medicatum simul leviter purgans præscripsi.

℞. *Rad. gentian.* ℥ß. *Angel. Imperator. ana* ℥iij. *Jalap.* ℥v. *Summit. eupator. cannabin. Absinth. ana* M. j. *Fol. senn. s. stip.* ℥j. *Rut. hortens.* M. iß. *Majoran. nobil.* M. ß. *Sem. apii Sinap. ana* ℥ij. *Bacc. laur.* ℥ß. *Extrem. cort. aurantior. Zinzib. alb. Cardam. min. ana* ℥iß. Concisis atque contusis affund. *Vin. Gallic. pint.* vj. Stent simul clausis vasis in loco calido per quatriduum. Et vinum medicatum

De hoc vino medicato singulis mane ac vesperi uncias tres, instillatis prius de sequenti spiritu guttulis sexdecim, assumpsit; cujus beneficio quotidie semel bisve alvum deposuit, & appetitus, menstruorumque fluxus rediit, febrisque quartana fuit curata.

℞. *Spir. contra præcordior. anxietat. p.* 157. *descript.* ℥iij. *Salis armoniac.* ℥ß. *Tinctur. croci.* ℥j. *Ol. cort. aurantior. Menth. crisp. stillat. ana gutt.* vj. MS. Necnon spiritum contra anxietatem &c. usurpavit, & curata fuit.

19 Menstrua suppressa, ut superius dictum, & ex mox allata observatione patet: quod quoque contestatur Paulus Barbette in sua Praxi lib. 4. cap. 11. de mensium suppressione. A pituita visci- Menstrua suppressa.

A pituita viscida. viscida si oriatur menstruorum suppressio, clysteres prosunt, quia horum beneficio, in primis paulò calidiores si injecti & diutius retenti fuerint, & pituita viscida inciditur, & viæ laxantur, & vasa aperiuntur, sicque menstrua suppressa provocantur. Ab acidis austerisve humoribus. Ab acidis austerisque humoribus si producta sit menstruorum obstructio, itidem enemata conveniunt, ex volatilibus & appropriatis in primis si sint confecta; quia humores acidi austerique halitibus vaporibusque blandis volatilibus &c. ex injectis clysteribus elatis temperantur, ac corriguntur, sicque facilior erit menstruorum suppressorum curatio: & sic de cæteris plurimis causis menstruorum fluxum impedientibus, & eorum suppressionem producentibus.

Suppositoria quibus in affectibus &c. conveniant. Suppositoria quibus in affectibus & symptomatibus conveniunt supra p. 252. partim diximus. Conferunt quoque in primis in capitis soporosis affectibus: ast nota, duplo triploque quidem acriora esse debere, quàm quidem in aliis non soporiferis morbis, ut testatur Ambrosius Paræus lib. 25. oper. chirurgic. cap. 23. Item in enterocele, ubi metus est à clysmate, & cum fæces duriores renituntur clysteri, conducunt glandes teste Heurnio in Praxi medica lib. 1. cap. de suppositor. in qua scilicet enterocele intestinum adeo tumet, ut si insuper infuso clystere compleatur, peritonæum magis comprimeretur, adeo ut mox facilè per partem laxatam ejus vel ruptam in scrotum devolveretur, ut putat Ambrosius Paræus loco statim citato. Sic quoque suppositoriorum usus potissimum probatur in febribus ardentibus, ut dixit Fuchsius lib. 2. de compositione medicamentorum cap. 19. quod quoque Heurnius loco ultimò citato contestatur.

Morbi, & symptomata clysteres vel suppositoria vetantia, sunt.

Morbi, affectus, & sub his comprehensa symptomata, in quibus clysmata vel suppositoria non conveniunt, sunt.

Pestis.

1. Pestis, ut Johannes Baptista Montanus testatur: intestina enim frequenti clysterum usu in peste affectis valde debilitari, alvique fluxum inde lethalem nonnunquam sequi, probat. Rondeletius vero & Hollerius huic adversantur. Et quare. Clysteres, si valde acres, alvi fluxum non flocci faciendum excitare posse in peste affectis, quis non videt? In peste qua peste affectis quoque non tam humorum peccantium quantitas, quàm quidem qualitas peccat: non ergo cly-

clysteres purgantes aut acres intestina irritantes, rodentes &c. hic ita conducunt. Natura quoque ab opere, ut ita dicam, quasi retrahitur, particulæque venenosæ à centro ad corporis circumferentiam, glandulas nempe axillares, circa aures, in inguine, &c. jam propulsæ, & quodammodo quasi fixatæ & concentratæ, clysterum acrium purgantium irritatione, corrosione &c. intus iterum propelluntur, ac quasi retrahuntur; sicque peste affecti interficerentur, ut Montanus putat: nam vires debilitatæ de novo aggredientem hostem non propellere, imo ne quidem resistere ei valerent. Alvi fluxum formidandum vel dysenteriam lethalem ab acribus clysteribus non difficulter posse produci, sequenti modo nonnulli probant. Sanguine dissoluto, valde tenui & acri quia peste correpti laborant, (quod ex variis dissectis hac lue extinctis corporibus probant: idem quoque satis superque constare ex hæmorrhagia narium utplurimum, & semper fere lethali, non rarò peste correptos affligente, item ex dysenteria plerumque quoque lethali, petechiis &c. necnon juvantibus & nocentibus in ipsa pestis curatione dicunt) facilè nimirum clysteres acres irritando, pungendo, corrodendo, mordendove &c. venas hæmorrhoidales vasaque vicina venosa tenuia aperire, & hæmorrhoidum fluxum, dysenteriam, alvique fluxum gravem excitare. Varii quoque Moderni Practici φάρμακα καθαρτικά peste correptis exhibere audent, imo adhibenda necessariò statuunt, venæ sectionem instituunt &c. De his vero fusius in capite septimo sequenti de diaphoreticis agemus; ac ibidem probare conabimur, quod neutiquam adhibenda sint φάρμακα καθαρτικά; ac in peste venam secare hisce in regionibus, nil fit, nisi ægros interficere, &c.

2. Hæmorrhoides, ut videre est apud D. Casparum Hoffmannum, apud Scholzium consil. 173. & D. Johannem Walæum in sua medendi methodo p. m. 55. qui ibidem ex nimis frequenti clysterum usu hæmorrhoidum fluxum posse excitari testatur; in primis si acris existat sanguis, acresque & quidem sæpius si adhibeantur clysteres. Frequenti enim illâ clysterum injectione vasa illa tenuia debilitantur, acriumque illorum irritatione magis magisque sanguis eò propellitur, acris quia & ille existit, facilè vasa eroduntur, sicque hæmorrhoidum fluxus excitatur. Ab excrementis vero induratis si productæ sint hæmorrhoides (m), enemata maximè conveniunt. Hæmorrhoides.

Oo 2 Mu-

(m) Qui alvi segnitie ex induratis fæcibus laborant, toties hæmorrhoidibus corripiuntur, ut minimè sit dubitandum, quin frequentior ejus affectus causa sit duriorum fæcum circa colon & rectum intestinum subsistentia. Venæ etenim hæmorrhoidales, quæ sanguinem ab iliacis arteriis acceptum sursum per intestina revehunt, ita à durioribus fæcibus comprimuntur,

Mulier variis doloribus.

Et alvo adstrictâ laborans.

Sæpius clysteribus usa

Mulier quædam triginta octo circiter annos nata, melancholica, variis jam hanc jam illam corporis partem affligentibus doloribus diu vexata, alvoque adstrictâ semper fere afflicta, post assumpta φάρμακα καθαρτικὰ semper alvum adstrictiorem observavit. Dicti dolores intolerabiles ut plurimum, dum alvus adstricta erat, existebant; solutam vero alvum cum haberet, dolores minores ac magis tolerabiles sensit. Quare consilio cujusdam Medici subinde clysterem injici curavit, unde alvus laxior fuit reddita: paulò vero adstrictior cum eadem esset, statim clysterem iterari voluit Medicus. Frequenti huic enematum injectioni tandem ita natura assuevit, ut nunquam alvum deposuerit, quin clystere prius esset provocata: tandemque magnus hæmorrohidum fluxus fuit secutus, qua de causa clysteres postmodum rejecit. Advocatus quæ acta erant cum audivissem, sequentem haustum, alvo adstrictâ iterum laboranti, præscripsi.

Unde in fluxum hæmorrhoidū incidit.

Haustu laxante.

℞. *Cass. fistul. recens extract.* ℥ß. *Mann. Calabrin. Syr. rosar. solut. ana* ℥v. *Aq. cichor. q. s.* MS. F. Haustus.

Hoc assumpto & usurpato haustu, ter alvum deposuit sine dolore, ac post biduum sponte iterum semel excrementa non indurata, ast fluida per alvum dejecit: alvoque astrictâ cum laboraret, denuo eundem haustum iteravi, unde optimè habuit; imo post quartam hujus haustus assumptionem, & venæ sectionem in brachio planè ab hæmorrhoidum fluxu fuit curata.

Ac iterato.

Nec non venæ sectione curata.

Vir per menses aliquot cephalalgiâ periodicâ afflictus.

Post pilulas cephalicas purgantes.

Vir triginta quatuor annorum, biliosus, cephalalgiâ circa octavam vespertinam per menses aliquot exacerbescente afflictus, pilulas quasdam cephalicas sæpius assumpsit summo cum levamine, ita ut intra septimanas duas tresve ab omni dolore liberaretur. Verum post aliquod tempus nisi quotidie alvum deponeret, levem cephalalgiam noctu vel cubitum iturus observabat: quare præcedens malum metuens, iterum pilulis cephalicis usus fuit. Sed post purgationem alvus quia denuo adstrictior, sequentem clysterem injici sibi curavit.

A dolore fuit liber.

Verum ob alvum adstrictam sæpius clysma fuit injectum.

℞. *Decoct. emoll. & carminat. vulg.* ℥viij. *Elect. diacathol.* ℥ij. *Sal gemm.* ℨjß. MS. F. Clyster pro Viro.

Quo adhibito, optimè alvum deposuit, & summum levamen quoad

tur, ut ei transitum denegent. Unde sanguis quum fluere anterius non possit, posterius eas venas eousque implet ac distendit, ut vel in magnam molem prumineant, vel circa podicem, ubi illæ magis conspicuæ subtilissimâ tantum muniuntur pelliculâ, planè rumpantur. Quemadmodum vero duriorum fæcum in intestinis crassis congestio hæmorrhoidibus occasionem præbet; ita ortæ jam hæmorrhoides fæcum descensui obluctantur, ut proinde in alvi egestionibus labores & dolores conduplicent. Hinc ad morbum hunc præcavendum quanti intersit fluidiorem alvum servare, nullo negotio colligitur, quod præ aliis maximè emollientibus injectis clysteribus obtinetur.

quoad cephalalgiam habuit, nec postea alvus ita fuit obstipata, quàm quidem à pilulis cephalicis; quare sæpius clyster fuit iteratus. Evenit tandem, ut postquam aere calidiore plus solito ambulaverat, calefactus admodum domum reversus fluxum hæmorrhoidum gravissimum pateretur, imo ultra libras tres sanguinis floridi intra unius horæ spatium effluxisse domesticis narrantibus. Vocatus lecto decumbentem, ac valde debilem inveni, quare mox sequentem mixturam præscripsi. In aere calidiore ambulans in fluxum hæmorrhoidalem incidit

℞. *Aq. plantag.* ℥jv. *Cinnamom.* ℥ß. *Acet. stillat.* ℨij. *Oculor. cancror.* ℈iß. *Confect. hyacinth.* ℨiß. *Laud. opiat. gran.* ij. *Syrup. myrtin. Portulac. ana* ℥ß. MS. Mixturâ cardiacâ &c.

De qua singulis horis cochleare usurpavit, ac vesperi dosim de hoc pulvere.

℞. *Corall. rubr. ppt.* ℨß. *Lapid. prunell.* ℨj. *Sacchar. saturn.* ℈ß. MS. F. Pulvis in quatuor dos. divid. Pulvere,

Externè podici linteamina sequenti medicamento imbuta & madida applicari, ac singulis horis renovari jussi. Ac externo medicamento.

℞. *Aq. plantag.* ℥jv. *Rosar.* ℥ij. *Sacchar. saturn.* ℨj. *Lap. prunell.* ℨjß. MS.

Quibus omnibus adhibitis, hæmorrhagia brevi fuit sedata: pro cibo assumpsit jusculum Vitulinum cum portulaca, acetosa, hordeo mundato, &c. coctum, & vesperi sæpius lac ebutyratum cum manna Calabrina, vel uvis Corinthiacis paratum, ac optimè inde se habuit, alvumque ut plurimum quotidie semel dejecit. Cum jam curatus sibi videretur, in reddenda alvo de dolore quodam & ardore circa anum valde conquerebatur, præprimis si fæces paulò duriores essent: quare sequens linimentum præscripsi, quod podici externè adhibuit maximo cum levamine.

℞. *Vnguent. popul. Rosar. ana* ℥j. *Succ. semperviv. maj. recens express.* ℨvj. *Cret. albiss. subtilissimè lævigat.* ℨiij. MS. pro Linimento. Necnon linimento.

Ultimò summum ardorem per universum corpus se observare, indeque multas tum noctes insomnes traducere cum testaretur, hanc dedi emulsionem, cujus vesperi cubitum iturus mediam partem, alteram partem post mediam noctem, si dormire nequiret, necnon subinde lapidis prunellæ drachmam unam cum lacte ebutyrato, vel jusculo assumpsit.

℞. *Hord. mundat. ad crepat. coct.* ℨiij. *Sem. melon.* ℨß. *Lini Papav. alb. ana* ℨj. F. cum s. q. aq. decoct. hord. Emuls. ad ℥x. add. *Syrup. diacod.* ℨvi. MS. Et emulsione curatus.

3. Oppilatio in intestinis magna, teste Philippo Grulingio in suo florilegio Hyppocrateo-Galeno-chymico novo part. 6. cap. 31. in primis acria si existant enemata neutiquam injicienda, ast Oppilatio in intestinis magna.

qui-

quidem emollientia, & humectantia, tumque per os quoque simul lenientia medicamenta exhibenda esse, idem ibidem docuit.

Enterocele.

4. Enterocele, ut patet è dictis Heurnii Prax. medic. lib. 1. cap. de supposit. & Ambrosii Paræi lib. 25. oper. chirurg. cap. 23. Clysteres enim infusi (in primis si simul flatus discutiant) tumens intestinum magis implent, distendunt, ac peritonæum comprimunt; sicque ventre magis distento intestinum ab injectis clysteribus intumefactum facilè per partem peritonæi laxatam vel ruptam in scrotum devolveretur.

Suppositoria acria non conveniunt.

Neutiquam quoque suppositoria in primis acria conducunt.

In hæmorrhoidibus, nec ani tumoribus.

1. In hæmorrhoidibus & reliquis ani tumoribus, ut legitur apud Petrum Gorræum cap. 1. de suppositorio: acria enim si suppositoria existant, hæmorrhoidum fluxum non curant, sed insigniter provocant, imo & interdum gravia in ano ulcera exinde quoque subsequuntur, quod contestatur Heurnius in Prax. medic. lib. 1. cap. de suppositor. & sequens casus.

Vir alvo adstrictiori laborans.

Vir quispiam quadraginta quatuor jam natus annos, biliosus, alvo adstrictiori laborans sæpius, in hæmorrhoidum periodicum fluxum gravem singulis quatuor septimanis redeuntem incidit: unde semper singulis vicibus ita debilitatus fuit, ut nec pedibus incedere, nec per cubiculum meare intra tres quatuorve dies posset; appetitus semper fere erat abolitus, dolorque aderat lumborum gravis, imo paulò ante hæmorrhoidum fluxum intolerabilis: in ano autem dolorem ac pruritum per biduum triduumve semper observavit: fluentibus vero hæmorrohidibus dolor & in ano pruritus evanuere statim, ast lumborum dolor tum gravior utcunque erat. Mane vocatus de dolore & pruritu in ano maximè conquerentem, alvumque intra triduum non dejectam inveni: quare statim sequentem clysterem, quia excrementa valde indurata se sentire referebat ægrotans, præscripsi.

Incidit in hæmorrhoidum fluxū periodicū.

Verum ante fluxum.

Ani dolor & pruritus ingens.

Ob alvum adstrictam.

℞. *Rad. alth. Lilior. alb. ana* ℥ß. *Fol. malv. Verbasc. ana* M. j. *Flor. papav. errat. Verbasc. ana p.* ij. *Sem. cydonior.* ʒ iij. Concisa & contusa coq. in s. q. *Aq. commun.* in colatur. ℥ viij. dissolv. *Electuar. lenitiv.* ℥ ij. *Ol. lilior. alb.* ʒ vj. MS. F. Clysma pro Viro, circumspectè, cautè, & leniter injiciendum, ac fistulâ benè prius oleo inungendâ.

Clyster emolliens &c. fuit injectus.

Vena secta.

Ab hoc injecto enemate bis alvum deposuit levi cum pruritus & doloris in ano levamine: circa meridiem venæ sectionem ad uncias

cias decem celebrari jussi. Vesperi rediens, & dolorem, & pruritum in ano non parum diminutum inveni : de dolore vero & pruritu externo & interno quia adhuc conquerebatur patiens, sequens linimentum ano inungendum, linteaminibus applicandum, ac mollibus turundis intrudendum præscripsi.

℞. Vnguent.popul. Rosar.ana ℥ß. *Ol.nymphææ Rosar.Omphacin.Verbasc.ana* ℥jß. MS.pro Linimento. — Et linimentum externè adhibitum fuit.

Mane rediens & dolorem & pruritum fere omnem sublatum inveni, alvum vero quia sponte nondum dejecerat, sequentem haustum leniter purgantem statim assumendum dedi.

℞. Mann. Calabrin. Pulp.caß. recens extract.ana ℥ß. *Tamarindor. Syr.rosar.solut. ana* ℥v.*Cremor.tartar.* ℈j. *Aq. cichor. q.s.* MS. F. Haustus. — Haustumque purgantē assumpsit

Hoc assumpto haustu, quater alvum absque ullo fere dolore deposuit: in supradicti tamen linimenti inunctione continuavit per septimanam, & nullus hæmorrhoidum fluxus fuit secutus. Post mensem circiter & dolorem & pruritum in ano iterum observavit. Vocatus enema præscriptum, & venæ sectionem, ac postea linimentum tali cum successu iteravi, ut intra biduum à dolore, & pruritu curaretur. — Et curatus, Post mensem recidivam passus, iisdemque curatus fuit.

Post annum circiter non tam pruritu quàm quidem dolore iterum afflictus Chirurgũ quendam accersivit, qui hæmorrhoidum dolorem illum tollendi curandique gratiâ glandem ex pauco saccharo saturni, floribus sulphuris, melle ad duritiem cocto, & ceræ quantitate sufficiente confectam, anoque intrudendam ægroto huic dedit. Ast curationis & doloris hujus sublationis loco gravis hæmorrhoidum fluxus summo cum dolore affligens, & ulcus tam ingens fuit subsecutum, ut brevi non tantum maximam puris copiam, verum etiam ipsa excrementa non per anum sed supra eundem per novum glandis hujus maleficio excitatum foramen dejecerit: quod foramen nonnisi summis laboribus tandem fuit curatum, nec tamen ita curatum, quin aliquando fæces sponte effluxerint. — Post annum denuo recidivam observans, glande ex saccharo saturni &c. confecta. Ingens ulcus in ano subsecutum est.

2. In ani fissuris, nam acria quia plerumque suppositoria sunt, meritò rejiciuntur in ani fissuris: acria enim ani fissuras non curant, ast irritando, mordendo &c. easdem augent, & nonnisi deteriores reddunt. Quare quoque Heurnius loco ultimò citato cap. de suppositor. eadem in ani fissuris damnat, si, inquit, æger fissuris ani laboret, nunquam suppositoriis acribus alvum provocantibus utitor; facilè namque hoc modo ficus ani excitaretur, quod quoque vidisse ac observasse testor. — Ani fissuris

Ho-

Absque periculo enemata, & suppositoria ferunt.

Homines, in quibus enemata & suppositoria sine periculo applicari possunt, sunt.

Senes.

1. Senes, teste Petro Gorræo capite de clystere: Senes ut plurimum alvo adstrictâ laborant, (in primis quibus juvenibus fluxerit eadem, ut docuit Senex aphor. 20. & 53. sect. 2. quod confirmatum videsis apud C. Celsum lib. 1. cap. 3. tit. de ætatum varietate p. m. 32. & 33.) quare clysmata ergo maximè iis conducunt, quia & φάρμακα καθαρτικὰ non ita tolerare queunt Senes, facilèque alvi fluxus gravis post pharmaca cathartica in Senibus subsequitur, aut fluxus alvi post cathartica si non sequatur, summis cum torminibus purgantur: acidi enim & pituitosi viscidi humores in iis prævalent, parumque calidi innati habent, teste Hippocrate aphor. 14. sect. 1.

Pueri.

2. Pueri, ut auctor nobis est Johannes Walæus in sua medendi methodo p. m. 52. à flatibus, fæcibusque induratis in iis si oboriatur alvus adstricta; facilè enim & maximè à catharticis eorum corpora debilitantur. Satius ergo est, ut per clysmata flatus fæcesque induratæ alvum eorum adstrictiorem reddentes educantur, sicque ab alvo adstrictâ liberentur.

Infantes.

3. Infantes, ut Petrus Gorræus loco statim citato, & Heurnius in Prax. medic. lib. 1. cap. de clystere docuere, quod & quotidiana contestatur experientia: levia enim suppositoria vel clysmata in Infantibus doloribus colicis à flatibus &c. oriundis graviter vexatis non tantum dolores, flatibus fæcibusque induratis &c. expulsis tollunt, sed & alvum solutam reddunt & servant, sicque ulteriorem ac novum similium dolorum exortum, alvum solutam reddendo & servando, prohibent. Videsis ea de causa historiam de Infante variis convulsivis motibus afflicto & curato pag. 263. & 264. descriptam, ut & sequentem.

Infans alvum depositurus. Summo dolore affectus. Verum alvo depositâ siluit. Quare Mater varia frustra adhibuit.

Infans duos tresve jam natus menses, singulis vespertinis temporibus per horam circiter unam atque alteram magno ejulatu alvum deposuit, alvoque depositâ statim siluit; imo nunquam aliàs alvum dejecit, nisi ejulatu per horam unam atque alteram præcedente: cæterum Infans optimè valuit. Varia hujus mali tollendi gratiâ usurpavere Parentes remedia, pulti enim immiscuere sæpius aquam fœniculi, item semen anisi pulverisatum: Mater quoque, cujus ubera semper suxit Infans, nonnisi semen carvi saccharo incrustatum in dies assumpsit, item mammis antequam

Mater

Mater Infantem apposuit, sæpius spiritum vini anisi & carui seminibus infusum & abstractum prius usurpavit, unde ejulatus multiplicati fuere, ac minus per alvum dejecit. Innumerabilia fere itaque medicamenta Parentes postmodum adhuc in usum revocarunt, ast tamen incassum omnia. Vocatus primò hanc mixturam dedi.

℞. *Aq. fœnic. Cort. aurantior. cum vino destillat. ana* ℥jß. *Syr. de cichor. cum rheo. Fœnic. ana* ℥j. MS. Ac mixturam anticolico purgantem.

De hac mixtura singulis duabus horis cochleare unum subinde quoque & alterum Infanti exhibuerunt, unde nonnisi flatus paucos excrevit, semelque tantum alvum deposuit. Ast vespertino tempore adventante iterum valde ejulavit, simulque per alvum semel liquidum quid dejecit. Mane rediens sequens pulti admiscendum præscripsi.

℞. *Mann. Calabrin.* ʒij. *Fol. senn. s. stip.* ℈ß. *Sem. anis.* ℈j. MS. Et mannam &c pulti immiscuere

Post hujus usurpationem iterum semel tantum quid paulò consistentius priori cum paucis flatibus per alvum excrevit, ast circa vesperam itidem acriter, verum non ultra semihoram, ejulatum edidit. Mane iterum visitandi causâ rediens, sequentem sacculum ventri Infantis imponendum, ac ultimum quoque iterandum, ac pulti immiscendum præscripsi: antequam vero ventri sacculus fuit impositus, umbilico sequens emplastrum fuit applicatum.

℞. *Trochisc. albandal* ℈j. *Aloes lucid. Hier. picr. Galeni Ol. absinth. ana* ʒß. *Ceræ alb. q. s.* MS. F. Emplastrum umbilico Infantis imponendum. Umbilico emplastrum

℞. *Flor. chamomill. Roman.* M. iß. *Sem. fœnic.* ʒij. *Carvi Cumin. ana* ʒiij. *Bacc. laur.* ʒß. Concisa & contusa insuantur parvo sacculo ventri Infantis imponendo. Et abdomini sacculū imposuere.

Hisce dictis ultimis adhibitis & applicatis, ingentem flatuum copiam, & per alvum semel viscida tenacia una cum excrementis excrevit: quare in horum medicamentorum usurpatione per octiduum circiter continuavimus; singulis vespertinis tamen Infans, ast per horæ tantum quadrantem, ejulavit. Post octiduum quia intra biduum alvum non dejecerat, sequens clysma, simulque hunc bolum præscripsi.

℞. *Sem. carv.* ℈j. *Bacc. laur. Sem. fœnic. Anis. ana* ℈ß. MS. F. Pulvis tenuissimus. Ex hoc pulvere cum s. q. *Butyr. recent.* F. Boli no. iij. externè sacharo pulverisato inspergendi: de quibus unus bolus ori Infantis imponendus, mox mammis Infans apponendus, ut ita sugendo bolum deglutiat. Tandem bolum assumpsit.

Post horam ab assumpto bolo enema sequens injici curavi.

℞. *Fol. malv.* M. ß. *Flor. chamomill. melilot. ana* p. j. *Sem. carui*

 Cumin.

Et enema carminans adhibitum fuit. *Cumin.ana* ℥ iß. *Bacc.laur.*℥ij. Concisa atque contusa coq. in f.q. aq.commun. In colatur.℥ijß.dissolv. *Elect. lenitiv.*℥ij. *Mell. virgin.*℥ij. MS.F.Enema pro Infante.

Et post pituitosa biliosa &c. excreta curatus. Post hujus clysteris applicationem, & supradicti boli assumptionem bis alvum deposuit, & magnam pituitæ viscidæ biliosa colore tinctæ copiam simul excrevit, ac sequenti vespertino tempore non ejulavit Infans, nec quoque alvum deposuit: quare bolum subinde iterandum jussi, quo facto semper alvum exoneravit, ac postmodum quotidie semel sponte dejecit, ac optimè postea degit curatus ille Infans.

Debiles & qui viribus languent. 4. Debiles,& qui viribus languent, ut Petrus Gorræus cap. de clystere, & Heurnius in Prax.medic.lib.1. cap.itidem de clystere docuere: debiles enim, & qui viribus languent, alvo adstrictâ si laborent, neutiquam φάρμακα καθαρτικὰ tolerare queunt;debiles namque debiliores hac methodo redderentur. Rectè enim Petrus Poterius centur. 1. curat. 22. debilia corpora catharticis minimè esse obruenda nec ita debilitanda statuit; pharmaca enim cathartica corpora illa magis debilitant, ac illorum vires destruunt. Quare meritò Galenus commentar.2.in lib.prorrh.text.37. indoctum esse, & artis Medicinalis planè inscium illum nominat, purgare qui ingrediatur debiles, viribus languentes, & imbecillitate affectos: satius ergo alvum illorum adstrictam enemate suppositorioque solvendam & provocandam, quàm hac ratione ad mortem debiles deducendos esse, ducimus.

Abhorrentes à pharmaco, & alvo adstrictâ laborantes. 5. Qui pharmaca tolerare nequeunt, alvoque tamen adstrictâ laborant. Novi enim Homines robustos, qui tamen purgantia medicamenta neutiquam tolerare possunt, sed statim post assumpta cathartica vomitu nauseâque continuò vexantur: si vero accidat, ut assumpta cathartica pharmaca retineant, statim in alvi fluxum nullis fere medicamentis cessantem incidere observavi. Quare sequentem casum hisce addam.

Vir ventris torminibus & alvo adstrictiori laborans. Indeque statim cephalalgiâ. Vir quispiam quadraginta jam natus annos, biliosus, robusto corpore præditus, ventris torminibus sæpius vexatus, alvo adstrictâ ut plurimum laborabat, singulis biduis autem si alvum non deponeret,statim cephalalgiâ vexabatur, & torminibus doloribusque ventris gravibus affligebatur. Varia hac de causa assumpsit medicamenta non malo cum successu, præterquam quod cephalalgiam quandam excitarent. Curationis ergo vocatus, primò sequentem mixturam ipsi dedi, de qua singulis duabus horis cochleare unum assumpsit.

Mixturâ anticolicâ. ℞. *Aq. fænic.* ℥iij. *Post abstractum spiritum anticolicum pag.* 278. *descript.* ℥iß. *Betonic. Spir. anticol. ibidem traditi*

diti ana ℥j. *Nitri aromat. dulc.p.275. descript.* ℈ij. *Ol.cortic. aurantior.gutt.*jv. *Syr.fœnicul.*℥j. MS.

Tormina & dolores ab hac mixtura quidem minores reddebantur, ast capitis dolor mox inde excitabatur: quare sequentem haustum cholagogum levem, quia facilè alvum deponere se retulit patiens, dedi.

℞. *Elect.cholag.Sylvii.*℥ij. *Syr.de rheo simpl.ejusdem* ℥iij. *Aq. fœnic.* ℥x. MS. F. Haustus.

Haustu purgante cholagogo assumpto.

Quo assumpto, ita fuit nauseabundus, ut jam jam vomitu rejiceret purgantem haustum, retinuit tamen: ast intra sex circiter horas vicesies quidem alvum deposuit tali cum ventris dolore, tantisque cum torminibus, ut præ dolore altâ voce clamaret. Vocatus omnia perpendens, & interrogans Uxorem, adstantes, ægrumque, an quid antea assumpsisset, & an unquam quidem Maritus catharticum pharmacum antea usurpasset, retulit Uxor, semper hoc contigisse à levissimo etiam pharmaco, etsi tantum lenitivo, si modo retinuisset catharticum; aliàs nauseâ vomituque continuo tandiu vexari, donec totum purgans evomeret.

Levi hypercatharsi summis cũ doloribus fuit affectus.

Quare de supradicta mixtura cochleare unum alterumque statim assumere jussi, sed non ideo alvi fluxus cessavit. Vesperi rediens, dejicientem parum nauseabundum, minori tamen cum dolore, & paucioribus torminibus inveni: quare sequentem bolum præscripsi.

℞. *Diascord. Fracastor.* ℈ij. *Confect. hyacinth.* ʒß. *Ol. macis still.gutt.*j. MS. F. Bolus.

Quare bolum.

Hoc assumpto bolo, per tres circiter horas non ita alvum deposuit, ast postmodum rediit iterum fluxus, verum dolore & torminibus expers. Mane visitans, sexies adhuc illâ nocte alvum deposuisse Maritum, retulit Uxor; quare sequens conditum præscripsi, de quo subinde ad nucis moschatæ quantitatem assumpsit.

℞. *Conserv.rosar.rub. Miv.cydonior. antiq.ana* ℥vj. *Elect.antidysenter.p.126. descript.*℥ß. *Diascord. Fracast.* ʒij. *Syr. myrtin. q.s.* MS. F. Conditum.

Ac conditũ usurpavit.

Vesperi iterum rediens, semel tantum alvum deposuisse narratum: quare nonnisi mixturam ægrum postea assumere voluit, unde ad pristinum statum brevi tamen fuit restitutus. Denuo vero alvo adstrictâ ac torminibus ventris cum laboraret, non amplius purgans, sed sequens κλύσμα præscripsi. Docuit enim Paulus Ægineta, non purgantia, sed enemata adhibenda iis, quorum venter ægrè descendit, & qui stomacho imbecilli, nempe medicamenta ad subducendum efficacia non sustinente laborant, lib.1.capite 44. de clysteribus p.m.45.

Verum alvo adstrictâ denuo afflictus

℞. De-

Enema fuit adhibitum. ℞. *Decoct. emoll. & carminat. vulgar. pro clyster.* ℥vij. *Elect. diacatbol. De bacc. laur. ana* ʒvi. *Ol. chamomill.* ℥ß. *Mell. anthosat.* ℥ii. MS. F. κλυσὴρ pro Viro.

Et curatus fuit. Hoc injecto clystere, bis alvum cum multis flatibus tali cum successu deposuit, ut tormina doloresque ventris mox evanescerent; alvumque, postquam nempe semel adhuc enema hoc fuerat iteratum, postea quotidie semel deposuit, & à dolore & torminibus & cephalalgiâ fuit curatus.

Nonnullos alios itidem alvo adstrictiori laborantes, ex lenissimo pharmaco in nauseam, vomitum, alvive fluxum incidentes, tantum clystere vel suppositorio curavimus.

Baccho qui indulsere. 6. Qui multum ante morbum potavere, aut auctor est Cornelius Celsus lib. 2. cap. 12. tit. 2. de alvi ductione p. m. 85. quod idẽ fere contestatum quoque inveniet studiosus Lector apud Johannem Walæum in sua medendi methodo p. m. 53. accidit interdum, inquit, ut in febribus ex nimio potu purgantia medicamenta retineri non possint, sed statim evomantur; si tum præmittatur κλυσὴρ purgans retinebitur.

Ex morbo convalescentes, & alvo adstrictiori laborantes. 7. Ex morbo convalescentes, alvoque adstrictâ si laborent: ast nota, non acria & vehementia enemata in hisce usurpanda, verum ex solo oleo olivarum &c. præparata esse adhibenda, ut videre est apud Philippum Grulingium in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 6. cap. 31. de clysteribus p. m. 290. Alvus adstricta in convalescentibus qualem non molestiam Medicis aliquando parit? quam molestiam brevi ut plurimum superant Practici solo ex oleo olivarum præparato enemate bis terve pro re nata iterato. Quare & sequentem historiam hisce addere placuit.

Vir post magnum æstum &c. Vir quispiam quadraginta quinque annorum, melancholicus, magnum æstate passus æstum, incidit in febrem tertianam intermittentem cum nausea, & quandoque vomitu, præcordiorumque anxietate gravi continuò conjunctam: in principio quidem levi horrore, mox autem summo calore, capitis dolore pulsante, sitique inexplebili paroxysmus febrilis Hominem corripuit: appetitus jam diminutus jam vero auctus, alvusque jam adstricta & quidem sæpius, jam vero soluta erat. Alvo adstrictâ cum laboraret, summa ventris tormina sensit, eadem vero solutâ nulla omnino: quare sua sponte ingentem seri lactis sitim tollendi, & alvum solutam servandi gratiâ copiam assumpsit; unde maximus pedum tumor, alvique fluxus subsecutus est, ac adventante paroxysmo summum in regione lumbari primò, & mox per totum corpus loco levis horroris frigus fuit perpessus. Vocatus serum lactis omnia

In febrem alvum adstrictâ &c.

Et post serum lactis, in pedum tumorem &c. incidit.

que

quæ liquida frigida interdixi, ac sequentem mixturam præscripsi.

℞. *Aq. cort. citri Aurantior. cum vino destillat. ana* ℥ij. *Vit. Matthiol.* ℥vj. *Cinnamom.* ʒß. *Ol. macis stillat. gutt.* jv. *Diascord. Fracast.* ʒij. *Antimon. diaphoret.* ʒß. *Syr. fœnic. Papav. errat. ana* ʒß. MS. Quare curationis ergo mixturâ diaphoreticam &c. assumpsit.

Ab hujus mixturæ assumptione nil nisi frigus parum fuit diminutum, neutiquam vero alvi fluxus: quare sequens conditum præscripsi, de quo sexies de die ad nucis moschatæ quantitatem assumpsit. Manente alvi fluxu.

℞. *Conserv. rosar. rub. antiq.* ℥i. *Elect. antidysenter. superius descr.* ʒß. *Diascord. Fracastor. Nuc. moschat. condit. ana* ʒij. *Ol. cinnamom. Caryophyllor. still. ana gutt.* jv. *Syr. myrtin. q. s.* MS. F. Conditum. Ac ideo conditum.

Hujus conditi beneficio nonnisi tertio die alvi fluxus fuit curatus, qui post triduum iterum increvit: quare ipsi pilulam opiatam ex massa pag. 246. descripta dedimus, postque duas horas aliam, tertiamque cum usurpasset, fluxus ille alvi cessavit. Ast sedatum fluxum sitis intolerabilis excepit, quam potentissimis vix superare potuimus remediis. Sedatâ tandem & illâ, febris insigniter primas tenuit; cujus tollendi gratiâ sequentem dedimus bolum, duabus ante paroxysmi invasionem horis assumendum. Pilulam opiatam &c. usurpavit. Et alvi fluxus sublatus fuit. Quo sublato, sitis & febris adauctæ fuere.

℞. *Extract. febrifug. nostr. in superioribus descript.* ℈ij. *Sal. febrifug.* (ex capite mortuo post spiritus salis armoniaci abstractionem relicto, filtratione & exhalatione parat.) *gr.* xij. *Antimon. diaphor.* ℈ß. *Ol. macis stillat. gutt.* j. MS. F. Bolus cum vino calido assumendus. Verum bolo diaphoretico.

Hoc assumpto & usurpato bolo, optimò sudavit, febremque vix observavit: quare adventante iterum paroxysmo eundem bolum iterandum curavi, quo facto nullam omnino febrem passus est. Post octiduum circiter cum in febrem iterum incidisset, bolum denuo eundem assumpsit, ex quo benè sudavit, ast frustraneo eventu: quarto enim die paroxysmus gravior rediit, & quicquid contra eum postea assumeret ægrotans, oleo tamen & operâ perditis, per duos tresve menses quartanâ simplici intermittente laboravit. Alvo adstrictâ quia ut plurimum vexabatur, vinum absinthites purgans febrifugum præscripsi sequens, de quo post quatriduum in digestione positum usurpavit uncias quatuor, instillatis primò singulis dosibus spiritus salis armoniaci guttulis duodecim. Eòque iterato sublata. Febri denuo adauctâ Imo in quartanam degeneratâ.

℞. *Rad. gentian.* ʒß. *Zedoar. Calam. aromatic. ana* ʒij. *Jalapp. gummos.* ʒvi. *Fol. menth. crisp.* Mjß. *Senn. s. stip.* ʒß. *Summit. absinth.* Vinum absinthites purgans usurpavit.

*tb.*Mij. *Centaur.min. Card.bened. ana* M.j. *Aloes lucid.* ℥ij. *Extrem.cort.aurantior. Cinnam.acut.ana* ℥iij. *Cardam.min. Tartar. Rhenan.ana* ℥jj. Concisis atque contusis, cantharoque lapideo inditis affund. *Vin.Gallic. pint.* vj. MS. & stent simul per quatriduum in loco calido, ut vis medicamentorum extrahatur.

Et à febri liberatus.

Semel quotidie ab assumpto hoc vino medicato tantum alvum deposuit, ast febris in dies fuit diminuta, tandemque planè evanuit. Ex longo hoc morbo convalescens alvo adstrictâ maximè laboravit, imo quicquid contrarium usurparet, nonnisi frustra tentatum fuit: quare primò suppositorium, deinde clysterem ex solo decocto emolliente, juxta Fuchsium lib.2.de compositione medicamentorum cap. 20. ultimò ex solo oleo olivarum diutius solito retinendum præscripsi, tali quoque cum successu, ut post tertium injectum hoc κλύσμα quotidie semel bisve sponte postea alvum deponeret, ac brevi curaretur.

Verum convalescens, alvo adstrictâ laboravit.

Ac enemate ex oleo olivarum injecto curatus.

Herniis sæpius affecti.

4. Herniis sæpius affecti: alvo adstrictâ enim laborantes, facilè recidivam patiuntur, quare & omnes Practici unanimiter commendant alvum laxam servandam necessariò, herniis qui afficiuntur nonnunquam, & præprimis iis, qui simul flatibus abundant. Dicta sequentes casus satis superque comprobant.

Vir ex alvo adstrictiori in herniam scroti incidit.

Vir quadraginta annorum, sanus, sed alvo adstrictiori sæpius laborans, flatibus quammaximè obnoxius, in herniam incidit scroti enterocelen, qua capite decliviori pedibusque sursum protensis manu Chirurgi restauratâ, emplastro ad rupturas Fernelii imposito, benè se habuit, alvo nempe benè respondente: verum adstrictiori eâdem, facilè imo sæpius recidivam passus est. Quare jussu Medici enema fuit injectum, & mox alvum reddens neutiquam conquestus est de flatibus nec herniâ. Ob sumptus sibi ipsi subinde clysma instrumento à M. Mutsenbroekio P. M. invento injecit, alvoque inde depositâ, hilaris sanusque vixit.

Quâ repositâ.

Enema subinde sibi ipsi injecit & liberatus fuit.

Verum hac occasione non potui non narrare historiam enteroceles nullis medicamentis cedentis, & nonnisi chirurgiâ & incisione &c. restauratæ: en studiose Lector totum casum.

Mulier dolori colico obnoxia.

Mulier quinquagesimum jam superans annum, melancholica, ac colico dolore sæpius afflicta, alvo adstrictiori & sæpius constipatâ, in primis legumina, fabas nempe &c.si assumpsisset. Cum res ipsi domi esset angusta, neque ideo assa &c apponere, vel quotidie assumere posset, flatibus sequenti nocte summopere semper affligebatur, tumque summo mane, & aliquando mediâ nocte semen anisi vel fœniculi manducare consueverat. Quo facto multos reddidit flatus, moxque levmen observavit, hoc vero neglecto, dolores intolerabiles colicos passa fuit, & alvus adstricta seu constipata mansit;

Semen anisi vel fœniculi usurpares.

Brevi fuit liberata.

fit; donec aloen ad scrupulum unum assumpsisset, unde brevi alvum ter quaterve plerumque summo cum levamine reddidit. Infortunio quodam accidit, ut fabis assumptis, alvoque constipatâ laborans, doloribusque colicis gravissimis circa mediam noctem afflicta, semine anisi & fœniculi destituta, mane iisdem usurpatis, nullum omnino levamen observaret. Quare Filia Medicum adivit, qui dicta audiens sequentem præscripsit haustulum purgantem. Verum iisdem seminibus carens, in gravissimum incidit dolorem

℞. *Electuar.cholagog.Sylvii Hydrag.ejusd.ana* ʒii. *Spirit.carminat.*ʒjß. *Sal.volat.oleos.gutt.*xxv. *Aq.fœnic.q.s.* MS.F.Haustus. Quare haustum purgantem entminativum

Quo assumpto, blandè sexies septiesve alvum multis cum flatibus deposuit, ac tranquilliter sequenti nocte dormivit. Mane de similibus imo majoribus conquerebatur doloribus: quare enema dictus Medicus ex cerevisia recenti dulci cum fœniculi semine ac melle coctum præscripsit, & optimè inde se habuit, multosque flatus simul cum fæcibus reddens. Verum post duas præterpropter septimanas tussis gravissima imo majoribus cum doloribus alvo adstrictiori, ac nauseâ Mulieri oborta: quare Filiam ad Pharmacopolam misit, ut haustum purgantem superiorem daret. Cum successu assumpsit. Ac enema fuit injectū. Post duas septimanas ex gravissima tussi.

Verum domum reversa cum esset, haustumque purgantem Matri dare vellet, de tanta nausea, animi fere deliquio, ac mox de dolore in inguine sinistro maximo ac intolerabili imo tumore conquesta fuit. Quod igitur Filia Medico indicavit, seque haustulum purgantem non exhibuisse retulit; qui sequens enema ac fomentum mox præscripsit, ac Chirurgorum &c.hoc esse dixit. In bubonocelen incidit.

℞. *Decoct.emoll.& Carmin.vulgar. pro clyster.* ℥viij. *Electuar. diacathol.* ℥jß. *Pulp. cass. fistul. recens extract. Ol. chamomil. ana* ʒvj. *Sal.gemm.*ʒj. MS. F.Clyster pro Fœmina. Quare enema.

℞. *Fol.malv. Bismalv. ana* M. jß. *Verbasc.* M.j. *Flor.chamomill. Roman. Sambuc. ana p.* ijß. *Semin.cumin.* ℥ß. *Fœnic.* ʒiii. Concis.& contus.coquantur in s.q.aq.commun.ad colatur. pint. jß. add. *Ol.lilior.alb.Chamomill.ana* ℥j. MS. pro Fomento pannis calidis adhibendo. Et fomentum fuit adhibitum.

Injecto clystere, eodemque bis iterato, semel tantum alvum deposuit, sed nullo cum doloris levamine: fomento quoque etsi sæpius adhibito, nec sponte nec manu Chirurgi, qui ramicem inguinalem seu bubonocelen esse, imò restaurari, vel reduci non posse mihi referebat; capite quammaximè declinato, genibusque divaricatis, ac in sublimiori parte positis etsi tentaverat, (quo modo tamen prolapsum intestinum vel sponte aliquando, vel levi manus compressione in abdomen repellitur) attamen enema & fomentum continuandum se putasse. Sicque per quatriduum noctes diesque insomnes, summis doloribus, nauseâ, ac subinde biliosorum pituito- Verum incassum, imo nec manu Chirurgi reduci poterat intestinum. Tandem materiam stercoream &c. evomuit.

forumque humorum, imo nonnunquam ftercoreæ materiæ vomitu decubuit hæc mifera ; & quicquid Medici ac Chirurgi in ufum revocarent, oleum & operam perdiderunt. Quare confilium Medicorum ac Chirurgorum gratis petiit, quia, ut fuperius jam dictum, res ipfi erat angufta domi: hocque nonnulli Medici ac Chirurgi mox libenter fecerunt, qui omnibus fruftra jam tentatis adhibitifque, hancque Vetulam continuò naufeabundam imo ftercoream materiam jam vomentem, abdomine diftento, alvo adftrictiori, in inguine enterocelen nonnihil quafi contortam prope inguen inæqualem, ac fummè dolorificam, ita ut animi deliquium ex folo attactu præ dolore ingenti pateretur, verum non febricitantem invenerunt. Quare plurimi judicarunt, certò ac brevi diem obituram, & nihil omnino præter enema, ac cardiacam mixturam fequentem in ufum poffe revocari, ne fpectatorem tantum agere videremur: omnes fere conveniebant in hifce medicamentis, quorum defcriptio hæc erat.

Ac in fummo mortis periculo verfans.

Denno ipfi enema.

♃. *Decoct.emollient.& carmin.pro clyfter.* ℥viij. *Electuar. lenitiv.*℥jß. *Sal.gemm. Prunell.ana* ʒi. MS. F. Clyfter pro Fœmina, mox injiciend.

Et mixtura cardiaca fuit præfcripta.

♃. *Aq.melifs.Fænic. Menth.crifp.ana* ℥jß. *Spirit.carmin.Sylv.* ʒß. *Nitri dulc.* ℈j. *Confect. alkerm.fine ambra & mofcho* ʒij. *Syrup.fænic.*℥vj.MS.capiat fingulis femihoris cochleare.

Ac tandem levem apertionem abdominis unicam curationis fpem effe, conclufum fuit à Medicis & Chirurgis.

Verum una cum Chirurgo peritiffimo Litothomo dexterrimo Noacho Smalzio piæ memoriæ potius anceps remedium quàm nullum effe adhibendum judicavimus. Rogati, quale ergo in ufum revocare vellemus remedium, omnia enim interna externaque fruftra jam fuiffe adhibita remedia, imo quicquid & quo modo Chirurgi finguli ac omnes manibus tentaverint, oleum & operam hactenus perdidiffe, imo ftercora jam evomuiffe, ac ea de caufa conclamatum effe. Verum apertionem & incifionem abdominis (fi ægra & confanguinei concedere vellent) unicam effe curationis vel reftaurationis fpem, vires adhuc, dum fatis conftare vulnus tale abdominis neutiquam lethale effe, imo periculum in mora, & citò abfque periculo fieri poffe incifionem, gangrænâ aliàs inteftinum facilè affici, omnes & quidem unanimiter affirmabant. Tandem in eo omnes conveniebant, modo ægræ & confanguineis placeret. Quare convocatis confanguineis, certam mortem brevi inftare, & nullis etfi potentiffimis remediis, nec quoque manu Chirurgorum herniam illam enterocelen reftaurari poffe diximus; verum dubiam curationis fpem fupereffe, fi apertionem levem in abdomine concedere vellent. Mox confanguinei dicebant, quia nulla alia curationis fpes fupereft, nobis quidem perinde effet, modo

Ma-

Mater ac ægra consentiret, cujus corpus esset, & res ageretur, quæ dolorem illum subire deberet. Ea de causa Filia Matrem adivit, ac ipsi dicta non sine lachrymis proposuit, quæ statim annuit, imo Filia mea, inquiens, charissima, mitè modo faciant, nam dolor jam est intolerabilis, brevique vel diem sum obitura, vel à tanto dolore brevi liberanda. Quisnam porro rogabat, illam incisionem institurus esset: cumque adesse Magistrum Smalzium Practicum respondisset Filia, mox invitavit Smalzium, eâ tantum cautelâ & adhortatione, ut citò & misericordiâ motus rem conficeret. *Quam ægra nuit ægra & consanguinei.*

Quare exhibitis duobus præcedentis mixturæ cardiacæ cochlearibus, ægrâ supinâ capite decliviori, genubus divaricatis sursumque sublatis collocatâ, Magister Smalzius cultro incisorio incisionem & apertionem usq; in abdominis cavitatem artificiosè, ac levi cum hæmorrhagia fecit, tribus digitis transversis circiter à tumore prope musculum rectum, per quod vulnus duos priores digitos oleo leviter inunctos manus dextræ intrudens, mox intestina per angustum foramen protrusa se observare referebat, tumque manu sinistrâ herniam seu tumorem leviter comprimendo, imo quasi contorquendo, ac alterâ manu sensim trahendo, breviter intestinum introrsum reducebat. Cæterum vulnus more consueto & secundum artem tractavit, inguini emplastro ad rupturas Fernelii imposito; moxque præter mixturam cardiacam, enema superius nominatum fuit injectum, ac patiens debilis quidem semel alvum summo cum levamine dejecit, dolorque, & nausea, & vomitus, animique deliquium cessarunt: enemate per triduum iterato, tandem præter mixturam sequenti usa fuit apozemate. *Quam aperitionem instituit Smalzius. Ægrâ capite decliviori genubusque sublatis positâ. Brevique intestinum reduxit. Quo facto clyster fuit injectus.*

℞. *Radic. fœnicul.* ℥ß. *Polypod. quercin.* ʒiij. *Folior. malv.* M.j. *Senn. sine stip.* ℥ß. *Rhabarbar. optim.* ʒij. *Sem. anis. Fœnic. ana* ʒiij. Concisa atque contusa coquantur in l.q.aq. commun. ad colatur. pint. j. in qua dissolv. *Mann. Calabrin.* ℥j. *Syrup. rosar. solutiv.* ℥jß. MS. F. Apozema. *Ac decocto laxans usa parit.*

Hujus beneficio quotidie alvum cum multis flatibus deposuit. Quarto post operationem die vesperi levi febriculâ subitò fatis cessit. *Sed quarto post apertionem die fatis cessit.*

Post mortem una cum Magistro Smalzio adivi Consanguineos, Filiamque enixè rogavi, ut nobis concederet cadaver aperire, & videre quomodo interna sese haberent, ut in posterum aliis itidem miseris ita afflictis succurrere possemus: tandem annuit Filia. Cadavere aperto, intestinum eo in loco sphacelatum, ac foramen peritonæi, per quod intestinum protrusum fuerat, valde parvum invenimus, ita ut nonnisi summa quasi cum vehementia intestinum esset protrusum. *Post mortē intestinum sphacelatū inventum.*

Duæ mulieres eodem affectu laborantes dicto modo curatæ & sanæ.

Duas alias Mulieres eodem affectu laborantes, imo stercora jam evomentes, post incisionem, sed tertio die factam, à tali hernia eodem modo liberatas, ac similia medicamenta interna usurpantes, curatas ac adhuc dum sanas novimus. Harum Mulierum querelas, symptomata &c. quidem narrarem, sed brevitati studeo, & mutatis nominibus, idem essem dicturus: sed quid opus est verbis, ubi rerum testimonia adsunt.

Dicta tamen ut studiosus Lector eò melius intelligat, en sequentem figuram.

TAB. IV. FIG. II.

A. Mulier herniâ inguinali laborans, capite decliviori, genubusque in altiori loco sublatis, collocata.

B. B. Abdomen quodammodo distentum.

C. Umbilicus.

D. Ipsa hernia enterocele.

E. E. E. Musculus rectus.

F. Locus incisus, vel vulnus inflictum.

G. Foramen, per quod duos priores digitos manus dextræ Chirurgus protrudens, ac intestinum protrusum leviter contrahens.

H. Manus sinistra Chirurgi herniam leviter comprimendo, & parum contorquendo brevi reducens.

Enterocele sensim & pedetentim excitata.

Datur & enterocele sensim & pedetentim excitata, ubi non ruptio, sed tantum relaxatio (n) peritonæi adest, symptomata tamen plerumque eadem observantur. Hujus curationem & restaurationem dexterrimus, ac præmaturâ morte extinctus corporis humani perscrutator indefessus, perspicacissimus, clarissimus Vir D. Antonius Nuckius, quondam Anatomiæ in illustri Academia Lugduno-

(n) Quomodocunque Hernia exciterur sive sensim, sive confestim, semper fere peritonæum relaxatum reperitur. Rarius enim est, ut per illud lacerum intestina elabantur ac promineant; & tunc fere tantum, quum ab vulnere abdomini inflicto peritonæum simul pertundatur ac laceretur. Omnium enim membranarum communis est natura, ut distendi potius, quàm disrumpi patiantur. Idque clariùs in peritonæo patebit, si causarum Herniam producentium rationem habuerimus. Sunt illæ namque vehementes Tusses, Sternutationes diutius protractæ, ingentium ponderum suspensiones, ac similia: à quibus omnibus ita quidem naturalia viscera deorsum versus per diaphragma premuntur, ut vel peritonæi processus, quâ itur ad scrotum, ab eorum incumbentium & comprimentium impetu aperiantur; vel peritonæi pars suis processibus vicinior, quæ superstratis abdominis musculis minimè munitur, relaxetur ac distendatur. Accedunt vero clariorum Scriptorum testimonia, qui in Anatomicis sectionibus operam sumpsere, & præsertim Nuckii, Blancardi, ac Ruyschii, quorum postremus in suis observationibus Anatomico-Chirurgicis sic scribit: *Herniam magis esse expansionem aut extensionem peritonæi, quàm rupturam aut dilacerationem ejus, haud dubito, quin inter Medicorum Filios satis constet.* Quamvis vero peritonæum ab externo saltem ictu possit aliquando secundum utramque ipsius membranam disrumpi; tamen illa Veterum quorundam opinio minus arridet docentium, interiorem peritonæi tunicam in Hernia disrumpi, exteriorem vero dumtaxat relaxari. Nil etenim est cum Mechanicæ legibus magis pugnans, quàm si dicamus, corporis in arcum figurari, quod violentiam interius patitur, internas citius partes, quàm externas disrumpi.

no, Batava Professor incomparabilis, in operationibus & experimentis suis chirurgicis per J. T. Brem editis experimento 34. p. 124. & 125. hisce tradidit verbis, ac illam operationem ipsemet instituit in Muliere enterocele laborante, ac stercora jam evomente, & adhucdum vivente.

Ægro decenter collocato, cutisque incisione factâ, extensum peritonæum, quod intestinum includit, in conspectum prodit; quo itidem inciso, intestinum sensim & prudenter repellendum. Nonnunquam tamen partes trium musculorum abdominis tendinosæ, transversalis scilicet, obliquè ascendentis, & descendentis (quæ in inguine angustum quasi hiatum formant, ut viâ, sed obliquâ, vasis spermaticis transitum præberent) adeo angustatæ sunt, ut sine illarum dilatatione intestinum restitui non possit. Ad viam itaque hanc dilatandam, specillum excavatum intromittunt, factâque hiatus dilatatione, intestinum in abdomen propellunt. Cavendum interim, ne intestinum lædatur, nec incisio nimium extendatur, cum alioquin facilè vas aliquod arteriosum lædi posset. Tutius idcirco erit, annulum digito eo usque dilatare & expandere, ut intestinum prolapsum reponi possit. Si vero contingat, intestinum aere in tantam molem esse distentum, ut commodè restitui non possit, variis in locis subtiliori acu erit perforandum. Reposito itaque, ut dictum, intestino, hiatus, ad cicatricem fortiorem obtinendam, in circumferentia scarificandus, vulnerique turunda vitello ovi illita immittenda, & applicatis plumaceolis atque compressis deligatio instituenda. Quomodo curanda & restauranda.

Homines, in quibus κλυσῆρια & nonnunquam quoque glandes nonnisi magna urgente necessitate præscribenda, sunt.

Enemata & suppositoria nonnisi urgente necessitate præscribenda.

1. Famelici, in quibus purgantes clysteres minimè convenire dixit Riolanus meth. medendi general. cap. 9. Sic quoque nonnulli Medici melancholicis clysmata purgantia nocere putant, si nempe injiciantur antequam humores austeri aut acidi rectè sint præparati, correcti, & temperati; aliàs tormina ingentia clysteres purgantes injecti excitant. Ast nonne halitus, vaporesque blandi, oleosi, volatilesve ex injectis clysteribus elati humores austeros acidosque quodammodo temperant & corrigunt, sicque facilius & minori cum ægrorum molestia, quàm ullis aliis medicamentis, educuntur, Famelicis.

curanturque dictis humoribus laborantes? Ultima nostra dicta confirmata videsis in observationibus hinc inde nempe capite quinto & sexto jam traditis. Nullâ quoque præparatione humores per clysma educendos indigere, testatur Johannes Walæus in sua medendi methodo p.m.53.

Prægnantes trimestres & quadrimestres.

2. Prægnantes in primis trimestres & quadrimestres, nisi valde urgente necessitate; tumque neutiquam acres, ast tantum emollientes fæcesque induratas solventes clysteres præscribendi. Idem quoque innuere videtur Johannes Walæus in sua medendi methodo tit.de clystere p.m.52. dicens, gravidis non facilè adhibendum enema, quia vis ejus irritans intestinum rectum, & uterum illi incumbentem stimulat ad expulsionem fœtus. Quare quoque Rodericus à Castro lib. 3. de morbis mulierum cap.16. dixit, in prægnantibus frequentem enematum tam acrium quàm emollientium usum vitandum, quia ab ipsis fœtus valde laxatur ac debilitatur. Idem fere de suppositoriis in prægnàntibus usurpatis Heurnius in Prax.medic.lib.1.cap.de suppositor. & Ruffus Ephesius testantur.

Quid circa applicationem clysterum & glandium sit observandum.

Tempus clysteres glandesque usurpandi, & quidnam ante, in, vel post κλυστήρια aut suppositoria faciendum, observandumque sit, paucis demonstrabimus.

Tempus eadem usurpandi.

Tempus κλύσματα & suppositoria adhibendi.

Nullum certum designari potest.

1. Nullum certum aut constitutum propriè datur, sed omni tempore, & qualibet diei noctisque horâ adhiberi possunt enemata, modo necessitas urgeat, ut testatur Hippocrates lib. de purgantibus text.5.circa finem p.m.609.& Fuchsius lib.2. de composit.medicamentor.cap.20.

Matutinum tamen plerumque opportunum.

2. Matutinum omnium tamen maximè opportunum, quia ut plurimum ægrotantes tum sunt ventriculo vacuo, quando clysteres quoque injiciendos monuit Fuchsius loco statim citato, ut & Fernelius lib.3. method. medendi capite tertio. Clysmata nonnisi longè, duabus nempe aut tribus horis, longiusve ante pastum vel à pastu injicienda; alioquin una cibi è ventriculo rapti cum clystere deturbarentur. Docuit id quoque Ambrosius Paræus in operib. chirurg. lib.25. cap.22. Sit idem fere de suppositoriis dictum, ut videre est apud Johannem Jacobum Weckerum lib.1.Antido-

tidotar.general.cap.49.unâ nempe,vel duabus ante cibum horis ano esse intrudenda.

3. Æstivum, (quare etiam à canis ortu per dies quinquaginta infusis per clysterem uti cōcedit Senex lib.de purgantibus text.5.) autumnale, hyemale, ac vernale enematum usurpationi aptum est. Æstivum.

Nota, injecta clysmata non omnia æquali tempore retinenda: anodyna enim diutius, ut & adstringentia, ac glutinantia; nutrientia vero ac corroborantia omnium diutissimè retinenda. Verum purgantia, si sponte non erumpant, ultra unam horam in corpore ne retineantur; ast ante dimidiam tamen horam quoque non esse rejicienda, minus enim temporis spatium insufficiens, majus excedens. Si tamen præter debitum diutius retineatur clyster, & ex fortioribus licet confectus catharticis, nullius sit operationis, æger sese moveat, glandemque ano indat. Si vero & motus & glans nihil efficiant, injiciatur statim aqua tepida vehementer salita, aut unus cyathus urinæ, & brevi certòque alvus solvetur, clysteremque educent, ut docuit Wolfgangus Gabelchoverus curation. & observat.centur.1.curat.annot.62. Clysmata & supposi toria quæ diutius, quæ vero tandiu non retinenda.

Nota, in ipsis morborum paroxysmis clysmata injicienda non esse docuit C.Celsus lib.2. cap.12.titul.2. de alvi ductione p.m.86. inquiens, in ipso accessionis impetu alvus lotionibus non est ducenda, quia quod tum infusum est, alvo continetur, regestumque in caput multò gravius periculum efficit. In primis non in morborum paroxysmis.

Ante clysteris injectionem requiritur:

Ante clysterem injectum requiritur.

1. Ut pridie abstineat æger, sicque tali curationi sit aptus, ac eodem die ante, aliquot nempe horis, aquam calidam bibat, ut ita superiores ejus partes madescant, tumque in alvum clyster inmittatur: quoniam ut legimus apud Cornelium Celsum lib.2.loco mox. citato, jejuno ventriculo clysmata purgantia necessariò injicienda, quia aliàs cibus una educeretur, & ventriculi fermentatio læderetur, ut supra ex Fuchsio, Fernelio, & Paræo jam probatum. Ut æger sit jejuno stomacho.

2. Ut lateri dextro figurâ curvâ seu semicirculari incumbat, quum alioquin si in sinistrum latus depositus sit ægrotans, tota moles viscerum tum rectum intestinum, tum maximè postremam partem coli, quæ sub splene descendit, & ad renem sinistrum annectitur, comprimet; adeò ut clyster ulterius ad capacitatem coli progredi nequeat, sed in duobus inferioribus gyris coli remaneat, nec diutius retineri possit. In dextrum vero latus decumbente ægro, clyster siphone aut alio quovis instrumento facilè usque ad reflexionem sub liene, deinde sine obstaculo usque ad valvulam in- Ut lateri dextro incumbat. Et quare.

intestini coli ducitur; atque sic æger, quum diutius clysterem retinuerit, majorem quoque inde fructum percipiet, ut testatur Guilielmus Fabritius Hildanus observat. chirurgicar. centur. 1. observ. 77. p. m. 56. & Fernelius method. medend. lib. 3. cap. 2.

In enematum usurpatione & injectione convenit.

In enematum usurpatione & injectione convenit.

Ut fistula sine molestia & c. paulatim circumrotando in anum intrudatur.

1. Ut sine magna molestia doloreve fistula prius oleo benè inuncta paulatim, non vero confertim, & circumrotando in anum immittatur; tumque instrumentum enema continens genis vel superiori manus parti admoveatur, experiaturque an caleat instar urinæ modo emictæ, aut lactis modo emulcti, qualis calor est convenientissimus: nam nec frigidum nec quoque nimis calidum enema injiciendum, ne alterutro modo lædat, dixit Cornelius Celsus lib. 2. cap. 12. loco sæpius jam citato. Frigus namque intestina & vicinas partes nervosas offendit, iisque bellum inducit juxta Ambrosium Paræum in operib. chirurgic. lib. 25. cap. 22. & Heurnium in Prax. medic. lib. 1. cap. de clystere. Nimis autem calidum si injiciatur clysma, non satis diu in corpore manebit, & valde, præsertim in dysenteria (teste Philippo Grulingio loco ultimò citato p. m. 191.) nocebit. Si vero nimis frigidum, ultra debitum tempus retinebitur, quin & ano & vesicæ maximè oberit, flatusque excitabit; imo & mortis causa subinde erit, ut olim contigit Civi cuidam Haffniensi apud Bartholinum centur. 1. histor. anatomic. 76. Tepens ergo, idque sensim ac pedetentim, non vero confertim, juxta Fernelium lib. 3. method. medend. cap. 3. injiciendum: nam ita subitò & confertim si infundatur, flatus, qui semper fere in intestinis contineri solent, sursum compellet, unde torminum cruciatus curatu difficillimi, ut auctores nobis sunt Ambrosius Paræus & Heurnius locis ultimò citatis.

Frigida an calida clysmata an injicienda.

Ut inter injectionem sit hiante ore &c.

2. Ut dum syringe pedetentim exprimitur, æger sit hiante ore, nihil circumferat, quod ipsi ventrem comprimat, exceptoque clystere in dorsum supinus aliquandiu cubet, tumque ab omni motu quiescat, ne diaphragma & musculi abdominis attollantur & comprimantur, ut docuit Johannes Walæus in sua medendi methodo titul. de clystere circa finem p. m. 55. Postea sensim in utrumque latus convertat; vel si dolor partem aliquam aggrediatur, in istam quàm diutissimè, si fieri poterit, inclinet: ut si dolor in lumbis sit, regioni lumbari seu dorso, si in latere, huic, si in abdomine, ventri, & sic de cæteris æger incumbat.

3. Ut

3. Ut si clyster ob flatus in intestinis existentes eundemque repellentes immitti nequeat, bis terve ejus injectio sit tentanda & iteranda; sicque aliquandò ventositas omnis fere emittitur, facilèque tum enema injicitur, ut legimus apud Philippum Grulingium in suo florilegio loco sæpius jam nominato.

Ut, si flatus impediant injectionem, bis terve tentetur.

4. Ut qui anhelitus difficultatem (quales sunt, qui asthmate, aspnæâ, dyspnæâ, vel orthopnæâ laborant) patiuntur, ad retinendum enema neutiquam cogantur.

Anhelosi diu clysma retinere nequeunt.

5. Ut κλύσματα illa, quibus ovi vitellus ingreditur, ut sæpe fit in clysteribus antidysentericis &c., non nimium calefiant: aliàs enim vitellus mox coagularetur, atque hoc modò facilè foramen fistulæ siphonis obstrueretur, sicque votis non responderet injectum enema.

Enemata, quibus ovorum vitelli immixti, ne sint nimis calida.

6. Ut κλύσματα, quibus axungia admixta, non nimium frigida sint: axungia namque hac ratione concresceret, & liquoris in anum immissionem impediret.

Quibus vero axungia immixta, ne sint nimis frigida.

Post clysterum injectionem oportet:

Post injectũ enema convenit.

1. Ut post infusum κλύσμα, quantum fieri potest, in lectulo se contineat æger, nec primæ cupiditati & irritationi dejectionis protinus cedat; ast ubi necesse est, nempe post semihoram ad minimum, tum demum desideat, ut quondam rectè monuit C. Celsus. loco toties jam citato.

Ut lectulo se cõtineat æger.

2. Ut si desidendo æger se exhaufit, paulisper conquiescat, & ne vires deficiant, utique eo die cibum assumat: qui plenior an exiguus sit dandus, ex ratione ejus accessionis, quæ expectatur, aut in metu non erit, æstimari oportebit, ut idem eodem loco docuit.

Si nimium defatigetur, parumquiescat.

3. Ut si enema injectum non operetur, suppositoria & quidem acria in anum intrudantur, vel clysteres ex muria confecti injiciantur, &c. de quibus fusius in superioribus.

Ut si non operetur enema, iteretur, aut suppositorio utatur.

4. Ut si catharticum κλύσμα non satis diu retinuerit æger, ordinetur statim aliud, & si etiam hoc subitò exierit, illico tertium præscribatur. Ast nota, unâ die vulgariter non ultra tria κλύσματα administranda esse.

Si non operetur purgãs enema, statim iteretur.

Nota, quorum intestina sunt acuti sensus, hic clysteribus parum salis esse admiscendum; si vero hebetis sensus, plus salis necessariò addendum: aliàs aut nihil aut parum tantum dejicerent.

Quibus clysteribus salia vix addenda.

Maximè quoque notandum suadet Solenander sect. 3. consil. 23. ne una cum clysterum materia multus spiritus intrudatur.

Ne simul spiritus intrudatur.

Monuit quoque Aetius Tetrab. 1. sermon. 3. cap. 159. ne

aqua

Nec olea addenda, & quibus.

aqua aut oleum adderetur clysteribus, ubi capitis gravitas, aut prostratus appetitus adsit.

Nec assiduè utantur clysteribus.

Heurnius in Prax. medic. lib. 1. cap. de clystere, clysteribus assiduè non utendum docuit, ne his assueta natura officii sui immemor reddatur: quod contestatum inveniet studiosus Lector apud Corn. Celsum lib. 12. tit. 2. de alvi ductione circa principium. Hippocrates tamen lib. 1. de morbis mulierum text. 101. 20. p. m. 491. ad impraegnationem per septem dies [illegible], perque totidem glandes adhibere suadet.

CA-

Quemadmodum leges circa alias medicaminum classes à clarissimo Auctore superius traditas ad cumpendium duximus; ita praecepta, quae circa clysteres ac suppositoria recensuit, sic modu contrahere studebimus, ut eorũ deinceps faciliùs reminiscamur. Quodcunque liquidum in anum injicitur intestina proluendi gratiâ, clyster & enema à Medicis dicitur. Hæc licet fuerit prior clysteris acceptio, tot tamen deinde usus ab eo hausimus, ut meritò miremur, cur Paracelsus & Helmontius vano persuasi pudore illum turpissimum medicamen dixerint, hocque nomine à Medicina exsibilandum duxerint. Praesertim vero clystere ex nutrientibus & corroborantibus rebus confectu usi sunt Veteres ad corpus nutriendum, ejusque vires servandas ac instaurandas, ubi faucibus occlusis nihil in ventriculum ingeri posset; quem tamen injiciebant, postquam alvum faecibus suis proluerint, eumque saepius iterandum, ac diutius retinendum monebant. Hæc licet hodiernis Medicis displiceant, & ejus generis clysteres jam in desuetudinem abierint, quod ji ultra colon non adscendant, obstante ipsius valvulâ; tamen facilè nobis persuademus, tenuiores injecti liquoris particulas sanguini ac spiritibus suppeditari, à quibus sin minus perfecta nutritio, virium saltem corporis refectio haberi potest. Quoniam vero interior intestinorum tunica exquisito sensu praedita est; factum hinc, ut ad Apoplecticos, Lethargicos, & Epilepticus excitandos clystere quoque Medici usi fuerint. Verum acri hic enemate opus esse, quis nõ videt, ut validioribus ejus stimulis spirituum sopor discutiatur, aut furor ipsorum ad intestina declinet? Quum autem dolur capitis, & Ophthalmia ex unica alvi emansione nimium invalescant; palam ideirco est, enematum usum in jis affectibus necessarium esse. Ventriculus vero utut à podice nimiùm distet, tamen propter consensum cum intestinis à clysteribus non minus irritatur, ac ex faucium vellicatione subvertitur; ut proinde ad ejus affectus Practici eorum usum transtulerint. Maximè vero in alvo adstricta, doloribusque intestinorum enemata conveniunt, sic tamen ut modo faeces emolliendo, modo membranas intestinorum relaxando, modo spirituum impetum consopiẽdu, modo veru irritando alvum subducamus. Lumbricos etiam ex intestinis clysteres evocant, praesertim si ex dulcibus sint confecti, & amara prius per os exhibita fuerint. Ut vero fluentem nimis alvum cohibeamus, & exulceratis intestinis medeamur, nihil utilius est, quàm ex adstringentibus, & vulnerariis clysteres injicere. In Febribus autem, si modo alvus pertinacius maneat; praestat ipsam per clysteres subducere, ut furor earum conquiescat. Denique quemadmodum in renum doloribus, vesicae affectibus, & menstruosum suppressione adhaesionis tantum partium ratione enemara conveniunt; ita ad proximas Asciticorum aquas educendas, & Ischiadicum dolorem curandum acrioribus clysteribus uti poterimus. Sed enematum usum vetant Pestis, Hæmorrhoides jam natae, & affectus Iliacus, quum à crassis intestinis aut ipso podice motus eorum inversus incipiat. Proximum autem clysteri est suppositoriũ, per quod intelligimus medicamentum ano dicatum, ex solida materia confectum, & sub tereti glandium forma figuratum. Ad alvum ducendam eo utimur praecipuè, & praesertim si patiens à clystere abhorreat, si pluses injecti fuerint clysteres, qui non redierint, si duriores faeces prope anum maneant, quae clysterem injectum repellant, aut si Ascarides rectum intestinum occupent. Magis vero suppositoria conveniunt ad ani affectus curandos, Ulcera nempe, Tenesmum, dolorem, Hæmorrhoides, Paralysim, & procidentiam, dummodo ex appropriatis medicamentis illa fuerint confecta. Utrumque autem hoc praesidium nullu tempore, nullâ aetate, aut Hominum genere limitatur; si vero morborum paroxysmos, gravidas Mulieres, eosque, qui vehementiori fame torquentur, excipias. Eâ vero lege clyster injicitur, ut patiens curvo corpore lateri dextro procumbat, ut sensim liquor ex syringe exprimatur, ut quantum sat est calidus injiciatur, magis vero, quum axungia ipsi sit admixta, minus, quum ovi vitellus, qui calore nimio facilè concresceret. Si autem injectus clyster non redeat, tunc vel alio clystere, vel suppositorio potius revocandus.

CAP. VII.

De Sudoriferis, & Diaphoreticis.

De sudoriferis & diaphoreticis.

Sudorifera Græcis ἱδρωτικὰ, à nonnullis quoque διαφορητικὰ dicta, ea sunt remedia, quæ τοὺς ἱδρῶτας, sudores movent ac provocant: ἱδρωτικὰ juxta Johannem Jonstonum in sua idea medicinæ practicæ lib.3. de medicamentis cap.5. articul.5. punct.3. p.m.166. sunt quæ materiam peccantem per ambitum corporis sensibiliter pellunt: διαφορητικὰ vero, quæ per insensibiles corporis meatus materiam peccantem educunt. Facilè vel difficulter naturâ vel medicamentis sudantes Medico innotescant necessarium est: quare non insubidè Hippocrates lib. de alimento §.6. p.m.596. qui probè perspirant, debiliores & saniores sunt, & à morbis facilè reconvalescunt; qui malè perspirant, priusquam ægrotent, fortiores sunt, ubi autem ægrotarunt, difficilius à morbis reconvalescunt. Imo

Sudorifera & diaphoretica quid sint.

Vel significent.

In sudorum provocatione ars naturam imitatur. Natura enim per vias priores cap.1.2.3.4.5.6.& 8. jam nominatas nominandasve si materiam morbificam expellere commodè nequit, occultos inquirit ac invenit meatus, quos quoque tenuioribus peccantibus humoribus aperit, sicque superfluam serositatem, alienis utcunque qualitatibus imbutam, per cutis poros expellendo evacuat: per quos non rarò concitatis sudoribus febres quoque criticè solvit, ut testatur Hippocrates aphor. 36. sect.4. Sudores totum corpus evacuare, probat hoc modo Philippus Grulingius in suo florilegio part.8. p.m.220. nam, inquit, etiamsi primò è corporis ambitu & habitu natura evacuat, humores tamen etiam à reliqua corporis parte, & primò quidem è venis & arteriis, deinde & aliis partibus omnibus evacuare potest, è quibus nimirum humores commodè ad venas arteriasque, & hinc ad ambitum corporis propelli possunt per glandulas; vel ex iisdem, quibus totum nostrum corpus scatet, & unusquisque porus cutis respondere videtur, expelluntur; ut & ex vasis lymphaticis undique abundantibus, ut profusè demonstravit sæpius jam nominatus vir acutissimus D. Antonius Nuckius in sua adenographia, &c.

Sudores quomodo provocentur.

Modum vero illum, quo medicamenta ἱδρωτικὰ hæc operantur,(o) si in-

(o) De sudore ac diaphoreticorum medicaminum agendi norma pressius quidem Auctor noster disseruit, ut proinde nonnulla hic subnectere putavimus, quæ rem propositam illustrare rati sumus. Et primò quidem inter sudationem & Sanctorianam excretionem non parum

Quomodo vero medicamenta sudorifera operentur.

Si investigemus, inquit Johannes Walæus in sua methodo titulo de sudorifero p.m.61. necessum est, ut vel ad calorem, vel ad facultatem aliquam (vim) fundentem confugiamus: nunquam enim serosa illa materia ideo perporos egreditur, quod sudorifera eam depellant, sed quia apta facta est ad egrediendum; hoc est, quia humor est calefactus, & attenuatus, vel incisus, partesque tenues à crassis sunt segregatæ, in hoc enim tota diaphoreticorum operatio consistere videtur.

Quot modis evocetur sudor.

Variis autem modis evocatur sudor, præcipuè tamen vel balneis siccis vel humidis, & his vel naturalibus vel artificialibus; vel admotis fomentis, vesicis, lagenis, lapidibus calefactis, & axillis, in-

rum intereſt diſcriminis, quod illa cuti tantum conveniat, hæc vero omnibus partibus ſive internis, ſive externis ſit communis. Utut enim quælibet pars corporis poros habeat, per quos inviſibilia emittit effluvia; nihilotamenminus ſola eſt cutis, quæ beneficio glandularum materiam ſudoris ex ſanguine evocat. Neque etenim neceſſe eſt, ut id, quod è partibus inſenſibiliter elabitur, ſic humidum, vel in humoris formam verti poſſit, quum plerumque halitus quammaximè ſicci è noſtro corpore decedant: ſed quod ſudorem conſtituit, aut certè ſanguinis ſerum, vel ei quàmproximum eſſe debet. Quemadmodum vero nullum eſt vivens, quod multifariam continuò non moveatur, nec fieri poſſunt tales motus, niſi ex partibus ſui corporis inviſibilis materia jugiter effluat; ita viciſſim perennem iſtius materiæ fluxum ad faciliorem motum præcipuè comparatum, non ineptè ſuſpicatur Hermannus Boerhavius. Nam ut corpus flexile maneat, plurima debent eſſe inter ejus partes interſtitia, ſeu pori, per quos Sanctorianum liquidum perpetuò ut flueret, oportuit, ne ſolidarum partium concretione evaneſcerent, adeoque corpus inflexile evaderet. Liquet autem hinc, tenuem halitum, ad inſtar rivulorum, omnium partium corporis poros indeſinenter tranſmeare, qui partim venas ingreditur, ſanguinique ſeſe miſcet, partim in interiores cavitates illabitur, maxima vero ex parte per cutis ſpiracula erumpit. Quamvis vero ſudori halitus iſti etiam ſeſe immiſceant, præcipua tamen ejus materia ex cutaneis glandulis ſcaturit. Quum etenim iſtæ ex præterfluente ſanguine ſeroſum quendam laticem ſuffurentur, qui nerveis papillis ſupra cutim aſſurgentibus madefaciendis ad Stenonis & Williſii mentem præſertim impenditur; ſi utique contingat, ſanguinem uberiorem ſeri copiam iis ſuppeditare, ſtatim ſudor ex univerſo corpore erumpet. Ut itaque ſudor eliciatur, hæc duo primariò requiruntur, ut nempe ſanguis ſero non ſit indigens, cutiſque adeo laxa, ut glandulæ illum excipere, & per ejus foramina expellere poſſint. Quoniam vero ſerum ſanguinis craſſius, aut cum cæteris ipſius elementis pertinaciùs colligatum, glandularum cutanearum poros non facilè trajicit, atque impedimenta illa tum à cordis impulſu, tum ab inteſtino partium ſanguinis motu vinci debeant; patet hinc, quomodo motus cordis, & ſanguinis fermentatio ad ſudationem quoque concurrant. Hinc prior diaphoreticorum claſſis ea comprehendit, quæ ſanguinem ſero ditare valent: quamobrem aqua largiùs epota, humida alimenta frequentiùs uſurpata corpus ad ſudorem diſponunt. Hùcque adeo pertinet parcior urinæ per renes excretio; idem namque ſerum tum in glandulis renum è ſanguine decedit, tum in glandulis cutaneis percolatur. Altera diaphoreticorum claſſis omnia ea complectitur, quæ tenſam nimis cutem emollire, obſtructas ejus glandulas reſerare, earumque vaſa excretoria irritare valent. Sub hoc genere commodè reponi poſſunt opiata, emulſiones frigidæ, & terreſtria abſorbentia, quæ tum cutim relaxando, tum nimium ſanguinis æſtum cohibendo, cum etiam acres ſanguinis particulas temperando ſudorem in febribus validiùs cient, atque in iis præſertim, qui calidiori & aridiori corporis temperie prædîti ſunt. Ad illud quoque pertinent frictiones, balnea, calor hypocauſti, & quæcunque exteriùs corpori admoventur ad ſudorem excitandum: hæc etenim cutis ſordes conterunt, cutaneas glandulas ſuâ ſarcinulâ exonerant, & excretorios ipſarum ductus invitant, ut humorem, qui jugiter ad eas à ſanguine tranſmittitur, ejiciant. Tertia claſſis ea continet, quæ cordis motum inſtaurant: ut proinde cardiaca etiam diaphoretica Medicis audiant; & ſomnus ipſe, in quo ſpiritus copioſiùs ad muſculum cordis deſcendunt, ſudori proliciendo quammaximè eſt idoneus. Poſtremum vero genus diaphoreticorum ea complectitur, quæ ſanguinem fundere, craſſius ſerum comminuere, ejuſque compagem laxare valent. Hinc omnia volatilia, aromatica, amara, atque ſi quæ recenſitis ſint calidiora, ſudori excitando ſunt opportuna; ipſaque etiam febris, quæ ſanguinis elementa potentius conterit, ipſius furore fatiſcente, maximam ſudoris copiam prolicit.

inguinibus, poplitibus, volis manuum, & plantis pedum impositis; vel tegumentis, & linteaminibus calidis in lecto; vel motibus & exercitiis corporeis; vel quoque assumptis medicamentis hidroticis & diaphoreticis: de qua sudorum provocatione hic tantum agere propositum est.

Quibus conveniant humoribus.

Conveniunt ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ medicamenta in serosis, aquosis, biliosis, ac tenuibus humoribus, quin & crassis, pituitosis, viscidis conferunt humoribus, modo attenuari possint. Crassos vero & adustos, ut vulgò dicuntur, humores nunquam sudoriferis educi posse, docuit Johannes Walæus loco ultimò citato p.62. sunt enim, inquit, medicamenta calida, & ita adustis calor adderetur, ac major adustio excitaretur. Sic quoque melancholicos humores per ἱδρωτικὰ educi impossibile idem loco citato putat: nam, inquit, licet quædam medicamenta sudorifera hujus generis affectibus sæpe cum emolumento exhibeantur, hanc tamen eorum operationem illis non adscribes, quatenus sunt sodorifera, sed quia cardiaca & soporifera admixta sunt.

Quibus in affectibus conducant.

Utiliter sudores arte provocantur in inveteratis & frigidis affectibus, spasmo, paralysi, ischiade, & aliis articulorum doloribus: item in febribus malignis & pestilentialibus, lue venereâ, hydrope, scabie, catarrho, erysipelate, pruritu, febribus continuis, intermittentibus præsertim declinantibus: in quibus omnibus affectibus blandiora, spirituosa, volatilia &c. ἱδρωτικὰ mira quandoque præstant.

Qualia sint sudorifera & diaphoretica.

Pleraque ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ sunt medicamenta calida, exsiccantia, tenuium partium, sale volatili prædita, aperientia, penetrantia, attenuantia, incidentia, rarefacientia, &c. quare in plerisque jam nominatis humoribus & affectibus valde sudorifera conducunt, de quibus in sequentibus.

Quibus non ita conducant.

Cavendus vero sudoriferorum medicamentorum usus in corporibus siccis, morbisque calidis atque siccis, quales ut plurimum esse solent acuti, semper autem febres hecticæ.

Sudoriferorum &c. differentiæ.

Differentiam sudoriferorum & diaphoreticorum quod attinet, respectu substantiæ sunt vel simplicia vel composita, & hæc rursus vel officinalia vel magistralia: illa enim in officinis semper fere reperiuntur parata, hæc de novo à Medicis componuntur ac præscribuntur. Respectu vero virium sunt vel lenia, vel mediocria, vel vehementia.

Ex quibus petantur.

Variorum autem sunt hæc ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ generum, quorum quædam è mineralibus, quædam ex animalibus, & vegetabilibus parantur, ex quibus tantum selectiora, notissima, elegantiora, nobiliora, & sæpius ab aliis & nobis probata, & cum successu non

ſemel præſcripta in medium producemus. Antequam vero ad compoſita illa devehiamus, ſimplicia quædam ſudorifera & diaphoretica primò nominabimus.

Inter ſimplicia vegetabilia quæ excellant.

Excellunt ergo inter ſimplicia vegetabilia primò radices acori veri, angelicæ, ſerpentariæ virginianæ, apii, carlinæ, chinæ, contrayervæ, gentianæ, petaſitidis, ſalſæ parillæ, tormentillæ, zedoariæ, zinziberis. Secundò herbæ & folia cardui benedicti, galegæ, origani, rutæ, ſalviæ, ſcabioſæ, ſcordii, ſerpilli. Tertiò flores calendulæ, chamomillæ, ſambuci, item flammea croci ſtamina, quæ officinarum crocus. Quartò baccæ juniperi, lauri, ſambuci. Quintò ſemina apii, aquilegiæ, citri, leviſtici, milii, naſturtii. Sextò ligna guajaci, juniperi, ſaſſafras. Septimò cortices fraxini, guajaci, juniperi, ſaſſafras, item pomorum aurantiorum, & citriorum. Octavò gummi guajaci, juniperi, &c.

Inter mineralia & animalia.

Inter mineralia & animalia ſimplicia ſequentia in primis laudantur, ut terra ſigillata Turcica, Melitea, Germanica Strigenſis (quæ & axungia ſolis dicitur) & Lignicenſis (quæ & lunæ axungia, & unicornu minerale à nonnullis vocatur) ſuccinum, ſulphur, lapis bezoar orientalis & occidentalis, Malabaricus pulveriſatus ſubflavo colore tinctus, item factitius ex Goa, & lapis Hiſtricus, Luſitanis imo vulgò jam Pedro del Porco dictus, qui invenitur in folliculo fellis Hiſtricis, coloris carnei, vel potius parenchymati Hepatis non abſimilis, quaſi ſquammatus, saporis amariſſimi, ſudores quammaximè ac ſummo cum levamine, necnon ſubinde alvum ſimul provocans, in febribus omnibus & in primis malignis, in aphthis, præcordiorum anxietatibus, variolis & morbillis, &c. Datur plerumque in infuſione, & nonnunquam etiam ſed rariſſimè in pulvere, tanto enim conſtaret pretio; verum magnarum virium in febribus profligandis. Sequenti modo & doſi tum exhiberi ſolet.

Lapidis pedro del porco deſcriptio, ejuſque vires & uſus.

℞. *Lapid. Hiſtr. ſeu pedro del porco gr.* vj. *Margarit. præpar. Corn. Cerv. philoſophicè præp. ana gran.* v. MS. F. Pulvis tenuiſſimus.

Infuſio plerumque paratur cum aqua cardui benedicti, vel ſimili deſtillata ſimplici, ſi nempe dictus lapis per horam vel ſeſqui horam, duaſve horas (prout aqua plus minuſve amareſcit) in duabus unciis relinquatur; hæcque tinctura vel potius infuſio (quia aqua non tingitur) amara ægris exhibetur. Verum de hoc lapide quia plurimi Viri graves ſatis ſuperque imo fuſius jam ſcripſere, in ſequentibus nonniſi quid obſervaverim in hoc illove morbo &c. Lectoribus ſtudioſis dabo. Notatum tamen vellem, exteriorem tunicam vel veſiculam, qua lapis ille ſæpius eſt obductus, non eſſe veſicam, ſed tantum folium quoddam tenue exſiccatum, glutinosâ quadam materiâ admodum artificioſè adhærens, quæ infuſione mace-

terationeque in aqua simplici stillatitia calefacta facilè dissolvitur, quod folium jam exsiccatum servo, ac unicuique demonstrare queo. Item lapides in vesica Humana urinaria & fellea Bovina &c. contenti, unicornu, cornu cervi, ut & compositus ille pulvis Comitissæ Kent in febribus, variolis, morbillis, præcordiorum anxietate ita celebris, ac plurimis Practicis non tantum in Anglia, sed & in hisce regionibus familiaris, imo à nobis sæpissime exhibitus, ex radice contrayervæ, margaritis præparatis, lapide bezoardico orientali, auro foliato &c paratus. Descriptio pulveris Comitissæ Kent.

Nonnulli vero autumant pulveris Comitissæ Kent sequentem veram esse descriptionem.

℞. *Extremit pedum Cancror.* ℥ß. *Ocul. Cancr. Coral. rubr. Margarit. præpar. ana* ʒi. *Succin. alb. præp.* ʒß. *Radic. contrayerv.* ℈ij. *Bezoar. oriental. Trochisc. de Viperis ana* ℈j. *Ossium de corde Cervi gran.* xvj. *Auri foliat.* ℈ß. MS. F. omnium Pulvis tenuissimus, arctissimè claudendo servandus. Ex hoc pulvere cum parva quantitate mucilaginis gummi tragacanthi fiant globuli s.a. exsiccandi, diuque pro libitu servandi. Illius alia descriptio.

Nec quoque minimas tenet partes pulvis è chelis Cancrorum sequenti modo in Pharmacophœa Londinensi descriptus.

℞. *Margarit. præparat. Oculor. Cancror. Corall. rubr. Succin. alb. Corn. Cerv. philosophicè præp. Lapid. bezoard. orient. ana* ℥ß. *Pulv. ex apicibus chelar. Cancr.* ℥iij. MS. F. omnium Pulvis tenuissimus. Ex hoc pulvere formentur quoque poma parva cautè postmodum exsiccanda, ac auro foliato obducenda, si gelatina è Viper. nostr. spoliis extract. q. s. addatur. Quidam etiam addunt radicem contrayerv. ad ℥ß. ac plures tum sudores movere putant. Pulvis è chelis cancrorum Londin.

Ex dictis & similibus simplicibus vegetabilibus varia præparantur ἱδρωτικὰ simplicia & composita. Simplicia sunt vel aquæ, vel spiritus, vel syrupi, vel rob, &c. Et primò

Inter aquas simplices excellit aqua radicum angelicæ, ligni sassafras, foliorum apii, scordii, levistici, baccarum juniperi, corticum citri, aurantiorum, florum sambuci cum vel sine fermentatione omnes ac singulæ præparatæ. Aquæ diaphoreticæ simplices.

Secundò inter spiritus simplices primas tenet spiritus radicum angelicæ suavissimi odoris & saporis aliis subdulcibus admixtus, baccarum juniperi, ligni guajaci, & quercini per retortam tubulatam more Glauberiano præparatus, seminum apii, florum chamomillæ, & sambuci, item flammeorum staminum croci, corticum citri in præcordiorum ex flatibus & humoribus pituitosis austerisque producta anxietate specificus, &c. Spiritus.

Tertiò inter syrupos non infimum tenet locum syrupus è Syrupi. suc-

succo foliorum cardui benedicti, è succo florum papaveris erratici, è succo foliorum scordii, &c.

Rob. Quartò rob è baccis juniperi, è baccis sambuci (quod & in nonnullis corporibus simul alvum solvere observavi) è baccis ebuli omnibus prævalent.

Composita quotuplicia. Inter aquas diaphoreticas &c. compositas quæ excellunt. Composita itidem sunt vel aqua, vel spiritus, electuaria, extracta, decocta, essentiæ, & tincturæ. Inter aquas sudoriferas & diaphoreticas compositas præcipuè commendantur sequentes, ut aqua theriacalis Andernaci, Crollii, Hartmanni, Plateri, itemque aliæ cum spiritu vini rectificato, vel spiritu aceti, acetoque ipso per digestionem & extractionem paratæ. Maximè hic in usu est aqua theriacalis simplex per spiritum vini rectificatum theriacæ Andromachi affusum, & in M. B. digestum parata. Practico cuidam sequens frequenti est in usu.

Spiritus diaphoreticus antifebrilis. ℞. *Rad. angelic. Imperator. Valerian. Contrayerv. Zedoar. ana* ℥j. *Dictamn. alb. Aristoloch. rotund. Chelidon. maj. ana* ʒvj. *Fol. card. bened. Scabios. Rutæ Scord. ana* M.j. *Meliss. Dictamn. Cretic. ana* M.ß. *Flor. hyperic. Sambuc. ana p.* iij *Bacc. juniper. Laur. Cortic. guajac. Lign. sassafras ana* ℥ß. *Citrior. Aurantior. exterior. ana* ʒv. *Sem. siler montan. Apii ana* ʒij. *Croci optim.* ℥ß. *Nuc. moschat. Myrrh. rub. sale armoniaco pulverisato seorsim mixt. Cardam. major. ana* ʒiij. *Opii correct.* ℥ß. *Cinnam. acut.* ʒiij. Concisis atque simul contusis affund. *Spirit. tartar.* ℥iij. *Vini radicibus angelicæ affus. & abstract.* ℔xvjj. Maceretur simul per octiduum in Mariæ Balneo vasis optimè clausis, dein colentur, colaturaque ad usum servetur. Sudores blandè ast tamen copiosè provocat, in febribus maximè conducit.

De aquis theriacalibus sudoriferis &c. per vini spiritum rectificatum præparatis quia mentionem jam fecimus, meritò quasdam cū aceti spiritu confectas hisce addimus: quas inter excellunt acetum theriacale, & aqua prophylactica à celeberrimis Viris D. Francisco de le Boe Sylvio, Medicinæ Practicæ in Academia Lugduno-Batava quondam professore Primario, in sua Praxeos medicæ idea nova lib. 1. & D. Paulo Barbette p. m. in sua Praxi lib. 3. cap. 3. p. m. 111. hoc modo descripta.

Aquæ prophylacticæ Sylvii descriptio. ℞. *Rad. angelic. Zedoar. ana* ℥j. *Petasitid.* ℥ij. *Fol. rut.* ℥iv. *Meliss. Scabios. Flor. calendul. ana* ℥ij. *Nuc. jugland. immatur. concisar.* ℔ij. *Pomor. citri recent. concis.* ℔j. Contundantur omnia simul, deinde affunde *Aceti vini optimi ad tres quartas partes ex arena in cucurbita vitrea per se destillat.* ℔xij. Digerantur per noctem, deinde destillentur igne cinerum lento ad siccitatem, idque sine ustione, ex fæcibus relictis f. a. conficiatur extractum magnarum virium.

Pul-

Palmam omnibus inter spiritus præripit spiritus theriacalis clariss. Viri D. Michaelis Professoris quondam Lipsiens. p.m. item spiritus theriacalis camphoratus, necnon spiritus diatrion, s. diaphoreticus in peracutis Paracelsi, & mixtura simplex, quæ & mixtura de tribus vocatur, sequenti modo præparata.

℞. *Spirit. theriacalis camphorat.* ℥v. *Tartar.* ℥iii. *Vitriol. rectificat.* ℥j. MS. digerantur vasis optimè clausis per mensem chymicum. Mixtura de tribus.

Spiritum theriacalem camphoratum Hartmannus in basilicam chymicam Crollii p. 160. hoc modo præscribit.

℞. *Theriac. Andromach. veter.* ℥v. *Myrrh. rub.* ℥ijß. *Croci optim.* ℥ß. His mixtis in cucurbita superfunde *Spirit. vini correctissimi s. rectificatissimi* ℥x. Vasis optimè clausis digerantur aliquandiu, tumque imposito alembico rostrato (prius in eundem reponantur camphoræ electæ & tritæ drachmæ duæ) juncturisque arctè clausis, leni balnei calore ab initio, mox fortiori spiritus abstrahatur, terque spiritus magmati reaffundatur, iterumque abstrahatur. Essentiam theriacalem camphoratam huic spiritui anteponendam videsis studiose Lector apud Johannem Zwelferum in mantissa hermetica p.m. 752. Spiritus theriacalis camphoratus.

Idem Practicus superius jam nominatus frequenti quoque in usu habet sequentem diaphoreticum alexipharmacum spiritum.

℞. *Rad. angelic.* ℥iß. *Petasitid. Valerian. Zedoar. ana* ℥ß. *Fol. scord. Rutæ recent. ana* ℥ii. *Major. nob. Salv. recent. ana* ℥i. *Flor. calendul.* ℥iß. *Bacc. laur. Junip. Cort. recent. exterior. aurantior. Citrior. ana* ℥ß. *Myrrh. rub.* ʒvi. *Macis* ʒij. *Croc. optim.* ℥ß. *Camphor.* ʒiß. Concisis & crassè contusis affund. *Salis volat. oleos. Spiri. Vini granis actes insus. & abstract. pint.* vij. Factâ sufficiente digestione leni calore, ad siccitatem usque destillando, abstrahatur spiritus, in quo abstracto spiritu infund. *Opii præparat.* ℥ß. *Syr. è succo scordii Card. ben. expreß. conf. ana* ℥ij. MS. & usui vitro benè clauso servetur. Spiritus alexipharmacus diaphoreticus.

Excellunt inter electuaria ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ Theriaca Andromachi, Theriaca Saxonica, Mithridatium Damocratis, Diascordium Fracastorii, Diascordium Sylvii in sua Praxeos medicæ idea nova lib. 1. cap 58. p. 335. descriptum; item sequentia duo valde sudores moventia omnibus commendo.

℞. *Rad. angelic. Contrayerv. ana* ℥j. *Tormentill. Zedoar. ana* ℥ß. *Irid. Florentin. ana* ʒvj. *Fol. scord.* ℥j. *Dictamn. alb. Rutæ Laur. ana* ʒv. *Flor. calendul.* ʒiij. *Cortic. lign. guajac. Sassafr. ana* ℥ß. *Bacc. laur.* ʒiiß. *Terr. sigillat.* ℥j. *Styrac. calamit. Macis Spic. nard. ana* ʒii. *Extrem. cortic. aurantior. Myrrh. rubr. Cardamom. minor. ana* ʒiij. *Croc. optim.* ʒvj. F. omnium Pulvis tenuissimus, tumque. Electuarium diaphoreticum.

℞. *Hu-*

℞. *Hujus subtiliss. pulver. ex. gr.* ℥xij. *Rob. sambucin. Syr. limon. ana* ℔jß. *Ol. cortic. aurantior. Citrior. stillat. ana* ℈j. *Opii dissolut. & inspissat.* ʒij. Iterumque in s. q. vini generos. calid. dissolv. & immisceatur. F. s. a. opiatum, dosis ad ʒij. à ʒß.

Electuarium diaphoreticum potenter sudores movens.

℞. *Rad. aristoloch. rotund.* ℥ij. *Gentian. Levist. Imperator. ana* ℥jß. *Galang. Valerian. Enul. campan. ana* ℥jß. *Fol. scord. Rutæ Laur. ana* M. ij. *Card. bened.* M. iij. *Flor. calendul.* ℥ß. *Sem. apii* ʒvj. *Citri* ℥i. *Bacc. laur.* ℥iß. *Nuc. moschat.* ℥ß. *Cort. guajac. Sassafras ana* ℥j. *Opii per exhalationem correct.* ℥ß. Concisis atque contusis affund. *Spirit. vini baccis juniperi, & radicibus angelicæ affus. & abstract. q. s.* Digerendo extrahatur toties harum specierum essentia & vis, repetitis vicibus tincturam decantando, & novum spiritum affundendo, quousque spiritus non amplius tingatur, aut nullius saporis & virtutis observetur: extractiones omnes misceantur invicem & colentur, cucurbitæque vitreæ humili indantur, & abstrahatur lento calore spiritus (qui spiritus sudores quoque potenter movet) ad consistentiam syrupi liquidioris, cui extracto liquido sequens pulvis tenuissimus addendus.

℞. *Rad. contrayerv. non carios.* ℥ij. *Zedoar. Croc. optim. ana* ʒvj. *Myrrh. rub.* ʒiij. *Macis* ʒvj. *Flaved. cortic. aurantior.* ℥ß. *Corn. Cerv. philosophicè calcinat.* ℥ij. *Terr. sigillat.* ℥jß. F. omnium seorsim Pulvis subtilissimus, cui add. *Ol. stillat. cinnamom.* ℈ß. *Cort. citri Aurantior. ana gutt.* xv. MS. & extracto liquido, ut dictum, addend. Si vero non satis liquidæ sit consistentiæ addatur *Rob. bacc. sambuc. q. s.* F. s. a. Electuarium potenter sudores movens.

Non infimum inter extracta ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ tenent locum sequentia, ut extractum antipestilentiale apud Johannem Zwelferum in appendice in Pharmacopœam Regiam p. m. 127. & 128. descriptum: summas ob virtutes en totam ejus compositionem.

Extractum antipestilentiale Io. Zwelferi.

℞. *Rad. angelic.* ℥ij. *Anthor. Contrayerv. ana* ℥j. *Enul. campan. Imperator. Levistic. Mors. diabol. Scorzoner. ana* ℥ij. *Zedoar.* ℥iij. *Herb. recent. scord. nostrat. Rut. hortens. ana* ℥jv. *Flor. calendul. Croc. Austriac. ana* ℥j. *Cort. citri recent. flaved.* ℥ijß. *Bacc. junip.* ℥iij. *Herb. Paridis* ℥iß. *Sem. rut. Citri ana* ℥i. *Myrrh. rub.* ℥ii. Incisa & contusa crassiusculè, ac cucurbitæ vitreæ immissa, extrahatur cum s. q. spiritus vini, repetitis vicibus affusi, quousque tota virtus & efficacia abstracta sit, nec spiritus vini tincturam amplius eliciat: extractiones omnes filtratæ per alembicum ad extracti consistentiam abstrahantur destillando, cui adde. *Ol. still. angelic. Citri ex recentibus corticib. Rut. hortens. Succin. ana* ʒiß. prius cum *pulv. sacchar. albiss.* ℥iij. permixtorum, fiatque extractum alexipharmacum nobile. Nec-

Necnon extractum febrifugum pag. 131. descriptum, ut & sequens in gratiam cujusdam, qui cum diu quartanâ intermittente simplici, mox vero duplici laborasset, & nil nisi pilulas assumere posset, à nobis ante annum circiter concinnatum: quare quoque in sequentibus totam morbi historiam inveniet studiosus Lector.

℞. *Rad. gentian.* ℥iij. *Imperator. Zinziber. ana* ℥j. *Levistic. Angelic. Aristoloch. rotund. ana* ʒx. *Pol. eupator. cannabin. Card. bened. Absinth. Scordii ana* M. j𝔰. *Rut. Summit. centaur. min. ana* M. ij. *Cort. lign. guajac.* ℥ij. *Baccar. laur.* ℥i𝔰. *Juniper. Sem. nigell. ana* ℥j. *Opii per exhalationem correcti* ʒj𝔰. Concisis atque contusis affund. *Spir. vini rectific. q. s.* ut nempe tres quatuorve digitos supereemineat, digeratur in loco calido per octiduum, tinctura decantetur, ac reaffundatur *Spirit. vini rectific. q. s.* Digeratur iterum per octiduum &c. idque toties repetatur, donec nihil tincturæ, virtutis, aut saporis ex speciebus extrahatur: tincturæ colatæ & filtratæ misceantur, indanturque cucurbitæ vitreæ, & lento igne abstrahatur spiritus vini (qui in febribus admodum conducit pro diaphoretico febrifugo) ad syrupi liquidioris, vel paulò ulterius consistentiam, tumque. Extractum diaphoreticum febrifugum in quartana præscriptũ.

℞. *Rad. contrayerv. non carios.* ʒvj. *Myrrh. rub. Croc. optim. ana* ℥𝔰. *Sal. volatil. succin. Gumm. guajacin. ana* ʒiij. *Ocul. Cancr. Flor. sulphur. ana* ʒij. *Sal. armon. rub.* ℈iij. MS. F. Pulvis tenuissimus & subtilissimus, qui extracto huic liquido admisceatur, & redigatur ad consistentiam massæ pilul. Hæ pilulæ potenter sudores, & feliciter febres tollunt, dosis à gr. 15. ad 25. & subinde paulò ulterius.

Decocta diaphoretica in sequentibus, ubi de formulis sudoriferorum agemus, inveniet ingeniosus Lector. Ingentis inter essentias sudoriferas ac diaphoreticas efficaciæ in primis sunt sequentes, ut essentia theriacalis camphorata apud Johannem Zwelferum in Mantissa Hermetica p. 752. & essentia alexipharmaca ejusdem in Pharmacopœa Regia p. m. 892. descripta: item sequens Amico cuidam integerrimo in praxi valde frequens. Essentia diaphoretica.

℞. *Rad. imperator. Valerian. ana* ℥j. *Levistic. Zedoar. Irid. Florentin. ana* ʒvj. *Fol. recent. rut.* M. iij. *Scord. Laur. ana* M j𝔰. *Bacc. junip. Laur. Myrrh. rubr. ana* ℥i𝔰. *Croc. optim. Extrem. cort. citri Aurantior. Macis ana* ℥𝔰. *Camphor.* ʒij. Concisis & crassè contusis affund. *Spir. vini radicibus angelic. affus. & abstract. Corticibus citri recentibus itidẽ infus. & abstract. ana* ℔ ij𝔰. *Vini Hispanic. optim.* ℔ ij. Digerantur leni calore per octiduum, tumq; ex cucurbita vitrea humili abstrahatur ad siccitatem (ast tamen sine ustione) spi-

ritus, ex fæcibus relictis f. a. extractum paretur, ac in spiritu abstracto dissolvatur, in quo spiritu sequentes species infundantur.

℞. *Rad. angelic.* ℥ij. *Zedoar. Galang. ana* ℥iß. *Fol. rut.* ℥iij. *Salv. Lauri ana* ℥ij. *Flor. calendul. Sem. rut. ana* ℥j. *Bacc. laur.* ℥jß. *Cortic. lign. guajac. Extremit. cortic. aurantior. ana* ℥ij. *Cinnamom. acut.* ℥iij. *Croc. optim. Cardam. major. ana* ℥ß. Concisa & crassè contusa cum superiori spiritu iterum per octiduum vel ulterius pro specierum sufficienti extractione digerantur, tumque tinctura decantetur, fæcibusque relictis affundatur *Spirit. vini. q. s.* Ac post sufficientem digestionem per cucurbitam destillando abstrahatur spiritus superiori tincturæ admiscendus, in qua dissolvatur *Syrup. è succo card. bened. parat.* ℔ß. *Ol. ex recentibus corticibus aurantior. destill. & in syrupo cum pauxilla tinctura dissolut.* ℥j. MS. & usui vasis optimè clausis hæc magnarum virium essentia servetur.

Tinctura bezoardica D. J. Michaelis.

Inter tincturas hidroticas excellit tinctura illa in Germania celebris bezoardica D. Johannis Michaelis P.M. quæ ex *Spirit. illius theriacal.* ℔ß. *Tartar. rectificat.* ℔iij. *Vitrioli* ℔i. *Camphor.* ℥ß. invicem mixtis, & per retortam destillatis, santaloque rubro tinctis, componitur. Spiritum theriacalem addidissem, nisi ex tot radicibus, herbis, floribus, &c. esset compositus, ac ubiq; jam prostaret.

Sæpius in usu habui sequentem tincturam diaphoreticam, ac in frigidis morbis ex pituitosis serosisque humoribus in primis oriundis cum successu exhibui.

Tinctura diaphoretica.

℞. *Gum. guajac.* ℥iij. *Croc. optim.* ℥jß. *Extremit. cortic. aurantior.* ℥ij. *Macis* ℥ß. *Fol. rut. recent.* M. iij. Concisis atque contusis (excepto gummi guajacino) affund. *Spir. vini radicibus angelicæ contusis affus. & abstract. Cort. citri recentibus itidem affus. & abstr. ana* ℥xij. Mixta digerantur per duas circiter septimanas, gummi guaj. seorsim affund. *Spirituum dictorum ana* ℥jv. Et digerantur in loco calido per octiduum, tincturaque superiori tincturæ addatur, quæ post sufficientem extractionem decantata ad usum servetur.

Diaphoretica chymica quare cæteris præferenda.

Meritò hisce chymica ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ adduntur: ut plurimum enim in minori dosi quàm quidem Galenica medicamenta exhibentur: sunt quoque & gratiora vel insipida, & tamen potentiora, in primis si Galenicis medicamentis sint mixta, sicque usurpata. Inter pulveres sequentes potissimum in usu sunt, ut antimonium diaphoreticum, item diaphoreticum ex antimonio apud Johannem Freitagium in aurora Medicorum cap. 17. lib. 4. p. m. 622. hoc modo præscriptum.

Antimonii diaphoretici.

℞. *Antimon. crud. part.* j. *Nitri optim. part.* viij. Trita accuratè misce, & portionem aliam pedetentim immitte in crucibulum inter

can-

candentes prunas positum, donec omnia colliquescant, nitrumque in superiore parte instar aquæ fluat, effunde in aquam calidam, admodum cavendo à violenta eruptione materiæ, (quæ & vestimenta perrumpat) & ne in fumum penitus solvatur, & avolet; in aquæ fundo invenies verum antimonium diaphoreticum per nitrum extractum: hujus grana sex vel septem sudores movent. cum J. Frei tagii.

Necnon bezoardicum minerale sæpius hoc modo à nobis ex butyro antimonii sequenti &c. præparatum & usurpatum.

♃. *Antimon. optim. pulverif. Mercur. sublimat. ana q.* v. Misceantur super porphyrite, optimè invicem mixta retortæ vitreæ collo brevi & amplo præditæ indantur, destillanturque f.a. ex arena per gradus quandiu aliquid exit, & habebis butyrum antimonii liquidum & glaciale, (ex liquido ut plurimum præcipitatione per aquam pluvialem fit mercurius vitæ) tum Bezoardicū minerale.

♃. *Butyr. glacial. vel etiam liquid. q. l.* Ei affundatur tandiu *Spirit. nitri*, quandiu effervescit, tumque per viginti quatuor horas in digestione reponatur, postea ex retorta vitrea destillando in arena ad siccitatem spiritus abstrahatur, terque cohobetur, (hic abstractus spiritus vulgò spiritus nitri bezoardicus nominatur) pulvisque relictus crucibulo paululum igniatur, (ast nota, non nimis, aliàs vim vomitivam acquireret) & erit bezoardicum minerale præparatum.

Nonnulli spiritum nitri affusum butyro antimonii destillando non abstrahunt, ast primâ vice ad siccitatem evaporant, relictoque pulveri sicco eam spiritus vini rectificati affundunt quantitatem, ut pasta inde effici queat, tumque spiritum vini, pastâ illâ crucibulo ignito impositâ, deflammant, putantque magis sudores movere bezoardicum minerale hoc ultimo modo præparatum.

Ex capite mortuo butyri antimonii ex anatica antimonii pulverisati & mercurii sublimati parte præparati & confecti pulverem diaphoreticum sequenti modo non semel composuimus.

♃. *Capit. mortui post destillationem dicti butyri antimonii relict. ex gr.* ℥j. *Nitri pulverisat.* ℥iij. F. Pulvis subtilissimus optimè miscendus, qui cochleatim in crucibulum ignitum inter vivas & candentes prunas positum immittendus, (ast nota, non citius aliud cochleare indendum, nisi prius inditum cochleare planè sit conflagratum) & post conflagrationem eximendus, contundendus, aquâ pluviali tepidâ bis, ter, quaterve edulcorandus, & ad usum servandus: potentius quàm vulgare antimonium diaphoreticum τὰς ἱδρῶτας promovet. Pulvis diaphoreticus ex capite mortuo butyri antimonii.

Item cinnabaris antimonii vulgò ex capite mortuo butyri hoc modo præparatur. Cinnabaris antimonii.

♃. *Caput mortuum post butyrum antimonii relictum*. Indatur retortæ loricatæ, & in igne aperto prius leni, mox potentiori destilletur, spatio trium vel quatuor horarum cinnabaris antimonii in collum retortæ loricatæ sublimabitur, unde effractâ retortâ colligetur cinnabaris.

Ut & Regulus Antimonii medicinalis à nonnullis dictus, quia in febribus intermittentibus quotidianis, tertianis, quartanisque tantum habet usum, qui sequenti modo vulgò paratur.

Regulus antimonii medicinalis.

♃. *Antimon. optim.* ℥ijß. *Sal. tartar. rectè calcinat.* ℥ß. *Commun.* ℥ij. Seorsim contundantur minutissimè, & misceantur exactè, tum crucibulo fortiori hæc massa indatur, ac supra ignem fundatur, donec instar aquæ fusa appareat, relinquaturque in eo statu per quartam præterpropter horæ partem, effundaturque postmodum in conum fusorium excalefactum, & sævo illitum, superiora coni leviter concutiendo, hoc enim modo cadet regulus ad fundum coni, hærentibus in superficie scoriis porosis, tumque regulum à scoriis separato: signum benè præparati reguli est compactio particularum, (porositas enim contrarium denotat) earumque pulverisatarum colorem obscurè rubentem referentium. Hunc regulum ruditer contusum in aquam pluvialem conjicito, & ab omni salsedine abluito, ac in aqua pluviali semper conservato, aliàs facilè vomitum non sudorem provocaret, de quo statim plura. Sudoriferum est tutissimum, imo ex antimonio optimum, longè antecellit cætera diaphoretica antimoniata, ut antimonium diaphoreticum vulgare, bezoardicum minerale, & similia, in quibus principia antimonii vel in aura sunt discussa, vel nimium fixata, ut plurimi Chimici putant. Plura de Antimonio & similia qui desiderat, adeat tractatulum de antimonio Basilii Valentini, & inveniet studiosus Lector varia præparata, quæ à nonnullis ut nova & jam jam excogitata divulgantur.

In aqua servandus, aliàs vomitum excitat.

Notandum, hoc diaphoreticum antimoniale non solum sed cum aliis & quidem vegetabilibus, ut croco, sale cardui benedicti, diascordio Fracastorii, theriacâ &c. vel mixturis diaphoreticis mixtum exhibendum esse, aliàs vix imo ne vix quidem sudores provocat: hujus dosis est à granis decem ad semidrachmam.

Quo modo exhibendus

Nec non bezoardicum solare, lunare, joviale, martiale, & metallicum apud Johannem Beguinum in suo tyrocinio chymico p. 193. 302. 303. 304. 354. & 436. (vide quoque Hartmanni notas in Crollium p. 270.) & Juppiter diaphoreticus apud eundem p. 334. & 335. descr. ut & mercurius præcipitatus diaphoreticus p. 322. & 323. &c. flores sulphuris, flores salis armoniaci, flavi martia-

Varii diaphoretici chymici pulveres.

tiales, rubri, cornu Cervi philosophicè præparatum, sulphur auratum diaphoreticum Beguini pag. 295. & 296. quod admirabile ἱδρωτικὸν à plurimis censetur.

Inter spiritus chymicè præparatos excellunt sequentes, spiritus tartari, salis armoniaci, cornu Cervi, &. in primis ejus sal volatile, ligni guajaci, ligni quercini, nitri dulcis, &c. Chymici spiritus diaphoretici.

Non infimum quoque inter ἱδρωτικὰ medicamenta tenent locum salia vegetabilium per ustionem & incinerationem parata, quæ inter potissimum in usu sunt sequentia, ut sal cardui benedicti, scordii, rutæ, absinthii, fraxini, sambuci, &c. Salia vegetabilia diaphoretica.

Plura ac innumerabilia chymicalia ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ passim apud Chymiæ Scriptores occurrunt, ast nonnisi usitatiora & præcipua tradere fuit animus: transeamus ergo ad sudoriferorum & diaphoreticorum formulas.

Formulæ Sudoriferorum & Diaphoreticorum.

Sudoriferorum & diaphoreticorū formulæ.

In forma haustus.

In forma haustus.

℞. *Aq. card. bened. per fermentat. præpar.* ℥j. *Spir. Diaphor. p. 318. descr.* ʒß. *Sal. absinth. Antim. diaphor. ana* ℈ß. *Croc. optim. gr.* vj. *Syr. è succo folior. recent. scord. expresso parat.* ℥iij. MS. F. Haustus, in febribus intermittentibus tertianis à pituitosis viscidis humoribus productis maximè & potenter sudores movens, febrimque ut plurimum primâ, secundâque vice (post debitam corporis nempe expurgationem si exhibeatur) tollens, duabus tribusve ante paroxysmi invasionem horis si exhibeatur. Contra febres intermittentes.

℞. *Aq. levistic. Rad. angelic. ana* ʒvj. *Spirit. theriacal. camphorat. p. 319. descript.* ʒß. *Tartar. Salis armoniac. ana* ℈j. *Croc. optim. gr.* xv. *Syr. è succo scord. expresso parat.* ʒß. MS. F. Haustus pro duabus dosibus, quondam à nobis Mulieri ex gravi frigore subitò in menstrua suppressâ, & totius corporis dolorem gravativum collapsæ cum successu præscriptus. Contra menstrua suppressa ex frigore.

In forma mixturæ.

In forma mixturæ.

℞. *Aq. ex flav. cort. citri Aurant. destil. ana* ℥ij. *Spirit. contra præcordior. anxietat. p. 157. descript.* ʒij. *Salis armoniac.* ℈ß. *Essent. diaphor. p. 321. tradit.* ʒvj *Bezoard. mineral.* ℈j. *Regul. antim. medicin. gr.* xxv. *Laud. opiat. gr.* ij. *Ol. ex flaved. cort. aurantior.*

tior. destill. gutt. v. *Syr. è succo folior. cardui bened. expresso confect.* ℥j. MS. In præcordiorum compressivo dolore & anxietate blandè sudores, cochleare de hac mixtura unum atque alterum subinde exhibendo, provocavit. En hujus mixturæ tali in affectu vim & efficaciam.

Contra præcordiorum dolorem compressivum &c.

Vir post varia cruda assumpta.

Vir quispiam quadragesimum circiter agens annum, pomis pyrisque crudis, fructibusque horariis avidè nimis usus, incidit in appetitus diminutionem, brevique totalem fere ejus abolitionem: laboribus & ambulationibus appetitum excitare, & assumptum adhuc cibum digerere quærens, incidit in præcordiorum dolorem compressivum, & subinde quoque in eorum anxietatem gravem, lumborum dolorem circa vesperam intolerabilem, sitim nonnunquam valde urgentem, ventris tormina acriora, alvum adstrictiorem, respirationem difficiliorem, tandemque totius corporis dolorem gravativum. Vocatus alvum intra triduum non depositam, & tormina dolorem gravem & distentionem ventris excitantia comperi: quare sequentem clysterem primò præscripsi.

In appetitus abolitionem.

Tormina & dolorem corporis gravativum &c. incidit.

Quare primò clyster adhibitus.

℞. *Fol. malv.* M. iß. *Flor. chamomill.* M. j. *Bacc. laur.* ℥ß. *Sem. cumin. Anis. Carvi ana* ʒiij. Concisa atque contusa coq. in s. q. aq. commun. In colat. ℥viij. dissolv. *Elect. de bacc. laur. Diaphœnic. Ol. lilior. alb. ana* ʒvj. *Mell.* ℥ß. MS. F. Clyster pro Viro.

Hoc injecto clystere, multos flatus reddidit, bisque alvum cum levamine dejecit: tumque sequentem dedi mixturam.

℞. *Aq. cortic. aurantior.* ℥iß. *Menth. Fœnic. ana* ℥j. *Spir. diaph.* p. 318. *desc.* ʒvj. *Nitri dulc. aromatic. superius memorat. & descript.* ℈j. *Ol. ex flaved. cortic. aurantior. destill. gutt.* vj. *Laud. opiat.* gr. j. *Syrup. fœnicul.* ℥j. MS.

Mixturam flatus discutientem usurpavit.

De hac mixtura interjecto aliquoties duarum horarum spatio unum alterumque pro ventris torminum exacerbatione vel diminutione cochleare assumpsit, nihilque hac mixturâ profecit, præterquam quod varios flatus cum ventris distentionis imminutione, & torminum levamine emitteret, sitimque mox aliquantum sedaret, manente tamen præcordiorum dolore compressivo & anxietate. Quare sequentem præscripsi haustum purgantem.

Sed primò frustra.

℞. *Electuar. hydrogog. Sylvii* ʒiijß. *Spirit. sal. armon.* ℈ß. *Cort. citri* ʒj. *Aq. fœnicul. q. s.* MS. F. Haustus.

Verum post haustum purgantem.

Post hujus haustus assumptionem sexies alvum variis ast levibus ventris cum torminibus deposuit. Vespertino tempore cum rediissem, conquerebatur de totius corporis dolore gravativo, & præcordiorum compressione & anxietate: quare mixturam modo descriptam penultimam dedi, de qua modicè tectus cum tria simul

assum-

assumpsisset cochlearia, blandus sudor, tribus insuper iteratis cochlearibus, secutus est, tanto cum gravativi corporis & præcordiorum compressivi doloris levamine, ut mane rediens curatum propemodum eum invenirem. Quare mixturam eandem denuo dedi, unde blandè iterum sudavit, & post tertiam mixturæ iterationem curatus fuit. Eidem mixturâ curatus.

℞. *Aq. flor sambuc. Hyssop. ana* ℥ij. *Theriacal. simpl. Prophylact. p.* 318. *descript. ana* ℥ß. *Succ. taraxic. depurat.* ʒvi. *Ocul. Cancr. Antimon. d. aphoret. ana* ʒß. *Flor. sulphur.* ℈i. *Laud. opiat.* g. ii. *Syrup. è succo florum papaver. errat. expresso parat.* ℥iß. MS. in pleuritidis principio subinde cochlearia duo vel tria assumpta blandè sudores provocant, & pleurisim sæpius curant. In pleuritidis principio.

In forma boli.

In forma boli.

℞. *Electuar. diaphoret. p.* 319. & 320. *descript.* ʒiß. *Lap. prunell.* ℈i. *Antimon. diaphor. Sal. card. bened. vel Scordii &c. ana gr.* xv. MS. F. Bolus, in malignis febribus admodum conveniens, sudores enim blandè provocat, febres tollit, simulque malignitati resistit, ac per diaphoresin eam expellit. In febribus malignis.

℞. *Diascord. Fracastorij* ℈iß. *Lap. prunell. Bezoard. mineral. ana* ℈j. *Ol. sulphur. per campanam destillat. gutt.* ij. MS. F. Bolus in erysipelate sudores movens, bilemque simul temperans. In erysipelate.

Nota, bezoar. minerale ut specificum & promptissimum remedium in erysipelate capitis curando à Philippo Grulingio in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 8. circa finem capitis tertii p.m. 207. commendari.

In forma conditi.

In forma conditi.

℞. *Conserv. flor. calendul.* ℥j. *Electuar. diaphoret. p.* 319. & 320. *descript.* ℥ß. *Cort. citri condit. Extract. ex fæcibus post destillatam aquam prophylacticam parat. p.* 318. *tradit. ana* ʒiij. *Lap. prunell.* ʒiß. *Corn Cerv. philosophicè præpar.* ʒii. *Sal. scordii vel Card. bened.* ℈ij. *Syr. limon. q. s.* MS. F. Conditum (dosis ad nucis moschatæ vel paulò ulterius quantitatem cum vino Rhenano assum.) in febribus malignis, pestilentialibus, ipsâque peste conveniens, bilem furiosam & plus solito effervescentem temperat, veneni miasmata per diaphoresin satis superque expellit, sitim extinguit, simulque cor corroborat. In febribus malignis, peste, &c.

℞. *Theriac. Saxonic. Rob. bacc. sambuc. ana* ℥j. *Electuar. diaphor.* ʒvi. *Lap. prunell.* ʒij. *Sal. sambuc.* ʒiß. *Ol. baccar. junip. gutt.* xij.

MS.

In hydrope urinas simul movens.

MS.F. Conditum in hydrope conveniens (dosis ferè eadem, ut superioris conditi, ast tamen paulò major) urinas enim & sudores blandè excitat.

In forma decocti.

In forma decocti.

℞. *Rad. imperator. Angelic. ana* ℥v. *Acori veri Irid. Florentin. ana* ℥iij. *Herb. chamædr. Chamæpith. ana* M.j. *Majoran. nobil. Rorismarin. Salv. ana* M. ß. *Flor. anthos p.* iij. *Bacc. junip. Lauri ana* ℥ß. *Cardam. minor. Cubeb. ana* ʒij. Concisa & contusa coquantur vasis quàm optimè clausis in *Aq. fontan. vel pluvial. pint.* iv. ad tertiæ partis consumptionem, in colaturæ pint. ij. dissolv. *Essent. diaph. p.* 321. *& 322. descript. Tinct. diaph. p.* 322. *tradit. Spir. sal. armoniac. ana* ʒj. *Ol. succin. in tinctura diaphoretica, & pauco saccharo dissol. gutt.* x. MS.F. Decoctum, in paralysi, spasmo &c. à serosis vel frigidis, pituitosis, viscidis, ac tenacibus humoribus producta, mane & vesperi ad uncias tres, levibus tegumentis moderatè tecto ægro, de hoc decocto si exhibeantur, blandè sudores movebit, nervos corroborando, serositates evacuando, pituitosos viscidos tenacesque humores incidendo, omnemque humorum acrimoniam, si quæ adsit, temperando.

In paralysi, spasmo à serosis vel viscidis &c. humoribus oriundis.

Ast nota, aliquando & scorbutus adest, tumque ut plurimum medicamentis antiparalyticis, etsi potentissimis, non aut vix curatur, nisi antiscorbutica antiparalyticis sint admixta: quare & sequens decoctum eo in affectu conveniens adjunxero.

Si scorbutus simul adsit, quid agendum.

℞. *Rad. angelic.* ℥ß. *Irid. Florentin. Salsparill. ana* ℥iij. *Armorac.* ʒvj. *Herb. chamæpith.* M. jß. *Origan. Primul. veris Puleg. ana* M.j. *Cochlear.* M.iij. *Flor. hyperic. Lavendul. ana p.* iij. *Rasur. lign. guajac.* ℥jv. *Juniper.* ℥ij. *Cort. lign. guajac.* ℥iß. *Bacc. laur.* ʒvj. Concisis atque contusis affund. *Aq. fontan. vel pluvial. Vin. Gallic. ana pint.* iiß. Mixta reponantur in digestione per viginti quatuor horas, tumque vasis arctè clausis coquantur ad tertiæ partis consumptionem, colaturæque add. *Tinctur. castor.* ʒij. *Spir. antiscorbutic. p.* 270. *&* 271. *descr.* ℥j. *Diaphoret. alexipharm. p.* 319. *tradit. Aq. antiparalytic. Amstelod. ana* ʒvj. MS. pro decocto.

In paralysi, vel spasmo scorbutico.

In forma pulveris.

In forma pulveris.

℞. *Rad. contrayerv.* ʒiii. *Sem aquileg.* ʒij. *Cern. Cerv. philosophicè præparat. Lap. prunell. ana* ʒiß. *Bezoard. miner.* ʒj. *Flor. sulphur. Croc. optim. ana* ʒß. MS. F. Pulvis τὰς ἱδρῶτας movens in vario-

riolis, morbillis, febribus ardentibus, &c. conducens: dosis à ℈j. ad ʒj. sæpius à nobis cum successu exhibitus.

In variolis, morbillis, febribus ardentibus &c.

℞. *Rad.contrayerv.*ʒß.*Antim. diaph.p.*322.*&* 323.*descr.*℈j.*Sal. febrifug.* ex capite mortuo post abstractum salis armoniaci spiritum, ex anatica salis armoniaci & tartari parte parat. filtratione & exhalatione confect.gr.viij. *Card.bened.*℈ß. *Ol.cort. aurantior. ex recentibus corticum aurant. extremitatibus parat. gutt.* ij. MS. F.Pulvis, in febri tertiana intermittente summis cum ventris torminibus affligente optimo cum successu exhibitus: en totam affectus historiam.

In tertiana febri cum ventris torminibus.

Mulier triginta quatuor annos nata, post varios fructus horarios diu usurpatos, incidit in præcordiorum anxietatem gravem, dolorem lumbarem, menstruorum suppressionem, capitis totiusque corporis gravitatem, appetitus primò diminutionem, brevique post abolitionem: quare suâ sponte radicis jalappæ drachmam unam assumpsit, unde vicesies quidem & ultra alvum talibus ventris cum torminibus deposuit, ut bis præ ventris torminibus animi deliquium pateretur. Quare adstantes vinum calefactum cum mace & saccharo ipsi bono cum successu exhibuere. Circa vesperam tamen ingenti cum frigore, & ventris torminibus gravibus paroxysmus febrilis eam invasit; noctem insomnem traduxit. Mane accersitus vix febricitantem, ast quidem debilem ex sæpius itidem alvo cum ventris torminibus depositâ inveni: quare sequentem mixturam dedi.

Mulier post fructus horarios, de præcordiorum anxietate, menstruis suppressis &c. conquerebatur. Quare jalappam assumpsit. Et hypercatharsis cum febri & doloribus secuta. Quare mixturam anticolicam.

℞. *Aq.post abstractum spiritum anticolicum p.*278.*descript. Fœnic.ana* ℥j. *Cinnamom. Spir.anticolic.p.*278.*tradit.ana* ʒß. *Antimon.diaph.*℈j. *Laud.opiat.gr.* ij. *Ol.cort.aurantior.gutt.*iij. *Syrup. cardui bened.*℥j. MS.

De hac mixtura subinde duo vel tria cochlearia assumpsit, unde alvi fluxus & ventris tormina parum remittebant, ast tamen debilitas major, febrisque ventris cum torminibus redibat: quare hunc præscripsi bolum.

℞. *Confect.alkerm. Diascord.Fracast. ana* ʒß. *Antim. diaphor.* ℈ß. *Ol.corticum aurantior.gutt.*ij. MS. F. Bolus.

Et ob debilitatem quoque bolum.

Hoc assumpto bolo, parum sudavit, multosque flatus emisit, manente tamen debilitate, imo & nonnunquam animi deliquio redeunte: qua de causa sequentem mixturam dedi.

℞. *Aq.melis.*℥iij. *Fœnic.* ℥jß. *Vit.composit. Amstelod.sequenti modo parum mutat.ana* ʒvj. *Confect.alkerm. Hyacinth. Tinctur. croc.ana* ʒj.*Spir.nitri dulc.aromat.*℈j.*Ol.cort.aurantior gutt.*ij. *Syrup.ex aquæ cortic.aurantior.& Cinnam.anatica quantitate, & facchar.q.s.sine coctione parat.* ʒvj. MS.

Quare mixturam cardiacam &c. assumpsit.

Singulis horis cochleare unum alterumve de hac mixtura

Cum successu.

usurpavit, ac animi deliquium planè cessavit, debilitasque post tertiam hujus mixturæ iterationem evanuit. Ventris tamen tormina alternis diebus redeunte febrili paroxysmo exacerbescebant: quare bolum ultimum bis terve usurpavit, blandèque inde sudavit tali cum successu, ut brevi nec ventris tormina, nec febrem observaverit amplius. Menstrua tamen nonnisi tertio post affectum hunc mense rediere, etsi quotidie bis de sequenti medicamento guttulas sexdecim cum vino rorimarino, salviæ, sabinæ, rutæ, & corticibus aurantiorum infuso assumpserat.

Verum ob menstrua suppressa.

℞. *Spirit. salis armon. aromatic. p.* 238. *descript.* ℥ß. *Tinctur. croc.* ʒij. *Ol.cortic.aurantior.gutt.*xv. *Sabin.gutt.*x.MS.

Spiritum salis armoniaci aromaticum &c. usurpavit.

Aqua vitæ composita jam jam nominata.

℞. *Radic. caryophyllat. Galang. Zedoar. Angelic. ana* ℥iij. *Fol.basilic. Majoran.nobil. Melissæ citratæ. Saturejæ Flor.rosar. rubr. Violar.mart. Caryophyll. Rorismarin. fragr. ana* M.j. *Lign. aloes Sem.anis. Fœnic.dulc. Ocym. ana* ʒiij. *Santal. omnium ana* ʒvj. *Cinnam.acut.*℥iv. *Extrem.cort. recent.citri Aurantior. ana* ℥j. *Pom.vulgò Chinens.s.Zinæ.*℥iij. *Cardamom.minor. Spic. Indic. ana* ʒiij. *Granor. chermes* ℥ß. *Croc. optim.* ʒij. *Nuc. moschat. Macis ana* ʒiij. Concisis atque contusis affund. *Spir.ex vino Hispan.confect.pint.*vj. Digeratur & extrahatur tinctura per duas septimanas; tumque exprimatur, & percoletur, addaturque sequens.

Aquæ vitæ compositæ descriptio.

℞. *Aq.rosar.fragrant. Cinnamicum aqua. melissæ destillat. ana* ℥iv. *Ol. cortic. aurantior. in spiritu nostro contra præcordiorum anxietates p.*157. *descript. q.s. dissolut. gutt.* xx. *Syrup. rub. idæi* ℥vj.*Sacchar. cannarin. q.s.* ut fiat sine coctione syrupus, colaturæ admiscendus, sicque in vitro benè obturato ad usum servetur.

Syrupus cardiacus.

In forma pilularum.

℞. *Extract.rad.gentian. Angelic. ana* ʒj. *Croc.optim.* ʒß. *Sal. volat.succin.*℈j. *Myrrh.rub.gr.* xxv. *Laud.opiat.gr.*v. *Ol.cort.citri gutt.* vj. *Febrifug. p.*130. *descript.gutt.* jv. MS. F. Pilulæ, in febribus continuis, & intermittentibus, quotidianis, tertianis, quartanisque optimè sudores moventes, easdemque non rarò tollentes: dosis à granis 15.ad 30.

In forma pilularum.

In febribus continuis, ac intermittentibus.

℞. *Extract. febrifug. pag.* 321. *tradit.* ℈I. *Sal. febrifug.* ex capite mortuo post abstractum salis armoniaci spiritum ex sal.armoniaci & sal.tartar.confect. parat. gr. vj. *Ol.menth. crisp. gutt.*ij. MS. F. Pilul. vij. deaurand. in febribus perutiles, ac in quartana in-

intermittente, ut ſuperius monitum, & ſequens hiſtoria abundè teſtatur, conducentes, ac ἱδρῶτας blandè aſt tamen copiosè producentes.

Vir ex aeris injuriis & Bacchi indulſione.
In quartanam & cephalalgiam incidit.

Vir quiſpiam quinquagenarius poſt tertianam jam continuam jam intermittentem ex aeris injuriis, Bacchique plus ſolito Indulſione contractam, circa ſolſtitium hybernum incidit in quartanam intermittentem cum ingenti frigore, pandiculatione, omniumque artuum tremore ac dolore adventantem, inſequente mox cephalalgiâ gravi, præcordiorumque anxietate tali, ut vix reſpirare poſſet ægrotans; appetitu planè abolito, nonnunquam quoque nauſeâ, vomituque. Accerſito mihi retulit Uxor, Maritum nonniſi pilulas aſſumere poſſe: quare primò ſequentes dedi.

Quare pilulas febrifugas diaphoreticas.

℞. *Extract. rad. gentian. Summit. abſinth. ana* ℈j. *Croci optim.* ℈ß. *Ol. cort. citri gutt.* ij. MS. F. Pilulæ no. vij. deaur.

Poſt harum pilularum aſſumptionem blandè ſudavit, præcordiorumque anxietas & reſpiratio liberior fuere, aſt tamen febris eadem: iteravi tamen eaſdem pilulas bis terve, tumque ob alvum adſtrictam clyſma præſcripſi. Verum affirmabat Uxor, Maritum clyſma nunquam adhibiturum; quare rogavit pilulas purgantes potius ut præſcriberem, ac ſequentes exhibui.

Ac purgantes ſpecificas aſſumpſit.

℞. *Extract. catholic. pag.* 143. *deſcript.* ℈j. *Rad. gentian. Myrrh. rub. ana* ℈ß. *Reſin. jalapp. gr.* xxv. *Flor. ſalis armon. rubr.* ℈ß. *Ol. menth. gutt.* jv. MS. F. Pilul. no. xvij. deaur.

Et curatus fuit.

De hiſce pilulis ſeptem unâ vice uſurpavit, quaterque inde alvum depoſuit. Tum pilulas priores iterum aſſumere juſſi, unde copioſiùs ſudavit, febriſque in dies quidem minor, rediit tamen ſolitis horis: quare tum pilulas antepenultimas bis ipſi tali cum ſucceſſu exhibui, ut febris ſuperaretur, & convaluerit.

Diaphoretica ſicca humidioribus, liquida diaphoretica ſiccioribus exhibenda.

Nota, medicamenta ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ in ſiccioribus corporibus in forma liquida, in humidioribus vero in forma ſicca eſſe exhibenda. Sicciori vero corpore præditi ſi ſicciora ἱδρωτικὰ, ut in forma pilulari, pulveris, extracti &c. magis appetant, indulgeatur; hac tamen lege, ut juſculum vel liquorem aliquem alium poſtea aſſumant. Liquida ſudoriferorum forma reliquis meritò præferenda, primò ut celeriùs ac promptiùs corpus ſingulaque vaſa ſubeant, ac humoribus ſeſe commodiùs ac faciliùs immiſceant: ſecundò ut humiditatis ſufficiens quantitas adſit, qua, tanquam vehiculo, materia peccans ſub ſudoris forma exturbetur. Eandem fere ob rationem jam ſudantibus moderata potus calidi vel ſubcalidi, non vero frigidi, quantitas non tantum concedenda, ſi ægri valde appetant, verum & imperanda, niſi contrarium adſit indicans; velut in hydrope &c. ubi ſerum planè redundat, ſicciora διαφορητικὰ liquidio-

ribus semper anteponenda sunt: aliàs enim, ubi potus omniaque liquida, jusçula, &c. omnino & in totum indicuntur, sæpius evenit, ut omnes corporis humores incrassentur, morbique acuti siccioresque excitentur.

Fortiora diaphoretica quibus & quando exhibenda.

Fortiora ac potentiora ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ statim ab initio, præsertim ubi acidi, austeri, pituitosique, & valde tenaces humores in ægris peccent, exhibere planè incōsultũ judicamus; præterquam quod ea vix unquam, nisi ubi in affectibus pestilentialibus, acutis, peracutisque, ac venenatis malum urget, locum inveniant. Sudorifera enim blandiora per intervalla breviora continuò assumpta efficiunt, ut in perpetuo, ast blando & neutiquam vires tollente, sudore ad tempus contineantur ægri: quo pacto pituitosi, viscidi, tenacesque humores inciduntur, solvuntur, acresque temperantur, & corriguntur, sicque ad exitum magis faciles ac apti redduntur; iidemque postea tum facilè cum reliquis, quorum antea à viscidiore ac tenaciore pituita exitus prohibebatur, insigni copiâ & quantitate jam simul correcti, incisi, temperative sensim expelluntur (paulatim enim quod fit, tutum, præsertim si quis ab uno ad aliud transierit: sed periculosum plurimum & repente vacuare &c. inquit Hippocrates aphor. 51. sect. 2.) ac sic plus blandiora, quàm fortiora illa ac potentiora ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ (scilicet quæ uno haustu, ut plerumque, non tamen levi subinde cum successu, assumuntur) efficiunt. Præterquam quod illa uno haustu assumpta sudorifera admodum ægros angunt, sudoresque copiosos vi & efficaciâ ingenti nonnunquam, imo ut plurimum, cum spirituum jactura expellunt: hicque verissima illa Hippocratis regula aph. 51. sect. 2. quadrat, omne nimium naturæ inimicum.

Diaphoretica quare efficacia remedia dicta.

Hinc forsan factum, ut sudorum excitatio ac productio pro efficaci remedio, (antiquitus enim in primis potentia illa sudorifera obtinebant) quod constantes requirat vires, sit habita; quum tamen blandiora, præterquam quod sine ullo omnino incommodo ac imminente periculo operationem suam perficiant, aliquando corroborent, peccantibus humoribus vires non rarò quasi obtundentibus ac opprimentibus correctis ac expulsis, in primis si ægri moneantur, ne nimio tegumentorum pondere sese onerent: ex eorum enim depressione non minores angustiæ, quàm à fortiori sudorifero nonnunquam excitantur.

In usu illorum circumspectè agendum.

Rectè Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part. 8. cap. 15. p. m. 236. monet, inquiens, cum in exhibitione medicamentorum diaphoreticorum in primis cirumspectè agendum sit, (medicamentum enim nisi dextrè adhibeatur, & in ipsius usu tempus, ætas, sexus, natura, consuetudo, vel

vel aliæ circumſtantiæ diligenter conſiderentur à Medico, ipſum parum prodeſſe, multum vero nocere experientiâ compertum eſt) non ægrè laturum ſtudioſum Lectorem puto, ſi in ſequentibus quid circa ſudorem ciendum, & medicamentorum ſudoriferorum exhibitionem obſervandum ac notandum ſit, paucis tradam. Sicque ergo ad

Humores ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ indicantes transeo, qui ſunt

Humores ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ indicantes, ſunt.

1. Salſo-acres: ſummo enim cum emolumento & commodo Salſo acres.
per ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ expelluntur, qui retenti maximas corpori anxietates, doloreſque intolerabiles, ac tumores &c. afferunt. Tales acres humores in febribus ardentibus, diuturnis, peſtilentialibus, morbiſque venenatis locum habent, quod conteſtatum videſis apud Fuchſium lib. 2. ſect. 3. inſtitut. medicar. cap. 27. & Franciſcum Joelem lib. 2. Phyſiolog. ſect. 5. §. 17. p. m. 123. nulla enim medicamenta æquè atque hæc ἱδρωτικὰ hic conveniunt: quare citati Auctores ſudoris provocationem potiſſimum utilem & neceſſariam judicarunt. Verum nota, ipſa ſudorifera & diaphoretica in his morbis & affectibus neceſſariò multum differre oportere: in febribus enim ardentibus temperatiora omnino præſcribenda, (quæ nempe calorem non ultra modum & notabiliter augeant, attamen quæ quoque ſufficiant) reliquiſque præferenda, quis non videt? In morbis vero venenatis & malignis fortiora omnino ac neceſſariò uſurpanda, ut eorum venenum tantò citius, antequam nempè acuti illi morbi curſum ſuum abſolverint, expellatur: malum enim hic ut plurimum confeſtim, aut equidem nunquam tollitur; quare quoque Hippocrates aphor. 29. ſect. 2. monet dicens, incipientibus morbis, ſi quid movendum videtur, move. Quod ſi tamen in peſte calor valde moleſtus adſit, fortiora ſudorifera refrigerantibus diaphoreticis mixta maximè conferunt: neutiquam hic metuenda potentium ſudoriferorum vehementia, quippe quæ minimè comparanda eſt cum veneno peſtilentiali acri peccante, (ad extremos enim morbos extrema exquiſitè remedia optima, dixit Senex aphor. 6. ſect. 1. & lib. de locis in homine text. 55. §. 10. p. m. 397. fortibus, inquit, morbis, fortis naturæ pharmaca exhibenda,) ob quam tamen, ratione alicujus ſimilitudinis (juxta C. Celſum, qui lib. 2. cap. 11. circa finem p. m. 84. vehementi malo nonniſi æquè vehemens auxilium ſuccurrere poſſe, docuit) facilius veneno peſtilentiali junguntur, quò illud ſimul cum ipſis expellatur. Sequitur ergo

In febribus ardentibus &c. qualia præſcribenda ſudorifera.

In peſte qualia eſſe debeant.

ergo, quò citius humores acres è corpore exturbantur, eò melius; & ni in tempore hoc fiat, varia dolorifica & ſubinde penè inſuperabilia ſymptomata inde exoriri, experientia docuit. Verum & aliquando obſervatum, per metaſtaſin illos humores non vulgaria ac ſolita, ſed alia, in primis circa ſolſtitium hybernum, ſymptomata excitare. Sic novimus, qui ſingulis annis arthritico vago dolore affici ſolebant, poſt ſolſtitium hybernum tumoribus ſummè dolorificis circa ſuram, genu, pectus &c. afficiebantur: quibus ſublatis, verno tempore arthriticis vagis doloribus erant liberi. Verum tumoribus hiſce ſi non laborarent, circa vel immediatè ante æquinoctium vernale doloribus vagis arthriticis quammaximè vexabantur. Dicta exemplo uno vel altero non vulgari illuſtrabo.

Humores acres citò è corpore exturbandi, & quare.

Vir quadraginta ſeptem annos natus, billioſus, circa ſolſtitium æſtivum, aere calidiore & ſicciore, poſt labores indeque ſudores plus ſolito majores, maximè incaluit: quare quoque ſiti urgenti valde indulſit, & veſperi plerumque lactucam capitatam, endiviam, portulacam aceto &c. conditam, imo ribeſia quotidie aſſumpſit, immemor ex minimo crudorum alimentorum uſu, ſæpius doloribus arthriticis vagis, imo quotannis ante æquinoctium vernale ſe jam laboraſſe: attamen quia non tantum ab hiſce levamen, ſed maximam refocillationem obſervabat, in uſurpatione eorum continuavit; donec tempore autumnali omnium artuum dolore gravativo, ac brevi febri primò quotidianâ levi frigore, & ſubſequẽte calore, nec longè poſt quartanâ intermittente affligeretur. Quare vinum abſinthites purgans ſæpius & aliquandiu uſurpavit, verum nullo cum levamine: tandem nonniſi tincturâ chinæ chinæ ſimul purgante pag. 175. (addito cortice ligni ſaſſafras) traditâ fuit uſus, cujus beneficio tandem menſe novembri febris quartana fuit ſuperata. Verum ſublatâ febri, eodem fere die de tumore quodam duro, ſed æquali, dolorifico, circa mammam dextram tam interno, quàm externo, conqueſtus eſt, ita ut brachium dextrum ſubinde movere, nec reſpirare, niſi admodum difficulter ac ſummo cum dolore, poſſet. Tandem obſervatum, inſtante plenilunio valde tumorem dictum augeri, imo ad magnitudinem mammæ lactantis Fœminæ extenſum ipſe vidi, etſi æger valde macer, ſiniſtram mammam vix videre potueram: deſcreſcente tamen lunâ iterum nonnihil detumeſcebat dictus tumor. Varios conſuluit ea de cauſa Medicos Chirurgoſque, qui omnes in eo conveniebant, corpus quamprimùm benè eſſe purgandum, ac denique ſudoriferis ſæpius utendum. Optimè quoque ſe habuit à pilulis ſequentibus purgantibus, de quibus bis in ſeptimana veſperi quatuor, ma-

Vir billioſus valde excalefactus.

Siti indulſit.

Et cruda alimenta aſſumpſit.

Unde in febrem quartanam &c. incidit.

Ab eadem liberatus, tumorem, durum æqualem & c circa mammam dextram.

Increſcente lunâ intumeſcentem, decreſcente detumeſcentem obſervavit.

mane tres assumpsit, & benè quoque purgatus fuit.

℞. *Gumm. sandarac. aceto dissol.* ℈ij. *Resin. jalapp. Scammon. ana* ℈j. *Sal. volat. succin. Tartar. vitriolat. ana gran.* xv. *Ol. fœnic. stillat. gutt.* jv. MS. F. Pilulæ no. xxxvj. deaurand.

Quare pilulas purgantes.

℞. *Aq. rasur. lign. sassafras cum aqua simplici post fermentationem levem destillat.* ℥jß. *Spirit. diaphor. p.* 318. *descript.* ℥iij. *Antim. diaphor.* ℈ß. *Sal. volatil. oleos. gutt.* xij. MS. F. Haustus vesperi assumendus.

Ac haustum sudoriferū assumpsit.

Quo assumpto, optimè semper sudavit; sed tamen exiguo cum levamine. Verum quoad tumorem discrepabant omnes. Nonnulli ad maturationem necessariò cataplasmatibus reducendum, aut facilè in cancrum degenerare posse putabant. Verum alii cancrum neutiquam verendum, quia tumorem nullo modò inæqualem observabant. Alii vero necessariò resolvendum, non maturandum tumorem esse, idque cataplasmatibus concludebant: nam si ad maturitatem redigeretur ac aperiretur, in empyema vel thoracis fistulam degeneraturum certò prædicebant. Alii curam palliativam optimam fore affimabant. Alii cucurbitulis magnis cum flamma (de quibus in superioribus) resolutionem tentandam opinabantur, & sic porro.

Medici ac Chirurgi omnes quoad curationem discrepant.

Malum vero quia in dies jam adaugescebat, paucis referam, quæ in actum revocata & deducta sint.

Juxta omnium consensum primò sequens cataplasma per quatriduum impositum fuit: verum dolor intolerabilis inde exortus est, ita ut vix respirare posset ægrotans.

℞. *Radic. irid. Althææ ana* ℥jß. *Summit. Absinth.* M. ß. *Flor. sambuc. Melilot. ana p.* ij. *Folior. menth. aquatic.* M. j. *Parietar. Verbasc. ana* Mß. *Semin. cumin.* ℥ß. Concis. & contus. coquantur in s. q. cerevis. dulc. Contusis add. *Ol. anethin.* ℥j. *Farin. hord. q. s.* pro Cataplasmate.

Tandem imposito cataplasmate dolor fuit intolerabilis.

Quo imposito cataplasmate, calorem igneum quasi in tumore sensisse se testabatur æger: interim quoque ter quotidie haustulum de sequenti decocto calidè assumpsit.

℞. *Radic. filic. Polypod. quercin. ana* ℥jß. *Chinæ in taleol. concis.* ℥ijß. *Salsparil. Rasur. lign. guajac. ana* ℥j. *Sassafras* ℥ij. *Folior. menth. aquatic.* M. ij. *Glycyrrhiz. exteriore cortice liberat.* ℥j. *Uvar. passul. ab arillis purgat.* ℥iij. Concis. & contus. coquantur vasis clausis in s. q. aq. commun. s. a. ad colatur. pint. vj. quibus add. *Aq. theriac. simpl.* ℥ij. MS. leviter. blandè semper ab hoc apozemate sudavit cum levamine.

Sed decoctum sudoriferum cū levamine usurpavit.

Juxta nonnullorū sententiā cucurbitula magna C. *Tab.* 1. *Fig.* 1. notata cum flamma absque scarificatione bis terve quotidie apposita

Cucurbitula fuit imposita.

ta fuit, qua appositâ, tanta cum vehementia, tamque subitò tumor partesq; non tantum subjacentes, sed & circumjacentes impellebantur, ut æger non tantum vix respirare, sed momento sudore quasi diffluere videretur, imo adstantes perterriti summopere eum admirarentur. Cum jam amplius perferre non posset, intrusâ aciculâ per foramen in superiori loco factum, ceràque occlusum, mox decidebat cucurbitula, eoque facto semper summum levamen observare, æger testabatur; quare paulò minorem apposuit Chirurgus, verum nullo cum effectu: ac ea de causa nonnisi cura palliativa in usum revocata fuit, nempe emplastrum de ranis cum quadruplicato mercurio fuit impositum, cujus beneficio dolor quidem diminutus, verum tumor quammaximè fuit adauctus, sed dolorem arthriticum, quo hoc tempore quotannis laborabat, non observavit. Domesticis, Medicis, Chirurgisque lætus referebat, materiam doloris arthritici forsan per metastasin alium jam occupasse locum, ac lubenter tumorem per totam vitam potius se perlaturum, quàm quidem arthriticum dolorem; nam lecto focove fuisse antea adstrictum, jam vero officio fungi, & per plateas ambulare posse.

Tandem nonnisi cura palliativa fuit adhibita.

Hoc tumore afflictus liber fuit ab arthritico.

Cum jam per sex septemve menses hoc tumore afflictus fuisset, vesperi aere nebuloso domum reversus, subitò febri quartanâ intermittente (ut sequens paroxysmus satis superque demonstrabat) corripitur, ac eodem quasi momento, tumor, durities, omnisque dolor evanuere, sicque per tres prǽterpropter septimanas febricitavit, nullumque eo tempore dolorem tumoremque ne quidem minimum aut duritiem observavit: quare etiam nulla medicamenta febrifuga assumere voluit, sanusque ac bono animo, exceptis diebus paroxysmi, vixit. Verum cœlo jam magis sereno febris in dies minor, tumor è contra iterum apparuit, & quò febris minor, tumor eò major observabatur, quod ter quaterve vidimus, donec sublatâ febri, tumor summopere adauctus fuit, in primis instantibus procellis ventisque borealibus, necnon tussi, aut singultu laborans. Cum hoc malo ita ultra annum fuit luctatus, quo tempore iterum febri quotidianâ intermittente summo cum frigore adventante, sudoreque declinante, imo finiente laboravit, ac mox tumor detumuit: quare quæcunque appeteret natura, ei indulsit, cruda scilicet alimenta, dura, succo pomorum citriorum condita, fumo indurata, & similia; unde diutius ac sæpius febricitavit: nam cum ἀπυρετὸς esset, omnia statim exacerbescebant, febricitans autem omnibus mox erat solutus. Sed per aliquod tempus jam febricitans, nil nisi potus Koffi & lactis Vaccini cum pauco saccharo calefacti anaticam quantitatem singulis diebus mane jejunus usurpavit, & dictum cerotum ex emplastro de ranis cum quadruplicato mercurio huc

Per aerem nebulosum vesperi ambulans febricitavit.

Ac mox liber à dolore & tumore.

Verum febri sublatâ dolor denuo fuit adauctus

Tandem emplastro de ranis

hucusque gestavit, gestatque, à tumore, doloreque tam arthritico quàm alio jam liber sanus vivit. *cum quadruplicato mercurio curatus.*

Sic Puerum quatuordecim annorum novimus, qui per tempus aliquod simili tumore, verum triplo quidem majore, minusque dolorifico, omnibus hactenus frustra tentatis, singulis pleniluniis accrescente, Lunâ autem præcipite detumescente, laboravit; minimâ febri si affligatur, statim valde detumescere tumorem, curatâque eâdem febre denuo intumescere, domestici testantur. *Puer simili tumore laborans, pro mutatione lunæ tumor decrescens vel accrescens.*

Sæpius quoque visitavi Virum quendam quinquagenarium, studiis ut plurimum incumbentem, vitamque sedentariam agentem, ejusmodi tumore pectoris ac dolore afflictum, qui quoque ἀσυγετός quammaximè de tumoris augmento doloreque, tussi in primis vel oscitatione singultuve superveniente, conqueritur. Verum febri quotidianâ, tertianâ, quartanâve simplici duplicive intermittente vel continuâ modo laborans, (quibus etiam subinde laboravit) mox à tumore omnique dolore liberatur, sicque per annos aliquot illi tumori fuit obnoxius: quare enixè rogavit omnem ut navarem operam, modo febris excitaretur, qua continuò laboraret; namque tum doloris tumorisque expers vivere posse autumabat. Verum tandem hæmoptoicus factus, diem obiit. *Vir ejusmodi tumore affectus febricitans.* *Minor tum dolor imo ab eodem liber.*

Vir quispiam quadraginta quatuor jam annos natus dolore arthritico ac nephritico sæpius, & per annos aliquot affectus, circa æquinoctium autumnale febri quartanâ intermittente simplici, jam duplici, triplicique correptus. Varia, & multifaria assumpsit medicamenta, sed Penelopis telam texuit, sicque per quatuor circiter annos laboravit, totoque illo tempore nec de arthritide nec de nephritico dolore conquestus est. Quare junctis manibus orantem vidi, utinam Medicum invenire possem, qui id efficere posset, ut continuò febricitarem; namque febricitans ab omni dolore liber, ac hilaris vivo, è contra vero inter tot annos nunquam absque dolore arthritico vel nephritico vixi. *Vir arthriticus ac nephriticus.* *Quartanâ laborans.* *Ab omni dolore liberatus fuit.*

Ex quibus omnibus meritò concludere debemus, humores acres in corpore quodam peccantes quàm citissimè diaphoreticis sudoriferisve &c. è corpore exturbandos esse, antequam massæ sanguineæ permixti effervescendo, vel locum aliquem fixum, ut ita dicam, occupando, hoc vel simile symptoma excitent.

Ignoscat benevolus Lector, quod diutius hisce immoratus sum, ratio est quia ipsemet per sesqui annum similem tumorem doloremque pectoris circumtuli. Verum Deo ter Optimo Maximo summas tandem agere gratias debeo, quod quoque eo sum absolutus.

2. Aquosi & serosi, imo & tenues humores fere omnes, ut *Aquosi & serosi.*

 quon-

quondam docuit Johannes Walæus in sua medendi methodo titulo de sudorifero p. m. 61. Ipsa quoque sudoris materia est ἰχὼρ & serositas in venis, ut legimus apud Johannem Baptistam Montanum tom. 1. consult. medic. 154. non mirum ergo à levibus etsi diaphoreticis sudoriferisque serosis aquosisque humoribus scatentes copiosè sudare: facilè enim dicti humores suâ naturâ quasi attenuati ac incisi, sicque ad diaphoresin proclives, per cutis poros erumpunt, præsertim si volatilia penetrantia ac attenuantia illis exhibeantur. Quare maximè ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ in hydropis omnibus speciebus conveniunt: serositatem enim & aquositatem copiâ qualitateque peccantem non tantum per diaphoresin & diuresin evacuant, verum etiam, quia plerumque calida sunt, exsiccant; corpora enim hac ratione humoribus destituuntur, teste Hippocr. lib. 2. de diæta text. 36. §. 5. p. m. 232.

Biliosi. 3. Biliosi, ut testatur Johannes Walæus loco statim citato. Ast nota, temperantiora subacida hìc esse adhibenda, aliàs febres ardentiores, sitim intolerabilem, cephalalgiam gravem & quidem pulsantem &c. facilè excitarent. Ast temperata subacida ἱδρωτικὰ si præscribantur, humores biliosi facilè educuntur, simulque temperantur, sicque unâ eademque fideliâ duos dealbamus parietes: temperati enim & correcti faciliùs per diaphoresin expelluntur.

Pituitosi. 4. Pituitosi: sudoriferorum enim ope & inciduntur, attenuantur, perque diaphoresin vel diuresin excernuntur. Diaphoretica namque ut plurimum tenuium sunt partium, saleque volatili prædita, incidentia, penetrantiaque &c. sicque pituitosi hisce medicamentis quàm optimè præparantur, & per diphoresin si non exturbantur, ad exitum tamen hac ratione faciles aptique redduntur. Διαφορητικὰ hisce in pituitosis humoribus præsertim à frigore externo condensatis, totiusque corporis dolorem gravativum, motusque quasi ejus impotentiam producentibus, apprime conveniunt. En ea de causa sequentem casum.

Mulier excalefacta. Mulier quædam pituitosa triginta annos nata, ex levi ambulatione excalefacta aeri frigidiori calorem temperandi gratiâ sese *Aeri frigidiori se exposuit.* exposuit. Circa nonam vespertinam levi affecta est horrore, mox capitis dolore gravativo, noctem insomnem traducens: mane tantâ motus impotentiâ affligebatur hæc Fœmina, ut nec manum nec *Unde in febrem motusque impotentiam ac dolorem gravativum incidit.* pedem movere posset; circa meridiem vero ingens dolor gravativus totum corpus affligens exoriebatur. Tertio hujus affectus die accersitus appetitum planè abolitum, urinas inconcoctas crudasque, ac pulsum parvum ac inæqualem, alvoque adstrictâ laborantem, ac de dictis symptomatibus conquerentem, febricitantemque inveni: quare statim sequentem præscripsi clysterem.

♃. Rad.

℞. *Rad. alth. Malv. ana* ℥ß. *Fol. malv. Majoran. nobil. Rut. ana* M.j. *Sem. cumin. Carvi ana* ʒiij. *Cortic. aurantior.* ʒij. Concisa atque contusa coq. in s.q. aq. commun. in colatur. ℥jx. dissolv. *Elect. diaphœnic. Lenitiv. ana* ʒvj. *Ol. lilior. alb.* ℥ß. *Salis gemm.* ʒj. MS. F. Clyster pro Fœmina. Ob alvum adstrictam clyster fuit injectus.

Ab hoc injecto enemate ter alvum deposuit, tumque de hac mixtura cochlearia tria singulis duabus horis assumpsit, blandèque ac benè inde sudavit.

℞. *Aq. card. bened. post fermentationem destillat. Majoran. nobil. Radic. angelic. ana* ℥jß. *Spirit. Diaphor. p.* 318. *descr.* ʒx. *Nitri dulc.* ʒß. *Antimon. diaphor. Sal. card. bened. ana* ℈j. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syr. è succo foliorum recentium cardui benedicti expresso parat.* ℥j. MS. Ob dolorem &c. mixtura diaphoretica anodyna fuit præscripta.

Mane rediens minus febricitantem, pulsumque robustiorem, & magis æqualem inveni; retulitque ægra hanc noctem blandè sudando, ac subinde dormiendo se traduxisse, ac non tantum manum pedemque, verum etiam & brachia nunc movere posse: quare eandem mixturam repetivi, unde blandè iterum sudavit tali cum successu, ut pedibus jam stare, ac per cubiculum meare posset. Ast de febre alternis diebus redeunte, ac capitis dolore gravativo querebatur admodum: quare sequentem exhibui bolum diaphoreticum.

℞. *Elect. diaph. p.* 319. *&* 320. *præscrip.* ℈jv. *Bezoar. miner.* ℈j. *Sal. febrifug. ex capite mortuo post destillationem spiritus salis armoniaci parat.* ℈ß. *Ol. rorismarin. gutt.* ij. MS. F. Bolus. Ut & bolus sudoriferus.

Duabus circiter ante paroxysmi invasionem horis hunc assumpsit bolum, unde copiosè sudavit, febremque ac capitis dolorem gravativum non amplius observavit; curatamque sese putavit, præterquam quod appetitus neutiquam rediret, alvoque adstrictâ laboraret: quare sequentia tali cum successu usurpavit, ut brevi avidè assumptum cibum optimè tolerare, ac digerere posset, alvumque quotidie semel deponeret. Primò igitur de sequenti mixtura sexies de die duo triave cochlearia assumpsit. Et ob appetitum quasi abolitum.

℞. *Aq. menth.* ℥jv. *Vit. Matthiol. sine ambra & moscho Tinctur. stomachic. pag.* 178. *tradit. ana* ℥ß. *Spir. salis dulc.* ℈j. *Elix. propriet. Paracels.* ʒj. *Syr. menth. Rad. enul. campan. cond. ana* ℥ß. MS. Mixtura stomachica.

Post hujus mixturæ assumptionem appetitus parum rediit, alvumque alternis diebus deposuit, tumque sequens vinum medicatum usurpavit.

℞. *Rad. enul. campan. Calam. aromat. Zedoar. ana* ʒiij. *Fol. menth. crisp. Majoran. nobil. ana* M.j. *Senn. s. stip.* ℥ß. *Summit. absinth. Centaur. min. ana* M. ß. *Turbith gummos. Tart. vitriolat.* Car- Et vino medicato usa fuit, & curata est.

Cardam.major. Extrem. cortic. aurantior. ana ℥ij. Concisis atque contusis, cantharoque lapideo inditis affund. *Vin.Gallic. Rhenan. ana pint*.ii. Post sufficientem digestionem & extractionem uncias tres, instillatis prius singulis dosibus elix.propriet. Paracelf.guttulis octo, bis quotidie assumpsit, ac post singulam dosis hujus assumptionem semel bisve alvum deposuit, ac curata fuit.

Halitus venenosi, acidi, austeri. 5. Halitus vel venenosi, acidive, vel austeri &c. animi deliquium, suffocationem uterinam dictam, faucium quasi constrictionem, præcordiorum anxietatem inexplicabilem &c. excitantes: quare Franciscus Joel lib.2.physiolog.sect.5. §.17. de sudore p.m.123. diaphoretica in halitibus maximè & summopere commendat. Nec mirum, ἱδρωτικὰ enim & διαφορητικὰ quia plerumque & ut plurimum sale volatili blando constant, adeoque & acida, austera &c. corrigunt, ac temperant, & per consequens halituum productionem prohibent, productosque dissipant, & per insensibilem vel sensibilem transpirationem eosdem evacuant & expellunt; non mirum, inquam, quod sudorifera & diaphoretica non tantum à Joele, verum & ab aliis Medicis in halitibus curandis laudentur.

Sudorifera fortiora & exsiccantia vetant humores.

Humores sudorifera in primis fortiora & exsiccantia vetantes, sunt.

Acidi. 1. Acidi, ut auctor est Johannes Walæus in sua medendi methodo §. de sudorifero p. m.62. non enim blandiora sudorifera humores acidi vetant, verum potius indicant esse adhibenda: blandioribus enim & sale volatili in primis oleoso constantibus diaphoreticis optimè, tutissimèque acidum temperatur, ac corrigitur: quod & virium nimio sudore prostratarum per acida volatilia & blanda oleosa subita restauratio, & experientia quotidiana testantur. Verum fortiora & vehementiora medicamenta sudorifera acidi humores, nisi prius temperati quodammodo aut correcti fuerint, vetant. Cruda enim, teste Hippocrate aphor.22.sect.1.non movenda: & aphor. 51. sect.2. plurimum & repente vacuare, vel replere, calefacere, vel refrigerare, vel alio quovis modo movere corpus, periculosum; omne siquidem nimium naturæ inimicum: paulatim vero quod fit, tutum, & præsertim si quis ab uno ad aliud gradatim transierit. Quæ omnia confirmata videsis apud C. Celsum lib. 1.cap.3.& 9.ut & lib.2.cap.16.

Austeri & melancholici. 2. Austeri & melancholici, ut itidem testatur Johannes Walæus loco statim citato, rationem ab ipso datam videsis p. 480. Sint de austeris humoribus eadem, quæ de acidis dicta; fortiora enim minimè hic conducunt. 3. Bi-

3. Biliosi adusti, quales vulgò dicuntur peccare in hecticis febribus, ut quondam docuit Fuchsius lib.2.sect.5. instit. medic. cap.25. prohibet enim ibidem quammaximè propriè dicta sudorifera in primis fortiora: facilè enim ex eorũ usu malum in dies accresceret, hepatisque inflammatio, totiusque corporis extenuatio (teste Philippo Grulingo in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-Chymico novo part.8.cap.15.) sequeretur. Horum enim fortiorum, vehementiorum, calidiorumq; medicamentorum sudoriferorum beneficio vires prosternuntur, ariditas corporis major redditur, omnisque temperans liquor è corpore expellitur; sicque sitis, febris, ardor, &c. in dies major & major redditur, malumque tandem fit incurabile, imo & ipsa mors quandoque acceleratur.

Biliosi adusti.

4. Valde viscidi & tenaces vehementiora etiam & quæ uno haustu plerumque assumuntur sudorifera vetant: ἱδρωτικὰ enim & διαφορητικὰ blanda, spirituosa (cum admodum fortia illa ægros angunt, debilitantque, ac nonnisi vires spiritusque tollere, aut saltem diminuere possunt) planè è diverso quia ut plurimum sale volatili constant, incidunt atque attenuant humores, eoque meritò laudantur in valde tenacibus viscidisque humoribus spirituosa sudorifera, & diaphoretica per breviora intervalla assumpta. Hac enim methodo fluxiles redduntur, & si non expellantur, apti tamen ad exitum fiunt, ac satis sufficienter præparantur: paulatim enim quod fit, ut supra iam dixi, tutum, præsertim si quis ab uno ad aliud per gradus transierit. Et hic verum nobile Catonis dictum, sat citò, si sat benè.

Valde visci di & tenaces.

Morbi in quibus ἹΔΡΩΤΙΚΑ & ΔΙΑΦΟΡΗΤΙΚΑ cum successu præscribuntur & exhibentur, sunt.

Sudorifera & diaphoretica conveniunt.

1. Capitis aliarumque partium corporis dolores gravativi ac rodentes, partim ex pituita viscida copiosa hinc inde in capite cæterisve corporis partibus coagulatâ, unde ut plurimum gravedo exoritur; partim quoq; & à lympha propter stagnationem, particulasque frigidas subacidas, quæ caput corpusve reliquum sudore præsertim diffluens intraverant, acriore redditâ, quæ lympha jam acrior partes membranaceas corrodendo dolorem rodentem excitat. Quare quoque doctiss. D. Felix Platerus tomo secundo de doloribus cap.3. de capitis doloris curatione p.m.237. sudorifera in cephalæa cephalalgiaque maximè commendat, ajens, per sudores factæ evacuationes, si quia cerebrum aqueis excrementis multis abundat,

In capitis aliarumque partium corporis doloribus gravativis & rodentibus.

Et quare.

dat, dolores capitis fugant, plurimum, prius tamen generali prægressâ purgatione, competunt, cum sudorifera ab intimis excrementa evocent: unde in diuturnis cephalæis instituuntur, & optimo cum successu ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ exhibentur. Et acutissimus D. Daniel Sennertus lib. 1. part. 1. Practic. cap. 11. in capitis dolore, aliisque morbis à serosis humoribus productis eadem summopere laudat; sudores, inquit, certissimum sunt & prophylacticum & curativum remedium doloris capitis, & aliorum morborum à seroso humore productorum. Nec mirum, sudorifera enim & diaphoretica coagulatam pituitam viscidam incidendo & attenuando solvunt, stagnantesque humores, stagnationeque illâ acriores redditos (sale volatili quia plerumque constant, & spirituosa ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ existunt) temperant ac corrigunt; sicque tutò & jucundè correcti & præparati humores citò quandoque blandis illis sudores provocantibus medicamentis expelluntur, doloresque graves curantur. En hac methodo diuturnam cephalæam, multis medicamentis etsi potentioribus non cedentem, curatam.

Mulier cum gravida esset odontalgiâ, alvo adstrictiori &c. laborans.

Evanescente odontalgiâ, dolore capitis gravativo afficiebatur.

Mulier quædam triginta sex propemodum annos nata, pituitosa, odontalgiâ semper fere afflicta, præsertim cum esset gravida, alvo adstrictiori & subinde hæmorrhoidibus miserè laborans, his tamen, alvo laxiori existente, sponte evanescentibus: sexies septiesve jam circa septimum impraegnationis & gestationis mensem post levem sudorem, dein in lumbis horrorem, mox in cervice dolorem, capitis dolore gravativo, odontalgiâ tum abeunte, fuit afflicta; quo gravativo capitis dolore semper fere per sex septemve post puerperium septimanas vexabatur continuò, & quod mirum omnes hactenus illius fœtus maximopere per duas tresve septimanas motibus convulsivis epilepticis afflicti mortem tum obiere. Affectum hunc gravem tollendi gratiâ multa & fere innumerabilia medicamenta usurpavit hæc ægra, ast frustraneo eventu, oleumque & operam semper perdidit. Septimum, ni fallor, cum enixa esset fœtum, nosmet accersivit, & memorata narravit, Infantemque convulsivis motibus convulsionibusque jam afflictum & laborantem ostendit: quare pulverem mixturamque sequentem pro Infante dedimus.

Ac Infantes motibus convulsivis omnes fuere obnoxii.

Quia jam Infans valde convulsionibus affligebatur.

Pulveres.

℞. *Lap. bezoar. oriental. Bezoard. miner. Cor. Cerv. philosophicè præparat. Margarit. præparat. ana* ℈ß. *Sacchar. perlat.* ʒß. MS.F. Pulvis tenuissimus in septem doses dividendus, exhibendusque in parvo mixturæ sequentis cochleari, vel pulti immiscendus.

Et mixturâ antiepilepticam.

℞. *Aq. flor. tiliæ Lilior. convall. ana* ℥vj. *Fœnicul.* ℥ß. *Spir. lilior. convall. cum vino dest.* ʒij. *Salis armoniac. gutt.* jv. *Sacchar. perlat.* ʒj. *Syr. flor. pæon.* ℥ß. MS.

De

De hac mixtura singulis horis parvum cochleare, maneque & vesperi dosin de pulvere Infanti exhibuere, nihilque omnino hæc profuere: quare & pro inunctione temporum & nuchæ sequens linimentum præscripsimus. Et linimentum frustra præscripsimus.

♃. *Ol.succin.* ℈ß. *Castor. Rutac.ana* ʒj. *Sal. volat. armoniac. gr.*viii.MS.pro Linimento. Omnia hæc & plura alia frustra fuerunt Infanti adhibita, fatis enim brevi cessit. Nam brevi fatis cessit.

Alvo adstrictà non vero hæmorrhoidibus quia Mater laborabat, primò sequentem clysterem emollientem & carminativum præscripsimus. Alvo adstrictà quia mater laborabat.

♃. *Rad.alth. Malv.ana* ℥vj. *Fol. rutæ Majoran. nobil. Rorismarin. ana* M. i. *Flor. lavendul. Sem. cumin. Carui Bacc. laur. Extremit.cortic.aurantior. ana* ʒij. Concisa & contusa coq. in s. q. aq.commun. vasis optimè clausis, in colatur. ℥viij. dissolv. *Elect. diaphœnic.*ʒx. *Ol.lilior.alb. Mell.anthosat.ana* ℥ß. MS. F.Clysma pro Muliere. Clyster fuit adhibitus.

Ab injecto hoc clystere bis alvum multis cum flatibus deposuit, unde & capitis dolor gravativus parum remisit: tumque sequentem dedimus mixturam.

♃. *Aq.beton. Majoran.nobil.ana* ℥iij. *Vit.Matthioli* ℥j. *Ol.succin.gutt.*v. *Tinctur.flor.pæon.* (per phlegma vitrioli floribus pæoniæ infusione factæ) ʒij. *Flor.hyperic.* (per spiritum vini rectificatum floribus hyperic. infusum) *parat.* ʒi. *Laudan. opiat. gr.*ij. *Syr.stœchad.*℥i. MS. Et ob dolorem capitis gravativum, Mixturâ cephalicâ.

Hujus mixturæ ter iteratæ beneficio nonnisi placidè dormivit: quare sequens vinum medicatum aliquantum simul purgans, præparavimus.

♃. *Rad. angelic. Valerian. ana* ʒiij. *Jalapp. gummos.* ℥ß. *Fol. majoran. nobil. Rorismar. Salv. Rut. ana* Mß. *Senn. s. stip.* ℥j. *Flor.anthos Lavendulæ Stœchad.Arabic.ana p.* iij. *Sem. siler. montan. Bacc.junip. ana* ʒiij. *Tart. vitriolat. Cardam. major. Extremit.cortic.aurantior.ana* ʒiß. Concisis atque crassè contusis, cantharoque lapideo vel vitreo inditis affund. *Vin. Gallic. Rhenan. ana.pint.*iij. Post justam, & sufficientem digestionem & extractionem assumpsit quotidie bis, mane nempe & vesperi, uncias duas tresve pro dosi. Et vino medicato laxante cephalico, Frustra usa fuit.

Ab hoc vino medicato semel bisve semper in dies alvum deposuit, ast itidem frustraneo propemodum eventu. Quare pastillos mansiles p.57.descriptos pro apophlegmatismo præscripsimus, unde maximam pituitæ viscidæ copiam per os excrevit, ac levamen quoddam sensit: quare in eorum usu aliquandiu non levi cum successu continuavimus. Post horum usurpationem hunc pulverem Quare pastillos mansiles.

pro

pro cucupha capiti imponendâ, & sequentem pro suffumigio dedimus.

Cucupham. ℞. *Fol.majoran.nobil. Salv. Verben. Thym.ana* M.ß. *Flor.lavendul. Stœchad.Arab. ana p.* iß. *Sem. carui* ʒij. *Caryophyllor. Cardam. min.ana* ʒj. MS. F. Pulvis crassus, qui irrorandus. *Ol. stillat.laven. Succin.ana* ℈ß. MS.insuendus facculo pro cucupha.

Suffumigium. ℞. *Succin.alb. Mastich.elect.ana* ʒß. *Flor. lavendul.p.*ij. MS. F.Pulvis crassè contundendus.

Hujus pulveris vivis prunis impositi fumum naribus auribusque excepit, capitisque operimenta suffumigata calida capiti applicavit; nuchæque postea & temporibus de sequenti parum iunxit.

Linimentum. ℞ *Ol.stillat.succin. Rorismarin.ana* ℈ß. *Castor.*ʒi. MS. pro Linimento.

Post horum omnium medicamentorum usurpationem magnum quidem levamen ægra sensit, ast curata tamen nondum fuit: quare de sequenti massa pilulari cephalica alternis diebus quinque assumpsit, à quibus bis terve per alvum viscida multa una cum fecibus excrevit.

Necnon pilulas cephalicas purgantes. ℞. *Mass. pilul. aurear. Cochiar. Extract. catholic. pag.*142. *descript.ana* ʒß. *Ol.succin. Rorismar.ana gutt.*ij. MS. F.Pilul.no. xxv.deaurand.

Bolum diaphoreticũ præscripsimus. Et curata fuit. Ultimò, juxta Felicem Platerum & Danielem Sennertum locis modo citatis, bis sequentem bolum sudoriferum tanto cum successu usurpavit, tamque copiosè ast blandè tamen sudavit, ut planè post hujus usum fuerit curata, duosque postea Infantes epilepticis motibus fere non afflictos pepererit, cephalææque ante nec in puerperio fuerit afflicta.

℞. *Electuar.diaphor.p.*319.*& *320.*descript.*ʒjß.*Bezoard.miner.* ℈j. *Castor.optim.gr.*vj. *Ol.succin.Rorismar.ana gutt.*j.MS.F.Bolus.

Paralysi, spasmo. 2. Paralysis, spasmus &c.à frigidis, pituitosis, viscidisque humoribus si exoriantur, ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ in primis conveniunt, & præ cæteris excellunt: quare etiam Scolzius consil.medic. 50. & Valeriola lib.4.observat.medic.4.dixere, sudorem unicum in paralysi summum esse remedium. Sudorifera enim & diaphoretica post justam corporis expurgationem exhibita frigidos, pituitosos, viscidosque humores nervos vel obstruentes vel infarcientes, sicq; motum & subinde sensum vel tollentes, vel saltem impedientes ac imminuentes, paralysinque sæpius excitantes, calefaciunt, incidunt & attenuant, perque diaphoresin eosdem correctos incisos ac præparatos blandè expellunt; sicque liberiorem spirituum in nervos influxum efficiunt, nervos corroborant, spiritus volatiliores reddunt, majorique copiâ eosdem generari, materiam suppeditando,

vi-

viſcidos humores craſſumque quaſi ſanguinem attenuando, &c. faciunt. Paralyſin hac methodo curatam videſis benevole Lector in animadverſionibus & notis noſtris in Praxin Pauli Barbette p. 33. 34. & 35.

Dicta quoque ſequentes caſus comprobant.

Vir quinquagenarius, pituitoſus, durioris vitæ, Baccho ſubinde indulgens, incidit in capitis dolorem gravativum: quare hujus illiuſve conſilio tabacum ſuxit cum levamine. Verum aere valde nebuloſo cum exiiſſet, recidivam paſſus eſt; quare iterum ad tabacum confugit, eodemque cum ſucceſſu, idque ter quaterve. Tandem Bacchanalia ad mediam fere noctem celebrans, ac tabacum plus ſolito ſugens inebriatus, domumque reverſus, ſubitò mutus corruit: quare domeſtici perterriti epilepſiâ vel apoplexiâ hominem affici putabant. Nec mirum, quia venerandus Senex aphor. 5. ſect. 5. dixit, ſi quis ebrius ex improviſo mutus fiat, convulſus moritur, niſi febris corripuerit, aut ubi ad horam, quâ crapulæ ſolvuntur, pervenit, locutus fuerit. Verum ad ſe parum rediens ad interrogata benè reſpondit, áſt de capitis dolore ſummo imo intolerabili gravativo conquerebatur. Lectum petiens illâ nocte parum & nonniſi profundè, variiſque inſomniis ſæpius conturbatus, & quodammodo vertiginoſus dormivit. Quare mane me accerſivere, ac dicta perpendens, mox clyſterem ſequentem præſcripſi.

Vir ex potu nimio in capitis dolorem gravativum incidit.

Tabaci ſuctione curatus.

Ebrius mutus corruit.

Et de intolerabili capitis dolore poſtea conquerebatur.

℞. *Radic. imperat. Irid. noſtr. ana* ℥ij. *Fol. majoran. nobil. Sal. Serpill. Rut. ana* M. ß. *Flor. lavendul. Stœchad. Arab. ana p.* ij. *Sem. carthам. in petia ligat.* ℥jß. *Baccar. laur.* ℥iij. Coq. in ſ. q. aq. commun. in colat. ℥x. diſſolv. *Electuar. diacathol. Hier. picr. cum agaric. ana* ℥vi. *Mell. anthoſat.* ℥iij. *Sal. gemm.* ℥iß. MS. F. Clyſter pro Viro. Quo injecto, intra duas horas ter quaterve ſummo cum levamine fæces ſummè fœtentes, ac acidum redolentes magnâ copiâ ejecit, & per horam unam vel alteram ſatis placidè dormivit.

Quare enema fuit injectum.

Circa meridiem reverſus omnia mitiora inveni, genas oculoſque rubentes, pulſum robuſtiorem quia obſervabam, mox venam ſecari juſſi, & ſequentem mixturam dedi, de qua ſingulis horis poſt venæ ſectionem cochleare aſſumpſit.

℞. *Aq. majoran. nobil. Betonic. ana* ℥ijß. *Tinctur. Antiepileptic. pag.* 157. *tradit.* ℥ß. *Caſtor.* ℨjß. *Flor. hyperic.* ℨj. *Spirit. ſalis armoniac. gutt.* xx. *Antim. diaphor. Lapid. prunell. ana* ℨß. *Syrup. ſtœchad.* ℥vj. MS. Unde benè ſe habuit, ac parum ſudavit: de ſiti quia valde conquerebatur, ſalis prunellæ drachmas duas cerevisiæ immiſcendas præſcripſi.

Mixtura cephalica præſcripta.

Sexto morbi die jam motus omnium membrorum quadam impotentiâ, jam vero hujus illiuſve lateris contractione, jam ſtupore, nunc

Sexto morbi die ob metum pa-

ralyseos &c nuchæ vesicatorium.

nunc calore quodam, nunc frigore cum dolore capitis vertiginoso, & similibus symptomatibus vicissim affici se referebat æger: quare vel paralysin, vel hemiplegiam, vel simile quid verebar. Ac ea de causa vesicatorium nuchæ imponendum, ac iterandum necessarium duxi, cujus beneficio intra biduum omnia dicta symptomata evanuere (omnibus commendo vesicatoria nuchæ imponenda in paralysi, hemiplegiâ, spasmo, tetano &c.) Alvo vero adstrictiori jam laborans, sequentem haustum purgantem assumpsit.

Summo cũ successu fuit impositum.

℞. *Elect. hydragog. Sylv.* ℥ß. *Tartar. vitriol.* ℈ß. *Sal. volat. oleos.* *gutt.* xv. *Ol. rut. stillat. gutt.* iij. *Aq. majoran. nobil. q. s.* MS. F. Haustus.

Haustuque purgante.

Et sexies inde alvum deposuit. Interim bis de die haustulo sequentis vini medicati laxantis usus fuit.

Et vino medicato cephalico purgante.

℞. *Rad. irid. Florent. Galang. Valerian. sylvest. ana* ℥iij. *Jalapp. gummos.* ℥iiß. *Fol. rut. hortens. Salv. ana* M. j. *Senn. sine stip.* ℥iij. *Flor. lavendul. Hyperic. Stœchad. Arabic. ana p.* ij. *Agaric. albiß.* ℥iiß. *Semin. siler. montan. Fœnic. dulc. ana* ℥ij. *Tartar. Rhenan. crud.* ℥iß. Concisis atque contusis affund. *Vin. Gallic. pint.* v.

Hoc vino medicato assumpto, quotidie bis terve alvum deposuit, & bene se habuit, præterquam quod subinde de artuum motu quodam tremulo tantum conquereretur: quare hunc haustulum diaphoreticum alternis diebus usurpavit.

Et ob motum artuũ tremulum.

Aq. card. bened. Rorismarin. ana ℥vj. *Essent. diaphor. p.* 321. & 322. *descript.* ℥iij. *Antim. diaphor.* ℈j. *Rob. sambuc.* ℥ij. MS. F. Haustus.

Haustu diaphoretico cephalico fuit usus.

Optimè semper hujus beneficio toto corpore sudavit, omnibusque symptomatibus tandem superatis, nunc curatus vivit.

Et convaluit.

Mulier post vertiginem,

Mulier quadraginta octo annos nata, melancholica, & valdè pituitosa, alvo adstrictâ ut plurimum laborans, noctesque plurimas insomnes traducens, per dies aliquot vertiginem passa, aere pluvioso ac boreali, Amicam quandam visitandi gratiâ exivit: domum reversa subitò corruit cum fæcum ac urinæ excretione invita, imo domesticos nonnisi linguâ tremulâ compellavit; spasmo cynico affecta, nec pedibus stare, nec manu sinistrâ quid prehendere poterat. Quare Maritus mox Medicum accersivit, qui hemiplegiam esse demonstrabat: mixturam itaque cephalicam diaphoreticam, pilulas cephalicas purgantes, decocta cephalica, vina medicata, apophlegmatismos, balnea, linimenta frustra præscripsit, imo quicquid etiam in usum revocaret, oleum & operam perdidit; preterquam quod ex vesicatoriis nuchæ impositis semper levamen se observasse testabatur, ac manu affectâ quid leviter arripere ac tenere posset. Quare cucurbitam vitream E *Tab.* 1. *Fig.* 1. notatam cum flam-

In hemiplegiam incidit.

Omnibus frustra adhibitis.

flamma immediatè supra nucham imposuimus, ac majus levamen quàm ab omnibus medicamentis internis externisque reliquis sentire se confessa est: sed biduo triduoque post omnia in eodem statu, sicque ultra biennium hemiphlegiâ laboravit hæc ægra.

Nuchæ vesicatorium & cucurbitula fuit imposita.

Tum vero, studiose Lector, aere calidiore & sereno summo mane subitò febri gravissimâ correpta est, summo cum frigore accedente, quo nondum soluto accersitus veni, & de dolore titillante intolerabili in primis in latere conquerentem audivi: quare mixturam diaphoreticam cephalicam sequentem præscripsi.

Post biennium febri gravissimâ correptæ.

De dolore titillante intolerabili conquerenti.

℞. *Aq. card. bened. Beton. ana* ℥ij. *Spir. diaphor. pag* 318. *descript.* ʒvj. *Regul. antim. medic.* ℈j. *Sal. card. bened. gran.* xv. *Tinctur. croc.* ʒj. *Syrup. card. bened.* ʒvj. MS.

Mixturam diaphoreticocephalicam præscripsimus.

Verum antequam discederem, ægram compellabam, manumque sinistram paralyticam arripiens, pulsum explorandi gratiâ, observavi frigus jam finitum, imo calorem ingentem & sudore quasi diffluentem, ac eodem pene momento manum meam non tantum arripuit ægra manu ante paralyticâ, sed & tota pars, quæ ultra biennium jam afflicta fuerat, restituta apparuit, ita ut manum, brachium, pedem, crus, imo totum latus affectum movere, & vi quâdam retrahere posset. Hacque in ægra hemiplegiâ laborante observavi quod ait Hippocrates de tetano & convulsione aphor. 57. sect. 4. à convulsione aut tetano detento, febris superveniens solvit morbum: idem confirmatum videsis in Coacis prænotionibus.

Finito frigore latus affectum fuit curatum.

Et oppositum eodem momento hemiplegiâ affectum.

Sed quod miratu dignum, pars sana opposita, vel latus hucusque liberum unico illo paroxysmo tantâ hemiplegiâ fuit afflictum, (p) ut ne quidem movere vel retrahere pedem, manum, brachiumque posset, imo sensu privata spasmo cynico simul afficeretur hæc misera; omnibusque postea incassum adhibitis, post triduum diem obiret. Verum quod notandum summopere, ad ulti-

Sed post triduum convulsa fatis cessit.

(p) Utut clarissimus noster Auctor plures passim rationes indigitaverit, quibus Paralytici affectus in partibus corporis succrescere possunt; tamen illam reticuit, quæ à spasmodica meningum contractione descendit. Quum enim utraque meninx cerebrum undique complectatur, ac substantiæ ipsius medullaris ramulos in nervos desinentes excipiat, & perpetuo comitetur; facilè liquet, quod illæ nimiùm crispatæ ac convulsæ ramulos eos ita constringere debeant, ut spirituum semitas intercludant, eorumque ad subjectas partes cursum sufflaminent. In ea autem opinione mirum quantum confirmari mihi visus fui, quum in praxi observaverim, convulsivos corporis affectus sæpe à Paralyticis excipi, sæpius istos maximâ celeritate in eos converti, & quandoque simul in diversis partibus corporis reperiri. Hujusmodi etenim velox morborum vicissitudo minimè cum humorum raptu, sive de loco ad locum translatione, sed maximè cum subitanea meningum spasmodica contractione, & relaxatione convenit. Verum appositè magis illam evincit, quod sæpissime dimidia tantum corporis pars, perinde ac Geometriæ legibus secta esset, Paralysi laboret. Ex Anatome etenim constat, tenuem meningem spinalem medullam per medium accuratissimè sectam ita complecti, ut facilè possit unica ipsius medietas contrahi ac crispari, & nervos ab illa prognatos, qui ad alterutrum corporis latus pertingunt, constringere. Hæc autem Lectorem meum idcirco monere volui, ut Hemiplegiæ ex sinistro in dextrum latus confestim abeuntis, cujus exemplum in sua Muliere noster Auctor jam præbuit, faciliùs ratio innotesceret.

mum vitæ terminum totum latus antea tandiu afflictum benè movere &c. potuit.

Catarrhis serosis & diuturnis.

3. Catarrhi serosi & diuturni, teste Daniele Sennerto lib. 1. part. 2. Practic. cap. 11. & Jouberto de thoracis affectibus capite decimo quarto, qui ibidem docuere, in destillationibus sudorem quocunque modo excitatum apprime juvare, dummodo sensim corpus tepescat, nec subito frigore corripiatur. Nec certè mirum, sudoriferis enim & diaphoreticis serosi humores expelluntur, & corpus exsiccatur, teste Hippocrate lib. 2. de diæta text. 36. §. 5. p. m. 232.

Præcordiorum anxietate ex viscidis &c. humoribus vel halitibus, vel flatibus, &c.

4. Præcordiorum anxietas ex viscidis, biliosis, acidis, austerisque humoribus, vel ex halitibus, vaporibus, flatibusque exorta. Experientiâ teste, sudoriferorum spirituosorum enim viscida incidentium & attenuantium ope corriguntur, vel per diaphoresin diuresinque expelluntur viscidi tenacesque humores; atque subacidorum diaphoreticorum vi biliosi humores vel temperantur vel educuntur: acidos vero austerosque humores ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ sale volatili & quidem oleoso prædita, leniendo, temperando, infringendoque alterant ac corrigunt, correctosque per sudores exturbant, & sic de cæteris. Hæc dicta nostra sequentes observationes sufficienter confirmant & probant.

Gravida per quatuor menses fluxu continuo laborans.

Gravida, de qua p. 11. justo tempore postquam per quatuor menses fluxu continuo vexata fuisset, fœtum masculum admodum debilem peperit, juxta Hippocratem, qui aphor. 60. sect. 5. rectè docuit, dicens, si prægnanti purgationes menstruæ cursum suum teneant, (hicque non cursum suum tenuere menstrua, verum per quatuor menses continuos fluxere eadem) benè valere fœtum, est impossibile: & lib. de natura pueri text. 5. p. m. 136. menses non prodeunt, ubi mulier conceperit intra se ipsam, si puer sanus fuerit, & permanere debet: quod bis confirmatum videsis lib. de morbis mulierum text. 40. §. 2. & 5. p. m. 442. Intra septimanam vero fœtus mortem obiit, Materque admodum debilis: quare sequentem mixturam cochleatim usurpandam dedi.

Fœtum masculum debilem enixa est.

Qui quoque brevi diem obiit.

Ob debilitatem puerperæ.

Mixturâ cardiacâ.

℞. *Aq. meliss. cum vino destillat. Cortic. citri ana* ℥ij. *Vit. compos. pag.* 330. *descript.* ℥j. *Ol. ex recentibus corticum aurantiorum extremitat. destill. gutt.* iij. *Confect. alkerm. absque moscho &c.* ʒj. *Spir. nitri dulc. gutt.* xv. *Julap. rosat.* ℥j. MS.

Unde optimè sese habuit: ast post quartam iterationem nihil fere quoad debilitatem profecit, ac ventris dolorem torminaque passa fuit: quare sequenti modo mutatam mixturam exhibui.

Et ob ventris dolorem &c.

Eâdem parum mutatâ usa fuit.

℞. *Aq. cort. citri Fœnicul. ana* ℥ijß. *Vit. compos. superior.* ʒvj. *Spir. anticol. p.* 278. *trad.* ʒij. *Nitri dulc. aromatic.* ℈j. *Laud. opiat.*

opiat. gr. ij. *Tinct. ex flaved. cort. pomor. vulgò Chinenf. vel Zinenf. per spiritum ex vino Hispan. destill. parat.* ℥ij. *Spir. rub.idæi* ʒj. MS.

Post secundam hujus mixturæ iterationem multum fuit corroborata, flatus emittendo, & brevi curata fuit. Tertiâ vero propterpropter post puerperium septimanâ intra biduum ita intumuit, ut duplo quidem crassior evaderet, tali cum præcordiorum anxietate doloreque, ut jam jam disrumpi videretur. Accersitus ægramque hanc conspiciens obstupui, hujusque subitanei affectus causam indagans, retulit Maritus, Uxorem per octiduum alvum non dejecisse, ac maximè de dolore distensivo circa præcordia, ac ventris terminibus circa umbilicum conquestam fuisse: quare primò sequentem clysterem præscripsi. Et convaluit. Verum post septimanas aliquot. Valde intumuit. Quare ob alvum adstrictam.

℞. *Rad. alth. Malv. ana* ℥iij. *Flor. chamomill. Sambuc. ana* M. j. *Bacc. laur. Extrem. cort. aurantior. Sem. cumin. Carui ana* ℥iij. Concisa & contusa coq. in s. q. aquæ communis; in colaturæ ℥viij. dissolv. *Elect. de bacc. laur.* ℥ß. *Diaphœnic.* ℥j. *Ol. flor. chamom. Mell. virgin. ana* ℥ß. *Sal. gemm.* ʒj. MS. F. Clyster pro Fœmina. Clyster fuit injectus.

Dum hoc clysma conficeretur, sequentem dedi mixturam anticolico-diaphoreticam, de qua singulis horis duo assumpsit cochlearia.

℞. *Aq. flaved. cort. citrior. Aurantior. cum vino destillat. ana* ℥j. *Spir. contra præcord. anxietat. p.* 157. *descript.* ℥ß. *Anticolic. p.*278. *trad.* ʒij. *Salis armoniac. aromat. p.*238. *præscript.* ℈j. *Laud. opiat. gr.* ij. *Ol. stillat. cortic. aurantior. Macis ana gutt.* ij. *Syrup. fœnicul.* ℥ß. MS. Et mixturam anticolico-diaphoreticam usurpavit.

Ex hujus mixturæ usurpatione (antequam nempe clysma esset injectum) nihil omnino profecit: ast injecto clystere, semelque iterato, ter alvum deposuit, ac incredibilem flatuum copiam emisit, cum innumeris ructibus summo cum levamine: tumque eandem mixturam iteratam usurpandam dedimus, de qua tria cochlearia unâ vice suâ sponte assumpsit, ac blandus & copiosus inde secutus fuit sudor, sudoreque finito, nullam omnino præcordiorum anxietatem sensit, & curata fuit. Quorum beneficio. Flatus, ructusque reddidit. Benè sudavit & curata fuit.

Puella quædam decimum nonum vel vigesimum jam agens annum, præ mœrore gravi in menstruorum suppressionem, totiusque corporis gravitatem, capitisque dolorem gravativum continuò affligentem, febrem quotidianam continuam vesperi exacerbescentem, appetitus primò diminutionem, mox & totalem abolitionem, talémque præsertim exacerbescente febre incidit, ut animi deliquium sæpius passa fuerit, vixque respirare valuerit. Accer- Puella ex mœrore. In menstruo suppressa, & præcordiorum anxietatem.

Imo animi deliquium &c. incidit.

cerſitus pulſum vix obſervare potui: alvus ſatis quia erat laxa, hanc mixturam cochleatim uſurpandam dedi.

Quare mixturam antihyſtericam &c.

℞. *Aq. menth. Cort. citri ana* ℥iij. *Antihyſteric. p.* 242. *tradit. Spirit. diaphoret.* 318. *deſcript. ana* ℥ß. *Contra præcord. anxietat. jam jam citat.* ʒij. *Salis armoniac. aromat. ſæpius jam præſcript. gutt.* xxx. *Tinctur. croc.* ʒj. *Laud. opiat. gr.* ij. *Sal. volat. ſuccin. gr.* xij. *Syr. artemiſ.* ℥ß. MS.

Poſt hujus mixturæ iteratam uſurpationem præcordiorum anxietas in dies decreſcebat, blandèque ſemper ſudavit. Verum ob menſtrua ſuppreſſa, febrimque ſequentis pulveris doſin ſæpius veſperi cubitum itura ex vino calido aſſumpſit.

Et pulverem &c. uſurpavit.

℞. *Antim. diaphor. Ocul. Cancror. ana* ʒß. *Sal. rutæ Volat. ſuccin. ana* ℈i. *Spermat. ceti. Croc. optim. ana* ℈ß. *Borac. Venet.* ℈ii. *Ol. ſabin. ſtillat. gutt.* viij. MS. F. Pulvis tenuiſ. in octo doſ. divid.

Et curata fuit.

Cujus beneficio febris tandem evanuit, menſtrua ac appetitus rediere, poſtquam adhuc per tres circiter ſeptimanas maſsâ pilulari purgante, & vino medicato pag. 195. & 196. deſcriptis uſa fuiſſet.

Suffocatione hypochondriaca.

5. Suffocatio hypochondriaca: halitus enim & flatus, vaporeſve auſteri, acidive &c. ſuffocationem illam producentes diaphoreticorum ope vel corriguntur, vel diſſipantur; auſterique quoque ac acidi humores per *ἱδρωτικὰ* & *διαφορητικὰ* ut plurimum tutò blandèque temperantur. Nimirum quia ſæpiſſime hoc in caſu, quæ præſcribuntur, ſale volatili oleoſo conſtant, quæ ſpirituoſa ac volatilia oleoſa inter omnia auſteros acidoſque humores alterantia facilè primas tenent. Confirmat hæc dicta noſtra ſequens caſus.

Mulier ex animi mœrore. *In menſtruorum ſuppreſſionem.* *Febrem quotidianã &c. incidit.*

Mulier triginta ſex annos nata, pituitoſa, melancholica, ex gravi animi mœrore ob Mariti obitum contracto, incidit in menſtruorum ſuppreſſionem, lumborum dolorem fere intolerabilem, præcordiorum anxietatem gravem, tamque vehementem hypochondriacam ſuffocationem, ut reſpiratio quandoque ſublata videretur, in appetitus nunc diminutionem nunc adauctionem, imo brevi in febrem quotidianam intermittentem, ſemper circa horam octavam veſpertinam maximè & graviſſimè cum capitis dolore rodente affligentem. Poſtquam per tres circiter menſes ita graviter afflicta fuiſſet, noſtram poſtulavit opem, cumque dicta ſymptomata narraſſet, primò hilaritatem animi, quantum poſſibile, commendavi, ſequentemque mixturam dedi.

Quare mixturâ antihyſtericâ.

℞. *Aq. ex flaved. cortic. citri deſtill. Puleg. ana* ℥iß. *Majoran. nobil.* ℥ij. *Vit. compoſit. jam jam citat.* ʒvj. *Spir. contra præcord. anxiet.* ʒjß. *Sal. volatil. oleoſ. gutt.* xv. *ſuccin.* ℈ß. *Tinctur. croc.* ʒi.

Laud.

Laud.opiat.gr.j. *Syrup.è ſucco foliorum card.bened.parat*. ℥vi. MS.

De hac mixtura ſingulis vel alternis horis cochleare, ac circa ſextam veſpertinam ſequentem pulverem diaphoretico-antifebrilem aſſumpſit, blandèque inde ſudavit.

℞. *Bezoard mineral. Oculor.Cancr.ana* ℈ſs. *Sal.armoniac. Volatil.ſuccin. Croci optim.ana gr*.v. *Rad.contrayerv*. ℈ſs. *Ol.ex flavedine recentium corticum citri deſtillat. gutt*. ij. MS. F. Pulvis tenuiſſimus pro duabus doſibus. Et pulvere uſa fuit.

Poſt hujus pulveris mixturæque tertiam aſſumptionem & uſurpationem febris & præcordiorum anxietas, ſuffocatioque hypochondriaca propemodum evanuere; quare nulla quoque amplius uſurpare voluit medicamenta. Aſt tantum aberat, ut curata eſſet, ut etiam incideret in graviorem præcordiorum anxietatem & ſuffocationem hypochondriacam, appetituſque totalem abolitionem. Iterum accerſitus eandem mixturam jam traditam exhibui tali cum ſucceſſu, ut intra ſeptimanam, præter menſtruorum ſuppreſſionem, febrem quotidianam, aſt minorem, & appetitus abolitionem, denuo curata ſibi videretur. Menſtrua provocandi, febrem tollendi, appetitumque abolitum excitandi gratiâ ſequens vinum medicatum laxans præſcriptum per tres circiter ſeptimanas vel paulò ulterius uſurpavit, febriſque evanuit, appetitus ac menſtrua rediere, præterquam quod bis terve pulverem p.196. traditum aſſumpſerit. Recidivam paſſa. Tandem mixturam.

℞. *Rad. gentian*. ℥ſs. *Zedoar. Acori Angelic. ana* ℥ij. *Fol. menth.criſ. Majoran.nob.ana* M.j. *Senn.ſ.ſtip*.℥j. *Summit.abſinth*. P.ij. *Bacc. laur*. ℥iij. *Cardam. min*. ℥ij. *Cinnam. acut*.℥ſs. *Croci optim. Tartari vitriol.ana* ℥ij. Conciſa atque craſsè contuſa indantur canthаro lapideo, vel vitreo, affundanturque *Vin. Gallic. pint*.v. Vinum medicatum laxans.

Poſt ſufficientem digeſtionem uncias duas ac ſubinde tres pro doſi (inſtillatis prius de ſequenti guttulis duodecim) uſurpavit, ac ſemper inde poſt levem ſudorem quotidie ſemel biſve alvum depoſuit, ac curata poſtmodum fuit.

℞. *Spir.contra præcord. anxietat. mox citat*. ℥ſs. *Sal. armoniac. aromat.ſæpius jam præſcript*.℥ij. *Ol.ex flaved.cort. recent.citri deſtill. Menth.criſp.ſtill.ana gutt*.xx.MS. Et ſpiritum oleoſum uſurpavit & curata fuit.

6. Fluxus hepaticus vulgò dictus (q), qui nihil aliud juxta plu- Fluxus hepaticus.

(q) Nomen fluxus Hepatici ei affectui inditum à Veteribus, in quo cruenta per alvum proluvies loturæ carnium ſimilis ſine ullo ventris dolore, ac inteſtinorum cruciatu excernitur, ea, ut opinor, ratione ducti, quod hepar plerumque malè affectum in eo morbo deprehenderint. Hinc ſemper apud eos firma hæc manſit opinio, nunquam eſſe iſtiuſmodi fluxum ſine hepatis culpa, quod tanquam hæmatoſeus officinam, ac præcipuum inſtrumentum reſpiciebant. Hoc vero fecit, ut recenſiores Medici nomen illud fluxus Hepatici ex præjudicata tantum animi opinione apud Veteres fluxiſſe putaverint, atque omni alio examine neglecto aliunde fluxum

plurimos Medicos est, quàm apertio arteriarum splenicarum, quibusdam hæmorrhoidalium superiorum, quem à sero copioso sanguini admisto, vasaque relaxante deducunt gravissimi Medici. Conveniunt ergo hoc in affectu serum minuentia medicamenta, quæ inter excellunt ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ in forma sicca in primis exhibita, roborantibusque subausteris mixta.

Hydropis speciebus omnibus.

7. Hydropis (r) species omnes, teste Valeriolâ & Horatio Refero apud Scolzium, qui varios anasarcâ & ascite laborantes solis sudoriferis in primis ex guajaco &c. confectis curarunt. Sudorifera enim ut plurimum quoque sunt diuretica, imo sæpius observavimus, ἱδρωτικὰ exhibita, sudores si non provocarent, urinas maxima in copia provocasse: minuunt quoque serum sanguinis quammaxime, ob-

fluxum illum ortum trahere pro certo habuerint. Quum autem rara adeo sit morbi hujus observatio, ut non pigeat præclarissimum Sylvium fateri, nunquam eum in sua praxi observasse, nec proinde magna cadaverum copia suppetiit, in quibus exenteratis affectus sedes quæreretur; paulò idcirco obscurior, minusque cognita ejus jacuit natura. Verum vix induci possum, ut credam, veteres Medicos, qui naturis morborum perquirendis tantam navarunt operam, ut eos tanquam Duces in hoc negotio facilè sequamur, ex opinione dumtaxat, sive quadam conjecturâ de hoc morbo judicasse, eique Hepatici fluxus nomen indidisse. Sed post observata Caroli Drelingurtii, non minus in Practicis, quàm in Anatomicis peritissimi, non est amplius, cur dubitemus, quin fluxus Hepaticus ex hepatis vitio immediatius descendat. Nam quum plures eo morbo denatos aperuisset, hepar eorum ad instar pomi putris corruptum contrectantibus digitorum apicibus cessisse, & ad contactum levem diffluxisse comperit. Quum autem hepar sanum, & benè constitutum nisi aliunde labem arripiat, sponte suâ nunquam putrescat; omnino necesse est, ut morbosa ejus affectio à perluentibus succis oriatur. Ut ergo circa morbi hujus exortum congruentiores profeٛram cogitationes, putaverim, sanguinem solito serosiorem hepatis texturam perinde laxare, ut primò tenuius ejus serum per ipsius glandulas diffluat, cum crassius, ac denique sanguis ipse dilutus filtretur. Cruenta autem hæc proluvies ex suis vasis jam aberrans, impetu præsertim diaphragmatis sollicitata, bilis cursum sequitur, & per poros biliarios, perque ductum hepaticum in cavitatem intestinorum delabitur. Quum vero hepar proluvie illâ perpetuò madeat, quæ per universam ipsius substantiam, tanquam per spongiam, infiltratur; palam est, ipsius glandulas à se invicem disnecti debere, & instar carnis in aqua maceratæ contabescere; ut proinde mirum non est, si post mortem ægrorum, ceu putre pomum, facilè diffluant. Hinc liquet, quomodo ex unica hepatis atonia ad sapientiorum Veterum mentem, ut optimè notat Ludovicus Duretus in commentaria Coacarum Hippocratis enucleatione, fluxus Hepaticus descendere possit. Interim vero non est reticendum, quod hujusmodi atonia in aliis etiam corporis partibus à serosiori quoque sanguine contingere possit; atque adeo quandoque urinas cruentas, quandoque sudorem rubrum, plerumque sanguinem dilutum à Mulieribus per uterum excerni. Neque negandum, quod vasa meseraica atoniam illam etiam subire possint, & eousque relaxari, ut serosum sanguinem ad alvum transmittant: quod fere totum est, quod sub Hepatici fluxus nomine à Recentioribus traditur; quodque Veteres non latuisse puto, quum aliam Hepatici fluxus speciem posuerint, quem spurium appellarunt. Ex tradita autem morbi hujus idea abundè, opinor, constat, quod si recens ille sit, spem certiorem curationis Medico spondeat; si vero jam invaluerit, & ipsius hepatis substantia semiputris diffluat, tunc generosam quoque medicinam eludat. Liquet vero narcotica, & adstringentia minus hic, quàm in cæteris alvi fluxibus, convenire, quum suppressa per aliquot horas effluvii copia majori postmodum fluxus ubertate compensetur. Id enim sanè oportet, ut hepar corroboremus, & ab imminenti corruptione per amara præsertim immune illud præstemus; atque sanguini debitam consistentiam conciliemus, & copiosum ipsius serum diminuamus; cui præcipuè diaphoretica medicamenta inserviunt, quæ largiorem ejus copiam per cutaneas glandulas expellunt. At vero ad colluviem hepatis educendam, quæ diuturniori incubatione certam ei putredinem minaretur, in morbi saltem infantia rhabarbarum modicè torrefactum cum nuce moschata permiserim: quod tamen malo invalescente cavendum est, ne ruinosum hepatis contextum novis arietibus conteramus. Si mea autem me non fallit opinio, radix Ipecacuanha, quæ tot laudibus in cruentis excretionibus effertur, morbi hujus radices citius præcidet; & optarem, ut à peritioribus in praxi Viris periculum ejus sumeretur.

obstructionesque aperiunt, à quibus obstructionibus præsertim gravibus & contumacibus ut plurimum hydrops exoritur, ut docuit Lazarus Riverius lib. 11. cap. 6. de hydrope p. m. 43. In primis ergo conveniunt, reliquis medicamentis non neglectis, ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ, quia serum qualitate quantitateque peccans alterant, & per sudores vel urinas expellunt, vasaque omnia interna corro-

bo-

(r) Tametsi Hydropis sæpius mentio facta sit, & plura ejus exempla Auctor noster passim interseruerit; tamen ipsius naturam paulò clariùs enodandam, & Lectorem nostrum circa omnes ejus causas monendum putavimus. Quibus curta est in re Medica supellex, facilè sibi persuadent, maximam hujus morbi ac principaliorem partem in partium corporis intumescentia à latentibus aquis consistere; ut proinde rectè se gerere pro ejus curatione credant, si aquas omnes educere studeant. Sed erroris sui statim commonefiunt, postquam viderint, majorem aquarum gurgitem patientis corpus altiùs attollere, itaut potius eas convocasse, quàm dispulisse videantur. Non minus enim Hydrope laborat, cui universum corpus, vel aliqua ejus pars à nimia seri copia intumuerit, quàm, qui aridum habens corpus, vel per renes, vel per alvum, vel per cutim stupendam humoris serosi colluviem excernat. Idque clarius evincit, quòd suppressâ evacuatione illâ, protinus partium corporis tumor appareat. Præcipuam ergo Hydropis rationem in sanguinis inertia consistere arbitramur, quæ partium corporis à lentiori humore intumescentiam pedissequam habet. Huic autem inertiæ tum præcipuè favet imbecillitas cordis, aliarumque partium solidarum; cum maximè illam fovet alimentaria substantia, quæ ex crudioribus compacta particulis, & activis principiis omnino destituta, tantum abest, ut in sanguinem delata ipsius fermentationem instauret, per quam subigi, & ipsi assimilari possit, ut potius vigorem ejus obruat ac magis labefactet. Etenim operationes omnes, quæ conservationem corporis respiciunt, ita sunt cum sanguinis vigore colligatæ, ac conjuratæ, ut fieri non possit, quin ex ipsius inertia motus cordis langueat, reliquarum partium solidarum robur infirmetur, spirituum valor dejiciatur, glandularum textura depravetur, & fermentorum activitas vilescat. Et vicissim, si cor lentiùs sanguinem per arterias projiciat, adhuc segniùs per venas corporis partes illum impellant, glandulæ munere suo non fungantur, chylusque ipsum novis spiritibus non ditet, suoque contagio ipsius fermentationem non vigoret, omnino necesse est, ut ejus vigor corruat & concidat. Itaque quum sanguis non ritè subactus & comminutus, ac prorsus iners ad partes corporis deferatur, neque valeant cordis vires illum conterere, ac validè projicere; quisque facilè videt, serum ipsius crassius, & alimentariam substantiam primò in carnium interstitiis subsistere debere, mox vasa lymphatica eousque implere, ut tandem ista disrupta in cavitatem aliquam corporis contentam materiam effundant. Non est autem à ratione alienum, ut illa subsistentia in partibus à corde remotioribus, veluti pedibus, primùm videatur, & Hydrops in iis primò sese manifestet, tum deinde in aliis lentus humor exuberet. Nam cordis vis projectilis pro ratione distantiæ minuitur, atque adeo tardiùs sanguis à pedibus, quàm à partibus vicinioribus regreditur, faciliùsque lentior ipsius substantia in iis pedem figit. Inter causas autem, quæ sanguini inertiam conciliare possunt, primò sunt morbi acuti, à quibus sanguinis vigor adeo labefactatur, ut sæpius ij Hydropem post se trahant; & præsertim si per gelidam aquam uberiùs haustam eorum furor conquieverit, qui mos nostris hisce in Regionibus malo ægrotantium ac Medicorum fato jam undique gliscit. Morborum enim acutorum ea est natura, ut vehementioribus fermentationibus principia sanguinis activa destruant, & robur cordis velocioribus projectionibus labefactent. Secundò etiam morbi chronici ac diuturniores sanguini debilitando ut plurimum operam commodant: sed præsertim ad Hydropem disponunt Asthma & Palpitatio cordis, à quibus id gravius est, quod sanguinis cursus in vasis majoribus impediatur. Tertiò nimia sanguinis detractio per venæ sectionem, aut per vasa aperta sponte ac liberalius ipse fluens huic morbo occasionem præstat: quemadmodum quævis alia evacuatio diuturnior per alvum, per renes, aut per cutim debitum sanguini vigorem detrahit, & ad morbum illum disponit. Præterea oritur Hydrops ex omnibus iis causis, quæ naturalia viscera ita lædunt, ut alimentariam substantiam rectè conficere deinceps non valeant: inter quas potior est perdita spirituosos liquores ingurgitandi consuetudo, qui naturalia corporis fermenta destruunt, ac spiritus dissipant. Jam antea vero pag. 190. monuimus, minimam curationis Hydropis partem à purgatione expectandam esse; sed eam potius ad umbilicum ducendam iis medicamentis, quæ inertiam ac segnitiem humorum dispellunt, sanguinis fermentationem instaurant, cordis robur reficiunt, obstructa viscerum vasa recludunt, & consuetas corporis excretiones promovent. Inter quæ optimo quoque jure diaphoretica sunt reponenda, & præsertim quæ partibus volatilibus scatent, ut pote quæ humorum massam exagitare, & cordis impetum vigorare valent.

borant, sicque novam serosorum humorum productionem prohibent. Dicta sequentes casus satis comprobant.

Vir ob stomachi dolorem gravativum post cibos ingestos.

Vir quadraginta sex annorum, melancholicus, appetitu jam paululum adaucto, jam plurimum vero diminuto diu afflictus, assumpto cibo sive durioris sive levioris concoctionis gravativum subinde stomachi dolorem observabat: quare vinum absinthites per septimanas aliquot matutino tempore usurpavit, ac post meridiem vinum Gallicum generosum, & quidem copiosè, cujus beneficio appetitum magis vigere, imo & cibos ingestos melius digeri putabat. Itaque cum sæpius Baccho indulsisset, Helluonum more, tandem pedum quædam intumescentia, vespertino tempore in primis ingravescens, insecuta est. Verum hanc flocci pendens, more solito se ingurgitare non destitit, unde quoque tumorem & duritiem in hypochondrio dextro, primò quidem levem, sed in dies accrescentem contraxit, cæteris corporis partibus macrescentibus, in primis quoad faciem, quam non tantum hippocraticam vidimus, ita ut adstantibus Simia non Homo videretur; sed non longè post hydropis specie, quæ ascites dicitur, cum scroti incredibili intumescentia correptum omnes meritò judicarent. Accersitus præter reliqua medicamenta, plurimis liquidis interdictis, bis ad minimum unaquaque septimanâ tincturam radicum jalappæ & bryoniæ &c. sequenti modo paratam præscripsi.

Primò vinū absinthites in quantitate assumpsit

Mox Baccho nimis indulsit.

Unde in hypochondrii tumorem ac duritiem.

Tandemque in hydropē ascitem incidit.

Quare haustum purgantem ex jalappa, bryonia &c. assumpsit.

℞. *Tinctur. radici. jalapp. Gumm. gutt. Bryon. ana* ℥ij. *Sal. volat. oleos. gutt.* xx. *Ol. bacc. junip. still. gutt.* iij. MS. F. Haustus. Quo assumpto incredibilem semper flatuum ac seri una cum excrementis copiam reddidit, summo semper cum levamine.

Totum abdomen sequenti linimento inungi curavi.

Abdomini linimentum inunxit.

℞. *Unguent. de arthanit. Agripp. ana* ℥jß. *Ol. de capparib. Mucagin. lilior. alb. ana* ℥j. *Philosophor.* ʒß. MS. F. Linimentum.

Ac sacculū scroto applicuit.

Scroto primò applicari jussi cerotum ex cumino & radice iridis Florentinæ, postea sacculum ex floribus sambuci, rosarum rubrarum, cortice ligni quercini, semine cumini &c. aquâ vitæ Matthioli irroratum, quorum etiam beneficio valde illud detumuit summopere corrugatum.

Præterea de sequenti vino medicato aperiente diuretico, simulque laxante quotidie mane & vesperi haustulum assumpsit, additis unicuique dosi guttulis octo balsami sulphuris terebinthinati.

Ac vinum medicatum aperiens.

℞. *Rad. irid. nostrat. Apii. Enul. campan. Jalapp. ana* ℥ß. *Cortic. med. sambuc. Ebul. ana* ʒvj. *Lign. sassafra. Guajac. ana* ℥iij. *Fol. eupator. cannabin. Soldanell. ana* M.j. *Summit. absinth. Centaur. min. ana* p.ij. *Baccar. junip.* ℥j. *Semin. anis. Fœnic. Extrem. cortic.*

au-

aurantior. ana ℥iij. *Agaric. albiß. Limatur. chalyb. nodulo incluſ. ana* ℥ß. Conciſis atque contuſis affund. *Vin. Rhenan. vetuſtior. pint.* vj. Cujus beneficio alvus quotidie ſemel biſve reſpondebat, ac urinam turbidam ſatis copioſè excrevit.

Tandem ſequenti uſus fuit bolo cum vino Rhenano calido.

♃. *Pulp. caß. fiſtul. recens extract.* ℨii. *Vitriol. Cyprin. ſubtiliß. pulv. gran.* ij. MS. F. Bolus. Bolumque ex vitriolo cyprino.

Quo uſurpato, in principio valde nauſeabundus, imo eodem penè quo ſumpſerat momento ſemel atque iterum evomuit; verum poſtea retinuit, multaſque aquas per veſicam reddidit ſummo cum emolumento. Sed notandum, doſin vitrioli Cyprini in dies fuiſſe adauctam, imo in majori vel minori quantitate, prout magis minuſve nauſeabundus eſſet. Vile videtur medicamentum, ſed magnæ in hydrope aſcite efficaciæ, quod expertus teſtor.

Ultimò nonniſi ſequens decoctum diaphoreticum ſimulque diureticum mane & veſperi cubitum iturus ad uncias tres quatuorve calidè uſurpavit, ac benè & moderatè tectus optimè ſemper inde ſudavit, ac urinas plurimas quoque reddidit.

♃. *Rad. angelic. Apii Lupul. ana* ℥ß. *Irid. Florentin.* ℨvj. *Raſur. lign. ſaßafr. Cortic. ejuſd. Lign. guajac. ana* ℥iij. *Flor. ſambuc. p.* ij. *Baccar. junip.* ℨv. *Sem. urtic. Roman. Fœnic. Flaved. cortic. aurantior. ana* ℥ijß. Conciſ. & contuſ. affund. *Aq. commun. Vin. Rhenan. ana q. ſ.* Vaſis optimè clauſis coq. ſ. a. ad colatur. pint. iij. in quibus diſſolv. *Syrup. quinque radic. Card. bened. ana* ℥ij. *Sal. volatil. oleoſ.* ℨij. MS. F. Apozema. Tandem que nonniſi decoctum ſudoriferū ſimulque diureticum uſurpavit.

Horum & ſimilium medicamentorum ope brevi aſcite fuit liberatus. Tandem nil niſi infuſione radicis chinæ in taleolas conciſæ cum lacte dulci & ſaccharo paratâ uſus fuit, & brevi obeſus denuo factus. Et curatus fuit.

Juvenis viginti octo annos natus, pituitoſus, vitam ſedentariam agens, valde conquerebatur de dolore omnium artuum gravativo, in primis veſpertino tempore, ac aere nebuloſo, nauſeâ & quidem mane, verum aſſumpto hoc vel illo liquore evaneſcente, reſpiratione difficiliori, arthritico dolore ſed vago, niſi in cruribus magis fixo, ventriculi ac hypochondriorum doloribus & expanſionibus valde moleſtis, tuberculis nonnullis induratis circa tibias, & tumoribus ut plurimum œdematoſis circa pedes, necnon de ſopore profundiori, ſiti, viribus proſtratis, artuum tremore ac laſſitudine ſpontaneâ, imo maculis rubris purpureiſque, & ſimilibus ſymptomatibus, ſicque totus fuit ſcorbuticus factus. Variis & vulgaribus medicamentis antiſcorbuticis fruſtra uſurpatis, Medici cujuſdam auxilium imploravit, qui unicum & certiſſimum ſcorbuti remedium Juvenis vitam ſedentariam agēs. Totus ſcorbuticus factus.

 ſali-

Medici cujusdam consilio pilulas mercuriales assumpsit. salivationem esse audacter affirmabat, & brevi curationem plenam pollicebatur. Credulus hic Juvenis obtemperat, pilulasque quasdam mercuriales ter quaterve assumpsit, & intra triduum salivare cœpit, sicque per tres fere septimanas in salivatione continuavit, quo tempore nocte dieque de doloribus intolerabilibus conquerebatur: quare Medicus salivationem cohibere coactus fuit, & nec ipsis opiatis, nec emulsionibus, aut similibus medicamentis dolores tollere poterat. Cohibitâ tandem salivatione, curationis loco, tumorem ingentem ac durum in dextro hypochondrio, imo totum hepar induratum, pedum intumescentiam in primis vespertino tempore, imo brevi ascitem, ac scrotum valde intumefactum observavit: quare indignabundus valedixit priori Medico.

Ac salivatio ingens secuta est.

Quâ tandem sedatâ in hydropem ascitem incidit.

Accersitus, dictaque audiens, mirabar summopere hanc scorbutum curandi methodum: quare primò hoc decoctum, & sequentia dedi medicamenta externa & interna.

Quare curationis ergo apozema aperiens diaphoreticum.

℞. *Radic. asparag. Lapat. acut. ana* ℥vj. *Irid. Florentin. Petroselin. Lupul. ana* ℥ß. *Salsparill.* ℥j. *Rasur. lign. sassafras Cortic. lign. ejusdem Guajac. ana* ℥ß. *Folior. agrimon.* M.ß. *Sem. urtic. Roman. Baccar. junip. Sem. fœnic. dulc. ana* ℥v. Concisa atque contusa coq. s. a. in s. q. *Aq. commun. Vin. Rhenan.* ad colatur. pint. jv. quibus add. *Rob. baccar. sambuc.* ℥iijß. MS. pro Apozemate. Hujus apozematis ter de die uncias tres assumpsit, unicuique dosi instillabat tincturæ tartari guttulas viginti: unde benè subinde sudavit, & urinas sed valde intensas reddidit.

Hypochondrio dextro hoc impositum fuit cerotum.

Cerotum hypochondrio dextro.

℞. *Gumm. ammoniac. aceto dissol. Emplastr. de baccis laur. ana* ℥jß. *Rad. irid. Florentin. subtilissimè pulv.* ℥iii. *Semin. cumin. subtilis. pulver.* ℥ij. *Ol. de cappar. q. s.* MS. F. Cerotum.

Deinde quoque bis in septimana haustum hunc purgantem usurpavit.

Haustum purgantem.

℞. *Tinctur. radic. jalapp.* ℥v. *gumm. gutte* ℈iß. *Tartar. vitriolat.* ℈ß. *Aq. fœnic. Syrup. ejusd. ana* ℥ß. MS. F. Haustus.

Optimè semper alvum hoc assumpto purgante decies imo duodecies multis cum flatibus deposuit: tum quoque vitriolum Cyprinum in forma pilulari ad grana tria primâ vice, dosin dein continuò augendo, exhibui; sed quoque in principio ter evomuit, postea retinuit multasque aquas reddidit.

Ultimò nonnisi vino medicato mox præscripto, verum hoc modo parum mutato, & bolo diaphoretico sequenti usus fuit.

Vinum medicatum aperiens diureticum.

℞. *Radic. ireos nostr.* ℥j. *Enul. campan. Armorac. Vincetoxic. ana* ℥iij. *Cortic. median. sambuc.* ℥vj. *Lign. sassafras.* ℥ß. *Fol. agrimon. Soldanell. Cochlear. Matricar. ana* M. j. *Senn. mund.* ℥v.

Sum-

Summit.centaur.minor. p. ij. *Baccar.junip.* ℥vj. *Gemmar. ribesior. nigr.*℥iij. *Semin. levistic. Carui ana* ℥ij. *Agaric. albiß. Limatur. chalyb.modulo inclus.ana* ℥ß. Concisis atque contusis affund. *Vin. Rhenan.pint.*vj.

Dosis erat haustus trium unciarum, nempe mane jejunè, & horâ quartâ pomeridianâ, instillatis guttulis viginti de sequenti singulis dosibus.

♃. *Sal.volatil oleos. Spirit.cochlear.ana* ℥ij. MS.

♃. *Elect.diaphor. pag.*319. *&* 320. *tradit.*℥iß. *Antim. diaphor. Ocul. cancr. subtilissimè pulverif. ana gran.* xij. *Sal.genist. Scord. Croc. optim.ana gran.*vj. MS.F.Bolus. Bolumque sudoriferū adhibuit.

Quorum omnium beneficio alvum benè deposuit, urinas multas reddidit, benè sudavit, ac intra septem septimanas curatus summas mihi egit gratias. Et curatus est.

8. Febres continuæ & intermittentes omnes (s): verum in illis blandè agendum, sudorifera enim vehementiora obsunt omnia semperque, natura ducenda non vero cogenda, *omnia spontè fluant, absit violentia rebus.* Sudores namque febrem ut plurimum finiunt, præsertim si in diebus decretoriis exoriantur: quare optimi, & saluberrimi, citissimòque febrem sedare censentur illi sudores, qui decernentibus diebus contingunt, qui sæpissimè febrem ex toto finiunt, ut leginus apud Hippocratem lib. de judicationibus in principio p.m.438. & prænotion. text.5. p.m.451. ut & aphor. 36. sect.4. sudores, inquit Senex, febricitantibus boni, qui manare cœpe- Febribus continuis & intermittentibus.

(s) Quod diaphoretica medicamenta Febribos conveniant, iisque admodum utilia esse consueverint, res est, ut opinor, quæ à nemine inficiari potest. Verum hac occasione non possum me temperare, quin eos redarguam, qui omnium Febrium curationem in sudoriferis reponunt; ut proinde sudori tantum proliciendo omnem navent operam, & studium suum collocent. Verum quid magis apertius est, quàm nonnullas Febres, & fortasse frequentiores, quæ genus Humanum invadunt, ex putri mesenterii, & adjacentium viscerum cacochymia subnasci; atque adeo longè magis in iis præstare morbificam materiam per alvum ducere, quàm sudoriferis eam in venas impellere? Mirabili enim naturæ consilio factum est, ut omnia fere abdominis viscera cum intestinis communicent, atque in eorum cavitatē recrementa sua transmittere valeant, sicque sanguinem non coinquinent. Sed eousque processit horum Hominum insania, ut ad sudorem, quàm fieri possit, ocyus & copiosiùs excitandum, medicamentis maximè volatilibus, & calidissimis non parcant; à quibus sanguis ita exardescit, ut sæpissime videas mitiores Febres in acutas converti. Hanc ineptam medendi rationem, ut nimium in calidioribus remediis positam, jure optimo carpit doctissimus Sydenhamius. Quid enim, ait, eâ curandi methodo assequuntur Medici, nisi ut calidissima quæque exhibendo, sudoresque affatim provocando, concitatior fiat sanguinis motus; unde Febre paulatim invalescente, & cerebrum tandem occupante, deliria nervorumque distensiones, si non accersi, saltem haud arceri videmus. Ego vero miratus semper fui, quod licet in libris Epidemicorum Hippocratis multæ Febres dicantur per sudorem sublatæ; nihilotamenminus ne verbum quidem ullum apud ipsum, multò minus apud Cornelium Celsum, reperitur de medicina ad illum provocandum accommodatâ. Unde liquet, quod medicamenta diaphoretica intro ingesta adeo fuerint Veteribus inusitata, ut quantum boni in Febribus ex sudoribus hauriebatur, id omne ex naturâ dumtaxat profectum existimandum sit. Verum ab Arabum temporibus cœpit diaphoreticorum sylva adolescere, qui novis semper Medicorum conatibus in ejus generis medicamentis conquirendis eò jam devenit, ut penè magnitudine laboret suâ.

perint die tertio, quinto, ſeptimo, nono, undecimo &c. ii enim ſudores morbos judicant. Natura igitur febres per ſudores materiam peccantem expellendo quia curat, meritò ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ in febribus curandis laudantur: quæ enim educere oportet, quò maximè vergunt, eò ducenda eſſe per loca convenientia, docuit venerandus Senex aphor. 21. ſect. 1. & aphor. 25. ejuſdem ſectionis, ſi, qualia oportet purgari, purgentur, confert, & facilè ferunt. Sudorifera blanda, aſt non omnia ac ſingula, ſed pro ratione morbi, materiæque peccantis diverſitate diverſa, præterquam quod in eo naturam hâc ratione ut plurimum, materiam febrifugam expellendo, febrem curantem imitentur, ſimul quoque nimium rareſcentem vel efferveſcentem ſanguinem vel condenſando, vel compeſcendo, omnemve acredinem vel temperando, vel venæ ſectione auferendo, vel halituoſo-flatulentum diſcutiendo, ortumve illius præcavendo, humoreſve qualitate peccantes alterando, corrigendo, obſtructioneſve tollendo, pituitoſos viſcidos nempe humores ſolvendo, attenuando, incidendove, acidioremve vel auſteriorem humorem temperando, bilemve acriorem vel ſolito plus oleoſam &c. alterando, & per conſequens vitioſam efferveſcentiam emendando, ſudores provocant, febreſque ut plurimum citò, tutò, & jucundè curant, tolluntque.

Qui ſudores ſpontanei in febribus optimi.

Sudorifera in febribus qualia eſſe debeant.

Animus eſt, hiſce obſervationem unam atque alteram de febribus &c inſerere.

Vir ſudore diffluens cerevisiam avidè hauriens &c.

Vir pluſquam quadragenarius, pituitoſus, circa æquinoctium vernale diu vento boreali ac nebuloſo acriter flante ambulans, ſudore jam diffluens, & ob copioſum ſudorem valde ſitiens, cereviſiam avide hauſit; mox linteaminibus mutatis, ac foco aſſidens, ingens frigus ac dolorem per univerſum corpus rodentem, ac poſt ſeſquihoram calorem intolerabilem, capitis dolorem pulſantem & ſubinde rodentem, ſubſequente autem ſudore maximo, doloris magnam diminutionem obſervavit; cumque ita per triginta horas decubuerat, ſurrexit, reſtitutus ſibi viſus. Verum poſt tres circiter horas ingens denuo frigus, calor, ſudor &c. ipſum invaſit, tanto cum omnium corporis partium dolore, ut omnes fuſte quaſi conquaſſatæ viderentur, quo ſecundo paroxyſmo ita fuit debilitatus, ut vix artus movere, aut pedibus incedere poſſet. Acceſſitus adhuc febricitantem, alvo adſtrictâ laborantem, ſitibundum ac debilem inveni, ac mox ſequentem clyſterem præſcripſi.

In febrem tertianam continuam variis ſymptomatibus affligentem incidit.

Quare primò enema fuit injectum.

℞. *Decoct. emoll. & carmin. vulg.* ℥jx. *Elect. diacathol. Confect. Hamech. Mell. anthoſat. ana* ℥vj. *Sal. gemm.* ʒj. MS. F. Clyſter pro Viro.

Quo injecto, ter alvum depoſuit. Circa meridiem venæ ſectio fuit

fuit instituta ad uncias sex summo cum levamine: interim subinde cochleare assumpsit de sequenti mixtura. Vena secta instituta.

℞. *Aq.melis.* ℥ij. *Card.bened. Betonic.ana* ℥j. *Cardiac.sequent.* ℥ß. *Confect.alkerm.cum ambra & moscho* ℈ij. *antim. diaphor. Sal. scord.ana gran.*xv. *Julap.rosat.*℥vj. MS. Mixtura cardiaca diaphoretica.

Ante paroxysmum cum vino calido Rhenano generosiori hoc bolo antifebrili fuit usus.

℞. *Electuar.diaphor.mox citat.*℈iß. *Extract. radic. gentian.*℈j. *Sal.card.bened.Prunell. Antim.diaphor.ana* ℈ß. MS. F. Bolus. Ac bolus sudoriferus exhibitus.

Quo usurpato, paroxysmus non quidem tantus, sed tamen rediit, febremque tertianam continuam observabam cum virium jactura. Quare non tantum medicamenta, sed & alimenta, cibos nempe euchymos & eupeptos necessarios, imo sæpius sed minori copiâ assumendos præscripsi: sæpius quoque cochleare unum alterumve vini Rhenani vetustissimi cum flavedine corticum pomorum Zinensium & sacchato cannarino calefacti usurpavit.

Vesperi de summa præcordiorum anxietate conquerebatur: quare denuo enema fuit iteratum, & sequentem exhibui pulverem. Ob summã præcordiorum anxietatem &c.

℞. *Lapid.bezoar. occid. gran.*xv. *Radic. contrayerv. Sal.scord. ana gran.* vj. *Croc.optim.gran.*jv. MS. F. Pulvis tenuiss. Pulverem sudoriferũ.

Cujus beneficio parum sudavit, verum nullo cum levamine. Mane enema denuo iteratum, unde alvum bis dejecit, tumque pulveris Comitissæ Kent p.317. descripti semidrachmâ fuit usus, immediatè nempe post meridiem, & vesperi.

Interim pro potu sequens decoctum dedi.

℞. *Radic.scorzoner.*℥iß. *Corn.Cerv.raspat.*℥vj. *Pomor.Zinens. concis.no.*ij. *Flor.calendul.p.*ij. Coq.s.a.in s.q.aq.commun.Colatur. pint.ijß.add. *Julap.rosat.*℥ij. *Lapid.prunell.*℥ß. MS. Ac decoctũ &c. præscripsimus.

Verum hisce & similibus pluribus aliis medicamentis febrifugis, apozematibus, pulveribus, bolis, &c. imo ex china china etsi paratis, jam frustra adhibitis, & ægro de præcordiorum anxietate gravissima conquerente, aphthas veritus sum, præsertim quia fauces rubentes, parvisque pustulis hinc inde obsessas observabam. Quare infusionem lapidis vulgò Pedro del Porco (magni etsi pretii) exhibui, unde summo cum levamine intra horam sudavit, ac post sudores ter alvum deposuit: quare novam infusionem ejusdem lapidis rogavit, terque assumpsit, ac singulis vicibus post sudores ter quaterque alvum dejecit, (quod sæpius jam observavi, post sudores nempe bis terve alvum deposuisse ægros, assumptâ illâ infusione) nullamque febrem, dolorem, anxietatem postea observavit, brevique curatus fuit. Dicta pluribus observationibus confirmarem, sed brevitati quia studeo, plures jam non addam. De aqua quadam Sed frustraneo eventu. Infusione lapidis vulgò Pedro del Porco curatus.

dam cardiaca quia mentionem feci, en ejus descriptionem.

AQUA CARDIACA.

Aquæ cardiacæ descriptio.

♃. *Radic.angelic.* ℥iij. *Folior. meliss. recent. Basilic. ana* M.ß. *Flaved.cortic.limon.dulc.*℥j.*pomor.Zinens.*℥x. *Rasur.santal. citrin.* ℥ij.*lign.Rhod.*℥ß. *Croc. optim.* ℈ii. *Cinnamom. acut.*℥j. *Cass. lign. acut.*℥vj. *Ambr.grys.gran.*vj. Concis.atque contus.affund. *Aq.rosar. fragrantiss. Meliss. odoratiss. ana pint.*ß. *Vin. Rhenan. pint.*ii. Vasis arctissimè clausis digeratur per quatriduum, tumque leni igne destilletur ad siccitatem absque empyreumate, parumq; edulcoretur *Syrup.rubi idæi q.s.* MS.

Mentionem fecimus pag. 324. de regulo antimonii medicinali vomitum facilè quod excitet, si nempe in aqua pluviali &c. non conservetur: quare multorum loco unicum tantum hunc casum addidi.

Juvenis post fructus horarios in appetitum adauctum &c. incidit.

Juvenis viginti quatuor annos natus, temperamento biliosus, fructibus horariis plus solito ob ingentem æstum usus, vehementer esurire cœpit: verum cibo assumpto, etsi modicè, confestim dolore præcordiorum gravativo per quatuor circiter horas afflictus est: dolore cessante, denuo appetitus quasi adauctus, dolor autem exacerbatus, assumpto modo jusculo vel simili potulento esculentove; sicque per tres circiter septimanas fuit afflictus. Cujusdam consilio curationis ergo cretam usurpavit, & quidem satis copiosè, quâ usurpatâ appetitus omnino penè defuit, simulque febris quotidiana intermittens, maximo cum frigore adveniens, cum omnium artuum dolore gravativo subsecuta est. Vocatus sequentes pilulas purgantes dedi.

Quare cretam assumpsit.

Unde appetitus abolitus, imo febris quotidiana intermittens fuit exorta.

Quare primò pilulis purgantibus.

♃. *Gumm.ammoniac.ppt. Extract.carbol.p.142.descript.ana* ℥ß. *Resin.scammon.*℈j. *Tartar. vitriol.* ℈ß. *Ol. cortic. aurantior. still. Menth.crisp.ana gutt.* iij. MS. F. Pilul.no.xxviij.deaur.

De quibus septem pro dosi assumpsit, & benè purgatus est. Vesperi bolum diaphoreticum sequentem exhibui.

Bolo diaphoretico febrifugo uno.

♃. *Electuar.diaphor. sæpius citat.*℈j. *Sal. absinth. Antim. diaphor.ana gran.*xv. *Sal.vol.oleos.gutt.*xij. MS. F. Bolus.

Quo usurpato, totâ nocte fere sudavit, & quidem cum levamine; quare denuo iteratus fuit eodem cum successu, manente tamen febre: ac ea de causa venam secari jussi, sanguinemque elici ad uncias octo vel novem. Vesperi autem hoc bolo, necnon de sequenti mixtura cochleari usus fuit.

Atque altero, cum regulo antimonii medicinali.

♃. *Diascord.Fracast.*℈j. *Regul.antimon.medicin.gran.*xv. *Croc. optim.gran.*vj. MS.F.Bolus.

♃. *Aq. Card. bened. Cort. citri cum aqua simplici destill. ana* ℥ijß.

℥ijß. *Meliß. Menth.ana* ℥j. *Eßent.diaphor. sæpius jam præscript.* ʒvj. *Regul.antimon. medicinal. gran.* xvj. *Sal. absinth.* ℈j. *Laud. opiat.gran.*j. *Syrup.card.bened.*ʒvj. MS. — Et mixturâ cum eodem regulo usus fuit.

Bolum cum vino Rhenano vetustiori calido, & mixturam cochleatim assumpsit, sicque æger benè tectus, dum sudorem exspectat, quammaximè vomuit, & quidem continuò, ac postmodum multoties alvum deposuit; imo & quò plus de mixtura usurparet, eò magis vomuit, & alvum exoneravit, idque per totam noctem. Mane accedens, mirabar debilitatem, rogans an tam profusè sudasset; verum per superiora & inferiora quammaximè purgatum fuisse adstantes referebant. Quare mox ventriculo panem tostum cum nuce moschata, caryophyllis, & spiritu vini irroratum imposui, & sequentem mixturam dedi, de qua singulis semihoris cochleare usurpavit, ac brevi quoque vomitus sedatus, ac hypercatharsis curata fuit. — Unde loco sudoris per superiora & inferiora purgatus est. — Quare ventriculo panem tostum cum nuce moschata &c. imposuere.

♃. *Aq.menth.* ℥ij. *Meliß. Plantag. ana* ℥iß. *Vit. Matthiol. p.* 330.*descript. Cinnamom.cum aqua melissæ.destill.ana* ʒv. *Confect. hyacint.*ʒij. *Corall.rubr.ppt.*℈j. *Laud.opiat.gran.*ij. *Syrup.menth.* ℥j. MS. — Ac mixturam præscripsimus, ac mox vomitus &c. sedatus fuit.

Nota: domum reversus, vomitus illius ac hypercatharseos caussam indagans, tandem eam inveni: aqua enim regulo medicinali antimonii antea affusa jam exsiccata erat. Attamen ut eò certior essem, experimentum feci, & alii ægro sex grana cum drachma diascordii Fracastorii exhibui, in quo mox quoque vomitus & secessus secutus: quare aqua pluviali tepidâ sæpius ablui, & novam aquam affudi, postea exhibui iisdem aliisque ægris, sed nec vomitum nec hypercatharsin tunc excitabat. Fiat ea de causa benevolus Lector aliorum periculo cautus. — Causa illius vomitus, aquâ regulo dicto affusâ jam exsiccata erat.

Vesperi quia subinde de levi frigore, subsequente calore, sitique conquerebatur, hunc usurpavit pulverem, & benè sudavit.

♃. *Regul.antimon.medicin.gr.*xv. *Radic.contrayerv.*℈ß. *Croc. optim. Lapid.prunell.ana gran.*v. MS.F. Pulvis tenuiss. — Denuo assumpto regulo aquâ servatu benè sudavit.

Studio me regulum antimonii medicinalem, sed aquâ pluviali benè ablutum & conservatum, studiose Lector, eidem ægro, malè etsi primò inde habenti, denuo exhibuisse judicato: verum nec vomitus nec hypercatharsis secuta est, sed brevi à febri liberatus imo curatus fuit. — Et curatus fuit.

Ante annos septem vel octo multi hac in civitate febre quadam continua famelica, ut ita dicam, cum frigore incipiente afficiebantur: qui ægri exacerbescente paroxysmo tantâ imo tam intolerabili fame corripiebantur, ut plurimi cibum assumere cogerentur. Verum cibo vel ficciore vel liquidiore assumpto, fames de- — Febris continua famelica, accedente frigore fames intolerabilis.

Assumpto cibo adaugebatur fames & brevi moriebantur.

momento in momentum adaugebatur, & qui appetitui satisfacerent, plerique si non omnes diem obibant: verum accedente calore appetitus mox ac sponte evanuit. Qui vero accedente frigore, intolerabili fame etsi afficiebantur, nihil omnino assumpserant, omnes evadebant, & brevi sequentibus medicamentis curabantur. Plurium loco unum atque alterum casum dabo.

Vir in aere nebuloso &c. ambulans.
Febri continuâ corripitur, verû cœnatus lectum petiit.

Vir triginta quinque annorum circa æquinoctium vernale, aere jam nebuloso, ventoque boreali vehementius flante & diu continuato, extra urbem ambulans, domum reversus de levi frigore conquerebatur: verum quia appetitus vigebat, flocci illud pendebat, ac benè cœnatus lectum petiit. Summo mane adhuc imo continuò febricitans surgere cogebatur ob famem, ac copiosè cibum assumpsit: mox autem de præcordiorum dolore jam gravativo jam punctorio, ructibus acidis acribusque &c. conquerebatur. Quare Medicum accersivere, qui cognitis, quæ accidissent, sequentem pulverem præscripsit.

Verum ob famem noctu surgere coactus.

Pulverem acidum temperantem.

♃. *Radic. contrayerv.* ℈ij. *Ocul. Cancr. Corall. rubr. ppt. Sal. absinth. ana* ℈j. *Flor. centaur. min. subtiliss. pulveris.* ʒß. MS. F. Pulvis tenuis divid. in vj. dos.

Ac ter quotidie dosin usurpavit, interdicto omni cibo, paroxysmo nempe exacerbescente: quibus assumptis, appetitus quidem minor, attamen famem intolerabilem esse æger referebat, instante nempe exacerbatione. Quare dictus Medicus sequentem dedit pulverem, immediatè ante febris exacerbationem assumendum, necnon mixturam secuturam cochleatim postea usurpandam.

Omni cibo, febri exacerbescente, interdicto.

Simulque flatus discutientem.

♃. *Semin. citri exteriore cortic. liberat.* ℈ß. *Ocul. cancr. gran.* xij. *Sal. volat. corn. Cerv. gran.* vj. MS. F. Pulvis.

Hacque cautelâ, ne instante paroxysmo alimentum assumeret, nisi brevi animum efflare cuperet, quod sæpius se vidisse testabatur.

Et mixturam antifebrilem.

♃. *Aq. Menth. Fœnic. ana* ℥ij. *Card. ben.* ℥jß. *Theriac. simpl.* ʒvj. *Confect. hyacinth.* ʒii. *Ocul. Cancr. Antim. diaphor. ana* ℈j. *Laud. opiat. gran.* ij. *Syrup. card. bened.* ʒvj. MS.

Horum beneficio febris & appetitus valde diminuebantur. Verum de alvo per triduum adstrictâ quia æger conquerebatur, hoc vulgare enema fuit injectum.

Necnon ob alvum adstrictam enema.

♃. *Decoct. emoll. & carmin. vulgar.* ℥viij. *Elect. bier. picr. Bened. laxativ. ana* ℥j. *Sal. gemm.* ʒj. MS. F. Clyster pro Viro.

Quo injecto, ter quaterve alvum deposuit; ac tandem nonnisi hac usus fuit emulsione, & brevi quoque evasit.

Et emulsionem usurpavit, & curatus fuit.

♃. *Hord. mundat. ad crepat. coct. Amygdalar. dulc. excortic. ana* ʒvj. *Semin. lini. Cannab. ana* ʒiij. F. cum s. q. aq. hord. emulsad ℥xiv.

℥xiv. add. *Syrup. alth. Fernel.* ℥iſs. MS.

Juvenis viginti quatuor annos natus, melancholicus, acidis crudiſque gaudens, circa idem tempus Pagum propinquum ambulando petiit, vento itidem boreali, ubi cum domum intraſſet, valde ſudabat. Veſperi plus ſolito cœnatus, poſt mediam noctem, benè etſi tectus, intenſo frigore partiumque omnium tremore, ſimulque appetitu aucto correptus inſomnem duxit noctem. Mane ſurgens jentaculum ſumpſit. Circa meridiem frigus per totum corpus obſervavit una cum ingenti fame: quare carnes aſſatas copioſè ac nimis ſubitò devoravit, unde intra horam de præcordiorum dolore punctorio graviſſimo, imo intolerabili, appetitu aucto ac febre continua conquerebatur. Quare Medicum vocavere, qui his auditis febrem continuam famelicam jam graſſantem eſſe dixit, cibo omni exacerbeſcente paroxyſmo interdicto, hunc dedit pulverem.

Juvenis ex acidis &c. aſſumptis. In febrem continuam famelicam, Quare carnibus aſſatis avidè devoratis. Intra horā in dolorem præcordiorum graviſſimum incidit. Quare pulverem.

♃. *Ocul. Cancr. Antim. diaphor. Corall. rub. ppt. ana* ℈j. *Sal. volat. ſuccin. Abſinth. ana* ℈ſs. MS. F. Pulvis in 4. doſ. divid.

Mane, circa meridiem, & veſperi cum cochlcari ſequentis mixturæ doſin aſſumere juſſit.

♃. *Aq. menth. Extrem. cort. citri cum aqua deſtill. ana* ℥iſs. *Fœnic.* ℥ii. *Tinctur. diaphor. ſuperius dat.* ʒſs. *Sal. abſinth. Ocul. Cancr. ana* ʒſs. *Laud. opiat. gran.* iſs. *Syrup. papav. rhead.* ʒvj. MS.

Ac mixturam acidum &c. temperantem uſurpavit.

Quibus uſurpatis, blandè ſudavit, dolorque præcordiorum quidem minor erat, verum appetitus major & fere intolerabilis, & febris continua, ructus acidiores, cibumque exacerbeſcente paroxyſmo febrili aſſumere coactus fuit, ſed mox omnia pejora ipſe æger obſervabat ac referebat: verum ſe diem obire malle, quàm talem famem tolerare obteſtabatur. Quare juſcula Vitulina cum hordeo mundato, & amygdalis cocta, & ovorum vitellis mixta ipſi conceſſit Medicus. Sed quicquid in uſum revocaret, oleum & operam perdidit, & famem illam ita adauctam & ægro intolerabilem nec apozematibus, pulveribus, pilulis, bolis &c. etſi lenientibus, vel oleoſis, acidumve obtundentibus aut infringentibus, imo nec diaphoreticis aut leviter purgantibus vel alterantibus, clyſteribus &c. tollere poterat, aut ullum ab iiſdem fere levamen quoad appetitum auctum, verum quidem quoad febrem continuam obſervavit, ita ut poſt duas treſve horas non tantum juſcula, ſed & inſuper cibos durioris concoctionis aſſumere cogeretur: unde & die octavo ingerendo avidiùs cibos animum expulit.

Appetitus tamen major, imo intolerabilis. Quare juſcula cum hordeo, amygdalis &c. parata. Multaque ac varia medicamenta fruſtra aſſumpſit. Sicque edendo quaſi ſatis ceſſit.

Animus mihi eſſet, hac occaſione deſcribere non tantum ipſas febres epidemicas anno milleſimo ſexcenteſimo nonageſimo primo non tantum Germaniam inferiorem, ſed & ſuperiorem infeſtantes, earumque cauſas, &c. indagare. Verum quia Lectoribus ſtudioſis

tractatulum nostrum de illis febribus descriptum, ac jam jam prælum subiturum Typographus brevi est exhibiturus, quædam tantum, & quæ sunt hujus fori, breviter tradam.

Febris epidemicæ anni 1691. grassantis brevis descriptio.

Omnibus notum est anno millesimo sexcentesimo nonagesimo primo circa Kalendas mensis Junii æstum ingentem fuisse, imo aerem torridum absque pluviis, sed Euro, Boreâ, Noto, & Vulturno aliquandiu sed leviter flante; unde aquæ in primis hisce in Regionibus plurimæ stagnarunt, imo fœtidissimum fœtorem tandem spirarunt &c. Plurimi ergo eâ tempestate ob æstum cum maximè sudarent &c. sitirent, liquida, frigida, crudaque omnis generis affatim assumebant &c. Unde ventriculi omniumque intestinorum tonus valde fuit debilitatus, quorum omnium explicationem & accuratiorem descriptionem inveniet studiosus Lector in memorato tractatulo.

Causæ variæ tam externæ quàm internæ.

Tempus.

Tandem circa Kalendas Augusti febres quædam epidemicæ exortæ sunt, in principio & quidem primâ vice instar tertianarum intermittentium cum levi frigore ac horrore, gravitate vel potius dolore gravativo totius corporis, cum nausea, vomitu biliosorum ac pituitosorum, nonnunquam etiam subacidorum, præcordiorum anxietate & quasi compressione, siti inextinguibili, dolore capitis pulsante, imo quasi divulsivo: urinæ principio parum aut nihil mutatæ, postea rubicundæ, & quidem levi cum nubecula, bullis in superficie, postea turbidæ, sedimento rubicundiore refertæ cum levi cuticula in superficie. Secundâ vice paroxysmus gravior observabatur, ut & omnia symptomata. Tertiâ plerumque vice febris illa tertiana intermittens in quotidianam continuam vel intermittentem simplicem imo duplicem degenerabat, tali cum præcordiorum anxietate, vomitu &c. ut vix respirare possent ægri decumbentes. Sequentibus diebus plurimi aphthis mox laborabant: nonnulli paroxysmum cum spasmo & convulsionibus passi sunt, (hi unico paroxysmo ita erant debilitati, ut vix membra movere, imo respirare possent: sed neminem vidi, nec audivi, qui tunc ultra duos tresve ad summum paroxysmos habuisset, nam vel febre liberati admodum debiles erant, vel moriebantur.) Alii cholerâ, vel dysenteriâ gravissimâ: nonnulli sed quidem pauciores cum ipso paroxysmo simul pleuritide afficiebantur, & plurimi brevi fatis cedebant.

Symptomata varia.

Eventus.

Nonnulli, in primis qui convulsionibus erant affecti, brevi imo jam jam morituri ab omnibus tam Medicis quàm adstantibus judicabantur, quod ipsis oculi subinde essent concavi, respiratio inæqualis & brevis, lachrymæ non spontaneæ, frigus maximum in primis nasi pedum ac manuum, subsequente sudore frigido per totum corpus, pulsus parvus, contractus, inæqualis, imo subinde inter-

Convulsionibus &c. affecti, infusione lapidis Pedro del Porco curati.

ter-

termittens; urinæ crudæ absque ullo odore, & similia lethalia symptomata observabantur; nullum dolorem, anxietatem, vel frigus partium sentientibus: quos tamen curatos vidi unâ vel alterâ infusione lapidis vulgò Pedro del Porco dicti.

Observatum fuit, obesiores plurimos hisce febribus laborantes diem obiisse; verum qui in principio sæpius alvum deponebant, subsequente sudore, brevi fuisse liberatos. Quare quoque plurimi Medici statim à principio enemata, in primis si summâ præcordiorum anxietate simul afficerentur, dein apozemata simul laxantia, purgantia, nodulos purgantes &c. præscribebant summo cum successu, ac ægrorum levamine. Nonnullis venæ sectio in principio multum profuit: nonnullis quoque opiata, verum alii maximè ab opiatis afficiebantur, & omnia symptomata in illis multò graviora tum observabantur: mox diaphoretica vel in forma mixturæ, vel decocti, vel pulveris, vel tincturæ, vel boli ex radicibus contrayervæ, scorzoneræ, croco, floribus sambuci, calendulæ, antimonio diaphoretico, regulo antimonii medicinali, sale absinthii, cardui benedicti, oculis Cancrorum, cornu Cervi præparato, lapide prunellæ, Pedro del Porco, lapide bezoardico orientali, occidentali, Malabarico, pulvere Comitissæ Kent; electuariis, diascordio nempe, theriacâ, rob sambuci, aquis stillatitiis simplicibus ac compositis, melissæ, cardui benedicti, cinnamomi, theriacalis, prophylacticæ &c. & in fine morbi vina medicata purgantia &c. maximè conveniebant. *Qualia & quæ medicamenta in usum revocata & adhibita.*

Quorum omnium medicamentorum sufficientes formulas inveniet benevolus Lector in observationibus & casibus tractatuli jam nominati.

Observavi tunc temporis in memetipso, quod notatu dignum judicabam, frequentioribus visitationibus, ac medicamentorum præparationibus summè defatigatus, radicum contrayervæ filamenta cum abscinderem, ut in pulverem redigerentur, subitò & quasi momento tremorem omnium digitorum manus dextræ sensi. Quare confestim, omnibus missis, digitos manumque spiritu cephalico salis armoniaci spiritu parum acuato fricando & calefaciendo tollere tremorem studui, verum frustra; non enim cessavit ille digitorum tremor per duas fere horas. Tum vero postquam omnis sensus quasi expertes fuissent digiti per quadrantem horæ, omnis tremor evanuit, nullo remanente dolore obtuso, vel defatigatione. Post biduum denuo filamenta abscindens, idem digitorum tremor rediit, sed levior. Triduo post tertiâ vice experimentum feci, ac tremorem quidem, sed planè exiguum tantum, quartâ verò vice nihil omnino observavi. *Tremor omnium digitorum ex abscissione filamentorum contrayervæ exortus, ac quomodo curatus.*

Di-

Surdi vel surdastri post secundum paroxysmum, & nonnulli muti redditi.

Inter symptomata quoque hujus febris epidemicæ observavimus, nonnullos subitò & quidem nonnisi post secundum paroxysmum surdos omninò vel surdastros, imo pauciores mutos fuisse redditos. Proxima dicta sequens casus satis illustrabit ac confirmabit.

Virgo febri hac epidemica laborans.

Virgo viginti tres præterpropter annos nata, pituitosa, febri hac epidemica dictis symptomatibus incipiẽte fuit afflicta: post secundum paroxysmum, qui cum frigore, omnium artuum tremore, pandiculatione, & levi sed frequenti singultu advenerat, ubi febris evanuit, subitò & quasi in momento obmutuit, cum salivatione quadam, vel potius salivæ viscidæ & maximè tenacis quadam evacuatione, & maxillæ inferioris motu quodammodo tremulo. Vocatus absque febri hanc Puellam inveni, ac statim linguam protendere jussi, quod fecit, linguamque sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsumque flectere ac movere potuit. Itaque quia nulla cruda, aut acida, aut acido-austera, vel similia &c. assumpserat, nervos recurrentes obstructos &c. judicavi, moxque venam secandam necessarium duxi, verum absque ullo successu. Alvusque quia per triduum obstructa, sequens clysma fuit injectum.

Subitò muta facta cũ salivatione.

Quare vena fuit secta.

Enema injectum.

℞. *Folior. rorismarin. Salviæ. Majoran. nobil. Malv. ana* M. ß. *Flor. stæchad. Lavendul. Hyperic. ana p.* j. *Pulp. colocynth. concis.*℥ jß. *Turbith gummos.*℥ ij. *Tartar. Rhenan.*℥ j. Coq. s. a. in s. q. *aq. rorism. & vin.* ad colat. ℥ x. add. *Mell. anthos.*℥ j. *Spir. salis armon. gutt.* xx. *Tartar. vitriol.* ℈ j. MS. F. Clyster.

Plura medicamenta frustra adhibita fuere

Cujus beneficio alvus ter quaterve fuit ducta; sed absque ullo emolumento: quare fotum, cerotum, linimentum &c. fuit adhibitum, sed oleum & operam perdidimus. Tandem trochiscis p. 58. traditis pro apophlegmatismo & sequenti mixturâ fuit usa.

Tandem apophlegmatismo.

℞. *Aq. majoran. nobil. Rorismar. Beton. ana* ℥ ij. *Spirit. cephal. sequent.* ℥ j. *Salis volat. oleos. vel quoque Spirit. salis armoniac. gutt.* xvj. *Tinctur. Castor.* ℥ j. *Flor. hyperic.* ℥ jß. *Syrup. stæchad.* ℥ vj. MS.

Et mixturâ cephalicâ fuit usa.

Hujus cochleari uno vel altero assumpto, aliquid de hac mixtura per horæ quadrantem, vel circiter, sæpius os colluendo, ore tenebat; hocque singulis horis, & intra quatriduum fuit curata, ita ut articulatè iterum omnia proferret ac loqueretur, per duas tresve septimanas in cubiculo calido se continens, ac dictam mixturam subinde iterans.

Intra quatriduum fuit curata.

Interim in potu ordinario sequenti utebatur ad guttulas viginti.

℞. *Sal. volat. oleos. Spir. salis armoniac. ana* ℥ jß. *Ol. rorismar. still. gutt.* viij. MS.

Spi-

Spiritus Cephalicus præscriptus.

℞. *Rad.galang.*ʒiij. *Angelic.*ʒvj. *Aristoloch.rotund.*ʒij. *Folior. majoran.nobil.*Mjß. *Origan.Cretic.Rorismar.ana* M.j. *Salv. Rut. hortens.ana* M.ß. *Flor. lavendul. Stœchad.Arabic.ana p.*ij. *Lilior. convall.p.*iij. *Cardamom.*ʒiij. *Semin.anis.*ʒß. Concisis atque contusis affund. *Spirit.vin.stop.*ij. Post triduum destilletur ex arena, ac spiritus abstractus affund. *Flor.rorismar. Hyperic. ana p*iß. *Stœchad.Arabic. Lavendul.ana p.*j. Stent simul in digestione per quatriduum vel diutius vasis arctè clausis, & usui servetur. Spiritus cephalici descriptio.

In nonnullis quarto quintove febris hujus epidemicæ paroxysmo anxietas præcordiorum cum nausea & nonnunquam vomitu fuit intolerabilis, imo tanta, ut nullis penè medicamentis etsi potentissimis hujus illiusve generis superari posset. Verum exhibitâ ac bis terve iteratâ tincturâ chinæ chinæ vino Gallico factâ, additis salis volatilis oleosi guttulis viginti trigintave, mox superabatur, & levem vel nullam ægri postmodum præcordiorum anxietatem observabant; in primis sequenti vel eodem die si enema injectum esset, vel leve purgans simul nempe flatus discutiens exhibitum. In nonnullis anxietas præcordiorum cum nausea & vomitu intolerabilis. Quæ nonnisi tincturâ chinæ chinæ &c. poterat superari.

Vix prætermittere queo casum Juvenis viginti annorum tertio febris hujus paroxysmo per totum corpus rubore, caloreque maximo, ac dolore intolerabili absque tamen pustulis correpti, cujus ruborem intra paucas horas in nigredinem horrendam mutatum vidi; ita ut eum judicarem brevi interiturum, in primis si color ille subitò evanesceret, pulsus enim erat debilis, contractus, ac inæqualis, respiratio difficillima & inæqualis, fauceśque inspiciens siccas, & columellam duplicem & separatam observavi. Præscripsi igitur sequentem mixturam cochleatim usurpandam, sed quamprimùm infusionem Pedro del porco ocyus assumendam, qua assumptâ, optimè sudavit &c. & intra octiduum curatus fuit. Juvenis ex febre in ruborem totius corporis. Et brevi nigredinem horrendam incidit.

℞. *Aq. card. bened. Meliß. Flaved. cortic. citri ana* ℥ijß. *Spirit. contra præcord. anxiet. supra trad.* ʒij. *Diaphor. p.* 318. *descript.* ʒvj. *Tinctur. contrayerv.* ʒiß. *Croc.* ʒß. *Antim. diaphor.* ℈j. *Syr. bacc. sambuc.* ℥j. MS. Assumptâ mixturâ & infusione Pedro del Porco brevi curatus.

Inter reliqua etiam symptomata, quibus ægri hac febre epidemica laborantes afficiebantur, erant pustulæ quædam instar variolarum, post tertium quartumve paroxysmum in primis exortarum, cum febris non tantum diminutione, sed omnimoda sublatione. Verum ægri tum frigus subeuntes, mox recidivam patiebantur: Pustulis instar variolarum fenes hac in febre in ptl-

ha-

-mis afficiebantur post tertium &c paroxysmū.

hasce in primis circa Pagum Alphenum in Senibus quidem, ast non ita Infantibus nec Juvenibus observavi. Dicta sequens casus meo judicio rarior satis superque illustrabit.

Senex post quartum paroxysmum liberatur à febre.

Senex sexagesimum jam superans annum, macer, biliosus, hac febre epidemica memoratis jam symptomatibus concomitantibus in fine mensis Augusti afficiebatur: quare theriacâ Andromachi assumptâ, benè sudavit, postque quartum paroxysmum totus fuit ἀπυρετος. Verum loco criseos cujusdam quasi imperfectæ plurimæ imo infinitæ quædam pustulæ instar variolarum exoriebantur,

Infinitis pustulis per omnes corporis partes exortis.

ita ut non tantum facies, manus, sed & reliquæ corporis partes planè his viderentur incrustatæ, & quidem pure impletæ: harum autem pustularum ne unica quidem erupit. Verum post septimanas tres quatuorve tota cuticula flaccida, & quasi cava videbatur, ac de summa ac intolerabili prurigine manuum & reliquarum partium conquerebatur. Senex tandem frustulatim de hac illave corporis parte cuticulam ita arefactam, ac instar corii ubique expansam &c. avulsit, verum de brachio & manu sinistra abstrahere nequibat:

Cuticulam arefactam frustulatim

quare linimentum emolliens & parum refrigerans cujusdam consilio illinivit brachium manumque dictam; verum prurigine maximè inde adauctâ supersedit. Attamen sæpius adspiciens brachium manumque sinistram, scalpello, forcipe, unguibus &c. apertionem circa cubiti flexuram fecit, ac fricando, traheudo &c. tandem effecit, ut instar chirothecæ magnæ totam cuticulam pustulis illis arefactis infectam absque ulla ruptura ad ungues usque abstraxerit; quam chrirothecam Medicus servat, & plurimis ostendit.

Imo de sinistra manu instar chirothecæ abstraxit.

Et servatam pluribus ostendit.

Cumque manus cuticulâ tenuissimâ & levissimâ obducta esset, de maximo jam frigore conquerens, coactus fuit ipso tempore æstivo manicam vel chirothecam villosam gestare. Chirothecæ autem, qualem manu abstractam dixi, quia non facile prostant, frigori resistendo ineptæ, illam delineare tamen visum fuit.

TAB. IV. FIG. III.

A. Senex pustulis illis antea affectus.
B. Manus ejus dextra tenens
C. Chirothecam illam, seu cuticulam de manu sinistra avulsam.
D. Manus sinistra ad flexuram cubiti usque lævissimâ cuticulà jam denuo obducta.

Peste, & plerisque morbis acutis ac malignis.

9. Pestis, (t) ac plerique morbi acuti & maligni, teste Palmario de febribus malignis & pestilential. cap. 12. & 23. & Quercetano lib. 11. de peste cap. 8. necnon Ambrosio Paræo de peste lib. 21. cap. 22.

(t) De Peste, ut pote morbo mihi adhuc non cognito, verba nulla facere decreveram; sed nihilominus ad id me impulit illa quæstio, quam inter doctos Viros nuper excitavit Pestis Massiliensis, an scilicet ei contagium colligatum sit. Primum autem, quod quæritur, est, an morbos iste naturæ viribus excitari possit. Nonnullis enim visum, pestem incomprehensibi-

cap. 22. ut & Fuchsio institut. medicar. sect. III. cap. 27. &c. Quare quoque Thomas Jordanus in sua exercitatione de iis, quæ circa febrem pestilentem apparent, tract. 2. phœn. capite ultimo dixit, copiosum in peste per universum corpus sudorem sparsum (si nempe die judicatorio sese ostentarit) tanquam unicam & securissimam hujus morbi esse medelam. Præcipua ergo, si non unica, ἰδρωτικὰ acida vel subacida sanguinem simul condensantia &c. & alexipharmaca vel alexiteria in peste curanda tutissima sunt medicamenta. Neutiquam enim in peste qua peste conveniunt purgantia, ut supra pag. 213. §. 14. probatum satis superque, non enim in quantitate, ast quidem in summa qualitate peccante pestis causam consistere, ubique jam satis probatum existit, & unusquisque non difficulter ex symptomatibus concurrentibus certò concludere valet. Vera quoque Hippocratis regula aphor. 21. sect. 1. tradita, nempe quæ educere oportet, quò maximè vergunt, eò ducenda, ast nota, per loca convenientia: in peste etenim humores qualitate summa peccante infecti educendi necessariò, ast non per inferiora, nempe per cathartica medicamenta, etsi aliquando eò vergant humores qualitate illa peccante affecti; non enim per loca convenientia à natura expelluntur, quod dysenteria sæpissime, si non semper, lethalis tum excitatur. Alio ergo modo, aliâque viâ educendi. Non quoque per venæ sectionem, sanguis etiamsi per nares subinde expellatur, plerumque enim hæmorrhagia narium in peste lethalis existit: nemo quoque, quod sciam, historiam pestis

Qualia in peste & c. sudorifera esse debeant.

Purgantia.

bilem esse morbum, & cœlitus tantum eam, Divinâ præsertim irâ suadente, in Homines immitti. Fatemur equidem, nihil esse ad Christianam pietatem excitandam accommodatius, nihil historiæ sacræ congruentius, quàm si dicamus, debitas quandoque pœnas ab Humano genere Deum per Pestem sumpsisse: sed nihilominus id quoque nobis verisimile videtur, ipsius seminium non ex alio fonte, quàm ex naturæ gremio hausisse. Est enim in Peste, per quod Hominum improbitas coerceri, & justa Dei ira deliniri possit: verum Tellus nostra adeo ferax est venenorum, ut æquius crediderim, ejus seminium ab ipsa assurgere, quàm cœlitus in nos descēdere. Sed ipsâ fortè Peste est periculosior eorum opinio, qui eam ita naturæ legibus subdunt, ut illam fatali quadam necessitate in Homines immitti putent: quod perinde fuit à Mahumetanis receptum, ut temerè contagionis contrahendæ periculo sese exponant, neque illâ correpti Medicinam ullam adhibeant, rati nullum adversus Fati leges esse medicamen. Hæc vero quemadmodum Supremi Numinis consilium à Peste auferunt, ita magis nobis displicent, quod ex impia veterum Epicureorum doctrina fluxisse videantur. Planè vero insulsus est, occasionem Pestis ex maleficis syderum adspectibus & combinationibus deducere. Nam à præclara Dei abhorret bonitate, quod iis vim indiderit, qua Pestem nobis inspirent, & Humani generis perniciem moliantur. His itaque missis, ad congruentiores morbi hujus causas animum convertamus. Pestem nonnullis Terræ locis perpetuò addictam, & ipsius seminium ab iis in remotissimas Regiones aut ventorum fluxu, aut Hominum nequitiâ, vel per merces deferri, vetus quidem fuit sententia: sed nuper eam aptis rationibus, & documentis ex historia depromptis suadere adgressus est celebris ille Monspelii Medicus Astrucius in sua de morborũ epidemicorum ortu eleganti dissertat: Etenim quemadmodum juxta variam cœli solique temperiem, & aquarũ ingenium varia Animalium & Plantarum genera variæ Regiones gignunt & alunt, juxta variam quoque alimentorum naturam, & vivendi morē discreti affectus chronici certa loca infestant; ita quoque, iis maximè causis obstetricantibus, perpetuum Pesti domicilium quædam Mundi Regiones præbere possunt. Sed licet hac potissimum ratione Pestem propagari, arrepto nempe ex morbidis locis contagio, facilè demus; non tamen inficias imus sæpius eam, nullo procul influente contagio, exsurgere

Et venæ sectio quare in peste non conveniant.

per narium hæmorrhagiam ſponte factam curatæ narrat. Non ergo & venæ ſectio convenit, nam nonniſi vires tum tolleret, quæ ſi non hic, nullibi quoque conſervandæ, viruſque vel adhuc ſanguini nondum mixtum, vel à natura propemodum jam ſeparatum, & in externis hærens intus, ut ita dicam, raperet, naturamque ab opere retraheret, ſicque ægrotantem nonniſi de medio tolleret. Præterea quis concipere valet, acre quid in qualitate tantum conſiſtens per venæ ſectionem aut purgationem poſſe tolli: conveniunt ergo, ac ſummè neceſſaria ſunt acredinem illam ſummam alterantia, ac per ſudores ſimul expellentia medicamenta. Quidam vero & vomitoria in peſte maximè extollunt laudantque, perque vomitoria in principio nempe peſtis invaſionis exhibita plurimos peſte correptos ſanatos curatoſque teſtantur; hicque locum convenientem, & quò natura ſæpiſſime vergit, inveniſſe putant. Concedimus, vomitoria conducere poſſe in peſte, quando nempe æger ſtatim à cibo peſte corriperetur, & eodem tempore Medicus eſſet acceſitus, vel quando ventriculus pituitâ copioſâ eſſet obſeſſus, non quod vomitoria peſtem qua peſtem curent, ſed ulteriori curationi viam præbeant, ut eò faciliùs celeriùſque *ἰδιωματικὰ* alexiteria exhibita in actum deducantur, ſicque ſummâ acredine peccans ve-

Vomitoria in principio exhibita.

In primis ventriculo pleno &c. conceduntur.

gere. Quod nemo opinor contradixerit, ſi vel Militum Peſtem in Caſtris, quò nullum extrinſecus pervenit contagium conſideret; vel contagioſos & exitiales eos morbos animadvertat, qui Ruſtica loca, ubi nulla per merces ſuſceptæ labis ſuſpicio eſt, Autumno præſertim invadunt, & quorum ingenium ab ipſa quidem Peſte tam parum diſcrepat, ut in eam ſæpius degenerent. Peſtis autem venenum in tenui halitu conſiſtere, perque ipſum ſerpere & propagari, adeo receptum eſt inter ſaniores Philoſophos, ut nihil magis: ſed ex quanam ille expiret materiâ, quave ratione incrementa ſumat, adhuc inventum non eſſe dolemus. Veteres enim, quibus omnes fere morbos putreſcentibus humoribus referre viſum eſt, inſolentem pro Peſtis ſeminio eorum putredinem commenti ſunt: verum ubi demum ſuprema ſuper Viventia aeria poteſtas affulſit, ab iis, qui ex terreſtribus corporibus erumpunt, halitibus moderniores Phyſici ejus venenum conquirere cœperunt. Quod quidem tantò veriſimilius videbatur, quod ſæpius poſt magnas Terræ concuſſiones, quæ incluſis halitibus oſtia velut recluſerunt, Peſtis ſævierit; quodque ex nonnullis ejus Cryptis fœdus adeo vapor egrediatur, ut admota iis Animalia protinus interimat. Quamvis vero ad Peſtis productionem terreſtres halitus ſatis eſſe videam, atque ex iis in aere atteritis, inter ſe & cum aliis copulatis potentia multùm venenata, non Animalibus tantum ſed Plãtis quoq; monſtrifera, facilè exſurgere, agnoſcam; tamẽ in ipſis quandoq; Animalium præcordiis ſeminium Peſtis confingi nunquam dubitaverim. Neq; vero eorum me deterret auctoritas, qui ad Peſtem arſenicales aut ſimilis farinæ halitus requiri decernunt. Nam quis eos hoc edocuit? aut qui adhuc viam monſtravit, arſenicum in ſubtilem halitum reſolvendi, qui aerem, non ſecus ac venenum peſtilens, inficiat? Nullus itaque à me quærat, quæ ſit hujus veneni natura, quæve agendi ratio, quum varium juxta ipſius potiſſimùm originem poſſit eſſe ejus ingenium; ut proinde mirari non ſubibit, ſi Peſte ſæviente omne Animalium genus labem non arripiat, ſique diſcretos variis temporibus affectus ipſa intulerit. Serpit autem & propagatur venenum in Viventium præcipuè corporibus, quibus veluti inſertum & inoculatum novam ſui parit fœturam, quæ quoquoverſus effluens modò tenues abit in auras, modo cum ſpiritu docta affinia commaculat Animalia. Quod quidem illud aptè ſuadet, quod nihil convictu cum infectis ad contrahendam labem ſit opportunius, quodq; Peſtis intra certos limites facilè contineatur, ſi viciniores Populi morbidorum Hominum conſuetudinem curioſè caveant, quamvis ſuſpectus aer iis jugiter fluat ac refluat: idque maximè evincit, quod ſoporata in veſtibus Peſtis ſemina tunc emicuere, quando iis Homines uti cœperunt. Unde patet, quantum à vero abluſerint, qui contagioſam corporibus Peſte infectis vim eripere conati ſunt: quod nunquam acriùs, quàm ſub poſtrema Maſſilia Peſte, inter doctos cæteroqui Viros fuit diſputatum.

venenum pestilentiale alterando & corrigendo simul per sudores expellatur. Negamus vero peste qua peste affectos tantum per vomitoria fuisse curatos, ut plurimum enim gravissimum & curatu difficillimum symptoma in peste vomitus est: si locus esset conveniens, eò vergente natura, peste affecti hac ratione & sponte curarentur, ast quisnam hoc observavit? Per aquea affatim hausta acre illud virus diluendo temperantia, perque diuresin excreta, vel sudores sponte vel arte productos peste correptos fuisse persanatos, ubique fere legitur. Concludimus ergo cum Thoma Jordano in sua exercitatione de febri pestilenti tract. 2. cap. ult. mox citato, sudorem per acida sanguinem simul quodammodo coagulantia sudorifera provocatum unicam & securissimam pestis esse medelam. *Verum pestem qua pestem non curant.*

10. Hydrophobia (u): sævo ac periculosissimo hoc in morbo, horrẽdis dirisq; simul symptomatibus affligẽte, sudorifera & alexipharmaca vulgò dicta remedia in primis cõvenire, omnes unanimiter cõtestantur Medici, omnesque hactenus editæ observationes, præ primis immediatè post morsum rabidi, antequam nempe venenum illud altiores egerit radices, exhibita. Plurimi, imo gravissimi Medici, quia satis luculenter eo de morbo scripsère, mea non addam, nisi obser- *Hydrophobia.*

 va-

(u) Hydrophobia, quæ etiam Rabies dici consuevit, miserrimum est auctore Celso morbi genus, in quo simul æger siti, & aquæ metu cruciatur. Solet autem accidens istud iis præsertim obvenire, quibus à rabido Cane demorsis parum occursum est: post aliquot enim à morsu dies in amentem prorumpunt ferociam, & hiulcâ pressi siti, aquę & liquidorum omnium adspectum exhorrescunt, atque sæpius eorum nomine miserè conflictantur. Cælius vero Aurelianus, qui inter Veteres elegantiorem hujus morbi historiam contexuit, alia ipsius nomina tradidit. Hydrophobiam, inquit, alii Phobodypson appellant, quod cum timore sitiant ægri; aliis aquæfuga audit; aliis Cynolysson, veluti ex Rabie Canina morbum conceptum. Mirum autem est, quod hujus affectus nullum in scriptis Hippocratis occurrat documentum, ut proinde à vero non abhorreat eorum sententia, qui morbum istum ai & antiquioribus Græcis prorsus incognitum fuisse pronunciant. Quæstionem hanc latè disputat laudatus Aurelianus, qui Hippocrati, & vetustioribus Philosophis Hydrophobiæ scientiam indulget, ad quod suadendum argumenta etiam ex Poetarum fabulis conquisita adhibet. Militat ea adversus Plutarchi testimonium, qui ætate Asclepiadis, sub Pompejo Magno Medicam Artem exercentis, binis morbis, Hydrophobiâ nempe, & Elephantiasi, noviter Homines fuisse infestatos 8. Symposiac. problem. 9. memoriæ prodidit. Quod quidem aa eo non leviter confirmatur, quod licet Nicander ante Pompeii tempora morbos omnes venenatos concinnis versibus recensuerit, Hydrophobiam vero perindę reticuit, ut nullam ipsius notitiam iis temporibus extitisse jure conjiciamus. Sed memorandus quoque est Aristotelis locus lib. 8. historiæ Animalium cap. 22. quem licet errore aliquo deturpatum suspicentur eruditi nonnulli Viri, attamen ei plaudit doctissimus Hieronymus Mercurialis, colligitque ex eo, Aristotelis seculo Hominem fieri posse hydrophobum, nondum innotuisse. Ait enim, ex Canis rabidi morsu omnia Animalia rabire, & interire, excepto Homine. Utcunque autem res sit, Brachypotæ, quos habet Hippocrates in Prorrheticis, quosque Aurelianus Parvibibulos latinè vertit, ab Hydrophobis longissimè distant, licet sub eodem fere morbi genere à citato modò Aureliano reponantur. Aliud enim est, ut observat Meniotius, modicè bibere, & potum non expetere, quod quotidie Phreniticis accidere videmus; aliud vero immaniter sitire, & cujuscunque liquidi conspectum horrere, in quo Hydrophobiæ ratio reposita est. Sed antequam ad alia provehamur, non reticendum ducimus, quod licet Rabiei nomen, quo usitatiùs utimur ad morbum à rabido Cane ortum significandum, quendam denotet furorem, & amentem audaciam; nihilo tamen minus multoties ægri Hydrophobiam, aquæ scilicet formidinem, sustulerunt, sed mentis compotes ad extremum vitæ spiritum permanserunt, ita ut suas ęrumnas probè agnoverint, ac defleverint, auxilium à Medicis poposcerint, testamenta scripserint, rationum libros perquisiverint, aliosque rogaverint, ut sibi ipsis caverent, ne aliquâ ratione læderentur. Quod, ut video, Aureliano ipsum non latuit, meminit Sennertus

vationem unam atque alteram, paucioribus enim tantum præfui.

Bracteator propriâ Fele rabidâ morsus.

Bracteatori cuipiam triginta & duorum annorum Felis pulcherrima, quam in pretio habebat, abrepta fuit, quod ægerrimè ferens, nescio, quam pecuniæ summam pollicitus est se daturum, quis-

---

eus in suis institutionibus Medicis, & exempla passim occurrunt apud Ætium, Horstium, Fonsecam, & Martinum Listerum. Præter autem Canem plura alia Animalia Rabie arripi, eamque per morsum propagare, ex illustrium Virorũ monumentis apertissimè colligitur. Lupos enim in Rabiem actus tradidit Johannes Bauhinus peculiari super hac re edito libello, quemadmodum & Sues, Boves, Vulpes Rabie corripi, eodem loco observat. Cælius vero Aurelianus pleraque Animalia, quæ Canini generis naturam redolent, veluti Vulpem, Lupum, Ursum, Leopardum, Equum, Asinum Rabie infici quoque posse putavit. Elegans etiam est Muli rabidi historia apud Schenckium, qui flumen tranans, ac affatim aquam potans à morbo protinus fuit liberatus. Plures autem historias Animalium rabidorum collegit Bartholinus centur. 5. histor. 52. Inter quas reticenda haud est Rabies illa ex Galli Gallinacei ictu contracta, quæ tertio post vulnus die rabidum Hominem peremit. Miramor idcirco, cur Galenus 6. de locis affectis & alibi, solum Canem rabire, nullum vero reliquorum Animalium Rabie arripi tradiderit. Vix etenim induci possumus, ut credamus, quod ad Galeni famam vindicandam commentus est Mercurialis in suis variarum lectionum libris, Rabiem nempe Galeni temporibus nisi in solo Cane innotuisse. Nam ex libris Aristotelis de historia Animalium, in quibus Galenus ipse summopere erat versatus, palam liquet, Camelos & Equos Rabie pertentari. Ad rei ergo veritatem propiùs accessit Martinus Lister, qui eam fuisse Galeni sententiam tradidit, solos Canes Rabiei infectoriæ obnoxios esse, & ex internis principiis veram Rabiem iis innasci, cætera vero Animalia, nisi à rabido Cane demorsa fuerint, nunquam rabire. At vero non levis adeo est ista quæstio, ut acerbiores inter Doctores lites non provocaverit, num scilicet aliud à Canino genere Animal possit sponte suâ in Rabiem duci, eamque morsu propagare. Licet enim præfatus Lister plura quidem Animalium genera ex Febribus aliisque de causis insanire, & in furorem agi non inficietur, nihilominus, nisi à rabido Cane vulnus acceperint, Rabie, quos cõmordeant, inficere posse negat. Nam tametsi auctore Celso omnis Feræ morsus virus quoddam habeat, & irati etiam Hominis dentibus inflicta vulnera pestifera exemplis confirmet Hildanus; nihilo tamen minus illa plerumque Rabiem non intulerunt, aut diris aliis symptomatibus Hominem jugularunt. Atque si contingat, ut ex insanienti Fera illato morsu Rabies cum aquæ formidine excitetur, nil obstat, quin credamus, Feram illam à rabido Cane primùm vulneratam fuisse. Sed opinio ista potissimum ex eo videtur confirmari, quod in Medicorum monumentis nusquam occurrat, Hominem, cui morsus ab Homine maniaco inflictus fuerit, Maniâ fuisse correptum, tametsi sæpius contigit, sanos Homines à Maniacis commorsos fuisse. Hæc quidem licet magnam veri speciem habeant, tamen dubia manent adhuc & incerta propter experimentorum defectum: idque magis, si illustrium Medicorum, ac præsertim Marcelli Donati, historias recolamus, quæ Hydrophobiam in Homine sine ullo Animalis rabidi morsu genitam commemorant. Etenim si humores in Humano corpore, nullâ influente causâ externâ, eam subiere mutationem, quæ Hydrophobiæ excitandæ par fuit; cur non poterit in aliquo alio Animalium genere ex peculiari humorum corruptione Canis rabidi veneno simile virus exsurgere? His ergo rationibus & experimentis sapientes nonnulli ducti Viri, Rabiei infectoriæ venenum non uni Cani, sed aliis quoque Animalibus adsignarunt, quinimo in Humanis etiam præcordiis simile ac fere idem virus nonnunquam creari, persuasum sibi habuerunt. Quæ quidem extra omnem forent controversiam, si aliunde nobis constaret, ad aquæ formidinem excitandam Canis rabidi venenum, aut quid ei analogum oportere, & Rabiem ab uno ad aliud Animal sine rabidi Canis contagio translatam fuisse. Ecquis enim novit, an præter Rabiem alius morbus possit aquæ formidinem parere, & Hydrophobiam simulare? quod haud injure dubitaverim, quum in præfatis Marcelli Donati historiis timor aquæ sine ullo Ægrotum furore, qui passim in demorsis ex Cane rabido observatur, constiterit? Ecquis totò affirmare audeat, ea Animalia, quæ infectoriâ Rabie pollere ex internis principiis credebantur, eosque Homines, qui citra Canis morsum liquidorum conspectum formidarunt, aliquâ aliâ ratione præter morsum à rabido Cane labem non arripuisse? Quod quidem callido jam suboluit Sennerto Instit. Medic. lib. 2. part. 3. sect. 2. cap. 4. qui tametsi Hydrophobiæ venenum in Humanis præcordiis sponte gigni non inficietur, nihilo tamen minus id impunè nunquam decernî animadvertit, nisi prius rationes omnes expendantur, quibus virus illud à Cane, vel alio rabido Animali arripi potuerit. Etenim non tantum morsu, sed etiam solâ salivæ aspersione, & rabidi Animalis carnibus comestis communicatur hoc venenum; ita ut, qui rabidum exosculati fuerint, vel in ejus os manum immiserint, nullo exinde accepto vulnere, vel Chlamydem à furenti Cane discissam farciendo filum pro more dentibus secuerint, & futuris linguam admoverint, vel rabidorum carnes deglutiverint, pari facilitate, ac à morsu, Rabiem contraxerint. Tanta porro huic veneno sese propagãdi vis est, ut celebrioris famæ Medici putent, cibum

quisquis eam sibi recuperasset. Post mensem summo mane præ foribus invenit Felem, sed valde macilentam, visam gaudens manu arripere voluit, verum Felis, Hero non amplius agnito, ejus digitum minimum momordit: foribus tamen clausis, esculenta obtulit, quæ

cibum, vel potum non esse sumendum, quem rabidum Animal degustavit, & scribat Plinius, rabidi quoque Canis urinam calcatam, præsertim ulcus habentibus, nocuam esse. Sed in quæstione ista paulò fusiùs, quàm decreveramus, immorati sumus. Quid autem sit in Canino genere peculiare, per quod ab ipso tantum, vel ab eo certè frequentiùs infectoria Rabies excitetur, ansi quidem sunt multi explicare, sed rem acu tetigisse obscuritas rei non patitur. Illud interim cum Listero notabimus, Canes fere omnium Quadrupedum minimè sudare, etiam æstuantes, & ex vehementi ac diuturno cursu fatigatos, sed linguis valde exertis salivam magnam, & cōtinuo anhelitu effundere. Quare quum eorum sanguis nullibi corporis nisi in ore ventiletur, & ab acredine sua expurgetur, salsam magis & acrem, virosamque esse eorum salivam, verisimile est. Sed ad morbi modo naturam discutiendam accedamus, cujus causam venenum aliquod esse, non est, qui inficias eat. Ex quo enim Hydrophobia germinavit, diris adeo æger cruciatur symptomatis, ut immane quantum à morbo exerceatur, & præcipiti vitæ discrimine colluctetur. Sed cujus naturæ sit hoc venenum, quasque corporis partes impetat ac commaculet, quemadmodum à Medicis curiosè quæsitum, ita inter eorum dissentientium sententias rei veritas latet. Hujus vero veneni vires à primarum qualitatum excessu repetendas non esse, jam probè agnoverunt sapientiores Veteres, qui maleficum venenorum motem in totam eorum substantiam retulerunt. Sed unde pravitas adeo insolens in venenorum substantia, nemo eorum, quantum scio, promulgavit? nisi fortè per occultas qualitates satis ei rei factum fuisse putaveris. Ex quo autem circa naturas rerum sub moderníoris Philosophiæ auspiciis mechanicis rationibus cœptum est philosophari, omnis deleteria veneno rum potestas ad specificum eorum contextum, & peculiarem suatum partium contemperationem fuit relata. Sed ad hæc investiganda humanum cæcutit ingenium, & præstat magis, nos ulterius progredi haud posse, ingenuè fateri, quàm vana effutire, & umbratiles hypotheses expromere, quæ diffi ultates omnes non expediunt. Itaque Apros, ut dici solet, in mari venabimur, si in quo vis veneni Canis rabidi præcisè sita sit curiosiùs quæremus, quique fiat, ut illa protinus non se manifestet, & tandiu sopita jaceat. Etenim non statim ab inflicto vulnere, aut aliâ ratione immisso contagio morbi malitia se se prodit, sed plerumque circa quadracesimum diem, interdum post plures menses, vel annos, vix vero ultra septennium Rabies erumpit. Scio equidem, verisimiles hujus rei passim causas afferri, veneni nempe hebetudinem, segnem ipsius fermentationem, suarum particularum soliditatem, firmioremque inter se adhæsionem, & crassioris materiæ complexum; sed quandiu ipsius veneni forma nos latet, cæcum esse oportet, qui non videt, in eadem nos obscuritate versari. His ergo prætermissis, alterum jam superest enodandum, quibus videlicet partibus venenum hoc sit infensum, & insidias struat. Etenim quemadmodum non omne Animal à quolibet veneno interimitur, & sæpe evenit, ut quod uni pestiferum est, alteri cedat in alimentum; ita inter venena ipsa hoc quoque discrimen est repertum, quod quædam humorum debitam crasim pessundent, nonnulla spiritus turbent, aut dissipent, alia vero solidarum partium naturalem texturam diruant. Sed quædam porro sunt, quæ formam longè diversam, aliamque elementorum symmetriam nacta, nefandâ prorsus nequitiâ omnibus corporis partibus insidias instruunt. In quo autem sit genere Rabiei venenum, facilè nobis constabit, si ad conjuncta accidentia animum intendamus. Primùm enim, qui labem ex rabido Cane conceperint, ubi prope jam est, ut Rabies erumpat, anxii perpetuò sunt, ac tristes, atque in iracundiam levi quoque ex causa prorumpunt; timent etiam ac pavent, licet præclara timoris occasio desit; interdiu de inclementiori ac obscuro sæpius Cœlo conqueruntur, tanquam si Austrina foret tempestas, imbres maximè recusant, & frequentia ex pectore trahunt suspiria; de nocte vero vigiles ut plurimum sunt, aut somnum capiunt furialem ac suspensum. Morbo vero invalescente, crebra accedit pandiculatio, & oscitatio, universi corporis inopinati tremores invadunt, articulos stupor ac torpor occupat, vox aspera fit, quæ Caninum aliquando latratum redolet, spiritus laboriosè ducitur, immani præcordia uruntur calore, vomitus exoriuntur cum singultu, animique deliquiis conjuncti, sui muneris alvus immemor redditur, & frequens mejendi cupiditas supervenit; à quibus ubi ad aquæ formidinem perventum est, insano æger æstuat furore, & more Maniacorum Adstantes unguibus ac morsibus petit. Ex tot enim symptomatum enumeratione, quæ orientem Rabiem præcedunt, aut eam confirmatam insequuntur, nullus opinor inficias ibit, rabidi Canis venenum ex eorum genere esse, quorum patet adeo potestas, ut omnes partes virulentia sua inficiant: quod de solidis jam id quoque dubitare non sinit, quod Rabidorum carnes comestæ diram Rabiem intulerint. Sed mirum profectò est, quomodo minima veneni quantitas, quantam dentibus rabidus Canis commorsis carnibus adspergit, universi corporis œconomiam turbet, & partium omnium tem-

Sanguinem ex vulnere sugendo &c. extrahens.

quæ Felis aspernata non solum est, sed accidentibus omnibus morsum intendit: quare fustibus, lapidibusque circumstantibus trucidata est. Herus interim ex morsu saucium digitum more consueto comprimendo & sugendo sanguinem cum elicere anniteretur, levem sensit dolorem. Sed vulnere haud pensi habito, post tres circiter septimanas diluculo ad ædes meas una cum Matre & Uxore venit, torvo vultu me adspiciens, de summa melancholia, anxietate præcordiorum gravissima ac intolerabili, respiratione difficillima, lypothymia, inquietudine, vigiliis, insomniis subinde horrendis, pavoribus, capitis dolore gravissimo, ardore summo, sitique

temperiem destruat: qua in re quid potius causemur, non facile est dicere. Nihilominus ne in re adeo obscura sicco transiluisse pede videar, putaverim, venenum istud, postquam secretiores corporis partes subierit, in saliva aliisque primarum viarum succis, quorum ingenio est maximè affine, germinare & radices veluti agere; unde mole & robore auctum in cæteras partes distribuitur. Huic etenim veneno in Cane salive materiam, & natalia suppeditat; perque eam potissimum ipsius contagium in alia serpit Animalia, quæ ubi illud jam susceperint, prima iis conceptæ Rabiei indicia saliva exhibet. Sensim namque illa acris, & virosa fit, orique & faucibus molesta, ut proinde linguâ exertâ eam cogantur effundere; atque in eorum stomacho pravus fluctuat humor, quem plerumque vomitu oborto ejiciunt. Itaque Rabiei venenum idoneam materiam in salive & ventriculi succis nactum, perinde copiâ & novæ virtutis accessu invalescit, ut jam validius redditum reliquos humores infamet, & solidis quoque partibus insidias moliatur. Quid autem mali ex ejus contagio subeat sanguis, quidve solidæ partes ferant, nemo aptiùs per experimenta conjecit, quàm Dominus Taovryus in Monum. Acad. Reg. Scient. Parisien. Anno 1699. Quum enim Hominem Rabie enectum secuerit, eumque secundum omnes partes lustraverit, venas fere sanguine vacuas, eoque præter morem liquidiori arterias infarctas deprehendit, nullibi vero ipsius coagulati partem reperit, neque illum petinâ exceptum in frigido aere concrescere vidit; cerebrum autem, nervos, & spinalis medullæ principium, cæterasque solidiores corporis partes insuetâ ariditate affectas comperit. Ex quibus id laudato Viro verisimilius visum est, rabidi nempe Canis venenum roridam & nutritiam sanguinis partem potissimum violare, quam eatenus conterit, ut partibus deinceps nutriendis impar evadat. Quo facto, jam partes omnes arescunt, venæque præsertim nutrimenti defectu contractæ facilem sanguini transitum denegant, qui longiorem in arteriis moram trahens à repetitis cordis pulsibus perinde comminuitur, & atteritur, ut in minutissimas particulas abeat. Jam vero sanguis iste adeo urens, & veneni contagio fœcundus, prout variis corporis partibus allabitur, non modo iis veneni labem inprimit, sed symptomata Rabiem præcurrentia infert: atque ubi in cerebri regionem particulæ ipsius subtilissimæ redditæ consertiùs irruant, protinus insania proximæ mortis prænuntia ægrum corripit. Sed cur ille immaniter sitiet, & aquam simul reformidet, nihil certè à Medicis prolatum, quod omnino difficultatibus vacet. Nam nec iis assentior, qui Hydrophobiam Anginæ speciem esse censent, neque iis facilè adstipulor, qui idcirco liquidorum deglutitionem difficilem adstruunt, quod illa noxia in salive salia involuta dissolvant. Etenim nō tantū æger liquida deglutire non valet, sed nec ea extremis labiis delibare, aut eorum conspectum impavidè sustinere facilè potest. Sed neque eorum probamus sententiam, qui propterea rabidis invisam aquam affirmant, quod in ea Canis speciem, à quo commorsi sunt, & quem reformidant, intueantur. Nam sic nullus esset aquæ timor, si clausis eorum oculis, aut vase obvelato, vel in tenebris iis potanda porrigeretur. Tanti itaque mali causas curiosè indagans, nihil mihi congruentius occurrit, quàm quod veneni particulæ spirituum crasim, & cerebri temperiem perinde depravent, ut ille à liquidis aversio exinde oriatur. Quod nulli mirum videbitur, si animo recolat, varia deliriorum genera ex usu eorum venenorum, quæ Animæ sedem violant, Homini ingeri; id quoque animadvertat juxta variam cerebri Animalium textoram ingenium & mores varios iis distributos; idque pariter consideret, miras nobiscum nasci à nonnullis rebus aversiones, quod ab iis in utero Matris læsi fuerimus, & hujus læsionis vestigia cerebro insculpta servavimus. Sed insolentis morbi historiam à Tironibus maximè expetitam latiùs fortè exegimus, quàm nostrum munus deceret. Jam vero de ejus curatione pauca, quæ utilia, tradi mihi posse videntur, quum nulla potens adeo medicina fuerit adhuc reperta, quæ veneni hujus vires retundere valeat. Itaque obnitendum, ut qui à rabido Cane demorsi fuerint, rebus suis statim prospiciant, & venenum ex vulnere per ignem excutere curent, ne illud clam per venas serpens internas & præstantiores corporis partes commaculet.

que maxima, ac febri ardente &c. conquerebatur, maximè dolendum sibi esse, quod bibere nequiret: quibus omnibus intellectis, mox hydrophobiam verebar. Verum nonnisi Matri post ejus discessum hoc indicabam, rogabamque, nonne à Cane vel Fele rabidâ fuisset sauciatus, vel morsu vulneratus: neganti Matri, me tamen id conjicere dixi. Præter narrata symptomata, oculos flammeos, linguam aridam, pulsum valde frequentem & parvum, instarque Canis defatigati ore patulo hiantem offendi. Quare mox hunc bolū cum vino Rhenano lecto incumbenti assumendum dedi.

post septimanas aliquot in hydrophobiam diris symptomatibus afficientem incidit.

℞. *Electuar. Diaphor. p.* 319. *descript.* ℥j. *Lapid. prunell.* ℈j. *Antim. diaphor. gr.* xv. *Myrrh. rubr. gr.* vj. MS. F. Bolus.

Quare bolum diaphoreticum cum levamine assumpsit.

Horâ decimâ matutinâ ipsum visitans sudantem, & omnia symptomata mitiora inveni, & per horam satis placidè absque siti dormivisse, ac multò melius jam sese habere cum intellexi; ideo & eundem roganti bolum ægro dedi. Matrem Uxoremque denuo interrogans, annon à quodam Animali rabido fuisset sauciatus, affirmabant, ante tres circiter septimanas Felem valde macilentam ipsius digitum minimum momordisse, sed nescire an Felis fuisset rabida. Cubiculum denuo ingressus, vulnus nondum consolidatum observavi, rogansque an non fuisset consolidatum omni interjecto tempore, neutiquam referebant; verum quod nullum observasset dolorem, flocci semper pendisse, & Chirurgum repudiasse. Mox partem illam adhuc scarificari, ablui, foveri, imo inuri necessum esse duxi. Id vero admittere cum nollent, summum inde malum secuturum prædixi, si diutius negligerent, quod statim ab initio adhiberi debuerat, imo mihi si hoc contigisset, potius digitum amputari curaturum fuisse, quàm rem adeo necessariam tandiu dilaturum. Tandem nonnisi theriacam Andromachi spiritu vini & succco rutæ expresso dissolutam cum adhiberent, rogavi alium insuper Medicum: accersitus fuit doctissimus & multâ experientiâ præstantissimus Vir Dominus Lucas Schachtius piæ memoriæ quondam Professor Medicinæ Lugduno-Batavæ longè celeberrimus, amicus mihi singularis, qui omnia mecum perpendens, & ad trutinam veram redigens, idem mecum judicabat. Dum consilia conferimus immediatè antè meridiem, subitò clamitabat Uxor, Viri amicissimi, quid faciam? quid faciam? maritum iterum summè hiantem, anxium, brevi periturum vereor, subvenite igitur misero & mihi. Consultum itaque duximus in mare conjicere Hominem, statimq; robustioribus ex vicinis aliisque Hominibus mandatum curru insidentem ad mare vultu averso vehi jussimus. Tum vero furibūdum, & quò propiùs mare accederet, eò majore furore correptum referebant, quorum custodiæ fuerat mandatus. Ter quaterve itaque à Nautis maritimis in mare

Vulnere nondum consolidato, illius scarificationem ac cauterium actuale denegabant.

In mare eodem die injecto.

mare conjectus fuit: quo facto tritorii beneficio sequentem mixturam tribus vicibus lecto calefacto incumbentis in fauces infuderunt, ex qua optimè sudavit.

Mixturam alexipharmacam diaphoreticam tritorii beneficio infuderunt.

℞. Aq. card. bened. Meliß. ana ℥ijß. *Theriac. compos. Prophylact. Sylv. ana* ʒß. *Succ. rut. recent. expreß.* ʒij. *Diascord. Fracast.* ʒj. *Pulv. Palmar. secutur. & in tractatu ejus de morbis contagiosis descrip.* ʒß. *Lap. prunell. Antim. diaphor. ana* ℈j. *Rob. sambuc.* ℥ij. *MS.*

Ad omnia interrogata refluxu maris respondebat.

Ac omnia symptomata mitiora placidioraque tum videbantur adstantibus: quare Lugduno-Batavam una cum Nauta quodam sene petiere, qui omnia mitiora fore prædixerat. Causam hujus roganti respondit, circa maris fluxum sæpissime imo semper observasse se, omnes magis furere; imo Animalia rabida seu Bestias seu Homines tunc mordere plurimum ac lædere; verum in refluxu maris omnia mitiora esse, ac neminem aggredi vel impetere, quod etiam post certas horas observatum fuit: & quò quis propiùs mari admoveretur, eò vehementiùs furere vidi, cæteraque omnia ita observavi. Circa nonam vespertinam redibant cum ægro placidiore jam & ad interrogata accuratè respondente. Interim dum omnia adamussim exigebamus, clam Uxori indicaveram, ut nescio Marito adstantibusve calicem cerevisiâ tenui impletum, sed absconsum in cubiculum adportaret: quo facto, mox sese valde contorquebat, de majore anxietate, respiratione difficiliori &c. conquerebatur. Hujus causam quærentibus se ignorare dixit, sed maximum horrorem, tremorem subitò & hoc ipso momento observasse testabatur. Rogabam porro, nonne nobiscum calicem cerevisiæ vel vini Rhenani, quia ita jam esset defatigatus, bibere vellet, simul eundem ostendens: sed viso calice eodem ipso momento summum in furorem concitabatur, deducto vero calice, omnia iterum mitiora videbantur. Tandem certam & indubitatam curationem pollicebamur, si affatim & copiosè non tantum cerevisiam, sed & medicamenta liquida assumere vellet, tandem annuit, ego, ajens, quàm maximè sitio, & libenter bibere desidero, verum mihi impossibile, quia continuò & quàm celerrimè hiare cogor. Igitur calice arrepto statim angebatur magis, imo sudore frigido per omnes artus quasi diffluens, ori si modo apponere vellet calicem, clamitabat, amicissimi Domini, ultra posse nemo obligatur, abite, abite, tollite calicem, & mox salivâ admodum spumosâ plurimos inquinabat. Post mediam noctem omnia denuo exacerbescere observabantur summo cum partium extremarum sudore frigido, anxietate præcordiorum vehementissima, imo ineffabili, & viso medicamento, imo à sola nominatione medicamenti, cerevisiæ, aquæ, calicis, vel hujus illiusve liquidi mox expavescebat, summo corporis horrore, con-

In fluxu vero neutiquam, & omnia vehementiora observabantur.

Ut & cerevisiâ vel alio liquore in cubiculum adductâ.

Imo arrepto tandem calice cerevisiâ impleto subito in furorem concitabatur.

Imo ut spumâ omnes inquinaret.

contorsione, &c. Tandem proximo diluculo præter multorum exspectationem subitò fatis cessit.

Maximè notatu dignum æstimo, Uxorem per aliquot menses jam gravidam neutiquam fuisse rabie infectam, nec etiam ipsum Fœtum post partum, etsi hydrophobiâ jam laborans Maritus sex ante mortem diebus cum Uxore rem habuisset, & sæpius eam amplexus fuisset: sana adhucdum vivit, verum Infans motibus convulsivis & epilepticis mortuus est. Per mensem circiter solummodo, ut & omnes, qui ipsi adfuerunt, aliquandiu vesperi cubitum ituri, sequentem assumpsere bolum diaphoreticũ alexipharmacum. Rem habuerat &c. cum uxore gravida. Sed sana mansit, verum infans motibus convulsivis moriebatur. Assumpto nempe bolo diaphoretico alexipharmaco.

℞. *Diascord. Fracast.* ʒj ß. *Sal. rut. Antim. diaphor. Lapid. prunell. ana gran.* xv. *Pulver. Palmar.* ℈j. *Rob. sambucin. q. s.* MS. F. Bolus.

Juvenis viginti tres annos natus, animi gratiâ extra urbem ambulans, subito summo ac horrendo clamore ex longinquo perterritus, accuratè auscultando, clamantes audivit, caveto, caveto Canem; & eodem ipso momento Canem in se incurrentem valde hiantem, cernuâ caudâ, linguâ spumosâ valde protuberante vidit, qui fugæ se mandare studenti suram momordit, sed tamen leviter. Mox accurrentes fustibus ac lapidibus Homines armatos insequentes conspexit, Canemque rabidum, nonne vidisset, rogantibus annuit, simulque morsum se ostendit, ac illi canem obtruncant. Juvenis vero mox domum reversus, me accersivit: caligas in ignem conjici, vulnus spiritu vini cum pauco sale ablui, eique cucurbitulam cum flamma, dein cauterium actuale imponi oportere arbitratus sum. Quare mox Chirurgus vocatus cucurbitulam magnam cum flamma, dein cauterium actuale maximè candens ad os usque inurendo imposuit; (Notandum velim, hisce & similibus casibus misericordiam esse summam crudelitatem, id est, qui ob dolorem hunc magnum tales operationes relinquunt, hos ægros non curare, sed letho tradere: præterea quò ferrum magis excandescit, eò minorem ægros observare dolorem, & unâ vice hoc modo totum opus posse perfici, quod aliàs repetitis vicibus multò majori dolore peragi debet) ac sequentem pulverem vel bolum vino Rhenano vetustiori assumendum, eumque in principio mane & vesperi repetendum dedi, eodemque die in mare averso vultu fuit injectus, moxque lecto excalefacto impositus pulverem assumpsit. Juvenis cane rabido laceratus. Cucurbitula, & cauterio actuali.

℞. *Pulver. Palmar.* ʒß. *Corn. Cerv. ust. & pp. Sal. rut. Card. bened. Antim. diaphor. ana* ℈ß. MS. F. Pulvis tenuiss. Pulvere alexipharmaco.

℞. *Diascord. Fracast.* ʒj. *Ocul. Cancr. Sal. rut. ana* ℈j. *Lapid. prunell.* ℈ß. *Rob. sambuc. q. s.* MS. F. Bolus. Bolo diaphoretico.

Quorum beneficio semper placidè sudavit. Verum omnia liquida abhorrebat, attamen quia continuò pulverem bolumque as-

sumere nequibat, sequentem mixturam cochleatim assumendam exhibui.

Mixturâ sudoriferâ &c. ℞. *Aq.flor.sambuc. Rut.ana* ℥ijß. *Theriac.simplic. Prophylact. Sylvii ana* ℥ß. *Acet. calendul.*℥iij. *Antim.diaphor. Ocul.Cancror. ana* ʒß. *Rob.sambuc.*ʒvj. MS.

Post ustionem vulneri gossypium sequenti madefactum applicavimus.

℞. *Aq.vit.Matthiol. Succ.rut.recent.expreß.ana* ℥j. *Theriac. Andromach.*ʒiij. MS.

Dein sequens cataplasma supra linteum extensum imposuimus.

Cataplasmate. ℞. *Capar.albar.sub cinerib. coctar. Ferment. ana* ℥jß. *Sem. sinap.pulv.*℥ß. *Fol. absinth. Scord. Rut.recent.ana* M. ß. *Theriac. Andromach.*ʒvj. *Acet.calendul.q.s.* pro Cataplasmate.

Vulnus ad os usque inustum per tres circiter septimanas necoiret, subinde loco dicti cataplasmatis, fomentum secuturum toti cruri adhibuimus: vulnus tamen ne coalesceret, sæpius mercurium præcipitatum inspersimus, vel pisum ex ligno hederæ confectum, & aquâ vitæ Matthioli madefactum imposuimus.

Ac fomento externo. ℞. *Fol.scord. Marrub. Absinth. Rut.ana* M. j. *Flor. centaur. min.p.*ij. *Rad.gentian. Angelic. ana* ℥j. Concis.& contus. coq. s.a. vasis optimè clausis in *Aq.card.bened. Vin.Rhenan.ana q.s.* In colat.pint.jv. dissolv. *Theriac. Andromach.* ℥ij. *Acet. calendul.* ℥iij. MS.

Curatus fuit. Atque hoc modo brevi curatus huc usque prosperâ valetudine fruitur.

Pulveris Palmar. descriptio.

℞. *Folior rut. Verben. Salv. minor. Plantag. Polypod. Absinth. vulg. Menth. Artemis. Melißophyll. Betonic. Hyperic. Centaur.min.ana par.æq.* Omnia circa Junii plenilunium cœlo sereno colligantur, papyro involuta siccentur, & in pulverem redigantur. Dosis plerumque est ad ʒß.sæpius exhibend. per decem vel quindecim dies continuos cum æquali pondere pulver. Viperin. in vino albo ad ℥iij.mane jejuno ventriculo.

Menstruis suppressis à frigore vel pituitosis &c. humoribus. II. Menstruorum suppressio à frigore externo, vel pituitosis viscidis, austerisve, vel acidis humoribus producta: non vero ea, quæ sequitur febres gravissimas, maximasve hæmorrhagias &c. perperam enim ageret, qui ἱδρωτικὰ menstrua provocandi gratiâ tum exhiberet. Debito ergo tempore adhibenda diaphoretica & sudorifera blanda in menstruorum suppressione, nempe cum à frigore ex-

externo, pituitosisve &c. humoribus sit exorta; tumque quammaximè prosunt, (cæteris videlicet non neglectis) quia ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ plerumque sunt vel aperientia volatilia, vel calefacientia, vel incidẽtia attenuantiave, vel sale volatili oleoso prædita, austeros acidosve humores tutò jucundèque simul corrigentia: sicque peccantibus humoribus sublatis correctisve, viisque hac ratione apertis, facilè & brevi subinde menstruorum dicta suppressio tollitur curaturque; nam sublatâ causâ tollitur plerumque effectus. Hæc confirmata videsis benevole Lector in sequentibus hisce duobus casibus. Et quare.

Mulier quædam triginta quatuor annos nata, trium liberorum Mater, pituitosa, menstruorum purgationem habens, frigidissimum aera subiens, circa vesperi incidit primò in levem capitis, mox & totius corporis dolorem gravativum, circa horam duodecimam nocturnam tussim catarrhalem gravissimam, mane in menstruorum suppressionem, imo talem, ut ne guttulam quidem sanguinis menstrui postea excreverit. Circa meridiem accersitus valde tussientem, phlegmataque pauca subsalsa excernentem, leviterque febricitantem, ac de capitis totiusque corporis dolore gravativo, ac menstruorum omnimodâ suppressione conquerentem inveni. Quare primò haustum p.325. descriptum pro duabus dosibus, dimidiam hujus partem statim nempe, & vesperi alteram assumendam exhibui, unde optimè quoque sudavit, ac capitis totiusque corporis dolor gravativus fere evanuit: tumque de sequenti massâ pilulari, nobis in frequenti usu, duas bis quotidie assumpsit, ac minus postea tussivit, & phlegmata paulò crassiora & minus salsa excrevit.

Mulier frigidissimum aera vesperi subiens.

In omnimodam menstruorum suppressionem, tussim &c. incidit.

Quare haustum diaphoreticum.

℞. *Rad. helen. Irid. Florent. Alth. recent. ana* ℥ß. *Sem. hyoscyam. alb. Succ. glycyrrhiz. solut. & inspissat. Opii in s. q. spiritus vini solut. & inspissat. Myrrh. rubr. ana* ʒvj. *Thur. mascul.* ʒv. *Castor. optim.* ʒj. *Flor. benzoin. Croci optim. Spermat. cet. Styrac. calamit. ana* ʒiij. F. omnium Pulvis subtilissimus, ex quo cum s. q. *Syrup. papav. errat.* F. massa. Ex scrupulo uno fiant pilulæ sex octove.

Pilulas anticatarrhales.

Postquam octo, ni fallor, pilulas assumpserat, nihil fere tussivit, tumque adhuc haustum supradictum duabus vicibus assumpsit, ac menstrua intra quatriduum iterum rediere, nullaque alia medicamenta præter spiritum salis armoniaci aromaticum p.238. descriptum ter quotidie ad guttulas viginti cum vino salviato usurpavit, ac brevi convaluit.

Ac spiritum salis armoniaci aromaticum usurpavit, & curata fuit.

Mulier quadraginta propemodum annos nata, melancholica, alvo adstrictâ plurimum laborans, cruda, subacida, austera, ut poma pyraque ac ribesia immatura, postquam avidè diuque usurpasset,

Mulier post acida austera &c. avidè assumpta.

In varia symptomata. Menstruorum suppressione m fet, incidit in præcordiorum primò anxietatem, ventris dolorem jam pungentē jam contorquentē, in primis in latere sinistro affligentem, mox menstruorū suppressionem, corporis gravitatem, appetitus abolitionem, capitisq; & cervicis dolorem rodentem, & quandoque quasi perterebrantem. Postquam per mensem circiter jam hujus jam illius consilio varia medicamenta antihysterica, imo & purgantia frustra Ac suffocationem hypochondriacam &c. incidit. usurpasset, gravem in animi mœrorem incidit, ac brevi in suffocationem hypochondriacam talem, ut sæpius quoque animi deliquium & nonnunquam convulsionem passa fuerit. Accersitus, dicta symptomata cum narrasset, sequentem primò dedi mixturam.

Mixturâ antihystericâ &c. usurpatâ. *℞. Aq. ex. flaved. cortic. citri destillat. Puleg. ana ℥iij. Vit. compos. Spir. antiscorbut. p. 270. & 271. præscript. Contra præcordiorum anxietat. p. 157. descript. ana ℥ß. Salis armon. aromatic. p. 238. tradit. gutt.* xxx. *Tinctur. croci* ʒij. *Laud. opiat. gr.* ij. *Sal. volatil. succin. gr.* xv. *Syrup. artemis.* ℥j. MS.

Oleo succini nuchæ &c. inuncto. De hac mixtura quater in die tria assumpsit cochlearia, ac cervicem oleo succini rectificato cum pauco levamine inunxit postque tertiam hujus mixturæ iterationem nec animi deliquium, nec suffocationē hypochondriacam, nec convulsionem amplius passa fuit. Intra sex septemve dies quia alvum non plus semel deponeret, sequens præscripsi clysma.

Clystere injecto. *℞. Rad. alth.* ℥ß. *Fol. malv. Rutæ Flor. chamomill. ana* M. j. *Baccar. laur. Sem. cumin. Fænic. ana* ʒiij. Concisa atque contusa coq. in s. q. aq. commun. in colatur. ℥viij. dissolv. *Electuar. de bacc. laur. Diacatholic. ana* ʒvj. *Sal. gemm.* ʒß. *Ol. flor. chamom.* ℥ß. MS. F. Clyster pro Fœmina.

Ac subinde iterato. Post injectum hunc clysterem bis alvum deposuit, cum ventris doloris contorquentis pungentisque levamine; quare singulis tertio quartove die clysma fuit iteratum. Mixturam postea paulò mutatam sequentem tum dedimus.

Tandem mixturam diaphoreticam. *℞. Aq. ex flaved. cortic. citri destillat. Folior. rutæ Rad. angelic. ana* ℥iß. *Spir. diaphoret. alexipharm. p. 319. descript. Contra præcord. anxiet. ana* ʒvj. *Sal. armoniac. aromat. gutt.* xxv. *Antiscorbut. sæpius citat. Essent. diaphoretic. p. 321. & 322. tradit. ana* ʒiij. *Tinct. Croci* ʒij. *Sal. volatil. succin. gr.* xv. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syrup. de artemis.* ℥j. MS.

Quater quoque de hac mixtura adhibitis tribus cochlearibus blandè sudavit, omni corporis torpore, præcordiorumque anxietate evanescente, appetituque pariter redeunte, menstruorum Et pilulas aperientes usurpavit. autem fluxu nondum apparente. Qua de causa præter hanc mixturam diaphoreticam quinque pilulas de massa pilulari pag. 195. descriptâ ter adhibuit, unde toties alvum deposuit. Post hæc

hæc nonnisi vino medicato ibidem tradito, & ultimâ mixturâ per tres circiter septimanas usa fuit, atque ita menstrua provocata è latibulis, curatioque omnino subsecuta est. Et curata fuit.

Mulier vicesimum quartum agens annum, primum Fœtum masculum enixa est, fluxumque lochiorum gravissimum passa, sæpius in animi deliquium incidit, ita ut per duas præterpropter horas sensus motusque expers ab omnibus adstantibus imo à Medico jam mortua judicaretur, quia nec pulsus nec respiratio superesse videbatur. Verum vocatus ego, ac omnibus ritè examinatis, non mortuam, sed præ animi deliquio gravissimo mortuæ similem, & veluti morti proximam reperibam, lochiorum vero fluxum jam majorem jam minorem Obstetrix in mortua, ut putabat, illâ adhuc observabat. Ea de causa sequentem præscripsi mixturam, cochleatim & quidem brevibus intervallis usurpandam. Mulier, enixo fœtu, lochiorum fluxum gravissimum passa. In tantum animi deliquium incidit, ut ab omnibus mortua judicaretur.

℞. *Aq. meliss. Rosar. ana* ℥iss. *Plantag. Cinnamom. ana* ʒvj. *Vin. Hispanic. rubr.* ℥j. *Confect. hyacinth.* ʒij. *Corall. rubr. Sanguin. dracon. ana* ℈j. *Syrup. myrtin.* ʒvj. MS. Verum mixturâ resuscitante cardiacâ usurpatâ.

Naribus admovebatur melissa recens cum cinnamomo contuso vino Rhenano vetustiori consperfa, cujus effectus brevi voto & exspectationi respondit. Nam intra horæ quadrantem debilis quidem & sæpius sudore frigido quasi diffluens visa est, verum ad omnia interrogata benè respondit, quamvis facilè animi deliquium denuo passa: cæterum brevi, puerperio nempe finito, sana in publicum processit. Post quatuor vel quinque menses sana & licet benè animata, imo plethorica, menstruorum fluxum quia non observabat, dubia an gravida, necne, nostram imploravit opem. Miratus, sanam, corpore nitidam, venas turgidas, pulsum robustiorem ac plenum habentem Mulierem, præterea hilarem, nec de dolore, gravitate, vel ullo symptomate, aut ventris, mammarumve intumescentiâ &c. conquerentem menstrua non habere: nihil tamen præscripsi, imprægnatam putans. Verum post tres quatuorve menses cum me denuo acccessisset, eodem modo sese habebat, & neutiquam gravida, sed sanè quàm sana, tamen aliquid mali submetuens, nostrum denuo implorabat auxilium. Quare omnibus ritè examinatis, primò venæ sectionem in brachio præscripsi, ac post octiduum in pede instituendam, atque interim continuò sequentem mixturam cochleatim usurparet. Et melissâ cum cinnamomo naribus admotâ. Brevi restituta fuit. Plethorica postea. Nunquam ampliùs fuit gravida.

℞. *Aq. puleg. Sabin. Matricar. ana* ℥iss. *Antihysteric. Amstel.* ℥j. *Tinctur. Castor. Granor. actes ana* ʒij. *Ol. succin. Sabin. ana gutt.* vj. *Sal. rut. Sabin. ana* ℈ß. *Rob. sambuc. Syrup. artemis. ana* ℥ß. MS.

Qua assumptâ, benè semper sudavit, urinasque plurimas reddidit. Ob menstruorum suppressionem mixturâ potentissimâ & variis aliis medicamentis frustra usurpatis.

didit. Interea autem bis in septimana pilulis purgantibus, & vesperi pulvere, & continuò vino medicato pag. 195. & 196. descriptis, imo variis salibus volatilibus specificis diaphoreticis &c. usa fuit: varias quoque cucurbitulas scarificatas cruribus imponi curavimus, sed incassum, imo quælibet in usum revocando, oleum & operam perdidimus. Nihilominus sanam, hilarem, ac plethoricam jam per annos aliquot superstitem sæpius obviam habemus.

Sana vivit.

Senescentibus mulieribus menstrua si deficiunt.

Quid agendum.

Omnibus notum, Mulieribus senescentibus menstrua deficere, & ni subinde tunc ipsis vena secetur, plurimis eas malis jam his jam illis esse obnoxias. En tibi studiose Lector historiam nostro judicio notatu dignam, figurâ illustratam, & post menstrua non amplius fluentia excitatam, non quia diaphoretica (etsi de illis jam ago) hoc in casu præ primis sunt proficua, (nam Chirurgiæ ope, de qua dicam, curata est) sed tantum ob casus infrequentiam.

Virgini sacræ post menstrua suppressa.

Tumor quidam in pedis digito majori exortus, in quo tandem duo ulcera fœtida.

Virgo quædam sacra quinquagenaria, vel quod excedit, sana, nisi quod menstrua ipsi deficerent, nonnihil melancholica, morosa, aliquandiu de dolore quodam jam acri jam gravativo in digito majori juxta pollicem pedis conquesta est. Ingens tandem tumor instar globuli majoris digitis maximè renitens protuberavit. Diu hoc tumore afflicta, tandem in summitate duo ulcera fœtida vicino in loco exorta vidit, sicque quorundam consilio varia applicuit, sed non tantum absque levamine, verum cum majori fœtore, & ingentiori extuberantiâ, ita ut jam nec meare, nec pedibus substinere se amplius posset. Tandem vocavit quoque clarissimum Dominum Lucam Verhooft Medicum expertissimum, nunc Lugduno-Batavæ Scabinum sapientissimum, justissimum, una cum Andrea van Es p. m. quondam Chirurgo dexterrimo, peritissimo, qui omnibus ritè examinatis, totum illum tumorem, sed partitis vicibus, exstirpandum judicavere. Jactâ aleâ, primò duo illa ulcera vicina in unum, mediam partem quasi cartilaginosam dissecando, redegerunt: sed mox, arteriolâ parvâ dissectâ, sanguine profiliente animi deliquium, & convulsiones eodem ipso momento passa fuit, ita ut adstantes penè mortem extimerent. Verum, quia in minimo, & quidem in tumore præternaturali (in quo nunquam vasa majoris notæ, sed tantum minima & capillaria observantur) hoc observabatur, mox Medicus aceto, cardiaco, & similibus naribus admotis neutiquam perterritus brevi à deliquio revocavit. Tumque ob fœtorem gravissimum & fere intolerabilem adhibito per octo vel decem dies fomento ex scordio, absinthio, rutâ, abrotano, centaureâ minore, myrrhâ, theriacâ, & spiritu vini camphorato, butyroque antimonii incassum ad separationem illito: tandem cruciali factâ incisione, cute dilatatâ &c. totum tumorem carti-

In quo sublato.

tilaginosum instar calvariæ humanæ, imo tribus vel quatuor vicibus diverso tempore cum abscidisset, impletum substantiâ quâdam glutinosâ tenaci invenit, & plus quinquaginta ossibus spongiosis variæ figuræ & magnitudinis evulsis absque notabili dolore, levi tantum hæmorrhagiâ, secundum artem denique ægram curarunt, quæ nullo impedimento in posterum exivit. Verum post annum vel fere eodem, vel simili saltem tumore, eâdemq; substantiâ impleto, sed absque ulceribus, & tali fœtore, eodemque modo curata fuit: sed quod notandum absque ulla hæmorrhagia, jamque sana superat, digitumque pedis æquè ac ceteros flectere potest. Ultra quinquaginta ossa spongiosa glutinosâ substantiâ quadam intermixta invenerunt. Recidivam denuo post annum passa, eodem modo curata, sana manet.

Dicta ut eò melius studiosus Lector intelligeret, hanc figuram addidi. Dicta figura illustrata.

A. Virgo sacra sellæ insidens.
B. Pes cum tumore.
C. C. Ulcera duo.
D. Sanguis ex vulnerata arteriola exsiliens.
E. E. E. Magnitudo tumoris. TAB. IV. FIG. IV.
F. F. F. F. Frusta spongiosa ossea variæ figuræ & magnitudinis.

Paginâ 105. 106. & 107. mentionem fecimus de Viro quodam Naupego, cujus scrotum cortice quodam lapideo internè obductum erat. Verum memoriâ quia aliquid exciderat, hæc bellaria addere congruum judicavi. Illius enim testiculus sinister cortice quodam lapideo instar ovorum testæ obsessus, quo instrumento quodam disrupto, tantum fœtorem de se spirabat, ut animi deliquium una cum Chirurgo penè passus fuerim: quo tamen disrupto, pure fœtido effluente, testiculus naturalis neutiquam infectus conspiciebatur, brevique, ut ex dictis superioribus patet, sanatus est. Testiculus cortice lapideo obductus. Ac eo liberatus, sed illæsus.

12. Scorbutus: quammaximè in hoc affectu διαφορητικά, sed blanda, nec vehementiora, sed specifica conveniunt. Sint diaphoretica antiscorbutica volatilia oleosa, & spirituosa humores pituitosos viscidos blandè incidentia, acidioresque vel austeriores humores corrigentia & alterantia, bilemve acriorem crassioremve, vel salivam salsiorem continuò deglutitam temperantia, &c. Hac enim ratione non tantum humores peccantes tutò & jucundè mitigantur & corriguntur, verum etiam glandularum cæterarumque partium obstructiones citò quandoque aperiuntur, symptomataque tolluntur. Plurima quoque, si non omnia, antiscorbutica medicamenta volatilia & spirituosa existunt. Scorbuto.

Vir quadraginta duo annorum, pituitosis, carnibus salitis fumoque induratis, piscibus, & similibus plus solito ac diutius usur- Vir post malam diætam in varia

Scorbuti symptomata incidit. usurpatis, incidit primò in artuum omnium dolorem gravativum, in primis vespertino tempore intolerabilem, oris fœtorem gravissimum, dentium vacillationem, imo nigredinem summam, gingivarum erosionem, ac denique maculas purpureas per universum corpus dispersas, imo tandem in tantam motus corporis diminutionem, ut pedibus nec incedere, nec brachia nisi summo cum dolore atque molestia movere posset. Meum implorans auxilium, primò hanc mixturam dedi.

Verum mixturâ. ℞. *Aq. Card. bened. Cochlear. ana* ℥ijß. *Spirit. antiscorbutic. p.270. descript. Diaphoret. sæpius citati ana* ℥ß. *Nitri dulc. aromat. antea præscript. & dat. gutt.* xxxvi. *Antim. diaphor.* ʒß. *Rob. sambuc.* ℥ß. MS.

Sæpius cochlearia duo assumens blandè semper sudavit. Interim pro potu assumebat sequens decoctum parum calefactum, unicuique haustui admiscendo de sequenti spiritu viginti guttulas.

Ac decocto antiscorbutico. ℞. *Radic. Lapath. acut. recent.* ℥iiij. *Polypod. quercin. Liquirit. exteriore cortice liberat. ana* ℥vj. *Fol. cochlear. Beccabung. recent. ana* M. jß. *Summit. centaur. min. p.* ij. *Pomor. citri recent. no.* ij. Concis. & contus. Coq. s. a in s. q. *seri lactis dulc.* ad colatur. plnt. v.

Necnon spiritu. ℞. *Sal. volatil. oleos. Spirit. cochlear. ana* ℥iß. MS.

Interim os colluebat dicto decocto, & dentes nigricantes confricabat pulvere ex cubebe, lapide spongiæ, pane siligineo tosto, Ac pulvere dentifricio. & nuce areca, seu fausen Dodonæi prunæ candenti parum imposito, & guttulis nonnullis spiritus salis confecto.

Sæpius vesperi cum vino Rhenano vetustiori assumpsit hunc bolum diaphoreticum.

Ut & bolo diaphoretico specifico & similibus assumptis. ℞. *Electuar. diaphor. in præcedentibus descript.* ℈iv. *Antim. diaphor.* ℈j. *Sal. volat. corn. Cerv.* ℈ß. *Spirit. cochlear. gutt.* xij. MS. F. Bolus.

Brevi curatus fuit. Atque intra tres septimanas curatus fuit, nullo remanente symptomate, nec dentibus vacillantibus, sed nitidissimis, nullumque fœtorem spirantibus.

Nautis & trans mare navigantibus acida ac subacida magis, quàm spirituosa conveniunt. In primis quoque notandum judicamus, Nautis, & qui per mare diu navigant, non tam spirituosa volatilia, quàm acida vel subacida convenire; imo inter omnia medicamenta illis proficua oleum vitrioli omnibus palmam præripere; item poma citria, limonia, & similia, quorum beneficio citò ac jucundè tutòque curantur: imo qui in tempore ac præcautionis ergo utuntur dicto oleo vitrioli, non facilè, aut nunquam, etsi diutius trans mare navigent, scorbuto infestari.

Hisce in Regionibus, & in primis quoque in Anglia plurimi in-

Infantes rachitide(x) laborant. Verum quia alibi satis superque de illa egi, crambem bis coctam tantum apponerem: antiscorbuticis enim, aperientibus, deobstruentibus specificis, subacidis volatilibus, simulque leviter aromaticis satis citò tutòque curantur. Sic

Rachitici quibus curatur.

(a) Rachitis morbus est adeo familiaris in Belgio, ut ipsius tantum nomen indigitasse Auctori nostro suffecerit, quò ab omnibus intelligeretur. Sed Lector noster, qui morbum illum in hisce regionibus nunquam viderit, jure à nobis ejus historiam exiget. Vix autem quidquam proferre possumus, quod à clarissimis Viris Glissonio, & Mayowio non fuerit desumptum, qui elegantes admodum dissertationes super morbo illo nobis tradiderunt: ratui, consultius esse in re nobis obscura consultos in ea Viros consulere, quàm ex ingenio nostro meditari. Ea autem est morbi hujus natura, ut nutritionem corporis perinde depravet, ut dum nonnullæ partes enormiùs excrescant, aliæ intorqueantur, aliæ in nodos assurgant, quædam vicissim contabescant & extenuentur. Morbo autem invalescente Infantes, quos præcipuè corripit Rachitis, ita debiles redduntur ac imbecilles, ut motus facultate omnino destitutos eos diceres, & sellæ perpetuò assidere coguntur. Visum idcirco est Mayowio modo laudato, morbum istum à spinalis medullæ obstructione descendere, unde tanquam ex fonte symptomata omnia adjuncta sic perspicuè deducit, ut nulla mihi videatur ei morbo congruentior hypothesis posse excogitari. Quod tantò facilius factum ipsi indulgeas, quod ad partes corporis nutriendas succum nerveum simul cum sanguine concurrere arbitretur. Nemo autem putet, obstructionem in spinalis medullæ principio, aut ipsius tractu confestim fieri, sed sensim, & in dies succrescere, adeout morbi incrementa hinc præsertim repetenda sint. Quò præcipuè inspexisse puto Stephanum Blancardum, qui in sua Anatomia practica spinalem medullam non planè in hoc morbo Paralyticam esse existimavit. Sed adhuc difficilius est, quomodo humor, qui plerumque ex cerebro in medullam spinalem illabitur, ejus substantiam non obstruat. Quem scrupulum fortè ingeniosiùs submovit Auctor modo citatus, dicendo, talem esse posse particularum succi nervei proportionem, ut cerebri glandulas, ejusque nervorum originem facilè permeent, medullam vero spinalem quasi obstruant. Equidem quemadmodum videmus, partes nostri corporis colore & consistentiâ inter se plurimum differre; ita quoque cogitandum est, non minimum discrimen in interiori earum structura reperiri: sicque qui modo succus per semitas cerebri facilè fluebat, in spinalem medullam illapsus, aut pedem figit, aut lentiùs movetur. Hinc vero liquet, quod eæ corporis partes, quæ à spinali medulla nervos excipiunt, non tantum in hoc morbo non excrescere, sed propter nervosi succi defectum inarescere & extenuari debeant: quales præsertim sunt omnes musculi pectoris & abdominis, quique artubus impellendis inserviunt. Sed vicissim quum, impedito ad spinalem medullam commeatu, uberior succi nutritii copia per nervos à cerebro prognatos ad reliquas corporis partes suppeditetur; facilè hinc ratio patet, cur caput in miram molem assurgat, & viscera abdominis, quæ nervorum paris vagi ac intercostalis propaginibus inter se colligantur, latiùs excrescant. Huic autem morbo accititur ingenium Patientis acutius, & vultus quàm pro annis habitior conspicitur. Etenim quemadmodum succus nerveus majori copia in cerebro congestus Patientis ingenium intendit; ita faciei partes parili ratione extuberantes provectiorem speciem comminiscuntur. Ratio vero, cur mesenterium hoc morbo denatorum glutinosâ materiâ implicitum, majoribus glandulis, ac strumosis tumoribus refertum plerumque comperiatur, hæc quidem non sine veri specie traditur à laudato Mayowio. Quum enim maxima nervorum progenies ab intercostali prodeuntium mesenterium pertreptet, atque per eos major succi nutritii quantitas, quàm in viscerum substantiam converti possit, deferatur; omnino necesse est, ut in mesenterii interstitia effusus diuturniori ipsius morâ in coagulum abeat, ibique strumas numerosas procreet. Quod quidem experimento in Cane facto potissimum fuit edoctus, cujus nervus tribus antea mensibus sancius concretionem satis insignem instar glandulosæ substantiæ prodidit. Postremum vero est in hoc morbo, ut dum ossa quædam pluribus tuberibus extuberant, alia vicissim incurventur: cujus equidem phænomeni ingenioso admodum commento rationem aperuit toties laudatus Mayowius. Etenim quum spinalis medulla obstructa nutritionem in partibus corporis depravet, & ossa, quæ nervorum satellitio non fruuntur, substantiam alimentariam ex sanguine dumtaxat hauriant; multum sanè aberit, ut obstructio illa nutritioni ossium officere possit. Quum ergo ossa pari ratione in hoc morbo affectis, ac in sanis nutriantur, & in longum ac latum pari ritu adolescant, quumque circumsiti musculi arefacti eorum elongationi obnitantur; omnino necesse est, ut incurventur, & versus eam partem promineant, ubi minor occurrit resistentia. Quod planè adolescentis arboris exemplo confirmatur, quæ circa radicem & summitatem sic fune obstricta, ut altiùs assurgere non possit, paulatim in partem funi oppositam incurvatur. Id vero clariùs adhuc ex eo evincitur, quod ossa perinde semper in hoc affectu incurventur, ut concavâ parte adnexos mu-

Infantes senesque ulcere nomâ sæpius laborant.

Sic quoque facilè & sæpius Infantes, ut & aliquando Senes ulcere oris noma dicto laborant cum summo fœtore, & in Senibus hæmorrhagiâ gingivarum simul conjuncto.

Plurium loco unam vel alteram de ulcere noma & rachitide tantum addam historiam, sed nostro judicio notatu lectuque dignam.

Puer ulcere nomâ laborans.

Puer decimum jam agens annum, plurimum lacticiniis usus scorbutum vulgaribus symptomatibus concomitantibus contraxit, simulque tandem ulcus oris noma dictum adeo ingens, ut omnes adstantes brevi ipsum moriturum putarent. Verum accersitus pulsum satis robustum, ac appetitum vigentem inveni, sed omnes fere dentes cariosos, summè fœtentes, nigricantes, vacillantes, imo totam vel maximam saltem maxillæ inferioris partem carie infectam; externa, genas nempe ac labia valde intumefacta, indurata, cutemque subalbidam, ac hinc inde lividam, ac penè gangrænâ affectam observavi. Chirurgus malum incurabile, ideoque manum detrahendam, nihilque esse vel exhibendum internè, vel applicandum externè censebat, quod admotis medicamentis nonnisi diutius miserrimè victiturus esset. Contra quem omnia secundum artem esse administranda ac adhibenda demonstrabam, eaque de causa Parentes nos vocasse edocebam.

Maximâ inferioris maxillæ parte carie affectâ & genâ gangrænâ penè infectâ.

Internè ergo hanc mixturam cochleatim usurpandam dedi, ac in jusculo Vervecino vel Vitulino de sequenti spiritu guttulas aliquot sumendas.

Usurpatâ mixturâ antiscorbuticâ.

℞. *Aq. Melis. Cochlear. ana* ℥ij. *Cinnamom.* ʒß. *Spirit. antiscorbutic. mox citat.* ʒii. *Nitri dulc. aromat. antea descript.* ℈j. *Antim. diaphor. gran.* xv. *Syrup. Cochlear.* ʒß. MS.

Potui, ut & jusculis, ut jam dictum, guttulas duodecim de sequenti immiscuere.

℞. *Spir-*

sculos, tanquam arcus chordam suam, respiciant. Tibia enim anteriùs prominet, cubitus extrorsum, digiti manus dorsum suum erigunt: spina vero ob variam musculorum positionem circa lumbos extrorsum porrigitur, in superiori vero parte introrsum pellitur. Secus se res habet in femore ac humero, quæ quum nequeant incorvari, quia undique æquali fere musculorum robore muniuntur, pluribus nodis ac tuberibus ut plurimum deturpantur. Costæ vero in arcus formam jam figuratæ, quum non possint curvitatem suam altius sustollere, quum quantum ipsæ adolescunt, tantum intercostales musculi exarescant, pluribus nodis sparsim inficiuntur, & anterius in sterno in acumen elongantur. Patet autem, ex difformi illa partium pectoris constitutione ipsius cavitatem perinde angustari, ut difficilis respiratio perpetuò hunc morbum comitari debeat; quæ major erit, si pulmones pleuræ adhæserint, & sanguis in iis grumosus manserit: quod toties accidisse cadaverum Prosectores narrant, ut nulla res eâ sit frequentior. Recens autem natos præcipuè manet hoc fatum, ob id potissimum, quod partes corporis molliores habeant, & justam crescendi metam non adhuc fuerint indepti. Adultioribus vero, quibus omnia fuere confirmata, & partes corporis ad debitam molem jam creverint, procul est, ut obstructio spinalis medullæ enormi partium incremento sese manifestet, sed aliarum tamen exarescentia satis se prodit. Hæc quidem est Rachitidis historia, quam latiùs, quàm pro more, prosequi oportuit, ut morbi hujus exotici naturam accuratiùs dignosceremus. Cur autem ille dumtaxat Angliam, & Belgium, vel certè magis, quàm alias regiones infestet, mihi non adhuc est exploratum: crederem tamen occultum aeris ingenium, & peculiarem eorum locorum vivendi rationem potissimum ad id conferre.

℞. *Spir. nitri dulc. aromat. Elixir. propriet. Paracelſ. ana* ℥ij. MS. detur in phiola. Spiritu.

Externè Chirugus, nonnullis dentibus carioſis vacillantibus evulſis, applicuit ſequens cataplaſma.

℞. *Folior. ſcord. Agrimon. Cochlear. ana* M.j. *Menth. aquat. rubr. Abſinth. ana* Mß. *Summit. centaur. min. Flor. ſambuc. ana p.* ij. Conciſ. & contuſ. coq. in ſ.q. vini ſ.a. denuo contuſ. add. *Farin. lupinor.* ℥iß. *Theriac. Andromach.* ʒvi. *Spirit. vin. camphorat. q.ſ.* MS. pro Cataplaſmate. Idque ter quaterve quotidie renovatum fuit. Cataplaſmate.

Os interim ſingulis horis colluebat ſequenti decocto, & ſexies imo octies de die penicillo ſequenti mixturâ imbuto poſt oris collutionem Chirurgus eſt uſus, ſingulis vicibus penicillum aquâ purâ abluendo, ac ſubinde partes gangrænâ vel ſphacelo affectas ſcarificando.

℞. *Raſur. lign. guajac.* ℥ß. *Fol. ſcord. Agrimon. Menth. aquatic. rub. ana* M.j. *Cochlear.* M.ß. *Summit. centaur. min. p.* ij. Conciſ. & contuſ. coq. ſ.a. vaſis optime clauſis in *vin. q.ſ.* ad colaturæ pint. jß. add. *Spirit. vini* ℥ij. *Ol. vitriol. gutt.* xx. *Rob. ſambuc.* ℥j. MS. pro oris collutione. Oris collutione.

Rob ſambuci addere coacti fuimus, quia aliàs hic Puer os colluere hoc decocto nolebat. Saccharata neutiquam amo in hoc ulcere noma.

℞. *Elixir. proprietat. Paracelſ. cum acido ſpiritu parat. Spirit. vitriol. ana* ℥iß. *Salis armoniac.* ℈ij. Mixta in majori phiola effervescant: poſt effervesſcentiam add. *Aq. theriac. ſimplic. Spirit. vini camphorat. ana* ℥j. MS. Ac mixturâ ſpecificâ penicillo admotâ.

Quibus diligenter adhibitis, in dies ac genarum & labiorum durities ac tumor, fœtor, putredo &c. minuebantur, dentes penè omnes ex maxilla inferiore decidebant, aut tollebantur à Chirurgo. Vix aut parum toto illo tempore febricitabat, ſæpius blandè ſudabat, benè noctu dormiebat, præterquam quod ſingulis horis lavationis vel collutionis oris ergo è ſomno excitaretur; in quem tamen ſtatim relapſus eſt. Atqui intra tres ſeptimanas horumce medicamentorum beneficio omnis genarum ac labiorum durities vel induratio præter omnium exſpectationem evanuit, genæque detumuerunt. Verum os vix aperire potuit, & Chirurgus maxillam inferiorem digitis arreptam totam pene in dies magis magisque vacillantem obſervavit. Quare in uſu dictorum medicamentorum continuavimus, verum nec toties de die, nec tam acriter lavando &c. tandemque poſt tertium, ni fallor, menſem ultra dimidiam maxillæ inferioris partem valde carioſam nigram levi cum hæmor- Omnis genarum ac labiorum durities & tumor evanuit. Dimidia maxillæ inferioris

parte à Chirurgo sublata. rhagiâ ipse Chirurgus perterritus omnium summa cum admiratione extraxit: ex quo præter omnium exspectationem curatus fuit miser hic, & ab omnibus jam derelictus Puer.

Sed quod mirandum magis, panem, carnes, & similia denuo comedere potest; non tamen os ita aperire, aut verba tam articulatim proferre, ut antea: quod tamen fore, ut facere queat, spes est Parentibus, quia in dies faciliùs verba proferre eum audiunt.

Curatus fuit. Maxillæ partis extra ctæ delineatio.

En maxillæ inferioris partis carie affectæ delineationem.

A. Maxillæ inferioris magna pars carie affecta.

B. B. B. Alveoli hinc inde dentibus privati, sed itidem cariosi, vel carie exesi.

TAB. V. FIG. I.

C. Processus maxillæ corone dictus.

D. Altera extremitas, ubi à sana maxillæ parte separata est.

Puerulus rachitide laborans.

Puerulus quatuor vel quod excesserat annorum, macer, ac Semi similis, à nativitate rachitide laboraverat. Quia vero Parentibus res angusta domi, parum vel nihil in usum revocare potuerant, præter brassicæ capitatæ rubræ decoctum sacchaso edulcoratum. Id igitur quotidie usurpavit, sed absque ullo levamine: cathedræ continuò pedibus cruciatis & cruribus intortis insedebat, sitibundus plurimum bibit, & quidem lac ebutyratum, vel cerevisiam tenuissimam. Tandem de maximo conquestus est dolore circa vel prope musculos deltoides, quibus cataplasma ex his illisve coctum imposuere: sed frustra, dolor quia in dies intensior, ac minus tolerabilis reddebatur, unde dies noctesque plurimas insomnes cum fletu & ejulatu Puer traduxit. Accersitus Chirurgus cataplasma ex emollientibus, maturantibus, simulque anodynis paratum partibus dolentibus tumefactis, & parum induratis adhibuit: post triduum vel circiter non tantum pus, verum & durum quid protuberans in utroque tumore nondum aperto observavit. Quare & ego vocatus, omnibus ritè examinatis, valde debilem & rachitide laborantem &c. inveni, ac idem cataplasma renovandum una cum Chirurgo Johanne à Nierop in arte sua peritissimo judicavi; mixturam antiscorbuticam simulque cardiacam sequentem cochleatim usurpandam dedi.

In tumores duos circa musculos deltoides incidit.

Pluribus medicamentis internis externisque adhibitis.

℞. Aq. Meliß. Cochlear. ana ℥ij. *Cinnamom.* ℥ß. *Spir. antiscorbut. sæpius jam præscript.* ʒij. *Nitri dulc. aromat. gutt.* xxx. *Confect. alkerm.* ʒß. *Antim. diaphor.* ℈ß. *Syrup. diacod.* ℥j. MS.

Tumoribus apertis.

Postero die nobis redeuntibus Mater referebat, cum puerum è lecto eripere voluisset, pus ex manica effluxisse, & ab illo tempore clamorem summum sustulisse. Omnibus denudatis, brachium brevius nobis videbatur, imo ulcus non tantum apertum, sed ipsum

ipsum os humeri vel brachii appendice seu capite, quod cum scapula per διάρθρωσιν articulatur, orbatum ad tres digitos extra vulnus vel ulceris apertionem eminens perterriti vidimus, quod & brevi in altero brachio quoque observavimus: ast non longè post diem obiit. Post mortem plurimis Medicinæ Doctoribus Tironibusque præsentibus cadaver dissecuimus, cujus abdomen valde intumefactum inæquale ac induratum, quo aperto, omnes fere glandulas internas mesenterii &c. obstructas, intumefactas, & parum induratas, ac pituitâ quadam tenaci ac glutinosâ obsessas, imo nonnullas schirrosas invenimus: circa omnes penè membrorum articulationes ossium appendices quodammodo spongiosas, pituitâ glutinosâ obsessas, & hinc inde solito majores & extensas observavimus. Verum quia practica tracto, non vero anatomica, hisce supersedebo. En tibi dicta sequenti figurâ illustrata.

Ossa humeri capitibus orbata extra ulcera protuberantia.

Post mortem omnes mesenterii &c. glandulas pituitâ glutinosâ obsessas &c invenimus.

A. Puerulus rachitide antea affectus.

B. Abdomen valde intumefactum, induratum, & hinc inde inæquale.

C. C. Ossa humeri extra vulnus protuberantia capitibus suis orbata.

D. D. Appendices ossium humeri.

E. E. Appendices ossium cubiti, ulnæ nempe & radii, prope carpum præternaturaliter incrassatæ & extuberantes, quibus penè omnes rachitide affecti laborant.

F. F. Capita ossis femoris inferiora plus solito itidem incrassata.

G. G. Ossa utriusque tibiæ nimium incurvata.

Figuræ explicatio.

TAB. V. FIG. II.

13. Quæcunque inflammationis internæ, ut pleuritis, angina, &c. vel externæ species, ut erysipelas, &c. hac nanque methodo tutissimè, imo & citissimè inflammationes curantur ac tolluntur. Nec mirum, ἱδρωτικὰ enim & διαφορητικὰ, quæ hisce in casibus præscribuntur & usurpantur, plerumque spirituosa volatilia pituitam viscidam tenacemque à frigore externo &c. coagulatam, obstructionesque excitantem incidunt, attenuant, aperiuntque; humoresque stagnatione acriores, spiritibus nempe animalibus quodammodo avolantibus, (aquæ enim stagnantes facilè putrescunt) redditos corrigunt, temperant, atque mitigant; eoque citò tutò & jucundè graves periculosasque inflammationes à frigore externo in primis excitatas brevi quandoque curant. Quod ut probem, sequentes casus subjicere pretium operæ duxi.

Inflammationibus internis vel externis.

Et quare.

Juvenis quidam vicesimum tertium agens annum, pituitosus, per æstatem iter faciens, cum sudore diffueret, sub umbram se recepit; ubi auram frigidiorem hausisse non contentus, nimio

Juvenis valde sudans.

quo-

Frigori sese exponens. quoque cerevisiæ gelidæ potui indulsit: unde refectus, ut videbatur sibi, in itinere percepit. Verum post horam circiter sinistri

In lateris dolorem punctorium &c. incidit. lateris ingentem dolorem punctorium, faucium titillationem, brevique post constrictionem, tussiculam, respirationemque difficilem passus est: quare properante tandem pede domum contigit.

Quare vena fuit aperta. Tum vero præ sinistri lateris dolore punctorio respirare vix potuit, impeditâ omnino tussi. Confestim igitur accersitum Chirurgum venæ sectionem instituere jussit. Vena secta levamen quoddam attulit quoad faucium laterisque sinistri punctorium dolorem, imo omnis dolor evanuit, imposito sequenti medicamento externo, quo solo plurimos pleuriticos, internis externisque variis &c. frustra adhibitis, brevi, institutâ nempe venæ sectione, & assumpto haustu diaphoretico, imo absque venæ sectione curatos testor.

Et cataplasma lateri impositũ fuit cum summo levamine. ♃. *Porri commun. seu sectiv. cum toto concis. & contus.* M. iij. *Ol. rapar. q. s.* Mixta imponantur igni, continuò circumrotando, ne empyreuma redoleat, & coq. ad consistentiam cataplasmatis, pannis calidis lateri dolenti applic.

Ast circa mediam noctem in summum capitis, & brevi totius corporis dolorem gravativum, & circa septimam matutinam in

Postea in faciei erysipelas œdematodes incidit. faciei grave erysipelas œdematodes incidit. Quare accersitus sequentem mixturam dedi.

♃. *Aq. flor. sambuc. Hyssop. ana* ℥iij. *Prophylact. pag.* 318. *descript.* ℥vj. *Theriacal. superius tradit.* ℥ß. *Sang. Hirci Antim. diaphor. Ocul.Cancr. ana* ʒß. *Spir. sal. armon. gutt.* xij.

Quare mixturam. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syr. è succo papav. errat. expresso parat.* ℥i. MS.

Et ob tussim pilulas assumpsit. De hac mixtura tribus cochlearibus frequenter assumptis, interjecto duarum horarum spatio, levis primum, mox copiosus subortus est sudor. Quoniam vero molesta admodum concutebatur tussi, octo dedi pilulas de massa pag. 371. descripta, de quibus mane & vesperi duas tali cum successu usurpavit, ut post biduum non tussiverit amplius, multaque phlegmata sanguinolenta excreverit: postque tertiam hujus mixturæ iteratæ usurpationem nec capitis nec corporis gravativum, nec lateris sinistri punctorium dolorem observaverit amplius. Externè faciei nonnisi decoctum florum sambuci cum pauxillo vini spiritus imposuit, ac in-

Et curatus fuit. tra quatriduum curatus fuit. Huic observationi libet & sequentem casum adjungere.

Puella sudans. Puella quædam sextum decimum jam agens annum, noctu subitò experrecta, post leve frigus per totum corpus dispersum in-

incaluit: mane surgens de capitis dolore gravativo, præcordiorumque anxietate imo & compressione, ventris duritie, alvo adstrictâ, appetituque prostrato valde conquerebatur: quare purgans cujusdam consilio assumpsit, unde optime alvum deposuit. Attamen symptomata ingravescebant in dies, imo quicquid postea per sex septemve septimanas symptomata curandi tollendique hæc gratiâ usurpasset, nihil omnino profecit; sicque per tres menses decubuit, omnino macilenta ac fere exsucca reddita. Circa quartum vero mensem de dolore lateris sinistri punctorio ingenti, tussi molestissima, ac respiratione difficiliori vehementer conquesta est. Quare Chirurgus accersitus pleuritidem esse censuit; institutâque itaque venæ sectione, exhibitâque mixturâ anti-pleuriticâ, pleuritide quidem liberata est, nondum vero difficiliori respiratione. Quare varia jam hujus jam illius consilio non sine fructu usurpavit, curata enim intra tres septimanas à difficiliori respiratione fuit. Hujus autem curationem tussis sicca excepit, quæ nullis medicamentis fere superari potuit. Continuò itaque tussiendo decumbens, iterum in pleuritidem acriùs tamen & vehementiùs affligentem incidit, quam nec venæ sectione, nec ullis aliis medicamentis antipleuriticis tollere ac curare potuit dictus Chirurgus. Evenit tamen decimo undecimove à pleuritidis hujus ultimæ invasionis die, ut subitò omnis dolor punctorius, tussisque evanuerit, nullaque phlegmata sanguinolenta, nec etiam alia excreverit, nullumque postea observaverit dolorem: sicque per sex, ni fallor, septimanas decubuit; ac de nullo symptomate, præterquam de aliqua respirationis difficultate, questa est. Interim tam macra facta, ut nonnisi ossa cute solummodo, omninoque carne spoliata conspicerentur. Febris postea gravior in dies reddita, cumque de dolore primò gravativo, dein & punctorio circa quintam & sextam costam sub mammilla sinistra conquesta fuit, Parentibus querelas flocci pendentibus, magis magisque quotidie fortem suam deplorans, brevi post levem observavit tumorem, qui in dies major intra octiduum sponte fuit disruptus, ac tantam serosi puris quantitatem excrevit, ut tres pintas superaret. Quare me ac Chirurgum vocavere, multusque spiritus per foramen apertum inter respirandum transiit. Externè quid propriè applicatum & adhibitum fuerit, è memoria excidit. Internè vero nonnisi sequens decoctum quater quinquiesve ad duas tresve uncias calidè, ut & sequentem mixturam cardiacam cochleatim usurpavit.

In dolorem præcordiorum, anxietatem &c. — *Ac tandem in pleuritidem incidit.* — *Venæ sectione liberata à dicto dolore.* — *Remanente respiratione difficiliori &c.* — *Ac tussi sicca afflicta.* — *Conquesta est de dolore punctorio &c. ac tumore circa quintam & sextam costam.* — *Sponte ille tumor fuit apertus.*

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥ij. *Rad. glycyrrhiz. Polypod. quercin. ana* ℥iß. *Fol. scabios. Tussilagin. Consolid. sarrac. ana* M. j. *Siliquar. dulc.* ℥iß. *Flor. papav. errat.* M. ß. *Passul. major. ab arillis mun-*

Quare decoctum vulnerarium pectorale

mundat. ℥ij. Coq. in f. q. aq. decoct. hord. in colatur. unciis xL. dissolv. *Syr. papav. errat. Hyssop. ana* ℥iß. *Balsam. sulphur. anisat.* ℈j. MS. pro Apozemate.

Et mixturam pectoralem &c. usurpavit.

℞. *Aq. hyssop. Meliß. ana* ℥iß. *Flor. papav. rhead.* ℥ij. *Cinnamom.* ʒvj. *Laud. opiat. gr.* ij. *Balsam. sulphur. anis. gut.* vj. *Confect. alkerm.* ʒiß. *Syr. papav. errat. Capill. vener. ana* ℥iij. MS.

Ac sanata fuit.

Horum medicamentorum beneficio serosi puris copiâ in dies imminutâ tandem curata fuit; ac inde, licet macilenta, satis tamen benè ac suaviter valet.

Scabie omnibusque cutis efflorescentiis.

14. Scabies, omnesque cutis efflorescentiæ, & exanthemata, ut maculæ aut pustulæ rubræ, nigræ, lividæ, pallidæ, flavæ, pellucidæ &c. cum pruritu vel sine eo ægrum affligentes. Nam quò natura vergit, eò ducenda per loca convenientia: conveniunt ergo quammaximè, cæteris tamen non neglectis, ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ. Ast nota, sint specifica hunc illumve peccantem humorem simul corrigentia & alterantia, citior enim ac jucundior tum semper erit curatio, quia simul & humorem peccantem tum temperant, ac per cutis poros educunt. Quæ dicta abundè probata inveniet studiosus Lector apud Bartholomæum Montagnanam, Hieronymum Mercurialem, & Samuelem Hafenrefferum de affectibus cutaneis, & Zacheum à Puteo de pruritu, necnon Thaddæum Hagecium de scabie, qui unanimiter sudorifera & diaphoretica in primis humorem peccantem spectantia in omnibus fere cutis affectibus summopere extollunt.

Sint tum diaphoretica specificis mixta.

Sequens casus sudoriferis vulgaribus, etsi frustra primò exhibitis, dicta satis quoque comprobat.

Vir sub cane ex itinere reversus.

In corporis gravitatem ac titillationem molestam.

Vir triginta duo annorum, biliosus, ex itinere sub cane reversus, ac valde defatigatus, sitibundus, de corporis quadam gravitate, & titillatione molestâ conquerebatur; cæterum optimè valens, benè cœnatus lectum adiit, placidè dormivit. Mane vero surgens ardorem gravativum per totum corpus, ac sitim inexplebilem sensit: quare me accersivit. Accedens leviter febricitantem, linguam aridam, urinam rubicundam, & totum corpus maculis rubris summo cum pruritu scatens, pulsum debilem, parum contractum, & respirationem difficiliorem inveni. Quare sequentem bolum diaphoreticum exhibui.

Febrem ac pruritum, maculas per universum corpus &c. incidit.

℞. *Electuar. diaphor. sæpius jam citat.* ʒj. *Antim. diaphor.* ℈j. *Rad. contrayerv. Sal. volat. corn. Cerv. ana gran.* iiij. *Lapid. prunell. gran.* xij. MS. F. Bolus.

Quare bolum diaphoreticum assumpsit &c.

Benè sudavit.

Quem cum vino Rhenano flavedine corticum citri recentium calefacto assumpsit, ac benè sudavit, verum absque ullo levamine. Vesperi reversus oppressum magis, & respirantem difficiliùs, febrem

brem majorem, & quidem continuam, maculas vesiculis nonnullis hinc inde contectas observavi. Quare dosin pulveris Comitissæ Kent addito lapidis prunellæ semiscrupulo exhibui; unde sudavit quidem, ast frustra. Quare sequentem mixturam dedi, de qua singulis horis cochleare unum vel ad summum duo assumpsit, & licet sudavit, nullus tamen successus inde quoque visus est.

Verum maculæ illæ quia vesiculis obsessæ &c. pulverem Comitissæ Kent &c.

℞. *Aq. Card. bened. Flor. sambuc. Meliss. ana* ℥ij. *Prophylact. Sylv.* ℥ß. *Tinctur. Croc.* ʒj. *Contrayerv. per acetum still. parat.* ʒij. *Antimon. diaphor.* ʒß. *Syrup. card. bened. Rob. sambuc. ana* ℥ß. MS.

Mixturam diaphoreticam.

Mane visitans, urinam rubicundissimam imo flammeam, pulsum parvum, contractum, inæqualem sed frequentiorem, respirationem citatiorem ac difficiliorem, corpusque plurimis maculis ac vesiculis scatens, sudans, &c. alvoque adstrictâ laborantem, ægrumque debilem inveni. Quare mox vulgare enema fuit injectum, unde alvum bis deposuit. Potus autem ordinarius sequens erat decoctum.

℞. *Radic. scorzoner.* ℥iij. *Gramin.* ʒvj. *Corn. Cerv. raspat.* ℥ii. *Flor. calendul. p.* ii. *Pomor. Zin. concis. no.* ii. *Uvar. Corinthiac. arillis purgat.* ℥ii. Coq. s. a. in s. q. aq. commun. in colat. pint. ijß. dissolv. *Lapid. prunell.* ʒii. *Rob. sambuci* ℥ii. MS.

Decoctum scorzoneræ &c. frustra usurpavit.

Cum omnia medicamenta jam frustra adhibita viderentur, infusionem lapidis Pedro del Porco exhibui, à qua intra horam optimè ac summo cum levamine sudavit. Vesperi alvum bis sponte deposuit: quare eâdem infusione vesperi iterum assumptâ, benè ac placidè dormivit, profusè sudans, omnesque mox vesiculæ, maculæ, sitis, ardor, anxietas, febrisque &c. fere evanuere; respiratio erat liberior, urina apparebat naturalis, omniaque symptomata non tantum mitiora, sed post tertiam quoque infusionis Pedro del Porco assumptionem omnia superata, ita ut sexto à morbo die restitutus in integrum mihi gratias egerit.

Verum assumptâ infusione Pedro del Porco.

Idque tertiâ vice. Curatus fuit.

15. Variolæ & morbilli, in primis in principio si diaphoretica exhibeantur: serius enim cum exarescere incipiunt, non ita conveniunt, tunc enim vires magis prosternerentur sudoriferis, teste Palmario, Ambrosio Paræo, Quercetano, &c. Omnes penè Homines non tantum in hisce regionibus, sed & in plurimis aliis, vel in juventute vel senectute variolis morbillisve afficiuntur. Nonnulli quoque bis terve imo sæpius affectos vidi: qua de causa sequentem casum lubens addidi.

Variolis & morbillis.

Mulier quinquagenaria, quæ adhuc juvencula variolis miserè fuerat afflicta, cicatricibusque relictis facies ita deformata, ut à plurimis remedium amoris, ut dicunt, vocaretur, variolis atque

Mulier quinquagenaria variolis adhuc dum juvencula affecta,

Indeque valde deformis.

morbillis ante sex circiter annos valde grassantibus, illis iterum correpta fuit; sed nonnisi præter cæteras corporis partes in extremitatibus illis faciei extuberantibus. Vocatus sequentem mox exhibui pulverem ex vino Rhenano.

Iisdem laboravit alterâ vice. Pulvere diaphoretico.

℞. *Antimon. diaphor. Lapid. prunell. ana* ℈ß. *Corn. Cerv. philosoph. præpar. Croc. optim. ana gr.* vi. MS. F. Pulvis tenuiss.
Potus erat decoctum sequens.

Decocto specifico.

℞. *Radic. scorzoner.* ℥iiß. *Fœnicul.* ℥i. *Contrayerv.* ʒiii. *Pomor. citri recent. concis. no.* i. *Corn. Cerv. raspat.* ℥iß. *Sem. aquileg.* ʒiii. *Flor. calendul. p.* ii. Coq. s. a. in s. q. aq. hord. ad colatur. pint. iii. add. *Julap. rosat.* ℥iiß. MS.

Et mixturâ diaphoreticâ assumptâ.

Subinde quoque vesperi assumpsit scrupulum unum pulveris Comitissę Kent, vel de sequenti mixtura cochleare unum vel alterũ.

℞. *Aq. card. bened. Flor. sambuc. ana* ℥ij. *Prophylact. Sylv.* ʒiij. *Antim. diaphor.* ℈j. *Tinctur. croci* ʒj. *Rob. sambuc.* ʒiij. MS.

Ac oleo amygdalarũ dulciũ externè illita.

Externè nonnisi oleo amygdalarum dulcium recens expressõ fuit illita. Postquam jam ad maturitatem venerant variolæ, jamque arescere &c. mox decidere cœperant, tota facies ut antea deformata videbatur. Verum omnes illæ, quæ ante apparuerant extuberantiæ, jam erant planæ, faciesque pulchra præter morem Vetularum: complurésque procul dubio nobiles Matronas, Juvenculás, Juvenesve variolarum cicatricibus deformes, easdem iterum substinere imo optare crediderim, si de eodem inde successu certum ipsis esset.

Pulchra evasit.

Puellam novimus, quæ jam quinquies variolas substinuerat, verum neutiquam pulchrior inde reddita, sed singulis vicibus magis facta deformis, itaut vix in publico versari auderet ob profundas cicatrices ac deformitatem. Sextâ vice variolis albicantibus (y) & quasi aqueis-

Puella vero quinquies iis laborans valde deformis periit.

(y) De Variolarum & Morbillorum causis ita desperavit præclarissimus Diemerbroechius, ut in libro de iis affectibus conscripto censuerit, præstabilius esse, scientiæ nostræ infirmitatem hic confiteri, quàm per multas ambages, & vanas conjecturas nullo fundamento innixas tandem crassam ignorantiam prodere. Gravis itaque Viri præcepto admoniti, quicquam non ausimus circa morbos eos pronunciare. Verum circa Variolarum albicantium genus, quas nomine tenus indicavit Auctor noster, nonnulla visum est ex famigeratissimis Scriptoribus hic interserere. Primus autem Merindolius Variolas illas ichorosas atque serosas appellavit: sed per Crystallos eas ab Ingrassia notatas scribit Sennertus. Germanam autem earum descriptionem sic ex Vidio protulit Riverius: *Sunt qui præter duas species Crystallos adijciant. Sic enim appellant quasdam veluti vesiculas plenas aquâ, instar crystalli splendentes, quibus cutis variis in locis distinguitur. Has nunc vulgò nominant RAVAGLIONE: in quas non ita incurrunt omnes Homines, sicut in Variolas & Morbillos, neque sub ipsis ita affliguntur.* Hoc vero Variolarum genus antiquioribus quoque Medicis ex Arabum Scholis sub nomine Albumera, & Alhumica innotuisse, perhibet Carolus Drelincurtius in sua eruditissima de Variolis & Morbillis dissertatione; utque eas à sanguineis secerneret, lymphaticas, & sanguinis rorem sudoremque appellavit. Etenim si earum nascendi rationem investigemus, utrumque ipsi facilè indulserim, vel nempe serum, quod sanguinei æstus consors est, non ita à lymphaticis vasis contineri, quin suis ebullitionibus assurgat, exuberet, & in corporis planitiem exundet; vel potius cutaneas glandulas fermentescentem sanguinem exactius filtrare, & ipsius bullientis undas tam sincerè excipere, ut puri puti sudoris more Variolæ protrumpant.

si aqueis-caeruleis (quae plerumque sunt pessimae notae , in primis si facilè evanescant) afflicta , antequam ad plenam maturitatem essent perductae , diem obiit.

16. Arthritis , omnesque articulorum dolores , ut ischiadicus dolor , podagra , chiragra &c. qui fiunt ab humoribus acidis, austero-acidis , vel salso-lixiviosis &c. ut pote qui humores felicissimè sudoriferis & diaphoreticis praesertim blandis, spirituosis, volatilibus oleosis &c. opiatis mixtis non tantum educuntur , verum quoque & hisce simul eorum acrimonia acida , austero-acida , &c. temperatur, sicque dolores, vigiliaeque tolluntur. Optimè monuit Crato apud Scholzium consil. 24. dicens , in arthritide procul dubio augebitur paroxysmus , & provocabitur , si in eo sudor detineatur , & reliquiae humoris serosi in venis non discutiantur ; & contra brevior fiet paroxysmus , si per sudorem serum discutiatur. Quare quoque Gabelchoverus centur. 4. curat. annot. 31. dixit , sudoris evocationem , praemissis universalibus , in curandis articulorum dolore laborantibus admodum esse tutam . Optimè ergo Guilielmus Fabritius Hiltlanus observat. 83. centur. 5. p. m. 472. & 473. monuit , & saepissime cum in semetipso, tum etiam in aliis expertus refert, sudorem omnium praestantissimum, promptissimum, & securissimum in arthritide omnique articulorum dolore esse anodynum: ast nota, blandis non vero vehementioribus sudoriferis excitatum, ut optimè idem monuit in tractatu suo de lithotomia vesicae cap. 3. *omnia sponte fluant , absit violentia rebus* . Non enim tantum arthritidem curant ἱδρωτικὰ & διαφορητικά , verum & illam praecavent teste Daniele Sennerto capite septimo de arthritide . En ea de causa sequentem casum .

Arthritide omnibusque articulorum doloribus.

Sed idrotica & diaphoretica quoque illa esse debent.

Vir quispiam quadraginta septem annos natus , pituitosus, catarrhis acribus jam in pulmones delabentibus, tussimque gravissimam excitantibus , jam in articulos pedum depluentibus , doloremque ibidem atrocissimum efficientibus saepius, in primis tempore verno , vexatus ; ab insolitis magnis laboribus calore ingente contracto , frigidam , sitim caloremque tollendi causâ , cerevisiam avidè hausit . Maximus mox sudor per totum corpus diffluens fuit secutus ; quem flocci tamen pendens , dictosque labores iterum aggrediens , brachii sinistri movendi impotentiam sensit , brevique & dolorem gravativum , mox & capitis ac nuchae dolorem atrocem: quare statim domum petiit , & confestim in lectum calefactum se contulit. Ast incalescere incipientem tussis gravissima mox invasit, imo & circa mediam noctem ingens dolor pedes manusque affligens . Summo mane accersitus , sequentem bolum diaphoreticum exhibui.

Vir catarrhis acribus jam in pulmones tussimque excitantibus.

Jam in pedes &c. doloremque producentibus laborans.

 24. Ele-

Assumpto bolo diaphoretico.

℞. *Electuar. diaphor. superius descript.* ℥iß. *Antim. diaphor. Gumm. guajacin. ana gr.* xv. *Croc. optim. gr.* vj. *Ol. majoran. nobil. gut.* j. MS. F. Bolus.

Post hujus boli assumptionem intra horam copiosus, levi tamen cum levamine, secutus est sudor. Circa meridiem rediens febricitantem, vehementerque tussientem inveni: quare & octo dedi pilulas de massa p. 379. tradita, quarum duas statim, vespertinoque tempore iterum duas, bolumque iteratum pomeridiano tempore denuo usurpavit; ex quo cum blandè sudasset, omnis capitis & manuum dolor evanuit, minus postea tussivit, multaque phlegmata minus spumosa ac salsa, ast magis crassa, excrevit; ac brevi de nullo conquerebatur symptomate, præterquam de podagrico dolore, retulitque ægrotantis Uxor intra triduum alvum non dejecisse Maritum: quare sequentem præscripsi clysterem.

Et pilulis anticatarrhalibus usurpatis.

Ab omni tussi & dolore præter podagricum fuit liberatus.

Ob alvum adstrictam enema specificum.

℞. *Rad. alth.* ℥ß. *Fol. malv. Chamædr. Chamæpith. ana* M. j. *Flor. stœchad. Arab.* M. ß. *Sem. petroselin. Carui Fœnicul. ana* ʒiij. Concisa atque contusa coq. in s. q. aq. commun. in colat. ℥viij. dissolv. *Electuar. diaphœnic.* ℥iß. *Ol. lilior. alb. Mellis virgin. ana* ℥ß. MS. F. Clyster pro Viro.

A quo injecto clysmate bis alvum multis cum flatibus deposuit: tumque sequens decoctum, de quo ter quotidie ad uncias duas tresve assumpsit, præscripsi; externèque hoc anodynum cataplasma imponi curavi.

Ac cataplasma anodynum.

℞. *Rad. alth.* ℥j. *Fol. hyoscyam.* M. jß. *Beccabung. Salv. Primul. ver. Ivæ arthetic. ana* M j. *Summit. absinth.* M. ß. *Bacc. junip.* ℥j. Concisa atque contusa coquantur in s. q. lactis Vaccini vasis clausis per horam unam atque alteram; colaturæ add. *Mic. pan. alb. Farin. sem. lin. ana* ℥iij. *Croc. optim.* ʒjß. *Camphor.* ℈ij. MS. & F. Cataplasma calidè applicandum.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥j. *Sassafras* ℥iij. *Cortic. lign. guajac. Radic. Chin. Filic. ana* ℥iß. *Herb. chamædr. Chamæpith. Fol. salv. Primul. ver. ana* M. j. *Senn. s. stip.* ℥j. *Flor. lavendul. Hyperic. Stœcad. Arabic. ana p.* ij. *Bacc. junip.* ℥iß. *Sem. fœnic. dulc.* ʒij. Concisa atque contusa coquantur vasis optimè clausis in s. q. aq. commun. per sex septemve horas, in colatur. ℥lx. dissolv. *Syrup. card. bened. Papav. errat. ana* ℥ij. *Spir. diaphor. p.* 319. *tradit.* ℥iß. *Nitri dulc.* ʒj. MS.

Necnon decoctum specificum antipodagricum usurpavit.

Post applicatum bisque ter iteratum cataplasma, & usurpatum decoctum (unde levis semper sudor fuit secutus, semelque quotidie alvum deposuit) omnis dolor evanuit, ac curatum se esse putabat. Ast post biduum triduumve ex catarrho acri in manum sinistram depluente chiragra gravissima & maximè dolorosa fuit pro-

Jam penè curatus in chiragram incidit gravissimam.

producta, quam cataplasmate prædicto neutiquam poterat superare ægrotans. Quare me iterum vocarunt, qui decoctum iterandum necessarium dixi, locoque hujus cataplasmatis sequens (cujus vi mirabilia in chiragra podagraque, quibus maximè diuque quondam affligebatur optimus noster P. M. Parens, vidi ac observavi, necnon in aliis) imposuere; ast nihil inde levaminis sensit.

℞. *Terebinth. Venet. optimè lot.* ℥iij. *Smegmatis Amstelodamens.* ℥ß. *Vitell. ovor: no.* iij. *Salis optimè contus. imo & lævigat.* ℥ij. *Croci optim.* ʒj. F. diu conquassando & miscendo unguentum, super bubula polita, pumiceque complanata extendendum. Quare unguentum singulare.

Propter vigilias catarrhosque acres adhuc depluentes vesperi exhibui granum laudani opiati, unde nonnisi per horam circiter dormivit: sequenti nocte duo assumpsit laudani opiati grana, minusque quievit: tuncque sequens præscripsi:

℞. *Sem. papav. alb. Hyoscyam. ana* ʒij. *Opii Thebaic. spiritu vini dissoluti, parumque inspissat.* ʒiß. *Ol. papav. Unguent. popul. ana* ℥iß. *Ceræ q. s.* Misceantur exactè, & fiat linimentum calidè illinendum. Post secundam hujus linimenti injunctionem omnis dolor evanuit, ac semper fere incipientem articulorum dolorem huc usque secundâ tertiâve hujus linimenti illinitione sustulit. Atque alterum anodynum impofuit. Et curatus fuit.

17. Tetanus &c. in superioribus pag. 344. & 345. rationem dedimus, quare & in quibus diaphoretica paralysi vel spasmo laborantibus conveniant. Præter superiores rationes, & hunc addere casum libuit. Tetano, & convulsioni, bus.

Faber lignarius juvenis triginta sex annos natus, præ nimio labore sudore diffluens, (sub jove enim frigido diu fuerat operatus) subitò de motus omnium artuum quadam impotentia conquerebatur: quare domum petenti pedes officium negabant. Ut autem eò venit, lectum statim adiit: assumptâ theriacâ fere non sudavit, noctem inquietam traduxit. Mane surrecturus tetano, & simul animi deliquio, doloreque artuum penè omnium gravissimo correptus per duas circiter horas, pulsu tamen parum mutato, jacuit: inde membra sensim flaccidiora esse cœperunt. Ita autem erat defatigatus æger, ac si summis laboribus esset exhaustus ac defessus; eodemque illo die decies tetano fuit afflictus: vesperi prosthetano cum animi deliquio denuo correptus. Accersitus brevi periturum, vel intra quatuor dies evasurum prædicebam: ab ardoribus enim vehementibus convulsio aut tetanus malum, aph. 13. sect. 7. dixit Senex, nisi vero his transactis febris exoriretur. Id quoque juxta Hippocratem aphor. 6. sect. 5. qui, inquit, tetano corripiuntur, in quatuor diebus pereunt, si vero hos effugerint, sani fiunt. Sed immediatè post febri correptus mox à spasmo erat liber, Faber lignarius sudans frigori sese exponens. In tetanum animi deliquium, dolorem artuum gravissimum, &c. incidit. Febri correptus liber erat à spasmo.

rema-

remanente capitis quodam dolore pulsante, tumque verum observavi Hippocratis aphorismum 57. sect. 4. à convulsione aut tetano detento, febris superveniens solvit morbum. Reversus venas turgidas quia observabam, venam secari jussi: à repletione enim fieri sæpius convulsionem, legimus apud venerandum Senem aphor. 39. sect. 6. Tertio post venæ sectionem die circa mediam noctem non benè tectus de frigore conquerebatur, ac summo mane tetano denuo corripiebatur. Quare mox nuchæ vesicatorium imponi curavi, ac sequentem mixturam diaphoretico-cephalicam dedi.

Verum frigori exposi- tus recidi- vam mox passus est. Quare nuchæ vesicatorio impo- sito.

℞. *Aq. majoran. nobil. Rorismarin. ana* ℥ij. *Betonic.* ℥iß. *Tinctur. antiepileptic. pag.* 157. *tradit.* ℥ß. *Castor. Flor. hyperic. ana* ʒij. *Spirit. diaphor. sæpius jam præscript.* ʒv. *Salis armon. gutt.* xxv. *Antim. diaphor.* ʒß. *Ol. succin. Rorismar. ana gutt.* vi. *Syrup. stœchad.* ℥j. MS.

Et mixturâ cephalicâ diaphoreticâ assumptâ.

Singulis horæ quadrantibus cochleare assumpsit, totamque cervicem inunxit sequenti linimento.

Ac unguento cervici illito.

℞. *Unguent. martiat.* ʒiij. *Ol. castor. Rut. ana* ʒij. *E galbano destillat.* ℈j. *Spirit. salis armon. gutt.* xx. MS. F. Linimentum vesicâ claudend.

Necnon trochisco sublinguali.

Interim ore tenebat trochiscum sublingualem p. 57. descriptum, & multum salivæ viscidioris per os excrevit. Sequenti mane enema sequens fuit injectum immediatè post paroxysmum convulsivum.

℞. *Rad. pæoniæ* ʒiij. *Folior. rorismar. Rut. Majoran. nobil. Betonic. ana* M. ß. *Flor. lavendul. Stœchad. Arabic. ana p.* j. *Pulp. colocynth.* ʒjß. Coq. s. a. in s. q. aq. commun. in colat. ℥viij. dissolv. *Agaric. trochiscat.* ʒij. *Mell. anthosat. Elect. diaphœnic. ana* ℥j. *Salis gemm.* ʒiß. MS. F. Clyster pro Viro.

Ac clystere specifico injecto.

Quorum omnium beneficio brevi fuit liberatus, sed valde debilis cum memoriæ quadam labefactatione, & motus impotentia: quare sequens vinum medicatum cephalicum, simulque laxans exhibui, de quo bis quotidie uncias tres quatuorve, prout alvus plus minusve respondebat, assumpsit.

Brevi fuit sanatus.

Remanente memoriæ labefactatione, & motus quadam impotentiâ.

℞. *Radic. Zedoar* ℥ß. *Pæoniæ.* ʒv. *Jalapp. gummos.* ʒiij. *Folior. majoran. nobil. Rorismarin. Salviæ ana* M. jß. *Rut.* M. j. *Summit. lavendul. Hyperic. Flor. stœchad. Arab. ana p.* ij. *Turbith. gummos.* ℥ß. *Extrem. cortic. aurantior. Semin. fænicul. dulc. Tartar. crud. Rhenan. ana* ʒiij. Concisis atque contusis affund. *Vin. Gallic. pint.* vij. Unicuique dosi guttulas viginti salis volatilis oleosi instillabat, & brevi fuit curatus.

Quare vinum medicatum laxans cephalicum ad finem curationis usurpavit.

Vir quidam sex & triginta annorum, stipendia faciens, Martisque

tisque studiis asperrimus, dum propugnaculum aliquod cum Commilitonibus oppugnaret, ab Adversario, in quem ruebat, parvo sclopeti globulo in erecto pene vulneratus est, adeo ut panneum femoralium frustulum, quod secum vexerat globulus, in pene relinqueretur; nihilominus arrecta ei stetit Veneris hasta, neque ob vulnus acceptum quicquam de rigore amisit. Sauciatum tandem, sanguinisque ob effusionem infirmum se sentiens, sclopeto suo, vindictâ nempe ardens, prius exploso, ex loco certaminis discessit. Itaque saucius cum aliis Lugdunum Batavorum missus fuit: ubi decumbens per octiduum tetano totum corpus, ipsamque vulneratam Veneris hastam tenente, quotquot vel visum vel curatum ipsum venerant torvo vultu adspexit. Adhibita fuere secundum artem eadem penè interna, pariter ac externa medicamenta à Chirurgo dexterrimo Theodoro Cramer, qui post extractum femoralium frustum Hominem totos octo dies tetano rigidum, ac penem in primis arrectum, summosque dolores misero cientem bis in die quoque vidit, tractavit, tandemque solerti curâ in pristinam conditionem cum aliis simul restituit. Miles strenuus. Propugnaculum oppugnando. Per erectam Veneris hastam sauciatus. Manente tamen eadem arrectâ. Tetano per octiduum affectus, ac curatus.

Ancillam vero novimus tricesimum sextum jam agentem annum, sæpius spasmo laborantem, quæ simul se frigori exponit, à convulsione liberatur, ac statim si non cessat spasmus, pedibus nudis pavimentum incedere solita est, quo ipso momento liberari eam vidi. Verum ne aliud majusque malum inde tandem incedat, non injuriâ vereor. Ancilla spasmo sæpius laborans curata. Frigori se exponendo, vel nudis pedibus pavimentum incedendo.

18. Gangræna, in primis subacida diaphoretica simulque cardiaca in ea convenire, experientia contestatur. Verum ne sint nimia, vel sæpius repetita: vires enim hoc modo nimis prosternerentur. Sequentes gangrænarum casus nostro judicio rariores plurium loco hisce subjungere placuit. Gangræna

Vir quadraginta annorum, catarrhis salso-acribus odontalgiam sæpius excitantibus plurimum obnoxius, assumpto purgante hydragogo sæpius curatus. Circa autumnum valde pluviosum non tantum odontalgiâ, verum & brachiorum, crurum, pedumque dolore rodente affectus, frustra purgante hydragogo bis terve usurpato, arthritidem metuebat. Quare ex quorundam præscripto vomitorium, tartarum nempe emeticum, assumpsit, cujus beneficio multa pituitosa biliosis mixta evomuit: verum levaminis & curationis loco febri quotidiana continua summa cum debilitate correptus est, & plura inde mala metuens, me accersivit. Cum accessissem, febricitantem omnesque corporis partes dolore rodente & nonnihil gravativo affectas, urinas rubicundas imo pene flammeas, vigilias, & similia symptomata inveni; quare mox sequen- Vir catarrhis obnoxius hydragogo sæpius curatus. In dolorem rodentem per universum corpus, febrem continuam &c. incidit.

sequentem mixturam cochleatim usurpandam exhibui.

Quare mixturam diaphoreticam anodynam.

℞. *Aq. card. bened. Flor. sambuc. Betonic. ana* ℥ij. *Cinnamom. Prophylact. Sylv. Spirit. diaphor. sæpius præscript. ana* ℥ß. *Antim. diaphor.* ʒß. *Laud. opiat. gran.* ij. *Syrup. stœchad. Rob. baccar. sambuc. ana* ℥ß. MS.

Qua assumptâ, optimè semper sudavit, verum pauco cum levamine. Vesperi sequentem bolum sudoriferum ex vino Rhenano vetustiori dedi.

Et bolum sudoriferũ cum successu usurpavi.

℞ *Electuar. diaphor. sæpius jam nominat.* ʒiß. *Salis volatil. corn. Cerv. gran.* vj. *Antim. diaphor. Lapid. prunell. ana gran.* xij. MS. F. Bolus.

Cujus beneficio benè sudavit cum doloris diminutione: quare idem bolus vesperi denuo fuit iteratus, eodemque cum effectu.

Verum sequentibus diebus vesiculis aquâ limpidâ impletis per totum corpus affectus. Verum omnes partes subjacentes gangrænâ affectas invenimus.

Verum postero die quammaximè querebatur de obtusa quadam hinc inde titillatione: quare mixturam priorem continuò usurpavit. Die sequenti observavimus per universum corpus vesiculas quasdam aquâ quadam limpidâ impletas, in primis circa crura ac pedes; quibus visis, gangræna partes illas brevi laboraturas prædixi, quod quoque ita evenit. Nam vesperi incisis illis vesiculis partes subjacentes gangrænatas, & quidem satis profundè una cum Chirurgo observavimus, quibus scarificatis, sequens fomentum applicuit.

Quare ipsis scarificatis fomento adhibito.

℞. *Rasur. lign. guajac.* ℥iijß. *Folior. scord. Absinth. Marrub. ana* M. j. *Menth. aquatic.* M. jß. *Summit. centaur. min.* M. ß. *Flor. sambuc. p.* ij. Concis. & contus. coq. in s. q. aq. & vin. q. s. Colatur. pint. iß. add. *Liquor. myrrh.* ℥ij. *Theriac. Andromach.* ℥ß. *Spirit. vini camphorat.* ℥ij. MS

Internè vero hac usus fuit mixturâ, unde continuò sed leviter tamen sudabat.

Mixturam diaphoreticam specificam dedimus.

℞. *Aq. flor. sambuc.* ℥ijß. *Centaur. min. Rasur. lign. sassafras cum aqua destill. ana* ℥jß. *Cinnamom. Prophylact. Sylv. ana* ℥ß. *Confect. hyacinth.* ℥ij. *Antim. diaphor.* ʒß. *Elix. propriet. Paracels. gutt.* XL. *Rob. baccar. sambuc. Syrup. è succo citri ana* ʒv. MS.

Multaque alia medicamenta interna externaque, sed frustra præscripsimus.

Nam post tres septimanas satis cessit.

Verum nullum habuit ab externis hisce vel internis levamen: partes enim gangrænatæ in dies profundiùs penetrabant, febris adaugebatur, vires vero diminuebantur. Et ob vigilias doloresque denuo exacerbescentes mixturæ laudani opiati granum unum vel alterum sed absque ullo successu fuit additum; partibusque gangræna vel jam sphacelo affectis cataplasma ex dictis fere simplicibus vino coctis fuit adhibitum, plumaceolis spiritu vini camphorato, theriacâ in majori quantitate additâ, &c. madidis, im-

impositis. Ob alvum adstrictam subinde enema fuit injectum, verum frustraneo eventu; nam post tres septimanas satis cessit.

Eodem modo & tempore nonnullos Juvenes, Mulieres, ac Senes hanc intra & extra urbem post febrem quotidianam continuam, & quidem post quartam quintamve exacerbationem, in partibus extremis hinc inde exortis vesiculis aquâ cruentâ impletis, intusque gangrænatis, omnibus secundum artem frustra adhibitis, defunctos vidimus. *Eodem tempore eodemque modo plures defunctos vidimus.*

Non potui non proferre casum Vetulæ cujusdam sexagenariæ totius corporis sphacelo brevi defunctæ: eu benevole Lector totam historiam.

Vetula sexagesimum jam superans annum, sæpius de extremarum partium frigore, & dolore quodam titillante conquerens, febri corripitur quotidianâ continuâ summo cum calore interno, verum neutiquam externo, (quoad ego observare potuerim, etsi in ipsa febris exacerbatione ac vigore pulsum, externasque partes sæpius exploraverim) siti intolerabili, capitisque dolore rodente, jam pulsante, alvoque adstrictâ, vigiliis &c. affligente. *Vetula sexagenaria de extremarum partiũ frigore & dolore titillante conquerens.*

Vocatus hanc dedi mixturam, præmisso clystere vulgari emolliente.

℞. *Aq. meliss.* ℥ij. *Card. bened. Flaved. cortic. citri ana* ℥iß. *Vit. Matthiol. Prophylact. Sylv. ana* ℥ß. *Tinctur. radic. contrayerv. aceto still. parat.* ʒij. *Confect. hyacinth.* ʒiß. *Antim. diaphor. Sal. card. bened. ana* ℈j. *Rob. bacc. sambuc. Syrup. papav. alb. ana* ʒv. MS. *Variis medicamentis internis externisque.*

Hujus beneficio blandè quidem sudavit, ac satis placidè dormivit, verum frustraneo non tantum eventu, sed quarto hujus febris die circa octavam matutinam in pede sinistro tumor quidam subalbidus vesiculis nonnihil flavis hinc inde obsessus se ostendit. Vesiculis itaque incisis, liquor quidam flavus effluxit, partesque subjacentes non tantum gangrænatas, sed sphacelatas, imo penitus, scarificatas, dolore sensuque expertes invenimus; & quod maximè admirabamur, circa meridiem ad genu usque, imo circa octavam vespertinam totum crus ad inguen usque sphacelatum observabamus, quidquid etiam contrarium internève externève applicatum vel adhibitum fuerit. Sequenti etiam die alter pes, crus &c. intra duodecim horas totum sphacelatum erat., tumque illo die absque ulla febre, sed valde debilem inveni. Sequentibus vero diebus ambæ manus & brachia ad humeros usque sphacelata, brevique absque ullo dolore, mentis ad ultimum vitæ terminum compotem, lethum subeuntem vidimus. *Frustra susceptis.* *Quarto die pedem, vesperi totum crus sphacelatum.* *Et brevi non tantum alterum crus, sed & ambas manus ac brachia ad humeros, usque sphacelata vidimus.*

19. Lues venerea, teste Johanne Cratone, Ambrosio Paræo, *Lue venereâ.*

Arnoldo Weickardo, Alexandro Trajano Petronio, Gaspare Torella, Pedro Maynardo, &c. qui omnes diaphoretica & sudorifera calefacientia, serum minuentia, ejusque acrimoniam temperantia. &c. una laudant commendantque. Verum violenter sudores neutiquam provocandos monuit Alexander Massarias lib. 6. de morbo Gallico p.m.462.

Plures dantur morbi affectusque, in quibus ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ conveniunt, ast tantum præcipuos ab his illisve peccantibus humoribus oriundos jam numeravimus. Transeamus ergo ad affectus morbosque eadem vetantes, qui sequentes in primis existunt.

Sudorifera & diaphoretica vehementiora nocent.

Morbi & affectus, in quibus ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ propriè dicta, in primis vehementiora, non ita conveniunt, sunt.

In phthisi.

1. Phthisis, ut docuit Johannes Walæus in sua medendi methodo titulo de sudorifero p.m.66. Hac enim ratione, sero humorum acrimoniam quodammodo temperante per sudores expulso, nimis acres redderentur humores, sicque facilè febrium exacerbationes adaugerentur, vires tollerentur, (quæ tamen hic, aut nullibi, conservandæ) vigiliæ majores excitarentur, &c. sicque nonnisi malo pejus adderetur. Omnia quippe sudorifera fortiora ac vehementiora in phthisicis semper noxia nobiscum plurimi observarunt Practici. Natura enim ducenda non vero cogenda: imo sudores in phthisicis sponte prodeuntes necessariò impediendos esse censuit Johannes Walæus loco statim citato; quia, inquit, ita phthisici sudoribus continuis ferme diffluunt, & in tantum debilitantur, ut Medicus vel maximè necessum habeat stomacho & viribus illorum succurrere, & sudores impedire. Dicta sequens casus satis confirmat.

Et ob quam rationem.

Mulier post varia animi pathemata.

Mulier quædam triginta annos nata, post varia animi pathemata melancholica brevi de menstruorum suppressione, & hinc præcordiorum anxietate gravi, capitis dolore jam rodente jam gravativo, & circa nonam vespertinam exacerbescente, tussi ex catarrho salso-acri oriunda, ac quotidie matutinis horis de frigore ingenti in regione lumbari, mox & respiratione difficiliori conquesta est. Quare accersitus, primò singulis diebus bis, mane nempe & vesperi, duas pilulas de massa p.379. descriptâ deglutiendas dedi, sequentemque mixturam exhibui, de qua ad tres horas duo assumpsit cochlearia.

In dolorem rodentem tussimque incidit.

℞. Aq.

℞. *Aq.majoran.nobil.*℥ij. *Hyssop. Fœnicul.ana* ℥j. *Spir.cortic. citri* ʒiij. *Salis armon.aromat.superior.gutt.* xvj. *Antim. diaphor.* ℈j. *Laud.opiat.gr.*ij. *Tinctur. croc.* ʒiß. *Syrup. papav. errat.* ʒvj. MS. — Quare pilulas anti-catarrhales. Et mixturam usurpavit.

Post duodecim assumptas pilulas, & tertiam hujus mixturæ iterationem tussis & præcordiorum anxietas, & respiratio difficilior, frigusque matutinum in regione lumbari evanuere. Noluit itaque alia medicamenta assumere. — Et omnia symptomata fere evanuere.

Post mensem vero in gravem capitis dolorem gravativum, brevique coryzam incidit. Quem dolorem & coryzam in principio flocci fecit: ubi vero per duas tresve hebdomadas his affecta fuerat, tussis molestissima ex catarrho salso-acri, febrisque continua subsecuta est. Me iterum ergo accersivit, qui sequentem pulverem pro suffumigio præscripsi, pilulasque mox dictas & citatas eodem modo adhibendas dedi. — Post mensem in coryzam. Tussimque molestissimam, & febrem continuam incidit.

℞. *Succin.alb. Mastich.elect.ana* ʒij. MS. F. Pulvis crassus. — Quare suffumigium.

Hisce cum nihil omnino proficeret, spiritum salis armoniaci aromaticum dedi, de quo quater de die eum decocto ex glycyrrhiza, floribus papaveris erratici, & hyssopo parato guttulis duodecim cum successu fuit usa, manente tamen tussi, febrique continuâ. Varia itaque multaque medicamenta, ut & sequens apozema in usum revocata sunt.

℞. *Rad.apii Althææ Ireos Florentin.ana* ʒvj. *Rasur.lign.guajac.*℥ß. *Fol.tussilag. Hyssop.ana* M.j. *Siliquar. dulc.* ℥j. *Flor. papav. errat.* p.iij. *Sem. urtic. Roman.* ʒß. *Passul. major. ab arillis mund.* ℥iv. Concisa atque contusa coq. in s. q. aq. pur. in colatur. pint.jß. dissolv. *Syr.jujub. Card.bened.ana* ℥jß. *Spir.nitri aromat. dulc.*℈ij. MS. F. Apozema. — Apozema pectorale.

Tantum vero abfuit, ut inde in pristinam restitueretur valetudinem, ut etiam in graviorem postmodum tussim, majoremque febris continuæ exacerbationem in dies incideret. Quare sequentem pulverem ter optimo cum successu assumpsit; quippe febris exacerbatio, tussisque post ejus usum multò lenior.

℞. *Ocul.Cancr. Bezoard.miner. Croc.optim.ana gr.*vj.*Sacchar. perlat.* ℈j. MS. F. Pulvis. — Pulverem.

Post hujus pulveris assumptionem levissimus semper secutus fuit sudor, phlegmata purulenta subsalsa ast pauca excrevit; tandemque, quod tot ac tam varia medicamenta nauseam pariebant, intra sex septemve menses nullis amplius medicamentis fuit usa: nisi quod consanguinei cujusdam consilio sequentem bolum sudoriferum ter usurpavit; unde tanta virium jactura, continuo postmodum sponte effluente sudore, ut jam jam moritura videretur.

 ℞. *The-*

Bolumque, (unde valde sudavit) frustra assumpsit.

℞. Theriac. Andromach. ℥ij. Croc. pulv. ℈ß. Sal. card. bened. ℈j. MS. F. Bolus.

Hoc assumpto bolo, ita per quatuor vel quinque horas sudavit; continuusque fere secutus fuit sudor, & ita debilis ac macra fuit reddita, ut nullis corroborantibus, nullisque sudorem impedientibus medicamentis aut vires refocillari, aut sudores impediri potuerint, sicque fatis tandem cesserit.

Et fatis cessit.

Polypo cordis.

2. Polypus cordis, (z) in quo neutiquam conveniunt diaphoretica nec sudorifera vehementiora, in primis si plus solito volatiliora ac spirituosiora sint. Nimiùm enim sanguinem rarefaciunt, & majorem motum ipsi conciliant, ac plerumque horum vi magis anxii & anheli redduntur polypo-cordis laborantes, sanguis quia velociùs movetur per angusta, tumque vix respirare posse hactenus observavi: (quæ tamen de polypo cordis jam majore dicta sunto) imo ipsa cardiaca & cujuscunque generis volatiliora ac spirituosiora medicamenta, vel alimenta, esculenta, potulentave ipsis quammaximè nocere vidi.

Dicta exemplo, ac figurâ unâ atque alterâ illustrabo. Verum antequam ad illa transeo, animus est verbo demonstrare polypo cordis (in primis majori, de cæteris enim taceo) laborantes quomodo sese habeant, quid post cardiaca, purgantia, diaphoretica &c. observent. Omnes, quibus hactenus operam navavi, sæpius palpitatione cordis laborant, suntque quodammodo anheli, imo ex vel minimo labore, ambulatione, similive motu præter consuetudinem paulò majori, vel aere crassiore vel nebuloso si plus solito se moveant, non vel parum febricitant, sed tamen pulsus ipsis nonnihil frequentior, sed parvus, ac paulò contractus; urina sæpius crudior, nonnunquam sed rariùs rubicundior, idque in primis post assumpta spirituosa, oleosa, volatilia, vel motum vehementiorem; insomnia ipsis frequentiora ac horrenda, profundè subinde ast sæpius tum supini dormiunt, incubo nonnunquam afficiuntur, subitò quo-

Polypo cordis laborantes de quibus conquerantur.

(z) De Polypo cordis licet egregia occurrant monumenta apud varios rei Medicæ Scriptores, attamen accuratiùs de illo disseruit Marcellus Malpighius in ea, quam nobis exhibuit, de Polypo cordis dissertatione. Curiosis idcirco Lectoribus illam commendamus, quam adire poterunt, quicunque Polypi cordis formationem à sua origine repetere velint. Jam autem miramur, cur Kerckringius in suo specilegio Anatomico Polyporum cordis existentiam in dubium revocaverit, errorem que in eo latuisse dixerit, quod sanguinis post mortem grumefacti & indurati partes pro Polypis, qui antehac eorum observationes perhibuerunt, sumpserint. Verum vix induci possum, ut credam; solertissimos cæteroqui Viros, Tulpium & Bartholinum, quos nominatim indicat, tam turpiter lapsos fuisse, ut sanguinem in cadaveribus grumefactum pro Polypo cordis haboissent. Atque omnino hoc suum assertum explodit, quod ipsemet adjicit, concretiones nempe istas polyposas facilè per artem effingi posse, si in vivi Canis venas apertas vitrioli spirituum, quo sanguis confestim concrescit, injiciamus. Liquet enim ex simili succo in sanguine ipso nidulante posse ipsios partes glutinosiores ita compingi, ut alicujus vasis lateri adhæreant, & novatum partium accessu per varias veluti pelliculas in majorem molem excrescant.

tò quoque quasi perterriti expergefiunt. Diaphoretica vel sudorifera cujuscunque generis, in primis volatiliora, vel iisdem mixta si ipsis exhibeantur, mox anxietas major, respiratio difficilior, pulsus frequentior, sed magis contractus, moxque debiliores redduntur, & animi deliquio facilè obnoxii: quare plerique spirituosa cardiaca amant, verum pessimè plerumque inde sese habere hactenus observavi. Post purgantia præ primis vehementiora vel acriora summa cum molestia & anxietate, respiratione difficiliori, cordis palpitatione &c. alvum deponunt, ac valde post secessum sitiunt; & quò plus bibunt, eò magis anguntur. Verum laxantia & alvum ducentia, nempe enemata, faciliùs ferunt: flatus discutientia si non nimis simul sint spirituosa, ipsis non ita nocent. Verum maximè conqueruntur de cordis palpitatione, respiratione difficiliori, anhelitu molesto &c. assumptis nempe medicamentis, alimentisve crudis, vel austeris, flatusve excitantibus, & eosdem simul non discutientibus.

Quare hæc illave vehementiora ac spirituosa, volatilia &c ferre nequeunt.

Sequens exemplum plurium loco dicta satis superque comprobabit.

Mulier triginta quatuor annos nata, quinque liberorum mater, alvo sæpius adstrictiori laborans, & à longo tempore anhela, respirationem difficiliorem, palpitationem cordis in dies ingravescentem, in primis aere crassiore vel nebuloso existente, imo animi deliquium sæpius passa. Multa ac varia assumpserat medicamenta tam purgantia, quàm aperientia, sudorifera, volatilia oleosa, flatus discutientia, & similia: verum frustraneo non tantum eventu, sed post assumpta ejusmodi medicamenta, vel motum solito majorem omnia pejora, imo quasi aliquid contrahi; & obstaculum quoddam in corde se sæpius observasse referebat; in primis si flatus tum reddere non posset. Valde erat debilis, sitiens summopere, verum siti satisfacere nunquam ausa, quia inde quammaximè angebatur, respiratione difficiliori; & sæpius palpitatione cordis excitatâ: vinum si modo assumpsisset, totâ nocte vix dormire poterat: semper supina decumbebat, ac insomniis horrendis, ac incubo quasi tum excitabatur: pulsus erat parvus, inæqualis, contractus, & paulò frequentior. Accersitus, ac dicta intelligens polypum cordis verebar, ac mox sequens enema præscripsi, ac bis terve singulis septimanis iteravi.

Mulier anhela palpitatione cordis &c. sæpius laborans.

Volatilibus, diaphoreticis &c. assumptis.

Semper malè se habuit.

In primis flatus si reddere nequibat.

℞. *Decoct. emoll. & carmin.* ℥viij. *Elect. diaphœnic.* ℥j. *Sal. gemm.* ʒß. MS. F. Clyster pro Fœmina.

Verum injectu enemate.

A quo alvum, & multos flatus cum levamine dejecit, & semper melius inde se habere dicebat. Cæterum sequentem dedi mixturam, de qua subinde cochleare unum vel alterum assumpsit.

℞. *Aq.*

Et usurpatâ mixturâ.

℞. *Aq. Meliss. Borag. ana* ℥ij. *Fœnicul. Cinnamom. ana* ℥ß. *Spirit. nitri dulc. aromat. sæpius jam citat. gutt.* xxx. *Confect. alkerm.* ℨiß. *Julap. rosat. Syrup. rub. idæi ana* ℥iij. MS.

Flatus varios cum levamine reddidit.

Qua usurpatâ, flatus nonnullos cum levamine emisit, tumque nec palpitatio cordis tanta, nec insomnia ita horrenda. Verum purgante, vel sudorifero, vel flatus propriè discutiente medicamento volatili, vel spirituoso assumpto, statim magis anhelam, respirationem difficiliorem, ac omnia dicta symptomata pejora observavi. Octiduo, ni fallor, ante obitum assumpserat unum vel alterum cochleare sequentis mixturæ, ac mox palpitationem cordis, imo & animi deliquium &c. passa est, ita ut jam jam mortem timerent adstantes. Verum post horam injecto dicto enemate, ac ter quaterve inde alvo depositâ, omnia symptomata remittebant.

Sed adhibitis volatilibus cujuscunque generis.

Animi deliquium quoque passa est.

Verum mixturæ carminativæ.

℞. *Aq. Meliss.* ℥ij. *Plaved. cortic. citri. Aurantior. ana* ℥j. *Spirit. carminat. Sylv.* ℨiij. *Sal volat. oleos. gutt.* xxv. *Confect. alkerm.* ℨiß. *Antim. diaphor. Margarit. præpar. ana* ℈ß. *Syrup. rub. idæi* ℨvj. MS.

Et spiritus magnanimitatis usus ipsi profuit.

Sed cum vino nocuit.

Cum levamine quoque subinde assumpsit spiritum magnanimitatis ad guttulas aliquot cum cerevisia; verum cum vino si usurparet, statim iterum omnia symptomata exacerbescebant. Tandem valde anhela, palpitatione cordis exacerbescente, ac per triduum continuâ admodum debilitata fuit, & quicquid externè internève esset adhibitum, oleum & opera erat perdita: nunquam tamen vel parum saltem febricitantem inveni. Post mediam noctem, quia ægrota quid habebat, quod aperire mihi vellet, me accersivere. Venientem obsecrabat, ut postquam animam expirasset, quod brevi futurum putabat, cadaver aperire vellem, simul interrogans, quid judicarem in suo corde latitare; nam procul omni dubio me reperturum quid, quod foret mirabile. Cui ego, polypum cordi meo judicio inesse, respondi: cumque quid esset polypus dixissem, manum meam premens, denuo rogabat, ut sectionem cadaveris instituerem, ubi fatis concessisset, amicisque ostenderem. Cum itaque postridie benè mane diem obierat, cadaver dissecui. In ventriculo & intestinis in primis tenuibus pituitam valde viscidam ac tenacem inveni, verum cæterum intestina sana; pectus valde distentum, pulmones naturales, cor plus solito majus, & quasi nonnihil induratum, in primis partem ejus sinistram, dextram vero cordis auriculam ventriculumque naturalem: ast auriculam sinistrã, ac sinistrum cordis thalamum, ut & arteriam aortam polypo ingenti impletam. Quę dicta ut cò melius benevolus Lector intelligeret, hanc addidi figuram.

Tandem omnibus frustra adhibitis.

Cadaveris apertionem rogavit.

Quo dissecto

Polypum in sinistro cordis thalamo &c. invenit Medicus.

a. a. Cor.

b. De-

b. Dextra cordis auricula. Ejus figura.
c. Dexter ventriculus.
d. Vena cava.
e. Siniſtra cordis auricula diſſecta.
f. Siniſter cordis thalamus apertus. TAB. V. FIG. III.
g. Arteria aorta aſcendens aperta.
h. Arteria aorta deſcendens.
i. i. i. Polypus in cordis ſiniſtro thalamo, auriculâ, & aortâ deſcendente repertus.

ALTERIUS POLYPI CORDIS FIGURA.

A. A. Polypus cordis inſtar ranæ caudatæ, ſ. Loligenis piſcis in ſiniſtro cordis thalamo, auriculâ ſiniſtrâ, & arteriâ aortâ repertus, in noſocomio Lugduno-Batavo à clariſſimo ac doctiſſimo Viro D. Paulo Hermanni Botanices Profeſſore, & noſocomii p.t. Præſide. Ut & alterius in viro reperti.
B. B. Caput hujus polypi.
C. C. Pedes ejus anteriores. FIG. IV.
D. D. Pedes poſteriores.
E. E. Ipſum corpus.
F. F. Cauda illius.

Aliis quoque autem & poſtea operam dedi, qui iiſdem ſymptomatibus afficiebantur, & à generoſiſſimis volatilibus, aperientibus, ſpirituoſis &c. medicamentis ab aliis Medicis, meque præſcriptis nullum non tantum levamen, verum pejus poſtea ſemper ſeſe habuiſſe obteſtabantur: quos tamen omnes poſt mortem præter duos aperire non licuit. Verum in iiſdem polypum, ut jam narravi, & figuris demonſtravi, vidimus & plurimis oſtendimus. Polypis cordis majoribus jam laborantes ſemper fere à volatilibus &c. male ſe habent.

3. Febris hectica, ut docuit Fuchſius in inſtitut. medic. lib. 2. ſect. 4. cap. 27. Sudorifera enim in primis vehementiora plerumque calida exiſtunt, ſicque calidis calida adderentur, majorque corporis ariditas, & calor moleſtior excitaretur. Peccat quoque in febri hectica non tam humorum copia, quàm quidem eorum inopia & acredo: ſudoriferis vero humorum copia, ſero per ſudores expulſo, plurimum diminuitur, eorumque acredo (temperante quodammodo liquore, nempe ſero, per ſudores diminuto) in dies major & major redditur, & ſic nonniſi febris major, calor, & ariditas vehementior, intolerabilior, vigiliæ moleſtiores, corporiſque colliquatio citior producitur. Febre hectica.

4. Melancholia, ut legimus apud Johannem Walæum in ſua medendi methodo titulo de ſudorifero p. m. 62. melancholici enim humores ſudorifera vehementiora vetant omnia, & ſemper; blandiora vero & ſpirituoſa oleoſa ſi ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ exiſtant, maxime Melancholia.

ximè in melancholicis humoribus conducunt: mutant enim & corrigunt dictos humores quàm felicissimè, ut hinc inde in observationibus traditis & adhuc tradendis satis liquet.

Cacochymia.

5. Cacochymia, ut idem ibidem docuit: hinc, inquit, magnum errant errorem, qui absolutam & plenam cacochymiam, utpote in hydrope, sudoriferis, nempe vehementioribus, & nonnisi illis, expellere conantur. Blandiora, spirituosa, ac oleosa vero διαφορητικὰ in cacochymia maximè conveniunt, non quia cacochymiam per sudores expellunt, ast quia temperando, incidendo mutant & corrigunt cacochymiam; sicque correcta concocta ac præparata eadem purgante medicamento tutiùs jucundiùsque (juxta Hippocratem aphor. 22. sect. 1.) educitur, curaturque. Plura de cacochymia,& an per purgationem &c.educi, vel per alterantia temperari, & corrigi debeat, qui desiderat, legat modo quæ dicta sunt §. 19. p. 196. & 197.

Morbis à crudis humoribus productis.

6. Morbi à crudis humoribus producti, teste Galeno comment. 2. in lib. 1. Hippocrat. de morbis popular. crudis, inquit, & à crudis humoribus productis morbis nec prosunt sudores, nec signum sunt bonum: nam vel copiam denunciant humorum, vel virium infirmitatem. Vetant enim crudi & inconcocti humores sudorifera vehementiora, non vero ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ blandiora, spirituosa, volatilia: indicant namque potius crudi humores spirituosa &c. sudorifera & diaphoretica. Nam hisce spirituosis blandioribus ac volatilioribus medicamentis crudi humores morbique ab iis oriundi citius ac jucundiùs tutiùsque, quàm ullis aliis, curantur ac tolluntur: imo si quæ sint in rerum natura crudos humores alterantia, corrigentia, &, ut ita dicam, concoquentia medicamenta, revera spirituosa blandiora volatilia hæc esse, Lippis ac Tonsoribus satis notum est. Item à frigidis viscosis humoribus oriundi morbi, quia, inquit Fuchsius instit. medicar. lib. 2. sect. 5. cap. 27. frigidis & à frigidis humoribus productis morbis non conveniunt sudorifera, (vehementiora ac potentiora) nisi vitio jam declinante: quare etiam sudores in febribus salubres judicantur, si diebus decretoriis erumpant, ut legimus apud Hippocratem aphor. 36. sect. 4. Nec mirum, quod vehementiora & potentiora sudorifera talibus in morbis à frigidis & viscosis humoribus oriundis prohibeantur: nullam enim talibus in affectibus vi & potentià producti & expulsi sudores utilitatem, nullumque levamen adferunt, verum maximè debilitant, viresque auferunt. Attamen si blanda, spirituosa, oleosa, volatilia &c. sint ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ, optimè juvant, viscosa tutò corrigunt, blandèque calefaciunt, humoresque frigus &c. producentes jucundè alterant: sic-

Item à frigidis viscosis humoribus oriundis morbis.

ficque citò hifce dictis humoribus, vel inde productis morbis laborantes curantur.

7. Morbi finguli ac omnes, qui à fola humorum, vel humorum fimul acrium inopia & paucitate exoriuntur. Non enim aridis corporibus, ficcis morbis, humoribus nempe vel caliditate vel acredine exficcatis, fudorifera potentia exhibenda, docente Fuchfio loco ftatim citato: nam fudoris materia nonnifi fanguinis ἰχὼρ & ferofitas eft, ut Johannes Baptifta Montanus tractat. de febre fanguinis, & tom. 1. confultat. medic. 154. probavit, quæ fanguinis ferofitas humorum acredinem &c. diluendo quodammodo adhuc temperans, magis magisque per ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ in primis vehementiora & frequentiora educitur, expellitur, ac diminuitur. Quare quoque Senex lib. 2. de diæta text. 36. §. 5. p. m. 232. dixit, fudores omnes exeuntes ficcare & attenuare, cum corpus humore deftituatur; ficque vel tabes, vel atrophia, &c. facilè hac ratione excitaretur, de quibus videfis ea, quæ dicta funt circa purgantia in tabe & atrophia exhibita p. 212.

Morbis ab humorum inopia & c. oriundis.

8. Dolores artuum fixi ac fubinde vagi ex humoribus acribus, falfo-acribus, ac lymphaticis oriundi, qui fæpius diaphoreticis, & quidem volatilibus oleofis, ut ex fuperioribus patet, brevi fuperantur. Verum nec hifce cedentes, cucurbitulæ cum flammis, ut & veficatoria fæpius renovata in primis tum fimul conveniunt. Dicta fequentes cafus fatis fuperque confirmant. Lubentius hos quoque cafus addidi, quia hinc inde in præcedentibus, & p. 23. pollicitus fui, me plures de cucurbitulis obfervationes effe relaturum.

Doloribus artuum fixis vel vagis.

Mulier quinquagenaria, alvo adftrictiori, catarrhis plurimis jam in dentes, jam in has illafve corporis partes illabentibus obnoxia, cæterum fana: circa brumale hybernum præ odontalgia nonnullas noctes infomnes traducens, mane, affumpto diaphoretico, fudorem univerfalem poft nonnulla infomnia pavoribus ac præcordiorum anxietate mixta paffa, fummum obfervavit levamen. Verum adhuc fudans furrexit, ac circa meridiem de maximo dolore in brachio immediatè infra mufculum deltoidem primò gravativo, ac dein rodente, ac de momento in momentum valde ingravefcente, imo vefperi intolerabili conquefta eft. Quare Chirurgum accerfivit, qui mox cataplafma ex mica panis albi, foliis verbafci, floribus fambuci, croco, vitello ovi, & lacte dulci compofitum impofuit; & bolum ex fefqui drachma theriacæ Andromachi, & fcrupulo oculorum Cancrorum præfcripfit. Unde optimè & profusè fudavit, verum fruftraneo eventu; totam enim noctem infomnem traduxerat. Mane & Medicum quoque vocavit, qui ac-

Mulier catarrhis plurimum obnoxia.

In brachii dolorem gravativum & rodentē incidit.

Verum externis internisque fruftra adhibitis.

accersitus statim vulgare enema, pilulas cephalicas sequentes vesperi assumendas (intra quatriduum enim alvum non deposuerat) præscripsit, à quibus decies quidem alvum sed frustra deposuit.

Pilulas quasdam cephalicas purgantes.

℞. *Mass. Pilul. Aurear. Cochiar. ana* ℈ß. *Resin. jalapp. Scammon. ana gran.* vj. *Ol. rorismar. still. gutt.* ij. MS. F. Pilul. no. vij. deaur.

Cataplasma anodynum.

Mane Chirurgus ex præscripto Medici cataplasma magis anodynum brachio imposuit, inuncto prius brachio spiritu vini lavendulato, tincturâ opii & sale volatili oleoso mixto, ac bolum sudoriferum sequentem à Medico præscriptum assumpsit, ac optimè sudavit, sed absque ullo doloris levamine, etsi per tres quatuorve circiter horas dormiverat.

Bolum diaphoreticum

℞. *Diascord. Fracast. Theriac. Andromach. ana* ʒß. *Antimon. diaphor. Ocul. Cancr. ana gr.* xv. *Ol. nuc. moschat. expreß.* ℈ß. *Tinctur. croc. gutt.* xv. MS. F. Bolus.

Interim subinde quoque pilulâ ex grano uno laudani opiati, necnon hac mixturâ cochleatim fuit usa.

Mixturamque sudoriferam anodynam frustra in usũ vocavit.

℞. *Aq. card. bened.* ℥ij. *Fœnic. Majoran. nobil. ana* ℥iß. *Theriac. simplic.* ℥j. *Tinctur. opii* ʒiß. *Antim. diaphor.* ʒß. *Ol. nuc. moschat. expreß.* ℈ij. *Syrup. papav. rhead.* ℥j. MS.

Varia quoque cerota, linimenta, fomenta externè adhibita, internaque diaphoretica, lenientia opiatis mixta &c. assumpta fuere, verum frustra. Quare tandem cucurbitulas cum flammis bis quotidie iterandas Medicus proposuit. Annuit statim Chirurgus, ægraque: itaque mox in usum revocatæ fuere, quibus appositis, levamen eodem momento sensisse se referebat ægra, ac vesperi cubitum itura unam vel alteram de sequenti massa pilulam usurpavit, ac brevi ab omni dolore fuit liberata, imo curata.

Tandem cucurbitulis cum flamma.

Et pilulis anticatarrhalibus curata fuit.

℞. *Mass. Pilul. de cynogloss.* ʒj. *Croc. optim.* ℈ß. *Ol. nuc. moschat. expreß.* ℈j. *Rorismar. still. gutt.* ij. MS. F. Pilul. no. xxviij. deaur.

Juvenis dolore ischiadico diu afflictus.

Juvenis octodecim annorum, dolore ischiadico diu afflictus, ita ut præ dolore lecto continuò fere decumbere cogeretur, cæterum sanus, internis externisque incassum adhibitis, cucurbitulas cum & sine flammis adhibendas esse necessum duxeram. Verum hasce admittere noluit, antequam balneum quoddam, de quo Chirurgus quispiam multa pollicebatur, in usum revocasset. Quo facto, in principio magnum, postea vero nullum observavit levamen. Quare tum cucurbitulas ter quaterve de die, primò cum, dein sine flammis imposuimus parti affectæ, ac singulis vicibus doloris diminutionem, imo aliquid ab ipso osse ad externas partes propelli sentire se, retulit æger: ita ut intra tres septimanas, assumptâ subin-

Omnibus frustra adhibitis.

Cucurbitulis cum & sine flammâ.

ſubinde pilulâ de ultimò præſcripta maſſa, necnon de ſequenti decocto hauſtu calefacto, (quo uſurpato blandè ſemper ſudabat) ab omni dolore fuerit liberatus.

Pilulis anticatarrhalibus.

℞. *Raſur. lign. guajac.* ℥iiij. *Saſſafras Rad. Chin. ana* ℥ij. *Polypod. quercin. Alth. recent. Glycyrrhiz. ana* ℥jß. *Folior. majoran. nobil. Roriſmar. ana* M. jß. Conciſis atque contuſis, ſpiritu vini primò irroratis, affund. aq. commun. q. ſ. ſtent ſimul per 24. horas, vaſiſque arctè clauſis, coq. ſ. a. Colatur. pint. vij. add. *Tinctur. diaphor. in ſuperioribus trad.* ℥ij. *Rob. ſambuc.* ℥iij. MS.

Et decocto diaphoretico curatus fuit.

Mulier triginta ſex ſeptemve annos nata, quatuor liberorum mater, melancholica, alvo adſtrictiori ſæpius de dolore colico conquerens, verum laxiori eâdem omni dolore libera, de ſequenti condito ad nucis moſchatæ quantitatem ſubinde aſſumpſit, & optimè ſeſe habuit.

Mulier dolore colico (alvo in primis adſtrictiori) ſæpius afflicta.

℞. *Conſerv. roſar. pallid.* ℥j. *Elect. cholag. Sylv. Hydragog. ejuſd. ana* ʒv. *Crem. tartar.* ʒiß. *Ol. fœnic. ſtill. gutt.* vj. *Syrup. è ſucco roſar. q. ſ.* MS. F. Conditum.

Laxiori vero eâdem.

Beneficio conditi purgantis &c. liberata.

Ab urbe Amicos viſitandi gratiâ profecta, intra quatriduum alvum non depoſuerat, & ſupradictis doloribus afflicta domum rediit. Accerſitus ea de cauſa Medicus mox enema carminans, & mixturam carminantem præſcripſit, quibus adhibitis dolores brevi fuere ſedati. Poſt biduum dolore iſchiadico intolerabili correpta Chirurgum accerſivit, qui cerotum de cumino impoſuit, ſed fruſtra. Quare & me vocarunt, verum quicquid internè externèque adhibuimus, oleum & operam perdidimus. Quare cucurbitulas quoque propoſui, verum recuſabat eaſdem ægra: veſicatoria vero eundem ſubinde ſortiri effectum ſolita adhiberi conceſſit, quibus adhibitis maxima ex aperta veſicula lymphæ acris copia effluxit, ex quo ſummum levamen ſenſit, brevique curata fuit.

Dolore Iſchiadico laborans.

Omnibus incaſſum adhibitis.

Veſicatoriis brevi fuit curata.

Homines, in quibus ἹΔΡΩΤΙΚΆ & ΔΙΑΦΟΡΗΤΙΚΆ in primis blandiora cum ſucceſſu præſcribi poſſunt, ſunt.

ἱδρωτικὰ & διαφορητικά in primis blandiora conveniunt

1. Pueri, ut teſtatur Hieronymus Mercurialis de morbis puerorum lib. 2. cap. 1. Scatent enim seroſis aquoſiſque humoribus, ut ſatis ex eorum ſalivatione continua patet: quare non adeo ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ blanda ipſis nocent. Nam vel per ſudores, vel per urinas malum peccans ſimul alterando & corrigendo expellitur, tutiùſque ac jucundiùs per diaphoretica, quàm per alia medicamenta, morbis nempe diaphoreſin indicantibus laborantes, Infantes curan-

Pueris.

mantur; facilè enim statimque ut plurimum sudant. Quare ergo juxta Hippocratem aphor.21. sect. 1. quæ educere oportet, quò maximè vergunt, eò ducenda per loca convenientia: sponte quia semper fere Infantes, ut dictum, sudant, & loca, ut superius jam probatum, sint satis convenientia; necessariò sudorifera & diaphoretica ast blanda Infantibus exhibenda. En ea de causa sequentem casum.

Puer post ova valde dura comesta.

Puer quispiam octo jam annos natus post ova dura avidè assumpta præcordiorum compressionem gravem sensit. Quare Parens vinum absinthii summitatibus diu infusum Filio suo dedit. Is statim & vinum & ova indurata evomuit, manente tamen præcordiorum anxietate gravi, mox & ingens febrilis paroxysmus multis cum convulsivis motibus accessit, statimque clamando, ejulando, jam vero ridendo deliravit Puer: exinde de intolerabili siti,& capitis dolore, ast vero intra sex horas nonnisi de dolore ventris distendente & anxietate conquerebatur, valdeque sponte sudavit. Vocatus febricitantem,& sudantem, motibusque convulsivis laborantem, & de ventris dolore & distentione querentem inveni: quare statim sequentem dedi mixturam cochleatim usurpandam.

In febrem & motus convulsivos incidit.

Quare mixturam diaphoreticam anti-epilepticam.

℞. *Aq. cort. citri* ℥ij. *Spir. contra præcord. anxietat.* ʒij. *Salis armoniac. aromat.* ℈j. *Nitri dulc. sequent. gutt.* x. *Ol. cortic. aurantior. gutt.* j. *Antim. diaphor. gran.* xv. *Tinctur. antiepileptic. in superioribus tradit.* ʒij. *Flor. hyperic.* ʒß. *Laud. opiat. gr.* ß. *Syr. papav. errat.* ʒvj. MS.

Post tria hujus mixturæ cochlearia assumpta blandè sudavit, varios flatus cum ventris doloris & distentionis levamine emisit; motusque convulsivos minores postmodum Parentes observarunt: quare in dictæ mixturæ usurpatione pergere vesperi rediens eum jussi. Hinc semper blandè & copiosè sudavit, ac post quatriduum nulli motus convulsivi, nulla præcordiorum anxietas, aut ventris dolor distentionesve aderant, brevique curatus fuit.

Assumpsit. Sudavit. Ac curatus fuit.

Pagina 275. spiritus nitri dulcis aromatici descriptionem dedimus, sæpius usurpavimus. Verum hunc pluries cum majori quoque successu in colico dolore ex biliosis humoribus oriundo præscripsimus: quare & hujus descriptionem Lectoribus studiosis denegare non potuimus.

Spiritus nitri dulcis jam jam citatus.

Spiritus nitri dulcis aromatici descriptio.

℞. *Rad. angelic.* ℥ß. *Fol. menth. crisp.* M. j. *Sem. fœnic. dulc.* ʒij. *Carui Baccar. junip. ana* ℥ß. *Laur.* ʒij. *Extrem. cortic. aurantior. Citrior. ana* ʒiij. *Macis* ʒiß. Concisis atque contu-

tufis affund. *Spirit.vin.optim. pint.* iß. Poſt ſufficientem digeſtionem leni calore abſtrahatur ſpiritus ad uncias octo vel novem, tumque

℞. *Hujus ſpirit. vini carminativ.* ℥vij. *Spiritus nitri* ℥iij. Miſceantur quotidie ter quaterve, & poſt octiduum abſtrahatur leniter deſtillando ſpiritus, qui bis terve cohobetur, & ad uſum reponatur. In colico dolore, omneſque flatus ex biliofis humoribus oriundos diſcutiendo, perutilis.

2. Qui pulmones habent calidos, referente Johanne Walæo in ſua medendi methodo titulo de ſudorifero p. m. 66. quia, inquit, illi tenues obtinent humores, ac proinde ad ſudorem proclives ſunt: tenuem enim ipſam ſudoris materiam eſſe, ſupra jam ſatis probavimus. Non mirum ergo ſudorifera ac diaphoretica illis nempe, qui pulmones habent calidos, ac tenues obtinent humores, (in primis ſi ſcateant & abundent tenuibus illis ac ſeroſis humoribus) proficua eſſe. Aſt nota, nonniſi blandiora ac temperata, neutiquam vero nimis calida ac ſimul exſiccantia in hiſce eſſe præſcribenda; aliàs facilè in hecticam, & ſummam corporis extenuationem, macredinemque inciderent. Quid enim aliàs nimis calida exſiccantia ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ, ſæpius in primis uſurpata, talibus in Hominibus excitarēt, quàm pulmonum inflammationem, febrem hecticam &c. Tollitur enim ac aufertur, juxta Hippocratem loco ſæpius jam citato, omnis liquor temperans, corpuſque exſiccatur, ac humoribus naturalibus blandis deſtituitur.

Calidos pulmones habentibus.

Sed qualia.

3. Catarrhoſi: ſudoriferorum namque beneficio catarrhorum depluentium materia & diminuitur, & plerumque ſimul eorum acrimonia temperatur. Quare quoque dixit Daniel Sennertus lib. 1. part. 1. Practic. cap. 2. ſudores certiſſimum eſſe, & prophylacticum, & curativum remedium morborum, qui à ſeroſo humore à capite defluente ortum habent. Quod idem confirmatum inveniet ſtudioſus Lector apud Joubertum de thoracis affectibus cap. 14. qui refert, in deſtillationibus ſudorem quocunque modo excitatum apprime juvare, dummodo ſenſim corpus tepeſcat, non ſubito frigore corripiatur: graviores aliàs & plures mox exorirentur catarrhi, doloreſque vel gravativi vel rodentes &c. curati jam ſudoriferorum ope, denuo excitarentur, vel de novo producerentur. Patet enim tum temporis undique corpus, faciliùſque tum frigus, particulæque frigidæ acidæ penetrant, obſtructiones pariunt, pituitam viſcidam quodammodo jam inciſam & attenuatam iterum coagulant, dolores graviores excitant, motuſque ſubinde impotentiam &c. generant; ſicque nonniſi malo, curationis loco, pejus additur.

Catarrhoſis.

4. Ar-

Arthriticis. 4. Arthritici, ut satis superque probatum supra §. 14. p. 394. & 395. & ex Cratone, Gabelchovero, & Daniele Sennerto, &c. demonstratum.

Vulneratis, quibus sanguis extravasatus recens in corpore coagulatur. 5. Vulnerati, quibus intra corpus recenter sanguis coagulatur, teste Arnoldo de Villa Nova doctrin. 5. cap. 16. aphor. 1. qui potionem resolutivam, sudorem simul provocantem, citò hisce conferre retulit. Ἱδρωτικὰ enim ac διαφορητικὰ hisce enim casibus, quæ præscribuntur, plerumque valde sunt incidentia, solventia, ac spirituosa &c. quorum beneficio & recenter coagulatus sanguis solvitur, attenuatur, ac inciditur, sicque vel per sudores, vel per urinas expellitur ac exturbatur. Et sic tutò citòque imo & jucundè gravia concurrentia, vel ex sanguine in corpore coagulato producta symptomata curantur ac tolluntur; viresque ac spiritus ex sanguine, qui intra vel extra corpus è vasis effluxit, diminuti spirituosorum sudoriferorum ope faciliùs citiùsque, quàm quidem aliis medicamentis, restituuntur.

Ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ vehementiora non conveniunt.

Homines, qui ἹΔΡΩΤΙΚΑ & ΔΙΑΦΟΡΗΤΙΚΑ in primis vehementiora non ita tolerare queunt, sunt.

Senibus. 1. Senes, quia eorum corpora sicca atque exsucca ut plurimum existunt, sudorifera vero humores per sudores expellendo corpus siccant ac attenuant: scatent quoque humoribus frigidis, viscosis, acidis &c. qui non facilè medicamentis cedunt. Quare quoque morbos, qui iis accidunt, diuturniores plerumque esse Hippocrates aphor. 39. sect. 2. & aphorismo sequenti, raucedines & gravedines in Senioribus non concoqui docuit. Non ergo in magno natu Hominibus sudorifera in primis validiora & frequentiora præscribenda: hac enim ratione illorum corpora sicca atque exsucca, ac sufficienti humiditate plerumque destituta non ulterius sunt exsiccanda, vires spiritusque debilitandi, calorque illorum satis exiguus (frigida enim illorum esse corpora, & parum calidi illis inesse, dixit Senex. aphor. 14. sect. 1.) ulterius diminuendus, nec simul tollendus.

Debilibus. 2. Debiles: vires enim spiritusque ἱδρωτικὰ propriè dicta tollunt, sicque debiles debiliores redderentur. Reficiendos ergo potius, ac corroborandos debiles, quàm hoc modo magis magisque debilitandos judicamus.

Emaciatis ac morbis extenuatis. 3. Emaciati, & morbis chronicis extenuati: magis namque affligerentur sudoriferis extenuato, ac chronicis morbis emaciato præ-

præditi corpore, quàm quid emolumenti horum beneficio adipiscerentur. Rectè ergo Fuchsius in institut. medic. lib. 2. sect. 5. cap. 38. nutrimentis potius reficiendos, quàm vacuationibus exhauriendos esse, docuit.

4. Valde calidi ac biliosi: qualitate jàm peccantium humorum moderamen hac ratione, serosis ac aquosis valdè calidos biliosofque humores temperantibus per sudores expulsis, omnino tollitur, febresque ardentissimæ, sitis intolerabilis, capitis dolores pulsantes, phrenitides, &c. facillimè excitantur: attamen hoc modo si aliquando curentur, nec tutò nec jùcundè id peragitur. Verum si necessitas urgeat, sint tum ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ neutiquam calefacientia, ast necessariò frigefacientia, bilem tum simul figentia, caliditatem temperantia, & ex acidis vel sub-acidis composita: aliàs gravissima inde sæpius suboriuntur symptomata, nullis aliis medicamentis facilè postea superabilia. Valde calidis ac biliosis.

5. Nimis attenuatis humoribus qui laborant; ἱδρωτικὰ enim & διαφορητικὰ magis adhuc quia humores attenuant ac solvunt, (ut sæpius jàm ex Hippocrate probavimus) viresque valdè tollunt. Magis namque illis incrassantia, quàm attenuantia & dissolventia conveniunt; aliàs & sudor sanguine quodammodo tinctus expelleretur: ut quondam Sylvæ Ducis in Matrona quadam nobili observavit P. M. D. Florentius Schuyl; quæ continuâ spirituosorum & maximè volatilium usurpatione summam primò virium jacturam passa, brevi & sudorem ingentem fere continuum, tandèmque & sanguine tinctum; quæ ægra nonnisi summis ac potentissimis remediis incrassantibus, corroborantibus, adstringentibus &c. à dicto sudore &c. fuit curata. Talem quoque observationem videsis apud Guilielmum Fabritium Hildanum à Georgio Sporlino ipsi communicatam centur. 6. observat. 76. p. m. 601. En totam dictæ observationis historiam, ut sæpius nobis commemoravit Præceptor quondàm noster D. Florentius Schuyl, eram enim tunc temporis Medicinæ Tiro. Nimis attenuatis humoribus laborantibus. Sudor sanguine quodammodo tinctus post spirituosa volatilia diu usurpata.

Nobilis quædàm Mātrona triginta circiter annos nata, maximè spirituosis ac volatilibus modo gratis delectabatur; unde ingens secuta semper fuit sitis, quam nonnisi vino tollere studuit. Evenit tandem, ut vigiliæ frequentes, ac singulis fere noctibus sudores inde oborti sint: quas vigilias sudoresque nocturnos nihili pendens, in spirituosorum ac volatilium usu perrexit. Quorum spirituosorum maleficio talis fuit secuta humorum attenuatio, & pororum dilatatio, ut continuò fere sudaverit postea. Tum vero spirituosa & volatilia reliquit, & infirmata continuis sudoribus decumbens, subinde sudores sanguinolentos linteamina inficientes; Matrona nobilis. Spirituosis volatilibus diu usurpatis. In sudorem penè continuum &

quidem san guinolentū incidit. tes observavit, ac Medico, nempe clarissimo & doctissimo Domino Florentino Schuyl P. M. institutionum medicarum & Botanices Lugd.-Batav. Professori acutissimo, sæpius ostendit, qui, omnibus volatilibus ac spirituosis aromaticis &c. interdictis, sequentia præscripsit medicamenta.

Interdictis spirituosis. Mixturâ adstringente ac incrassante. ℞. *Aq. plantagin. Portulac. ana* ℥iiss. *Cinnam.* ʒvj. *Acet. still.* ℥ss. *Corall. rub. præparat.* ʒj. *Confect. hyacinth.* ʒiss. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syr. portulac.* ʒvj. MS.

De qua mixtura singulis horis cochleare unum alterumve ast frustra assumpsit ægra: quare præter hanc mixturam varia medicamenta sanguinem condensantia &c. fuere præscripta, & in primis quoque sequens conditum.

Ac condito. ℞. *Conserv. rosar. rubr.* ℥iss. *Mic. cydonior.* ℥j. *Confect. hyacinth.* ʒij. *Corall. rubr. præpar.* ʒiss. *Lap. prunell.* ʒj. *Sacchar. saturn.* ℈j. *Syrup. portulac. q. s.* MS. F. Conditum.

Post tres menses curata fuit. De quo ad nucis moschatæ fere magnitudinem ter quotidie præter alia medicamenta, & dictam mixturam usurpavit; unde parum & debilitas, & sudores fuere diminuti. Quare eadem per mensem adhibere instituit, tandemque ast nonnisi tertio quartove mense hisce in primis curata fuit.

TEMPUS SUDORES PROVOCANDI.

Tempus provocandi sudores.

Aptissimū est nocturnum. 1. Aptissimum est nocturnum, ut quondam docuit Johannes Walæus in sua medendi methodo titulo de sudore p. m. 64. quod idem confirmat Philippus Grulingius in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-chymico novo cap. 15. §. 21. p. m. 238. quia, inquiunt, calor internus concentratus fortior est, externus vero debilior. Ideo quoque ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ, in primis opiatis mixta, nocturno tempore faciliùs sudores provocant, quia naturaliter ad somnum magis sunt proclives Homines, præsertim si opiata sudoriferis sint admixta. Tollunt enim illa tum simul & dolores, & vigilias, præcordiorumque anxietates, & inquietudines, &c. somnumque inducunt, & humorum acrimoniam dicta forsan symptomata provocantem & excitantem temperant. Cumque melius tecti nocturno, quàm quidem diurno tempore, maneant ægri, non mirum, quod faciliùs tum sudores erumpant, ac majus quoque levamen ipsi inde sentiant.

Matutinum 2. Opportunum est matutinum, (quare etiam Daniel Sennertus de arthritide cap. 7. sudores matutinos utilissimos esse judicavit, in primis ad arthritidem præcavendam) jejuno adhuc ventriculo, non vero pleno, nisi necessitas aliud imperet: quod idem

lib. 5.

lib. 5. part. 2. institut. medicar. sect. 1. cap. 14. & Fuchsius lib. 2. institut. medic. sect. 5. cap. 27. docuere. Ventriculo enim cibis oppleto, non facilè in actum deduci possunt ἱδρωτικὰ & διαφορητικά, sed in ventriculo vel suffocarentur, vel ita alterata expellerentur, ut vix sudores provocare queant: vel etiam jam assumptus, vel nondum concoctus in ventriculo cibus nonnisi crudus ex stomacho una cum sudoriferis propelleretur, sicque vel obstructiones graves, vel lienteriæ, aliave plurima mala excitarentur.

3. Æstivum utilius est hyberno: faciliùs enim æstate sudorifera operantur, quàm quidem hyeme, verum etiam cum majori noxa, & virium debilitate. Spiritus enim æstate magis dissipantur, quàm hyeme, pori namque magis tum patent, & natura ipsa ad sudores tum proclivior existit. Dicta confirmata videsis apud Johannem Walæum loco sæpius jam citato. Æstivum.

4. Commodissimum in morbis accessiones habentibus tempus est morbi paroxysmique status, & declinatio, teste Daniele Sennerto loco ultimò citato: noxium enim esse putat Johannes Walæus principium & augmentum morbi. Quare Veteres nonnisi post universalem corporis purgationem sudorifera propriè dicta exhibebant: quod & Sennertus ac Fuchsius dictis in locis valde commendant. Sint hæc de morbis, ut jam monitum, qui accessiones habent, dicta; non itidem de illis præter naturam affectibus acutis & acutissimis vulgò nominatis, qui à principio ad finem indesinenter affligunt, & aut ægrum interficiunt, aut planè debilitant. Hisce enim in morbis necessariò statim sudorifera exhibenda, aut aliàs iis locus non concederetur; citò namque dicti acuti & acutissimi morbi cursum suum absolvunt. In morbis periodicis status morbi & declinatio.

Exhibentur quoque aliquando ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ & ante paroxysmum, vel etiam in paroxysmo morborum accessiones habentium duas plerumque ob causas: vel quod paroxysmum imminuere, vel quod materiam paroxysmum causantem tollere mens Medici sit. Paroxysmum imminuere ac tollere studemus medicamentis causam paroxysmum producentem temperantibus ac alterantibus, ac temperatam quodammodo ac correctam una cum sudore expellentibus; sicque nonnunquam imo sæpissime citò, tutò, jucundèque paroxysmi tolluntur, morbique curantur. Transeamus ergo, & videamus Exhibentur quoque jam ante; jam in paroxysmo.

Quid ante, in, & post ἹΔΡΩΤΙΚᾺ & ΔΙΑΦΟΡΗΤΙΚᾺ agendum observandumque sit, quod in sequentibus paucis demonstrabimus.

Ante sudoris provocationem requiritur.

Ante sudoris provocationem requiritur.

Ut universalia præmittantur.

1. Ut, nonnisi universalibus præmissis, præterquam in morbis acutis acutissimisve, citò nempe cursum absolventibus, ut in peste &c. (venæ sectio enim ac purgantia in peste morbo acutissimo omnino vetantur: sic quoque in aliis morbis acutis sudorifera & diaphoretica præcedere debent universalibus; citiùs namque vel Hominem interficiunt, vel derelinquunt, antequam universalia omnia quandoque sint instituta) ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ in primis vehementiora assumantur, aut exhibeantur, ut legere est apud Danielem Sennertum lib.5. instit.medic. sect.1. cap.14. & Philippum Grulingium in suo florilegio Hippocrateo-Galeno-chymico novo part.8.cap.15.§.1.& 11.p.236.& 237. Morbi enim à crudis viscosis, & simul quantitate qualitateve peccantibus humoribus oriundi solis sudoriferis non facilè curantur: sudoriferorum enim beneficio nonnisi serum & subtile tantum evacuatur, residuum vero compingitur, teste Arnoldo de Villa Nova doctrin.4.cap.13.aphorism.3. sicque nonnisi solvens & crassum viscosum diluens expellitur, viscosiusque ac tenacius obstructiones pertinaces &c. pariens reliquum hac ratione redditur. Incidendi ergo, attenuandi, & concoquendi viscosi, tenaces, crudique humores, & per purgationem, si necessitas urgeat, exturbandi, antequam ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ in primis vehementiora exhibeantur; sintque tum simul sudorem provocantia remedia incidentia, dissolventia, ac attenuantia, vel similibus mixta, ut eò citiùs in actum deducantur, ac faciliùs jucundiùsque morbi hoc modo profligentur ac tollantur. Quare quoque Fernelius lib.4.Patholog.capite ultimo dixit, solum utilem eum sudorem habendum esse, qui expurgatæ alvo succedit, quique, jam vacuatâ crassiori morbi materiâ, reliquam tenuem per corporis summa dissipat. Pergit idem, qui sudor morbi initio, vel quovis alio tempore vel ante coctionem, vel ante crisim exierit, irritus est atque symptomaticus, & cui nulla morbi fida solutio committi potest. Si ergo sudores naturæ vi vel ante crassioris morbi materiæ expulsionem, vel ante crisim, &c. expulsi irriti sint, & nulla

Præterquam in morbis acutis.

Sudorifera in morbis pituitosis tenacibus &c. qualia simul esse debeant.

& nulla morbi fida solutio committi possit, multò minus naturę imitatoribus, ideſt Medicis, ante probam corporis evacuationem sudorifera præſertim vehementiora præſcribere licitum eſt.

Sudoriferū assumpturus sit calidus.

2. Ut ſudoriferum aſſumpturus caleat: tum enim magis ſunt ſoluti humores, porique corporis magis patent, citiùſque ſudorifera aſſumpta operantur. Si vero frigeat æger, contrarium plerumque evenit, & aut non, aut tardè, aut tantum non ſudat.

Et corpus tegumentis ſatis obvelatum, non nimiâ copiâ onuſtum.

3. Ut ſufficientibus tegumentis corpori circumpoſitis pedetentim caleſcat. Aſt monendi quoque neceſſariò ægri, ne nimiâ tegumentorum copiâ ſeſe onerent: ex eorum namque preſſione non minores anguſtiæ, quàm à fortiſſimo ſudorifero nonnunquam excitantur. Quare longè præſtare tegumenta corpori circumponere, quàm ſupraponere dixit Johannes Walæus in ſua medendi methodo titulo de ſudorifero p. 64. & 65. liberior enim tum manet reſpiratio. Imo ſæpius obſervavimus majores anguſtias, & præcordiorum anxietates à nimia tegumentorum corpori impoſitorum copia excitatas, (ſudoriferum aſſumptum etſi anguſtiis, & præcordiorum anxietatibus reſiſteret) quàm à forti ſudoriſero iiſdem ægris exhibito, dictiſque ſymptomatibus non reſiſtente unquam productas eſſe.

Si ſudorifera ſicca ſint exhibita, liquidum poſtea aſſumendum.

4. Ut in forma ſicca ἱδρωτικὰ & διαφορητικὰ ſi fuerint exhibita, ſimul quid càlidi liquidi aſſumant ægri: ſic enim citiùs faciliùſque ſudores provocantur, hacque ratione non ita nec tandiu in ventriculo remanent, ſed citiùs expelluntur, & in actum deducuntur, humoreſque expulſuri tum ſimul quodammodo & magis moventur, inciduntur, & ſolvuntur, faciliùſqne per conſequens à ſudorifero aſſumpto per corporis poros expelluntur.

Inter ſudoris eruptionē convenit

Inter ſudoris eruptionem convenit.

Ut ſudor pedetentim moveatur.

1. Ut ſudor pedetentim, non vero confertim moveatur, teſte Johanne Walæo in ſua medendi methodo titulo de ſudorifero: natura enim ducenda, neutiquam vero cogenda, *omnia ſponte fluant, abſit violentia rebus*. Hac autem ratione graves præcordiorum anxietates, anguſtias &c. ſudorifera excitarent, vires inſigniter labefactarent, ægrumque valde debilitarent; ſicque optatum finem, tutam nempe & jucundam curationem, Medicus non adipiſceretur.

Sudore attamen non profluente, quid agendum.

2. Ut, aſſumpto jam ſudorifero, tegumentiſque undique circumpoſitis, ſi nondum ſudores prorumpant, liquidum quoddam calidum ægro exhibeatur, vel totum corpus una cum capite obtegatur; alias pro pulmonum & cordis refocillatione caput liberum, ut ſupra probavimus, relinquimus, ut docet idem Johannes Wa-

laeus loco ultimò citato. Quare & arenæ calidæ, vel silices igniti, linteisque aceto madentibus involuti axillis pedibusque suppositi mirè hunc actum promovent. Commendat quoque in hunc finem Fuchsius lib. 2. institut. medicar. sect. 5. cap. 27. fomenta calorifica, aquam scilicet calidam vel in utre, vel in vesica, vel in vasculo aut æneo aut testaceo adhibitam; quod & Capivaccius lib. 5. de lue venerea cap. 9. contestatur. Observavimus enim nonnunquam hac ratione sudores esse provocatos, qui nullis etsi potentissimis medicamentis sudoriferis elici poterant. En ea de causa hanc morbi historiam.

Vir post morbum chronicum. Vir quispiam quadraginta circiter annos natus, post morbum chronicum ex hypochondriis in primis oriundum curatum tam avidè cibum appetere cœpit, ut nullo fere satiari posset. Quare per totam hyemem ostrea cruda multa, & sexcenta ejusmodi, gustui modo grata, quotidie avidè devoravit: unde circa vernale tempus alvi fluxus tam vehemens subsecutus est, ut singulis diebus duodecies & sæpius alvum deposuerit. Accedebat insuper ingens tandem hæmorrhoidum fluxus, qui levi venæ sectione, sequenti emolliente & anodyno clystere, & unguenti inunctione fuit sublatus. Præscriptus clyster autem hic fuit.

Genio indulgens.

In alvi & hæmorrhoidum fluxū incidit.

Venæ sectione, clystere anodyno.

℞. *Rad. alth.* ℥ß. *Fol. malv. Verbasc. ana* M. j. *Flor. papav. errat. p.* iij. Concisa & contusa coq. in s. q. *Lactis Bubuli recentis* In colatur. ℥viij. dissolv. *Terebinth. Venet. in duobus ovorum vitellis solut. Sevi Hircin. ana* ℥iij. *Ol. lilior. alb.* ℥vj. MS. F. Clyster.

Linimentum, quod externè parti dolenti inunxit & imposuit.

Et unguento.

℞. *Unguent. popul.* ℥j. *Rosac.* ℥ß. *Ol. hyperic. Rosac. Nymphææ ana* ℥ij. *Vitell. ovor. no.* ij. MS. pro Linimento.

Curatus fuit. Post horum medicamentorum usurpationem & alvi fluxus, quo per tres circiter septimanas laboraverat, fuit inhibitus. Quo curato, Baccho nimis indulgendo, brevi in levem primò dolorem podagricum, non longè vero post in omnium totius corporis partium dolorem gravativum incidit. Vocatus pedibus sequens fomentum calefactum imponendum dedi.

Baccho postea indulgens.

Fit podagricus &c.

Fomento.

℞. *Aq. theriacal. simplic.* ℥ij. *Flor. sambuc.* ℥iiij. *Spir. flor. chamomill.* ℥iß. *Acet. vin. sambucin.* ℥j. *Camphor. in spiritu vini dissolut.* ℈iß. MS.

Post secundam tertiamve hujus fomenti applicationem dolor podagricus evanuit: quare & nonnullis corporis partibus maximè dolentibus, ast frustra, fomentum imposuere. Visitandi causâ rediens, sequentem mixturam diaphoreticam præparavi.

℞. *Aq. radic. angelic.* ℥ijß. *Flor. sambuc. Fænic. Lign. sassafr.* *ana*

ana ℥j. *Theriacal. supra descript.* ℥iß. *Antim. diaphor.* ʒß. *Spirit. sal. armoniac. aromatici sæpius citati gutt.* xxx. *Cochlear.* ʒjß. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syr. papav. errat.* ℥j. MS. Mixtura diaphoretica anodyna.

De hac mixtura tria cochlearia sexies de die usurpavit, ast nullus fuit secutus sudor, nullumque levamen sensit. Quare sequentem bolum vesperi cum vino calido Rhenano veteri, in quo extremitates corticum citriorum recentium infusæ, assumendum dedi.

♃. *Electuar. p.* 319. & 320. *tradit.* ʒiß. *Bezoard. mineral.* ℈j. *Croci optim. Lap. prunell. ana gr.* vj. MS. F. Bolus. Et bolo sudorifero.

Mane mihi redeunti æger absque somno sudoreque noctem se transegisse, bisque alvum cum torminibus deposuisse retulit: quare sequentem mixturam eodem modo usurpandam dedi.

♃. *Aq. card. bened. post sufficientem fermentationem destillat.* ℥iß. *Fœnicul. Rad. angelic. ana* ℥j. *Theriacal jam jam nominat. Spir. diaphor. superius descript. ana* ʒv. *Nitri dulc. p.* 412. *tradit.* ʒß. *Laud. opiat. gr.* iij. *Antim. diaphor.* ℈ij. *Ol. macis stillat. gutt.* j. *Syr. papav. errat.* ℥j. MS. Necnon mixturâ sudorificâ &c. potentiori.

Post hujus assumptionem parum sudavit atque dormivit, multosque flatus emisit, nullosque postea sudores observavit. Qua de causa arenam calidam sacculo inclusam utrisque axillis pedibusque supponi jussi, ultimâ mixturâ iteratâ, eodemque modo, ut primam, ita & secundam usurpavit; & copiosus postea summo cum omnium corporis partium doloris gravativi levamine secutus fuit sudor, brevique postea curatus fuit æger: præterquam quod de appetitu non tantum prostrato, sed & abolito valde conquerebatur. Quare primò hoc vinum medicatum, postea & mixturam sequentem præscripsimus. Et sacculis arenâ calidâ impletis axillis suppositis. Copiosè sudavit, & curatus fuit. Nisi quod ob appetitum abolitum.

♃. *Rad. zedoar. Enul. campan. ana* ℥iij. *Galang. Calam. aromat. ana* ℥ij. *Fol. menth. crisp. Majoran. nobil. ana* M.j. *Sem. carui Fœnic. dulc. ana* ℥iij. *Cinnam. acut.* ℥j. *Spic. nard. Cardam. min. Extrem. cortic. aurantior. recent. ana* ℥ij. Concisis atque crassè contusis, cantharoque lapideo inditis affund. *Vin. Gallic. pint.* iv. Post sufficientem infusionem de hoc vino medicato ad uncias tres (singulis dosibus primò instillatis guttulis duodecim de sequenti spiritu oleoso) ter quotidie assumpsit. Vinum medicatum stomachicum.

♃. *Spir. contra præcordiorum anxietat. p.* 157. *descript.* ℥ij. *Ol. menth. crisp. stillat. in dicto spiritu solut. gutt.* xij. *Elix. propriet. Paracelsi.* ℥iß. MS. Spirituum, &c.

♃. *Aq. menth. crisp.* ℥iij. *Spirit. stomach. pag.* 244. ʒß. *Salis dulc. gutt.* xxv. *Extract. absinth. Tinctur. stomach. p.* 278. *descript. ana* ʒij. *Syrup. menth.* ℥j. MS. Necnon mixturam stomachicam usurpavit.

Ho-

Horum medicamentorum beneficio & appetitus rediit, & ingestum cibum optimè digessit.

Ne, sudore erumpente, frigidum potum &c. assumat.

3. Ut, quandiu sudores erumpant, nullum frigidum potum cibumque assumat, docente Quercetano de peste lib. 2. cap. 8. frigidus enim potus assumptus ulteriorem sudoris eruptionem prohibet. Rapitur enim, ut sic loquor, calor à peripheria ad ventriculum, naturaque ab opere quasi retrahitur; sicque sudores circa cutem stagnant, doloresque gravativi &c. excitantur, & febris frigusque ingens non rarò exinde producitur, imo & dira symptomata (ut nobiscum plurimi procul dubio observarunt Practici) nullis aliquando, etsi potentissimis, medicamentis cedentia sæpius tum exoriuntur. Sint eadem de cibo dicta, qui vel inconcoctus in ventriculo remanet, vel ita è stomacho expellitur, aut sudorum eruptio sistitur.

Ne erupti sudores linteis frigidis abstergantur.

4. Ut erumpentes sudores frigidis linteis neutiquam abstergantur teste Philippo Grulingio in suo florilegio Hipp. part. 8. cap. 15. §. 12. p. m. 237. Corporis enim pori hac ratione ita obstruerentur, ut nihil sudoris amplius succedere posset, & nonnisi catarrhi graves, dolores gravativi, cæterave symptomata graviora excitarentur.

Ne etiā in nimiâ quantitate sudores provocentur.

5. Ne in nimia quantitate sudores provocentur: quare idem loco citato §. 3. p. 236. rectè monuit, diligenter esse attendendum, ne simus nimii in sudore provocando. Sudor enim si nimis copiosus sit, vires valde labefactat, corpus exsolvit, & tabefacit: quapropter sæpius mediocriter sudores movere commodius est, quàm uno sudorifero, quod modum excedat, vires prosternere. Hinc multum aberrare videntur ii, qui dicunt, ægrum gravissimo morbo laborantem oportere stragulis undiquaque tectis ad horas quatuor vel quinque continuò sudare, ubi tamen binas ad summum horas pro una vice sudare, sufficere natura & experientia docent; atque Quercetanus loco statim citato contestatur, qui acriter vetat sudores copiosiores scilicet ultra duarum horarum spatium propagare, ne forte, inquit, vires ægroti nimium debilitentur. Quod Palladius in lib. 6. Hippocrat. de morbis popularibus itidem confirmat, inquiens, per sudores immodicos, ac diu durantes copiosos evacuationem fieri, minimè convenire, ne utile atque inutile simul evocetur. Quare etiam docuit Fuchsius lib. 2. institut. medicar. sect. 5. cap. 27. unicè in eliciendis sudoribus (vel in omnibus etiam aliis evacuationum generibus) cavendum esse, ne immodici sint, & vires planè dejiciant: omnes enim evacuationes, quæ ad extremum tendunt, periculosas vocat Hippocrates aphor. 3. sect. 1. Legimus tamen apud Ambrosium Paræum lib. 21. de peste

Omnes namque nimiæ evacuationes malæ.

ste

ſte cap. 22. ſudandi finem non adeſſe, antequam vires exolvi incipiant, vel refrigerari manans humor. Tutiorem jucundioremque primam ſudores provocandi methodum, pedetentim nempe, non vero confertim ubi ſudores provocantur, judicamus. Hac enim ratione nec vires tolluntur, aſt augentur potius, nec tam notabile ſpirituum diſpendium excitatur, aſt corroborantur potius ægri, tutiùſque ſemper curantur: natura enim ducenda, neutiquam vero cogenda, ſat enim citò, ſi ſat benè.

6. Inter ſudandum præſertim in peſte (a), ea in primis cura adhibeatur, ut accuratè linteis calidis ſubinde extergatur, atque poſt horum exterſionem aliquod jus reſtaurans ac corroborans ab ægro aſſumatur, ut quondam voluit Quercetanus de peſte loco ſæpius jam citato.

Ut, abſterſis ſudoribus, juſculum reſtaurans &c. exhibeatur.

Poſt conſummatam ſudoris eruptionem neceſſarium eſt.

Poſt conſummatam ſudoris eruptionem convenit.

1. Ut ceſſatio à ſudore neutiquam ſubitò, aſt pedetentim fiat; te ſte Johanne Walæo titulo ſæpius citato p. 64. graves aliàs catarrhi, dolores rodentes, gravativi, febres &c. facilè exorirentur. Quare quoque Joubertus de thorac. affectibus cap. 14. dixit, in deſtillationibus (in quibus ſudor apprime juvat) corpus neceſſariò ſenſim tepeſcere debere, ut ſic ſudores paulatim non vero confertim minuantur; omnis namque ſubita mutatio mala.

Ut pedetentim ceſſet à ſudore.

2. Ut induſia eruptis ſudoribus madida ſemper cum calefactis mutentur: graviſſima enim & dira ſymptomata à frigidis poſt ſudorem induſiis ſubinde ſequuntur. Cui rei auctoritatem conciliabit ſequens obſervatio.

Ut induſia madida cũ ſiccis calidis mutentur.

Vir quiſpiam triginta ſex circiter annorum, bilioſus, doloribus rodentibus brachia plerumque affligentibus, dum laboraret, de alvo.

Vir poſt varios dolores.

(a) Quandoquidem Auctor noſter monuit, poſtquam ſudor efflnxerit, corpus calidis linteis abſtergendum eſſe, idque potiſſimum in Peſte præſtandum præſcripſit; viſum eſt nobis ex clariſſimo Diemerbroechio animadvertere, linteaminum renovationem tantopere in Peſte Noviomagenſi, cui ipſe præfuit, nocuiſſe. Quotquot enim jam morbi furore conflictari, diſfluentis ſudoris graveolenti halitu potiſſimum perturbati, recentia linteamina petierunt, quibus corpus ſuum detergerent, & contegerent, quamvis illa fuiſſent optimè calefacta, & nihil à frigore externo metuendum eſſet; protinus tamen iis ſymptomata omnia invaleſcebant, & morbus in deterius ducebatur. Hujus vero rei cauſam non ſine veri ſpecie ad ſaponem, quo linteamina tractari ſolent, ut nitidiora fiant, retulit. Illud enim notatu dignum ſæpiſſime obſervavit, in iis nempe ædibus, in quibus nulla adhuc erat Peſtis, ſi linteamina ſordida ſapone & aquâ abluerentur, eo ipſo die, vel interdum poſtridie duos treſve ſimul Peſte correptos fuiſſe; ipſique ægri teſtabantur, fœtorem aquæ ſaponatæ ſibi ipſis primam & maximam alterationem intuliſſe. Itaque quum tantam vim in ſapone latitare Vir deprehenderit, ut ſoporatum Peſtis venenum facilè exſuſcitaret; induſiorum idcirco renovationem nunquam niſi poſt ſeptimum diem Peſte jam laborantibus indulſit; & veterum loco alia adhuc ſemiſordida, & à ſanis Hominibus per aliquot dies geſtata commendabat, donec veneni vires fuerint contritæ, & morbi furor omnino conquieverit.

Eosque vel medicamentis vel sponte sedatos.

Denuo exacerbescentibus ipsis.

Vomitoriū assumpsit.

Unde dolore, febri, anxietate &c. ingravescentibus.

alvo adstrictiori semper fere conquerebatur, sponte vero doloribus illis cedentibus, bis terve alvum quotidie dejiciebat: quare varia julapia refrigerantia, ac purgantia cholagoga assumpsit, bisque sibi venam secari jussit, ast irritis omnibus. Tandem vero doloribus nullâ adhibitâ operâ sedatis, alvoque bene respondente, in febrem quotidianam continuam circa nonam vel decimam vespertinam exacerbescentem incidit, dictis doloribus graviter pungentibus, siti urgente, præcordiorum anxietate, capitisque & regionis lumbaris dolore pulsante. Quare proprio judicio vomitorium assumpsit, multaque viscida ac in primis biliosa evomuit: post quem vomitum non tantum de doloribus rodentibus brachia, verum & omnes corporis partes acriùs affligentibus conquerebatur. Quare vocatus, ægrotantem valde anxium, & febricitantem, linguam aridam, ac rubicundam, aphthis columellam parum obsessam, alvumque per quatriduum jam adstrictā intellexi: quorum symptomatum causam cum indagarem, adstantes dicta mihi retulere. Primò igitur sequentem clysterem, bolumque diaphoreticum, & decoctum raparum cum sero lactis Bubuli dulci, loco aquæ communis, paratum præscripsi.

Enema fuit injectum.

Bolum diaphoreticum

℞. *Decoct. emollient. & carminat. vulg.* ℥viij. *Elect. diaphœnic.* ℥j. *Ol. lilior. alb.* ℥ß. *Sal. gemm.* ʒß. MS. F. Clysma.

℞. *Electuar. diaphor. superius descript.* ʒj. *Bezoard. miner. gran.* xij. *Croci optim. gr.* vj. MS. F. Bolus.

Reverso, de insomniis querebatur, à clystere bis alvum depositam, parvoque cum levamine sudores excussos referebat: quare eundem bolum iteravi, & hanc emulsionem præscripsi, de qua subinde haustulum assumpsit.

Et emulsionem &c. assumpsit.

℞. *Hord. mundat. ad crepatur. coct.* ℥j. *Amygdal. dulc. non rancid. excort.* ℥ß. *Sem. papav. alb.* ʒij. F. cum s. q. aq. decoct. hord. emuls. ad ℥xiv. add. *Syrup. violar.* ℥j. *Aq. fœnic. Cinnamomi* ℥ß. MS.

Optimè sudavit.

Verum in ipso sudore frigidis linteaminibus indutis.

In eosdem & majores incidit dolores.

Hinc aphthæ evanuere.

Hujus beneficio postquam blandè cum levamine sudasset, ac placidè dormivisset, totum os albissimis aphthis obsessum inveni: quare eadem iterari jussi. Tum vero paulò copiosior sudor secutus est, quo cum difflueret, frigida indusia induenda sibi postulavit, frigidamque cerevisiam loco emulsionis assumpsit: unde intra horam de ingenti frigore, præcordiorum anxietate, doloribus dictis omnes corporis partes iterum affligentibus, imo & motus quadam impotentiâ querebatur. Vocatus, omnia in pejus vergentia observavi: quare bolum supradictum mox usurpandum dedi, croco ad semiscrupulum, & bezoardico minerali ad scrupulum unum addito, ast nulli omnino sudores apparuere. Vesperi reversus, nullas aphthas, verum gravissimum febris paroxysmum, anxietatem præcordiorum ma-

majorem, doloresque atrocissimos &c. offendi: quicquid etiam postea sudores provocandi causâ assumeret, nulla sudoris eruptio secuta est. Cum diu decubuisset, continuò adhuc de brachiorum omniumque artuum dolore non tam rodente, quàm quidem gravativo, & quadam motus impotentiâ conquerens, quarto tandem mense curatus fuit. Quid non indusia sudoribus adhuc erumpentibus, vel tantum non cessantibus madentia cum frigidis commutatata efficiunt?

Et nonnisi quarto mense curatus fuit.

Ne, sudoribus jam eruptis, nudum corpus aeri frigido exponat.

3. Ut patiens, factâ per diaphoreticorum & sudoriferorum assumptionem sufficienti sudoris eruptione, retecto seu aperto, in quo recumbit, lecto, nudum corpus aeri frigido non exponat: ast post blandam sudoris undiquaque abstersionem, quietè in lecto novis lodicibus ast levibus constrato se contineat, omnemque auræ frigidæ contactum vitet, referente Philippo Grulingio in suo florilegio Hippocrat. &c. part. 8. cap. 15. §. 18. pag. 237. Rationes vide sis in superioribus.

Ut, peracto sudore, cibis euchymis & eupeptis, nec non cardiacis restauretur.

4. Ut peracto sudore, si ægrotantium vires forte fatiscant, easdem corroborantibus, euchymis, & eupeptis cibis, ac cordialibus medicamentis restaurare, non negligatur: vires aliàs maximè debilitantur, cum sint in primis conservandæ, & corpus valde attenuatur, ut legimus apud Hippocratem lib. 2. de diæta text. 36. §. 5. p. m. 232.

Verum, si nimii, corroborantia sub-austera exhibeantur.

5. Ut si nimii sint, & continuò prorumpant sudores, corroborantia sub-austera parum adstringentia &c. mox exhibeantur; qualia sunt corallia rubra præparata, syrupus myrtinus, portulacæ, & quæcunque ex cinnamomo aut portulacâ &c. parantur medicamenta; item confectio hyacinthorum, aqua cinnamomi, plantaginis &c. Verum necessariò ab omnibus spirituosis, volatilibus, similibusque sanguinem omnesque humores magis adhuc attenuantibus ac dissolventibus, ac per consequens majorem sudorum erumpentium copiam producentibus, cavendum.

Lubet adhuc in transitu differentias & signa sudorum in primis sponte erumpentium hisce adjicere, & paucis ostendere, quinam boni, quinam vero mali à præcipuis Auctoribus dicantur.

Differentiæ & signa sudorum.

Alius enim sudor est universalis, qui à toto corpore emanat, morbumque totum corpus obsidere significat: quare quoque Senex aphor. 38. sect. 4. dixit, qua corporis parte sudor est, ibi morbum esse significare. Si ergo universalis sit, & à toto corpore emanans sudor, universalis & totum corpus obsidens morbus est: interdum & partem corporis. Alius est particularis, qui materiam morbificam in ea parte, à qua emanat, aut adesse, aut adfuisse, aut adfuturam (ut ex Hippocrate jam demonstratum) indicat: aut sanè, qui ci-

tra materiem morbificam circa cervicem,frontem, caput, thoracem, &c.apparet. Alius sudor est calidus, alius frigidus: alius carus est, alius multus ac copiosus : alius salsus est, alius insipidus: alius mitis est ac suavis, alius acer ac fœtidus, pro materiæ nempe qualitate, quam natura sudoribus excludit. Alius sudor tenuis est & aquosus, qualis benè valentium ut plurimum est: alius viscidus, qui vel materiæ paucitatem, vel viscosam materiam indicat: alius crassus, qui vel meatuum amplitudinem, vel humorum crassitiem, vel pororum raritatem testatur.

Qui sudores optimi. Optimi ac saluberrimi censentur sudores in omnibus acutis morbis, si in diebus decretoriis (vide sis ea de causa aphor.36. sect. 4.) exoriantur, febremque perfectè submoveant. Boni vero sunt, qui totum corpus contingentes, Hominem faciliùs morbum ferre faciunt, ut legimus apud Hippocratem prænotion.5. §.1. & 2.p.m. 451.& Coac.prænotion. sect.4.§.36. & 37. p.m.579. ut & si calidi prorumpant, ut docuit Franciscus Joel lib.2. Physiolog. sect.5.p.m.123. Quare quoque calidum sudorem qui excludunt, citiùs, tardiùs vero, si frigidum, curari dixit Senex lib.1.de morbis 22. circa finem, & aphor.42.sect.4. Pessimi vero sunt frigidi, ac caput & faciem solum ac collum qui contingunt, nam & morbi diuturnitatem & periculum significant: quare & in acuta febre lethales existunt, in mitiore vero morbi longitudinem præsignificant, ut testatur Hippocrates aphorism.37.sect.4.& Coac.prænotion.sect.4.§.38. 39. & 40.& prænotion.5.§.4.& 5.p.451.& de judicationibus 6.§.9.& 10. p.442.& 8.§.1.p.443. &c. Imo post sudorem horrorem exoriri, malum esse idem aphor.4.sect.7.dixit, quod contestatum videsis apud Cornelium Cellsum lib.2.cap.4. de malis ægrotantium signis, p.m. 51. Malos quoque vocat Senex illos sudores, qui febricitanti superveniunt, febre tamen non deficiente, aphor.56. sect.4. prorogatur enim morbus, & multam humiditatem significat.

Sudor multus quid indicat. Nota, sudor multus calidus aut frigidus semper fluens humoris copiam inesse, in robusto quidem supernè, imbecilli vero infernè vacuandam demonstrat. Per somnum vero factus, copiosiore cibo corpus fuisse refertum significat. Quod si parciùs epulanti hoc accidat, vacuatione indigere eum indicat. Intemperatè sudor multus sano si oboriatur, morbum æstate minorem, hyeme vero majorem prænuntiat, ut legitur apud Hippocratem de judicationibus 8.§.9.p.443.

Sudoriferorum medicaminum Theoria, quam ex probatis in praxi Viris Auctor noster excerpsit, & tum suis, cum aliorum Medicorum documentis confirmavit, sic modo contrahenda est, ut omnia ejus præcepta breviùs perspicere valeamus. Quanquam ex omnibus nostri corporis partibus sive internis, sive externis invisibilis vapor jugiter effluat, qui tantus visus est

San-

Sanctorio, ut pleniorem materiam, quàm reliquæ evacuationes, exhauriat; nihilo tamen minus sudor, qui in habitum corporis erumpit, ex cutaneis glandulis immediatiùs descendit. Sic enim illæ sunt extructæ, vasculisque excretoriis prominentibus donatæ, ut à sanguine per arteriolas cutis præterfluente seri copiam suffurentur, eamque in corporis superficiem effundant. Quæ autem medicamenta secretionem istam promovent, atque serum in cutis glandulis depositum per ipsius foraminula impellunt, hydrotica & diaphoretica solent appellari: quamvis vulgò fuerit apud Medicos receptum, mitiora sudorifera diaphoretica, potentiora vero hydrotica dicere. Non omnia vero hujus generis medicamenta eâdem agendi ratione sudorem evocant. Quædam etenim sanguinem novâ seri copiâ locupletant. Quædam vero, nimium sanguinis æstum cohibendo, ejusque acriores particulas temperando, vasculaque subcutanea, eorumque poros vel à doloribus, vel à turbido spirituum motu, vel ab humorum nimis ferventium stimulis constrictos ac crispatos laxando, largiorem sudorem ut plurimum proliciunt. Alia vero, eaque potissimum, quæ ad sudorem excitandum exteriùs corpori admoventur, sic cutem proritant, ipsius sordes comminuunt, omniaque impedimenta demoliuntur, ut sudor deinde faciliùs diffluere possit. Plurima vero, quæ sale volatili oleoso turgent, perinde motum cordis instaurant, & inertiam fermentationis humorum discutiunt, ut serum in minutiores particulas concisum, ac veluti fusum cutanearum glandularum poros lubentiùs trajiciat. Unde liquet, quod diaphoretica medicamenta non sint indiscriminatim à Medico usurpanda; sed perinde eligenda, quæ tum morborum naturæ, cum corporum & humorum constitutioni conveniant. Quamvis vero præcipua sudoris materia sit sanguinis serum, quod per cutaneas glandulas aptum natum est percolari; tamen cum illo sæpius viliora corporis recrementa, & universalia sanguinis rejectanea mirabili nexu sese consociant. Faciliùs autem contextum cutis simul cum sero pertranseunt humores salso-acres, biliosi, & pituitosi, qui speciatim ea eodem sero coagulum subeunte emergunt, quàm humores acidi, austeri, quique melancholici Medicis audiunt. Præsertim vero maxima humorum visciditas ac segnities sudorifera prohibet, ubi quum sudorem exoptes, iis uti oportebit medicamentis, quæ eos comminuere, ac motus cordis languorem dispellere valent. Hinc qui potissimum morbi sudoriferis facilè cedant, vel iis adversentur, nullo negotio colligi poterit: quos quum omnes per otium recensere non liceat, satis erit principaliores indicare. Primò quidem sudor elegans est affectuum omnium medicina, quos serum, vel tenax pituita, vel similis humor in partibus corporis subsistens induxerit: quamobrem sudorifera in Catarrhis, in capitum & membranarum Doloribus, in Tumoribus OEdematosis, & Hydrope ipsâ à Practicis summis laudibus efferuntur. Vix autem morbus in partibus nerveis consistens unquam cedit, nisi validioribus hydroticis pleniorem sudorem concitemus: unde qui in capitis & nervorum affectibus sive Paralyticis, sive Convulsivis illum provocare studeat, is equidem operam non ludet. Atque idcirco inter Rachitidis præsidia, quæ tota quanta est ab obstructione Spinalis medullæ descendit, diaphoretica volatilia ab optimis morbi hujus Scriptoribus quoque recensentur. Sanguis porro impurus, qui vel periodicè Arthritidem movet, vel lentiùs per pulmones circulando anhelum Hominem reddit, vel viscidioribus partibus fœtus uteri vasa occludit, ut proinde menses parciùs fluant, aut omninò manserint, vel Inflammationes, Gangrænam, affinesque Tumores in partibus corporis parit, vel ulceribus & vulneribus uberiorem putredinis materiam suppeditat, feliciùs sudoriferis, quàm aliis medicamentis, depuratur. In Febribus vero ut plurimum præstat sudores provocare, & præsertim si de Malignarum ac Pestilentium genere sint. Pestis namque ipsa, & quodcumque aliud venenum, quod venas jam subierit, sanguinemque & spiritus prehenderit, maturo indiget sudore, ut expelli possit. Denique omnes affectus, qui cutem tuberculis, maculis, aut ulceribus infamant, pleniori diffluente sudore, evanescunt. Sudoriferorum autem usum limitat Polypus cordis, isque potissimum, qui sinistrum ejus ventriculum, & vicina vasa occupaverit. Quum enim illa motum cordis perinde instaurent, ut major sanguinis quantitas à dextro ipsius ventriculo in pulmones projiciatur, quàm possit per sinistrum in arteriam aortam trajici; cumulatâ idcirco sanguinis maximâ copiâ in pulmonibus, patientes summopere anheli redderentur. Quemadmodum vero in Cacochymia, cæterisque morbis à crudioribus humoribus productis frustra sudoriferis agitur, nisi humores isti idoneis præsidiis ita fuerint contriti, ut cutis contextum facilè penetrare possint; ita ratione planè dissimili in Phthisi & Febre Hecticaab iis cavebimus, ne sanguineos ultra comminuamus, & succum corporis nutritium depopulemur. Quandoquidem vero Pueri, qui firmo minus cutis contextu, & humidiori ac calidiori temperie gaudent, sudorem facilè effundunt; liquet hinc, quænam corpora sudoriferis faciliùs assurgent & iis perferendis sint aptiora. Sed potissimum sudor iis nunquam imperandus, qui virium & carnium inopes sunt, quique biliosâ admodum corporis constitutione pollent. In morborum autem initiis, siquidem non fuerint valde acuti & maligni, adeo vetitum est sudores provocare, ut ii plerumque non erumpant. Commodius vero semper est, æstivo quàm hyemali tempore sudores prolicere. Denique quemadmodum omnia frigida tum interiùs assumpta, cum exteriùs admota sudores jam jam prodeuntes cohibent, & fluentes sistunt; ita vicissim calida omnia eos adjuvant, & humores versùs cutem compellunt.

CAP. VIII.

De Diureticis.

De diureticis.

Renes eo fine conditi sunt, ut illud, quod serosum (b) atque aquosum &c. in sanguine est, eò propellatur, ac secretione & quadam percolatione quasi separetur, & ad vesicam per renes jam percolatum serum ac aquosum &c. deturbetur, per quam è corpore excernitur, & urina appellatur. Hanc actionem quæ adjuvant medicamenta, ac subsistentem aquositatem liquando, fundendo, attenuando, diluendove &c. in corpore promovent, Διουρητικά seu urinam cientia medicamenta vulgò nominantur.

Sunt

(b) Quandoquidem, quæ de renum structura à famigeratissimis Viris Bellino, & Malpighio accepimus, neminem latere arbitramur; visum dumtaxar nobis est ad diureticorum vires explicandas, rationem percolationis urinæ in eorum glandulis exhibere. Unde aliud sanè agentes, videmur in maximè perplexam de secretionibus quæstionem incidisse, quæ licet à pluribus fuerit eventilata, nihilominus non adhuc est ita composita, ut molestis dissentientium disputationibus sæpius non doleamus. At vero quantum in hoc negotio præstitesint Mechanicæ leges, quæ Medicinæ sese immiscuere, notior res est, quàm ut inficiari possit. Etenim secretionum animalium ratio jam non en fictis Neotericorum fermentis, quibus nihil est obscurius, si ingenium eorum ac sedem perconteris, sed en artificiosa partium textura, & accommodata pororum symmetria ad fluentium liquidorum determinatas particulas excipiendas repetitur. Quo certè nihil clarius: Nam quemadmodum sanguinis particulæ, quæ mole ac figurâ pororum magnitudini ac configerationi correspondent, facilè istos subire possunt; ita vice versâ, quæ figuram dissimilem sunt nactæ, aut corpore excedenti præditæ sunt, ab eorum meatuum ingressu excluduntur, & simul cum reliquis per venas abeunt. Quamvis vero huic diversæ pororum configurationi tantopere faveat Borellus, ut ad ejus tantum leges omnium secretionum varietatem redegerit; tamen illa visa est nonnullis cum Hydrostatices legibus pugnare, quæ vasis ex materia molli ac maximè flexili, quemadmodum est substantia canalium nostri corporis, confectis, liquore quodam expansis, non aliam, quàm circularem figuram, indulgent. Etenim quum fluidorum natura sit premere secundum lineam perpendicularem ad superficiem, cui insistunt, quumque sanguinis à corde projecti pressio undiquaque sit æqualis; statim apparet, vasorum curvaturam ubique æqualem fore, ac proin circularem. Hæc autem, si sedulò perpenderis, vasorum nostri corporis, quæ sanguinis à corde impulsi impetum excipiunt, circularem figuram facilè evincunt: sed tamen non impediunt, quin ad ductuum sanguiferorum latera, vel in membranulis glandularum secernentibus quidam sint pori extructi aliis figuris donati, qui quum ceteras sanguinis particulas singulatim trajiciant, multum sane abest, ut ex earum impetu circularem formam nancisci debeant. Sed fortè adhuc difficilius erit, ei difficultati obviam ire, cur nempe patentiores secerniculorum meatus subtiliores sanguinis particulæ, ac potissimum spiritus, qui minimâ omnium diametro præditi sunt, non pertranseant. Jam vero si concipiamus potus, glandularum secernentes à particulis sanguinis similibus occludi, ac veluti obstrui, & tantam esse spirituum tenuitatem, ut licet magnâ velocitate agitati tantum non habeant momentum, quo illas è suis locis exturbare possint; facilè ratio patet, cur illæ dumtaxat sanguinis particulæ, quæ pororum secernentium amplitudinem adæquant, alias, quæ eos jam fuerint ingressæ, insequantur, & in ductuum deferentium cavitatem impellant. Quemadmodum enim corpora mole paria unum alterum qualiber velocitate facilè impellit; ita vicissim major datâ requiritur velocitas, ut minimum majus ciere possit. Hæc vero licet Borellianam secretionum methodum facilè suadeant, reticenda tamen illa non est, quàm in Monumentis Regiæ Scientiarum Academiæ Parisiensis Anno 1711. Dominus Vinslow exhibuit. Supponit enim glandularum secernicula à prima partium omnium formatione ejus generis fluidis imbui, quæ deinde per omnia vitæ Animalium tempora in illa eadem fluxura sunt. Hac itaque stante cognatione inter liquores glandulis congenitos, & alios per sanguifera vasa allabentes, palam est, quomodo quælibet glandula fluidum suum cognatum facilè assumat. Nam si oleum cum aqua intimè commixtum ab illa separare volueris, id equidem obtinebis, si chartam oleo madefactam in filtratione adhibueris: & vice versâ aquam ab oleo secernes, si chartam aquæ prius intinxeris. Ex hisce vero, quæ circa secretiones delibavimus, erui ratio potest, cur urina in renum glandulis percoletur. Urinæ autem materia sanguinis serum est, quod ab ingestis potulentis ita in venis cumulatur, ut ejus redundantia, percolatione ipsius per renum glandulas factâ, detrahi

Sunt ergo διουρητικὰ medicamenta, quæ serum à sanguine copiosiùs secerni, pluresque alios humores &c. attenuatos una cum sero per urethram excerni faciunt. Nam etsi per vesicam & urethram præcipuè humor aquosus, serosus, qui ex potu &c. superest, & cum sanguine primò miscetur, vel viâ nondum notâ per renes forsan succenturiatos Casserio nominatos propellitur, sicque ad ipsos renes, tumque per ureteres in vesicam &c. evacuatur, & renes, vesica, & his inservientia vasa in primis purgantur; tamen etiam per eandem viam reliqui humores attenuati, præsertim serosi, acidi, biliosi, pituita tenuior, imo & pus &c. evacuari, ac universum genus venosum & arteriosum purgari potest. *Diuretica quid sint.*

Silentio non prætereundum duximus, differre nempe medicamenta urinam cientia & διουρητικὰ propriè dicta: urinam enim ciere quoddam genericum est, & plura sunt, quæ urinam movent. Sunt autem diuretica duplicia, propriè & impropriè ita dicta. Propriè dicta, quæ etiam κατ' ἐξοχὴν διουρητικὰ vocantur, calida sunt & sicca, imo partium tenuium, & plerumque acria, quæ sanguinem quoque attenuant, fundunt, liquant, & serum ab eo secernunt. Dantur tamen propriè dicta diuretica, quæ in calore, & siccitate &c. sunt moderatiora, imo & humida & frigida nonnulla existunt, sed substantiæ tenuis. Impropriè dicta ea sunt, quæ vel copiosam materiam aqueam suppeditant, quæ postea ad renes propellitur, eamque in ureteres per carunculas papillares angustissimè perforatas transcolant, à quibus deinde per ureteres in vesicam, veluti corporis matulam, derivatur; vel humores, qui in renibus & viis ad eos tendentibus existunt, abstergunt, incidunt, attenuant &c. vel utrumque præstant, aquositatis nempe plurimum suppeditant, ac vim attenuandi, incidendi, abstergendi &c. habent; quales sunt aquæ quædam thermales, serum lactis, &c. *Quotuplicia.* *Et qua ratione operentur.*

No-

rvehi oporteat. Ne autem quis putet, id oscitanter à natura institutum esse, quod aqueam materiam copiosam sanguini ingerat, ut eã deinde per renes excernat, non secus ac si fontem in ædes nostras derivemus, cujus aquas dein exsiccare magnis sumptibus teneamur; observet, poculentam materiam aridorum ciborum macerationi, ac fermentationi in stomacho inservire, ut in fluxilem verti possint substantiam, quam deinde instar vehiculi in venas transvehit. Postquam vero in sanguineum devenit, istius elementa nimis inter se cohærentia ac implicita liquore suo diluit, ejus æstum temperat, & ari diores ipsius particulas, præsertim salinas, quæ carnium ac viscerum potis fermentantur, avidè amplectitur. Ubi autem salibus referta acerrimam temperiem acquisiverit, ut proinde sanguini ac solidis partibus molesta esse incipiat, ad renum glandulas allabens sensim percolatur. Hinc vero liquere arbitror, diuretica medicamenta non omnia unius generis esse, eâdem-que ratione urinas expellere. Quædam etenim seriam copiam venis suppeditant, quod faciliùs in urinæ materiam cedet, si cutis glandulæ ei non respondeant. Quædam illud in partibus corporis emortuum ad motum invitant, & ad renum glandulas deferunt. Quædam vero contextum sanguinis perinde fundunt ac solvunt, ut serum ab ipso faciliùs secedat. Alia vero copiosam proliciunt urinam, quod renũ glandulas & canaliculos à stimulis constrictos ac crispatos emolliant ac relaxent: alia vicissim, quod illos extimulent ac mordicent: alia, quod eos obstructos reserent, & mucum iis exstructum expellant. Nunnulla denique sunt, quæ cum sanguinis sero facilè connubium ineunt, simulque copulata faciliùs renum contextum pertranseunt, qualia potissimum illa judicamus, quæ urinis suas qualitates imprimunt. Si autem diutetica omnia enumeres, nullum fere invenies, quod ad recensitas classes non possit [illegible].

Nota, quoties urinam movere opus sit, quodlibet ex his non competere. Nam in renibus, vesicâ, & his ministrantibus partibus si humores crassi evacuandi subsistant, competunt solum *διουρητικὰ*: si enim illa hic adhibeantur, quæ solum urinam augent, obstructiones necessariò augerentur. Ita hydropicos juvant diuretica, quibus si urinam moventia, & aquositates simul augentia quis velit propinare, valde eos læderet. Sic etiam tum competunt *διουρητικὰ*, ubi in venoso genere hærent humores crassi; eos enim attenuare & educere valent. Quæ vero tantum urinam movent, aquosam suppeditando materiam, iis conveniunt affectibus, qui ex crassis & adustis vulgò dictis humoribus fiunt: hos enim commixtione aquæ fluidiores reddunt.

Quid notandum in diureticis.

Præscribuntur plerumque universalibus præmissis. Semper ergo per alvum purgantia præmittenda, obstructiones demoliendæ, obstacula removenda: commodè enim humor multus & copiosus per urinam non evacuaretur, & metus esset, ne sui copiâ, dum ad vias angustas ruit, eas obstrueret, sibique & aliis transitum intercluderet, gravissimaque symptomata excitaret. Transacto ergo morbi principio, copiâ materiæ peccantis per purgationem &c. exemptâ, crassitie incisione &c. sublatâ maximè conveniunt. Minimè vero competunt diuretica calida præsertim calidis & siccis affectibus (ut febribus ardentibus, tabidis, & macie confectis) laborantibus: diuretica enim calida calefaciendo & siccando &c. nonnisi malum augmentarent. Noxia quoque est urinæ provocatio, si renes, vesica, eorundemque vasa ac viæ exulceratæ, vel inflammatæ sint, ut legimus apud Franciscum Joelem lib. 2. Physiol. sect. 5. de excretis & retentis §. 16. p. m. 123.

Quando præscribenda.

Meritò ergo *διουρητικὰ* inter humores quantitate qualitateque peccantes evacuantia referuntur & numerantur. Sæpe enim natura per urinam noxios humores &c. excernit, & ope medicâ per exhibitionem medicamentorum diureticorum propriè vel impropriè ita dictorum varii & vitiosi humores ex variis partibus (ubi præcesserint universalia) purgari possunt; præsertim ubi redundantia humorum circa renes, vesicam, gibbam hepatis partem obstructionem facit. Has enim partes per nullos meatus commodiùs, quàm per urinæ vias evacuari posse, luculenter Galenus lib. 7. capite ultimo methodi medendi testatur.

Quid efficiant.

Variorum sunt hæc *διουρητικὰ* generum: quædam enim mineralia, quædam animalia, quædam vero vegetabilia existunt; quorum simplicia & composita præstantiora propriè ac impropriè dictorum diureticorum brevi numerabimus.

Eorum differentiæ.

Excellunt ergo inter propriè dicta diuretica simplicia, & quidem

dem vegetabilia calidiora, primò è radicibus, radices apii, armoraciæ, erysimi, ononidis, petroselini, raphani, saxifragæ albæ. &c. Secundò è foliis & herbis, apii, cherefolii, hederæ terrestris, lauri, levistici, matricariæ, (quæ in affectibus renum est præstantissima; est enim ad educendam urinam, aliasque renum & vesicæ impuritates medicamentum optimum, supra omnia alia diuretica potestatem habens., teste Montagnanâ) nasturtii, ononidis s. restæ bovis, pimpinellæ, rutæ, salviæ, saxifragæ albæ, urticæ. Tertiò è floribus, flores chamæmeli, genistæ, violarum, & in primis flavedo in violarum purpurearum floribus reperta, hyperici, sambuci. Quartò è seminibus, semina anisi, apii, cherefolii, erucæ, levistici, nasturtii, petroselini, raphani, saxifragiæ, sinapi, urticæ Romanæ, fructus alkekengi, baccæ juniperi, in primis spiritus & oleum ex hisce destillatū. Quintò è lignis, nephriticum, sassafras, fraxini, tamarisci, item cortices citri, aurantiorum, &c. Sextò gummi ammoniacum, camphora, succinum, terebinthina, quæ abstergendo urinas pellere dicitur: hujus spiritus & resina excellunt, resina enim sæpe multum præstat, si sub forma pilulari magnâ copiâ exhibeatur, diuque in illius usu continuetur; qua ratione Theologum quendam ab exulceratione renum curatum novimus. Septimò è Animalibus, lapides Percarum, oculi Cancri, Lumbrici terrestres præparati, Aselli præparati lotii difficultates egregiè solvunt, si nempe in vino Rhenano triti hauriantur, vel eorundem pulvis ita exhibeatur; (horum præparationem videsis in Praxi Medica Danielis Sennerti lib. 3. p. 849.) testæ ovorum calcinatæ, magnæ certè efficaciæ cum vino Rhenano exhibitæ; Cantharides, ast hisce conditionibus ut exhibeantur, 1. nonnisi reliquis omnibus tentatis, nihilque juvantibus: 2. nonnisi in minima dosi: 3. nonnisi aliis Cantharidum acrimoniam quodammodo temperantibus, ut cum jusculo Vitulino pingui &c. mixtæ; non enim solum urinæ ardorem ac dysuriam excitant, verum & renibus & vesicæ magnam inferunt noxam, imo & sanguinis mictionem excitant, solo etiam externo usu testantur Fernelius, Platerus, Schenckius &c. in observationibus. Octavò è mineralibus, lapis Judaicus, nephriticus, qui tam internè quàm externè adhibitus mirabilia præstare dicitur; spongiæ, item tartarum, nitrum, sal, & factitium sal ammoniacum &c. Minus vero calida imo & frigida vulgò dicuntur, primò radices althææ, eryngii, malvæ, rubiæ tinctorum, rusci, asparagi, graminis, nymphææ: hanc non modo calculos renum excutere, sed & simul ureteres & urinarios meatus ampliores reddere, vulgò creditur. Secundò folia acetosæ, fragariæ, graminis, lactucæ, parietariæ, portulacæ. Tertiò flores,

Inter simplicia diuretica propriè dicta.

Quæ excellunt, & qui. dem inter radices calidiores.

Folia.

Flores.

Semina.

Fructus.

Ligna &c.

Gummi.

Animalia.

Cantharides qua cautione exhibendæ.

Mineralia.

Radices temperatiores &c.

res fabarum, genistæ, hepaticæ, malvæ, nymphææ. Quartò semina quatuor frigida majora & minora, violarum purpurearum in calculo, & urinâ ciendâ admirandæ juxta plurimorum sententiam efficaciæ, nymphææ (semen nymphææ in materia viscida tenaci calculosa ex renibus vesicave expellendâ admodum efficax esse in sequentibus demonstrabimus) item rubi idæi, &c. Quintò ligna, santalum omne, & cortices salicis, gummi., & animalia, quæ modo numeravimus. Lac tamen Ovinum in renum imbecillitate primas tenere nonnulli putant, item lac Caprinum, ejusque serum.

Impropriè dicta diuretica quæ. Impropriè dicta diuretica simplicia, quæ materiam copiosam aquosam suppeditant, sunt vinum tenue, album, Rhenanum in magna potum quantitate, ut & quævis tenuia, & aquosa largâ nempe manu ingesta, & affatim hausta. Simul & abstergendi virtute prædita sunt aquæ thermales, præsertim nitrosæ, vitriolatæ, quales sunt acidulæ, serum &c.

Ex dictis & similibus simplicibus diureticis vegetabilibus, Animalibus, & mineralibus varia conficiuntur medicamenta urinam &c. provocantia.

Aquæ diureticæ simplices, & compositæ. Inter aquas excellit primò ononidis, petroselini, raphani, baccarum juniperi, matricariæ cum vino Rhenano, vel aqua ex Mariæ balneo destillatæ; item aqua contra calculum Sennerti, Herculis Saxoniæ contra ardorem urinæ, lithonthryptica, & sequens antinephritica Hadriani à Mynsicht in suo armamentario medico-chymico sect. 19. de aquis compositis p. m. 328. 329. & 330.

Aqua antinephriticâ Mynsichti. ℞. *Rad. ononidis* ℔j. Minutim concisæ macerentur in vini generosi ℔iv. per tres dies, dein exprimantur, & in colatura infundantur *Rad. glycyrrhiz. ras. Saxifrag. cum toto Petroselin. Eryng. Pimpinell. ana* ℥iv. *Gran. alkekeng. Junip. ana* ℥iij. *Sem. milii solis Fœnicul. Melonum Urtic. ana* ℥ij. *Lign. sassafras Nephritic. ana* ℥j. *Cinnamom. acut. Macis ana* ℥ß. Stent in infusione per aliquot dies, postea add. *Succ. heder. terrestr. Portulac. ana* ℔iß. *Fumariæ Petrosel. Veronic. ana* ℔j. Misceantur, & destillentur, bisque cohobentur. Dos. cochl. ij. in materia viscida tenaci &c. ex renibus educendâ efficax aqua; in primis si cum spiritu baccarum juniperi extractum inde paretur, & dictæ aquæ commisceatur.

Convenit quoque, & excellit aqua diuretica ex nucleis dicta, descripta apud Johannem Schroderum in sua Pharmacopœa medico-chymica lib. 2. cap 38. §. 26. p. m. 146. necnon anti-nephritica Amstelodamensis. Palmam vero omnibus præripit aqua, vel essentia nephritica, quàm descripsit Johannes Zwelferus in sua Phar-

Pharmacopœa regia classe 15. p. m. 897. quare etiam summas ob virtutes, & dexterrimam præparationem hisce inserere placuit.

℞. *Rad. apii Petroselin. Liquirit. ana* ℥ij. *Caparum recent.* ℥iij. *Herb. recent. rutæ murariæ* ℥j. *Bacc. alkekeng.* ℥ij. *Juniper.* ℥iij. *Sem. apii Nasturt. ana.* ℥iß. *Nucleorum Persicor. Cerasor. ana* ℥ij. *Lign. nephritic.* ℥iß. *Cinnamom. Macis ana* ʒvj. *Terebinth. odorif. claræ* ℥ij. Incisis & contusis, quæ incidenda & contundenda sunt, necnon cucurbitæ vitreæ immissis superaffundantur *Vini alb. optim.* ℔iv. *Succi vel liquoris betulæ sponte effluxi* ℔ij. Factâque digestione, fiat destillatio ad siccitatem specierum, aqua spirituosa interim asservetur: ex speciebus in cucurbita residuis fiat beneficio spiritus vini repetitis affusionibus extractum non nimis spissum, quod, si lubito fuerit, superiori aquæ jungatur, & post digestionem & filtrationem essentia asservetur; sin minus, & quod melius, extractum sigillatim asservetur: postulante autem necessitate, una cum aqua superiori destillata propinetur. Aquæ vero adhuc jungatur *Solutionis oculor. Cancr.* ℥iß. Fiatque aqua nephritica. Aqua s. essentia nephritica Zwelferi.

Non infimum inter spiritus tenent locum sequentes: nempe spiritus baccarum juniperi, sambuci, terebinthinæ, fragorum, nitri, salis, salis armoniaci, tartari; item spiritus antinephriticus Pauli Barbette in sua Praxi lib. 3. cap. 8. descriptus. Spiritus diuretici.

Præ omnibus oleis diureticis sequentia præsertim, & meritò laudantur: terebinthinæ, baccarum juniperi, succini, amygdalarum dulcium non rancidarum jam jam expressum oleum, cum succo recenti limonum vel citriorum, & vino Rhenano exhibitum, excellens in arenulis, & materiâ viscidâ tenaci sabulo mixtâ &c. medicamentum. Olea.

Tincturas inter & extracta non infimæ sequentes existunt: ut tinctura lapidis nephritici viridis per salis rectificatum spiritum lapidi pulverisato infusum ac digestum juxta Moebium parata; item succini tinctura, elixir proprietatis Paracelsi, balsamus sulphuris simplex, & anisatus, vel juniperinus. Sic quoque conveniunt tincturæ, & extracta simplicium diureticorum jam enumeratorum per spiritum vini, vel aquam diureticam quamcunque parata; necnon sequens. Tincturæ & extracta.

℞. *Rad. raphan. sylvestr.* ℥iij. *Angelic.* ℥iß. *Glycyrrhiz. Lign. nephritic. ana* ℥ij. *Fol. nasturt. Heder. terrestr. ana* M. jß. *Soldanell.* M. j. *Oculor. ribes. nigror. verno tempore prodeunt.* ℥iß. *Flor. papav. errat. Hyperic. ana* M. iß. *Bacc. junip. Alkekeng. ana* ℥iij. *Sem. nasturt. Urticæ Fœnicul. dulc. ana* ℥j. *Croci optim. Macis ana* ℥ß. Concisis atque contusis, vasique lapideo vel vitreo inditis affund. Aqua diuretica egregia.

affund. *Spirit.bacc.junip.cum vino tenui parat.q.s. Salis armoniac.* ℥iij. *Tartar.*℥ij. Post sufficientem digestionem, & specierum extractionem fortiter exprimatur, tinsturaq; percolata ad usum servetur.

Ut & tinctura antinephritica in dispensatorio Harlemensi nuper edito descripta, jam diu mihi pluribusque in frequenti usu.

Decocta diuretica.. Inter decocta *sanguinea* hæcce exsuperant, nempe decoctum quod Foresto adscribitur.

Decoctum Foresti.. ℞. *Cicer. rubr.* ℥iij. *Sem. hord. mundat.* ℥ij. *Alth. Malv. ana* ℥iij. *Quatuor frigid. maj. non rancid. ana* ℥j. *Ficuum ping. no. x. Sebesten no.*viij. *Glycyrrhiz.ras.*℥vj. Coq.in ℔ij. aquæ communis ad medietatem, colatura detur pro apozemate.

Item sequens, cujus vim in sabulo, & viscidiori ac tenaciori materiâ è renibus expellendâ sæpius jam observavimus, & in sequentibus demonstrabimus.

Decoctum in sabulo &c. expellendo excellens. ℞. *Carn.Vitulin.non nimis ping.parum incis.* ℔iss. *Aq. fontan. pint.*vj. Indantur ollæ novæ, ignique imponantur, postque despumationem add. contusa sequentia. *Rad. asparag. tempore hyemali, tempore vero vernali vel æstivo cymar.vel surcul. eorum* M. iss. *Althæ. Fænicul. Eryngii ana* ℥j. Coq. lento igne per tres circiter horas, tumque caro eximatnr, & ejus loco add. *Fol.borag. Bugloss. Cichor. Pimpinell. Nasturt.Violar. concis. ana* M.j. *Sem.quatuor frigid.maj. contus.ana.*℥ij. *Cicer.rubr.*℥iij. *Baccar. junip.*℥ij. Coquantur iterum per horam lento igne, tumque immisceantur huic decocto decantato *Succ. citri recens express.* ℥ij. Misceantur, & ad usum dentur.

Syrupi diuretici. Syrupi diuretici optimi, & maximo in renum vesicæque affectibus in usu sunt sequentes: ut syrupus de raphano Fernelii, de quinque radicibus, althææ Fernelii, catharticus Jouberti (videsis animadversionem in hunc syrupum apud Johannem Zwelferum class. I.Pharmac. Augustan. p.m.63.& 64.) nephriticus Hadriani à Mynsicht in suo armamentario Medico-Chymico sect.16. p. 263. item sequens nephriticus.

Syrupus nephriticus. ℞. *Rad. althæ. Raphan. Petrosel. ana* ℥iss. *Herb.malv. Pimpinell. Nasturt. Matricar. Rutæ murar. ana* M. j. *Flor. papav. errat.p.*ij. *Sem.nasturt. Urtic.Roman.ana* ℥ss. *Nymphææ* ℥vj. *Cicer.rub.*℥j. *Bacc.junip.* ℥jss. *Liquirit. ras.*℥vj. *Extrem.cortic. aurantior.recent. Ocul.Cancr. ana* ℥ss. *Macis* ℥ij. Incisa atque contusa immittantur in cucurbitam vitream, quibus superaffundantur *Vin.Rhenan.pint.*v. Apposito alembico stent in digestione loco calido per biduum triduumve, ac aqua, si quæ fuerit exstillata, reaffundatur: tumque apposito recipiente, arctèque cum rostro alembici clauso, per duas tresve horas simul coquantur, & fortiter omnia

omnia exprimantur; tumque decoctum expressum decantetur, & per exstillatum spiritum ex *Croc. optim.* ℥ß. tinctura & vis extrahatur, ac decantato, ovique albumine clarificato decocto admisceatur, huicque addantur *Elæosacchari ex ol. baccarum. juniperi* ʒij. & *sacchari optim. pulverisf.* ℥jv. *parat. Sacchar. optim.* q. s. ut digestione unâ atque alterâ saltem ebullitione fiat syrupus.

Convenit itidem oxymel diureticum D. Ambrosii Juno Senioris, & Zwelferi in sua Pharmacopœa regia classe 1. p. m. 830. egregiam ob præparationem & vim multis diureticis palmam præripiens.

Inter electuaria διουρητικὰ vulgò maximè commendatur electuarium diureticum Bartholomæi Montagnanæ, & lithonthrypticum Fernelii, necnon antidota nephritica Quercetani, ut & laudanum urinarium sequens, quod Johanni Michaeli Professori quondam publico Lips. adscribitur. Electuaria diuretica.

℞. *Succ. liquirit. in aqua alkekeng. solut.* ℥jß. *Camphor.* ʒj. *Croc. optim.* ℈iv. *Alkekeng. Terebinth. Venet. aqua petrosel. benè lot. ana* ℥ß. *Gumm. tragacanth. Mastich. ana* ʒiß. *Laud. opiat.* ʒij. MS. Singulare in urina provocanda, sabulo expellendo, ac aperiendis renum &c. obstructionibus, dolore sedando prædicatur. Laudanum urinarium D. Johannis Michaelis.

Convenit quoque rob juniperinum, sambucinum, cynosbati &c.

Omnibus inter pulveres diureticos prævalet pulvis lithonthrypticus Rolfincio adscriptus sequens. Pulveres diuretici.

℞. *Ocul. Cancr. præpar. Sang. Hirc. præpar. ana* ʒjß. *Lap. Judaic. Nephritic. ana* ʒi. *Ocul. Lucii pisc. Sem. milii solis ana* ℈ii. *Cryslall. tartar.* ʒß. *Sal.* ℈i. MS. F. Pulvis. Pulvis lithonthrypticus Rolfincii.

Item pulvis ad calculum Marci Banzeri, cujus descriptionem habet Johannes Zwelferus classe 9. de pulveribus in suis animadversionibus in Pharmacopœam Augustanam p. m. 280. & 281. ut & quem tradidit in sua Pharmacopœa regia p. 856. necnon sequens nobis subinde in frequenti usu.

℞. *Rad. saxifrag. alb. Liquirit. ana* ʒvj. *Sem. nasturt.* ℥ß. *Raphan. Milii solis Urticæ Romanæ ana* ʒiii. *Bacc. juniper.* ℥ß. *Ocul. Cancr.* ℥j. *Lap. prunell.* ʒij. *Tartar. vitriolat. Sal. stipit. fabar. ana* ʒiß. *Concbenil. tinctor. Test. ovor. calcinat. Croc. optim. ana* ℈v. *Ol. bacc. junip.* ʒß. F. omnium Pulvis tenuissimus, post justam videlicet emollientium, laxantium, anodynorum, viasque dilatantium tam internorum quàm externorum usurpationem, in urina cienda, sabulo expellendo, materiâque arenulis mixtâ tenaci mucosâ exturbandâ efficax. Pulvis diureticus nobis in frequenti usu. Quando exhibendus

Varia & maximæ efficaciæ διουρητικὰ chymica passim apud Chymiæ Scriptores exstant, quæ vel ibidem satis superque inveniet studio-

diosus Lector, vel hinc inde formulis & observationibus fecutus is admixta traduntur.

Diureticorum formulæ.

Diureticorum variorum formulæ.

In forma haustus.

In forma haustus.

♃. *Aq. petrosel.* ℥iß. *Tinctur. diuretic. superius descript.* ʒij. *Lap.prunell.*℈j. *Succ.pomor.aurant.recens expreß. Syr.papav.errat. ana* ʒij. MS. F. Haustus urinas movens, & arenulas expellens.

♃. *Aq.bacc.junip. Matricar.ana* ℥vj. *Eßent.nephritic. Zwelferi jam descript.vel Aq.antinephritic. Amstelod.* ʒiij. *Syr. nephritic.jam-jam tradit.* ʒii. *vel Rob.bacc. juniperin. vel Sambuc.* ʒiß. MS. F. Haustus.

In forma mixturæ.

Mixturæ.

♃. *Aq.petrosel. Raphan.rustic. ana* ℥iß. *Fœnic. Tinctur. diuretic.superior.ana* ℥j. *Oxymel.diuretic.Zwelferi*, vel eo deficiente *Aceti stillat.*℥ß. *Ocul.Cancr.*ʒß. *Ol.bacc.junip.gutt.v. Syr.quinque radic.*ʒvj. MS.

♃. *Aq.bacc.junip.*℥jß. *Gramin. Cochlear. Antinephritic.Amstelod.ana* ℥j. *Spir.sal.armon.*℈ß. *Terebinth.*℈j. *Laud.opiat.gr.*iij. *Tinct.concbenil.tinctor.per spiritum baccarum juniper. extract.*ʒjß. *Tartar.cum vino parat.*ʒij. *Syr.baccar.sambuc. Papav. errat. ana* ʒiij. MS.in dolore nephritico ex muco arenulis mixto producto efficax, quondam cum successu à nobis præscripta. En ea de causa totam historiam.

In dolore nephritico.

Vir quartana diu afflictus.

Vir quispiam quadraginta circiter annos natus, febri quartanâ intermittente diu afflictus, per mensem unum alterumve lecto decubuerat, ac ingenti lumborum dolore in primis circa plenilunium cruciabatur; cujus tollendi gratiâ varia ast frustra usurpavit. Vocato mihi de alvo adstricta, & præsertim de lumborum gravissimo dolore conquestus est: quare primò hoc clysma, & sequentem mixturam præscripsi.

In dolorem nephriticū incidit.

Quare enema fuit injectum.

♃. *Decoct.emollient.& carminat.vulgar.pro clyster.*℥viij. *Elect. diaphœnic.*ʒx. *Ol.lilior. alb.* ℥i. *Sacchar.* ℥ß. MS. F. Clyster pro Viro.

Et mixtura præscripta.

♃. *Aq.petrosel.*℥iij. *Fœnic. Theriacal.simpl.ana* ℥i. *Acet.stillat.*ʒiii. *Ocul.Cancr.*ʒß. *Laud.opiat.gr.*ij. *Ol.bacc. junip. gutt.*iv. *Syr.alth.Fern.*ʒvi. MS.

Cum post horam unam alteramve ab injecto clysmate bis alvum

vum depofuiffet, fubinde duobus de hac mixtura cochlearibus affumptis, multas arenulas circa vefpertinum tempus excrevit; aft dolorem fere in eodem ftatu fe fentire retulit. Quare mixturam refumendam juffi: qua iterum fumptâ, & clyfmate pariter iterato, nonnifi plures arenulas aft nullo cum doloris levamine reddidit. Ideo oleum amygdalarum dulcium recens expreffum ad ℥iß. fucci Limonum recentis ʒiij. vini Rhenani ℥iv. invicem mixta pro uno hauftu præfcripfi. Hinc parum dolor fuit diminutus: bis igitur eundem hauftum levi cum fucceffu ufurpavit, tumque fpiritus baccarum juniperi & feminis anifi ana ʒij. lapidis prunellæ ʒß. affumptis, mucofa multa arenulis mixta majori cum levamine, quàm quidem antea, una cum urina excrevit. Aft fecundâ vice idem adhibitum medicamentum nihil omnino levaminis attulit: quare mixturam penultimam dedi, cujus beneficio maximam muci fabulo mixti copiam fummo cum levamine reddidit, brevique poft à dicto dolore fuit liberatus.

Quorum beneficio arenulas quafdam excrevit. Manente tamen lumbo rum dolore

Quare hauftum ex oleo amygdalarum &c. affumpfit.

Tandem mixturâ penultimâ curatus.

In forma boli.

Boli.

℞. *Rob. baccar. junip. vel Sambuc.* ʒjß. *Sal. fambuc. Stipit. fabar. ana* ℈ß. *Lap. prunell.* ℈j. *Pulv. diuret. p. 435. defcr.* ʒß. *Ol. baccar. junip. gutt.* iij. MS. F. Bolus, optimè urinam & aquas in hydrope pellens.

In hydropicis.

℞. *Rob. baccar. juniper.* ʒjß. *Pulv. diuretic. loc. cit. tradit.* ʒß. *Tartar. vitriolat. Conchenil. tinctor. ana gr.* viij. *Sem. petrofel. macedon.* ℈j. *Ol baccar. junip. vel Terebinth. gutt.* jv. MS. F. Bolus in urina cienda efficaciffimus, fi cum vino Rhenano tenui calido affumatur.

In urina cienda.

In forma conditi.

Conditi.

℞. *Theriac. Andromach.* ℥ß. *Conferv. abfinth.* ℥j. *Rad. eryng. condit. Cortic. aurantior. condit. ana* ʒiij. *Sal. ftipit. fabar. Lap. prunell. ana* ʒj. *Ocul. Cancro.* ℈j. *Ol. ftillat. macis gutt.* v. *Baccar. junip. gutt.* viij. MS. F. Conditum, dofis ad nucis mofchatæ quantitatem urinam movens, & ventriculum corroborans, quondam à nobis in hydropis fpecie afcite cum fucceffu præfcriptum.

In afcite.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒvj. *Saxonic. Pulv. diuretic. fæpius jam præfcript. ana* ℥ß. *Rad. eryng. condit.* ʒv. *Sem. petrofel. macedon. Urtic. Roman. ana* ʒiß. *Tartar. vitriolat.* ʒj. *Ol. ftill. cortic. citri Bacc. junip. ana gutt.* vij. *Syrup. diuretic. jam jam tradit. q. f.* MS. F. Conditum, dofis vifque eadem fere, quæ fuperioris.

Mi-

Theriaca quare diureticis addita.

Mirabitur forsan aliquis, theriaca Andromachi quod conditis hisce duobus sit addita. Ast mirari desinet, si consideravit, quod dolores ob opium admixtum tollat, vigilias auferat, doloresque plerumque concomitantes sedet, humorum acrimoniam dolorem &c. excitantem temperet, & ita citiùs reliqua *Impetrata* in actum deducantur, faciliùsque ac jucundiùs ut plurimum ægri curentur: de qua Andromachi theriaca Montagnana ita testatur, experientiâ, inquit, certè scio, quod si nephritici & circa vesicam dolentes utantur theriacâ Andromachi, curabuntur post breve tempus. Theriaca enim medetur doloribus & ægritudinibus renum à plurimis causis provenientibus, in potu jusculi in primis cicerum rubrorum, ad drachmam unam nempe si tantum singulis vespertinis, aut vespertinis ac matutinis temporibus assumatur.

Decocti.

In forma decocti.

In gravissimo lumborum dolore.

♃. *Hord. mundat. ad crepatur. coct. Cicer. rub. ana* ℥ij. *Sem. althææ Malv. ana* ℥ß. *Milii solis Petrosel. macedon. ana* ʒiij. *Ficuum ping. no.* x. *Sebesten no.* viij. *Glycyrrhiz. ras.* ℥ß. Coq. in ℔iij. aq. decoct. hord. ad tertiæ partis consumptionem, colaturæ add. *Syr. quinque radic. Papav. errat. ana* ℥ij. MS. pro Apozemate, in lumborum gravissimo dolore ab arenulis & parvis calculis exorto sæpius à nobis optimo cum successu præscripto. En quoque ea de causa unam atque alteram historiam.

Puerpera febri continuâ variis symptomatibus affligente laborans.

Puerpera quædam vicesimum agens annum, septimo postquam Fœmellam enixa erat die, in gravissimam incidit febrem quotidianam continuam, magna cum præcordiorum anxietate, & ventris torminibus vesperi exacerbescentem; circa mediam vero noctem atroci capitis dolore conjunctam; mane de ingenti lumborum dolore, ac levi nauseâ conquerebatur: quæ idcirco sequentem mixturam cochleatim assumpsit.

Mixturam.

♃. *Aq. cort. citri. Majoran. nobil. Petrosel. ana* ℥j. *Vit. compos. in superioribus descript.* ℥ß. *Spir. contra præcord. anxiet. antea tradit.* ʒij. *Nitri dulc. aromat. sæpius jam præscript.* ʒß. *Laudan. opiat. gr.*ij. *Ol. cort. aurant. gutt.*iij. *Bezoard. miner.* ℈j. *Syr. papav. errat.* ʒv. MS.

Ac circa septimam vespertinam cum dictæ mixturæ cochleari uno alterove hunc pulverem.

Et pulverem.

♃. *Bezoard. miner.* ℈ß. *Ocul. Cancr. Lap. prunell. ana gr.*viij. *Croci optim. gr.*v. *Ol. cort. citri still. gutt.*j. MS. F. Pulvis.

Cum successu usurpavit.

Post tertiam, ni fallor, mixturæ, & pulveris iterationem (quorum beneficio semper levis fuit secutus sudor) febris ac reliqua

qua symptomata, excepto lumborum dolore, evanuere. Postquam febris, ac concomitantia symptomata per triduum jam essent sublata, quamprimùm de alvo adstricta, & ventris torminibus iterum fuit conquesta: quare sequentem clysterem præscripsi.

Excepto lumborum dolore.

Alvo adstricta, & ventris torminibus afflicta.

℞. *Decoct. emoll. & carmin. vulg.* ℥viij. *Elect. diacathol.* ℥j. *Ol. chamom.* ʒvj. *Sal. gemm.* ʒß. MS. F. Clyster pro Fœminâ.

Hujus beneficio bis terve alvum deposuit pauco cum ventris torminum levamine: quare & hanc mixturam cochleatim usurpandam dedi.

Clyster fuit adhibitus.

℞. *Aq. cort. aurantior. cum vin. destillat. Fœnic. ana* ℥ij. *Vit. compos. sæpius præscript. Spir. anticol. ana* ʒß. *Nitr. aromat. dulc.* ʒß. *Ol. cort. aurantior. gutt.* iij. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syrup. fœnicul.* ℥j. MS.

Et mixtura anticolica cum successu usurpata.

Post hujus mixturæ assumptionem multos reddidit flatus, imo post alteram ejusdem iteratam nulla amplius sensit tormina. At de novo majorem lumborum dolorem percipere se retulit: quare urinâ accuratiùs singulis vicibus inspectâ, sabulum in fundo matulæ observavi. Roganti mihi, nonne ante puerperium lumborum dolorem, urinæ incontinentiam, vel inter urinæ emissionem quendam dolorem, imo vel subinde nauseam &c. unquam observasset? Respondit, nunquam tale quid, excepto hoc tempore, se sensisse aut observasse. Quare primò hanc sequentem mixturam præscripsi.

At de novo lumborum dolore exacerbescente.

℞. *Aq. petrosel. Raphan. ana* ℥ij. *Tinctur. diuretic. Spirit. bacc. junip. ana* ʒiij. *Nitri dulc. aromat. sæpius citat.* ʒß. *Lap. prunell.* ℈j. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syr. papav. errat.* ℥j. MS.

Mixturâ diureticâ.

Ab hac mixtura nonnisi parum sabuli cum copiosiori urina, remanente dolore, excrevit: quare decoctum ultimum jam jam nominatum præscripsi, quod per octiduum, vel paulò ulterius usurpavit; unde plus centum parvos calculos, arenulas, ac magnam muci sabulo mixti copiam excrevit, dolor lumborum, & nausea evanuere, ac brevi curata fuit; neque hactenus de lumborum dolore, nauseâ &c. conquesta fuit.

Et decocto ultimo usa fuit.

Et brevi curata.

Mulier viginti octo annos nata, per quatuor menses circiter gravida, post solito majores corporis labores subitò correpta fuit lumborum dolore atrocissimo, nauseâ, imo & vomitu biliosorum ac pituitosorum humorum, macerata insuper vigiliis, alvo adstrictâ, & similibus symptomatibus dolorificis. Vocatus, protinus vulgare enema præscripsi, & sequentem mixturam cochleatim usurpandam dedi.

Mulier gravida dolore nephritico laborans.

Enemate.

℞. *Aq. petroselin. Baccar. juniper. cum aqua simplic. destill. ana* ℥ijß. *Spirit. diuretic. sequent. Tinctur. diuretic. superior. ana* ʒiij. *Tartari cum vino* ℥iß. *Ol. amygdal. dulc. recens express.* ℥ß.

Mixturâ.

Tro-

Trochisc. alkekeng. ʒß. *Laudan. opiat. gran.* ij. *Syrup. alth. Fernelii* ℥j. MS.

A clystere bis terve alvum cum levamine deposuit, & assumptâ mixturâ placidè subinde dormivit, vomitu penè cessante. Verum postridie omnibus denuo valde exacerbescentibus, post regionem lumbarem sequenti linimento inunctam, hac emulsione vesperi summo cum successu fuit usa.

Emulsione. ℞. *Hord. mundat. ad crepat. coct. Amygdal. dulc. excortic. ana* ʒß. *Semin. Lini recent.* ʒiij. *Malv. Papav. alb. ana* ʒij. F. cum f. q. aq. decoct. hord. emulsio ad ℥xvj. add. *Syrup. alth. Fernel.* ʒiß. MS.

Et lini-mento. ℞. *Unguent. Popul. Rosar. Ol. Scorpion. ana* ʒß. MS. detur in fictili.

Liberata. Symptomata hinc superata videbantur. Verum post triduum omnia denuo ita tanta cum vehementia rediere, ut dolor clamorem Recidivam passa. sæpe exprimeret gravidæ: quare iterum & clyster emolliens fuit injectus, & decoctum memoratum præscriptum, ex quo brevi omni dolore, nauseâ &c. fuit liberata; præterquam quod de dolore quo-Iterumque variis curata fuit. dam supra os pubis, & alvo parum adstrictiore subinde quereretur. Itaque sæpius pulpam cassiæ fistulæ cum manna Calabrina cum successu sumpsit, & justo tempore etiam Filiam de nullo vel exiguo lumborum dolore, præter vulgares in partu dolores, conquerens peperit, secundinis plurimis calculis, & sabulosâ materiâ repletis.

Placentæ uterinæ calculis sæpe scatent. Studiose Lector sæpe placentas uterinas calculis quibusdam scatere Obstetrices observant referuntque. Quare cum hujus Fœminæ placentam uterinam tot tantisque calculis oppletam vidisset Obstetrix, non potuit non mihi ipsam ostendere, de qua etiam ultra ducentos calculos variæ magnitudinis & figuræ, plerosque tamen vel triangulares, quadrangulares, quinquangulares, sexangulares, vel septangulares, sed friabilis non durioris substantiæ decerpsi, & nonnullis ostendi. Inter cæteros unus nucem moschatam vulgarem magnitudine superabat. Qui casus cum sit rarior, quantum potui, placentam illam uterinam cum calculis delineavi, & tibi ita offero.

Variæ figuræ & ingentis magnitudinis calculi in placenta uterina reperti.

Eorum delineatio. A. A. A. A. Placenta uteri cum membranis aciculis quibusdam expansis.

B. B. B. Funiculus umbilicalis.

C. C. C. C. Venæ & arteriæ per placentam uterinam dispersæ.

TAB. V. FIG. V. D. D. D. D. Calculi varii diversæ figuræ & magnitudinis, quibus placenta uteri ubique penè obsessa.

E. Calculus nucem moschatam superans.

F. F. F. F.

F. F. F. F. Calculi variæ figuræ & magnitudinis de placenta uteri decerpti.

Memorata jam Puerpera sexto post puerperium die (lochiis benè tamen fluentibus) horâ nonâ vespertinâ levi horrore cum capitis dolore, & præcordiorum anxietate molestâ, linguâ aridâ, sitique urgente &c. subsequente afflicta fuit, sicque per triduum decubuit. Vocatus febricitantem, & quidem meo judicio continuò, debilemque inveni: quare hanc mixturam cochleatim usurpandam dedi. Hæc puerpera febre continuâ correpta.

℞. *Aq.card.bened.*℥ii. *Flaved.cortic. citri cum aqua destill. Rosar.ana* ℥i. *Prophylact.Sylvii* ℥ii. *Cinnamom.*℥ß. *Confect. alkermes sine ambra & moscho* ʒi. *Antim. diaphor.* ʒß. *Syrup. diacod.* ʒvi. MS. Mixturâ cardiacâ febrifugâ.

Interim ter quaterve de die haustulum sequentis decocti assumpsit.

℞. *Radic.scorzoner.*℥iiß. *Pænic. Gramin.ana* ℥iii. *Contrayerv.* ʒij. *Corn. Cerv. raspat.* ʒvi. *Flor. calendul. p.*ii. *Tamarindor.* ʒvi. *Pom.citri no.*i. Coq.in f.q.aq.commun.vasis clausis: colatur. pint. iß.add. *Aq.cinnamom.*℥ß.*Julap.rosat.*℥ii. MS. Decocto temperante

Quibus assumptis, optimè se habuit, remanente tamen præcordiorum anxietate quadam molestâ, alvoque adstrictiori: quare vulgare enema fuit injectum cum successu. Verum ob præcordiorum anxietatem, & quandam quasi compressionem, assumpsit infusionem lapidis vulgò Pedro del Porco, inde optimè sudavit, ac bis alvum deposuit summo cum levamine, remanente tamen in faucibus siccitate quadam, ac quasi levi inflammatione, ac sequenti diluculo post noctem insomnem & inquietam sitibunda de quadam faucium asperitate conquerebatur. Reversus, ac fauces inspiciens, aphthas albas observavi: quare pro gargarismate decoctum raparum, jam aquam rosaceam cum vitello ovi, & sacchara canto albo, jam vero cerevisiam lixiviam, (quam non tantum in aphthis, sed & in plurimis faucium inflammationibus, anginâ &c.pro gargarismate omnibus commendo) quæ nempe sponte, & quidem primò ex byna effluit, (à cerevisiæ coctoribus cerevisia lixivia vel lixiva nominatur) usurpavit, verum nullo cum successu: aphthæ enim glabræ & compactæ apparuere. Quare parum spiritus vini decocto raparum, imo & cerevisiæ lixivæ addidi. Interim præter varia interna subinde haustulum sequentis emulsionis calidè usurpavit. Clystere. Et infusione Pedro del Porco penè curata Post noctem inquietam in aphthas incidit. Frustra veriis ea de causa adhibitis. Verum ab iisdem spiritu vini de cocto raparum &c. addito.

℞. *Hord.mundat.ad crepat. coct.* ℥ß. *Sem.4.frigid. maj. ana* ʒi. *Lini recent. Cannab.recent.ana* ʒii. F.cum f.q.aq. hord. emulf.ad ℥xiv.add. *Syrup.violar.*ʒx.MS. Et emulsione.

Quorum omnium beneficio tandem aphthæ fuere superatæ.

Brevi curata sed debilis. Interim quod valde esset debilis, mane & vesperi radicem Ninsin vel Nisi (de qua mox latius) ad scrupulum sequenti modo exhibui.

Quare radicem ninsin s. nisi. ♃. *Radic. ninsin subtiliss. pulverif.* ℈i. *Margarit. præpar. gran.* vi. MS. F. Pulvis.

Summo cum successu usurpavit. Quo assumpto, & sæpius iterato, mirandum; insanissimam revera Puerperam non tantum ita instaurari, verum in dies imo singulis quasi momentis febrem ita diminui, & vires ita adaugeri posse, ita ut brevi fuerit curata; nec tamen toto hoc morbo de ullo lumborum dolore conquesta est.

Radicis ninsin vires. Ni benevole Lector deterreret me prætium; omnibus fere febricitantibus & debilibus hanc radicem exhiberem: nullius enim est acrimoniæ, nec fauces aridas imo post tantas aphthas relinquens, aromaticique sed blandi tamen saporis &c. Pueris imo Infantibus trium quatuorve dierum, septimanarum &c. postea exhibui summo cum successu, & quidem in ipsis motibus epilepticis, & post eorundem insultus.

Aphthæ spiritu vini Mentionem quoque fecimus de spiritu vini decocto raparum admixto in aphthis: memini historiam unam atque alteram de aphthis nullis medicamentis internis, externisque cedentibus, quas Et fuctu tabaci curatæ. tamen brevi curatas vidi decocto raparum addito spiritu vini pro gargarismate, & fuctu tabuci. Verum brevitati quia studeo, verbulo tantum hasce annotare volui.

Quia de radice Ninsin vel Nisi mentionem feci, hæc addere placuit.

Descriptio radicis ninsin s. nisi. Ninsi, Jensing, vel Nisi radix est oblonga, digito minimo crassa, plerumque bifida intus & extus parum flavescens, saporis aromatici gratissimi, odoris suavis: est temperatissima radix, quicquid alii ex aliis contrarium scripserint vel tradiderint. In venere

226 potentissimum remedium ab Asiaticis habetur: quare Chinenses ditiores ac Magnates vix ullum decoctum formant, in quod non aliquid illius radicis ingrediatur. Tinctura vel extractum cum vini spiritu rectificato paratum præsentaneum remedium in colica passione, in primis si cum lypothymia vel syncope conjuncta sit, & absque pari in paralysi ex colica, si simul cephalica admisceantur, in primis hisce in regionibus septentrionalibus & frigidioribus. Summo cum successu quoque exhibetur in convulsionibus,

Ejus vires & dosis. vertigine &c. Cardiacum est maximum, in primis si ambra grysea, vel confectio alkermes addatur: in infantibus à granis vj. ad ℈ß. in substantia exhibetur post motus epilepticos, & post convulsiones; in adultis ad ʒß. mirè enim confortat, & omnia placidiora reddit. Usum quoque habet in valde à morbis debilitatis Hominibus. Chinen-

nenses illam pluris imo & majoris æstimant, quàm quidem Japonenses. Nascitur juxta nonnullos in Insula Corea Japoniam inter & Chinam: sed juxta Athanasium Kircherum in sua China illustratâ p.m.178.& 179. ex Athlante Sinico Patris Martini Martinii Ginseng, Japonibus Nisi, nascitur in Provincia Leautung totâ Chinâ celeberrimâ.

Spiritus diuretici, de quo mox mentionem feci, descriptio.

Descriptio spiritus diuretici.

℞. *Radic. irid. Florentin.* ℥j. *Folior. matricar. recent. m.* iß. *Semin. fœnicul. dulc.* ℥vj. *Nasturt. hortens. Gemm. ribesior. nigror. ana* ℥ß. *Baccar. juniper.* ℥iß. *Terebinth. Venet. non coct.* ℥x, *Tartar. Rhenan.* ℥v. *Croc. optim.* ℥j. Concis. & contus. affund. *Spirit. vin. pint.* v. Post digestionem per quatriduum destilletur per alembicum lento igne.

Decoct.

℞. *Rad. althææ.* ℥iß. *Liquirit. Petrosel. Fœnicul. ana* ℥ß. *Fol. Nasturt. Flor. papav. errat. ana m.* iß. *Bacc. junip.* ℥ij. *Sem. melon.* ℥ß. *Urtic. Roman. Petrosel. ana* ℥ij. *Ficuum ping. no.* xij. *Macis* ℨiß. *Ocul. Cancr. pulveris. in petia ligat.* ℨij. Concisa atque contusa infund. in s. q. *aq. commun. & vin. Rhenan.* per noctem in vase vitreo non cupreo, tumque coq. ad tertiæ partis consumptionem: colatur. pint. iß. add. *Aq. Anti-nephritic. Amstelod.* ℥iß. *Syr. altb. Fernelii Papav. errat. ana* ℥iß. MS. pro Apozemate, quondam in impedita sabuli excretione, indeque exorto renum ac ureterum dolore, post præmissum clysma pro Nobili quodam à nobis præscripto; unde magnam quoque muci ac sabuli copiam excrevit.

In impedita sabuli excretione &c. præscriptum.

In forma pulveris

Pulveris.

℞. *Lap. prunell.* ℨß. *Concben. tinctor. Ocul. Cancr. Test. ovor calcinat. Sal. sambuc. vel Stipit. fabar. ana* ℈j. *Croci optim. gr.* xv. *Ol. bacc. junip. gutt.* vj. MS. F. Pulvis pro tribus dosibus, cum vino Rhenano &c. assumendus, urinas valde ciens.

℞. *Sem. nymphææ* ℨß. *Nasturt. Raphan. Fœnic. ana* ℈ß. *Lap. prunell.* ℈j. MS. F. Pulvis pro tribus dosibus, in mucosa ac sabulosa renum vesicæque materia expellenda potens. En hujus historiam superius promissam.

In mucosa & sabulosa materia expellenda.

Puer octo jam annos natus, post multum lactis ac casei usum cum dolore urinam excrevit: quod dum flocci primò facerent, nec lactis aut casei usum prohiberent Parentes, in dies graviùs, & majori cum dolore urinam reddidit. Cum vero sabulum quoddam

Puer post lacticinia &c. nimium usurpata.

rubicundum in urina postea observarent, eam inspiciendam jam huic jam illi miserunt. Quotquot viderant unanimiter Puerum calculo vesicæ laborare asseruerunt. His tamen Parentes diffidentes, plures postmodum convenerunt Medicos, qui non quidem calculum adesse, sed inde generari posse, dixerunt: quod Puer neque pudenda traheret, neque urinam limpidam instar seri, sed coloratam mingeret (quæ tamen signa in Pueris calculo vesicæ laborantibus adesse dixit Hippocrates lib. de aere, aquis, & locis text. 23. §. 5. & 8. p. m. 341.) Quare hujus illiusve consilio plurima tentata medicamenta, in quibus sequens decoctum felicis successus recensetur.

In varia symptomata calculum indicantia incidit.

Quare decoctum.

♃. *Hord. mundat. Rad. liquirit. ana* ℥j. *Flor. papav. errat.* M. iß. *Bacc. junip.* ℥ß. *Sem. fœnic.* ʒij. *Ficuum ping. no.* xij. Concisa & contusa coq. in *Cerevis. tenuis dulc. pint.* iß. per duas circiter horas.

Cum balsamo sulphuris anisato.

Hujus ter in die sesqui unciam cum tribus quatuorve balsami sulphuris anisati guttulis Puerulo exhibuerunt; unde omnis fere dolorosa urinæ excretio sublata, nec amplius arenulæ in urina repertæ. Quia vero subinde de quodam dolore adhuc conquerebatur, ejusdem decocti usum retinuerunt, neque amplius de dolore querentem audiverunt: quare omnibus tandem relictis medicamentis, Filiolum curatum putarunt. Evenit tamen post semestre circiter, ut ingens inter urinæ excretionem dolor exoriretur, qui dicto decocto neutiquam cessit: quare præter illud etiam pulverem, de quo proximè dixi, usurpavere, unde singulis diebus magnam muci copiam excrevit. Tandem nonnisi semen nymphææ ad scrupulum unum cum decocto bis quotidie exhibuerunt, ex quo incredibilem mucosæ ac sabulosæ materiæ copiam excrevit, ac brevi quoque curatus fuit. Optimam tamen præscripsi diætam, probèque ipsam observare Parentes jussi: nihil enim magis recidivum ipso calculo, quippe qui bis, ter, quaterve in anno, ut nonnulli testantur Practici, generatur. Vitandam quoque quammaximè vitam sedentariam esse edocui: sæpe enim ea de causa ad literas nati Viri, quia harum studiis nimis incumbunt, iisque fere immoriuntur sedentes, multas in renibus impuritates &c. colligendo, nephritici fiunt.

Cum successu usurparunt.

Recidivam passus eadem ut & pulverem & alia usurpavit.

Et curatus fuit.

Viri Docti quare sæpius nephritide laborant.

In forma pilulari.

Pilularum.

In urinæ suppressione.

♃. *Ocul. Canc.* ℈j. *Conchenil. tinctor. Sal. stipit. fabar. ana* ʒß. *Ol. bacc. junip. gut.* iij. *Terebinth. aq. petroselini lot. q. s.* MS. F Pilulæ no. xx. pro tribus quatuorve dosibus in urinæ suppressione utiles. ♃. *Tar-*

℞. *Tartar. vitriolat.* ℈j. *Ocul. Canc. Test. ovor. calcinat. ana* ʒß. *Sal. sambuc. Croci optim. ana* ℈j. *Ol. baccar. junip. gutt.* vj. *Balsam. Peruvian. q. s.* MS. F. Pilulæ no. xxx. quarum tres quatuorve pro vice assumantur.

Nota, in diureticorum usu observandum esse, ubi serum copiosum & aqueum peccat in corpore, id ante evacuationem nullâ indigere præparatione.

Naturam sæpe pus in thorace contentum per urinas excrevisse, observationes plurimorum Medicorum testantur. Hujus conatum necessariò tum quidem promovendum, non vero pus in thoracis cavitate contentum per diuretica educendum putamus. Naturæ enim sane vias invenire facile est, quibus hoc onus vasis circulatoriis ingerat, arti vero non item. *Pus in thorace contentum per urinas excretum.*

Valde acria salita omnia ac piperata renibus noxia esse, unanimiter omnes testantur Practici; item caseum præsertim salsum ac putridum, ova dura & frixa, tum etiam carnes, pisceśque fumo induratos ac salitos obstructiones renum parere, & copiosam calculo materiam præbere, perhibent. Quibus adde cibos vulgò dictos tartareos, & lacticinia in primis impura, unde in Pueris calculos generari ex Hippocrate lib. 4. de morbis 28. p. m. 153. (qui hic, & sequentibus paucis satis accuratè calculi generationem describit) & lib. de aere, aquis, & locis 24. p. 341. probant. Valde calida & nimis spirituosa acria calculo laborantibus exhibere, omnino inconsultum judicamus: lapidem enim magis indurare, & renes valde non tantum calefacere, sed & ureteres quasi inflammare, (ut sæpius observatum in calculo laborantibus, & inde mortuis, calidis acribus spirituosis nimium usurpatis) ac post inflammationem ureteres valde contrahi, ac transitum calculorum etsi minimorum aliquando denegari, quod etiam Anatomici ac Lithotomi observarunt; imo omnia aquea, & vias lubricantia ac dilatantia expellere, atque ita majores dolores &c. excitare, Lippis ac Tonsoribus notum est. Nocere & valida ac vehementia præsertim simul acria diuretica, etsi neutiquam spirituosa, in renum affectibus, in primis ubi ulcus adest, (nam per locum affectum humorem scilicet peccantem neutiquam ducendum, dixit Hippocrates; hac enim ratione magis materia peccans ad locum affectum deferretur, & sic facilè omnimoda urinæ suppressio, dolores atrocissimi, vigiliæ &c. excitarentur) ex dictis satis patet. *Quæ & qualia renibus noxia.* *Diuretica acria spirituosa calculo laborantibus noxia.*

Quia non omnibus humoribus in corpore etsi peccantibus, neque morbis, neque Hominibus quibusvis διουρητικά conveniunt, paucis, pro ut rei gravitas concedit, demonstrabimus, quinam humores, morbi, Hominesque diuretica repudient, quinam vero eadem desiderent. Hu-

Diuretica convenient

Humores ergo, quibus ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ convenient, sunt.

In humoribus aqueis & serosis.

1. Aquei ac serosi. Quia enim isti humores suâ sponte ad renes quasi detruduntur, ideo affectus inde producti diureticis optimè ac facillimè curantur. Ideo Heurnius libr. 3. method. ad Praxin cap. 13. cum, inquit, corpus ex succis aquosis languet, diuretica remedia mirum in modum extrudent malum, serosi salsi in primis si existant: faciliùs enim serum salsum evacuatur, quàm ad temperiem deducitur, urina enim naturaliter subsalsa observatur.

Lymphaticis.

2. Lymphatici humores: quare διουρητικά in febribus lymphaticis apprime conveniunt, & tutiùs citiùsque ut plurimum hisce febribus laborantes diureticis, apophlegmatizantibus, ut & sudoriferis curantur, quàm ullis aliis medicamentis. Hac enim methodo febrium causa per loca convenientissima tutò ac jucundè absque magna virium jactura exturbatur: cujus sed demonstrandi gratiâ ecce tibi hunc casum.

Mulier ex itinere calefacta.

Indusio mutato.

In febrem variis symptomatibus affligentem incidit.

Mulier quædam tricesimum agens annum, ex æstivo itinere incaluit: quare indusio mutato, primò circa nonam vespertinam levem capitis, mox & omnium artuum dolorem gravativum sentit; it ergo cubitum: Subsequitur illico universalis horror cum levi tussicula, nox insomnis traducitur. Mane vocatus, ut febricitantem inveni, & de ingenti corporis lassitudine, appetitu prostrato, capitis artuumque dolore gravante conquerentem, primò sequentem mixturam diureticam ac diaphoreticam dedi, de qua singulis horis cochleare unum alterumve pro symptomatum exacerbatione, vel graviori afflictione assumpsit.

Quare mixturam diuretico diaphoreticam

℞. *Aq. Petrosel. Car. benèd. Menth. ana* ℥iß. *Spir. nitri dulc. aromat. in superioribus præscript.* ℥ß. *Tinctur. diuretic. sæpius jam citat. Essent. diaphoret. p.* 321. *&* 322. *tradit. ana* ℥ß. *Laud. opiat. gr.* ij. *Syrup. papav. errat. Stæchad. ana* ℥ß. *MS.*

Mane cum rediissem, omnia symptomata parumper diminuta observavi: quare in ejusdem mixturæ usu per triduum pergendum judicavi. Tertio itaque die, à quo accersitus fueram, copiosus sudor, ac sub vesperam larga diuresis fuit producta. Hinc nocte proximâ placidè dormivit, febris expers, & post sequentem haustum hydragogum assumptum, cujus beneficio sexies alvum deposuit, curata fuit.

Et haustum purgantem

℞. *Electuar. hydragog. D. Sylvii* ℥iij. *Tartar. vitriolat. gr.* xv. *Spi-*

Spirit. salis armoniac. gutt. viij. *Aq. petroselin. q. s.* MS. F. Haustus. assumpsit, & curata fuit.

3. Pituitosi: diureticorum enim beneficio non tantum inciduntur, corriguntur que, sed & incisi, ac præparati facilè per diuresin expelluntur. Διουρητικὰ autem in primis hic præscribenda aromatica, volatilia, ac spirituosa, sicque pituitam citò tutòque incidentia. Pituitosis.

4. Acidi. Pleraque enim diuretica acidos humores non tantum ac simpliciter per urinas expellunt, verum & simul eosdem vel obtundunt & leniunt; qualia pinguia & oleosa diuretica; vel temperant; qualia spirituosa volatilia; vel ipsos diluunt, qualia impropriè dicta diuretica antea jam nominata; vel illos infringunt &c. & sic temperatos ac correctos tutò ac jucundè per diuresin exturbant. Acidis.

Nota: ubi humores adsunt pituitosi & acidi, fortiora διουρητικὰ in principio adhibita humores valde commovent sine ullo tamen fructu notabili. Mediocria vero, solutis primùm per aromatica spirituosa volatilia blanda humoribus pituitosis, eosdem per urinæ vias satis commodè dimittunt; acidosque per eadem διουρητικὰ, quæ tum quoque aromatica esse oportet, tam in totum quàm ex parte tantum temperatos, à sanguine secernunt, & ad vesicam amandant. Blanda spirituosa volatilia quid tum efficiant.

Humores διουρητικὰ præsertim vehementia vetantes, sunt. Diuretica vetant.

1. Austeri, melancholici, ut videre est apud Heurnium lib. 3. method. ad Praxin cap. 13. qui ibidem ab his usum diureticorum arcendum esse monet, quibus ab austeris & melancholicis humoribus cor premitur: vehementiora enim diuretica nonnisi aqueum ac serosum quodammodo adhuc austerum diluendi ac temperandi vi præditum per diuresin subitò expellunt; unde facilè ischuria, vel dysuria, vel stranguria, plurave alia gravia symptomata generantur. Satius ergo est austeros humores per alterantia medicamenta, salia nempe volatilia, oleosa spirituosa &c. primùm corrigere; & sic temperatos ac correctos per diuretica, ast itidem simul aromatica blanda volatilia spirituosa, è corpore per urinæ vias exturbare. Humores austeri.

2. Valde viscidi ac tenaces. Facilè enim quædam obstructiones ex vehementioribus diureticis in hisce peccantibus humoribus exhibitis hinc indè exoriuntur, item nonnisi difficulter & summâ vi pauci tantum tum educi possunt. quare nonnisi incisi ac attenuati per diuresin expelli debent: Valde viscidi ac tenaces.

3. Bi-

Biliosi. 3. Biliosi. Diuretica enim qua diuretica nullo modo hìc convenire possunt, quia pleraque διουρητικὰ sunt calida, acria, &c. præterquam quod acrioribus suis particulis bilis dominium augeant, nec tantam bilis copiam exturbent, quantam quidem planè enervando esset apta ea cæterorum humorum copia, quæ cum bile per diuretica excernitur. Frigida vero diuretica vix quicquam, præter humorem serosum omnis fere coloris & saporis expertem, educunt.

Pus & sanguis per urethram excretus. 4. Pus & sanguis per urethram excretus. Indicant enim sanguis ille ac pus renum aut vesicæ exulcerationem, teste Hippocrate sect. 4. aphor. 75. & 81. si, inquit, quis sanguinem aut pus mejat, renum aut vesicæ exulcerationem significat: quod confirmatum videsis apud Cornelium Celsum lib. 11. cap. 7. p. m. 60. In renum autem vesicæque exulceratione vehementiora diuretica neutiquam convenire Lippis ac Tonsoribus satis notum est. Quid enim aliàs, quàm majorem exulcerationem, partium circumjacentium inflammationem, vomitum, nauseam, doloresve gravissimos, vel talia gravia symptomata excitarent? Dicta studiose Lector videsis confirmata in sequenti ægro.

Vir sedentariam agens vitam. In dolorem nephriticũ incidit. Quare vinũ rhenanum &c. frustra usurpavit. Vir quispiam quadraginta annos natus, vitam sedentariam agens, primò dolorem nephriticum nonnisi novilunio affligentem passus est. Quare sæpius circa novilunium vinum Rhenanum magnâ mensurâ subinde cum levamine hausit; hujus enim beneficio arenulas nonnullas cum doloris diminutione excrevit. Tandem tamen dolor à vino Rhenano circa novilunium hausto in dies accrevit. Varia ergo jam hujus jam illius consilio, ast frustra, usurpavit. Diu multumque hisce nephriticis doloribus, nauseâ, & subinde biliosorum ac pituitosorum vomitu afflictus, continuò fere spiritum salis cum vino Rhenano assumpsit, unde dolores nephritici variis cum lancinationibus in dies adaucti, urina quoque cruenta excreta;

Tandem urinam cruentam &c. excrevit. postea etiam de alvo adstricta, appetitu prostrato, ac subinde urinæ stillicidio conquestus est. Vocatus igitur primò sequentem clysterem præscripsi.

Quare enema emolliens &c. ℞. *Rad. alth. Malv. ana* ℥ß. *Fol. malv. Alth. Flor. chamom. ana* M. ß. *Sem. lini Fœnicul. ana* ʒiij. Coq. in s. q. lact. dulc. in colatur. ℥viij. dissolv. *Ol. lilior. alb. Elect. diacathol. ana* ℥j. *Sacchar. rubr.* ℥ß. MS. F. Clyster pro Viro.

Ab injecto enemate bis alvum deposuit, & sabuli magnam copiam excrevit. Exinde sequens decoctum per mensem circiter usurpavit.

Et decoctũ simul anodynum fuit præscriptũ. ℞. *Hord. mundat. ad crepatur. coct. Cicer. rubr. ana* ℥ij. *Rad. althææ Liqairit. ana* ℥j. *Sem. melon. Papav. alb. ana* ʒij. *Bacc. junip.* ℥ß. *Ficuum ping. no.* xij. *Fruct. alkekeng. no.* v. Concisa atque contusa

tusa coq. in f.q. feri lactis dulcis, in colaturæ pint. iij. dissolv. *Syr. papav. errat. Quinque radic. ana* ℥iiß. MS. F. Apozema.

De hoc apozemate quater de die singulis vicibus duas tresve uncias assumpsit; unde lancinantes dolores nephritici valde fuere diminuti, & urina sabulo sæpius referta subinde excreta. Singulis noviluniis cassiæ pulpâ & mannâ in jure carnis Vitulinæ dissolutis cum successu, ac doloris & urinæ stillicidii levamine fuit usus: sicque à gravibus illis symptomatibus pro tempore quasi liberatus, ab omnibus medicamentis lenientibus &c. abstinuit, & nonnisi vinum Rhenanum cum succo citri recens expresso usurpavit; unde nova dolorum iterum exacerbatio, ac nausea vomitusque denuo. Quare vinum Rhenanum cum instillato salis spiritu ter quaterve quotidie assumpsit, unde sæpius urinam cruentam exiguo tamen cum levamine reddidit. Spiritu salis & succo citri majori copiâ quàm quidem antea usus, dolores nephriticos solito majores, vomitusque frequentiores, brevique urinam purulentam sanguinolentamque sensit. Quare memoratis medicamentis, enemate nempe ac decocto sæpius, ast frustra, assumptis, tandem Agyrtæ cujusdam consilio sequens usurpavit apozema.

Ut & cassiæ pulpâ cum manna.

Summo cũ levamine usus est.

Verum hisce relictis aliisque & quidem acetidis.

℞. *Rad. eryng. Apii Petrosel. Saxifrag. alb. ana* ℥j. *Fol. lauri Nasturt. ana* M. jß. *Sem. raphan. Sinap. ana* ℥ß. *Baccar. junip.* ℥i. *Ocul. Cancr.* ʒvi. Concisa atque contusa coquantur in ℔iij. vini Rhenani per horas duas, tumque colaturæ add. *Ol. baccar. junip. gutt.* xii. *Terebinth.* ℈i. *Spir. salis* ʒß. MS. pro Apozemate.

Necnon decocto acri diuretico usurpatis.

Hujus decocti vi ac maleficio, postquam aliquãdiu illud usurpasset, incidit in intolerabiles lumborum & ventris dolores, vomitusque, & nausea, & vigiliæ, &c. brevi inde fuere productæ, ac pus magnâ copiâ cum dolore ingenti excretum. Iterum vocatus, primum decoctum denuo præscripsi, ast singulis dosibus balsami sulphuris anisati guttulas aliquot instillandas, ac subinde solum oleum amygdalarum dulcium recens expressum ad unciam unam adhibendum; quorum ac similium medicamentorum beneficio nec pus nec sanguinem amplius excrevit, dolores vero circa lumbos, & nonnunquam circa os pubis semper fere observavit, & adhuc observat.

In intolerabiles dolores &c. denuo incidit, & pus per urinam reddidit.

Quare prædicto medicamento denuo fuit usus.

Morbi in quibus diuretica conveniunt, funt.

Morbi, & fub his comprehenfa fymptomata, in quibus ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ conveniunt, & cum fucceffu præfcribuntur, funt.

Hydrocephalus.

1. Hydrocephalus. Proxima enim hujus affectus caufa eft ferum ob apertionem vaforum lymphaticorum in capite contentorum extravafatum, five ea apertio à prima conformatione vitiofa fit facta, five poft partum à quavis violenta caufa externa, per contufionem nempe, vel fciffuram, vel rupturam, &c. vel interna ex obftructione illorum lymphaticorum vaforum producta fuerit. Varia in capite vafa lymphatica fatis copiofa effe, jam plurimi Anatomici demonftrarunt; eadem quoque obftrui, & à tumoribus aliave comprimente caufa comprimi poffe, compreffa obftructaque rumpi, omnibus fatis conftat. Sæpius jam diffectum hydrocephalum ambitu fuo ulnam cum quadrante excedentem (ex cujus ventriculis cerebri anterioribus per canaliculum immiffum aquam limpidiffimam fubfalfam eduxit celeberrimus ac dexterrimus ille Anatomicus D. Johannes Vanhorne Academiæ Lugduno-Batavæ Profeffor Anatomiæ & Chirurgiæ quondam digniffimus Præceptor optimus P.M. ad ʒCLX.) alterum paulò minorem; imo quoque tertium duas ambitu fere ulnas excedentem Sylvæ Ducis aliofque vidimus. Ex dictis fatis fuperque patet, διουρητικὰ in hydrocephalo convenire: ferum enim maximè ac tutiffimè educunt, funtque plerumque incidentia, aperientia, &c. ficque obftructa forfan à pituita vifcida, &c. vafa lymphatica laxant & aperiunt; hacque ratione ac per ἀντιφλεγμαλίζοντα, &c. hic affectus, fi curabilis exiftat, tutò curabitur, ac nova ejus productio prævenietur.

Hydrocephalus ambitu ulnam cum quadrante.

Alter duas fere ulnas excedens.

Κεφαλαλγία.

2. Κεφαλαλγία, fi nempe ex melancholia producatur: maximè enim tum diureticorum ufum conferre dixit Galenus lib. 1. de arte curativa ad Glauconem.

Fluxus vulgò hepaticus dictus.

3. Fluxus vulgò hepaticus nominatus. Liquor hoc in fluxu, qui exit, inftar carnium loturæ eft, qui fine mordicatione, non tamen abfque dolore gravante, &c. plerumque excernitur. A fero copiofo fanguini admixto vafaque relaxante excitatur. Non mirum ergo, quod diuretica ficciora moderatè adftringentibus roborantibufque mixta conveniant, ut hac ratione copiofum ferum hunc fluxum producens minuatur, ortufque (nimio nempe aqueorum potu interdicto) novus præcaveatur, necnon partes jam affectæ ac debilitatæ corroborentur, &c.

4. Hy-

4. Hydropis species anasarca dictà , ut & ascites : testatur enim Joubertus lib. de cephal. cap. 9. maximè διουρητικὰ in ea convenire , & ex hisce hydropicos levari . Quod contestatum inveniet studiosus Lector apud Aetium , in primis in forma sicca , ut superius monitum, si exibeantur. Ratio fere eadem, quæ hydrocephali est : serum enim si abundè per diuretica expellatur , necessariò levantur inde ægri. Qua de causa en tibi sequentem historiam.

Hydrops ascites & anasarca.

Vidua quædam quadraginta jam annos nata post varios fructus horarios circa autumnum incidit in quartanam intermittentem simplicem , ac circa solstitium brumale in duplicem cum crurum gravitate, omniumque artuum dolore gravativo , præcordiorum anxietate, vigiliis, sitique magnâ. Avidè serum lactis ebutyrati calefactum ad pellendam sitim paroxysmo adventante usurpavit; unde primò pedum , mox & crurum tumor subsecutus est . Vocatus, omnia fere liquida interdixi , ac sitim tollendi gratiâ , adventante nempe paroxysmo (maximâ enim tum affligebatur siti) scrupulum lapidis prunellæ cum sitis levamine exhibui , tumque de hac mixtura singulis horis duo cochlearia , & quater tribus ante paroxysmi febrilis invasionem horis sequentem pulverem assumpsit.

Vidua post varios fructus horarios &c. assumptus.

Primò in quartanam simplicem dein duplicem cum pedum crurumque tumore &c. incidit.

Interdictis plerisque liquidis.

℞. *Aq. card. bened. Cochlear. ana* ℥iij. *Theriacal. simpl. Spir. antiscorbutic. p. 270. & 271. descript. ana* ℥ß. *Contra anxietat. in superioribus tradit.* ʒij. *Salis armoniac. aromat. sæpius præscript. gutt.* xxx. *Laud. opiat. gr.* ij. *Antim. diaphor.* ʒß. *Syrup. papav. errat. Ex succo card. bened. expreß. parat. ana* ʒv. MS.

Mixturâ diaphoreticâ antiscorbuticâ.

℞. *Sal. armon. Lap. prunell. Ocul. Cancr. Antim. diaphor. ana gr.* xv. *Ol. cort. aurantior. still. gutt.* ij. MS. F. Pulvis.

Et pulvere sudorifero

Post tertiam mixturæ, & quartam, ut dictum , pulveris iterationem (unde copiosus semper secutus fuit sudor) circa solstitium brumale quæ accesserat quartana evanuit , ac prior valde fuit diminuta. Quare quoque nonnisi unâ postea usa fuit mixturâ , ac se jam curatam esse putavit . Evenit vero post mensem circiter ut frigidiori aeri sese exponeret , unde ingens primò lumborum , mox & totius corporis frigus cum graviori ac intolerabili siti exortum. Iterum ergo loco calefacti lactis ebutyrati feri frigidum lac ebutyratum affatim hausit , ac intra duas hebdomadas talem crurum tumorem contraxit, ut nec pedibus incedere, nec per cubiculum meare posset. Quare iterum vocatus, interdictis denuo omnibus liquidis, lapidem prunellæ in dicta dosi cum levamine exhibui, & post mixturæ dictæ secundum haustum sequentem pulverem purgantem dedi.

Posterior quartana evanuit.

Sed aeri frigidiori se exponens.

Et lac ebutyratum frigidum hauriens.

In maximū crurum &c tumorem denuo incidit.

℞. *Resin. jalapp. Diagrid. ana gr.* vij. *Tartar. vitriolat. Sal. armon. ana* ℈ß. *Ol. cort. aurantior. still. gutt.* ij. MS. F. Pulvis.

Quare pulverem purgantem cū levamine usurpavit.

Verum in diæta iterum peccãs Hoc pulvere septies alvum deposuit, ac multa aquea excrevit, remanente tamen crurum tumore. Flocci pendens monita, serum lactis ebutyrati cum acetosæ foliis coctum in dies iterum usurpavit: unde intra mensem tantus totius corporis tumor, ventris cum gravitate distentio, respirandique difficultas suborta est, ut neutiquam decumbere, verum semper fere erecta sedere coacta fuerit. In anasarcam incidit Accersitus visitare nolui. Consanguineorum tamen precibus motus accessit tum vero omnia liquida, & quicquid morbo contrarium judicarem, se repudiaturam, pollicita est. Quare cibos euchymos & eupeptos404 sicciores assumendos, & post pastum nonnisi vinum medicatum sequens usurpare jussi, & hoc decoctum dedi.

Verum decocto aperiente diuretico ac diaphoretico, &c. ℞. *Rad. ireos nostrat.* ʒvj. *Petrosel. Angelic. ana* ℥ß. *Fol. laur. Soldanell. Agrimon. Rut. ana* M. j. *Cortic. median. sambuc. Summit. centaur. min. ana* M. iß. *Bacc. junip.* ℥ß. *Sem. fœnic. dulc. Urtic. Roman. ana* ʒij. *Cinnam. acuti* ℥ß. *Rasur. lign. guajac.* ℥v. Affundantur rasuræ guajaci *Spiritus baccar. juniperi* ℥iv. *Aq. petrosel.* ℥xv. Mixta, ac in digestione per viginti quatuor horas jam posita, per tres vasis optimè clausis horas coquantur; tumque dicta simplicia incisa atque contusa addantur, affundanturque *Vini Rhenan. pint.* iv. Vasisque iterum clausis, coquantur per duas tresve horas: colaturæ add. *Spir. diaphor. p.* 318. *tradit. Aq. diuretic. pag.* 433. & 434. *descript. ana* ℥iß. *Spir. sal. armon. aromatic. jam jam citat.* ʒi. *Syrup. quinque radic.* ℥iij. MS. pro Apozemate.

Necnon vino medicato. ℞. *Rad. angelic. Enul. campan. ana* ʒiij. *Armorac.* ℥ß. *Fol. menth. crisp. Lauri Rutæ ana* M. j. *Sem. fœnic. dulc. Nasturt. ana* ʒiij. *Bacc. junip.* ʒvj. *Flaved. cortic. aurantior. Macis ana* ʒij. *Cinnam. acut.* ℥ß. Concisis atque crassè contusis affund. *Vin. Rhenan. Gallic. ana pint.* iß. Stent in loco calido vasis optimè clausis per triduum quatriduumve.

De superiori decocto mane & vesperi uncias duas, ac de vino medicato totidem post pastum assumpsit; ac subinde tincturam jalappæ, vel pulverem purgantem dictum usurpavit, ac horum medicamentorum beneficio urinas admodum copiosas excrevit, subinde quoque sudavit; tandemque nempe post aliquot septimanas à gravi hac anasarca fuit curata.

Tinctura jalappæ &c.

Curata fuit

5. Hydrops uteri, tubarum Fallopianarum, & ovarii (c), quæ hydro-

(c) Mulierum ovaria Hydrope sæpius corripi, possemus equidem plurium illustrium Virorum observationibus confirmare: sed ad rem satius erit, si ejus Hydropis causas & originem perscrutemur. Ex iis, quæ de ovarii structura Viri de Anatome optimè meriti, Marcellus Malpighius, Regnerus de Graaf, & Carolus Drelincurtius, literis consignarunt, liquet satis, elegantes vasorum omnis generis plexus ad ovaria pertinere, qui cum illa undique investiunt,

Hydropis species difficulter cognoscuntur, aut saltem ab aliis distinguuntur, & non minus difficulter curantur; & si curabiles sint, diureticis in primis perfici, omnes penè testantur Practici: quos inter Alexander Massaria, Rodericus à Castro de morbis Mulierum, Daniel Sennertus &c. valde diuretica laudant, qui ex Avicenna, Rhasi, Aetio, Hippocrate, Galeno, aliisque harum hydropis specierum definitionem, causas, signa, prognosin, ac curationem, variasque historias & observationes referunt. Non incongruum etiam duximus, historiam non tantum hujus hydropis speciei, sed & simul de calculis in vesica bilaria ejusdem ægræ repertis aliquid commemorare, ac figuris demonstrare; idque in primis quia in superioribus, paginâ nempe 153. §. 1. mentionem fecimus de calculis in folliculo fellis, ac polliciti fuimus historiam notatu dignam, figuramque eorum benevolo Lectori tradere.

Hydrops uteri, tubarum Fallopianarum &c.

Primæ illius speciei, ut & calculorum in vesica bilaria historia.

Memini ante triginta circiter annos clarissimum doctissimum ac optimè de Medicina meritum Virum Dominum Franciscum de le Boe Sylvium P. M. quondam in alma hac Academia Lugduno-Batava Professorem longe dignissimum, Præceptorem nostrum in theatro nosocomico tubas Fallopianas demonstraturum, in testiculis cujusdam Fœminæ bullulas, tubercula, vel extuberantias quasdam aqueas invenisse, quas tum hydatides nominabat (tales etiam, vel similes observasse ac vidisse in testiculis fœmineis testantur Johannes Bauhinus, Schenkius in observationibus, Alexander Massaria, Daniel Sennertus &c.) inque his lympham limpidissimam leviter salsam vel subsalsam observasse, quamplurimi tunc temporis Medicinæ Tirones nobiscum gustarunt: quas tamen hydatides postea Anatomici ova * esse demonstrare conati fuere. Verum

In testiculis fœmineis bullulæ aqueæ à nonnullis repertæ olim hydatides dictæ lymphâ subsalsâ repletæ.

Jam ova ab Anatomicis nominantur.

flium, cum singulis ovulis contentis vascula suppeditant, per quorum vias succus eorum nutritioni & maturationi idoneos defertur, materiaque inutilis ac redundans per venas ac lymphatica vasa reducitur. Quemadmodum vero iis obstructis, compressis, vel aliter læsis, quum succus nutritius fluere non possit, ovula inarescunt, & sterilitas sequitur; ita venulis & lymphæ ductibus interclusis humor serosus in ovariis exundat, atque via eorum hydropi sternitur. Serum autem istud modo è suis vasis in ovulorum cavitates effunditur, easque in magnam molem extendit, modo vero in disjunctis veluti sacculis conclusum cadaverum Prosectoribus Hydatidum formam exhibet. Nec dubium est, quin hujusmodi Hydatides in ovariis frequentiùs nobis occurrerent, si illa in Mulieribus uteri affectibus præsertim enectis curiosiùs perlustraremus. Illas etenim comperit, Fallopianas tubas demonstraturus, doctissimus Sylvius, viderunt & alii, quæ quantum ab ovis differant, & quomodo à se invicem secerni possint, præclaris edocuit documentis Graaffius modo laudatus in suo de Mulierum organis generationi inservientibus tractatu. Hinc Auctoris nostri error manifestus est, quod crediderit, Hydatides à Sylvio in ovariis compertas à Recensioribus pro ovis * habitas fuisse, quum sæpissime in eodem ovario Hydatides ovis sese immisceant. Vix autem est, per quod speremus, aliis signis Hydropem in ovario latentem posse dignosci, quàm per ipsius intumescentiam adeo enormem, ut istius indicia tum partis pondere, cum supposita abdominis tumore nobis innotescant. Sed modo illa certò Medico constaret, difficilius adhuc esset medicamentis ex iis ovarij labyrinthis, & subtilissimis ovulorum vasculis humorem maximè inertem exeutere, & in venas impellere.

rum illa jam prætereo, quia propriè non sunt hujus fori, observationem enim hîc trado, non Anatomicorum disputationes tracto.

Mulier ex tristi nuntio in animi deliquium & suppressa menstrua incidit.

Mulier ergo quadraginta octo annos nata, novem liberorum mater, valde melancholica, menstruis ante biennium benè adhuc fluentibus, ex tristi & inexspectato nuntio ita mente fuit turbata, ut mox animi deliquium per horam circiter fuerit passa, menstruis simul oppressis, vena mox ipsi etsi secta, & sequenti die iterata fuerit,& varia postea remedia ob menstrua suppressa adhibita: nihil tamen profectum. Tandem pessarium in vaginam uteri intrudendum, nescio cujus consilio, ex radice hellebori albi, myrrha, castoreo, & succo rutæ paratum (in menstruis suppressis non contemnendum revera remedium) adhibuit; unde magnam primò irritationem, postea dolorem, ac tandem condylomata quædam in vulva sensit. Quare Obstetricem accersivit, quæ dicta Medico ac Chirurgo indicavit, & brevi medicamentis internis externisque acrimoniam demulcentibus leviterque adstringentibus siphone injectis ab iisdem fuit liberata. Verum hisce etsi jam curata, sæpius conquesta fuit de dolore quodam oppressivo ac gravativo in hypochondrio, & expansione quadam supra os pubis, & dolore in dies ingravescente, plurimas noctes inquietas insomnesque traduxit, ac infimum ventrem intumescere, & duritiem quandam in dicto hypochondrio observans, de alvo adstrictiori, siti, respiratione que difficiliori conquerebatur; imo singulis fere mensibus ictero laborabat. Verum assumpto ea de causa decocto radicum lapathi acuti, graminis, & seminis cannabis cum tinctura tartari brevi fuit ab ictero liberata. Sed & facilè recidivam passa est; imo quoties ictero laborasset, toties abdomen magis intumescere non tantum videbatur, sed ipsamet observabat: donec tandem febri quotidiana continua aliquandiu correpta intra tres septimanas tota hydropica, ac icterica facta fuit; omnibus tum medicamentis jam repudiatis, per biennium adhuc miserè vixit, tandemque fatis cessit.

Pessario ex radice hellebori albi &c. fuit usa

Unde condylomata &c. in vulva exorta, ac postea curata.

Remanente dolore gravativo & expansione &c. supra os pubis.

Sæpius ictero quoque laboravit.

Tandem ex febri quotidiana continua hydropica ac icterica facta, diem obiit.

Hujus defunctæ consensu Consanguineorum cadavere aperto, nil nisi hepar parum induratum, in primis quoad partem gibbosam, vesicam bilariam magnam centum & sexaginta calculis triangularibus & quadrangularibus &c. (juxta nonnullorum Medicorum sententiam diuresin ac diaphoresin excitantibus; quod tamen ego nunquam ita observare potui, sæpius etsi experimento facto) sed diversæ magnitudinis refertam; necnon tubam Fallopianam sinistram valde extensam, ita ut uterum, vesicam urinariam &c. videre nequirent adstantes, ex qua, levi facta incisione, lym-

In hujus defunctæ cadavere hepar induratum.

Vesicam bilariam calculis repletam.

Et tubam Fallopianam

lympha s. aqua subflava & salsa urinam excedens effluxit. Miratu dignum casum nobis narravit, & delineationem ejus ostendit dexterrimus ac per perspicacissimus D. Abrahamus Cyprianus Anatomiæ Franekeræ Professor, amicus noster integerrimus, hydropis nempe ovarii, ex quo ad quinque urnas serum post mortem extraxit. Nicolaus Tulpius observ. medicar. lib. 4. observat. 44. utrumque uteri cornu novem libras aquæ purisque continuisse tradidit.

Aquâ subsalsâ repletam ac urnam excedente inveni.

Promissis quia stare debeo, en totam calculorum in folliculo fellis repertorum, & hydropis tubæ Fallopianæ cum utero & vesica, non vero reliquorum intestinorum delineationem.

Tubæ Fallopianæ aquâ repletæ.

A.A.A. Tuba Fallopiana sinistra in tantam molem lymphâ extensa.

B.B. Tuba Fallopiana dextra cum vasis &c. naturalis.

C. Uterus.

D. Ejus vagina.

E. Vesica bilaria calculis variis oppleta.

F.F.F. Calculi extra vesicam bilariam triangulares, quadrangulares &c.

Et calculorum in vesica bilaria delineatio ac figura.

TAB. VI. FIG. I.

6. Febres continuæ lymphaticæ, ac intermittentes pleræque, præsertim parum jam declinantes: lympha enim per diuretica tutò educitur, & pituitosi &c. humores in intermittentibus peccantes diureticorum beneficio simul & inciduntur, solvuntur, attenuantur, &c. sicque ad urinæ vias propelluntur, ac expelluntur. Ast nota, nonnisi universalibus præmissis, & febribus jam declinantibus διουρητικὰ propriè dicta esse præscribenda: gravia aliàs enim symptomata, pertinacesque aliquando obstructiones inde productas fuisse, plurimi Practici testantur.

Febres continuæ lymphaticæ & intermittentes.

7. Obstructiones pancreatis, hepatis, lienis teste Capivaccio lib. 3. Practic. cap. 25. Savanarola vero tractat. 6. Practic. major. cap. 15. contrarium statuit, quia, inquit, materia peccans non per urinas, sed per alvum leviori negotio secernitur: Ast διουρητικὰ quia plerumque sunt spirituosa, volatilia, incidentia, aperientia, ac attenuantia optimè in obstructionibus conveniunt: aperiunt namque obstructiones, materiamque obstruentem præparant ac incidunt; sicque (universalibus tamen non neglectis, humores enim benè jam præparati ac incisi necessariò per epicrasin sunt expurgandi) tutò citòque pertinaces illæ obstructiones curantur.

Obstructiones pancreatis, hepatis, ac lienis.

8. Colica passio, dolor Colico-nephriticus, quem Galli *colique graveleuse* nominant. A calculo renum distinguere aliquando difficillimum est: ita enim signa sibi sunt similia, ut ipse Galenus lib. 11. de locis affectis cap. 5. sibi hoc contigisse fateatur. Vomunt enim

Colica passio, dolor colico-nephriticus.

enim in colica passione, ut & in vera nephritide, biliosa ac crassa, si malè sit constitutus ventriculus; si vero benè, nauseam & inanes vomendi conatus patiuntur. Differentiam inter colicum dolorem ac nephriticum videsis pag. 276. 277. & 285. In colica passione *διουρητικά*, in primis si simul quodammodo spirituosa volatilia aromatica, convenire satis constat, quia pituitam viscidam incidunt, flatus dissipant, sicque incisa attenuata pituita tenax ac viscida, & cæteræ concomitantes hunc affectum producentes causæ per urinæ vias expelluntur; hacque ratione (cæteris tamen non neglectis) non tam facilè paralysis, ut post colicos dolores subinde evenit, producitur (de qua paralysi videsis §. sequentem, necnon Georgium Horstium problemat. medicor. dec. 11. quæstion. 8. p. m. 71. 72. & seq.) ast citiùs plerumque, diuretica nempe cæteris medicamentis anticolicis si admisceantur, curantur. Quare sequentes multarum loco historias hisce inserere libuit.

Quare & qualia diuretica conveniunt.

Mulier ex labore calens. *Frigori se exposuit.* *Unde in dolorem colico-nephriticum incidit.*

Mulier quinquagesimum agens annum, post solito majores labores incaluit, seque aeri frigidiori exposuit, unde ventris tormina quædam circa noctem habuit. Quare cochleare unum alterumve spiritus anisi assumpsit, ast pro levamine nausea inde creata est; ac de ingenti ventris distendente, & lumborum gravativo dolore brevi conquesta. Mane accersito, & affectus hujus causam indaganti, dicta symptomata, ac subinde dolorem lumborum se observasse, urinamque instar aquæ limpidissimæ sæpius & plerumque excrevisse ægra retulit. Jam vero urinam turbatam crudam observavi, sed absque ullo sedimento: quare primò hoc enema præscripsi, & sequentem mixturam dedi.

Quare enema flatus discutiens fuit injectū.

℞. *Decoct. emollient. & carminativ.* ℥vij. *Elect. diaphœnic.* ʒx. *Ol. chamom. Laurin. ana* ʒv. *Sal. gemm.* ʒß. MS. F. Clyster pro Fœmina.

Et mixtura anticolico-nephritica præscripta.

℞. *Aq. baccar. junip.* ℥iß. *Cortic. aurantior. Fœnicul. ana* ℥j. *Spirit. anticolic. in superioribus tradit.* ℥ß. *Nitr. dulc. aromat. sæpius jam præscript. Tinctur. diuretic. ana* ʒß. *Laud. opiat.* gr. ij. *Ol. bacc. junip. Cortic. aurantior. still. ana gutt.* iij. *Syrup. papav. errat.* ℥j. MS.

Cum successu.

A clystere bis multis cum flatibus alvum deposuit, & post usurpatam hanc mixturam flatus magnâ copiâ emisit, ac sabulum multum cum urina reddidit: quare & clysterem & mixturam iteravi, unde majori copiâ urinam sabulumque excrevit, dolorque colicus ac nausea evanuere, remanente tamen lumborum dolore quodam gravativo, & jam remissiùs, jam vero acriùs affligente. Tumque iterum urinam instar aquæ limpidæ cum paucis arenulis excrevit: quare decoctum pag. 434. descriptum dedi, quod per septimanam tali cum successu usurpavit, ut varios parvos calculos,

Quibus iteratis. *Ac decocto diuretico assumpto.*

arc-

arenulas, viscida tenacia, &c. quotidie magnâ copiâ cum urina & propemodum sine dolore excerneret, ac diu libera à nephritico colicoque dolore esset. Ab omni dolore &c. fuit liberata.

Vir quadraginta duo annorum, sæpius dolore colico-nephritico cum nausea, subinde & vomitu biliosorum ac pituitosorum viscidorum sed rariùs laborans, semper injecto vulgari enemate emolliente & carminante, ac sequenti decocto ad uncias tres ter quotidie calidè usurpato, brevi ab omni dolore &c. fuit liberatus. Vir dolore colico-nephritico laborans. Enemate.

℞. *Radic. althææ recent.* ℥iij. *Liquirit. exteriori cortice liberat.* ℥ß. *Hord. mund. ad crepat. coct. Cicer. rubr. ana* ℥j. *Sem. nymph. Violar. purpur. Fœnicul. dulc. ana* ʒiij. *Malv. Papav. alb. ana* ʒijß. *Baccar. junip.* ℥ß. *Ficuum ping. Fruct. alkekeng. Sebesten ana no.* v. *Flaved. cortic. aurantior.* ʒij. Concis. & contus. coq. in s. q. aq. pur. colatur. pint. ij. add. *Syrup. alth. Fernel. Quinque radic. ana* ℥jß. MS. Et decocto curatus.

Interim nonnunquam ex vino usus fuit tincturâ tartari cum vino præparatâ, & plurimum ambulavit, cavendo à piscibus marinis, & omnibus sale aut fumo induratis.

9. Paralysis ex colica, vel post colicam biliosam, ut plurimi Practici volunt: de hoc affectu videsis quæ dicta sunt p. 276. Hanc paralysin D. Sennertus, Crato, Horstius, Piso, Willis &c. satis accuratè & laboriosè causas ejus indagando descripserunt. Omnibus in confesso est, nephriticos aliquando fieri arthriticos, verum rariùs ex colico dolore paralysin exoriri: etsi nonnulli frequentem esse autumant, liberè confiteor in tota mea Praxi nonnisi ter eam vidisse, ac quoque bis tantum præfuisse. Diuretica verum non vulgaria nec acria, sed volatilia incidentia specificis cephalicis blandis mixta, ut & enemata & diaphoretica lenia quammaximè convenire, unanimiter omnes testantur Practici. Sed in primis notandum, alvum clystere in dies ducendam (ut loquitur C. Celsus) esse: ex hujus enim obstructione malum iterum valde ingravescere Crato observ. lib. 2. rectè dixit. Non potui studioso Lectori denegare clysma, mixturam, & tincturam, quas hoc in casu, etsi non sæpius, summo tamen cum effectu hac paralysi laborantibus exhibui. Paralysis ex colica vel post colicam biliosam. Quænam illo in affectu conveniant.

℞. *Decoct. emoll. & carmin. vulg.* ℥viii. *Benedict. laxativ.* ℥ij. *Aq. vit. Matthiol. vel Spirit. femin. anis.* ʒij. *Terebinth. Sal. volat. oleos. ana* ʒß. *Gemm.* ʒj. MS. F. Clyster. In primis clysma.

℞. *Aq. lign. sassafras Fœnicul. ana* ℥jß. *Majoran. nobil. Rorismarin. ana* ℥j. *Antiparalytic. Amstelod. Tinctur. diuretic. sæpius citat. Spirit. carmin. Sylvii ana* ʒiij. *Sal. volatil. oleos. gutt.* xxx. *Syrup. stœchad. Quinque radic. ana* ℥ß. MS. Mixtura cephalico-diuretica.

Ut & tinctura radicis ninsi similis &c. ℞. *Radic. Ninsi. s. Nisi* ℥ii. *Pæon. Angelic. ana* ʒiii. *Folior. majoran. nobil.* M. ß. *Flor. rorismar. Hyperic. Stœchad. Arabic. ana p.* ii. *Summit. lavendul. p.* i. *Baccar. junip. recent.* ʒvi. *Semin. anis. stellat. Chinens. s. Badian.* ʒii. *Castor. optim.* ʒß. Concisis atque contusis affund. *Spirit. vini rectificat. pint.* iii. Vasis optimè &c. clausis infund. ac diger. in arena tepida per octiduum, & tinctura usui servetur.

Icterus. 10. Icterus: *[illegible]* quia aperiunt ac incidunt, non mirum quod in ictero ab obstructione plerumque producto conveniant.

Observationem unam atque alteram de ictero etsi in superioribus dedi, & crambem biscoctam apponere animus non est, non tamen potui præterire hanc unicam de ictero historiam, nostro judicio rariorem, quam verbo tantum quasi exhibebo.

Mulier suffocatione hypochondriacâ obnoxia. Mulier quadraginta octo, ni fallor, annorum, minimâ cujuscunque generis dulcedine suffocatione hypochondriacâ valde afficiebatur, sæpius conquerens de compressione ac dolore in dextro, jam de gravativo & nonnunquam punctorio dolore in sinistro hypochondrio. Quare variis frustra assumptis, paroxysmo febrili levi cum frigore incipiente, sed majori cum calore desinente laborabat, totâ subsequente nocte de præcordiorum anxietate, dolore compressivo, ac siti conquerens: mane libera à febre icterus non tantum in oculis sed per universum corpus apparuit. Varia ideo assumpsit medicamenta tali cum successu, ut intra septimanam icterus penè evanuerit. Verum iterum febre iisdem symptomatibus concomitantibus correpta, ac mane libera à febre denuo ictero conspurcata fuit: quo iterum fere curato, denuo ac eodem modo febricitabat, ac mane de novo icterica apparebat, & sic quovis octavo, nono, vel decimo die febricitabat, & icterica fuit. Hippocrates lib. 1. Popular. sect. 3. §. 24. & 25. p. m. 671. febrem illam nonanam longiorem nominavit, verum non lethalem: idem quoque evenit huic Fœminæ. Præter omnium enim fere exspectationem, ac plurimorum prognosin, tandem quoque (ultra semestre enim hoc modo laboravit) sponte absque ullis medicamentis (maximè enim ab illis, quod plurima antea assumpserat, abhorrebat) evasit. Verum notatu dignum, quod quoties sequentem diuretico-febrifugum pulverem bis terve ante paroxysmum febrilem assumpserat, toties nec anxietatem præcordiorum tantum, nec sitim, & icterum quoque multò leviorem observaverit, imo sæpius per duodecim & tredecim dies à febre fuerit libera.

In icterum universalē, febre desinente mox incidit.

Idque singulis octavo, nono, vel decimo.

Imo & subinde decimo tertio die.

Quibus post semestre curata fuit. ℞. *Antimon. diaphor. Ocul. Cancr. ana* ℈j. *Sal. absinth. Scord. ana* ℈ß. *Genist. Sambuc. ana gran.* xv. MS. F. Pulvis divid. in 3. dos.

Ci-

Citiùs quoque liberata erat ab ictero assumpto decocto lapathi acuti cum tinctura tartari & sale genistæ.

11. Calculus, sabulumque renum & vesicæ, teste Daniele Sennerto lib.3.Practic.part.7.sect.1. cap.6. nempe si jam moveatur lapis; motum enim tum adjuvant διουρητικὰ cum calida, tum frigida, tum temperata: quare etiam Heurnius in Prax. medic.lib.2. cap.12.in paroxysmo diuretica auxiliari dixit, præsertim doloribus jam aliquantulum lenitis, viisque jam lubricatis, laxatis, ac quasi amplificatis, & inflammatione non impediente ea. Tum enim tempestivum esse urinam cientia exhibere, legimus apud Donatum Anton.ab Altomari part.2.de medend.humani corporis malis cap. de renum calculo.Propriè tamen dicta diuretica,quia sunt calida & sicca, Horatius Augenius tom.1.epist.4. lib. 12. omnino improbat. In principio devitanda suadet Hartmannus inPraxi chymiatrica capite de renum calculo, quia, inquit, humores agitant, qui agitati ad renes decumbunt, & dolorem augent. Quare quoque dixit Samuel Schonbornius in manuali Medicinæ practicæ Galeno-Chymic. p.m.169. lithonthryptica ante doloris mitigationem, ac corporis purgationem adhibita malum exasperare, quia materia peccans magis ad locum affectum defertur. Concludit itaque Georgius Horstius problemat. Medicorum dec.8. quæst.5. p.m.214. dicens, patet igitur talia (scilicet propriè dicta διουρητικὰ, & calculum vulgò dicta frangentia) non convenire, nisi calculo jam rupto, & in partes minimas redacto, (ast quisnam quæso hæc potest?) quo tempore necessarium est, ut naturam adjuvemus, ut à viis & receptaculis urinariis per diuretica medicamenta peccans materia purgetur. *Calculus sabulumque renum & vesicæ.*

Calculos minoris magnitudinis ex renibus per ureteres sponte, vel diureticorum vi, ac emollientium in dolore nephritico clysterum adhibitorum, viasque urinarias lubricantium ac aperientium &c.medicamentorum assumptorum energiâ, non tantum in vesicam depelli, sed & ex vesica in penis urethra ob magnitudinem in Viris vel Puerulis sæpius aliquandiu relinqui & retardari, quotidiana contestatur experientia. Quos calculos nonnulli diureticis expellere, vel cathetere aliisve instrumentis repellere, vel suctu extrahere, vel juxta methodum Medicorum Ægyptiorum per inflatum spiritum urethram dumtaxat dilatando, calculum elicere (hujus beneficio majores non tantum ex urethra, sed & ex ipsa vesica ab Ægyptiis elici calculos, testatur Prosper Alpinus Medicinæ Ægyptiæ lib.3.cap.14.) sæpius, verum aliquando & pluries summo cum dolore, & tamen frustra, conati fuere. Quos plerumque breviter & mox curavimus, factâ nempe in urethra (digitis alterius manus *Calculis in urethra contentis.* *Levi incisione in urethra factâ,*

 cal-

mox ab iisdem liberati Pueri Vtrique.

calculum leviter comprimendo) incisione eo in loco, ubi calculus hæret, & sponte quasi tum elabitur calculus, dolorem antea intolerabilem, ischuriam, & similia symptomata excitans; vulnusque secundum artem tractando brevi sanatur. Observatione unâ atque alterâ, figurisque dicta illustrassem, ni satis clarè & distinctè nostro judicio Lectoribus studiosis hanc operationem tradidissem.

Dysuria.

12. Dysuria, referẽte Donato Antonio ab Altomari par. 2. de medendis humani corporis malis, capite de dysuria, in dysuria, inquit, medicamentis iis utendum, quę urinam ciendi vim habent. Salius vero in annotat. in Altimar. cap. 97. non ita convenire dixit, quia, inquit, copiosam materiam ad locum affectum ducunt, qui cum sit debilis, & malè possit excernere, magis ex hac materiæ copia affligetur: quod Heurnius quoque lib. 3. method. ad Praxin cap. 8. contestatur. Abstinendum in dysuria ab aperientibus & nimis detergentibus, Rondeletius method. curand. morb. cap. 51. suadet: quare quoque Dionysius Fontanus lib. 3. de morborum internorum curatione cap. 35. docuit, medicamentis fortibus non tentandum esse, nec acribus, nec compositis, quoniam, inquit, majorem acrimoniam inducunt, sed è contra lenibus & simplicibus.

Ischuria.

13. Ischuria: hujus affectus causas varias enumerant Auctores, ad quos benevolum Lectorem relegamus.

Vesicæ nimiâ repletione exorta.

Vidimus ischuriam ex urina in vesica per quatriduum retentâ, & immodicè repletâ exortam, omnibus internis externisque frustra adhibitis, tandem beneficio catheteris ad tres pintas unâ vice ex vesica urinaria, ac post duodecim horas iterum ad pintam unam, & sequenti die ad semipintam urinam effluentem, sicque curatam. Verum nullâ in vesica existẽte urinâ, nonnullos intra octiduum extinctos, nonnullos undecimo, decimo tertio, imo decimo quarto die curatos, & ex toto iterum convaluisse observavimus.

Beneficio catheteris urina ad tres pintas ex vesica extracta.

Nicolaus Tulpius de Juvene mentionem facit, cui per integros octodecim dies urina stagnaverat, uberiori hæmorrhagiâ narium, vel frequenti in habitu corporis macularum eruptione curato, observat. medicar. lib. 11. cap. 43. p. m. 175. Verum eodem capite historiam narrat de Theologo quodam Britannico ischuriâ lunaticâ laborante, cui urina supprimebatur quolibet ferme plenilunio, cum insigni angustia, & evidenti corporis incendio, qui neque urinam excernebat, nisi declinante lunâ, vel venâ sectâ in brachio: tum enim mox lotium reddebat, in cujus quoque cadavere pelvis renis sinistri in tantam amplitudinem excreverat, ut commodè suppleret vicem vesicæ urinariæ.

Juvenis ischuriâ per 18. dies laborans hæmorrhagiâ narium &c. curatus.

Ischuria lunatica venę sectione, vel plenilunio curata.

Dicta exemplo uno atque altero adhuc illustrabo.

Vir

Vir sexagenarius alvo adstrictâ sæpius, & subinde simul ischuriâ laborans, cæterum sanus, assumpto elixire salutis Anglico p.133. descripto, se ipsum multoties curaverat. In idem malum denuo incidens, tincturam illam Anglicam non assumpsit: naturam enim nimis assueturam putans, & sponte quidem se alvum depositurum, qui etiam tertio die alvum, sed difficulter deposuit, remanente urinæ non tantum difficultate, sed & ejus tandem suppressione. Quare denuo elixir dictum, imo & spiritum oleumque baccarum juniperi, & quidem nimis copiosè sexies, septies, octiesve de die per quatriduum, sed frustra assumpsit. Accersito mihi quæ acciderant referebat; item nullum se intra quatriduum reddidisse lotium, nullamque tamen observare circa os pubis gravitatem, vel ullum incommodum, quod tamen semper senserat ischuriâ laborans, bono cum esset animo, neutiquam sitibundus. Intellectis supradictis, mox catheterem introducendum necessariū duxi, sed nihil omnino in vesica Chirurgus observabat. Quare enema præscripsi, & post meridiem venam in brachio, ac sequenti die in altero aperire jussi. Sequentem quoque mixturam cochleatim assumpsit, corpore plus solito & vehementer moto. *Vir ischuriâ affectus.* *Nullâ intra vesica urina repertâ.* *Venæ sectione.* *Clystere.*

℞. *Aq. petroselin. Matricar. ana* ℥ij. *Gramin.* ℥iß. *Anti-nephrit. Amstelod.* ℥ß. *Diuret. p.433. 434. descript. Spirit. diuretic. sæpius præscript. ana* ʒiij. *Test. ovor. calcinat.* ʒi. *Sal. genist. Sambu. ana* ℈j. *Ol. bacc. junip. gutt.* vj. *Syrup. quinque radic. Alth. Fernel. ana* ℥ß. MS. *Mixturâ diureticâ.*

Diæta erat liquida, diureticis nempe apio, petroselino, urticâ &c condita; vinum Rhenanum tenue & similia sumebat. Varia quoque adhibita fuere purgantia, eaque acriora, alvumque inde semper dejicientia; varios & diversos etiam pulveres, quos inter pag. 435. &c. descriptos, necnon asellos pulverisatos ex vino Rhenano, & nescio quæ non assumpsit: verum non tantum frustraneo eventu, sed septimo post ischuriam die nihil omnino observare, & brevi jam plenam curationem sperare dixit. Ast sequenti nocte valde debilis singultu, variisque insomniis, ac subinde motu convulsivo in carpis afficiebatur. Mane valde soporosum, subinde nervorum contractionem &c. observabam, atque ideo Amicis brevi diem obiturum indicabam. A meridie quoque ejus diei vitam cum morte commutavit: sicque videmus, omnem etsi Medicus opem navaverit, *Variisque aliis frustra usurpatis.* *Diem obiit.*

Non esse in Medico semper, relevetur ut æger.

Faber ferrarius triginta sex annos natus, ischuriâ, dictisque symptomatibus penè omnibus concomitantibus laborans, præterquam quod de dolore quodam maximè distendente in utrisque hypochondriis conquerebatur, ac intra octiduum nec alvum nec uri- *Faber ferrarius ischuriâ &c.*

nam

nam reddiderat: erat jam proclivis ad somnum, ac singultu subinde afficiebatur. Vocatus, statim quoque enema præscripsi, & cathetere in vesicam manu Chirurgi intruso exploravi, an urinâ destituta esset vesica, sed vacuam inveni, ita ut guttula una ne quidem efflueret. Quare mox venam in brachio aperire jussi, mixturamque modo præscriptam dedi. Decimo morbi die insignem gravitatem nonnihil dolorosam in infimo ventre observare se retulit: quare fomentum ex diureticis flatusque discutientibus calidè regioni pubis adhibendum præscripsi, ac postero, undecimo nempe morbi die, lotium reddere cœpit, verum parcissimè; tumque stranguriâ quasi laborare se dixit. Hinc spem curationis affulgere ægro ac amicis indicabam, ac jam in primis corpus esse movendum quantum possibile, & medicamenta accuratè usurpanda monui. Adamussim quoque ipse obtemperavit, ac vesperi summo cum levamine lotium copiosissimè per horæ quidem quadrantem continuò reddidit, quod etiam statim mihi indicabant. Æger vero lætitiam ac levamen in reddenda urina verbis vix effari poterat: curatus postea mihi summas egit gratias.

Venæ sectione.

Mixturâ diureticâ.

Fomento pubis regioni imposito.

Undecimo morbi die urinâ affatim redditâ, curatus.

Eodem affectu Fœminam viginti quatuor annorum laborantem iisdem penè medicamentis eodem anno curavi, quæ jam sana superstes est.

Podagra.

14. Podagra, teste Cratone apud Scolzium consil. 352. ubi docuit nullum præstantius contra podagram esse remedium, quàm quod urinam, ut & sudores movet. Podagram à sero salso produci, alibi jam probavimus, serumque salsum citiùs per *διουρητικὰ* posse expelli, quàm per alterantia temperari, satis ex jam dictis humoribus indicantibus probatum. Ast nota, omne nimium naturæ esse inimicum.

Morbi ac symptomata, in quibus diuretica non ita conveniunt, &c.

Morbi, & sub his comprehensa symptomata, in quibus ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ' non ita conveniunt, ast plerumque (in primis acria ac calida, aut vehementiora si eadem existant) nocent, sunt.

Febres ardentes.

1. Febres ardentes: *Διουρητικὰ* enim plerumque sunt calida, acria, spirituosa, &c. quæ nonnisi febres ardentiores, vigilias, capitis dolores pulsantes, phrenitidem, sitim, æstumque intolerabilem, &c. facilè producerent, ægrosque hac methodo de medio tollerent: con-

contraria contrariorum, non vero similia similium medicamenta esse, legimus apud Hippocratem lib. de flatibus 3. §. 15. p. m. 401. Acria namque ac biliosa in febribus ardentibus peccare, nemini non innotescit: non ergo curari possunt per acria, calida, ac spirituosa.

2. Pestis, ac pestilentiales febres: quare dixit Ambrosius Pareus lib. 21. cap. 37. in peste omnino abstinendum esse ab acrioribus diureticis, cum præsertim in vesica inflammatio subest. Quis quoque concipere valet, venenum maximè acre, ac qualitate, neutiquam vero quantitate, peccans per diuretica calida acria posse expelli, vel temperari. Præterea maximè inconveniens est, acre aliquod vires statim omnes tollens, vimque omnibus partibus inferens, ab exterioribus minus nobilibus periculosisve ad interiora nobiliora repere. Quid enim aliàs inde exoriri possit, quàm dolores intensissimi, inflammationes gravissimæ, imo & gangræna sphacelusque renum ac vesicæ? Pestis ac febres pestilentiales.

3. Febris hectica: non enim & hic conveniunt exsiccantia, calefacientia acria, verum humectantia, parum refrigerantia, ac humorum omnium acrimoniam temperantia medicamenta præscribenda. Plura de hac febri qui desiderat, legat modo præcedentia. Febris hectica.

4. Tabes: διουρητικὰ acria, calidiora, &c. magis corpus exsiccant, humorumque acrimoniam adaugent, non vero temperant, nec moderatè leniunt aut humectant. Tabes.

5. Empyema: legitur enim apud Galenum 5. de simplic. medic. cap. 13. in empyemate inepta esse. Nonnulli vero contrarium statuunt, ac inquiunt (juxta illud Hippocratis quò natura vergit, eò ducenda per loca convenientia aphor. 21. sect. 1.) necessariò in empyemate diuretica esse adhibenda. Naturam enim in empyis per urinarias vias evacuasse, ac empyos curatos fuisse, quorundam observationes testantur. Si autem naturam hoc agere observemus, quare & Medicis naturæ ministris & idem non esset licitum? ajunt quoque esse convenientissima, neminem negaturum: naturam enim & per has vias eosdem sanare, plurimi confirmant. Verum natura subinde per has illasve vias aliquid sibi contrarium expellit: ast Medicis an idem sit licitum, adhuc sub Judice lis est. Empyema.

6. Dysenteria: acria namque hoc in affectu peccant, acriaque si exhiberentur adhuc διουρητικὰ, dolores majores, excoriationem graviorem, sicque exulcerationem vel difficulter, vel neutiquam sanabilem producerent. Rectè ideo Daniel Sennertus lib. 3. part. 2. Practic. sect. 2. c. 7. statuit, in dysenteria nullo modo diuretica esse exhibenda, præsertim in morbi principio, & antequam corpus benè purgatum sit, ne, inquit, materia, dum ad renes tendens hepar transit, ei aliquod damnum afferat. Idem propemodum legimus Dysenteria.

apud

apud Guilielmum Fabritium Hildanū in tractatu suo lectu dignissimo de dysenteria cap.9. dicens, in principio morbi, & antequam corpus optimè purgatum sit, διουρητικὰ non sunt exhibenda, ne acris & maligna materia, dum ad renes fertur, & transeundo per venas meseraicas & hepar, iis visceribus damnum aliquod majus & primario morbo pejus inferat. Sed & hoc Auctoribus probandum relinquo.

Passio iliaca volvulus &c.

7. Passio iliaca, ileos, volvulus, χορδαψὸς: in hoc affectu diuretica non ita convenire, est in confesso, quia plerumque acria vel volatilia &c. existunt, nisi à stranguria fuerit exortus: nam liberantur à dicto morbo, si febris superveniat, & urina copiosa fluxerit, teste Sene aphor.44.sect.6. Verum in hoc affectu in primis clysteres, purgantia lenientia, globuli aurei, mercurius crudus.&c. conveniunt.

A stranguria exortus diuretici curatur.

Medicorum Practicorum est omnibus succurrere ægris. Hos inter miseros excellunt ileo, à nonnullis miserere mei ea de causa dicto, laborantes, in quo affectu non tantum omnia assumpta per superiora vomitu rejici, verum & ipsa stercora imo & injecta clysmata ac suppositoria, Practicorum observationes abundè testantur. Non mirum ergo, quod hunc morbum curare non tantum Neotericis, sed & veteribus Medicis (in primis quia omnibus remediis, internis externisque etsi potentissimis hic morbus ut plurimum illuserit, ac omnes penè hoc affectu miserè diem obierint) cordi fuerit. Quos inter Magnus Senex 3. morb. 15.§.24. qui follem fabrilem descripsit, cujus beneficio aer vel flatus in anum injectus intestina expanderentur, sicque misericordiâ dignus affectus curaretur. Verum alii Medici ex illo frigore majora tormina, dolores &c. prospiciebant: sicque ne ex uno malo in pejus, scyllam vitantes in charybdim inciderent, metuebant. Quare nonnulli prope ignem follem attollendo, ac aere calidiore implendo, illud malum se superaturos putabant. Alii vero aliud quid excogitarunt: donec tandem quispiam (cujus nomen mihi hactenus innotuit) instrumentum quoddam proposuit, cujus beneficio fumus tabaci in anum aliquandiu inflatur, sicque alvum flatusve dejiciant frustra, clysteribus, apozematibus, purgantibus &c. antea tentatis.

Stercora, clysmata injecta in ileo vomitu rejecta.

Follis fabrilis Hippocratis in ileo.

Dicta plurium loco observatione quadam notatu dignâ illustrabo, ac instrumenta, eórumqne figuras ac methodum utendi non tantum in hoc affectu, sed & pluribus aliis morbis ex alvo adstricta &c. oriundis maximè utilia, datà occasione demonstraturus, lubens omnibus exhibeo.

Nobilis ileo laborans.

Nobilis quidam viginti circiter annorum, fructibus horariis æsta-

æstate plus solito & avidè devoratis, circa medium autumni in ventris tormina, alvum adstrictam, tandemque dolorem circa umbilicum intolerabilem, & maximè distendentem, & subinde contorquentem cum siti, vigiliis &c.incidit. Quare Medicus accersitus mox enema carminans, mixturamque flatus discutientem præscripsit, unde nec alvum deposuit, nec flatus reddidit. Verum dolores ita exacerbuere de momento in momentum, ut vix amplius respirare posset æger: quare mox venæ in pede sectio, sed frustra, fuit instituta. Atqui tum consensu prioris Medici alium quoque vocarunt & Medicum, tumque consilio invicem habito, passionem iliacam metuentes, fomentum ventri imponendum, clysterem acriorem ter quaterve de die injiciendum, ac apozema carminans aperiens simulque purgans præscripserunt. Verum ex hisce omnibus nec alvum deposuit, nec flatus reddidit, tumque globulum aureum jussu Medicorum deglutivit, & venæ sectio in altero pede fuit instituta, globulumque aureum secundâ vice assumpsit, imo præter varia medicamenta interna ultra viginti clysteribus incassum adhibitis, singultu, nauseâ, imo vomitu jam laborans, Amici cujusdam adhortatione dictum instrumentum tandem in usum fuit revocatum, ac fumo tabaci in anum injecto, intra horam alvum deponebat, multosque flatus reddidit, & brevi sanatus fuit.

Omnibus frustra adhibitis.

Fumo tabaci in anum inflato curatus.

A. A. Tubulus flexilis ex corio, vel aliâ substantiâ &c. factus.

Hujus instrumenti delineatio una.

B. Capsula eburnea excavata, intus bracteâ vel cupro obvelata, & internè perforata, foliis tabaci conscissis, parvâque prunâ candente incensis oppleta, prope

C. Orificium, per quod

TAB. VI. FIG. II.

D. Servus quispiam fortiter flando, continuò fumum per tubulum A. A. &

E. Fistulam eburneam vel ligneam, diversis in locis perforatam, in anum intrusam propellit.

Nonnulli metuentes fumum hoc modo in anum sufflando propulsum non satis esse calidum, capsulam eburneam tabaco impletam prope anum, non vero prope os flantis sequenti modo posuere.

Atque altera.

F. F. Tubulus flexilis ut superior.

G. Capsula ex simili materia, & eodem modo parata.

H. Orificium.

FIG. III.

I. Servus, qui flando fumum propellit, per

K. Fistulam eburneam &c. in anum intrusam.

L. Capsula eburnea.

M. Capsula è bractea, vel cupro confecta, in capsulam eburneam intrudenda.

N. Variis in locis perforata.

O. Operculum capsulæ eburneæ. bracteâ &c. intus obvolutum, ne à tabaco incenso citò consumeretur.

Et utendi modus. Hæcce instrumenta sequenti modo adhibentur. Capsula impletur foliis tabaci incisis, parvâ prunâ candente illis impositâ, flando folia accenduntur, mox ac citò operculo tum occluditur, fistulâ eburneâ E vel K notatâ in anum intrusâ, mox fumus fortiter flando propellitur. Sed notandum, duos adesse debere servos, quia vix unus hoc opus perficere posset, & continuò fumum injiciendum, donec alvum deponat &c. æger.

Renum inflammatio. 8. Renum inflammatio, teste Daniele Sennerto lib. 3. Practic. part. 7. sect. 1. cap. 8. & Heurnio in Prax. medicâ lib 2. cap. 12. necnon Galeno lib. 13. method. medend. cap. sexto. Quare quoque Riolanus method. medend. particul. capite de renum inflammatione, diuretica præsertim calida fugienda docuit, quia ad partem afflictam materias ducunt, & morbum augent; nisi, inquit, in declinatione, ut abscessu rupto pus per urinas vacuetur. Tumque diuretica Donatus Antonius ab Altomari part. 2. de medendis humani corporis malis capite de inflammatione renum præscribit, dicens, ubi perfectè concoctæ fuerint renum inflammationes, & dolores jam quieverint; tunc etiam per urinam cientia purgandum. Et Daniel Sennertus locò ultimò citato idem fere contestatur, morbo, inquit, ad declinationem jam vergente, medicamenta usurpari possunt ex diureticis (ast nota) mitioribus, quæ humores in renibus ad vias urinæ deducunt.

Vesicæ inflammatio. 9. Vesicæ inflammatio, referente Galeno loco mox citato: rationes ex superioribus satis innotescunt. Quoad externorum remediorum applicationem, nota, in vesicæ inflammatione in refrigerantium & repellentium vulgò dictorum medicamentorum usu non diu esse insistendum, ut rectè monuit Daniel Sennertus lib. 3. Practic. part. 8. sect. 1. cap. 4. cum enim, inquit, vesica membranosa sit, frigidis, quæ nervis & membranis inimica (juxta Hippocratem aphor. 18. & 22. sect. 5.) facilè offenditur, & vesica constringitur, atque urina, quod aliàs in hoc affectu accidit, supprimitur, humorumque discussio prohibetur: ideoque ad moderatè calida, dolorem lenientia & laxantia maturè accedendum. Non multùm tamen frigida, modo non simul constringentia, in principio inflammationis vesicæ supra partem affectam applicata ac adhibita formidanda esse Rondeletius method. curand. morb. cap. 42. statuit: sicque dum urina propter vesicæ inflammationem supprimatur, omnino vitandum catheterem (ne dolore excitato, inflammatio simul & de novo augeatur) esse docuit Daniel Sennertus lib. 3. Pract. part. 8. sect. 2. cap. 2.

10. Re-

10. Renum & vesicæ exulceratio, ut legimus apud Samuelem Schonbornium in suo manuali Medicinæ practicæ Galeno-Chymic. p. m. 169. Non enim juxta Hippocratem per locum affectum est ducendus humor, magis enim aut vesica aut renes affligerentur, malumque gravius redderetur. Quare in renum vesicæque ulceribus nihil edendum, quod crudum sit, aut ægrè concoquatur, aut corrumpatur facilè, aut inflammationes pariat, aut citò acescat. Vitanda quoque quammaximè acida, acuta, salsa, & quæcunque acrimoniam generant vel augent, ut & vehementer dulcia, ut pote quæ facilè quoque acescunt, & purgantia vehementiora, itemque fortiora enemata, (dolores enim augere dicuntur) ast humectantia, parum refrigerantia, & temperantia, ac balsamica præscribenda esse, legimus apud Dionysium Fontanum lib. 3. de morborum internorum curatione cap. 37. Renum & vesicæ exulceratio.

11. Renum & vesicæ calculus; teste Dionysio Fontano loco quidem citato, ast capite 32. & Antonio Valerio in lib. 1. Hollerii de morb. intern. exercitat. 48. necnon Martino Acacia apud Scholzium consf. 139. Quare quoq; Johannes Crato apud eundem consf. 144. rectè dixit, in multis nempe renum aut vesicæ calculo laborantibus ab usu diureticorum plus periculi à remedio, quàm ipso morbo produci. Quare quoque Capivaccius apud eundem consil. 154. docuit, à diureticis calculum induci, & ischiada augeri, nempe ante exactissimam purgationem si exhibeantur ἀκαθάρτοις. Quare quoque Crato consil. 246. in calculo à diureticis medicamentis, & quæ calculos (si nempe grandiores, &c. existant) pellere solent, abstinendum suadet: & Scholzius Epistol. medic. 189. diuretica propriè dicta in calculi perfecti curatione neutiquam convenire monuit. Calida enim spirituosa acria calculo renum ac vesicę laborantibus neutiquam exhibenda, quia facilè inde renum ac in primis ureterum inflammatio, earumque coarctatio postea exoritur. Renum & vesicæ calculus. Et quare.

12. Diabete: maximè diuretica calida acria, ut & aquea in diabete Rondeletius method. curand. morb. cap. 42. improbat. Viæ enim urinariæ ut plurimum nimium sunt laxatæ, non ergo diuretica propriè vel impropriè dicta conveniunt; sed potius blandè adstringentia, corroborantia, humorumque acrimoniam quamcunque temperantia, &c. præscribenda. Diabete.

13. Ischuria ex nimia repletione vesicæ (d) exorta: nequaquam Ischuria.

(d) Vesica musculus quidam est cavus, tanto artificio à natura elaboratus, ut urinam ab ureteribus fluentem in sinum suum excipere, & per urethram expellere posset. Ne autem ista continuò ab ejus cavitate excideret, quod sine maximo Animalis incommodo non esset, musculo sphinctere in suo collo donata est, qui obstinatâ suâ contractione nullam urinæ guttulam, nisi nobis volentibus, elabi sinit. At vero dum ipsius vesicæ fibræ ab influentibus

enim urinam ducentia in tali ischuria danda voluit Donatus Antonius ab Altomari part. 2. de medendis humani corporis malis capite de ischuria, ne, inquit, majori multitudine urinæ vesica nimium distendatur: quod confirmatum inveniet studiosus Lector apud Hartmannum in praxi chymiatricâ cap. de ischuriâ. Nota, urina inquit Bruele in Praxi medica capite de curatione calculi p.m. 342. & 343. si subsistat, educi potest syringâ, scamno autem insideat, genuaque dilatet ægrotans; cum qua quoque immitti poterit diureticum aliquod medicamentum, ut oleum scorpionum, postquam excreta erit urina. Cum autem urinam educere vis, filum duplicatum per syringæ concavitatem traducatur, ejusdemque fili extremitate pauxillum lanæ aut cotonis fortiter alligetur, ita ut concavitatem syringæ subire possit, dum alterâ fili extremitate introducitur: non poterit enim non subsequi urina, si commodè in virgam mittatur, filumque trahatur. Totum vero hoc opus cathetere brevi perficitur, ut mox demonstratum. Daniel Sennertus lib. 3. Pract. part. 8. sect. 2. cap. 2. in urina propter vesicæ inflammationem suppressâ catheterem omnino vitandum suadet, quia, inquit, facilè dolor inde excitatur, sicque inflammatio augetur.

Arthritis calidior.

13. Arthritis calidior, ut legimus apud Solenandrum sect. 4. consil. 25. & Michaelem Majerum in sua civitate corporis humani a tyrannide arthritica vindicata cap. 8. Calida enim & acria non sunt addenda calidis acribusque peccantibus humoribus.

Homi-

sibus spiritibus nimiùm contrahuntur, perinde ille ampliatur ac cedit, ut urina à vesicæ compressione projecta in urethram confestim insiliat. Patet autem ex mechanica ista urinæ expulsione, quod illa omnia, quæ robur fibrarum vesicæ enervant, urinæ egressum per urethram impediant. Unde factum, ut à Medicis nonnullis creditum fuerit, musculosas vesicæ fibras à nimia urinæ contentæ copia perinde distrahi, ut ad sese contrahendas, & urinam projiciendam fiant ineptæ; sicque Ischuria oriatur nullâ fere arte curabilis. Verum opinionem istam evincit Franciscus Bayle in sua Physica, ubi de musculis respirationis, hac præsertim fretus ratione, quod quamvis elumbis sit vis fibrarum vesicæ, sufficiat tamen ad urinæ expulsionem robur musculorum abdominis, ac potissimum si adhibitis extrinsecus manibus eorum vis comprimens adjuvetur. Quod nemo opinor negaverit, si modo attenderit, Fœtum multò minus urinâ volubilem eorundem musculorum compressione ab utero exenti & expelli. Experopter Ischuriam, quæ diuturnam urinæ retentionem sequitur, non ad contractionis vesicæ defectum, sed ad validiorem sphincteris ab ipsius inflammatione ortam constrictionem refert. Etenim quum sanguinis à sphinctere redeuntis per venas motus propter indebitam fibrarum vesicæ distractionem ab enormi urinæ copia retardetur, quumque iste ab arteriis jugiter impellatur, cogitur idcirco in sphincteris substantiam effundi, & inter suarum fibrarum interstitia subsistere: quo facto perinde sphincteris moles succrescit, & suarum fibrarum robur confirmatur, ut vesicæ vel musculorum abdominis conatibus non auscultet, & potius lacerari, quàm relaxari patiatur. Quod si autem ita se res habeat, quisque facilè videt, nullum esse in ejusmodi Ischuria præstantius remedium, quàm sanguinem largiùs mittere, ut sphincteris inflammatione sedatâ, aut plurimum imminutâ, urina ex vesicæ cavitate egredi possit.

Homines, in quibus ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ in primis temperatiora cum successu præscribuntur, sunt.

Diuretica temperatiora prosunt.

1. Pueri: scatent namque aquosis lymphaticisque humoribus; ut supra satis probatum; non mirum affectibus ex peccantibus talibus humoribus oriundis si laborent, quod temperata διουρητικὰ in hisce conveniant. Tutò enim ac jucundò hac ratione plerumque dicti peccantes humores per loca nempe naturæ convenientissima expelluntur, Puerique curantur. Ast caveat Medicus, ne calidiora ac acria diuretica Pueris lacte, caseo, &c. utentibus præscribat: facilè enim inde calculus renum vesicæque produceretur. Pueris.

2. Podagrici, teste Cratone apud Scolzium consil: 352. ast Podagricis. neutiquam, si biliosi ac calidi existant, ut rectè monuit Michael Majerus in civitate corporis humani cap: 8. Observarunt enim nonnulli Practici, podagricos biliosis ac calidis humoribus præditos non ita humoribus scatere, ac facilè dolorum podagricorum, horum scilicet usurpatione, exacerbationem graviorem exoriri.

3. Circa plenilunium qui intumescunt: scatent namque Circa plenilunium intumescentibus. humoribus serosis aquosisque non tantum quantitate, verum etiam qualitate peccantibus, ac plerumque simul flatibus; conveniunt ergo hoc in casu διουρητικὰ. Sunt enim præsertim hìc præscribenda spirituosa temperata ac volatilia, &c. quæ non tantum serosos aquososque humores blandè ac satis copiosè secernant exturbentque, sed & simul eosdem temperent, flatusque nonnunquam discutiant. Ast explicare, quare nonnulli circa priorem Lunæ quadrantem intumescere incipiant, & in primis circa plenilunium maximè aliquando intumescant, hoc opus, hic labor est. Attamen videamus quid primò in illis observetur, & de quibus conquerantur illi ægri, & inde concludamus, undenam ita illo tempore intumescant. Primò ergo observatur illis in ægris quod febris circa priorem Lunæ Quare nonnulli circa illud tempus intumescant. quadrantem exacerbescat, ast magis magisque circa plenilunium. Præterea non tantum magis de siti conqueruntur, sed plus solito imo affatim bibunt, & quò plus biberint, majori siti contorqueri asserunt: in hisce quoque ut in hydropicis verum observatur.

Quò plus sunt potæ, plus sitiuntur aquæ.

Vigiliisque conqueruntur, & urinę plerumque nempe circa priorem Lunæ quadrantem magis tensæ rubræ ac pauciores observantur. Ex quibus omnibus patet, hos ægros necessariò intumescere debere, in primis si quis consideraret, quod Hippocrates in tractatu suo

lectu

lectu dignissimo de significatione vitæ & mortis secundum motum Lunæ & aspectus Planetarum §. 11. p. m. 422. testatur, aspice, inquit, Lunam, quando est plena lumine, quia tum crescit sanguis, & procul dubio cæteri quoque humores adaugentur, & medulla in omni Homine & Bestiis omnibus. Si illis in ægris primò febris & quidem biliosa, (quod ex siti urgente, vigiliis, urinâ rubrâ, tensâ &c. satis superque innotescit) circa priorem Lunæ quadrantem, sed præsertim circa plenilunium, (quando omnia in ΜΑΚΡΟΚΟΣΜΟ hinc & ΜΙΚΡΟΚΟΣΜΟ pleniora, ut ex Sene jam allegatum, quod & unanimiter omnes hydropici testantur, existunt; ut & abundè ex ostreis, cochleis, ossibus vitulinis, &c. patet) exoriatur & exacerbescat, sitisque major, vigiliæque longiores reddantur; quare plus solito febrim sitimque tollendi compescendique gratiâ bibunt, minusque è contra per urinas reddunt: non mirum, inquam, quod intumescant, omnia enim tum pleniora existunt ac magis moventur. Curantur quoque plerumque diureticis imprimis, ac flatus discutientibus. En ea de causa sequentem observationem.

Mulier quartanâ laborans.

Mulier quædam triginta sex annos nata septem liberorum (quos inter miserrimus ille Infantulus, de quo pag. 182. & 183.) mater, admodum melancholica, morosa, ac subinde iracunda, circa autumnum in quartanam intermittentem maximo frigore adventantem, mox & gravissimo ac intolerabili capitis dolore primum gravativo, dein & pulsante afficientem incidit, quæ nullis etsi potentissimis medicamentis superari potuit. Quare morosior ac iracundior reddita, circa solstitium brumale de tanta conquesta fuit siti, quam nullis fere liquidis avidè etsi assumptis tollere valuit. Tum vero sensim appetitus fuit prostratus, & præcordiorum dolor gravativus exortus, ventris tormina, ac distentiones subsecutæ, ac pedes cruraque intumescere inceperunt, nec longè post ingenti totius corporis dolore gravativo, & subinde rodente fuit afflicta, sicque ad vernum usque tempus decubuit, nullaque medicamenta assumpsit. Ast circa mensem Majum ingens pustularum satis magnarum copia per totum corpus sponte exorta fuit; quas pustulas ob pruritum scalpendo aperuit, ex quibus acris effluebat ichor, qui cum effluxisset, foraminula imo foramina residebant, ex quibus per mensem circiter aqua quædam insipida manavit: tumque sponte foraminula illa fuere curata, pustulæque omnes evanuere, ac levata fuit siti, febri, &c. hæc Mulier; sicque per totam æstatem curata hilariter animata vixit. Ast circa autumnum instante priore Lunæ quadrante aliquantisper febricitavit ac sitivit; imo circa plenilunium autumnale secundum valde febricitavit, sitivit, ac intumuit. Tumque vocatus febricitantem, urinam admodum rubram, ac

Circa solstitium brumale siti inextinguibili correpta.

Pedes cruraque intumescere cœperunt.

Et totum corpus pustulis affectum.

Ex quibus apertis primò ichor acris.

Dein insipidus effluxit.

Et totâ æstate curata fuit.

ac de ingenti præcordiorum anxietate, distensione, siti urgente, ventris intumescentiâ, vigiliisque conquerentem inveni. Quare ipsam ascite jam laborare putavi, sequentemque primò mixturam, dein & hoc vinum medicatum præscripsi.

Verum circa autumnum primâ lunæ quadrâ.

℞. *Aq. Baccar. junip. Petrosel. Fœnicul. ana* ℥jß. *Spir. contra præcordior. anxiet. supra descript.* ʒij. *Anticolic. Tinctur. diuretic. sæpius citat. ana* ℈ß. *Lap. prunell.* ʒjß. *Laud. opiat. gr.* ij. *Ol. bacc. juniper. gutt.* vj. *Syr. quinque radic.* ℥j. MS.

Iisdem symptomatibus affecta.

Mixturâ diuretico-anticolicâ.

℞. *Rad. ireos. Florentin. Apii ana* ℥ß. *Raphan. rustican.* ʒvi. *Jalapp.* ℥j. *Fol. menth. crisp. Lauri ana* M. ß. *Eupator. cannabin.* M. jß. *Summit. centaur. min. Absinth. ana* M. j. *Sem. fœnic. dulc.* ℥ß. *Bacc. junip.* ℥j. *Extrem. cirt. aurantior. Cinnam. acuti ana* ʒij. *Macis* ʒij. Concisis atque contusis affund. *Vin. Rheman. pint.* iv. Mixta stent simul in loco calidò per triduum.

Et vino medicato.

Post usurpatam mixturam varios flatus cum præcordiorum anxietatis, ac distentionis levamine emisit, ac urinam majori copiâ excrevit: quare eandem mixturam ter postea adhuc usurpavit, à vino vero medicato, de quo ter quotidie uncias duas (instillatis prius singulis dosibus viginti guttulis spiritus nitri dulcis aromatici supra descripti) assumpsit, tali cum successu, ut brevi fuerit curata. Ast accedente iterum primo Lunæ quadrante, primò de levi capitis dolore, vigiliisque, mox & febri, sitique, imo circa plenilunium de præcordiorum anxietate, distentione, intumescentiâ, &c. conquerebatur: Quare iterum vocatus, eadem symptomata observavi, eademque dedi medicamenta, ac denuo brevi fuit curata; sicque per totum non tantum autumnum, verum & totam hyemem fuit afflicta. Tumque singulo novilunio, priore Lunæ quadrante, plenilunio, ac posteriore Lunæ quadrante hunc pulverem maximo cum levamine bis semper usurpavit.

Curata fuit.

Verum accedente denuo primâ lunæ quadrâ.

In idem malum sed gravius incidit.

℞. *Sem. carui Cumin. Nasturt. Raphan. Sil. genist. ana* ℈ß. *Lap. prunell. gr.* xv. MS. F. Pulvis tenuissimus in duas doses divid. & cum vino Rhenano assumendus.

Pulvis sæpius cum successu ab ipsa assumptus.

4. Quicunque aquosis, serosis, &c. scatent humoribus, neutiquam nempe si afficiantur morbis διυρητικὰ vetantibus: suâpte naturâ enim ad vesicam quasi propelluntur. Hicque si ullibi quoque tenenda regula illa Hippocratis aphor. 21. sect. 1. descripta, quæ educere oportet; quò maximè vergunt; eò ducenda per loca convenientia: ast magis convenientia loca quia non dantur, apprime ergo diuretica in aquosis, serosis, &c. humoribus educendis conveniunt.

Aquosis & serosis humoribus scatentibus.

5. Scorbuto qui laborant; ut abundè unanimiter testantur de scorbuto qui scripsere unquam: serum quoque salsum, ut superius

Scorbuto laborantibus.

rius probatum, quod in ſcorbuto non parum peccat, optimè per διουρητικὰ expellitur. Præterea diuretica plerumque ſpirituoſa, incidentia, aperientia, volatilia, &c. exiſtunt, quæ omnia in ſcorbuto omnibus fere palmam præripiunt.

Mulieribus fluore albo laborantibus.

6. Mulieres fluore albo (e) laborantes, teſte Galeno lib. de prœcognitione ad Poſthumum cap. 8. p. m. 649. qui in primis quoque per διουρητικὰ Boethi uxorem fluore albo laborantem curavit. Diuretica enim non tantum urinas, ſed & menſtrua calefaciendo, aperiendo, ſolvendo, ac attenuando, &c. provocant.

Diuretica vehementiora ac calidiora nocent.

Homines, in quibus διουρητικὰ vehementiora ac calidiora non ita conveniunt, aſt aſt plerumque nocent, ſunt.

Senibus ac jam decrepitis.

1. Senes ac jam decrepiti: magis enim in hiſce humorum eſt defectus, quàm abundantia; non ergò διουρητικὰ conveniunt, quia pauci illi humores, quos adhuc decrepiti habent, hac ratione omnes fere expellerentur, ſicque corpus jam exſuccum ac ſatis ſiccum aridius & humiditate planè deſtitueretur.

Calidis & biliosis humoribus ſcatentibus

2. Calidis ac bilioſis humoribus ſcatentes, quia diuretica, de quibus hic ſermo, calidiora magis magiſque in hiſce intemperiem calidam, bilioſoſque humores adaugent; ſicque nonniſi phrenitidem, paraphrenitidem, capitis dolorem pulſantem, vigilias, ſitim in-

(e) Nomen Fluoris albi ambiguum eſt, quod tum materiæ ſeminalis per vices involuntariam excretionem in Mulieribus deſignat, cum itidem perennem atque enormem liquaminum variè coloratorum, & ſeroſæ ſubſtantiæ per uteri vaginam fluxum denotat. Illa quidem Fluoris ſpecies appoſitè Fluor uterinus, & Gonorrhæa Muliebris dicitur: ſed hæc poſterior congruentius Profluvium Muliebre Heurnio, & Catharrus uterinus Schneidero nuncupatur. Quemadmodum vero in Viris ſponte ſemen elabitur, ſi in veſiculis ſeminalibus flaccidioribus illud ſpirituoſius luxuriet; ita in Mulieribus materia illa ſeminalis, quam vaginæ uteri glandulæ conficiunt, facilè & citra ſenſum olim diffluet, ſi illam uberiorem glandulæ iſtæ non valeant continere. Unde patet, quod frequentior ſit hæc affectio iis Mulieribus, quæ Veneris uſum intermiſerint, aut quibus vetitum eſt connubium; eaque facilius excitetur, ſi laudabilis victus ratio concurrat, & deſidem vitam, curiſque omnibus vacuam Mulieres ducant. At vero de alia Fluoris albi ſpecie longe diverſa eſt ratio. Hæc enim quemadmodum colluviem ſeroſam enormem per uterum profundit; ita nunquam fit, niſi totius corporis Cachexia, aut levior Leucophlegmatia ei ſe nectat. Etenim Fluxus iſte primariò à ventriculo in chylificatione aberrante, magis proximè ex vitio totius maſſæ ſanguineæ cachectico, immediatius vero ex ſubſtantiæ uteri & partium ipſi inſervientium relaxatione ac atonia deſcendit. Sed potiſſimum orificium vaginæ internum, quod fere totum glanduloſum eſt, colluviem illam ex ſanguine tranſcolat, & rivo uberiori profundit; ut propterea affectus iſte omnibus Mulieribus, tam quæ Virum paſſæ ſunt, quàm Virginibus conveniat. Hinc liquet, quænam ſit hunc fluxum curandi ratio, per ea nempe, quæ ventriculi vitium corrigunt, quæ ſanguinis diſcraſiam emendant, quæ denique ſeroſam colluviem per uterum copioſius fluentem ad ſecretoria naturalia derivant: quo tantum nomine videntur etiam diuretica convenire, modo vero id obſervemus, ne curationem ipſius ab iis exordiamur, ſed potius perficiamus.

intolerabilem, febrem ardentiſſimam, renum veſicæve inflammationem, &c. excitarent. Satius ergo eſt, ut hiſce humoribus laborantes per alterantia, purgantiaque, &c. curentur.

3. Emaciati, macri, ac morbis chronicis extenuati: in hiſce enim noxia διουρητικὰ eſſe docuit Solenander ſect.4. conſil.25. ut & Michael Majerus in civitate corporis humani cap.8. Nec mirum, adeſt enim in hiſce non humorum copia, aſt potius inopia: diuretica autem humores quantitate qualitateque peccantes educentia ac exturbantia meritò damnantur. *Emaciatis ac morbis chronicis extenuatis &c.*

4. Tabidi ac hectici: diuretica enim calida & acria ipſam calidam ſiccamque intemperiem adaugent, ſicque non curarentur, aſt potius interficerentur tabe ac hecticâ febri laborantes, ut jam ſatis ſuperque ſupra probatum eſt. *Tabidis ac hecticis.*

5. Mulieres nimio menſium fluxu laborantes: calida enim ac acria nimium menſtruorum fluxum non curant, aſt potius ſanguinem calefaciendo, attenuando, movendo, &c. excitant. Calida & acria ſi hoc agant, ut omnibus ſatis notum, quid ergo διουρητικὰ ſpirituoſa, volatilia, calida, acria, &c. non efficient? Potius ergo moderatè refrigerantia, parumque adſtringentia, humorumve acrimoniam temperantia, vel ſanguinem copiâ peccantem per venæ ſectionem, &c. minuentia præſcribenda; ſicque citiùs, tutiùs, jucundiùſque curantur hæ Mulieres. *Mulieribus nimio menſium fluxu laborantibus.*

6. Debiliora, qui habent inteſtina, ut teſtatur Samuel Schonbornius in ſuo manuali Medicinæ Practicæ Galeno-Chymic. ſæpius jam citato p. m.169. debiliora, inquit, qui habent inteſtina, iis acria diuretica valde nocent. *Debiliora inteſtina habentibus.*

7. Conſueti morbis renum aut veſicæ laborare: neutiquam in hiſce diuretica convenire, aſt maximè nocere, dixit Johannes Baptiſta Montanus tom.7. conſult.93. quia humores peccantes aliis in partibus hærentes per locum affectum, (quod vetat Hippocrates & Galenus, ut ſupra probatum) nempe ad renes vel veſicam, una cum materia calculoſa, vel alia quacunque, ex qua antea laborarint, deducerentur; ſicque facilè in morbum affectumque jam curatum rurſus inciderent, ac graviùs laborarent. *Morbis renum aut veſicæ laborare conſuetis.*

8. Qui renum vel veſicæ ulcere à calculo in primis exorto laborant, aut à calculo ſibi metuunt, teſte Heurnio in Prax. medic. lib. 2. cap. 12. Rationes in ſuperioribus inveniet ſtudioſus Lector. *Calculum ſibi metuentibus, vel veſicæ vel renum calculo laborantibus.*

Diuretica conveniunt præ primis.

Tempus, quo ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ' apprime conveniunt, est.

Hyeme.

1. Hyems potius, quàm æstas, ut legimus apud Johannem Walæum in sua medend. methodo titulo de diureticis p. m. 70. Hyeme enim serosi, aquosi, &c. humores majus dominium in corpore habent: quare quoque morbi affectusque hyeme producti magis ex hisce humoribus ortum ducunt. Æstate vero magis affectus morbique biliosi ac calidi, & in quibus diuretica calida, acria, &c. neutiquam conveniunt, ast potius nocent, generantur.

Tempore matutino.

2. Dies, & in primis tempus matutinum, teste itidem Johanne Walæo loco citato: tempore namque diurno magis movetur corpus, sicque citiùs in actum deducuntur diuretica exhibita, & præsertim matutino tempore assumpta. Observavimus quoque jam sæpius διουρητικά, imo liquida fere quæcunque mane usurpata citiùs uncias ex: gr: sex urinæ, quàm pomeridiano vel nocturno tempore usurpata tres uncias expellere.

Jejuno ventriculo.

3. Ante cibum, jejuno ventriculo: quare Fuchsius in institutionibus medicis lib. 2. sect. 5. cap. 26. docuit, ante cibum urinam provocandam esse, dicens, quando urinam provocare Medico consilium est, convenientiùs ante cibum & jejuno ventriculo id efficiet, & eò magis, si quæ urinam proliciunt, admodum calida fuerint. Citiùs namque hac ratione è stomacho expelluntur, & ad massam sanguineam propelluntur, ac in actum deducuntur. Et si fieri potest, corpore prius purgato. Idem contestatur Johannes Crato apud eundem consil. 143. διουρητικά, inquit, sive illa sint calida, sive frigida, nonnisi ante pastum, vel longe à pastu assumenda. Imo Johannes Baptista Montanus tom. 1. consultat. 87. noxia eadem immediatè à cibo assumpta nominat: facilè namque hac ratione cibi inconcocti crudique è ventriculo expellerentur, obstructionesque, ac cruditates, lienteriæ, &c. excitarentur.

Declinante morbo.

4. Morbi declinatio. Transacto ergo morbi principio, vigore, ac statu, materiæque peccantis copiâ jam exemptâ, humorumque viscidorum, tenacium, &c. crassitie sublatâ, ut superius jam monitum, tum demum ad diuretica progrediendum. Fieri enim facilè posset, ut ductus & meatus urinarios obstruant illa dicta diuretica antea usurpata, & transitum sibi atque humoribus, quos secum ad illos moverunt, intercludant. Hicque in multis ab usu diureticorum plus est periculi à remedio, inquit Johannes Crato apud Scholzium consil. 144. quàm ab ipso morbo. Potius ergo in

in declinatione, & ubi omnia jam remissiora existunt, eadem exhibenda. Quare semper observandum necessariò non tantum quibus in humoribus, morbis, Hominibusque diuretica (sint eadem de cæteris medicamentis dicta) conveniant, verum etiam in quibusnam noceant, & quo tempore sint usurpanda eadem; denique &

Quid ante, inter, & post ΔΙΟΥΡΗΤΙΚΑ faciendum observandumque sit, paucis dabimus.

Ante urinæ provocationem requiritur.

Ante urinæ provocationem requiritur, ut purgantia præmittantur.

1. Ut purgantia medicamenta præmittantur, antequam nempe propriè dicta διουρητικά exhiberi debeant, teste Gualtero Brucle in sua Praxi Medicinæ theorica & empirica, capite de curatione calculi p. m. 343. rationem in superioribus inveniet benevolus Lector. Quare quoque Capivaccius apud Scholzium consil. 154. à diureticis ante exactissimam corporis purgationem in ischiade, &c. omnino cavendum esse docuit. Malè agere, qui diureticis purgantia, aut alimenta admiscent, patet ex Johanne Walæo in sua medendi methodo p. m. 72. (quidam, inquit, simul & eodem tempore & alvum ducere, & urinam movere voluerunt, verum infelici successu) ut & ex Guilielmo Fabritio Hildano observation. chirurg. centur. 3. observ. 72. p. m. 255. & 256. Quare quoque Rondeletius method. curandi morbos cap. 9. dixit, omnia cientia urinas, materiam ad venas renesque ducendo, alvum sistere, ac ob id parcè medicamentis laxantibus esse addenda.

Obstructiones collantur.

2. Obstructiones si adsint, aut simul ægri illis laborent, ut demoliantur. Διουρητικά namque si exhibeantur, & multæ pertinacesque obstructiones simul adsint, pertinaciores & nullis fere medicamentis superabiles obstructiones redderentur, majorique vi hâc ratione materiæ obstruentes in partes jam obstructas protruderentur; sicque morbi chronici, dolores contorquentes, pungentes, rodentes, &c. pro materiæ peccantis ac obstruentis diversitate facilè diureticorum tum maleficio producerentur. Quare potius imo necessariò incidentia, humorem obstruentem alterantia, aperientia, laxantia, &c. præmittenda: sicque humoribus viscidis tenacibus incisis ac attenuatis, qualitateq; quadam peccantibus correctis, obstruentibusque jam alteratis, ac satis præparatis, obstructionibusque ita sublatis, ad διουρητικά (ast nota) simul tum vel incidentia, vel attenuantia, alterantia, vel aperientia progrediendum. Optima namque, & propriè quasi destinata diuretica ad reliquias humorum consumendas sunt remedia.

Ut, & dolores, inflammationes &c.

3. Ut dolores, inflammationes, &c. si adsint, primò tollantur, referente iterum Gualtero Bruele loco ultimò citato, & Samuele Schonbornio in suo manuali p. 162. Quare quoque Donatus Antonius ab Altomari part. 2. de medendis humani corporis malis, capite de renum calculo, tum demum diuretica, sed valde lenia in calculo & inflammatione &c. renum exhiberi tempestivum judicavit, quando nempe dolores aliquantulum, vel potius planè lenitos, & inflammationem jam sublatam judicet Medicus. Διουρητικὰ enim multam materiam peccantem ad locum imo per locum affectum quia deferunt, facilè inde ingens doloris exacerbatio ac inflammationis incrementum excitatur; in primis si quis consideraverit, calidiora acriaque &c. plerumque esse propriè dicta diuretica.

Si sicca quis assumpserit, aliquod liquidum superbibat.

4. Ut, in forma sicca si fuerint exhibita & assumpta diuretica, aliquid liquidi calidi assumat: sic enim faciliùs citiùsque ad massam sanguineam, renesque perveniunt, & crassos pituitosos &c. humores incidunt, solvunt, ac tenue à crasso separant; sicque urinam copiosiùs secernunt expelluntque.

Post assumpta diuretica requiritur, ut

In diuresi, & postquam diuretica jam assumpta sunt, requiritur.

Æger se parum moveat.

1. Ut æger jam assumpto diuretico corpus, si non decumbat, parum moveat, aut leni ambulatione diuresin promoveat: hac namque ratione humores liquidiores redduntur, diuretica citiùs per corporis vasa propelluntur, sicque diuresis acceleratur.

2. Ut, si non benè ast tardè progrediatur, statim aliquid vini Rhenani calidi, vel alicujus urinam cientis liquoris quid assumat, ut ita acceleretur diuresis, & medicamenta διουρητικὰ hinc inde forsan hærentia, aut tardigrada ad renes propellantur. Ast neutiquam si proveniat urina, ut externis, nempe linimento, cataplasmate, fomento &c. adjuvetur: hoc autem modo sæpe citò tutòque urina suppressa provocatur, aut diuretica tardigrada in actum statim deducuntur. Quo in casu lapis nephriticus valde commendatur, imo expertus testatur Johannes Walæus in sua medendi methodo titulo de diureticis circa finem p. m. 71. brachio modo si alligetur, vel armillæ instar gestetur, hunc lapidem urinam movere. Inter externa linimenta sequens cum successu nonnunquam usurpavimus.

Aut si non operetur, vinum Rhenanum calidum &c. assumat.

Linimentū urinam &c. movens.

℞. *Unguent. althæ. compos.* ℥j. *Ol. chamomill.* ℥ß. *Scorpion. simplic.* ℨij. *De laterib.* ℈ß. MS. F. Linimentum.

3. Ut, quandiu diuretica operantur, nihil assumat alimenti:

na-

naturæ enim ab opere quasi retraheretur, aut facilè cibi assumpti crudi ac inconcocti è ventriculo expellerentur, sicque obstructiones, calculi &c. excitarentur. Satius ergo, ut nonnisi post peractam diuresin alimenta assumat. *In operatione nullum alimentum assumat.*

4. Ne in nimia quantitate provocetur urina: omne namque nimium naturæ inimicum, hacque methodo non tantum urinam, verum etiam & sanguinem exturbarent, viis nempe continuâ diureticorum, in primis vehementium, usurpatione valde dilatatis, ad quas vias urinarias, serosâ expulsâ & jam deficiente materiâ, nonnisi sanguis propelleretur, ac maximum sequeretur malum. *Ne nimium provocetur urina.*

POST DIURESIN.

Post diuresin convenit, ut

1. Non convenit, ut statim post diureticorum usurpationem ac operationem multa liquida, aquea, spirituosa, volatilia &c. assumat: facilè enim peracta & finita diuresis denuo excitaretur, vel vasa humoribus serosis, aquosis &c. peccantibus jam vacua, nonnisi crudioribus ac quasi inconcoctis humoribus iterum opplerentur; sicque viæ nimis laxarentur, ac diabete &c. facilè inde produceretur. *Aquea, spirituosa &c. ne assumat.*

2. Requiritur, ut, si nimiæ sint, & continuò adhuc prorumpant urinæ, corroborantia subaustera, sicciora, parum adstringentia, sanguinem condensantia &c. mox adhibeantur: tumque necessariò ab omnibus spirituosis, acribus, piperatis, aromaticis, ac volatilibus liquidis sanguinem omnesque humores magis magisque moventibus, attenuantibus, ac dissolventibus, ac per consequens diuresin denuo excitantibus, cavendum. *Si nimia sit diuresis, adstringentia blanda corroborantia subaustera &c. usurpet.*

Placuit hisce in diureticorum tam liquidorum quàm siccorum administratione quasdam notulas adjungere, ac demonstrare, quibusnam in morbis Hominibusque sicciora, in quibus vero liquidiora διουρητικὰ conveniant.

Diuretica ergo aquosa in primis frigidà, (ut legimus apud Johannem Baptistam Montanum tom. 1. consultat. 93.) conveniunt in calculosis, & calidæ sicciorisque constitutionis ægris, eo quod vim vias viscidis humoribus, calculo, calculosâque materiâ infarctas aperiendi, laxandi, ac humectandi habeant: quæ in hisce tantopere conducunt, ut rarò, imo fere nunquam in morbi fine conveniant alia diuretica. Adde, quod suâ parte aquosâ leniente &c. humores acres (hoc in casu ut plurimum simul concurrentes) diluere, lenire, ac temperare valeant. *Diuretica aquosa quibus conveniant.*

Nocent tamen eadem, scilicet aquosa διουρητικὰ, primò in omni hydropis specie: secundò in omnibus, in quibus humores aquosi, *Eadem nocent.*

su-

serosi &c. peccant: tertiò in dysenteria, diabete &c. Rationes vide sis in superioribus, ubi de morbis vetantibus egimus.

Decora diuretica quibus conducunt. Decora vero diuretica conveniunt in humidioribus aquosisque humoribus scatentibus ægris, morbisque inde productis, nempe in febribus lymphaticis, salivalibus, intermittentibus, scorbuto, (qui, cum causa ejus in primis quoque in sero lateat, omnium facillimè diureticis simul alterantibus mixtis sanatur,) hydrope, hydrocephalo, podagrâ, (ast nota non calidiori, aliàs maximè, ut ex Michaele Majero, & Solenandro probatum supra, nocerent) empyemate &c.

Eadem vero quibus nocent. Nocent autem ficciora ac calidiora *διουρητικὰ* in initio calculi, ut & in fine, nisi aliis lenioribus admisceantur; inflammatione renum & vesicæ, phthisi, tabe, febri hecticâ, aut quacunque corporis extenuatione, calidiori arthritide, ardore urinæ (teste Heurnio in Praxi med. lib. 2. cap. 12.) renum, ureterum, vesicæ &c. ulceribus. Ubi notandum, omnia diuretica, ut quidam volunt, non esse noxia: conducunt enim lenia, & parte quadam oleosa blanda, balsamica, ulcus lenientia, consolidantiaque, qualia sunt terebinthina, balsamus sulphuris terebinthinatus, anisatus, juniperinus &c.

De diureticis medicamentis jam nobis non occurrit, quod præceptis ab Auctore nostro hactenus traditis adiiciamus: quare modo ista perinde erunt contrahenda, ut à superfluis verbis liberata memoriam nostram non dissipent. Quemadmodum, ut sanguis per venas facilius flueret, sapienti naturæ consilio institutum est, ut Animalia per aquam, quæ primum est fluxile, sitim suam explerent; ita ne liberalior ipsius copia noxam corpori inferret, operæ pretium fuit, ut ejus redundantia beneficio renum detraheretur. Huic autem secretioni potissimum inserviunt illæ glandulæ, quas in externo renum cortice Malpighius detexit, quibus sanguis per arterias emulgentes allabens in duas partes perinde dividitur, ut ipsius pars serosa canaliculos renum ingrediatur, altera rubra per venas abeat. Quandoquidem vero serum per universum corpus circumeundo salina corpuscula vel in sanguine nidulantia, vel in carnium interstitiis relicta avidè amplectitur, tum itidem cum sulphureis ac terrestribus ipsius particulis facilè implicatur; hinc ratio patet, cur urina iis substantiis plurimum refeta comperiatur. Id vero mirum videbatur Malpighio, quod quamvis fortè glandularum renalium structura simplicissima sit, nihilo tamen minus earum contextum innumera rerum genera, quanta in urinis conspiciuntur, pertranseant. Sed apposité id declarat Botelius exemplo carnium & lignorum, quæ pari facilitate ab aquis dulcibus & salsis penetrantur, ut proinde occulta eorum marinis aquis insidentium foraminula salibus infarciantur. Jam vero diuretica ea dicuntur medicamenta, quæ vel uberiorem seri copiam per renales glandulas abire faciunt, vel illud in renibus & urinæ viis restitans impellunt. Quorum prima ea absolvunt, quæ vel largiorem materiam aqueam venis suppeditant; vel serum in partibus corporis devium & emortuum excitant, ac venis restituunt; vel sanguinis cõtextum perinde fundunt ac solvunt, ut serum ab ipso facilius separetur. Alterum vero illa transigunt, quæ vel renũ canaliculos à stimulis crispatos relaxant; vel glandulas renales & urinæ vias obstructas reserant; vel potius partes istas mordicant, & ad urinæ excretionem sollicitant. Placuit autem veteribus Medicis juxta primas qualitates diuretica medicamenta in classes digerere, subinde ut magis propriè nomen illud iis conveniret, quæ propter calorem sunt conspicua; impropriè vero, aut minus saltem apposité iis competeret, quæ ullam caloris notam non præbent, sed frigore potius glorlantur suo. Verũ quum diuretica medicamenta primis vulgò dictis non agere qualitatibus, & temperatiora plerumq; ad sensum diuretica pari virtute, ac calidiora & acriora, urinam prolicere observemus; non est, ut admonet Wedelius, per quod illa distinctio quidquam nobis inserviat. Ex tradita autem diureticorum agendi ratione abundè, opinor, liquet, quod ea indiscriminatim usurpari nec possint, nec debeant; sed perinde eligenda, ut morborum potissimum causis, temperiei corporis, & organorum urinas secernentium, & excernentium dispositionibus respondeant. Palam vero est, faciliùs inter humores per urinæ vias derivari serosos, lymphaticos, & pituitosos redundantes, quàm biliosos, austeros, aci-

acidos, & melancholicos: quantum enim hi structuræ glandularum renalium respondent, tantum isti ab earundem poris secernentibus discrepant. Hinc omnes morbi, qui vel à seroso nimiùm sanguine descendunt, vel à sero aut lympha in partibus corporis aberrante sua trahunt natalia, diureticis medicamentis facilè auscultant. Quapropter in Fluxu Hepatico, in Febribus Lymphaticis, in Hydrocephalo, Anasarcâ, tubarum Fallupianarum, & ovarii Hydrope, atque aliâ quacunque hujus affectus specie tantam sæpissime præstant opem diuretica, ut nullum fere sit medicaminum genus, quod ad recensitos morbos curandos majoribus laudibus à Practicis efferatur. Quoniam vero plurima sanguinis recrementa perinde cum seri particulas consocientur, atque in earum veluti centria includuntur, ut per glandularum renalium meatus nullo negotio abeant, visciditatesque ejus, quæ canaliculorum lateribus adhærentes abdominis viscera infarciunt, à diureticis potissimum acrioribus conteri & abripi possint, atque renum seceniculis accommodari; idcirco istud quoque medicamentorum genus optimum Practicis audit in Arthritide, Febribus intermittentibus, Obstructionibus pancreatis, lienis, hepatis, Ictero, atque Asthmate ipso, si pulmonum vesiculæ visicidiori materiâ occupentur. Sæpe autem incertum est, num calculum renibus hærentem, aut vesicâ conclusum diureticis medicaminibus impellere debeamus; quum aliquando ejus exclusione res feliciter cessit; sed plerumque majori humorum fluxu ad eas partes concitato, & graviùs iis à diureticorum stimulis perculsis; immane quantum dolor increbuit, & Ægrotantiū querelę invaluere. Nemini itaq; auctor esse velim, ut ad calculum à renibus vel vesica excutiendum diuretica potissimum acria adhibeat, ac præsertim si enormis sit ejus moles, & aspera superficies; sed potius affectus medelam emollientibus transigat. Quod si vero minor sit calculus & recens ortus, aut arenulæ renalibus tubulis insideant, tunc sedato prius dolore, & ureteribus sufficienter relaxatis, poterunt valentiora diuretica usurpari. Sed in Ischuria sive renum, sive vesicæ nihil non tentandum, ut urina prorumpat, & generosior adhibenda medicina, ut patientem à lethi faucibus eripiamus. Sed cavendum à diureticis est, si ex nimia vesicæ distentione ab enormi urinæ copia Ischuria prognata fuerit, ubi nil fere nocentius est quàm novas urinas à renibus in vesicam derivare. Denique in Dysuria quantum diuretica mitiora urinæ simul acrimoniam contemperantiam præstiterint, nemini non notum, qui aliquando in eo affectu iis usus fuerit. Vetant autem diuretica, & præsertim acriora, omnes morbi calidi, ut Febres Hecticæ, Ardentes, Pestilentiales, & confirmata corporis Tabes. Nocent quoque illa in Dysenteria, & Passione Iliaca, in quibus gravissimum est quodcunque acre medicamentum adhibere. Absint etiam à renum & vesicæ inflammatione, ac potissimum in ejus vigore, ne stimulis eorū, ac diffluentis urinæ copiâ dolor earum partium exacerbetur. Liquet autem, quod in Diabete sive à laxiori renum structura oriundo, sive ab enormi sanguinis fusione ad Willisii mentem producto, cujuscunque sint naturæ, diuretica non conveniant. Denique si pus aut sanies cū urina fluens exulcerationem in viis urinariis demonstret, acria diuretica minus in usum ducenda esse, non est cur dubitemus. Quemadmodum vero Pueri, & in quibus serosi humoris copia redundans morbos facit, diureticis medicaminibus sunt aptiores; ita vicissim Senes, & calidis biliosisque humoribus referti eorum valde acrium diuturnum usum non facilè perferunt. Mulieribus vero, quæ Fœtum in utero gestant, & quibus menstrua largiùs fluunt, diuretica non sunt præscribenda: sed profluvium earum muliebre, excrementorum copiâ ab utero ad renes declinante, diureticis cedere solet. Inter anni autem tempora hybernum æstivo pro diureticis commodius est, quum illo potius, quàm isto tempore serum in venis exuberet. Id vero ante eorum usum observandum, ut morbus ad declinationem accesserit, ut humorum crassities ac tenacitas fuerit sublata, omnisque dolor, si qui in viis urinariis consistat, jam abierit. Sed in iis exhibendis hæc quoque regula servanda est, ut corporibus aridis, & calidis morbis temperatiora ac liquidiora usurpemus; in frigidis vero affectibus, & humidioribus corporibus sicciora & acriora diuretica porrigamus. Ut autem urinæ velocius in vesicam descendant, tantopere juvat corpus agitare, ut plerumque hoc dumtaxat artificio calculi etiam à renibus delapsi fuerint.

FINIS.

INDEX

INDEX RERUM,
MORBORUM, ET QUORUNDAM MEDICAMENTORUM.

Lectorem benevolum cupimus admonitum, ut ea, in quibus ſignum ✠ numeris præfigitur, in notis & animadverſionibus adjectis repeti debeant.

A.

B.

C.

Fluxu

E

prat-

Hu-

Intu-

inter-

N.

O.

Q.

Ra-

R.

S.

ejus-

Valde

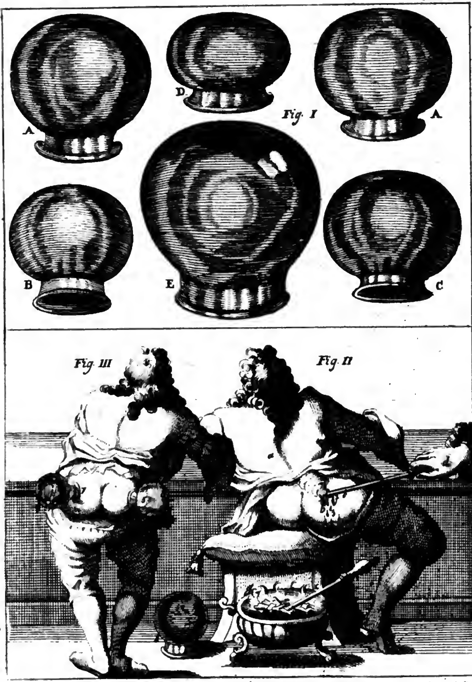
V.

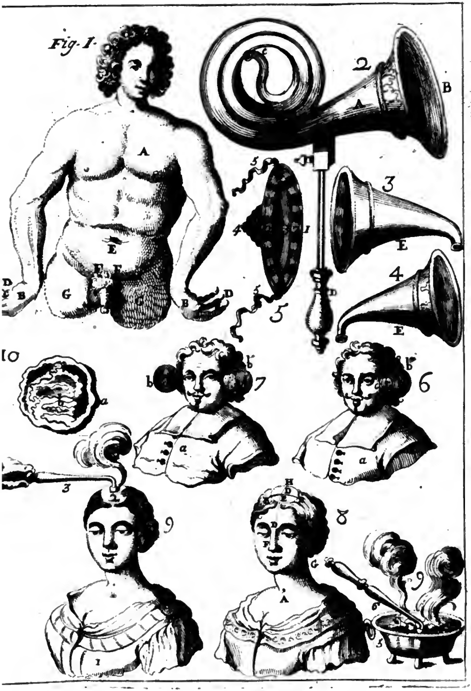
F I N I S.

Men-

Menda, quæ inscitiâ & Typographorum incuriâ in hanc irrepsere editionem, quæque majoris momenti esse videbantur, hic ad Operis calcem notavimus, ut Lector benevolus ex iis permonitus illa corrigere non dedignetur.

Pag.	Lin.	Pro	Lege.
2.	15.	nc.	ne.
5.	3.	viscitatemve.	viscíditatemve.
ibid.	42.	afferit.	asserit.
10.	29.	pitutæ.	pituitæ.
33.	53.	abhorruisse.	abhorruisse.
34.	29.	Cinam.	Cinnam.
40.	11.	sussitu.	suffitu.
43.	39.	ad.	ab.
54.	35.	funt.	sunt.
120.	36.	pilulæ &c.	pulvis, hujus dimidiam partem vesperi, mane alteram assumant &c.
121.	7.	℥vij.	℥xij.
119.	6.	insommia.	insomnia.
147.	8.	prodit.	prodiit.
313.	12.	reconvalesunt.	reconvalescunt.
315.	16.	sodorifera.	sudorifera.
338.	26.	diphoresin.	diaphoresin.
352.	50.	mosehata.	moschata.
358.	18.	rerando.	perando.
359.	18.	quare.	quare.
399.	7.	sangninisque.	sanguinisque.
413.	29.	qni.	qui.
423.	24.	auctoritarem.	auctoritatem.
426.	11.	eausa.	causa.
454.	19.	dolo e.	dolore.
455.	3.	per perspicacissimus.	perspicacissimus.
464.	38.	eorumqne.	eorumque.

A
D
Fig. I
A
B
E
C
Fig. III
Fig. II

Fig. 1.
2
3
4
5
6
7
8
9
10

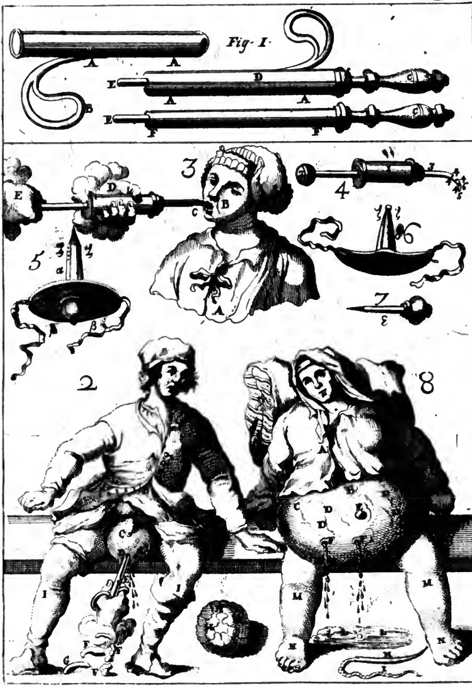
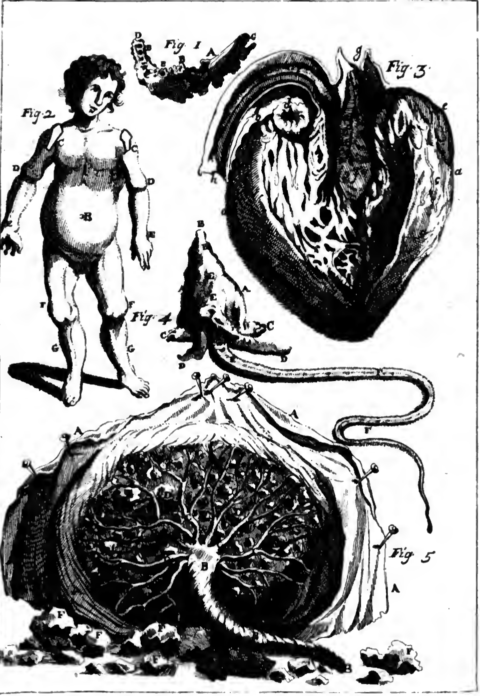
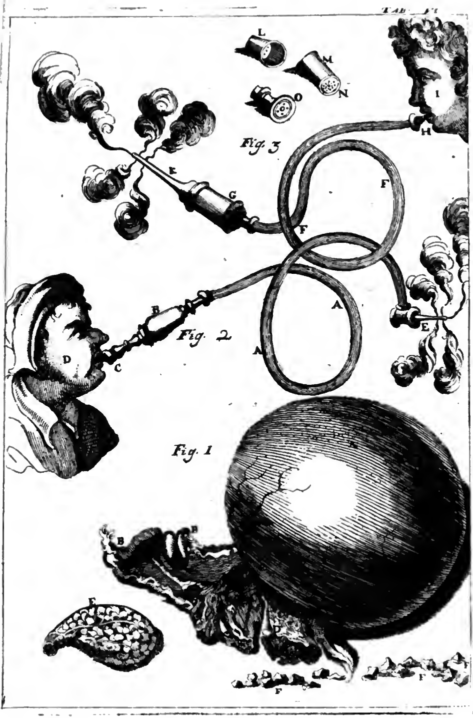

Fig. I
2
3
4
5
6
7
8

Fig. I.
2
3
4

Fig. 1
Fig. 2
Fig. 3
Fig. 4
Fig. 5

Fig. 1
Fig. 2
Fig. 3
A
B
C
D
E
F
G
H
I
L
M
N
O